

ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇರುವುದೊಂದೇ. ಅದೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ. ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಲು, ತಿಳಿಯಲೂಬಾರದ ವಸ್ತು. ಅವನಲ್ಲಿ ವಚನಗಳು ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತವೆ. ಅವನು ಅಜ್ಞೇಯನು. ಸತ್ತಾಮಾತ್ರ (ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದಿಷ್ಟೆ) ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥಾ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿ, ನಿರ್ದಿಶೇಷ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವುದೇ ಅಂತಿಮಗುರಿ. ಈ ಮತದಲ್ಲಿ ಮೂರು 'ಸತ್ಯ' ಗಳುಂಟು. ಪ್ರಾತಿಭಾಸಿಕ, (ಸಿಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿ ತೋರುವುದು) 'ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ' ಮತ್ತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ. ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ತತ್ವವು 'ನೇತಿ' ರೂಪವಾದುದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚ 'ನೇತಿ' ಬೌದ್ಧರು ಹೇಳುವ ಭಯಂಕರವಾದ ಮಹಾಶೂನ್ಯ ತತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದುದಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಎರಡು ಮತಗಳ ಅಂತಿಮಗುರಿಯೊಂದೇ. ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ರೀತಿಬೇರೆ. ಒಬ್ಬರು ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಅದನ್ನೇ ಸುತ್ತಿಬಳಸಿಕೊಂಡು, ಚಮತ್ಕೃತಮಾತುಗಳಿಂದ, ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎರಡುಮತಗಳ ತತ್ವಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕವಾಕ್ಯತೆ, ಸಾಮಂಜಸ್ಯ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ನ ಚ ಶೂನ್ಯವಾದಿನಃ ಸಕಾಶಾಷ್ಟೈ ಲಕ್ಷಣ್ಯಂ ಮಾಯಾವಾದಿನಃ ಎಂಬುದಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆ ಗಾಗಿ, ಶೂನ್ಯವಾದಿಯು ವೇದವನ್ನೂ ಅದರ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮಾಯಾವಾದಿಯು ವೇದವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ, ಅದು ಅತತ್ವಾವೇದಕ, ಅನುವಾದಕ ಈ ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವೇದಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕ್ಕೆ ಉಭಯರೂ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಶಸ್ತ್ಯ ಮರ್ಯಾದೆ ಅಷ್ಟೇ. ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರಗಳು ಉಭಯರಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಜೀವಾತ್ಮನು ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಂಬ ಪ್ರಮೇಯಕ್ಕೆ ಆ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಶೇಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಜೀವಾತ್ಮನೇ ಇಲ್ಲ ಅಥವಾ ಕಲ್ಪಿತ (ಸುಳ್ಳು) ಎಂದು ಆ ಶ್ರುತಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಶೂನ್ಯ ಜ್ಞಾನ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ

ವಾದೊಡನೆ ಮೂಲ ಅವಿದ್ಯೆಯೂ ಮಂಜಿನಂತೆ ಕರಗಿಹೋಗಿ, ತಿಳಿಯಲು, ಹೇಳಲುಬಾರದ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ—ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವೂ ಅಂತ್ಯ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಸ್ವರೂಪ-ಗುಣ-ಸುಖ-ಅನುಭವ-ಚೇತನತ್ವ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯದು. ಇದೇ ‘ನಿರ್ವಾಣ’, ಬ್ರಹ್ಮಭಾವ. ‘ಜೀವಾತ್ಮ’ ಎಂಬುದು ಇದೆ ಎಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೂ, ಅದ್ವೈತಜ್ಞಾನವು(ಏಕೈಜ್ಞಾನ) ಪೂರ್ಣವಾದಾಗ ಅದು ಕರಗಿ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು, ಒಂದಾಗುವುದಲ್ಲದೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಈ ಅಂತ್ಯವು ಉಪನಿಷತ್ತು ಅಥವಾ ಅದರ ಅರ್ಥ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರೇತವಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ.

‘ಮುಕ್ತಜೀವಾತ್ಮ’ನ ವಿಚಾರವು:— ಅವನು ಪಡುವ ಭೋಗ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ನಾಲ್ಕನೇ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಬಾದರಾಯಣರು ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಸಂದೇಹಗಳಿಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮುಕ್ತಜೀವಾತ್ಮ, ಅವನ ಸ್ವರೂಪ ಇವು ನಿಶ್ಚಿತವಾದವು. ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ನಾಶವಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಿರುವುದೇ ಮುಕ್ತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿದ್ದು, ಬ್ರಹ್ಮನವನಾಗಿ ತನ್ನ ನಿತ್ಯವಾದ ಸ್ವರೂಪಸ್ಥಿತಿ ಉಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಮ ಸಾಮ್ಯ ಹೊಂದಿದರೂ, ಅವನ ಕೆಲವು ಸಾದೃಶ್ಯಗುಣಗಳನ್ನೂ ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಸೂತ್ರಾಭಿಪ್ರಾಯ. ಮುಕ್ತನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಉಭಯರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅಂತರವಿದೆ.

ಸಾಧನಾನಂತರ, ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿ, ಮೋಹಭ್ರಾಂತಿಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ದಿವ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎಂದಿಗೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. “ಸಂಪದ್ಯಾವಿಹಾಯ ಸ್ವೇನ ಶಬ್ದಾತ್” ಎಂಬ ಸೂತ್ರವು, ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು

ಹೊಂದಿ ಆತನನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸದೇ, ಅವಿಭೂತವಾದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ, ಅಲೌಕಿಕ, ಸವೆಯದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ, ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತರು ವಿಧೂತಪಾಪರು, ಅಜ್ಞಾನಾದಿ ದೋಷದೂರರು. ಜರಾಮರಣಶೂನ್ಯರು, ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಲ್ಲದವರು. ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ ಫಲಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ಪೂರ್ಣಕಾಮರು, ವಿಧಿಬದ್ಧರಲ್ಲ. “ಮುಕ್ತೋಸೌ ವಿಧ್ಯಗೋಚರಃ”

ಗುರುಪುರಂದರವಿಠಲದಾಸರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—

ಮುಕ್ತಿಯ ಸುಖದೊಳು ಪರಮಸುಖವೆಂದಳಿಯದ
ಸರ್ವವಿಷಯಭೋಗಂಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ
ಇಲ್ಲಿಂಥಸುಖಗಳಂಟು ಅಲ್ಲಿಂಥಸುಖಗಳುಂಟು |
ದುಃಖವಿಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಪಾರಸುಖಉಂಟು ||

ಮುಕ್ತನಿಗೆ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇತನು, ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯು. ಸೃಷ್ಟಿ ನಿಯಮನ ಮುಂತಾದ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರ ಹೊರತು ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ‘ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರವರ್ಜಂ’ (4, IV, 17) ಮುಕ್ತನು ನಿರ್ವ್ಯಾಪಾರನೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದು ತಪ್ಪು. ಅವನು ಸದಾ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತನು. ಪ್ರಕಾಶರೂಪವುಳ್ಳವನು. ಪರಮಾತ್ಮ ಹಾಗೂ ತನಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮರಾದವರ ವಿನಾ ಮಿಕ್ಕ ಅಧಿಪತಿಗಳಿಲ್ಲ ದಿರುವವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ‘ಪ್ರಭು’ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. “ಆತ ಏವ ಚಾನನ್ಯಾಧಿಪತಿಃ” (4, IV, 9).

ಮುಕ್ತನಿಗೆ ಶರೀರ ಉಂಟೇ? ಅಶರೀರನಿಗೆ ಭೋಗಾನುಭವವು ಅಸಂಭವ. ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಶರೀರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅನುಭವವು ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಮುಕ್ತನಿಗೆ ಶರೀರಗಳು ಉಂಟೆಂದೇ ಸೂತ್ರಗಳ ನಿರ್ಣಯ. ಬಾದರಿಗಳೂ, ಜೈಮಿನಿಗಳೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಶರೀರ ಉಂಟು ಇಲ್ಲಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರ

ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಬಾದರಾಯಣರು. ಮುಕ್ತನದು ಚಿದ್ವೇಹ, ಮಾಂಸಾದಿಶರೀರದಂತೆ ನಾಶವಾಗತಕ್ಕ ಶರೀರವಲ್ಲ, ಅದು ಧಳಧಳಿಸುವ ಅಮರಶರೀರ. “ಸ್ವೇನ ಸ್ವರೂಪೇಣಾಭಿವಿಷ್ಣುತ್ವೇ” ಎಂಬ ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಅಮರವಾಣಿ ಇದೆ. ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಬಾಹ್ಯದೇಹದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ತೇಜೋರೂಪ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸುಖಾನುಭವ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರುತಿಗಳೂ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚಿದ್ವೇಹದಿಂದ ಭೋಗ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆಂದು ಬಾದರಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಚಿದ್ವೇಹದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ದೇಹ ಉಂಟೆಂದು ಜೈಮಿನಿಗಳು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. “ಅಭಾವಂ ಬಾದರಿಃ” “ಭಾವಂ ಜೈಮಿನಿರ್ದಿ-ಕಲ್ಪವನ್ನಾ ನಾತ್” “ಉಭಯವಿಧಂ ಬಾದರಾಯಣಃ” “ತನ್ಮಾತ್ರಭಾವೇ ಸಂಧ್ಯವದುಪಪತ್ತೀಃ” ಈ ನಾಲ್ಕು ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಉಕ್ತವಾದ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

“ಸ ತತ್ರ ಪರೈತಿ ಭದ್ರಾನ್ ಕ್ರೀಡನ್ ರಮಮಾಣಃ ಸ್ತ್ರೀಭಿರ್ವಾ
ಯಾನೈರ್ವಾ”

ಚಿತ್ ಶರೀರವಿಲ್ಲದೇ ಈ ವಿಹಾರವು ಅಶಕ್ಯವಲ್ಲವೇ !

“ಚಿದಾನಂದಶರೀರೇಣ ಸರ್ವೇ ಮುಕ್ತಾ ಯಥಾ ಹರಿಃ |
ಭುಂಜತೇ ಕಾಮತೋ ಭೋಗಾಂಸ್ತದಂತರ್ಬಹಿರೇವ” ||

ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪ ಎಂಬುದು ಅಲ್ಲಗಳೆಯದ ಸತ್ಯಾಂಶವಾಗಿದೆ. ಬಾಹ್ಯವಸ್ತುಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನಸುಖಾನುಭವವು ಯೋಗಿಗೆ ಉಂಟೆಂದು ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬಂಧರಹಿತನಾದ ಭಕ್ತನಿಗೆ ನಿರಂತರ ಆನಂದಾನುಭವ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುವ ಮತವು ಉತ್ತಮವಲ್ಲವೇ ! ‘ನಿರ್ವಾಣ’ ಶಬ್ದವನ್ನು ಗೀತೆಯು ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅರ್ಥವು ಬೌದ್ಧರೂ,

ವೇದಾಂತಾಭಾಸರೂ ಹೇಳುವ ಅರ್ಥದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಜೀವಾಭಾವ ಅಥವಾ ಸ್ವರೂಪನಾಶ ಎಂದು ಅವರ ಅರ್ಥ. ಆದರೆ “ಪ್ರಾಕೃತಶರೀರ-ರಾಹಿತ್ಯ” ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗೀತೆಯು ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದೆ.

ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳ ಸಂಸಾರದ ನಿಗಡ ಬಂಧನದಿಂದ ದಾಟುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಿನ್ನ ಪಂಗಡಗಳಿವೆ ಎಂದು ಗೀತೆಯು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಗುಂಪಿನವರು ಕೇವಲ ಮುಕ್ತಿ - ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿ ಬಲದಿಂದ ಸತ್ಯವಾದ ಮನೋಹರವಾದ ತತ್ವ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡದವರು ಇಂತವರು ಜಗತ್ತು ಅಸತ್ಯವಾದ್ದು, ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಸಹಜ. ಜಡ ಪ್ರಪಂಚದ ತೆರೆಯ ಮರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪರಮ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು. ಅವರದು “ಸರ್ವಾರ್ಥಾನಿವೃತ್ತಿಪರೀತಾಂಶ್ಚ ಬುದ್ಧಿಃ”. ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪಿನವರ ವಿಚಾರ ಸರಣಿ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರು ವಿಚಕ್ಷಣೆಯುಳ್ಳವರು. ಕೇವಲ ಮತಜಾಲಕ್ಕೆ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಮ್ಮ ಭಾವಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕಾಣಲು ಸಮರ್ಥರು. ಭಾವುಕರಾದ ಇವರು ಉನ್ನತ ವಿಚಾರಪರರು. ಅಂತಃಶಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಅಪಾರವಾದದು. ಬಾಹ್ಯ ಜಡವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಂತಃಸ್ಥವಾಗಿ, ಅದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಹೊಳೆದು ತೋರುವ ಅಪ್ರಾಕೃತ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿ ಅವರದು. ನಿತ್ಯವಾದ, ಅಮೃತವಾದ, ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತವಾದ, ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯುವವರು. ಆ ಚೈತನ್ಯನು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಮಂತ್ರದಂತೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಅವರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾಗದದ್ದು ಯಾವುದಿದೆ? ಜೀವಾತ್ಮರು ನಿತ್ಯವೆಂದೂ, ಮರಳಿ ಬಾರದ ನಿತ್ಯಾನಂದವಾದ ಸ್ಥಾನಉಂಟೆಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಈ ‘ನಿರ್ವಾಣವು’ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಇದನ್ನು ಪಡೆಯುವಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಇದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಲಭ್ಯವು. ಆ ಪ್ರಸಾದವು ನಿರಂತರ ಕದಲದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವು. ಕೇವಲ ಬುದ್ಧಿ, ಜ್ಞಾನ, ಯುಕ್ತಿ, ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಹೊಂದಲು ಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಗೆ ದೊರಕದಿದ್ದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಯು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಜಯಿಸಬಲ್ಲದು.

ಶ್ರೀಮದಣುಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದರೆ ಉಚಿತವಾಗುವುದು.

ಯಥಾ ಸಂಕಲ್ಪಭೋಗಾಂಶ್ಚ ಚಿದಾನಂದಶರೀರಣಃ |
ಜಗತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಪ್ಯದಿವಿಷಯೇ ಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಾಪ್ಯತೇ |
ಯಥೇಷ್ಟಶಕ್ತಿಮಂತಶ್ಚ ವಿನಾ ಸ್ವಾಭಾವಿಕೋತ್ತಮಾನ್
ಅನನ್ಯವಶಗಾಚ್ಛೈವ ವೃದ್ಧಿಹ್ರಾಸವಿವರ್ಜಿತಾಃ |
ದುಃಖಾದಿರಹಿತಾ ನಿತ್ಯಂ ವೇದಂತೀವಿರತಂ ಸುಖಂ ||

ಇತಿ ಶರ್ಮ.

ವಿದ್ಯೆ

ಬರೆದವರು :

ದ್ವೈತವೇದಾಂತವಿದ್ವಾನ್, ಶಿರೋಮಣಿ

ಶ್ರೀ ಅಗ್ರಹಾರ ನಾರಾಯಣತಂತ್ರಿಗಳು, ಉಡುಪಿ

ಕರೋತು ಮಮ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಹರಿಹರಯಮುಖಾಭಿಧಃ |

ಗುರುಶ್ಚ ಮಧ್ವನಾಮಾ ಮೇ ವರದೋಽಸ್ತು ನಿರಂತರಂ ||

ಜನಿಸಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಮಗೆ ಸುಖವೇ ಆಗಬೇಕು, ದುಃಖ ಲೇಶವೂ ಬರಬಾರದೆಂದೇ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಜೀವರು, ದುಃಖಮಯವೂ ಕುಟಿಲವೂ ಆದ ಜನನಮರಣಾದಿರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದ ಕೋಟಿಕೋಟಿಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡರಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದುಃಖಪಡುತ್ತಾ, ಅಂತಹ ದುಃಖಗಳ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಜೀವರಿಗೆ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಾಧನಗಳಿವೆ. ಆದರೂ ಸಂಸಾರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಮಿತ್ರ ಕಳತ್ರಾದಿಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಅತ್ಯಲ್ಪಸುಖಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ತತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಲಭಿಸುವ ದುಃಖಮಿತ್ರವಲ್ಲದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಆನಂದಾ ತಿಶಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮರೆತಿರು ತ್ತಾರೆ. ಅದೆಲ್ಲಾ ಇರಲಿ: ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ಮರೆತಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಿ ದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ—ಇಂದಿನವರು ಆ ದೇಶವು ಹೇಗೆ ಇದೆ, ಈ ದೇಶವು ಹೇಗೆ ಇದೆ, ಅದು ಹೀಗೆ ಇದೆ, ಇದು ಹೀಗೆ ಇದೆ,—ಎಂದು ಬೇಡದಿರುವುದನ್ನೇ ಜನರೊಡನೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲದೆ ತಂತಮ್ಮ ಕರ್ಮಾನು ಸಾರವಾಗಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಲಿರುವ ಪರಲೋಕವು ಹೇಗೆ ಇದೆ, ಯಮ

ಪಟ್ಟಣವು ಹೇಗೆ ಇದೆ, ಎಂದು ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅತ ಏನ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ಹೀಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರು. “ದುರ್ಲಭಂ ಮಾನುಷಂ ಜನ್ಮ ತದಪ್ಯಧ್ವನಮರ್ಥದಂ | ತತ್ರಾಪಿ ದುರ್ಲಭಂ ಮನ್ಯೇ ವೈಕುಂಠಪ್ರಿಯದರ್ಶನಂ || ಎಂದು. ಈ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕ್ರಿಮಿ, ಕೀಟ, ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಜನ್ಮಗಳೇ ಬರುವುದಲ್ಲದೆ ಜೀವರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವು ಬರುವುದು ಬಹು ದುರ್ಲಭವು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೋಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜನ್ಮವು ಬಹು ದುರ್ಲಭವು. ಅನೇಕಾನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ದರ್ಶನವು ದುರ್ಲಭವು. ಏಕೆಂದರೆ—ಭಗವದ್ದರ್ಶನವು ಆತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ; ಅದು ಶ್ರವಣಮನನಾದಿರೂಪವಿಚಾರದಿಂದ. ಅದು ವಿದ್ಯೆ (ಶಾಸ್ತ್ರ) ಯಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕು. ಆ ವಿದ್ಯೆಯು “ದ್ವೇ ವಿದ್ಯೇ ವೇದಿತವ್ಯೇ ಪರಾಚೈನಾಪರಾ ಚ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ ಪರವಿದ್ಯೆ, ಅಪರವಿದ್ಯೆ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧವುಂಟು. ಅದರಲ್ಲಿ ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದ, ಅಥರ್ವಣವೇದ, ಶಿಕ್ಷಾ, ಕಲ್ಪ, ವ್ಯಾಕರಣ ಮೊದಲಾದುವು ಗಳು ‘ಅಪರವಿದ್ಯೆ’ ಎನಿಸುತ್ತವೆ. “ಅಥ ಪರಾ ಯಯಾ ತದಕ್ಷರಮಧಿ-ಗಮ್ಯತೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ಬ್ರಹ್ಮವಿಮಾನಂಸಾಶಾಸ್ತ್ರವು ‘ಪರವಿದ್ಯೆ’ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. “ಋಗಾದ್ಯಾ ಅಪರಾ ವಿದ್ಯಾ ಯದಾ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ನಾಚಕಾಃ” ಎಂಬುವ ಪ್ರಮಾಣಪ್ರಕಾರ ಋಗ್ವೇದ ಮೊದಲಾದುವುಗಳು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತೆ ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳನ್ನು ಜ್ಯೋತಿ-ಷ್ಣೋಮ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅವು ‘ಅಪರವಿದ್ಯೆ’ಗಳೆನಿಸುತ್ತವೆ. “ನೇದಾಃ ಸರ್ವೇ ಘೋಷಾ ಏಕೈವ ವ್ಯಾಹೃತಿಃ” “ನೇದಾಕ್ಷರಾಣಿ ಯಾವಂತಿ ಪಠಿತಾನಿ ದ್ವಿಜಾತಿಭಿಃ ತಾವಂತಿ ಹರಿನಾಮಾನಿ” ಇತ್ಯಾದಿ ಹೇಳಿದ

ಪ್ರಕಾರ ಋಗ್ವೇದ ಮೊದಲಾದುವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಆಗ ಋಗ್ವೇದ ಮೊದಲಾದುವುಗಳೂ ‘ಪರವಿದ್ಯೆ’ಗಳೆನಿಸುತ್ತವೆ. “ನಾನ್ಯಃಪಂಥಾ ಅಯನಾಯ ವಿದ್ಯತೇ” “ವಿದ್ಯೇವ ತು ನಿರ್ಧಾರಣಾತ್” ಇದು ಮೊದಲಾದ ಶ್ರುತಿ ಸೂತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಕರ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಹೊಂದಲಾರರು ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಯ್ತು.

ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಪಾರತ್ರಿಕಸುಖಮಾತ್ರ ಲಭಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಐಹಿಕಸುಖವೂ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಯು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವು. ಏಕೆಂದರೆ ವಿದ್ಯೆಯು ತಾಯಿಯಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ತಂದೆ, ಗುರುಗಳಂತೆ ಹಿತವನ್ನು-ಪದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಹತ್ತುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಿಯಳಾದ ಪತ್ನಿಯಂತೆ ಖೇದವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಐಹಿಕಧನಧಾನ್ಯಾದಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೂಡ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದ ಕಾರಣ ಕಾಮಧೇನು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಂತೆಯೇ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, “ನ ಚೋರಹಾರ್ಯಂ ನ ಚ ರಾಜಹಾರ್ಯಂ ನ ಭ್ರಾತೃಭಾಜ್ಯಂ ನ ಚ ಭಾರಕಾರಿ | ವ್ಯಯಾಕೃತೇ ವರ್ಧತ ಏವ ನಿತ್ಯಂ ವಿದ್ಯಾಧನಂ ಸರ್ವಧನಪ್ರಧಾನಂ ||” ವಿದ್ಯೆಯು ಚೋರರಿಂದಲೂ ರಾಜರಿಂದಲೂ ಅಪಹರಿಸಲು ಶಕ್ಯವಲ್ಲದ್ದು. ಸಹೋದರರಿಗೆ ದ್ರವ್ಯಾದಿಗಳಂತೆ ವಿಭಾಗಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ವ್ಯಯಮಾಡಿದರೆ—(ಅಂದರೆ ಇತರರಿಗೆ ಉಪದೇಶಕೊಟ್ಟರೆ) ನಿತ್ಯವೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾಧನವು ಸಮಸ್ತಧನಧಾನ್ಯಾದಿಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಧಾನವು. ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಶರೀರಕಾಂತಿಯೂ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯೆಯು ಗುಪ್ತಧನದಂತೆ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಭೋಗ ಕೀರ್ತಿಸುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾವಂತನನ್ನು ರಾಜಾಧಿರಾಜರೂ ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಿದ್ಯೆಯಿಲ್ಲದವನು ಪಶುಸಮಾನನು. ಏಕೆಂದರೆ—“ಜಾತಮಾತ್ರಾಃ ವೈಗಾ ಗಾವಃ ಹಸ್ತಿನಃ

ಪಕ್ಷಿಣೋ ರುಷಾಃ | ಭಯಾಭಯಸ್ವಭೋಗಾದೌ ಕಾರಣಾನಿ
ವಿಜಾನತೇ” ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಮತ್ಸ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ,
ಎಲ್ಲಾ ಜೀವರಿಗೂ ಆಹಾರ, ನಿದ್ರಾ, ಭಯ, ವಿಷಯಸುಖ ಮೊದಲಾದುದು
ವುಗಳು ಸಮಾನಗಳೇ. ಅಲ್ಲದೆ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿ
ದೊಡನೆಯೇ ತಂತಮಗೆ ಆಗತಕ್ಕ ಭಯ ಅಭಯ ಭೋಗಾದಿಗಳ ಕಾರಣ
ಗಳನ್ನು ಅರಿತಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೂ ಅಷ್ಟು ಜ್ಞಾನವಿರಲು ದುರ್ಲಭವಾದ
ಮಾನವಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆದವರು ತಂತಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ವಿದ್ಯೆ
ಯನ್ನೂ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಹೊಂದದೆ ಇದ್ದರೆ ಪಶುಗಳಿಗೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ
ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನಿದೆ? ಇಂತಹ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಡುವ
ವಿದ್ಯೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವೇ. ಶಿಕ್ಷಾದಿ ವಿದ್ಯೆಗಳೂ
ಪರಂಪರೆಯಾ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವವು.

ಮಧ್ವಮತದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಮೇಯಗಳು :—

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು.

ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಸತ್ಯವೇ.

ಜೀವೇಶ್ವರರ ಭೇದವು, ಪರಸ್ಪರ ಜೀವರೊಳಗೆ ಭೇದವು, ಜಡ
ಈಶ್ವರರಿಗೆ ಭೇದವು, ಜಡಜಡಗಳಿಗೆ ಭೇದವು, ಜಡಜೀವರಿಗೆ ಭೇದವು,
ಇಂತಹ ಪಂಚಭೇದವು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವದಾ
ಇರತಕ್ಕದ್ದೇ. ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವು.

ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಜೀವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸೇವಕರು.

ಸಂಪೂರ್ಣದುಃಖನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಜೀವರಿಗೆ ಸ್ವರೂಪಭೂತವಾದ
ಆನಂದವಿಶೇಷದ ಅನುಭವವೇ ಅಂದರೆ— ಜನನಮರಣರೂಪವಾದ
ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿ ದುಃಖಮಿಶ್ರವಲ್ಲದ ಶಾಶ್ವತಸುಖವನ್ನು
ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮೋಕ್ಷವು.

ಅಂತಹ ಮೋಕ್ಷವು ನಿರ್ಮಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ (ಅಂದರೆ—ಶ್ರೀ
ಹರಿಯು ದೋಷಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲದವನು, ಅನಂತಾನಂತಕಲ್ಯಾಣಗುಣ-

ಸ್ವರೂಪನು, ಎಂಬುವ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದು ಸಾವಿರಾರು ವಿಘ್ನಗಳು ಬಂದರೂ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕರಿಸದೆಯೂ ಪುತ್ರಮಿತ್ರಕಳತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ನೇಹ ಕೃಂತಲೂ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸುದೃಢಸ್ನೇಹದಿಂದಲೇ) ಲಭಿಸುವುದು.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಅನುಮಾನ, ಆಗಮ, ಈ ಮೂರೇ, ವಸ್ತುಗಳ ತತ್ವವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳು.

ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ ಸರ್ವಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಋಗ್ವೇದ ಮೊದಲಾದ ವೇದಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕಲ್ಲದೆ ಆತನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಮಾನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲಶಕ್ಯವು.

ಏನಂಚ ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದಲೇ ಇಂತಹ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಶರಣುಹೊಂದಿ ಶಾಶ್ವತಸುಖರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವು.

ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರವರು:—

“ನಮ್ಮ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ರಬೋಧ ತಿಳಿದುಕೋ ಗಾಢ, ಮೈಮರೆ ತಿರಬೇಡ” ಎಂದುದು.

ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು

ಲೇಖಕರು :

ಡಾ|| ಕೆ. ಎಂ. ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ.
ದಾವಣಗೆರೆ.

ಲೇಖಾಂಕ : ೨

ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಆಗಿರುವ ಉಪಕಾರ ಅಪಾರ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡಿಗನೊಬ್ಬ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆಂದರೆ, ಅದು ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದಲೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ದ್ವೈತ ಮತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ, ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಚರಿತ್ರೆ, ಅವರ ಮೂರು ಅವತಾರಗಳ ಚರಿತ್ರೆ, ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನಂತೂ ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಜೀವನದ ನೀರಸತೆ ನಿಷ್ಫಲತೆ ದುಃಖ ಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ಹರಿದಾಸರು ವೈರಾಗ್ಯ ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿರುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಮಾನವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಮಾನವತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೃದುಗೊಳಿಸುವ ಮಹತ್‌ಶಕ್ತಿ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿದೆ. ಜೀವನ ಹಸನಾಗಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ನೀತಿ, ಧರ್ಮ, ಲೋಕಾನುಭವ, ಸರ್ವಸಮದೃಷ್ಟಿಯ ವಿವರಣೆ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಸುಲಭ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಸಾಧಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇದು. ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದ್ದು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿಯೂ ರಸವತ್ತಾಗಿಯೂ ಇವೆ.

ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಜನರ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಅವರವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಆಯಾಜನಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಧರ್ಮೋಪದೇಶ, ಆಚಾರ, ಕರ್ಮಗಳ ಮರ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ ಹರಿದಾಸರು.

ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸಾಗರವನುತ್ತರಿಸುವೊಡೆ
ಕಂಸಾರಿನಾಮವೊಂದೆ ಸಾಕುಮನವೆ
ಯತಿಯಾಗಬೇಡ ನೀ ವೈರಾಗ್ಯವನೆ ಪಿಡಿದು
ವ್ರತಮಾಡಿದನೆಂಬ ಹಮ್ಮು ಬೇಡ
ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಯ ನೋಡಿದನೆಂಬ ಚೇಷ್ಟೆಯು ಬೇಡ
ರತಿಪತಿನಾಮವೊಂದೆ ಸಾಕು ಮನವೆ ||

ತನುದಂಡಿಸಿ ತುದಿಯ ಕೋಡುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ
ವನಿತೆಯನು ಬಿಟ್ಟು ತಪವಿರಲುಬೇಡ
ಅನುದಿನವು ನೀರೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿ ನಡುಗಲುಬೇಡ
ವನಜನಾಭನ ನಾಮ ನೆನೆ ಕಂಡ್ಯ ಮನವೆ ||

ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಮಾಡಿ ಬಹುವಿಧದಿ ಬಳಲಿ ಕೃ-
ತಾರ್ಥನಾದನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆ ಬೇಡ
ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ ಸಂ-
ಕೀರ್ತನೆಯ ಮಾಡಿ ಸುಖಿಯಾಗೊ ಮನವೆ ||

x x x x

ಹಗಲಿರಳು ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ನಿನ್ನ ನಾಮ ನಾ-
ಲಿಗೆಯೊಳಿರುತಿಪ್ಪ ಬುಧರಿಗೆ ಜನರು ಮೈ-
ಲಿಗೆಯೆನಬಹುದೆ ತಿಳಿಯದೆ ?

ಜಲದೊಳಗೆ ಮಿಂದು ನಿರ್ಮಲರಾದೆನೆಂದು ತ-

ಮೊಳಗೆ ತಾವೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಸುಖಿಸೋರು
ಪರಮಮಂಗಳಮೂರ್ತಿ ನಿನ್ನ ತಿಳಿಯದೆ

x x x x

ಓಡಿಹೋಗುವ ಮಡಿಯ ಮಾಡಿ ದಣಿಯಲಿ ಬೇಡ
ನೋಡು ಸರ್ವತ್ರ ಹರಿರೂಪ
ಹರಿರೂಪ ನೋಡಿ ಕೊಂ-
ಡಾಡಿ ಸುಖಿಯಾಗೋ ಮನವುಬ್ಬಿ

ಅರ್ಥವಾಗಲು ಕಷ್ಟವಾಗುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು—

ನಡೆವುದೇ ಹರಿಯಾತ್ರೆ, ನುಡಿವುದೇ ಹರಿನಾಮ,
ಕುಡುವ ನೀರುಗಳೇ ಅಭಿಷೇಕ”.....

ಎನ್ನುವಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಲಭ ಪೂಜೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಎಂತಹವನೂ ಸಹ ಇದನ್ನು ತಾನು ಮಾಡಿಯಾನೆಂಬ ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಪಾಮರರಲ್ಲೂ ಭಕ್ತಿಯ ನವಚೈತನ್ಯವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಾರೆ ಹರಿದಾಸರು—

“ಸುಲಭನೋ ಹರಿ, ತನ್ನವರನರ
ಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಗಲನೊ ರಮಾಧವ
ನೊಲಿಸಲರಿಯದೆ ಪಾಮರರು ಬಳಲುವರು ಭವದೊಳಗೆ”!

ಹರಿದಾಸರ ಈಶಸೇವೆ ದೇಶೋದ್ಧಾರ ಸುಜನೋಪಕಾರ ನುಡಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ರಮಗಳು ಆಸಾಧಾರಣವಾದವು. ಹರಿದಾಸರು ಭಾಗವತಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಿಶ್ವಧರ್ಮವೊಂದನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರೆನ್ನಬಹುದು. ಅವರ ಹಾಡುಗಳು, ದೇವರನಾಮಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಜನತೆಯ ಜೀವನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಅರಿವಿನ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರುವ ಅರವಂತಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ !

ಕನ್ನಡ ವಾಙ್ಮಯಕ್ಕೆ ಹರಿದಾಸರಿಂದ ವಿಶೇಷವಾದ ಮರ್ಯಾದೆ ಬಂದಿದೆ. ಅವರು ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮ, ವಿಶಾಲಮನಸ್ಸುಗಳಿಂದ ತಾವು ನಡೆದು

ನುಡಿದ ಮಾತಿನಿಂದ ಜನತೆಗೆ ಶಾಂತಿಸುಖಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟರು ; ಅವರೂ ವಿಶ್ವಂಭರನ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಪಾತ್ರರಾದರು !

ಹರಿದಾಸರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೀರ್ತನರೂಪದಲ್ಲೇ ಇದೆ ಎಂದು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಹಿತವಾದ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆ ಸಾಮರಸ್ಯ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದ ಸಂಗೀತವು ಜೀವಾಳ ವಿಲ್ಲದ ತಂಬೂರಿಯ ತಂತಿಯಂತೆ ಸೊರಗಿಹೋಗುವುದು, ಇದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಸಂಗೀತ ಆಪಾತಮಧುರವಾದರೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಲೋಚನಾಮೃತ !

ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ರಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸೌಖ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಂದಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಹರಿದಾಸರು ತಮ್ಮ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳ ವೈವಿಧ್ಯ ಹೀಗಿದೆ. ಪದ, ಸುಳಾದಿ, ಉಗಾಭೋಗ, ಸುವ್ರಾಲಿ, ಶೋಕ, ಕಂದ, ಸೀಸಪದ್ಯ, ವೃತ್ತ, ದ್ವಿಪದಿ, ತ್ರಿಪದಿ, ಚೌಪದಿ, ಷಟ್ಪದಿ, ಅಷ್ಟಪದಿ, ರಗಳೆ, ಯಾಲಪದ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಗೂ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ.

ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರಾದ ಶ್ರೀವುರಂದರದಾಸರು ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಗೀತದ ಪಿತಾಮಹರು. ಅದುವರೆಗೆ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಗೀತಪಾಠ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸ್ಥಿರ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ಪಾಠಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ “ ಸಿಳ್ಳಾರಿ ಗೀತ ” ವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಖರಹರ ಪ್ರಿಯ ರಾಗದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ರಮವನ್ನು, ಅದು ಆ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವಾಗುವುದೆಂದರಿತು, ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಮಾಯಾಮಾಳವಗಳ ಮೇಳಜನ್ಯವಾದ ಮಲಹರಾಗದ :

“ ಲಂಬೋದರ ಲಕುಮಿಕರ

ಅಂಬಾಸುತ ಅಮರವಿನುತ ”

ಎಂಬುವ ಶ್ರೀಮಹಾಗಣಪತಿಯ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಸಂಗೀತಪಾಠ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವಂತೆ ಪಾಠಕ್ರಮವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ ಸಂಗೀತಾಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಪರಮೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಕನ್ನಡವನ್ನು, ಎಳೆದಂತೆ ಬರುವ ಸರಳಭಾಷೆಯೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಸಂಗೀತ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಕೀರ್ತಿ ಹರಿದಾಸರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. “ಉಗಾಭೋಗ” “ಸುಳಾದಿ” “ವೃತ್ತನಾಮ” ಮತ್ತು “ಪದ” ಎಂಬ ಹೊಸಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಗೀತ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಹಾಡಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಹರಿದಾಸರು.

ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ಅಂದಿನ ಜನಜೀವನವನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳ ದೃಷ್ಟಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕ. ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು, ಬಡವರು, ಬಲ್ಲಿದರು, ಪಂಡಿತರು, ಪಾಮರರು ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರ ಚಾರಿತ್ರವನ್ನೂ ಹರಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಚಿಕ್ಕಿತ್ತಿಸಿ, ಜನರು ಯೋಗ್ಯರಾಗುವಂತೆ ಅವರಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಈ ಹಾಡುಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಹರಿದಾಸರ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರ. ದೇಶ ದೇಶಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಅವರ ಅಪಾರ ಅನುಭವವೆಂಬುದು ಈ ಹಾಡಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸ್ವಯಂಸ್ಫೂರಿತವಾಗಿ, ಸ್ತೋತೋವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಹರಿದು ಬಂದಿದೆ. ಡಂಭಾಚಾರ ಅವಿದ್ಯೆ, ಅಶ್ರದ್ಧೆ, ವಂಚನೆಗಳನ್ನು ಹರಿದಾಸರು ಕಟುವಾಗಿ, ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮಾತುಗಳಿಂದ, ರಚನಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಜನರು, ಎಷ್ಟೋ ಅನುಭವ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿಯಬಹುದು.

“ಕಾಳ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಈ ಸಂಸಾರ ಕತ್ತಲೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು
ಉಂಟಾದಕಾಲಕ್ಕೆ ನೆಂಟರು ಇಷ್ಟರು”.....

— ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಸಾದರಾಜರು.

“ಗ್ರಾಸಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ಪೋಗಿ ಪರರ ಮನೆಗಳ ಪೊಕ್ಕು
ದಾಸನೆಂದು ತುಲಸಿಮಾಲೆ ಧರಿಸಿ

ಬೇಸರಿಲ್ಲದೆ ಅವರ ಕಾಡಿ ಬೇಡಿ ಬಳಲಿಸುತ್ತ
ಕಾಸುಗಳಿಸುವ ಪುರುಷ ಹರಿದಾಸನೇನಯ್ಯ.

“ಮಾಯಾ ಸಂಸಾರದಲಿ ಮನುತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಟ್ಟು
ಗಾಯನವ ಮಾಡಲವ ದಾಸನೇನಯ್ಯ ?”

— ಶ್ರೀ ನ್ಯಾಸರಾಯರು.

“ಉದರವೈರಾಗ್ಯವಿದು ನಮ್ಮ
ಪದುಮನಾಭನಲಿ ಲೇಶ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ !”

“ಆದರಣೆಯಿಲ್ಲದಊಟ ಅಮೃತಾನ್ನವಾದರೇನು ?”

ಹೇನು ಬಲ್ಲದೆ ಮುಡಿದ ಹೂವಿನ ಪರಿಮಳ ?”

“ಬೇವು ಬೆಲ್ಲದೊಳಿಡಲೇನುಫಲ ?”

“ಧರ್ಮವೇ ಜಯವೆಂಬ ದಿವ್ಯ ಮಂತ್ರ
ಮರ್ಮವನು ತಿಳಿದು ಆಚರಿಸುವುದು ತಂತ್ರ !”

ಹಿಂದೆ ನಂದಿಸುವನ ವಂದಿಸುತ್ತಲಿರಬೇಕು !

ಕಂಡರಾಗದವನ ಹೊಗಳಬೇಕು !

ಹರಿಕಥೆಯನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೀನನುಡಿ ಕೇಳುವರು

ಗುರುಹಿರಿಯರ ದೂಷಿಸಿ ಬಾಳ್ವರು

ಪಟ್ಟದರಸಿಯ ಬಿಟ್ಟು ಪರಸತಿಯಬಯಸುವರು

ಕೊಟ್ಟಸಾಲವ ನುಂಗಿಕೊಳಲೆಣಿಸರು

ಮುಟ್ಟ ಭಾಷೆಯ ಕೊಟ್ಟು ಮೋಸವನೆ ಮಾಡುವರು

ಬಿಟ್ಟು ಪರದೈವವನು ಮಾರಿಗಿರಗುವರು

ಕಂಡದನೆ ಹೇಳರು ಕಾಣದನೆ ಹೇಳುವರು

ಉಂಡಮನೆಗೆರಡನ್ನೆ ಬಗೆಯುತ್ತಿಹರು

— ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು.

*

*

*

*

*

“ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕೂಡೆ ಅಧಿಕಸ್ನೇಹಕ್ಕಿಂತ
ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕೂಡೆ ಜಗಳವೇ ಲೇಸು !

x x x x

“ ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಡುವುದು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಗೇಣುಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ !

x x x x

ಸನ್ಯಾಸಿ ಜಂಗಮ ಜೋಗಿ ಜಟ್ಟಿ ಮೊಂಡ ಬೈರಾಗಿ
ನಾನಾವೇಷ ಕೊಂಬೋದು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಗೇಣುಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ
ಉನ್ನತ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವನ
ಅನುದಿನ ನೆನೆವೋದು ಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ಪರಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ !”

— ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು.

“ ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳ ಬಿಡುವುದೇ ಹಬ್ಬ
ಕಾಮನ ಉಪಹತಿಗೆ ಅಂಜುವುದೇ ಹಬ್ಬ
ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುವುದೇ ಹಬ್ಬ
ಅಂದರೆ ನಗುತ ಸಂತೋಷ ಪಡುವುದೇ ಹಬ್ಬ
ಫಾಲಲಿಸಿಗೆ ಮನ ನೋಯದಿಪ್ಪುದೇ ಹಬ್ಬ ”

— ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು.

“ ಅನಘ ನಿನ್ನಂಘ್ರಿ ಸೇವೆ ಎನಗೆಂತು ದೊರೆಯುವುದೋ
ಮನದ ದುರ್ವಿಷಯ ಬಾಧೆಗೆ ಕೊನೆಗಾಣೆ ಮಾಧವ ? ”
“ ನೋಡಬಾರದ ರೂಪವ ನೋಡಿ ನಯನ ಕಂಗೆಡಿಸಿತೊ
ಆಡಬಾರದನಾಡಿ ಜಿಹ್ವೆ ಅತಿ ತುಚ್ಛನ್ನ ಮಾಡಿತೋ
ಮಾಡಬಾರದ ಬಯಕೆಗಳಿಂದ ಮನ ಹೊಲೆ ಗಳಿಸಿತೊ
ಬೇಡದಂದದಿ ಪಾರುಮಾಡಯ್ಯ ಧೊರೆಯೆ ”

— ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರು.

“ ಆಸೆಗೊಳಗಾಗದವನು ಜನರಿಗೆ ದಾಸನೆನಿಸುವ
 ಆಸೆಯನು ನಿಜದಾಸಗೈದಿಹ ಪುಂಸರೆಲ್ಲರು ದಾಸರೆನಿಸುವರು
 “ ತಿಳಿಯದುದೆ ಪಾಪ ತಿಳಿಯುವುದೇ ಪುಣ್ಯ ! ”
 “ ಅಶನವಸನಗಳೇವ ವಸುದೇವಸುತನಿರಲು
 ಪುಸಿಯಾಗಿ ಬದುಕೋ ನರರಿಗೆ | ನರರಿಗಾಲ್ಪರಿದರೆ
 ಹಸಿವೆ ಅಡಗುವುದೆ ಎಲೆ ಜೀವ ? ”

— ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು.

ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವ ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳೆಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯಸಮುದ್ರ
 ದಿಂದ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ನಿದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಕೆಲವು
 ರತ್ನಗಳು ಮಾತ್ರ ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಗುರುಗಳಿಗೆ ಗುರು ನಮ್ಮವಿಜಯವಿಠಲರೇಯನ

ಶರಣರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮನದೆಯದೆ ನಿಲ್ಲು || ೧ ||

ಸಕಲಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಮನ್ವಯಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಾಧನಪಥವನ್ನೂ ಪ್ರಮೇಯರತ್ನಪುಂಜಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಒಂದು ತಾಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸಾರ್ಯರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತಿರುವ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು—

ಯಾ ನಿಶಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತಸ್ಯಾಂ ಜಾಗರ್ತಿ ಸಂಯಮೀ |

ಯಸ್ಯಾಂ ಜಾಗ್ರತಿ ಭೂತಾನಿ ಸಾ ನಿಶಾ ಪಶ್ಯತೋ ಮುನೇಃ ||

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಜಾಗರೂಕ ವಾಗಿರುವವೋ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಯಮಿಯು ನಿರಪೇಕ್ಷನಾಗಿ ಮಲಗಿರು ತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಲಗಿರುತ್ತವೋ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಯಮಿಯು ಜಾಗ್ರತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ, ಯೋಗಿಯ ಇರಳು ಭೋಗಿಯ ಹಗಲು; ಭೋಗಿಯ ಹಗಲು ಯೋಗಿಯ ಇರಳು. ಇಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಾವಸ್ಥೆಗಳು, ಇರಳುಹಗಲು, ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವಂಥವು. ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯ ಹಗಲು ಯೋಗಿಯ ಇರಳು. ಅಂದರೆ ಯೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸು ಅವುಗಳೆರಡೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಷಯಲಂಪಟನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗದಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಪರತತ್ವವಿಚಾರಗಳು ಅವನಿಗೆ ಇರಳು. ಆದರೆ ಯೋಗಿಗೆ ಅದೇ ಹಗಲು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಅವನು ಜ್ಞಾನಪ್ರದನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಿರಂತರ-ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ ಯಾವುದು ಅಜ್ಞಾನ ವಾಗಿರುವುದೋ ಅದೇ ರಾತ್ರಿಯೆಂದು ಸ್ಮೃತಿನಾಕೃತವುಂಟು. ಅಜ್ಞಾನ-ರೂಪವಾದ ರಾತ್ರಿ ಯೋಗಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯವಹಾರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳೆರಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತನಾದವನಂತೆ ಅವನ ಆಚರಣೆ ಇರುತ್ತೆ. ಅಂದರೆ ಐಹಿಕಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಉದಾಶೀನ

ನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೇ “ಇರಳು ಹಗಲು ಉದಾಶೀನನಾಗಿ ನೋಳ್ವರಿಗೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು “ಯಸ್ಯಾಂ ವಿಷಯಲಕ್ಷಣಾಯಾಂ ಭೂತಾನಿ ಜಾಗ್ರತಿ ತಸ್ಯಾಂ ನಿಶಾಯಾಮಿವ ಸುಪ್ತಃ ಪ್ರಾಯೋ ನ ಜಾನಾತಿ ಮತ್ತಾದಿನತ್ ಗಮನಾದಿಪ್ರವೃತ್ತಿಃ” ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

“ಶರಧಿಯಂದದಿ ಸುಖಪೂರ್ಣನಾಗಲಿಬೇಕು” ಎಂಬ ಮಾತು, ಮುಂದಿನ ಗೀತಾಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಜಾಪಕಕ್ಕೆ ತರುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನಿಯು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಪೂರ್ಯಮಾಣಮಚಲಪ್ರತಿಷ್ಠಂ |
ಸಮುದ್ರಮಾಪಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಯದ್ವತ್ |
ತದ್ವತ್ಕಾಮಾ ಯಂ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಸರ್ವೇ |
ಸ ಶಾಂತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ನ ಕಾಮಕಾಮೀ ||

ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದ ಭಾವಾರ್ಥವನ್ನು ಗಂಭೀರನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ತೇನ ವಿಷಯಾನುಭವಪ್ರಕಾರಮಾಹ ಆಪೂರ್ಯಮಾಣಮಿತಿ ||

ಯೋ ವಿಷಯೈರಾಪೂರ್ಯಮಾಣೋಽಸ್ಯ ಚಲಪ್ರತಿಷ್ಠೋ ಭವತಿ ನೋತ್ಸೇಕಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ನ ಚ ಪ್ರಯತ್ನಂ ಕರೋತಿ ನ ಚಾಭಾವೇ ಶುಷ್ಯತಿ || ನ ಹಿ ಸಮುದ್ರಃ ಸರಿತ್ಸ್ರವೇಶನಿಮಿತ್ತವೃದ್ಧಿಶೋಷೌ ಬಹು-
ತರೌ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಪ್ರಯತ್ನಂ ವಾ ಕರೋತಿ || ಸ ಮುಕ್ತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋ-
ತಿತ್ಯರ್ಥಃ ||

ಜ್ಞಾನಿಯು ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಗಂಭೀರನಾದವನು. ವಿಷಯಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಎಡಬಿಡದೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದಾಗ್ಗೂ ಅವನು ಮಾತ್ರ, ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ: ಸಂತೋಷಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಷಯ ಸುಖದ ಹೆಚ್ಚಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ಶೋಕ

ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರಕ್ಕೂ ಜ್ಞಾನಿಗೂ ಹೇಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಎಂದರೆ—ಎಷ್ಟು ನದಿಗಳು ಬಂದು ಸೇರಿದರೂ ಸಮುದ್ರವು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ, ಅವುಗಳ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒತ್ತಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ ನದಿಗಳು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಲೆಂದು ಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯು ವಿಷಯಾನುಭವ-ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಲ್ಲದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರಪ್ರಾಪ್ತವಾದವುಗಳನ್ನೇ ವಿಕಾರ ರಹಿತನಾಗಿ ಉಪಭೋಗಿಸುವನು. ಇಂತಹವನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದು ತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದುಮಾತಿಗೂ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳ ಸಮಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬಹುದು. “ಹರಿಸ್ಮರಣೆಗೆ ವಿಘ್ನವಾಗದಂತೆ ಆತನ್ನ ಕರುಣ ಪಡೆಯಬೇಕು ಒಂದೇ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ” “ಹರಿಪ್ರೇರಣೆಯಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ರೊಬ್ಬರಲ್ಲ” ಮುಂತಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪತೆಯನ್ನೂ ನಿರುಪಚರಿತಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನೂ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ನ ಋತೇತ್ವತ್ಕ್ರಿಯತೇ ಎಂಬ ಋತುರ್ಥವನ್ನೂ, “ತೇನ ವಿನಾ ತೃಣಮಪಿ ನ ಚಲತಿ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವನ್ನೂ ಸಾರಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಇದ್ದು ಜೈಸಬೇಕೆಂದರೆ—

“ಅಂಗಳದೊಳು ಪಕ್ಕಿ ಕುಳಿತು ಹಾರಿದಂತೆ,
ಅಂಗಡಿಯ ನೆರಹಿ ತಿರುಗಿ ಜನ ಪೋದಂತೆ
ಮುಂಗುಡಿಮಕ್ಕಳು ಮನೆಗಟ್ಟಿ ಕೆಡಸಿದಂತೆ
ಹಿಂಗದರವಂಟಿಗೆಯ ಮಂದಿಸಾಗಿದಂತೆ
ಸಂಗಾತದವರು ತನ್ನ ಕೂಡಲಿದ್ದರು ಅವರ
ಹಂಗಿಗನಾಗದೆ ಅದರಂತೆ ಗುಣಿಸೋದು,
ಮುಂಗಾರಿಮಿಂಚಿನಂದದಿ ದೇಶದೊಳಗೆ ನಿ-
ಸ್ಸಂಗನಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಕಾಲಕಳೆಯಬೇಕು
ಬಂಗಾರ ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಕಂಡರೆ
ಮುಂಗಾಲಲಿ ಒದೆದು ದಾಟಿವೋಗುವುದಯ್ಯ

ಹಂಗಿನಾಗದಿರು ಪರರ ವಶಕ್ಕೆ ಶಿಲ್ಪಿ

ಭಂಗವಾದರು ಲೇಶಖೇದ ಪಡದಿರು

ಮಂಗಳಮೂರುತಿ ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯನ

ಸಂಗೀತದಲಿ ಬಾಳೆ ಹರಿವಾಸರ ಪಾದಕೆ ಬೀಳೋ || ೩ ||

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡಬೇಕಾದ ಮುದ್ದು ಮಾತುಗಳಿವು. ಅಭಿಮಾನ-
ರಹಿತನಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನೂ ಒಂದು ಅರವಂಟೆಗೆಯಂತೆ ಕಾಣುವರೀತಿ
ಯನ್ನೂ, ಹಂಚುಹಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಸಮಸಮವಾಗಿ ನೋಡುವ ಬಗೆ
ಯನ್ನೂ, ಸುಖದುಃಖಲಾಭಾಲಾಭಗಳ ಏರಿಳಿತಗಳಿಗೆ ಸಿಗದಿರುವ ರೀತಿ
ಯನ್ನೂ, ಅರ್ಥಗರ್ಭತವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.
ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ತಾಳಗಳುಂಟು. ಆ ಮಧಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಜೊತೆಸೇರಿಸಿ
ಹೇಳಿರುವ ಸೊಬಗಿನ ವೈಖರಿಯನ್ನು ಸಜ್ಜನರು ಸವಿಯಬಹುದು.

ಕಮಲದೊಳು ಕಮಲ ಇದ್ದಂತೆ ಇರು ಹೈ-

ತ್ಯಮಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಯವಿಠಲನ ಪೂಜಿಸದು ||

ಮಾನವನು ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಾದ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತನಾರಿಕೇಳ
ಫಲದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿದ್ದು ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ
ಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಹಾಗಾಯಿತು. ಸಾಧಕನು
ಯೋಗಿಯಂತೆ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಉತ್ತ-
ಮಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದರ್ಥ. ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಯು ಲಕ್ಷಣವನ್ನು
ನಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಹೀಗೆ ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ:—

ಆಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತಮಸಾರಂ ಚಾಪ್ಯನಿತ್ಯಕಂ |

ವಿಜ್ಞಾತಜಾತವೈರಾಗ್ಯೋ ವಿಷ್ಣುಪಾದೈಕಸಂಶ್ರಯಃ |

ಸ ಉತ್ತಮೋಽಧಿಕಾರೀ ಸ್ಯಾತ್ಸನ್ನೃತಾಖಿಲಕರ್ಮವಾನ್ ||

ಜೀವೋತ್ತಮನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಮೊದಲುಮಾಡಿ ತೃಣಜೀವದ
ವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿರುವ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವಸಮುದಾಯವು, ಸಾರರಹಿತವೂ
ಅಶಾಶ್ವತವೂ ಆಗಿರುವುದೆಂಬ ಸಾರಾ ಸಾರ ನಿತ್ಯ ನಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ

ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆನು. ದೇಹಗತಾಧಿಯಜ್ಞರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಧಿಯಜ್ಞನು ಬೇರೆ, ನಾನು ಬೇರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಅಗ್ನಿ ಮೊದಲಾದವರು ಅಮುಖ್ಯಯಜ್ಞಭೋಕ್ತರು. ಅಧಿಯಜ್ಞಶಬ್ದವು ಅವರಲ್ಲಿ, ಜೀವನವನ್ನು ಆತ್ಮನೆಂದು ಕರೆಯುವಂತೆ, ಔಪಚಾರಿಕವೇ ಸರಿ. ಅಲ್ಲದೇ, ಕರ್ತೃ, ಭೋಕ್ತೃ, ಫಲದಾತೃಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ ನಾನೇ ಇರುವೆನು. ಅಗ್ನಿ ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಈ ಲಕ್ಷಣವು ಸರ್ವಥಾ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿದೇಹದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಧಿಕಯಾಜ್ಯ (ಪೂಜ್ಯ) ನಾದ್ದರಿಂದಲೂ ನಾನೇ ಅಧಿಯಜ್ಞನು (೪) ದೇಹ ತ್ಯಾಗಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದೆ ಯಲ್ಲವೇ? ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯಿಲ್ಲವ ನಾಗಿ ದೇಹಬಿಡುವವನು, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿರೂಪವಾದ ನಿತ್ಯಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ದುಃಖಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದ ನಿರತಿಶಯಾನಂದಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. (೫)

ಅರ್ಜುನ-ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ-ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವವನ್ನು ಅಥವಾ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವನೋ ಆ ಭಾವವನ್ನೇ ಅಥವಾ ಆ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಹೊಂದುವನೆಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮವು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

ಅರ್ಜುನ-ಅಂತಹ ಸ್ಮರಣೆಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಪಾಯವಾವುದು? ಅದೂ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ-ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಮಾತ್ರ ದಿಂದ ಲಭಿಸುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ, ನಿರಂತರವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ನನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಜನಕವಾದ ಸಂಸ್ಕಾರವುಳ್ಳವನಾಗ ಬೇಕು. ಈ ವಿಧವಾದ ನಿತ್ಯಸ್ಮರಣೆಯು (ತದ್ಭಾವಭಾವಿತತ್ವವು) ಅಪರೋಕ್ಷ

ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಭೋಗದಿಂದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ನಷ್ಟವಾದನಂತರ, ನನ್ನ ಅಂತ್ಯಕಾಲಸ್ಮರಣೆಗೆ ಸಾಧನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಜುನ—ದೇಹತ್ಯಾಗಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯುಂಟಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ದೇಹತ್ಯಾಗವೂ ಸ್ಮರಣೆಯೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಮರಣಸಮಯವು ಮಹಾದುಃಖಯುಕ್ತವಾದುದೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಲ್ಲವೇ? ಆಗ ಭಗವತ್ಸ್ಮರಣೆಯುಂಟಾಗುವುದು ಅಸಂಭಾವಿತವೆಂದೇ ತೋರುವುದು.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ—ಶರೀರವು ಹೇಯವೆಂದು ಸರ್ವದಾ ತಿಳಿದಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ದೇಹತ್ಯಾಗವು ದುಃಖಕಾರಕವಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯು ಅವರಿಗೆ ಅಸಂಭಾವಿತವಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನಿಗೆ ಸಹ ದೇಹತ್ಯಾಗಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದುಃಖವುಂಟಾಗುವುದಲ್ಲದೇ ತ್ಯಾಗಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಲ್ಲ. (೬)

ಅರ್ಜುನ—ಅಂತ್ಯಕಾಲಸ್ಮರಣೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದರ ಉದ್ದೇಶವೇನು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ನನ್ನ ಸಂತತಸ್ಮರಣೆಯು ಅಂತ್ಯಕಾಲಸ್ಮರಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಅಂತ್ಯಕಾಲಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವು ಲಭಿಸುವುದು. ನನ್ನ ವಿಷಯಕವಾದ ನಿತ್ಯಸ್ಮರಣೆಯುಳ್ಳವರಾಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದೇ ಅಂತ್ಯಕಾಲಸ್ಮರಣೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸು ; ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡು ; ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂದುವಿ, ಯಾವಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ. (೭) ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗದಿಂದ (ಪುನಃಪುನಃ ಆವರ್ತನೆಮಾಡುವುದೆಂಬ ಉಪಾಯದಿಂದ) ಸಹಿತವಾದ, ವಿಷಯಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸದಿರುವ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಲೀಲೆಗಳಿಂದ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಿಯಾಮಕನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸದಾ ಚಿಂತಿಸುವವನು, ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು. (೮). ಅಂತ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ

ನನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆನು. ಇನ್ನು, ಹೇಗೆ ಚಿಂತಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು, ಕೇಳು, ಚರಾಚರಜಗತ್ತಿನ ಧಾರಣಪೋಷಣಕರ್ತನೆಂದೂ; ಸರ್ವಲೋಕ ಶಿಕ್ಷಕನೆಂದೂ; ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂದೂ; ಅಣುವಿಗಿಂತ ಅಣುವೆಂದೂ; ಮನಸ್ಸಿಗೂ ನಿಲುಕದ ಅಚಿಂತ್ಯಮಹಿಮನೆಂದೂ; ಜರಾ, ಮೃತ್ಯು, ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ಅಪ್ಪೊಪ್ಪನೆಂದೂ; ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಶುಭ್ರವಾದ ಅಮಿತ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳನೆಂದೂ, ಉತ್ಪತ್ತಿರಹಿತರಾದ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದು, (ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಜ್ಞಾನಯುಕ್ತನಾಗಿ), ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಭ್ರಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಮಾವೇಶಗೊಳಿಸಿ, ಅಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ, ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಡಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಅಂತ್ಯಕಾಲಸ್ಮರಣೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಮರಣಹೊಂದಿದವನು ಅದ್ವೈತನಾದ (ಆಶ್ಚರ್ಯನಾದ) ಆ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು (ನನ್ನನ್ನೇ) ಹೊಂದುವನು.

ಅರ್ಜುನ—ಭ್ರಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ವಾಯುಜಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ಪರಿಪೂರ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿಯು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ವಾಯುಜಯಾದಿಯೋಗಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಜನರ ಅಂತ್ಯಕಾಲಸ್ಮರಣಪ್ರಕಾರವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದೆನು. ಯೋಗನಿಪುಣರ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಮಟ್ಟದವು. ಅಲ್ಲದೇ ವಾಯುಜಯಾದಿಬಲದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಿಗಳಿಗಿಂತ ಇವರ ಸಾಧನವೂ, ದೊರೆಯುವ ಮುಕ್ತಿಯೂ ಅಲ್ಪವಾದುದು; ಇಷ್ಟಮಾತ್ರ ವಿಶೇಷವೆಂದು ತಿಳಿ. (೯-೧೦).

ಅರ್ಜುನ— ವಾಯುಜಯಾದಿಮಾರ್ಗವರ್ತಿಗಳು ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕಾರವಾವುದು, ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಬೇಕಾದ

ಕರ್ತವ್ಯಗಳಾವುವು, ಮತ್ತು ಧೈಯವಸ್ತುಸ್ವರೂಪವೆಂತಹದು ಎಂಬೀ ಅಂಶಗಳನ್ನು, ವಿಶದಗೊಳಿಸು, ದೇವ!

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ವೇದಜ್ಞಾನಿಗಳು ಯಾವುದನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ನಾಶರಹಿತ ವಾದ್ದರಿಂದ ಅಕ್ಷರವೆಂದು ಹೇಳುವರೋ, ಕಾಮಾದಿದೋಷರಹಿತರಾದ ಯತ್ನಶೀಲರು ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರೋ, ಯಾವುದನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವರೋ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರೇಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವ ಆ ವಸ್ತುವೇ ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧೈಯವಾದುದು. (೧೧) ಇನ್ನು, ಯೋಗಿಗಳ ದೇಹತ್ಯಾಗದ ಪುಕಾರವನ್ನೂ ಆ ಕಾಲದ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನೂ ವಿವರಿಸುವೆನು, ಕೇಳು. ಮರಣಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸಲು, ಯೋಗಿಯು, ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯನ್ನುಳಿದು ಇತರ ಎಲ್ಲ ವಾಯುಸಂಚಾರ ನಾಡಿಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ಇತರ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸದಂತೆ ತಡೆದು, ಲಯಕರ್ತನಾದ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯಮೂಲಕ ಶಿರಸ್ಸಿ ನಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಕ್ಕೆ ತಂದಿಡಬೇಕು. ಅಖಂಡಸ್ಮೃತಿರೂಪವಾದ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು. (೧೨) 'ಓಂ' ಎಂಬ ಏಕಾಕ್ಷರದಿಂದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ, ಓಂಕಾರ ವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹೊರಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ದೇಹತ್ಯಾಗ- ಮಾಡುವ ಯೋಗಿಯು ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. (೧೩).

ಅರ್ಜುನ—ಅಂತ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯುಂಟಾಗಲು ಸದಾ ನಿನ್ನ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಸಂಸ್ಕಾರವಲ್ಲದೆ ಬೇರಾವ ಉಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಇಲ್ಲ, ಪಾರ್ಥ! ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ; ನಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸ- ವುಳ್ಳವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಲಭಿಸುವುದು. ಅನ್ಯವಿಷಯಗಳ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸತತವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಸ್ಮರಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸವುಳ್ಳವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮರಣ- ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯು ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುದು. ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಸುಲಭವೇ. (೧೪)

ಅರ್ಜುನ — ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನು? ಅದೇ ಹೇಗೆ ಉತ್ತಮಗತಿಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ — ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿದನಂತರ ದುಃಖಾಶ್ರಯವಾದ ಅನಿತ್ಯವಾದ ಪ್ರಾಕೃತ ದೇಹಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪುನಃ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ಪರಮ ಸಿದ್ಧಿಯು. ಅದನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ಜನನಮರಣರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಬಾರರು ; ನಿತ್ಯಾನಂದಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. (೧೫)

ಅರ್ಜುನ — ಚತುರ್ಮುಖನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಅವರಿಂದ ಅಧಿಸ್ಥಿತವಾದ ಸತ್ಯಲೋಕ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದವರು ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೇಳಿರುವೆನು. ಹೀಗಿರಲು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ — ಮೇರುಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸದನವೆಂಬುದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೆಳಗಿರುವ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜನರೂ ಪುನಃ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ.

ಅರ್ಜುನ — ಆಗಲಿ; ಆ ಬ್ರಹ್ಮಸದನದಿಂದ ಮೇಲಿರುವ ಜನೋಲೋಕದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಸತ್ಯಲೋಕದ ವರೆಗಿನ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗಂತೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ; ಹೀಗಿರಲು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲೆಂಬುದು ಹೇಗೆ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ — ಜನೋಲೋಕದಿಂದ ಮೇಲಿನಲೋಕಗಳ ಜನರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಆ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವುದೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಜನ್ಮಾಭಾವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಆ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿರತಕ್ಕವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿ. ಬ್ರಹ್ಮಸದನವೆಂಬುದರಿಂದ ಸತ್ಯಲೋಕವೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ, ಸತ್ಯಲೋಕ ಮತ್ತು ಅದರ ಕೆಳಗಿರುವ ತಪೋಲೋಕ, ಜನೋಲೋಕಗಳಿಂದ ಸಹ ಒಂದು ವಿವಕ್ಷೆ

ಯಿಂದ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿದೆ. ಆ ಲೋಕದ ಜನರು ಮೂಲರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಒಂದಂಶದಿಂದ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ, ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ. ನಿಯಮೇನ ಜನನ ಮರಣಗಳಿಲ್ಲೆಂಬುದು ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಅನ್ಯರಿಗಲ್ಲ. (೧೬).

ಅರ್ಜುನ— ಹೇ ದೇವೋತ್ತಮ ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಪುನರ್ಜನ್ಮರಹಿತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದೆಂಬ ಜ್ಞಾನವು ದೃಢಗೊಳ್ಳಲು ಅವಶ್ಯ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿ, ವಿಶದಗೊಳಿಸು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೂ, ಲಯಕರ್ತನೂ ನಾನೇ. ಅನಾದಿನಿತ್ಯನಾದ ನಾನು ಕಾಲಾವಧಿ ರಹಿತನು. ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ನನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅವಸ್ಥೆಯು ನನ್ನ ಹಗಲೆಂದೂ, ಅವುಗಳಿಲ್ಲದ ಅವಸ್ಥೆಯು ರಾತ್ರಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳ ವ್ಯವಹಾರವು ಕೇವಲ ಉಪಚಾರವೆಂದೂ ತಿಳಿ. ಬಹುಯುಗಪರ್ಯಂತವಾದ ದ್ವಿಪರಾರ್ಥ ಕಾಲವು (ವಿರಿಂಚನ ೧೦೦ ವರ್ಷಗಳು) ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ನನ್ನ ಹಗಲೆಂದೂ, ಅಷ್ಟೇಕಾಲವು ನನ್ನ ರಾತ್ರಿಯೆಂದೂ ಯಾರು ತಿಳಿಯುವರೋ ಅವರು ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ತಿಳಿದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಚತುರ್ಮುಖನಿಗಾದರೋ, ಕೃತ, ತ್ರೇತ, ದ್ವಾಪರ ಮತ್ತು ಕಲಿಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳು ಒಂದು ಸಾವಿರಸಲ ಸುತ್ತಿದರೆ, ಒಂದು ಹಗಲು. ಅತನ ರಾತ್ರಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಅವಧಿಯುಳ್ಳದ್ದು. ಆತನ ಪ್ರತಿ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು ; ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಲಯ ಹೊಂದುವುವು. ಮಹಾದಾದಿ ಸತ್ಯಲೋಕದವರಿಗಿನ ಲೋಕಗಳು ಚತುರ್ಮುಖನ ಒಂದುನೂರು ವರ್ಷದನಂತರ ಮಹಾಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಯಹೊಂದುವುವು. (೧೭) ಮಹಾಪ್ರಳಯ ಕಾಲವು ಮುಗಿದು ನನ್ನ ಹಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲು ಅವ್ಯಕ್ತನಾಮಕನಾದ ನನ್ನಿಂದ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು (ಕಾರ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳು) ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಪುನಃ ರಾತ್ರಿ ಬರಲು (ಮಹಾ

ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಅನ್ಯಕ್ತನಾಮಕನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆ. ನಾನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ತೋರಗೊಡದಿದ್ದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೋಚರಿಸದವನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅನ್ಯಕ್ತನೆನಿಸುವೆನು. ಅಂತಹ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಲಯಗಳಾಗುವುವು. (೧೮)

ಅರ್ಜುನ—ನಿನಗೂ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳಿರುವುದಾದರೆ, ಜಗತ್ತಿನಂತೆ ನಿನಗೂ ಮತ್ತೆಜ್ಞಾನಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಲಯಗಳುಂಟೇ? ಮತ್ತು ಇಂತಹ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಹಗಲುರಾತ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವಾದರೂ ಎಷ್ಟಿರುವುದು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಉತ್ಪತ್ತಿಲಯಗಳುಳ್ಳದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತೆ ಮುದಾಯವು, ಪ್ರತಿಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಯ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಪರಾಧೀನವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು, ಹೇ ಪಾರ್ಥ! ನನ್ನ ಹಗಲು ಬರಲು ಪುನಃ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಸೃಷ್ಟಿಲಯಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ವಿಚ್ಛೇದವಿಲ್ಲ; ಸದಾ ಹೀಗೆಯೇ ನಡೆದಿರುತ್ತವೆ. (೧೯) ಅನ್ಯಕ್ತನಾದ ನಾನಾದರೋ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಅತ್ಯಂತಭಿನ್ನನು ಮತ್ತು ವಿಲಕ್ಷಣನು; ಸ್ವತಂತ್ರನು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮನು; ಸನಾತನನು ಮತ್ತು ಅನಾದಿಯಾದವನು (ನನಗೊಬ್ಬ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಿಲ್ಲ.) ಅನಂತಾನಂತ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಈ ವಿಧ ಮಹಿಮೋಪೇತನಾಗಿಯೇ ಇರುವೆನು; ಸಕಲವಸ್ತುಗಳು ನಷ್ಟ ಹೊಂದಿದರೂ ನಾನು ನಾಶಹೊಂದತಕ್ಕವನಲ್ಲ; ಅವುಗಳ ನಾಶವೂ ನನ್ನ ಅಧೀನವೇ. ಚತುರ್ಮುಖನ ಇಡೀ ಆಯುಷ್ಯವು ನನ್ನ ಒಂದು ಹಗಲೆಂಬುದು ನನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಅವಸ್ಥಾ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಔಪಚಾರಿಕ ವ್ಯವಹಾರವೆಂದು ತಿಳಿ. (೨೦) ಹೀಗೆ ಸರ್ವಥಾ ನಾಶರಹಿತನಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಅನ್ಯಕ್ತನಾಮಕನಾದ ನಾನು ಅಕ್ಷರನೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವೆನು. ವೇದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಗತಿಯೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಡುವವನು ಈ ಅಕ್ಷರನೇ. ಈತನನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಯಾರೂ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. (೨೧).

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಪ್ರಭೋ! ನಿನ್ನ ವಿಷಯಕವಾದ ಅಂತ್ಯಕಾಲ ಸ್ಮರಣೆಯು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ವಾಯುಜಯಾದಿ ಯೋಗಬಲದಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಭಕ್ತಿಭಿನ್ನವಾದ ಇತರ ಸಾಧನಗಳೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸಮಾನಮಾರ್ಗಗಳೆಂಬ ಶಂಕೆಯುಂಟಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಪಾರ್ಥ! ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ; ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿರಲು ಪರಮಪುರುಷನಾದ ನನ್ನ ಲಾಭವು ಅನನ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲ್ಲದೇ ಬೇರಾವ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಆದೀತು? ವಾಯುಜಯಾದಿಗಳಿಂದ ಯತ್ನಿಸುವ ಯೋಗಿಗಳೂ ಭಕ್ತಿಶೂನ್ಯರಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಲಾರರು. (೨೨).

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಭಗವನ್! ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಅಪುನರಾವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಇತರರಿಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ (ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುವಿಕೆಯನ್ನೂ) ಹೇಳುತ್ತಿರುವಿ. ಈ ಉಭಯರ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ, ಆ ಮಾರ್ಗಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ದೇವತಾಧಿಷ್ಠಿತವಾದವುಗಳೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಭರತಕುಲಶೇಖರ!* ಯಾವ ಕಾಲಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತಾ ಸನ್ನಿಧಾನವುಳ್ಳ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದ ಯೋಗಿಗಳು (ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಉಪಾಯವುಳ್ಳವರು) ಹಿಂತಿರುಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಯಾವ ಅನ್ಯದೇವತಾಧಿಷ್ಠಿತಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋದವರು

*ಸೂಚನೆ:—ದಕ್ಷಿಣಾಯನ, ಉತ್ತರಾಯಣಾದಿ ಕಾಲವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದವರು ಕಾಲಾನುಸಾರವಾದ ಗತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರೆಂದು ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ಜ್ಞಾನಯೋಗವನ್ನಾಗಲಿ, ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನಾಗಲಿ (ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನು) ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಸಾಧನಪೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಯು ಜ್ಞಾನದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಹಿಂದಿರುಗುವವನ್ನೂ ಯೋಗೀ ಎಂದು ಕರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಧನಪೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದದೆ, ಅದರೂ ಜ್ಞಾನೋಪಾಯವಂತರಾದ ಇತರರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

“ श्रीपतिर्मानदो नः ”

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಮೇ	ಸಂಚಿಕೆ ೭
------------	---------	-------------

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು
ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು
ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ
ಬೆಂಗಳೂರು ೨

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

			ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	...	...	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	...	...	೨
ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಬೊಮ್ಮಗಟ್ಟಿ	...	...	೫
—ಶ್ರೀ ಚಿಕ್ಕೇರೂರು ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರು.			
ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು	...	...	೯
—ಡಾ ಕೆ. ಎಂ. ಕೃಷ್ಣರಾವ್.			
ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರ ಚಿತ್ರಕಲಾ ನೈಪುಣ್ಯ	...	...	೧೭
—ಶ್ರೀ ವರದೇಂದ್ರ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಡಲ, ಲಿಂಗಸೂಗೂರ.			
ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾಮೃತ	...	...	೧-೧೬
—ಶ್ರೀ ಮಹಿಷಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು			
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದ	...		೧೬೫-೧೭೨
—ಶ್ರೀ ಭೀಮರಾವ್, ದಾವಣಗೆರೆ			

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು :—

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾಮೃತವನ್ನು ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೇರೆ ಕೊಟ್ಟು ೧೬ ಪುಟಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು ನಾವು ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಪುಸ್ತಕರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದ ಭಾಗವನ್ನೂ ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ಪುಟಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಭಾಗವನ್ನು ಒಂದು ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ತಂದು, ನಂತರ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನದ ಭಾಗವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತೇವೆ.

—ಸಂ.

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೋ ನಃ’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

“ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ರಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ”

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಮೇ	ಸಂಚಿಕೆ ೭
------------	---------	-------------

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

ಹರಿ ! ದಾಸನ್ನ ಮಾಡು ಹರಿ ದಾಸನ್ನ ಮಾಡು
ಹರಿ ! ಕರುಣದಿಂದ ಹರಿದಾಸನಾಗುವ ಹರಕಿಯನು ತೋರಿ
ಹರಿಹರಿದಾಡುವ ಹರುಷಾಂಬುಧಿಯೊಳಗೆ
ಹರಿನಿಲಿಸಿ ಎನ್ನ ಹರಿದಿಂಬುದುರಿತದ
ಹರಿಬಕೆ ನೀನೊದಗಿ ಪರಿಪಾಲಿಸು
ದರಶನನಾನು ವಿಜಯವಿಠಲ ಎನ್ನ
ಹರಿ ! ಮಾರುವುದಯ್ಯ ಹರಿಬಲ್ಲವರಿಗೆ

(ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು)

✓
॥ श्रीपतिर्मानदो नः ॥

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಶ್ರೀ ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರವನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ
ಪಾಠಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಸತ್ಯಧೀರತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಮಕ್ಕಳು ಶ್ರೀ ಸೇತೂರಾಮಾಚಾರ್ಯರು. ಬಹುಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ತರ್ಕ ವ್ಯಾಕರಣ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯಹೊಂದಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವ- ಸಿದ್ಧಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಹಾಕಿ ಪರಮಾದರಪುರಸ್ಕರ ವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಪಂಡಿತರಾದರು.

ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಶ್ರೀಸೇತೂ- ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಶಿಷ್ಯರುಗಳನ್ನು ಕರದು ಸರಳಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಠಹೇಳುತ್ತಾ ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಗ್ರಂಥವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸೆ ಹೆಚ್ಚುವಂತೆ ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹು ಕಾಲ ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಿತು.

ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಆಚಾರ್ಯರವರನ್ನು ಕರೆದು “ಮುಂದೆ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಪಾಠಹೇಳಿ ಅದರಲ್ಲಿನ ಗಹನವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನಸಂಪಾದಿಸಬೇಕಾದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ಶ್ರೀಮಧ್ವಮತದಲ್ಲಿನ ಮಹಾಪ್ರಮೇಯಗಳು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟುಬಾರಿ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಇನ್ನೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಲುಕದಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿಚಾರಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಅದುದರಿಂದ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಾಠಹೇಳಿದ್ದು ಸಾಕು; ಶ್ರೀ ಪೂರ್ಣ ಬೋಧರ ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು” ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರಂತೆ.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಶ್ರೀಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೇ ಪಾಠಹೇಳುತ್ತೇವೆಂದು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಮರುದಿನವೇ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಮುಹೂರ್ತ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆಬಂದು ಶಿಷ್ಯಸಮೇತರಾದ ಆಚಾರ್ಯರು “ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಶ್ರೀಸರ್ವಜ್ಞ ರಗ್ರಂಥಪಾಠಹೇಳುವಂತೆ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಲು ಅನುಗ್ರಹಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರಂತೆ. ಆಗ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು “ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರವರ ಗ್ರಂಥಪಾಠ ಹೇಳ ಬೇಕಾದರೆ, ಮೊದಲು ಅವರ ಮತದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮೇಯಗಳ ಜ್ಞಾನವು ನಿಯಮೇನ ಇರಬೇಕು—ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರಮೇಯ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವ ರಾದರೇ ಪ್ರಮಾಣಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ-ಮಹಾಸಾಗರದಲ್ಲಿನ ಮಹಾಪ್ರಮೇಯರತ್ನಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದು ಶ್ರೀಮರುದಂತರ್ಯಾಮಿ ಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹಪಡೆದ ಸುಜನಮಾನ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾಯರ ಶ್ರೀಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ನಂತರ ಶ್ರೀಮದಾ-ಚಾರ್ಯರವರ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪಾಠಹೇಳಿರಿ” ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತರಂತೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರು ಮಾಡಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಕಥಾಮೃತ-ಸಾರವನ್ನು ಮೊದಲು ಓದಿ ಮಂಗಳಮಾಡಿದ ನಂತರವೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶ್ರೀ-ಸರ್ವಜ್ಞರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿ ಪಂಡಿತರಾದವರಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ಪಂಡಿತರನ್ನು ಈಗಲೂ ನೋಡಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಸತ್ಯಧೀರತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳ ವರೂ ಆಗಾಗ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನ ದೇವರನಾಮಗಳನ್ನೂ ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ ದೇವರಮುಂದೆ ಹಾಡಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಅನೇಕರು ನೋಡಿದವರಿದ್ದಾರೆ.

ಆದುದರಿಂದಲೇ ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರವನ್ನು, ಮಾಧ್ವರು ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬಾಯಿಪಾಠಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಮ್ಮ ಆಸೆಯನ್ನು ಪದೇಪದೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಅದರ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸಹ ಏರ್ಪಡಿಸಿರುವುದು ತಮಗೆಲ್ಲ ವಿದಿತವಾಗಿದೆ. ವಯಸ್ಸಿನ ನಿಯಮ ವಿಡದೆ, ಪರೀಕ್ಷೆಕೊಡಲೆಂದು ಕೇಳಿದುದೂ ಅನೇಕಬಾರಿ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆ ಯಲ್ಲಿ ಓದಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀ ಸೇತುರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನತೀರ್ಥರಿಂದ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮ ಪಡೆದು - ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಧ್ಯಾನತೀರ್ಥರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ಶ್ರೀ ಸೀತಾಪತಿಯ ಸೇವೆಮಾಡಿ ಆಸೇತು ಹಿಮಾಚಲಪರ್ಯಂತ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಪಂಡರಪುರದಲ್ಲಿ ಬೃಂದಾವನ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದರಷ್ಟೇ. ಪಂಡರಪುರಕ್ಕೆ ತೆರಳುವುದಕ್ಕೆ ೬ ತಿಂಗಳ ಮುಂಚೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದು ೩ - ೪ ತಿಂಗಳಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದರು. ನಿತ್ಯವೂ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ-ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಡೆಸಿ ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಒಂದೊಂದು ದಿನ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ದಾಗಿದೆ. ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಪ್ರಶ್ನೆಕೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ನಗುತ್ತಾ ನಗುತ್ತಾ ಶ್ರೀಗಳವರು ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದು ದಿನ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜೀವರನ್ನೂ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆಯೇ ಅಥವಾ ಪ್ರಳಯಕಾಲದನಂತರ ಕೆಲ ಕೆಲ ಜೀವರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಸಾಧನಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆಯೇ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹೊರಟಿತು. 'ಇದಂ ಸರ್ವಮ-ಸೃಜತ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಒಬ್ಬರು ಎದ್ದು ನಿಂತು "ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೀಗಿದೆ" ಎಂದು ಹರಿಕಥಾವೃತ್ತಸಾರದ ಪದ್ಯ ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀಗಳವರು ಮಂದಹಾಸೋ ವೇತರಾಗಿ, ನಾವೂ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾಯರ ಗ್ರಂಥಪಾಠ ಹೇಳಿ, ಅದರಲ್ಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಈಗ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನೀವು ಆ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿದರೆ, ಕೇಳೋಣ" ಎಂದುದನ್ನು ನಾವು ಸಮಕ್ಷಮ ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನುಮೇಲಾದರೂ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸಣ್ಣವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಮದ್ಧರಿಕಥಾವೃತ್ತಸಾರವನ್ನು ಮುಖಪಾಠ ಮಾಡಿಸಿದರೆ, ಮುಂದೆ ಅವರು ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ ಅರ್ಥಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲನುಕೂಲವಾದೀತು.

ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಬೊಮ್ಮಾಗಟ್ಟೆ

ಬರೆದವರು :

ಶ್ರೀ ಚಿಕ್ಕೇರೂರು ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರು, ಹರಪನಹಳ್ಳಿ.

ಸೊಂಡೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿರುವ ಬೊಮ್ಮಾಗಟ್ಟೆ ಎಂಬ ಒಂದು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರದೇವತೆಯು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜಕರಾರ್ಚಿತ ಶ್ರೀ ಅಂಜನೇಯಮೂರ್ತಿ. ಈ ದೇವನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹುಲಿಕುಂಟೆ ರಾಯನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಹೆಸರು ಬಂದ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ :

ಪ್ರಕೃತ ದೇವಾಲಯವಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕುಂಟೆಯಿದೆ. ಕುಂಟೆ ಎಂದರೆ ಕೆರೆಯಕಿಂತಲೂ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಜಲಾಶಯವು. ಈ ಕುಂಟೆಯ ದಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲಿವೆಳಿ ಎಂದರೆ ಹುಲಿತೊಪ್ಪಲಿನ ಗಿಡದ ಸಮೂಹ ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಡೆಗೆ ಶ್ರೀಅಂಜನೇಯ ಮೂರ್ತಿಯು ಹೂತುಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೇ ಪರಿಸರಪ್ರಾಂತ ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ಹುಲಿಯು ಸದಾ ತಾನು ನೀರುಕುಡಿಯಲು ಈ ಕೆರೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಈ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಕುಂಟೆಗೆ ಹುಲಿಕುಂಟೆ ಎಂದು ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

ಶ್ರೀಮದ್ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸುಮನೆತನದ ಗುರುಗಳೂ, ಯತಿವರ್ಯರೂ ಆದ ಶ್ರೀಮತ್ಕರ್ಣಾಟಕಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶರಾದ ಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯರು ಸಂಚಾರಗತ್ಯಾ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅಂದರೆ ಬೊಮ್ಮಾಗಟ್ಟೆ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಸಮುದ್ರವೆಂಬ ಕೆರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಆ ಕೆರೆಯ ಕೆಳಗೆ ಆಯಗಾರರಿಗೆಲ್ಲಾ ಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸಾರವಂತವಾಗಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಶ್ರೀಪ್ರಾಣದೇವರು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ದಯಮಾಡಿಸಿ ತಾನು ಹುಲಿಗಿಡದ

ಪೆಳೆಯಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿಯೂ ತನ್ನನ್ನು ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಬೇಕೆಂತಲೂ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಆ ಮೇರೆಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ದೇವರನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿ ಬೊಮ್ಮಾಗಟ್ಟೆಯ ಕೆರೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಅಂಜನೇಯನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದರು. ಈ ದೇವರು, ನಾವು ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ, “ಹುಲಿಕುಂಟೆ” ಯಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದ ಕಾರಣದಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಶ್ರೀ ಹುಲಿಕುಂಟೆರಾಯನೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಅದನ್ನೇ ಜಾನಪದರು “ಹುಲೆಪ್ಪ”ನೆಂದು ಉಪಯೋಗಿಸ ತೊಡಗಿದರು.

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅಸ್ಪೃಶತವೀರ್ಯಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತ-ಮನೋಭೀಷ್ಠದಾನಕುಶಲನಾದ ಶ್ರೀಭಾರತೀರಮಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ-ದೇವರು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ನೆಲಸಿದ್ದುದು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದ ಚರಿತ್ರೆ ಹೀಗಿದೆ:

ಕೋಟಿ ಕೊತ್ತಲಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ರಾಜರು ಬೇಟೆಗೆ ಹೋದಾಗ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೊಲಗಳು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಬಂದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ಹುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಆಕಳು ತಾನಾಗಿಯೇ ಹುತ್ತಿನಮೇಲೆ ಕ್ಷೇರಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೂ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯು ಆ ಗೋವಿನಮೇಲೆ ಕುಠಾರ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದಂತೆಯೂ, ಸ್ವಾಮಿಯು ಗೋವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದಂತೆಯೂ ಹೇಳುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜರಿಗಿಯೂ ಜರಿಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹುಲಿಕುಂಟೇಶನು ವಲ್ಮೀಕಿ ದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ಅಥವಾ ಬೊಮ್ಮಾಗಟ್ಟೆ ಗ್ರಾಮದ ಒಬ್ಬ ಕುರುಬರ ಮನೆಯ ಆಕಳು ಈ ಹುತ್ತಿನಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆದು ರಿಕ್ತ-ಸ್ತನಿಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಒಂದುದಿನ ಅಡವಿಗೆ ಹೋದನು. ಯಥಾರೀತಿ ಕ್ಷೇರವನ್ನು ಹುತ್ತಿನಮೇಲೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕುಸಿತನಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಡಲಿಯಿಂದ

ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಶ್ರೀ ಅಂಜನೇಯನು ಗೋವಿಗೆ ಬೀಳುವ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಗೋರಕ್ಷಣಮಾಡಿದನು. ಈ ಗುರ್ತನ್ನು ಈಗಲೂ ದೇವರ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಶ್ರೀ ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟೇಶನು ಚೋಳರಾಜನ ಗೋಪಾಲಕನ ತಾಡನವನ್ನು ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಧೇನುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ಈತನೂ ತನ್ನ ಭಕ್ತ-ರಕ್ಷಣಧುರಂಧರತೆಯನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿ “ಸ್ವಾಮಿಯಂತೇ ಭಂಟ” ನೆಂಬ ಮಹತ್ತೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಈ ಚರಿತ್ರೆಯು ಲೋಕ-ವಿದಿತವಾಗಲು ಇದನ್ನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಚೋಳದೇಶದ ರಾಜನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಿಕನಾದ ಚೋಳರಾಜನ ಚರಿತ್ರಸ್ಮರಣಕಾರಣವಾದ ಈ ದಿವ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಲೋಸುಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿ ದೇವರ ಅನುಜ್ಞೆಯಿಂದ ತಾನೂ ಒಂದು ಊರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೆರೆ ಭಾವಿಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಬೊಮ್ಮಗಟ್ಟಿಗೆ ಸುದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಈಗಿನ ಚೋರನ ಊರು ಎಂಬುದೇ ಆ ಗ್ರಾಮವಾಗಿದೆ. [ಈ ಊರಿನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ‘ಚೋಡ’ ಅಥವಾ ‘ಚೋಳ’ನ ಊರು-ಅದು ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಚೋಳನ ಊರು-ಚೋಳ್ನೂರು-ಚೋರನ ಊರು-ಚೋರ್ನೂರು ಎಂದಾಯಿತು. ಇಷ್ಟೇ ನಿಜವೇ ಹೊರತು ಅಂಗ್ಲೀಯ ಧೊರೆಯು ಬರೆದಂತೆ ಚೋರ=ಕಳ್ಳ. ಆತನ ಊರು ಎಂದರೆ ಕಳ್ಳನ ಊರು ಎಂದು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದು ತಪ್ಪು.]

ಅಮೇಲೆ ಚೋಳರಾಜನು ಶ್ರೀಪ್ರಾಣದೇವರು ಪ್ರಕಟವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಹುತ್ತು ಬಗಿಸಿ ಸಮತಲವಾಗಮಾಡಿಸಿ ಅದೇ ಸ್ಥಳದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಲಾಶಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದನು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಆ ದೇವರಿರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಲುಪ್ತರಾಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ವಲ್ಮೀಕಿವು ದೇವರನ್ನು ಪುನಃ ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ಶ್ರೀಪ್ರಹ್ಲಾದಾಂಶಸಂಭೂತರಾದ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಮಧೇಯವುಳ್ಳ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸತೀರ್ಥಯತಿಶಿರೋರತ್ನರು ಇಲ್ಲಿಗೆ

ದಯಮಾಡಿಸಿ ಆ ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಳದಿಂದ ದೇವನನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತಂದು ಈಗಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರಾಗಿದ್ದ ನರಸಿಂಗಪ್ಪ ಎಂಬ ಗೃಹಸ್ಥರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ತನಗೆ ಗರ್ಭಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದ ವ್ಯಾಸರಾಜರು ದೇವಾಲಯದ ಎಲ್ಲ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಶ್ಯಾನುಭೋಗರಿಗೆ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ತೆರಳಿದರು. ಅರ್ಚಕರೇ ಮೊದಲಾದ ಯಾವತ್ತೂ ಶಿಬ್ಬಂದಿಯೂ ತಯಾರಾಯಿತು. ಈಗಲೂ ಅದೇ ವಂಶೀಯರೇ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ರಥೋತ್ಸವಾದಿ ಯಾವತ್ತು ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿ ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿ ದೇವರಿಗೆ ರಥೋತ್ಸವವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಂಚಮಿಯಿಂದಲೇ ಜರುಗಬೇಕಾದ ಆಗಮೋಕ್ತ ಎಲ್ಲಾ ಸೇವಾಗಳೂ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀಪ್ರಾಣಪತಿಯ ಭಕ್ತರು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಪ್ಪದೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಉತ್ಸವವೈಭವವನ್ನು ಮನಸಾರೆ ನೋಡಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಬೇಕಾದುದು ಕರ್ತವ್ಯ. ಈಗ ಆರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ “ಶ್ರೀಸ್ಮತಸಂವರ್ಧಿನೀ” ಎಂಬ ಸಭೆಯೊಂದು ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿದ್ದು ವಿದ್ವಜ್ಞನಾದರಣೀಯವಾಗಿಯೂ ರಂಜಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು

ಲೇಖಕರು :

ಡಾ|| ಕೆ. ಎಂ. ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ.

ದಾವಣಗೆರೆ.

ಲೇಖಾಂಕ : ೩

ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು ಜನತೆಯ ಜೀವನಾಡಿಯನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಜನರ ಶೀಲ, ನಡೆನುಡಿ, ವಿವೇಚನಾಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಉದಾತ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತಶುದ್ಧಿಗೆ ಜನರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿ ಪವಿತ್ರತತ್ವಗಳನ್ನು ಸ್ವಾನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಹೊಸಜೈತನ್ಯವನ್ನು ಎರೆಯುತ್ತವೆ. ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಉಪಾಸನೆಗಳ ಹೃದಯಂಗಮವಾದ ಸಂಗಮವನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಸದಾಚಾರಗಳು ಸಮರಸವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬೆರೆಯಬಲ್ಲದೆಂಬುದನ್ನು ಅವು ಜಿನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಯತ್ನವಾದ ಮತ್ತು ದೈವವಾದಗಳೆರಡರ ಮಧುರಮಿಲನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಸಂಸಾರ ಅಸಾರ ಎಂದು ತೆಗಳಿ ಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಓಡಿಹೋಗಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ವಿಪರೀತಭಾವನೆಯನ್ನು ಹರಿದಾಸರು ಉಪದೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಸತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಸುಖದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೇ ಸಂಸಾರ; ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧವಿರುವವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಹೋದರೂ, ಏನು

ಬಿಟ್ಟರೂ ಸಂಸಾರ ಬಿಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ; ಸಂಸಾರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೂ ಅಭಿಮಾನ ಬಿಟ್ಟರೆ ಸುಖದುಃಖಗಳ ಸಂಪರ್ಕವಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಸಂಸಾರವೆಂಬ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಬಂಟನಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಶಾಶ್ವತಸುಖ—ಸ್ವರೂಪಾನಂದದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ (ಮೋಕ್ಷಾನಂದ) ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗುವುದು;

“ ಈಸಬೇಕು ಇದ್ದು ಜೈಸಬೇಕು
ಹೇಸಿಗೆಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆಶಾಲೇಶ ಮಾಡದ್ದಾಂಗೆ”!

“ ಸಂಸಾರವೆಂಬಂಥ ಭಾಗ್ಯವಿರಲಿ
ಕಂಸಾರಿನೆನವೆಂಬ ಸೌಭಾಗ್ಯವಿರಲಿ”!

ಎಂದು ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡು ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾನಾ ಪರಿಯಲಿ ಸಂತೆ ನೆರೆದಂತೆ
ನಾನಾ ಪಂಥನ ಹಿಡಿದು ಹೋದಂತೆ
ಮಕ್ಕಳಾಡಿ ಮನೆಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಆಟ
ಸಾಕೆಂದು ಅಳಿಸಿವೋದಂತೆ

ಇರಬೇಕು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ.

ಇರಬೇಕು ಇರದಿರಬೇಕು ಸಂ-

ಸಾರದಿ ಜನಕಾದಿ ರಾಜರ್ಷಿಗಳಂತೆ
ಮಿಥಿಲಾಪಟ್ಟಣವು ದಹಿಸಿತೆಂಬುದ ಕೇಳಿ
ಮಿಥಿಲೇಶ “ ಮಮ ಕಿಂಚಿನ್ನದಹ್ಯತಿ” ಎಂಬಂತೆ

.....

ಪುರಂದರವಿಠಲನನು ದಾಸರ ಸಂಗಡ
ಪುತ್ರ ಮಿತ್ರ ಕಳತ್ರ ಬಂಧುಗಳಂತೆ!

x

x

x

x

ನಾರಿಯ ಧಾರುಣಿಯ ಧನವ ಬಿಟ್ಟರಾಯಿತೆ
ವೈರಾಗ್ಯವಲ್ಲ ಕಂಡ್ಯಾ ಧೀರರಿಗೆ

ಶರೀರಕ್ಕಾಪಾದ ಭಸ್ಮ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು
 ಚೀರವಸ್ತ್ರವನ್ನುಟ್ಟು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರಲಾಗ
 ಆರಾದರೂ ಅವನ ಅವಧೂತನೆಂತೆಂದು
 ಸಾರಿಸಾರಿಗೆ ಇನ್ನು ಕರೆವೈಯ್ಯ
 ನಾರಾಯಣಗೆ ಇದು ಪ್ರಿಯವಲ್ಲ!
 ನಾರಿ ಸುತರುಗಳು ಶರೀರಸಂಬಂಧಿಗರು ಎಂದರಿತರಬೇಕು
 ನೀರಿನೊಳಗೆ ಇನ್ನು ಕಮಲವು ಇದ್ದಂತೆ
 ಕಾರಣವಾಗಿ ಕಾರ್ಯವಿಲ್ಲದಿರಲಿಬೇಕು
 ಮಾರಜನಕ ನಮ್ಮ ಗೋಪಾಲವಿಠಲನು
 ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ತೋರುವೆನು

*

*

*

ಸ್ವಯೋಗ್ಯತೆಯೊಳಗೆ ಆಯತವಾದದ್ದು
 ನೋಯದೆ ಉಣುವುದೆ ನ್ಯಾಯದ ವೈರಾಗ್ಯ
 ಆಯಾಸಪಡದೆ ಪರರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ನೋಡಿ
 ಶ್ರೇಯರಸನಿತ್ತವೆಂಬುದೆ ವೈರಾಗ್ಯ
 ನೇಹದಿ ನೀನಿತ್ತ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಎನಗೆ
 ನೀಯಲ್ಲದೆ ಎನ್ನಿಂದಾಗದೆಂದಿಷ್ಟುದೆ
 ನ್ಯಾಯದ ವೈರಾಗ್ಯ.....
 ಹರಿಯ ನೆನೆದು ನೆನೆದು ದಿನ ಕಳೆವುದೇ ವೈರಾಗ್ಯ

*

*

*

ಅರಿಯದ ವೈರಾಗ್ಯ ಹರಹಿಕೊಂಬುದಕಿಂತ
 ಅರಿತು ಮೊರೆ ಹೋಗಿರೋ ಗೋಪಾಲವಿಠಲನ್ನೆ !

ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ವೈರಾಗ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಷಯಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸದಿರುವುದು ವೈರಾಗ್ಯವಲ್ಲ. ಅವು
 ಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಡುವುದೇ ನಿಜವಾದ ವೈರಾಗ್ಯ! ಇದ್ದರೆ ದೈವ-

ದತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೈವ-
ಚಿತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿದು ಇಲ್ಲದುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸದೆ, ಹಾತೊರೆಯದೆ,
ನೋಯದೆ ಶಾಂತಮನಸ್ಸಿನಿಂದಿರುವುದು.....

“ವೈರಾಗ್ಯ ಮಾರ್ಗ ಕೇಳು ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮಾರ್ಗ ಕೇಳು”

ಇದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತ ವೈರಾಗ್ಯವನಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹರಿದಾಸರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಯತ್ನವಾದಿಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಮನೋವೃತ್ತಿಯ ಚಳು-
ವಳಿಯಿಂದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತೆ, ಅಶಾಂತಿ ತಲೆಯೆತ್ತಬಹುದು. ದೈವೈಕ್ಯ-
ವಾದಿಗಳ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಹೇಡಿತನ ಹುಟ್ಟಿ, ದೇಶ ಬಲಹೀನ
ವಾಗಬಹುದು. ಹರಿದಾಸರ ಈ ನವೀನರೂಪವಾದವು, ಈ ಸಂಸಾರ
ಶಾಶ್ವತಸುಖಸಂಪಾದನೆಗೆ ಸಾಧನವೆಂದೂ, ಇಹ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ
ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಕ್ಕು ಪರದಲ್ಲಿಯೂ
ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದವು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದೆಂಬ ಧೃಢ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟಾಗಿ
ಅದರಿಂದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗುವುದು.

ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಂಬಿ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗ ಶುದ್ಧಿ
ಹೊಂದಿ ಕಾಮಕ್ರೋಧ ಮದ ಮತ್ಸರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಳೆದು ವಿಹಿತವಾದ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನು “ವಿಧಿನಿಷೇಧ” ಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ-
ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ಭಗವಂತನ
ಪೂಜೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೇ ಅರ್ಪಿಸಿ ಫಲಾ-
ಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ತ್ರಿಕರಣಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬದುಕಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವ ಹರಿ-
ದಾಸರ ಸಂದೇಶ ಎಂತಹ ಅನುಕರಣೀಯವಾದ ಆದರ್ಶ !

“ಸ್ವೋಚಿತ ಕರ್ಮಗಳಾಚರಿಸುತ ಬಲು

ನೀಚರಲ್ಲಿ ಪೋಗಿ ಯಾಚಿಸದೆ

ಖೇಚರವಾಹ ಚರಾಚರಬಂಧಕ

ಮೋಚಕನಹುದೆಂದ್ಯೋಚಿಸುತಿವ್ವದೆ || ೧ ||

ಮನವಾಕ್ಯಾಯದೊಳನುಭವಿಸುವ ದಿನ-
ದಿನದ ವಿಷಯ ಸಾಧನಗಳನು
ಅನಿಲಾಂತರ್ಗತ ವನರುಹದಳ ಲೋ-
ಚನಗರ್ಪಿಸಿ ನಾ ದಾಸನೆಂತೆಂಬುದೆ || ೩ ||

ಹೃದಯದಿ ರೂಪವು ವದನದಿ ನಾಮವು
ಉದರದಿ ನೈವೇದ್ಯವು ಶಿರದಿ
ಪದಜಲ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವ ಧರಿಸುತ ಕೋ-
ವಿದರ ಸದನಹೆಗ್ಗದವ ಕಾಯುವುದೇ || ೪ ||

ಗೃಹಕರ್ಮವ ಬ್ಯಾಸರದಲೆ ಪರಮೋ-
ತ್ಸಹದಲಿ ಮಾಡುತ ಮೂರ್ಜಗದ
ಮಹಿತನ ಸೇವೆಯಿದೆನುತಲಿ ಮೋದದಿ
ಅಹರಹರ್ಮನದಿ ಸಮರ್ಪಿಸುತಿಪ್ಪುದೆ || ೫ ||

ಕ್ಷೇಶಾನಂದಗಳೇಶಾಧೀನ ಸ-
ಮಾಸಮ ಬ್ರಹ್ಮಸದಾಶಿವರು
ಈಶಿತವ್ಯರು ಪರೇಶನಿಲ್ಲದೆ
ಶ್ವಾಸ ಬಿಡುವ ಶಕ್ತಿ ಲೇಸಿಲ್ಲೆಂಬುದೆ || ೬ ||

ಹರಿಕಥೆ ಪರಮಾದರದಲಿ ಕೇಳುತ
ಮರೆದು ತನುವ ಸುಖ ಸುರಿಯುತಲಿ
ಉರುಗಾಯನಸಂದರುಶನ ಹಾರೈ-
ಸಿರುಳು ಹಗಲು ಜರಿಜರಿದು ಬಾಳುವುದೆ

. . . . .

“ ಫಲವಿದು ಬಾಳ್ವದಕೆ ”

ಎಂದು ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಉದ್ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾರೆ !

ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ-ಲೌಕಿಕ ಬೋಧೆಯ
ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಜದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇಹಪರಗಳೆರಡಕ್ಕೂ

ಸಾಧನವಾಗುವಂತೆ, ಜೀವನ ಸುಖಮಯ ಸುಂದರವಾಗುವಂತೆ, ಇರುವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೊಬಗೂ ಸೂಸುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದಸಂಪತ್ತು, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆ, ರಸಭಾವಗಳ ಅವಿಭಾವ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಈ ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು ಉತ್ತಮಶ್ರೇಣಿಗೆ ಸೇರಿವೆ. ಕನ್ನಡನುಡಿಯ ಸೊಬಗು, ಸಂಭ್ರಮ, ಶಬ್ದಗಳ ಮಧುರ ಜೋಡಣೆ, ಲೀಲಾಜಾಲಶೈಲಿಗಳಿಂದ ಹೊಸಹಾದಿಯನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಹರಿದಾಸರು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹರಿದಾಸರು ವಿಶ್ವಧರ್ಮವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸತತವಾಗಿ ದುಡಿದರು. ಅಪ್ಪಯ್ಯರೂ, ಹೀನದೀನದಲಿತರೂ, ಹೆಂಗಸರೂ ಹರಿದಾಸರ ಕರುಣೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಂತಸ್ತಿಗನುಗುಣವಾದ ಉಪಾಸನೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಡೆದು ಅವರಿಂದ ಉದ್ಧೃತರಾದರು.

ಜೀವನದ ಯಾವ ವಿಷಯದ ಮೇಲೂ ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡು ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ವಿಷಯವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇವುಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

“ ಕಲ್ಲಿಂದ ಜಗ ಕಲ್ಲಿಂದ ”

“ ಮಣ್ಣಿಂದ ಕಾಯ ಮಣ್ಣಿಂದ ”

“ ನಿದ್ರೆ ಬಂತಿದೆಕೊ ಅನಿರುದ್ಧನ ಸೇವೆಗೆ ವಿಘ್ನವ ಮಾಡುತಾ ”

“ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದೆವು ನಾವು, ನಿಮ್ಮ ಆಟ ಪಾಟವ ಬಿಟ್ಟು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಮ್ಮ ”

“ ಅವ ರೋಗವು ಎನಗೆ ದೇವ ಧನ್ವಂತ್ರಿ

ಸಾವಧಾನದಿ ಎನ್ನ ಕೈ ಪಿಡಿದು ನೋಡಯ್ಯ ”

“ ಊರದೇವರ ಮಾಡಬೇಕಣ್ಣಾ ”

“ ನಾನ್ಯಾಕೆ ಬಡವ ನಾನ್ಯಾಕೆ ಪರದೇಶಿ ? ”

“ ನಿಂದಕರಿರಬೇಕು ”

“ ಜಂಗಮರು ನಾವು ಜಗದೊಳು ”

“ ಮಡಿಮುಡಿಯೆಂದು ಅಡಿಗಡಿಗ್ಗಾರುತಿ ”

“ ಮಾವನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಇರಬಹುದೆ ? ”

“ ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗಿರಬೇಕು ಮುದದಿಂದಲಿ ”

“ ರಾಗಿ ತಂದಿರಾ ಭಿಕ್ಷುಕೆ ? ”

“ ರೊಕ್ಕ ವೆರಡಕ್ಕು ದುಃಖ ಕಾಣಕ್ಕ ” !

“ ಲಂಗೋಟೆ ಬಲು ಒಳ್ಳೆದಣ್ಣ ” !

“ ಲಾಭ ಸಾಲದೆ ? ”

“ ವ್ಯಾಪಾರ ನಮಗಾಯಿತು ”

“ ಸಾಧನಕೆ ಬಗೆಗಾಣೆನೆನ್ನ ಬಹುದೆ ? ”

“ ಸಾರಿದ ಡಂಗುರ ಯಮನು ”

“ ಹಣವೇ ನಿನ್ನಯ ಗುಣ ” !

“ ಕಾಗದ ಬಂದಿದೆ ಕಮಲನಾಭನ ”

“ ಹೊಲೆಯ ಹೊರಗಿಹನೆ ? ”

ಹೀಗೇ ಈ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಹರಿದಾಸರ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳು ಬಹಳ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಅಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುವುವೋ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಹರಿದಾಸರು ಹಿರಿಯ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು, ದೇವದೇವನ ಆಗಾಧ ಅಚಿಂತ್ಯ ಅದ್ಭುತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಆ ಅರ್ಥಬರುವಂತೆ ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತಾರೆ ! ಬಹುಶಃ ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿರುವ ವಿಷಯವೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ “ ವ್ಯಾಸರ ನಂತರ ದಾಸರೇ ” ಎಂಬ ಜನತೆಯ ಜೀವಂತ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ನುಡಿ ಕಾಣಿಕೆ ಅವರಿಗೆ ಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೊರನೋಟಕ್ಕೆ ಈ ಹಾಡುಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಂಡರೂ, ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಅಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಬರುತ್ತವೆ—ಅವು ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮೇಯಪುಂಜ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ !

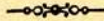
ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೊಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ, ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉದಾತ್ತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಮನದ

ಮಂಕನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು ದಿವ್ಯಾಷಠಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗದ, ದಯೆಯ, ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಗುಣವಾದ ಸಮತೆಯ, ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ. ಜನರು ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿ, ಅಗತ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿಸಿ, ಪಾಪಾತ್ಮರನ್ನು ಪುನೀತಗೊಳಿಸುವ ನವಚೈತನ್ಯ ಅವುಗಳಲ್ಲಿದೆ. ಹರಿದಾಸರ ಕರುಣೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ—ಸ್ವರೂಪತಃ ಯೋಗ್ಯಜೀತನರಲ್ಲರೂ—ಪಾತ್ರರೇ. ಅವರ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರ ಅಂತಹ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ್ದು. ಮಾನವನನ್ನು ಸಭ್ಯ, ಭಕ್ತ, ಮುಕ್ತನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣ-ಕ್ರಮಗಳ ಗುಣಗಳ ಗಣಿ ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂವರ್ಧನೆ ಇಂತಹ ಸಂತ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯ. ಇಂತಹ ಉತ್ತರಕ-ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕನ್ನಡನಾಡಿಗೆ, ನುಡಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯಾಗಿದೆ.

|| ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರ ಚಿತ್ರಕಲಾ ನೈಪುಣ್ಯ

ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸಾರ್ಯಲಿಖಿತ ಪುರಾತನ ಚಿತ್ರಕಲಾಕೃತಿ ಸಂಶೋಧನೆ

(2|| ಅಡಿ ಎತ್ತರ ೪| ಅಡಿ ಅಗಲ)

(ಶ್ರೀ ವರದೇಂದ್ರ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಡಲ, ಲಿಂಗಸೂಗೂರ.
ಜಿಲ್ಲಾ, — ರಾಯಚೂರು.)

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸರ ವಿಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರ ಕಲೆ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬಹು ಪುರಾತನಕಾಲದಿಂದ ಸಾಗಿಬಂದುದು. ದೇವಾಂಶರಾದ ಪುರಾತನದಾಸರು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆರಸಿ ಸೂಸಿ ಲೋಕೋಪಕಾರಮಾಡಿದರು. ನೇದ ಉಪನಿಷತ್ತು ಪಂಚರಾತ್ರಾಗಮ ಭಾರತ, ಭಾಗವತ, ರಾಮಾಯಣ, ಅನೇಕ ಪುರಾಣ ಉಪಪುರಾಣ ಗಳ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ಭಾವವೆಲ್ಲ ತುಂಬಿರುವರಲ್ಲದೇ; ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಭಾಷಾವೈಖರಿ ಶಬ್ದಲಾಲಿತ್ಯ ಭಂಧಸ್ಸು ಅಲಂಕಾರ, ಯತಿ, ವಡಿ, ಗಣ ಪ್ರಾಸು ಪ್ರಮೇಯಗಳು, ಸಂಗೀತ ಶಾಸ್ತ್ರ, ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಭೂಗೋಳ ಖಗೋಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳು ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವಿಜ್ಞಾನಾದಿ ಅನೇಕ ವಿಭಾಗಗಳೂ ಅದರ ಕಲೆಗಳೂ ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸರೆಲ್ಲ ತತ್ವಜ್ಞರೂ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಮಹಾ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು ನಾನಾ ಬಗೆಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಜ್ಜನ ರಿಗೆ ಉಪಕಾರಮಾಡಿರುವರು. ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆಯು ಅಡಕ ವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನೂ ತಾವೇ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ವೇದ ಉಪನಿಷತ್ತು ಸುಳಾದಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವದುಪಾಸನೆ ಮಾಡಲು, ಗುರೂಪದಿಷ್ಟರಾಗಿ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಹರಿಸೂಪಗಳನ್ನು ತಾವು ಕಂಡು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವರು. ಮತ್ತು ತಾವು ತಮ್ಮ ಅಂಗ ಉಪಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಳ ಹೊರಗೂ ಕಂಡ ರೂಪಗಳಂತೆಯೇ ಮಂದರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರಾಯರು ೨೫ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಚಿತ್ರಕಲೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದ ೮-೧೦ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪಟಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವರು. ೨೫ ವರುಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ವರುಷ ಶಕೆ ೧೮೭೬ ಪುಷ್ಯವದಿ ೮ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರಾಯರ ಪುಣ್ಯ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸ ರಾಯರ ತಮ್ಮಂದಿರು ತಂದೆ ಗೋಪಾಲವಿಠಲದಾಸಾಧ್ಯರ ಸದ್ವಂಶಜರಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಸುಬ್ಬಣ್ಣದಾಸರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜೋಪಾನವಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದ ಎರಡು ಪಟಗಳನ್ನು ಪರಮಾನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿರುವರು. ಎಲ್ಲ ಸಜ್ಜನರು ದಾಸರ ಚಿರಮುಣಿಗಳಾಗಿ ಅವರ ಮಹದುಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಅವರ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಉತ್ತಮವಾದ ಚಿತ್ರಪಟ

೧. ಅರೂವರೆ ಅಡಿ (ಫುಟ್) ಎತ್ತರ, ಮೂರುವರೆ ಅಡಿ ಅಗಲ ವಿರಾಡ್ರೂಪಿ ಹರಿಯ ಪಟವಿದೆ. “ಪಾತಾಲಮೇತಸ್ಯ ಹಿ ಪಾದಮೂಲಂ” ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ೧೪ ಲೋಕವಿತ್ತಾರ ಸಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಬಾಲಬೋಧದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವರು. ನಾಡಿಗಳೂ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಮಲಗಳೂ ಅಲ್ಲಿರುವ ದೇವರೂಪಗಳೂ ೮-ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವರು. ಇದು ೨೪-೨೫ ತುಂಡಾಗಿತ್ತು. ಸರಿಯಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ ನಕಾಶೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬರೆಸಲು ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಲ್ಲ.

೨. ಎರಡನೇದು ವಿಶ್ವರೂಪ ಪಟ. ಏಳುವರೆ ಅಡಿ ಎತ್ತರ, ನಾಲ್ಕು ಕಾಲು ಅಡಿ ಅಗಲ. ಈ ಪಟವು ೩ ತುಂಡಾಗಿತ್ತು. ಸರಿಯಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದೆ. ಇದು ಬಹು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದು ೧೧ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ.

ನೂರಾರು ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿವೆ. ಯಾವ ರೂಪಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ವರ್ಣದಲ್ಲಿರಬೇಕೋ ಅದೇ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ಅರ್ಧ ಇಂಚಿನಷ್ಟೇ ಇದ್ದ ಸಣ್ಣ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ೫೫-೬೦ ಇವೆ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೂ ಸುಂದರವಾಗಿವೆ. ಬಂಗಾರವರ್ಣ, ಗಿಳಿ ಹಸರು, ಬಿಳಿ, ಕರಿ, ನೀಲಿ, ಮೇಘವರ್ಣ, ಹಳದಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವರ್ಣ ಇವೆಲ್ಲ ಇಂದು ಬರೆದಂತೆ ಇವೆ. ಬಲಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿದ್ದ ೧೧ ರೂಪಗಳು ತುಟಿ ಮೂಗುಗಳಲ್ಲಿ ೧೦ ರೂಪಗಳೂ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ೩೮-೪೦ ರೂಪಗಳು ಕೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ರೂಪಗಳು ರಮಣೀಯವಾಗಿವೆ. ಇದು ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗಿ, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಲು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಪಟವಿದೆ. ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ವಿಶ್ವೋಪಾಸಕರೂ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಂಥ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಿರುವರು. ದಕ್ಷಿಣಾಕ್ಷಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತವರ್ಣ (೧೯) ಮುಖ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿ. ಕಂಠದಲ್ಲಿದ್ದ ೧೯ ಮುಖ ಅರುಣವರುಣಶೈವಸಮೂರ್ತಿಗಳ ಅಂದವು ಬಿಂಬತ್ರಯ ಕ್ರಮವೂ ಅತಿಮನೋಹರವಾಗಿದೆ. ದಾಸರ ಧ್ಯಾನಂಗತಹರಿಯ ಆವಿರ್ಭಾವರೂಪಗಳೆಂದೇ ನಿಜವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಮಹಾತ್ಮರು ಚಿತ್ರಿಸುವದೇನಚ್ಚರಿ? ತತ್ವನ್ಯಾಸ ಮಾತೃಕಾವರಣಮೂರ್ತಿಗಳಶೋಭೆ, ತುಂದಿ ಅರಂಭಿಸಿ ಶಿರಃಪದ್ಮಂತರವೂ ಇಡಾಪಿಂಗಳಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಗಳ ವಿವರ ಮತ್ತು ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿ ೫ ಪ್ರಭೇದಗಳೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿರುವ ೩೨ ಕಮಲಗಳೂ ಕಮಲಗತರೂಪಗಳೂ ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿವೆ. (ಮತ್ತು ವಿಶ್ವರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ದೇಹ) ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಂತೇ ಪಿಂಡಾಂಡಕ್ಕೆ ಸಮನ್ವಯಿಸಿ, ೧೦ ಆವರಣಗಳೂ, ಸಪ್ತಧಾತುಗಳೂ, ೧೪ ಲೋಕಗಳ ವಿವರಣೆಯೂ, ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವರು. ಪೀಠದೇವತೆಗಳ ಅತಿಸುಂದರವಾದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ.

ಇಂಥ ಮಹತ್ವವಾದ ಪಟಗಳ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಮಾಡುವದೂ, ದಾಸರ ಚಿತ್ರಕಲೆ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ತೋರಿಸುವದೂ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಸಜ್ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಇದನ್ನಾದರೂ ಬರೆಸಿ 30×40 ಇಂಚು ಸೈಜಿನಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಲೆಥೋ ಪ್ರಿಂಟ್ ಮಾಡಿಸುವುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯ. ಪುಣೆ,

ಮುಂಬೈ, ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಕೆಲಸ. ಮೂರುಸಾವಿರ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಸದ್ಯ ಸಂಭವವಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಈಗ ಮೂಲಪ್ರತಿಯಂತೆ ಚಿತ್ರ ಕಾಡಿದಲು, ಅದರ ಭಾವ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಫೋಟೋವಿನಾಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನೇಕ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆರ್ಟಿಸ್ಟರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಒಂದು 10×12ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರದ ಫೋಟ ತೆಗೆಸಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರತಿಮಾಗಳು ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅಳತೆ ಅವೋ ಅಷ್ಟೇ ೪೬ ವಿಭಾಗಮಾಡಿ ಸುಂದರವಾಗಿ (೪೬) ಫೋಟೋ ತೆಗೆಸಲಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ೨೩೦ ರೂ. ಸುಮಾರು ವೆಚ್ಚಬಂದಿದೆ. ಮುಂದೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಬ್ಲಾಕ್ ಮಾಡಿಸಿ ನಂಬರ್ ಹಾಕಿ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ೧೧೦-೧೨೦ ಪುಟ ಆರ್ಟ್ ಪೇಪರಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚು ಮಾಡಿಸುವ ವಿಚಾರವು ಮಂಡಲವು ಕೈಕೊಂಡಿದೆ. ಸಾವಿರಾರು ರೂಗಳು ಬೇಕು. ಇದನ್ನು ವಲೋಕಿಸಿ, ಈ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪರಮಹಂಸೇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಬಿರುದಾಂಕಿತ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು-ಭಂಡಾರಕೇರಿಮಠಾಧೀಶರವರು, ಒಂದು ನೂರುರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಫಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯೊಡನೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸುವರು. ಇದರಂತೆ ಸರ್ವಸಜ್ಜನರೂ ಸಹಾಯಮಾಡುವದಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ದಾಸರ ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಮಾದರಿಯ ಶಿಕ್ಷಣಶಾಖೆಯೂ ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾಗಿತ್ತೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ದಾಸರ ದಾಸ,

ಹನುಮಂತರಾವ್, (ವಕೀಲ),

ಗೊರಾಬಾಳ, ಸಂಚಾಲಕಮಂಡಲ,

ಪೋಸ್ಟ್. ಲಿಂಗಸೂಗೂರ.

ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲಾ.

|| ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಗುರುರಾಜೋ ವಿಜಯತೇ ||

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾಮೃತ

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯಸಿಂಧೂತ್ಥಃ ಸುಧಾಗೋಭಿಃ ಸದೋಲ್ಲಸನ್ |

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಪೂರ್ಣೇಂದುಸ್ತಾ ಪತ್ರಯಹರೋ ಭವೇತ್ ||

ಇಹ ಖಲು ಸುಖಮೇವ ಮೇ ಸ್ಯಾತ್, ದುಃಖಂ ಮನಾಗಪಿ ಮಾಭೂತ್, ಎಂದು, ದುಃಖಮಿಶ್ರವಲ್ಲದ ಶುದ್ಧ ಸುಖರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜೀವಸ್ವರೂಪಭೂತವಾದ ಅಪ್ರಾಕೃತಾನಂದಾನುಭವಕ್ಕೆ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇಂತಹ ಮೋಕ್ಷಸುಖವು ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಾದ ಮುಮುಕ್ಷುಜೀವರುಗಳಿಗೇ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. “ಮಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಸ್ತು ಸುದೃಢಃ ಸರ್ವತೋಽಧಿಕಃ | ಸ್ನೇಹೋ ಭಕ್ತಿರಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ತಯಾ ಮುಕ್ತಿನ ಚಾನ್ಯಥಾ” ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದಂತೆ ಭಗವತ್ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ, “ಪುತ್ರಾಪ್ರೇಯಃ, ಮಿತ್ರಾಪ್ರೇಯಃ, ಸರ್ವಸ್ಮಾತ್ತೇಯಃ” ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಎಂತಹ ಪ್ರಬಲವಿಘ್ನಗಳಿಂದಲೂ ವಿಚ್ಛೇದವನ್ನು ಹೊಂದದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕ ಸುದೃಢ ಸ್ನೇಹರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಯೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. “ಯಸ್ಯ ದೇವೇ ಪರಾಭಕ್ತಿಯರ್ಥಾ ದೇವೇ ತಥಾ ಗುರೌ | ತಸ್ಯೈತೇ ಕಥಿತಾಹ್ಯರ್ಥಾಃ ಪ್ರಕಾಶಂತೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ” ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಭಕ್ತಿಗೆ ಗುರುಭಕ್ತಿಜನ್ಯತ್ವವು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

“ಆಚಾರ್ಯಃ ಪವನೋಽಸ್ಮಾಕಮಾಚಾರ್ಯಾಣೇ ಚ ಭಾರತೀ | ದೇವೋ ನಾರಾಯಣಶ್ರೀಶೋ ದೇವೀ ಮಂಗಳದೇವತಾ” ಎಂಬ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸೂಕ್ತಿಯಂತೆ ಪವನಾಂಶಸಂಭೂತರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವಾಚಾರ್ಯರೇ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯ ಗುರುಗಳು. ಈ

ಮಹನೀಯಪಾದರ ಪಾದಪಂಕಜದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುದಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ಮತ-
ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಪೂರ್ಣಚಂದ್ರರಾದ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯ-
ರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಗುರುವೃಂದದಲ್ಲಿ
ನಿರ್ದಿಷ್ಟರಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಇವರು
ಚತುಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಪಾರಾವಾರಪಾರಂಗತರಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ
ಗುರುವರ್ಯರ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಪಾತ್ರರಾದ ಶಿಷ್ಯವರ್ಯರು. ಇವರು
ನಿಂದಾಶೀಲರಾದ ಮಂದಮತಿಗಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖರಕಿರಣಗಳಿಂದ
ವಿರಾಜಮಾನವಾದ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿಸಿದ ಮಹ
ನೀಯರು. ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸುನಯದಯಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವೈರಾಗ್ಯಗಾಂಭೀರ್ಯ
ಧೈರ್ಯದಾರ್ಯಾದಿ ಸುಗುಣರತ್ನಾಕರರು. ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ-
ಚರಣಸರಸೀರುಹಭೃಂಗೋಪಮಪವಿತ್ರಾಂತಕರಣರು. ಪಾದಪದ್ಮಾವ-
ಲಂಬಿಗಳಾದ ಸುಜನರಿಗೆ ಕಲ್ಪತರುವಿನಂತೆ ಸಂಕಲ್ಪಿತವಾದ
ಮನೋರಥವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವ ಸದಯಹೃದಯರು. ಇವರ
ವೃಂದಾವನವು ಧಾರವಾಡಜಿಲ್ಲೆಯ ಸವಣೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರು
ವುದು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

“ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕಶಿಖಾಮಣೀನಾಂ ಮನೋವಿಶುದ್ಧೈ ಚರಿತಾನು-
ವಾದಃ” ಎಂದು ಶ್ರೀಮಧ್ವವಿಜಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ
ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಗುರುಚರಣರ ಮಹಿಮಾನುವರ್ಣನವು ಗುರುಭಕ್ತಿಯ
ಮೂಲಕ ಹರಿಭಕ್ತಿಗೂ ಅಂತಃಕರಣಶುದ್ಧಿಗೂ ಕಾರಣವಾದ ಕಾರಣ,
ಅಂತಹ ಗುರುಶಿರೋಮಣಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ
ಅನೋಘವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಅಲ್ಪಮತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ
ಬರೆಯಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಗುರುವರ್ಯರ ಮಹಿಮೆಯು ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧವಿಜಯ
ವೆಂಬ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.
ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸರ್ಗಗಳು ವಿರಾಜಮಾನಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.
ಮಹಾಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಅನುಪ್ರಾಸಾದಿಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ

ಗಳಿಂದಲೂ ಉಪಮಾದ್ಯರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಕಾವ್ಯರತ್ನವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ದಿಗಂತವಿಶ್ರಾಂತಕೀರ್ತಿ-ಭಾಸುರರಾದ ಕಂಚಿ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ವಿದ್ವಚ್ಛಿರೋಮಣಿಗಳು. ಇದು ರಸಭರಿತವಾದ ಗಂಭೀರಭಾವದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ದಿವ್ಯಕಾವ್ಯವು. ಈ ಗ್ರಂಥದ ನಿಗೂಢವಾದ ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ರಸಿಕರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅನಂದದಾಯಕವಾಗುವಂತೆ ಸರಳವಾದ ಭಾಷಾಶೈಲಿಯಿಂದ ಲೇಖಿಸುವುದು ಅಲ್ಪಜ್ಞನಾದ ನನಗೆ ಅತಿಸಾಹಸಕಾರ್ಯವೇ ಸರಿ. ಆದರೂ ಗುರುಭಕ್ತಿಭರದಿಂದ ನಮ್ರನಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹಂಸಕ್ಷೀರ-ನ್ಯಾಯದಿಂದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ ಗುರುಚರಿತವೆಂಬ ರತ್ನವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕೆಂದು ಗುಣೈಕಾಗ್ರಹಿಗಳಾದ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ವಿನಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿಮಠದ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು. ಇವರು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಪ್ರತಿಹತಪಾಂಡಿತ್ಯಸಂಪನ್ನರಾದ ಸನ್ಯಾಸಿಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಇವರ ಅಗಾಧವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವಚನಧ್ವನಿಯನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿ ವಿರುದ್ಧಸಿದ್ಧಾಂತಾವಲಂಬಿಗಳಾದ ವಾದಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ಮೃಗ-ರಾಜನಾದ ಸಿಂಹದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆನೆಗಳಂತೆ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

(ಸತ್ಯಬೋಧವಿ. ಸರ್ಗ ೧ ಶ್ಲೋಕ ೬೩)

ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಪ್ರವರಾನಿಶಮ್ಯನಿಖಿಳಾಯತಸ್ವಿಧವಾಗ್ನೋರಣೀಂ
ಮಾರ್ಗೇಂದ್ರೀಗಿರಮುಚ್ಚಕೈಃ ಪ್ರಭಯದಾಂಸ್ತಂಭೀರಮೇಂದ್ರಾ ಇವ ||
ಆಸನ್ನಾಶ್ರಿತಕಾಂದಿಶೀಕಜನತಾಃ ಭೂರಿಪ್ರಭಾವಾಶ್ರಯಃ
ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯನಾಮಕೋಽಥಸತತಂ ಕರ್ಮಂದಿಕೇಸರ್ಯುಭೂತ್ ||

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಇಂತಹ ಮಹಾವಿಭವ-ಭೂಷಿತರಾಗಿಯೂ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ತತ್ಪರರಾಗಿಯೂ

ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವಪೂಜಾಧುರಂಧರರಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀಮದ್ವೈಷ್ಣವ-
ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯರಾಗಿಯೂ ನಿಖಿಳ ಲೋಕಮಾನ್ಯ
ರಾಗಿಯೂ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದಾನೊಂದು ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಲೋಕಪೂಜ್ಯ ಮಹಾಗುರುಗಳಾದ
ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯರ ಸಂದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾತೀರನಿವಾಸಿಗಳಾದ
ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಗುರುಗಳ ಅಡಿ
ದಾವರೆಗಳಿಗೆ ದೃಢಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ
ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದರು. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಗುರುಗಳ ಅನುಜ್ಞೆ
ಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ನಂತರ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು
ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರೇ,
ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸನ್ಯಾಸದಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಪವಿತ್ರಗುಣಗಳಿಂದ
ಕೂಡಿದ ಯೋಗ್ಯ ಬಾಲಕನ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೀವು ಅರಿತಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ
ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ. ಗುರುಗಳು ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ
ಕೂಡಲೆ, ಕೃಷ್ಣಾತೀರದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇಂತೆಂದರು.—

ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೃಷ್ಣಾ
ತುಂಗಾ ನದಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಯಚೂರು ಎಂಬ ನಗರವು ರಾರಾಜ-
ಮಾನವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಉಭಯ ನದಿಗಳ ತರಂಗ ಸಂಗಮದ ಪರಿ
ಶುದ್ಧವಾದ ಮಂದಮಾರುತದಿಂದ ಪರಿಶೋಭಿತವಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶವು
ದಿವ್ಯ ಸಸ್ಯಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಈ ರಾಯಚೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ದೇವಲೋಕದ ಸೊಬಗಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ
ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರುಗಳು ವಿಯದ್ಗಂಗಾಸಲಿಲದಂತೆ ಧವಳವರ್ಣದಿಂದೊಪ್ಪುವ
ಉನ್ನತವಾದ ಸೌಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.
ರಮಣೀಯವಾದ ಈ ನಗರದಲ್ಲಿ ರಘುನಾಥಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮ
ಣೋತ್ತಮರು ವಾಸಮಾಡಿದ್ದರು. ಇವರು ಮಹಾಶ್ರೀಮಂತರೂ ವೇದ-
ವೇದಾಂಗಾದಿ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿಜ್ಞರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನರ-
ಸಿಂಹದೇವರು ಈ ಆಚಾರ್ಯರ ಕುಲದೇವರು. ಇವರು ಆತ್ರೇಯಸ

ಗೋತ್ರೋತ್ಪನ್ನರು. ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಹು ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರಾದ ಆಸ್ತಿಕ-ಶಿಖಾಮಣಿಗಳು. ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿದ್ದರು. ಯಜುಃ-ಶಾಖಾಧ್ಯಾಯಿಗಳು. ಇವರು ನಿರಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಬಹುಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನಮಾಡಿಸುತ್ತ ಇದ್ದರು. ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಸಂಪನ್ನರಾದ ಯೋಗ್ಯ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದು ಸಕಲಕಾಲವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿದ್ದರು.

ಈ ರಘುನಾಥಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಪುತ್ರರು ಶುದ್ಧಾಂತಃ-ಕರಣರಾಗಿ ವಿದ್ಯಾವಿನಯಾದಿಸದ್ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನರಾಗಿ ಈ ನಗರದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದಕಾರಣವೇ ಸಕಲಸತ್ಪುರುಷರೂ ಈ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. “ವಿಜ್ಞಾತಭಾರತ-ಪುರಾಣಮಹಾರಹಸ್ಯಂ” ಎಂದು ಶ್ರೀಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆ ಮಹಾಭಾರತಭಾಗವತಾದಿಸದ್ಗ್ರಂಥಗಳ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಮನನಮಾಡುತ್ತಾ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧಾನ್ವಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರುಗಳಿಗೆ ಲಲಿತವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾ ಸಕಲಜನಗಳ ಕೃತಜ್ಞತೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳ ವಂದನಾನುಸಂಧಾನ-ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂತತಸ್ನಾನಮಾಡಿ ವಿಧಿವಿಹಿತವಾದ ಮುಖ್ಯಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿ ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತಗಳಾದ ಮಹಾಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸಿ, “ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಪ್ರವಚನಾಭ್ಯಾಂ ನ ಪ್ರಮದಿತಮ್” ಎಂಬ ವೇದವಿಧಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ “ನ ಕಂಚನವಸತೌ ಪ್ರತ್ಯಾಚಕ್ಷೀತ” “ವಿದ್ಯಾ ಹ ವೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾಜಗಾಮ” ಏವಮಾದಿವಿಧಿಕದಂಬಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದಂತೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಲೋಪವಿಲ್ಲದಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಿರಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರು ಮತ್ತು ಬಂಧುಗಳು ಇವರುಗಳಿಗೆ ಇಚ್ಛಾಭೋಜನಮಾಡಿಸುತ್ತಾ

“ಅಕ್ಷಯಂ ಕರ್ಮ ಯಸ್ಮಿನ್ ಪರೇ ಸ್ವರ್ಪಿತಂ” ಎಂದು ಭಗವತ್ಪಾದರು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಂತೆ ಸಕಲ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಿಜಗುರುಹೃತ್ಯಮಲಾಂತ-
ರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದಾಗ್ಯೂ ವಿದ್ಯಾವಿನಯಗಾಂಭೀರ್ಯಾದಿ ಸುಗುಣಾಕರನಾದ ಲೋಕ-
ಮಾನ್ಯನಾದ ಸಿಂಹಸಂಹನನ (ವರಾಂಗರೂಪೋಪೇತ) ನಾದ ಸುಕುಮಾರ ನನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ರೂಪಲಾವಣ್ಯಾನ್ವಿತೆ ಯಾದ ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತರಾದ ಅರಳೇಬಾಯಿ ಎಂಬ ಲಲನಾಮಣಿ ಯನ್ನು ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ದ್ವಿತೀಯಭಾರ್ಯೆಯಾದ ಇವರು ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾದಿಸುಗುಣಭೂಷಿತೆಯರಾದ ಸುದತೀವೃಂದದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ ವನ್ನಲಂಕರಿಸಿ ಪತಿಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಬಂಧುಜನರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಪತಿಯ ಇಂಗಿತವನ್ನರಿತು ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪೂಜಾರಂಭರಾಗಿದ್ದರು. ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಾದ ಈ ದಂಪತಿಗಳು ನಿಯಮಪೂರ್ವಕವಾದ ವಿವಿಧ ಸೇವಾದಿಂದ ಸ್ವಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹದೇವರ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ರಮಧರ್ಮವಲಂಬಿಗಳಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದರು. ಭಗವತ್ಕೃಪಾವಿಶೇಷದಿಂದ ಈ ಸಾಧ್ವೀ-
ಮಣಿಯು ಕಾಂತಿಮತವಾದ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಜನಮನೋನಯ ನಾನಂದಕರನಾದ ರುಚಿರಾವಯವಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವ ಶುಭ-
ಲಕ್ಷಣಾನ್ವಿತನಾದ ಸುಕುಮಾರನನ್ನು ಸುಮೂಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಪುತ್ರಜನ್ಮಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ, ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ತಪಸ್ಸು ಸ್ವಗುಣ ಲಬ್ಧವಾದ ಶರಚ್ಚಂದ್ರ ಪ್ರಭಾಭಾಸುರವಾದ ವಿಮಲ ಕೀರ್ತಿ ಇವೆರಡನ್ನಳಿದು ಉಳಿದ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ದಾನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಔದಾರ್ಯವು ಸರ್ವಾಭಿನಂದನೀಯ ವಾಗಿತ್ತು. “ದ್ವಾದಶೇಽಽಪಿ ಪಿತಾ ನಾಮ ಕುರ್ಯಾತ್” ಎಂಬ ವಿಧಿಗನು ಸಾರವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ನಾಮಕರಣ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ವಿಜೃಂಭಣೆ ಯಿಂದ ನಡೆಸಿದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾದ ಮಂಗಳ-

ವಾಡ್ಯ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ ನವವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ವಿಭೂಷಿತೆಯರಾದ ಕೋಕಿಲ-
ಸ್ವರವಿರಾಜಮಾನರಾದ ನಾರೀಮಣಿಗಳ ಮಂಗಳಗಾನನಿಂದ
ದಿಂದಲೂ, ವಿದ್ವಜ್ಞರೋಮಣಿಗಳಾದ ದ್ವಿಜವರ್ಯರು ಅರ್ಥಾನು-
ಸಂಧಾನಪುರಸ್ಕರವಾಗಿಮಾಡಿದ ವೇದಘೋಷದಿಂದಲೂ ಆಚಾರ್ಯರ
ಸುಂದರಮಂದಿರವು ವಿನಾಹಮಂದಿರಪ್ರಾಯವಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ರಾಮಾದಿನಾಮಗಳ ತತ್ವವೇತ್ತೃಗಳಾದ ಆಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ
ಪುತ್ರನಿಗೆ ಈ ಬಾಲಕನು ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಪೂಜಾವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ
ನೆರವೇರಿಸಲಿ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೂ ಸ್ವಜನರ ಅಭೀಷ್ಟ ಪೂರ್ಣ
ಮಾಡಲಿ ಎಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದಲೂ ವೇದವೇದಾಂತಪಾರಂಗತನಾಗ
ಲೆಂಬ ಮನೋರಥದಿಂದಲೂ, ಸ್ವಕೀಯ ಸೌಂದರ್ಯವೀರ್ಯಧೈರ್ಯ-
ಗಾಂಭೀರ್ಯಸ್ಥೈರ್ಯಾದಿ ಸುಗುಣಗಳಿಂದ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಆನಂದಪಡಿಸ
ಲೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ ರಾಮಾಚಾರ್ಯನೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ
ದರು.

[ಶ್ರೀ ಸ. ವಿ. ಸ. ೨ ಶ್ಲೋ ೩೮] ರಾಮಪೂಜನಮಲಂ ಕಲಯೇತ,
ಸ್ವೇಷ್ಟದಶ್ವಸಕಲಶ್ರುತಪಾರಂ || ಸರ್ವಲೋಕರಮಣಂ ಪೃಥು-
ಕೋಟಯಂ, ಲೋಕಲೋಚನಮಹೋತ್ಸವರೂಪಂ || ಮಾತೃಶ್ರೀಯವ
ರಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಅರಳಿಬಾಯಿಯವರು, ತಾತಪಾದರಾದ ಶ್ರೀಮಾ
ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರವರು ಸುಂದರಾಂಗನಾದ ತಮ್ಮ ಬಾಲಕನ ಚಿತ್ತಾ-
ಕರ್ಷಕವಾದ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಆನಂದಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ
ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಬಾಲಕನು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಲೆಖ್ವಮಾಡದೆ ಮುಷ್ಟಿ-
ಮುಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಆಶ್ರಿತವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂಬ ಸ್ವಾಶಯವನ್ನು
ಸೂಚಿಸಲೋಸುಗವೋ ಎಂಬಂತೆ ನಿಜಮುಷ್ಟಿಬಂಧನದಿಂದ ಸ್ವಜನ-
ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮನಸ್ತುಷ್ಟಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇತ್ಯಾದಿ ಬಾಲ-
ಲೀಲಾವಲೋಕನದಿಂದ ಧನ್ಯರಾದ ಮಾನ್ಯ ಆಚಾರ್ಯರು ಉಚಿತವಾದ
ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಮೂಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನರಾಜನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಬಾಲಕನಿಗೆ
ಅಕ್ಷರಾರಂಭೋತ್ಸವವನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಜರುಗಿಸಿದರು. ಲೋಕ-

ವಿಲಕ್ಷಣ ಭವ್ಯಸುಗುಣರತ್ನಾಕರನಾದ ತಮ್ಮ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಉಪನಯ-
ನಾರ್ಹವಾದ ಗರ್ಭಾಷ್ಟಮ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮಷ್ಟೇನ ಜ್ಯೋತಿ-
ಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಪರಿಗಣಿತವಾದ ವಸಂತಋತುವಿನಲ್ಲಿ ಶುಭದೃಷ್ಟಿ ವಿಶಿಷ್ಟರಾದ
ಸೂರ್ಯಾದಿ ಗ್ರಹಗಳ ಸುಯೋಗಯುಕ್ತವಾದ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ
ಬಂಧುವೃಂದದಿಂದಲೂ, ಭೂಸುರನಿಕರದಿಂದಲೂ ಸಹಿತರಾಗಿ ವಿವಿಧ-
ವೈಭವಯುಕ್ತವಾದ ಉಪನಯನ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು, ಮಹಾನಂದದಿಂದ
ನಡೆಸಿದರು. ತಾವು ಉಪದೇಶಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ
ಉಚಿತವಾದ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ, ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮಕಲಾಪ
ಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪುತ್ರನ ನೈಸರ್ಗಿಕ ನೈಪುಣ್ಯ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಾಪಿಗಳನ್ನು ಭಿ-
ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಮೋದಪರವಶರಾದರು. ಉಪನಯನ-
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುಭಮೌಂಜೀರಂಜಿತನಾಗಿ ಕೌಪೀನಧಾರಿಯಾಗಿ ಯಜ್ಞೋಪ-
ವೀತಾಜಿನದಂಡಕಮಂಡಲಮಂಡಲಮಂಡಿತನಾಗಿ ವಾಮನಮೂರ್ತಿ
ಯಂತಿದ್ದ ನೂತನ ವಟುವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸಿ ದೇವೇಂದ್ರನ
ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಬಲಿರಾಜನ ಅಧ್ವರಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಮಂಜುಳ
ವಾದ ವಟುರೂಪದಿಂದ ಆಗಮಿಸಿದ ಆಗಮೈಕವೇದ್ಯನಾದ ಶ್ರೀ ವಾಮನ-
ಮೂರ್ತಿಯ ಮಂಗಳಾಂಗವನ್ನು ಉಪನಯನಸಭಾಸದರರಾದ ಭೂಸುರ-
ಪ್ರವರರು ಸ್ಮರಣಮಾಡಿದರು. ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತವಾದ
ಮನೋಜ್ಞಪ್ರಜ್ಞಾಭಾಗ್ಯಸಂಪನ್ನರಾದ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ತಾವು
ತೈತ್ತಿರೀಯರಾದ ಕಾರಣ ಆಶಂಭದಲ್ಲಿ ಯಜುರ್ವೇದವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ
ಮಾಡಿಸಿ ಅನಂತರ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಸುಮಧ್ವವಿಜಯ, ಋಕ್ವಿಣೀಶವಿಜಯ
ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡಿ ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರ
(ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರ) ದಲ್ಲಿ ಕೌಮುದ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿಸಿ-
ದರು. ಏಕವಾರ ಉಪದೇಶ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಗಹನಾರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ
ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿ ವಿದ್ಯಾಭಿ-
ಪಾರಗಾಮಿಯಾಗಿ ತನ್ನಿಮಿತ್ತವಾದ ಅಹಂಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ
ನಯವಿನಯಾದಿ ಸುಗುಣಭೂಷಿತನಾದ ಸುತನನ್ನು ನೋಡಿ, ನಮ್ಮ

ಸದ್ವಂಶವು ಮಹಾಪುಣ್ಯಪ್ರಭಾವಪರಿಶೋಭಿತವಾದದ್ದು ; ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣ ಪಾಂಡಿತ್ಯವು ಲಭಿಸಿರುವುದು ; ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಲೋಕಸಾಧಾರಣವಾದ ಅಹಂಕಾರಾದಿದುರ್ಗುಣಗಳು ಉಂಟಾಗದೆ ನವರಸಗಳಿಗೂ ಭೂಷಣಭೂತವಾದ ಅಕೃತ್ರಿಮವಿನಯಾದಿಸದ್ಗುಣಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದು ಪೂಜ್ಯರಾದ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಪುರುಷರುಗಳ ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷದಿಂದಲೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

ಪ್ರಕೃತ ಈ ರಾಮಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಬಾಲಕನು ಶಮದಮಾದಿಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ವರ್ತಮಾನಕಾಲವರ್ತಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಭೂಷಣಪ್ರಾಯನಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಿ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರವಿಚಾರಚಾತುರೀಧುರೀಣನಾಗಿ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಸತೀಸುತಾದ್ಯತುಲ-ಸಂಪದ್ವಿಚಾರವನ್ನು ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಗುರುವರ್ಯರಾದ 'ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ' ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ದಿವ್ಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾತೀರನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಪೂರ್ವೋಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರು ವಿಶದವಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಸ್ವಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿರೂಪಿಸಿರುವಂತೆ ನಿವೇದನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

'ಗುರುವರ್ಯ, ಈ ಬಾಲಕನು ತಮ್ಮಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುವ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಯೌವರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಿಂದ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪರಿಪಾಲನಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುವನು' ಯೆಂದು ಬಿನ್ನಹಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ವಿದ್ವತ್ಕುಲಾಂಬುಧಿಚಂದ್ರರಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತಮ್ಮ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾದ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರ ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾದ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳವಾಗಿ

ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಅದೇಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತರಾದ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಹರಿಗುರುಭಕ್ತಿಭರಿತರಾದ ಸದ್ವೈಷ್ಣವಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಸಹಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸಂದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಸತ್ಪುರುಷರ ಮನೋರಥವು ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವುದು. ಉನ್ನತವಾದ ಕುದುರೆಯಮೇಲೆ ಕೂತುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಪುತ್ರರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡು ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾದಿಗುಣಭೂಷಿತರಾದ ಸುವಾಸಿನಿಯರು ಶಮದಮಾದಿಗುಣಾನ್ವಿತರಾದ ಸತ್ಪುರುಷರು ಸುಕುಮಾರಾಂಗನಾಗಿ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಈ ಬಾಲಕನು ಯಾರೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು “ಸತ್ಯಂ ವದ” ಎಂಬ ವೇದವಿಧಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವ ಸ್ವಭಾವಸಂಪನ್ನರಾದ್ದರಿಂದ ಬಾಲಕನು ತಮ್ಮ ಪುತ್ರನಾದುದರಿಂದಲೂ ಸ್ವಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹದೇವರ ಅನೋಘವಾದ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜನಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳದೆ ಈ ಎರಡು ಅರ್ಥವೂ ಬರುವಂತೆ ಹರಿಕುಮಾರನೆಂದು ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಮುಖದರ್ಶನ ನಾತ್ರದಿಂದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಲು ಸಮರ್ಥರಾದ ದೈವಜ್ಞಶಿರೋಮಣಿಗಳು ಬಾಲನ ಸುಂದರ ಮುಖೇಂದುವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ “ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅತಿಶಯ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪೋಷಣಮಾಡಿ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪಾಠಹೇಳಿ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಶುಭಲಕ್ಷಣಶೋಭಿತಳಾದ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ತಂದು ವಿವಾಹಮಾಡಿದಂಪತಿಗಳು ಸುಖದಿಂದ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡುವರು. ತಾವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಾರವಿಂದವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಈತನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪರಮಪ್ರಿಯವಾದ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಕಲ ವೈಭವಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ

ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.” ಏವಮಾದಿರಿತ್ಯಾ ಭಾವಿಸಂಪದಭೃದಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು.

ವಿದ್ವಚ್ಛರೋಮಣಿಗಳಾದ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬಹು ಜನರ ಮುಖದಿಂದ ಬಂದ ಶುಭವಾಕ್ಯವು ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಫಲಪ್ರದಾಯಕವಾಗುವುದೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿ ಮಾರ್ಗಾಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಆನಂದಾತಿಶಯದಿಂದ ಆನಂದತೀರ್ಥರ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವಾದ ಮಠವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಗುರುಗಳ ನಿರಂತರಮಾಡುವ ಭಗವತ್ತತ್ವೋಪದೇಶವಣ, ಶ್ರೀ ರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಪೂಜಾ ವೈ ಭ ವಾ ವ ಲೋ ಕ ನ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಲಭ್ಯವಾದ ಮಹಾನಂದಾನುಭವಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ತಂಡೋಪತಂಡವಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರುಗಳ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಮಠವು ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮಠದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತದಾಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉಚಿತವಾದ ಆಸನವನ್ನಲಂಕರಿಸಿ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಗೆ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರತತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡುವ ಸರ್ವಜ್ಞಾಚಾರ್ಯರೆಂತೆ ಸರ್ವಜ್ಞರ ಅನುಗ್ರಹ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ-ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಉಪವಿಷ್ಟರಾಗಿ ವಿನಯಾದಿ ಗುಣಾನ್ವಿತರಾದ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಪರಮಾಗಮಾರ್ಥಸಾರವಾದ ಶ್ರೀಮಧ್ವ-ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಾಠರೂಪದಿಂದ ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಆನಂದಪರವಶರಾದರು. ಪಾಠಪ್ರವಚನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾಥಯಸುಧಾದಿಗ್ರಂಥಗಳ ಶ್ರೀಜಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣರಿಂದ (ಟೀಕಾಕಾರರಿಂದ) ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರ (ವ್ಯಾಕರಣ) ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ವಿಶದವಾಗಿ ವಿವರಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣ ಮಹಾಭಾಷ್ಯ ಕರ್ತೃಗಳಾದ ಪತಂಜಲಿಗಳೇ ಈರೂಪದಿಂದ ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿರುವರೋ ಎಂಬಂತೆ ಭಾಸಮಾನವಾಯಿತು. ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಪೂರ್ವಮೀಮಾಂಸಾ (ಜೈಮಿನಿತಂತ್ರ)

ಅಧಿಕರಣಾರ್ಥ ಪ್ರತಿಪಾದನ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಪ್ರೇಕ್ಷಾವಂತರಿಗೆ
 “ಅಯಮಪರೋಜೈಮಿನಿಃ” ಎಂಬ ಭಾವವು ಅವಿರ್ಭವಿಸುತ್ತಿತ್ತು.
 ದುರೂಹಯುಕ್ತಿಜಟಿಲವಾದ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ (ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ)ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ
 ವಿಚಾರವು ಪ್ರಸಕ್ತವಾದಾಗ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ
 ನೈಪುಣ್ಯವು “ಅಯಮಕ್ಷಪಾದವಿಜಯೀ” ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು
 ಭಾವುಕರಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಮುನಿಜನರು ಪರಮಪಾವನವಾದ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ
 ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೃಷ್ಣಸಾರ (ಜಿಂಕೆ) ಮೃಗಗಳನ್ನು
 ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪರಿಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಗುರುವರ್ಯರ ವೇದ-
 ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ
 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಾಲಕ ವರ್ಗವನ್ನು ದೇಹಪುಷ್ಟಿಗೂ
 ಬುದ್ಧಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾದ ಆಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅತಿ
 ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ದಿಗಂತವಿಶ್ರಾಂತವಾದ ಕೀರ್ತಿ-
 ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ
 ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ದೇವಮನ್ಯಾದಿ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನವಾದ
 ಅಶ್ವದಿಂದಲೂ ಇತರಾಸರಿಹಾರ್ಯರಾದ ಸದ್ಯುಕ್ತಿಜಾಲವೆಂಬ ತೀಕ್ಷ್ಣ-
 ವಾದ ಬಾಣಗಣದಿಂದಲೂ ವಿಶಾಲವಾದ ಹೃದಯವೆಂಬ ಬತ್ತಳಿಕೆ
 ಯಿಂದಲೂ, ಸರ್ವದಾ ತಮ್ಮಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯಮಾನನಾದ ಸದ್ಗುಣ-
 ಸಾಂದ್ರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹವೆಂಬ ಕಠಿಣವಾದ
 ಕಂಚುಕದಿಂದಲೂ ನಿಜಮುಖಾರವಿಂದ ನಿರ್ಗತವಾದ, ವಾಗ್ವೈಖರಿಯೆಂಬ
 ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಸಂಶೋಭಿತರಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರಣಧೀರನಾದ
 ಅಜೇಯ ವೀರಾಗ್ರೇಸರನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಅತ್ಯುಜ್ವಲ
 ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನರಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ
 ಪಾದಪದ್ಮಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಗುರುಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ
 ದಂಡಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ಗುರುಗಳ ಅಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ
 ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಉಪವಿಷ್ಟರಾದರು.

ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು, “ರಾಮಶರ್ಮಾ ಅಹಂ ಭೋ ಅಭಿವಾದಯೇ” ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಾಮನಿರ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ದಂಡಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ವಿನಯಾದಿಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ರಾಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ನಾಮವೂ, ನಿನ್ನ ನಾಮವೇ ಆಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಉಭಯತರ ಮಾತೃಶ್ರೀಯವರ ನಾಮವೂ, ಅರಳಿಬಾಯಿಯಂತಲೇ ಆಗಿದೆ. ಎರಡು ವಂಶವೂ ಲೋಕ-ಪೂಜ್ಯವೇ ಇರುವುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವಿರುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಇತರ ಸಕಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಮ್ಯವುಂಟಾಗಲಿ, ಎಂದು ಸುಜನಸಮುದಯಪ್ರಿಯರಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯರು ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ರಮಣೀಯನಾದ ಮಸ್ತಕ (ಶಿರಸ್ಸಿ)ದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಮೃತಹಸ್ತವನ್ನು ಅರ್ಪಣಮಾಡಿ ಪರಮಾಶೀರ್ವಾದ ವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು, ಗುರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಪಾದಪೂಜಾದಿ ಸೇವಾ ನಡೆಸಿದರು. ಗುರುರಾಜರ ಸಂದರ್ಶನ ಲಾಭದಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳ ವರ ಮುಖಾರವಿಂದದಿಂದ ನಿರ್ಗತನಾದ ಅಮೃತಕಲ್ಪನಾದ ವಾಣೀ-ಶ್ರವಣದಿಂದಲೂ ಪಿತಾಪುತ್ರರು ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ದಾರುಣವಾದ ಪಾಪರಾಶಿಯನ್ನು ವಿದಾರಣ ಮಾಡುವ ತಪ್ತಮುದ್ರಾ-ಧಾರಣವನ್ನು ಗುರುಗಳ ಪ್ರಶಸ್ತ ಹಸ್ತದಿಂದ ಪಡೆದರು. ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಗುರುವರ್ಯರು ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ನಿರಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಗೆ ಗುರುಗಳೇ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರಶ್ರವಣದಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರಪೂಜಾ-ವೈಭವಾಲೋಕನದಿಂದಲೂ, ಗುರುಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಳಿತರಾದ ಪಂಡಿತರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥವಿಚಾರದ ಪರಿಚ್ಛಾನದಿಂದಲೂ,

ದ್ವಾದಶಾಬ್ದೋಪವಾಸಫಲಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವ ಭಗವತ್ತೀರ್ಥಪ್ರಾಶನ ದಿಂದಲೂ ಬಹುಯಜ್ಞಫಲಸಂಪಾದಕವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರಸಾದಸ್ವೀಕಾರ ದಿಂದಲೂ ಪಿತಾಪುತ್ರರು ಅಮಿತಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಗುರುಗಳ ನಿರವಧಿಕಪ್ರೇಮಪಾತ್ರರಾಗಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದರು.

ತಮ್ಮ ಚಿರಂಜೀವಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ ಶ್ರೀರ್ಮಾ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಸುಖವಾಗಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಸಗಳನ್ನು ಕಳೆದರು. ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಆಲೋಚನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತಂದೆಮಕ್ಕಳನ್ನು ಏಕಾಂತ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಮನೋಗತವಾದ ಉತ್ತಮಾಭಿ- ಪ್ರಾಯವು ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಹೃದಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಅವೃತ- ಮಯವಾದ ವಾಣಿಯಿಂದ ಬುಧವರ್ಯರಾದ ಯತಿವರರು ಮಾತನಾಡು ವುದಕ್ಕೆ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದರು. “ಎಲಾ ಆಚಾರ್ಯರೇ, ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿತವಾದ ಭಗವತ್ಪೂಜಾರೂಪವಾದ ಸತ್ಯರ್ಮದಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾದ ಶ್ರೀಕಾಂತನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ನೀವು ಏಳು ಜನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತೀರಿ. ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾದಿಗಳಾದ ಸುಜನರ ಮುಖಕಮಲದಿಂದ ಹೊರಡುವ ಮಧುರವಾಣಿಯಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಹನಾದ ನಿಮ್ಮ ಪುತ್ರನಾದ ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಬೇಕು. ಇದುವರೆಗೆ ಬಹು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪೋಷಿತನಾದ, ಸುಕುಮಾರಾಂಗನಾದ ಈ ಕುಮಾರನನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತೆಯು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನಿಮಗೆ ಬೇಡ. ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಪೋಷಣ ಮಾಡಿ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಉಪದೇಶಮಾಡಿ ವಿದ್ಯಾಬ್ಧಿಪಾರಂಗತನನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯಳಾದ ಶ್ರೀಮಂತರ ಮನೆಯ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಾದ ನೀವು ಪರಮಾನಂದಪಡುವಂತೆ ಈತನಿಗೆ ವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ತನುಜನಾದ ಈ ರಾಮಾಚಾರ್ಯನು ದೀರ್ಘಾಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿಭಾಗ್ಯ-

ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಈ ಮಹೀಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಾನ್ಯನಾಗುವಂತೆ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಮಾಡುತ್ತೇನೆ.” ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಈ ತೆರನಾದ ಆಜ್ಞಾ-
ವಾಕ್ಯವು ಅಮೃತದ ಸವಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸುವದಾಗಿತ್ತು. “ಗುರೂಪದೇಶೋ
ಬಲವಾನ್ ತಸ್ಮಾದ್ಬಲವತ್ತರಂ” “ಗುರೋರಾಜ್ಞಾಂ ನ ಲಂಘಯೇತ್”
ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಮಣಿಮಾಲಾಲಂಕೃತರಾಗಿ ಗುರುಭಕ್ತಿಮಾಡುವ
ಸತ್ಪುರುಷ ಮಂಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಥಮ
ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಆಚಾರ್ಯವರ್ಯರಿಗೂ
ಕುಮಾರನ ಸುಕುಮಾರಾವಯವಸಂದರ್ಶನ, ಶ್ರವಣ, ಮನಕಾನಂದ
ವೀಯುವ ನಿಜನಂದಕನ ಸಂಭಾಷಣಾದಿಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸುವದು
ಅಶಕ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಚಂಚಲಚಿತ್ತರಾಗಿ ಗುರುಗಳ
ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ
ಡೋಲಾಯಮಾನಮಾನಸರಾಗಿ ಮಗನ ಮುಖೇಂದುವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ
ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು. ಪೂರ್ವೋಕ್ತರಿತ್ಯಾ ಚಿತ್ತಚಾಂಚಲ್ಯದಿಂದ
ಇತಿಕರ್ತವ್ಯತಾಜ್ಞಾನವಿಹೀನರಾಗಿ ತುಷ್ಟಿಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಕೂತು
ಕೊಂಡ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು, “ತಾತ-
ಪಾದರೇ, ಗುರುವರ್ಧರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಹಾಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ
ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ
ಆಲೋಚಿಸದೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಊರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಕೆಲವು ಕಾಲ
ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು. ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞೆಗೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ
ವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಊರಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು ಬೇಡ. ನಾನು
ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂತೋಷದಿಂದ ವಾಸಮಾಡುತ್ತೇನೆ”ಂದು ಹೇಳಿದರು.
ಬಾಲಕನಾದಾಗ್ಯೂ ಪ್ರಬುದ್ಧರಾದ ವೃದ್ಧರಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ ವಿವೇಕ-
ಪೂರಿತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಮಗನು ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ
ಗುರ್ವಾಜ್ಞಾ ವಚನದಲ್ಲಿ ಬಾಲಕನಿಗಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸವು ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧ
ನಾಗಿಯೂ ವಯೋವೃದ್ಧನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನನಗೆ ಇಲ್ಲದೇ
ಹೋಯಿತಲ್ಲಾ, ಎಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತಮ್ಮ ಪುತ್ರನನ್ನು

ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮಗನಿಗೆ ದೀರ್ಘಾಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿಗಳು ಲಭಿಸಲೆಂದು ಹರಸಿ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಾದ ರಾಯಚೂರು ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಮೇಲೆ ಅನರ ಪುತ್ರರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿದರು. ಮಾತಾಪಿತೃಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ ಬಾಲಕನನ್ನು ಬಹು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪೋಷಿಸಬೇಕಾಗಿ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದರು. “ಮನಸ್ಯೇಕಂ ವಚಸ್ಯೇಕಂ ಕರ್ಮಣ್ಯೇಕಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ” ಎಂಬ ಸೂಕ್ತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಿದುದನ್ನು ಕಾರ್ಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಬಾಲಕನಿಗೆ ತತ್ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಸಕಲೋಪಚಾರಗಳೂ ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಗುರುಗಳು ಬಹು ಜನ ಸೇವಕರನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದರು. ಸೇವಕವರ್ಗದವರು “ವಿನಾ ಗೋರಸಂ ಕೋ ರಸೋ ಮಾನವಾನಾಂ” ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ವಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾದ ದಧಿಕ್ಷೀರಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತವಾದ ದಿವ್ಯಾನ್ನ ಗಳಿಂದ ಬಾಲಕನಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ದೇಹಪುಷ್ಟಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿ ಗಳಿಂದ ಪರಿಪೋಷಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಆಹಾರವಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಸಕ್ತರಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಾಮ್ಯವು ಮೇಧಾವಿಯಾದ ಈ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಉಂಟಾಗಬಾರದೆಂದು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಜ್ಞ ಶಿರೋಮಣಿಗಳಾದ ಯತಿವರ್ಯರು ಇಚ್ಛಾ ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವೇದಾಂತಪ್ರಕರಣಪಾಠ ಪ್ರಾರಂಭವು

ಅಗಾಧಬೋಧರಾದ ಶ್ರೀಪೂರ್ಣಬೋಧಭಗವತ್ಪಾದರ ಅಗಾಧ-ಭಾವಭೂಷಿತವಾದ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವೇ ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬುದು ನಿಗಮಾಗಮ-ನಿರ್ಣೀತವಾದ ಪ್ರಮೇಯವು, ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶದೇವರ ದಿವ್ಯ ಸನ್ನಿಧಾನ ದಿಂದ ಪರಮಪಾನನವಾದ ವೇಂಕಟಗಿರಿ ಶಿಖರದಂತೆ ಮಹಾನ್ನತ್ಯವನ್ನು

ಹಿಂತಿರುಗುವರೋ ಆ ಕಾಲವಿಶೇಷಗಳನ್ನು (ಆಯಾದೇವತಾಧಿಷ್ಠಿತ ಮಾರ್ಗವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. (೨೩) ಅಗ್ನಿ, ಜ್ಯೋತಿ (ಅರ್ಚಿ)-ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರಧಾನಾಗ್ನಿ ದೇವತೆಯ ಮಕ್ಕಳು—ಅಹಸ್ಸು ಹಗಲಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿದೇವತೆ), (ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆ),—ಅಹ ಸ್ಸೆಂಬುದನ್ನು ಅಭಿಜಿತ್ ಎಂದರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಯನ್ನೊಳ ಗೊಂಡುದೆಂದೂ, ಶುಕ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಪೌರ್ಣಮಾಸ್ಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆ ಯನ್ನೊಳಗೊಂಡುದೆಂದೂ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು—ಆರು ಮಾಸಗಳ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆ* (ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ದೇವತಾಸಹಿತ), ಉತ್ತ ರಾಯಣಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆ, ಈ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾದ ಲೋಕಗಳುಳ್ಳ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ; ಹಿಂತಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ. (೨೪) ಧೂಮ, (ಧೂಮಾಭಿ- ಮಾನಿ), ರಾತ್ರಿ (ರಾತ್ರಿಗಭಿಮಾನಿ), ಕೃಷ್ಣ (ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಾಭಿಮಾನಿ), ಆಷಾಢಾದಿ ಆರುಮಾಸಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿ, ದಕ್ಷಿಣಾಯನ (ದಕ್ಷಿಣಾಯ ನಾಭಿಮಾನಿ), ಈ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾದ ಲೋಕ ಗಳುಳ್ಳ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋದ ಯೋಗಿಜನವು (ಕರ್ಮಫಲಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಡದವರ ಸಮೂಹವು), ಚಂದ್ರಾದಿತೇಜೋವಂತರ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪುಣ್ಯಫಲರೂಪ ವಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗು

ಮತ್ತು ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಚರಮದೇಹದಿಂದ ಹೊರಡಬೇಕೆಂಬುದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇದರಿಂದ ಸೂಚಿತ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಗಸ್ಮರಣೆಯಿಲ್ಲದೇ ಧೂಮಾದಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಟರೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಪುನಹ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹದಿಂದ ಸ್ಮರಣೆಯುಕ್ತನಾಗಿ ಹೊರಟು, ಅಗ್ನಾದಿ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬೇಕು.

*ಸೂಚನೆ:— ಯಾವ ಸಂಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳು ಸಮವಾ ಗಿರುವುವೋ ಅದು ವಿಷುವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರಾಯಣದಲ್ಲಿ ಮೇಷ ಸಂಕ್ರಮಣವೂ ದಕ್ಷಿಣಾಯನದಲ್ಲಿ ತುಲಾಸಂಕ್ರಮಣವೂ ವಿಷುವೆನಿಸುವುದು.

ವುದು. (೨೫) ಈ ಶುಕ್ಲ* ಕೃಷ್ಣಗತಿಗಳೆಂಬ ಮಾರ್ಗಗಳು, ಜ್ಞಾನ-
ಯೋಗಿ ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಜನರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವುಗಳೆಂದೂ ಶಾಶ್ವತವಾದವು
ಗಳೆಂದೂ ಸಮ್ಮತವಾಗಿವೆ. ಶುಕ್ಲಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋದವನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ
ತಿರಿಗಿ ಬರದೇ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ (ಅಪುನರಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದು
ತ್ತಾನೆ). ಕೃಷ್ಣಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋದವನು ತಿರಿಗಿ ಬಂದು ದೇಹವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. (೨೬) ಹೇ ಪಾರ್ಥ! ಈ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ
ಯೋಗಿಯು, ಮಾರ್ಗಸ್ಮರಣೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಜ್ಞಾನ, ಹಾಗೂ
ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಭಗವಂತನ ವಿಸ್ಮೃತಿರೂಪವಾದ ಮೋಹ
ವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಾಪರೋಕ್ಷವುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಿಯು
ಈ ವಿಧವಾದ ಮೋಹವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು!
ಯೋಗವು ಪುರುಷಾರ್ಥಹೇತುವಾದ್ದರಿಂದ, ಹೇ ಅರ್ಜುನ! ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಸ್ವವಿಹಿತ ನಿವೃತ್ತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ
ವುಳ್ಳವನಾಗು. (೨೭)

ಯೋಗಿಯಾಗು, ಅರ್ಜುನ! ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಯಜ್ಞಾಚರಣೆ,
ವ್ರತೋಪವಾಸಾದಿ ತಪಸ್ಸು, ನ್ಯಾಯಾರ್ಜಿತವಾದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸತ್ಪ್ರತಿ

*ಸೂಚನೆ:—ಅಗ್ನಿ, ಧೂಮ ಮೊದಲಾದವರು ಕಾಲಾಭಿಮಾನಿಗಳಲ್ಲ.
ಆದರೆ, ಉಭಯ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ, ಶುಕ್ಲ-ಕೃಷ್ಣ, ಉತ್ತರಾಯಣ-ದಕ್ಷಿಣಾಯನಾದಿ
ಕಾಲಾಭಿಮಾನಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗುವುದರಿಂದ, ಕಾಲಪದದಿಂದ (ಯಾವ
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮರಣಹೊಂದಿದವರು ಹಿಂತಿರುಗುವರೋ ಮತ್ತು ಹಿಂತಿರುಗುವು
ದಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಎಂಬಲ್ಲಿ) ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಅಗ್ನಿಮೊದಲಾ
ದವರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೇ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ, ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಉತ್ತರಾಯಣ
ದಲ್ಲಿ ಮರಣಹೊಂದಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ
ವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಗ್ನಿ, ಧೂಮಗಳು ಕಾಲವಿಶೇಷಗಳಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಅವುಗಳನ್ನು
ಹೇಳಿದ್ದು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಜ್ಞಾನಿಯು ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಮರಣಹೊಂದಿದರೂ ಮುಕ್ತನಾಗುವನೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರನಿರ್ಣಯವಾದ್ದರಿಂದ, ಶುಕ್ಲ
ಕೃಷ್ಣಾದಿ ಎಲ್ಲಪದಗಳೂ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಆಯಾ ಅಭಿಮಾನಿದೇವತಾ-
ಧಿಸ್ಥಿತಲೋಕಗಳ ವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ರಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡುವುದು ಈ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಯೋಗಿಯು ಹೊಂದುವನು. ಶುಕ್ಲ-ಕೃಷ್ಣ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ, ಭಗವಂತನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಅಧಿದೈವಾದಿ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು, ಸಮಾಧಿಯುಕ್ತಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಿಷ್ಣು ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಪಾರ್ಥ! ಯೋಗಿಯಾಗು. (೨೮)

ಎಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೯

[ಸಪ್ತಮಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ, ಅಧಿಭೂತ, ಅಧಿದೈವ ಮತ್ತು ಅಧಿಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದವರೇ ಸಮಾಧಿಯುಕ್ತಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾದ ಭಗವನ್ಮಾಹಾತ್ಮೆಯು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.]

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅರ್ಜುನ! ನನ್ನ ವಿಚಿತ್ರ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಆದರದಿಂದ ಕೇಳು. ಈಗ ಹೇಳುವ ವಿಷಯವು ಅತಿ ರಹಸ್ಯವಾದುದು; ಸಂಸಾರಬಂಧದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ಅವಶ್ಯ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ನನ್ನ ಮಹಿಮಾಶಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡುದು. ಅಸೂಯಾರಹಿತನೂ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ವಿದ್ಯೆಯ ಉಪದೇಶಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯೂ ಆದ ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆನು. (೧)

ಅರ್ಜುನ—ಪ್ರಭೋ! ಅದೇಕಿಷ್ಟು ಮಹಿಮೆ, ಈ ವಿದ್ಯೆಗೆ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಇದು ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು ; ಅತ್ಯಂತ ಗೋಪ್ಯವಾದುದು ; ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಡುವುದು : ಸರ್ವಾಶ್ರಯನಾದ ಆತನ ಪ್ರೀತಿಸಂಪಾದಕವು ; ಅಕ್ಷಯಸುಖಜನಕವು ಮತ್ತು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅತಿ ಸುಲಭವು. (೨)

ಅರ್ಜುನ—ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ ಜೀವರೂ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸಂಸಾರಿಗಳೇ ಇಲ್ಲವಾಗಬೇಕು, ಅಲ್ಲವೇ, ಕೃಷ್ಣ ? ಹಾಗೂ, ಈ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸದಿದ್ದರೆ ಆಗುವ ಹಾನಿಯೇನು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನರೂಪ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಈ ವಿದ್ಯೆಯು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ನೀನಾದರೋ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನು. ಈ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳದವರು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಜನನ-ಮರಣರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವರು. (೩)

ಅರ್ಜುನ—ಅವಶ್ಯ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಮಹಿಮಾತಿಶಯಗಳನ್ನೂ (ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನೂ) ಒಳಗೊಂಡ ಈ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕ್ರಮದಿಂದ ವಿಸ್ತರಿಸುವನಾಗು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅರ್ಜುನ ! ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಜಗತ್ತು ನನ್ನಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಾನು ಅವ್ಯಕ್ತನು—ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೇ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಕಾಣತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಸಕಲ ಜೀವಜಡಸಮೂಹವು ನನ್ನಿಂದಲೇ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಾನೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸರ್ವಾಧಾರನು. ಈ ಜಗತ್ತು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಆಶ್ರಯವಲ್ಲ. (೪)

ಅರ್ಜುನ—ನಿನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇರುವುದಾದರೆ 'ಭೂತಳದಲ್ಲಿ ನಾವಿದ್ದೇವೆ' ಎಂಬಂತೆ ನಾವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿದ್ದೇವೆಂಬ ಜ್ಞಾನವಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು 'ಭೂತಳದ ಶೈತ್ಯದಿಂದ ನಾನು ಶೀತಳನಾದೆ' ಎಂಬಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಶೀತೋಷ್ಣಾದಿಗಳು ಅದರ ಮೇಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ, ನಿನಗೂ, ಜಗದ್ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಧರ್ಮ-ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯೂ ಆಗಬೇಕಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ತ್ವಗಿಂದ್ರಿಯದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದು, ಪರಸ್ಪರ ಧರ್ಮ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಜಗತ್ತು ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಪ್ರಾಕೃತೇಂದ್ರಿಯಗಳುಳ್ಳವನಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರನೂ ಅಲ್ಲ. ಘಟಾದಿ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಭೂತಳನಂತೆ ಸಹ ನಾನು ಆಧಾರನಾಗಿದ್ದರೂ, ಹಾಗೆಂದು ಸ್ಪರ್ಶಾದಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವವನಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಜಗದಾಧಾರ ನಾದರೂ, ಅನಾಧಾರನಂತೆ ಇರುವ ನನ್ನ ಈಶ್ವರೀಶಕ್ತಿಯನ್ನು (ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾದ ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು) ತಿಳಿಯುವನಾಗು.

ಅರ್ಜುನ—ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಧರಿಸಿರುವೆ ಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮ ದೇಹದಂತೆ ಆ ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪವು ನಿನ್ನ ದೇಹವೇನು? ಆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅದೆಂಥ ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿಯೋ, ಕೃಷ್ಣ !

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅಹುದು, ಅದು ನನ್ನ ದೇಹವು. ಆದರೆ ನಿನಗೂ ನಿನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೂ ಇರುವಂತೆ, ನನಗೂ ನನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಂತೆ ನಾನು ನನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ಭಿನ್ನನಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೇಹವು ಪ್ರಾಕೃತವಾದುದೂ ಅಲ್ಲ—ಕೇವಲ ಚಿನ್ಮಯವು. ಅದು ಜಗತ್ತನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಧರಿಸುವುದು. ನೀನು ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವಂತೆ ನಾನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಲ್ಲ. (೫)

ಅರ್ಜುನ—ನಿನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಧರಿಸಿ, ನೀನು ಅದ ರೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವನಾದರೂ, ಅನ್ಯೋನ್ಯಧರ್ಮಸಂಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಅವಕಾಶನಲ್ಲಿಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ, ಸದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಬುದ್ಧಾಘ ರೂಢ ಮಾಡಿಕೊಡು, ದೇವ !

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಎಲ್ಲ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ವಾಯುವು, ಆಯಾ ಸ್ಥಳದ ಧರ್ಮ- ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದದೇ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೇ ! ಶೀತಳತ್ವ, ಗಂಧಯುಕ್ತತ್ವಾದಿಗಳು ವಾಯುವಿಗೆ ಆಯಾ ಸ್ಥಳದ ಗುಣಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಬೇಡ. ಆ ಗುಣಗಳು ವಾಯುಗತವಾದ, ಜಲ- ಗಂಧಾದಿ ರೇಣುಗಳಲ್ಲಿರುವವು ; ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ

ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿಯುತನಾದ ನಾನು ಗುಣಸಂಪರ್ಕರಹಿತನೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಲಾರೆಯಾ? (೬) ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತನೂ, ಸರ್ವಾಧಾರನೂ, ಆದ ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜೀವ ಜಡಸಮೂಹವೂ ನನ್ನ ಅಧೀನವಾದ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲಯ ಹೊಂದಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಪಾದಿಯಲ್ಲಿ (ಸೃಷ್ಟ್ಯಾರಂಭದಲ್ಲಿ) ಪುನಃ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾನೇ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (೭)

ಅರ್ಜುನ—ನೀನೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವೆಯೆಂದರೇನು? ಸಾಧನಗತಿಗಳಿಲ್ಲದೇ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವೆಯಾ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ನನ್ನ ವಶವರ್ತಿಯಾದ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಉಪಾದಾನ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಎಲ್ಲ ಜೀವಜಡಸಮೂಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಅರ್ಜುನ—ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅಹುದು, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬಲ್ಲೆನು. ಆದರೆ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಅರ್ಜುನ—ಪ್ರಕೃತಿಯು, ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೂ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರಣತ್ವವಿದೆಯಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಾಧನತಾಶಕ್ತಿಯೂ (ಅದರ ಸ್ವಭಾವವೂ) ನನ್ನ ಅಧೀನವು. (೮)

ಅರ್ಜುನ—ಇರಲಿ, ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ನೀನು ಕರ್ಮಫಲಬದ್ಧನೋ ಹೇಗೆ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಸೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳೂ ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಆಸಕ್ತನಲ್ಲ. ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಂತೆ ಇರುವೆನು. ಗಮನಿಸು, ಅರ್ಜುನ! ಉದಾಸೀನನಂತಿರುವೆನು, ಉದಾಸೀನನೇ ಅಲ್ಲ. ಮಾಡುವ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ (ಆದರವೂ) ಉತ್ಸಾಹವೂ, ಕರ್ಮಮಾಡುವುದರಿಂದ

ಅಯಾಸಾದಿಗಳು ಯಾರಿಗೆ ಇರುವುವೋ ಅವರು ಆ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರೇನಿಸುವರು. ಅವುಗಳಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ನಾನು ಅನಾಸಕ್ತನು, ತಿಳಿಯಿತೇ? (೯)

ಅರ್ಜುನ — ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಸಾಧನವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವಿಯೆಂದೂ, ಉದಾಸೀನನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ನೀನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯನೆಂದೂ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಜಿಸುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲನಕಾಶವಿಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆಂದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೆನ್ನುವುದು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ — ಅಲ್ಲವೋ, ಅರ್ಜುನ! ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾನೇ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆಸಕ್ತಿ ಎಂದರೇನೆಂಬುದನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದೆನಲ್ಲವೇ? ನಾನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ವಾಮಿಯು, ಅಧ್ಯಕ್ಷನು, ಆಳುವ ಅಧಿಪತಿಯು. ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತನಾದ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸುತ್ತದೆ. ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಸನ್ನಿಧಾನಮಾತ್ರ ಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. (೧೦)

ಅರ್ಜುನ — ಹೀಗೆ ನೀನು ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಾದಿಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತನಾದರೆ ಅನೇಕರು ನಿನ್ನನ್ನು ಹಾಗೆಂದೇಕೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತಿಳಿಯದೇಹೋದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಹಾನಿಯೂ ಕಂಡಿಲ್ಲವಲ್ಲ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ — ನನ್ನನ್ನು ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯದೇ ಅನೇಕರು ಕೇಳಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು (ಅವಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು) ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ನನ್ನ ಈ ದೇಹವು ಮನುಷ್ಯದೇಹಸದೃಶವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇತರ ಜೀವರಂತೆ ನಾನು ಜಡದೇಹವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವೆನೆಂದು ಮೂಢರು ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಭೂತಮಹೇಶ್ವರನು; ನನ್ನ ದೇಹವು ಜಡವಲ್ಲ, ಪ್ರಾಕೃತವಲ್ಲ — ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದುದು. ಸದಾ ವಿದ್ಯಮಾನವಾದ

ಪೂರ್ಣಗುಣವುಳ್ಳ ಅಪ್ರಾಕೃತರೂಪವೇ ನನ್ನ ಈ ದೇಹವೆಂಬ ಯಥಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. (೧೧) ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯದವರಿಗೆ ಯಾವ ಹಾನಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಜಗತ್ಕರ್ತನಲ್ಲವೆಂದೂ ಏಕೆ ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂದೂ ಕೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ ? ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯದವರಿಗೆ ಅನರ್ಥವಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವಿ ? (ಹಾನಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಹೇತು, ಸಿದ್ಧವಲ್ಲ).

ಅರ್ಜುನ—ನಿನ್ನ ದ್ವೇಷಿಗಳು ಸಹ ದ್ರವ್ಯಾದಿ ಬಹುಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿ ಇಹದಲ್ಲಿ ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುವರಲ್ಲವೇ ? ಇದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಿದ್ಧವು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಸುಖವುಂಟು. ಇಹ ಪರಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಸುಖ ಲಭಿಸಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಪಾರತ್ರಿಕ ಸುಖವು ಕಿಂಚಿದಪಿ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ದ್ವೇಷಿಗಳೂ ಯಜ್ಞಾದಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು ; ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುವರು ; ಆದರೆ ಅವರ ಆಶೆಗಳೆಲ್ಲ ವೃಥಾವಾಗುವುವು. ಯಜ್ಞಾದಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ದೊರಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ ; ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಾದಿಗಳು ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೇ ಪಾರತ್ರಿಕ ಸುಖವು ದೊರೆಯದು. ಅವರ ಐಹಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಪಾಪವೇ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧಿಭ್ರಂಶಕರವಾದ ಅಸುರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಆ ತಾಮಸಜನರು ನನ್ನ ನಿಜವನ್ನೆಂದಿಗೂ ಅರಿಯರು.

ಅರ್ಜುನ—ಶಿಶುಪಾಲಾದಿಗಳು ನಿನ್ನ ದ್ವೇಷದಿಂದಲೇ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು (ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು) ಹೊಂದಲಿಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಶಿಶುಪಾಲನ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಸುರನು ದ್ವೇಷದಿಂದ ತಮಸ್ಸನ್ನೇ ಹೊಂದಿದನು. ಶಾಪದಿಂದ ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ಜಯನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ನನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾದ ನಿತ್ಯ-ಧ್ಯಾನವು ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾದ ಗತಿಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಸಾಧನವೆಂದು ತಿಳಿ. (೧೨).

“श्रीपतिर्मानंदो नः”

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಕ್ತಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಜೂನ್	ಸಂಚಿಕೆ ೮
------------	-----------	-------------

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜವೇಟೆ

ಬೆಂಗಳೂರು 2

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

			ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	...	...	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	...	...	೨
ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು	...	...	೨೭-೩೪
— ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ. ಗುಂಡೂರಾವ್			
ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾವೃತ್ತ	...	...	೧೭-೪೮
— ಶ್ರೀ ಮಹಿಷಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಚಾರ್ಯರು			

ಗ್ರಾಹಕ ಮಹಾಶಯರೇ,

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಚರಿತಾವೃತ್ತವನ್ನು ಈ ಬಾರಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯ ೧೬ ಪುಟಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಪುಟಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಇನ್ನು ೧-೨ ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನದಲ್ಲ ಮುದ್ರಿಸಿ ನಂತರ ಮುಂದಿನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದಿಂದ ವಿಶೇಷ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶ ವಿರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಹಾರ್ಡಿಕ ಸಹಾಯ ನೀಡುವಿರಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದೇವೆ.

—ಸಂ.

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೋ ನಃ’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

“ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ನಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ”

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಜೂನ್	ಸಂಚಿಕೆ ೮
------------	-----------	-------------

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

ನಾನು ನನ್ನದು ಎಂದು ನಾನು ನನ್ನದು ಇಂದು
ನಾನು ನನ್ನದು ತಂದು ನಾನು ನನ್ನದು ಒಂದು
ನಾನು ನನ್ನದು ವಸ್ತು ನಾನೆಂಬುದು ಬಿಡದೆ
ನಾನಿಂದಲಿ ಕೆಟ್ಟಿ ನಾನೆಂಬುದು ಬಿಡಿಸೋ
ನೀನೇ ವಿಜಯವಿಠಲ

(ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು)

॥ 'श्रीपतिर्मानदोनः' ॥

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರಾಯರ ಪುಣ್ಯದಿನೋತ್ಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ನವಮಿಯಿಂದ) ನಡೆಯಲಿರುವ ಜ್ಞಾನಸತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿ-ಕಥಾಮೃತಸಾರವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಕೊಟ್ಟು ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದವರಿಗೆ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಈ ಮೊದಲೇ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಈ ವರ್ಷ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಎಂಟು ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಂಠಪಾಠಮಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಕೇಳಿದ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಪದವಿಭಾಗಮಾಡಿ, ಅನ್ವಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅರ್ಥಹೇಳಿ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಶಕ್ತರಾಗಿ ಬರಬೇಕು. ಅವಶ್ಯಕವಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಲಾಗುವುದು.

ಹೀಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದವರಿಗೆ ೫೦ ರೂ.ಗಳನ್ನು ಸಂಭಾವನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಮಧ್ಯಮರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಕೊಡುವವರಿಗೆ ೩೦ ರೂ.ಗಳನ್ನೂ ಮೂರನೇ ಶ್ರೇಣಿಯವರಿಗೆ ೨೦ ರೂ.ಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನವರ್ಷ ಶಕ್ತಿಸಂಪಾದನೆಮಾಡಿ ಕೊಂಡೇ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಬರಲು ಕೋರುತ್ತೇವೆ. ೪-೫ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಈ ಮಹಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿದವರನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬಾಸೆ ನಮಗಿದೆ. ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಆಶೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿರೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಬರುವವರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ಣಪತ್ನಿ (ಅಡ್ವೈತ) ಯೊಂದಿಗೆ ನಮಗೆ ಪತ್ರಬರೆದು ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕೂಡಬೇಕಾದರೆ ವಯಸ್ಸಿನ ನಿಯಮವೇ ನಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಹೋದವರ್ಷವೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ನಿಯಮಿಸಿರುವ ಸಂಧಿಗಳು:—

೧. ನಾಂದೀಸಂಧಿ	೫. ಸರ್ವಪ್ರತೀಕಸಂಧಿ
೨. ಕರುಣಾಸಂಧಿ	೬. ಧ್ಯಾನಪ್ರಕ್ರಿಯಾಸಂಧಿ
೩. ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಂಧಿ	೭. ನಾಮಸ್ಮರಣಸಂಧಿ
೪. ಭೋಜನರಸವಿಭಾಗಸಂಧಿ	೮. ಆರೋಹಣತಾರತಮ್ಯಸಂಧಿ

॥ಓಂ॥

ಶ್ರೀಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರಪಠನೆಯೇ ಔಷಧ ✓

ಶ್ರೀಮುದ್ದವಿಠಲಾಚಾರ್ಯ, ಗಲಗಲಿ, ಇವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಪಂಡಿತರು. ಶ್ರೀಸತ್ಯಧ್ಯಾನತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಲ್ಲಿ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿದವರು. ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನರು. ಇವರಿಗೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಉದರ ಶೂಲೆ (ಪರಿಣಾಮಶೂಲೆ) ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅನ್ನಸೇವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಾಯಿತು. ಹಣ್ಣುಹಂಪಲುಸಹ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಆ ಉದರವ್ಯಾಧಿಯು ಅವಕಾಶಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಶ್ರಮದಿಂದ ಕಳೆದಾಯ್ತು. ಔಷಧೋಪಚಾರಗಳೂ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಸೇವಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಇತರ ಉಪಚಾರಗಳೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದವು. ಒಂದುದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆಯೇ “ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸಾರ್ಯರನ್ನು ಸಹ ಬಿಡದ ಪರಿಣಾಮ ಶೂಲೆಯಿದು. ನನ್ನನ್ನು ಬಾಧಿಸುವುದರಲ್ಲೇನಚ್ಚರಿ” ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿತಂತೆ. ಆ ಮಹಾಮಹಿಮರ ಸ್ಮರಣೆಯ ಫಲವೋ ಎಂಬಂತೆ “ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರಾಯರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನೀರೋಗಿಗಳಾದರು ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥರು ; ಆ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸಾರ್ಯರು

ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ನನಗೆ ಈ ವ್ಯಾಧಿ ದೂರಾಗುವುದರಲ್ಲೇನಾಶ್ಚರ್ಯ” ಎಂದು ತೋರಿತಂತೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅವರನ್ನು ಕಾಣುವುದೆಲ್ಲಿ? ಅಂದು ಕೊಂಡರು. ತಕ್ಷಣ “ಅವರ ಗ್ರಂಥವೇ ಅವರ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪ, ಅದುದರಿಂದ ಅವರ ಗ್ರಂಥಪಠನೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಅವರ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಮರುದಿನದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರಪಠನೆ ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಯ್ತು. ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರವರನ್ನು ಮನಸಾ ವಂದಿಸಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಠಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಶ್ರೀಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ, ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆತಾನೇ ಉದರವ್ಯಾಧಿಯು ಮರೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಕೆಲವು ವಾರಗಳ ಪಠನೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶಹೊಂದಿ, ಇಂದಿಗೆ ಆ ವ್ಯಾಧಿಯು ತಮಗಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬಷ್ಟು ನಿರ್ನಾಮವಾಗಿದೆ.

ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ವಿಷಯವನ್ನು ತಾವೇ ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಶ್ರೀಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬರೆದ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ, ಶ್ರೀಕರ್ಜಗಿ ದಾಸರಾಯರು ಶ್ರೀಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರದ ಫಲಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿ—

“ಆಯುರಾರೋಗೈಶ್ವರಿಯ ಯಶ

ಧೈರ್ಯಬಲಮಸಹಾಯ ಶೌರ್ಯ-

ದಾರ್ಯ ಗುಣಗಾಂಭೀರ್ಯ ಚಾತುರ್ಯಗಳೆ ಮೊದಲಾದ

ಆಯತಗಳುಂಟಾಗಳೊಂದ-

ಧ್ಯಾಯ ಪಠಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂ ಶ್ರವ-

ಣೀಯವಲ್ಲವೆ ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ ಸುಜನರಿಗೆ”

ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದಲ್ಲದೆ, ಅಭೀಷ್ಟದಾಯಕವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ ವನ್ನೇಕೆ ನಾವು ಈವರೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆದರಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರದಿರದು.

ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ರಮಾಲಾಲಿತಪಾದಪದ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅನವರತ ಆಶ್ರಯಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನೂ, ತಾನು ಮಾಡಿದ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀಹರಿಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿರ್ಪಿಸುವವನೂ, ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಯು. ಈ ಲಕ್ಷಣಜ್ಞಾನ ದೊರೆಯಲು ಒಂದುಜನ್ಮಗಳ ಸಾಧನವು ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಗೇ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಹತ್ತಬೇಕಾಗಿರುವ ಸಾಧನ ಸೋಪಾನಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.—

ಈಗಲೋ ಇನ್ನಾಗಲೋ ಈ ಗಾತ್ರ ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ
ಭೋಗದಾಶೆಯ ಬಿಡು ಜಾಗುವಾಡದಲೆ
ಭಾಗವತರ ಸಂಯೋಗದಿಂದಲಿ ವಿ-
ರಾಗ ನೀನಾಗು ಬಲು ಜಾಗರತನದಲಿ
ಭಾಗಾದೇಯರ ಗೆಲ್ಲು ತ್ಯಾಗಿಯಾಗು ಸರ್ವದಲಿ |
ಬಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆರಗು ದಾಸನೆನಿ, ಸೀ-
ತಗುಣದಲಿ ಬ್ಯಾಸಿಗೆ ಬಿಸಲೊಳಗೆ |
ಪೋಗುವ ಮನುಜ ತಂಪಾಗುವದೆಂದು ಒಂದು
ನಾಗನ ಫಣದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಾಗದೆ
ಆಗುವುದು ಭವಸಾಗರದ ಸುಖವೋ |
ಹೀಗೆಂದು ತಿಳಿ ಜನ್ಮರೋಗ ಹಿಂದುಳಿಯೋ
ನೀಗು ಸತ್ಕರ್ಮವು ಚನ್ನಾಗಿ ಸಾಧನ ಬಯಸಿ
ಭಾಗೀರಥಿ ಜನಕ ವಿಜಯವಿಠಲನ್ನ ಲೇ-
ಸಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ಇಂಪಾಗಿ ಚರಿಸುತ್ತ ||

ತತ್ಪಸಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಮನುಜನು, ಚಾರ್ವಾಕಮತವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳೇ ಶಾಶ್ವತಸುಖ ಪೂರ್ಣವೆಂದು ನಂಬಿ ಮೋಸಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕೆಟ್ಟದಾರಿಯನ್ನು

ಸಜ್ಜನರು ತುಳಿಯಬಾರದೆಂದು ಕರುಣಾಳುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಭೋಗದಾಸೆಯನ್ನು ಬಿಡು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೇಹದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವ ಆತ್ಮವೊಂದುಂಟು. ಈ ಜೀವಾತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ದಾಸ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ವಲಂಬಿಸಬೇಕೆಂಬ ತತ್ವಪ್ರಮೇಯವನ್ನು, ತನಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮರಾದವರಲ್ಲಿ ಯಥಾಯೋಗ್ಯ ಭಕ್ತಿಗೌರವಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುವುದನ್ನು “ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆರಗು ದಾಸನೆನಿಸಿ” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸಾರದ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನೂ ಕ್ಲೇಶನಿರಾಶೆಗಳನ್ನೂ ಬೇಸಿಗೆಯ ಬಿಸಲಿನ ಪ್ರಚಂಡ ತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾಗರಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದಾರಿಗನ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಾಧಕನಿಗೆ, ಅವೈಷ್ಣವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ಸಕಲ ಪಾಪರಾಶಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಪುನೀತನನ್ನಾಗಿಸುವ—ಭಾಗೀರಥೀದೇವಿಗೂ ಜನಕನಾದ ಜಗದೊಡೆಯ ವಿಜಯವಿಠಲನನ್ನು ಮರೆಹೊಗೆಂದು ಮಹಾಮಹಿಮರಾದ ದಾಸಾರ್ಯರು ಹಿತನುಡಿಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ.—

ಧರ್ಮ ಮರೆಯದಿರು ನಿರ್ಮತ್ಸರದಲ್ಲಿರು
 ಕರ್ಮರ ಕೂಡದಿರು ದುರ್ಮತಿಯಾಗದಿರು
 ದುರ್ಮದದಿರದಿರು ದುರ್ಮಾಯಾ ಬಯಸದಿರು |
 ನಿರ್ಮಳ ತೊರೆಯದಿರು ಮಾರ್ಮಲತು ನುಡಿಯದಿರು
 ಮರ್ಮವ ಪೇಳದಿರು ಮರ್ಮವ ಬಿಡದಿರು
 ಚರ್ಮದೇಹಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವ ತಿಳಿಯೋದು
 ಕರ್ಮದಾರಿಯ ಬಿಡು ಧರ್ಮನು ಮೆಚ್ಚುವನು
 ಪೇರ್ಮಿ ಎಂಬೋದು ದಾಟಿ ದುರ್ಮಾರ್ಗ ಪಿಡಿಯದಿರು
 ನಿರ್ಮಳವಾಗಿದ್ದ ಅರ್ಮಿಪುರವ ಸೇರು
 ಕೂರ್ಮಾವತಾರ ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲನ
 ಸತ್ಕರ್ಮವ ನೆನೆದು ಅಧರ್ಮವ ಕಳೆಯೋ |

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನನ್ನು ದ್ವಾರಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ-
ಹರಿಯ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾಗಿ ಬಂದ ವಿಧಿನಿಷೇಧರೂಪಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಒಂದು
ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಮರೆಯಬಾರದು. ಧರ್ಮಪ್ರಭುವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ಮರಣೆ
ಯನ್ನು ಸ್ವಸ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಮರೆಯದೆ ಮದಮಾತ್ಸರ್ಯಾದಿ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗ
ಗಳನ್ನು ಬಹುದೂರವಿಡಬೇಕು. ಕೇವಲ ಕರ್ಮಠರನ್ನು ಕೂಡಿ ಕೆಡ
ಬಾರದು. ಕೇವಲ ಕರ್ಮದಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದ ದೊರೆಯದು.
ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ ಅಂತಃಕರಣಶುದ್ಧಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಶ್ರೀ ಹ ರಿ ಪ್ರ ಸಾ ದ
ದೊರೆಯಲು ಜ್ಞಾನ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಏಕೆಂದರೆ,—

ಯತೋ ನಾರಾಯಣಪ್ರಸಾದಮೃತೇ ನ ಮೋಕ್ಷಃ |

ನ ಚ ಜ್ಞಾನಂ ವಿನಾತ್ಯರ್ಥಪ್ರಸಾದಃ ||

ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು ನಮಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರ-
ಮಾತ್ಮನ “ನ ಹಿ ಜ್ಞಾನೇನ ಸದೃಶಂ ಪವಿತ್ರಮಿಹ ವಿದ್ಯತೇ” ಎಂಬ
ವಾಕ್ಯದ ತತ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊರಗಿಡಹಿದ್ದಾರೆ. ಜ್ಞಾನದ ಹೊರತು
(ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ) ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲ; ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರಸಾದವಿಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷ
ವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗದ ಹೆಜ್ಜೆಗೆಯನ್ನು ತೋರಲು ಮಾತ್ರವೇ
ದಾಸಾರ್ಯರು “ಕರ್ಮದಾರಿಯನು ಬಿಡು ಧರ್ಮನು ಮೆಚ್ಚುವನು”
ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮೆಚ್ಚಿದಮೇಲೆ
ಸಕಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ಕರಗತವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ
ಇಲ್ಲ. ಸಂಚಿತ ಆಗಾಮಿ ಕರ್ಮಗಳು ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಾಶ
ವಾಗುವುವು. ಆದರೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿತಿರಲೇಬೇಕು.
ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಅನುಭವಿ
ಸಿಯೇತಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವನ್ನೂ ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರು—

ಸತ್ಕರ್ಮವ ನೆನದು, ಅಧರ್ಮವ ಕಳೆದು

ಕೂರ್ಮಾವತಾರ ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲನ

ನಿರ್ಮಲವಾದ ಅರ್ಮಿಪುರವ ಸೇರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥದ

ತಿರುಳನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುವ ದಾಸಾರ್ಯರ ಮಾತುಗಳ ಮಹತ್ವ ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಸಕಲಸಂಪತ್ಪೂರ್ಣವಾದ ನೈಕುಂಠನಗರವಾಸವು, ಶ್ರೀಹರಿಕರುಣದಿಂದ ದೊರೆಯುವುದರಿಂದ, ಇದರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಬಲ್ಲಿದರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಡವರಿಗಲ್ಲವೆಂಬ ಶಂಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಲೌಕಿಕ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿಯಾದರೋ ನಿಷ್ಕಿಂಚನಜನ ಪ್ರಿಯನು ; ಸುಲಭರೊಳಗತಿಸುಲಭನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನೈಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸತ್ಪ್ರದ್ಧಾಂತದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವನಿಗೆ ದಾರಿಯು ಸುಖವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಶ್ರೀಹರಿಯು—

ಎಂಥ ದಯವಂತ ಯದುಕುಲತಿಲಕ ಶ್ರೀ-
ಕಾಂತನು ಕರುಣಿಸಿ ಇತ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವ
ಎಂತು ಪೇಳಲಿ ಮನವೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಲಾಲಿಸು
ಸಂತತ ತೊಲಗದೆ ಹಗಲಿರಳೂ
ಅಂತರಂಗದೊಳು ಅಪಾರ ಮಹಿಮನು
ನಿಂತು ನಿಮಿಷ ಬಿಡದೆ ರಕ್ಷಿಸುವ
ಕಂತುಜನಕ ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲಹರಿಯ
ಚಿಂತಿಸು ಚಿರಕಾಲ ಚತುರ ಗುಣದಲ್ಲಿ ||

ಹೃದಯಗುಹಾಶಯನಾಗಿ ಅಂತಃಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಮೈನೆರಳಿನಂತೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಸರ್ವದಾ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಅವನ ಮಹಿಮೆ ಎಷ್ಟು ಅಪಾರವೋ ಅವನ ಕರುಣೆಯೂ ಅಷ್ಟು ಅಪಾರ. ನಿಂತು ನಿಮಿಷ ಬಿಡದೆ ರಕ್ಷಿಸುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಫಲವಿದು ಬಾಳ್ವೆ ದಕೆ ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ತಮ್ಮ ಪದದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ—

ಪಕ್ಷ್ಯಗಳಕ್ಷಿಗಲ್ರ ಸ್ತಿಸುವಂದದ-
 ಲಕ್ಷರ ಪುರುಷನಪೇಕ್ಷೆಯಲಿ |
 ಕುಕ್ಷಿಯೊಳಬ್ಬ ಜತ್ಯುಕ್ತಾದ್ಯಮರರ |
 ಈಕ್ಷಿಸಿ ಕರುಣದಿ ರಕ್ಷಿಪನೆಂಬುದೇ ||
 ಫಲವಿದು ಬಾಳ್ವದಕೇ

ಕಣ್ಣಿವೆಗಳು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ
 ಭಕ್ತರನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಇಂತಹ ಮುಕ್ತಿದಾತನಾದ ಮುಕುಂದನ ಒಲವನ್ನು ಸಾಧಕನು
 ಸದ್ಗುರುವಿನ ಮೂಲಕವೇ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಸದ್ಗುರುಗಳಿಂದರೆ
 ಹಸನಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ಭಕ್ತಜನ ಸುರತರು ; ಹದಿನಾಲ್ಕು
 ಲೋಕಗಳ ಮಹದಾಚಾರ್ಯ ಮರುತದೇವ. ಇವರನ್ನು ಶರಣುಹೊಂದಿ
 ದರೇ ಸಕಲಾನಿಷ್ಠನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗು
 ವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಪ್ರಾಣೇಶದಾಸರು ಉಪದೇಶವನ್ನು
 ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನಮಿಸೋ ಗಂಧವಹಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ನಿನ್ನ
 ಶ್ರಮವ ಕಳೆದು ಅಭೀಷ್ಟವ ಕೊಡುವ, ಮನುಜ ||ನಮಿಸೋ|| ||ಪ||
 ಹರಿಕರುಣಿಸದಿರೆ, ಗುರು ಕರುಣಿಸುವನು
 ಗುರು ಕರುಣಿಸದಿರೆ, ಹರಿ ಜರೆವ |
 ಧರೆಯೊಳು ವಾತಪ್ರಸಾದವ ಸಂಪಾದಿಸಿ,
 ತಿರಿವಲ್ಲಭಗೆ ಬೇಕಾದ ವರ ಕೇಳು ಮನುಜ ||೧||
 ಹನುಮನೊಲಿದನೆಂದು ಒಲಿದ ಸುಗ್ರೀವಗೆ
 ಮನಸಿಜಪಿತನು ತನ್ನಯ ಚರಣ
 ಘನವಾಹಸುತ ಭಜಿಸಿದರಿನ್ನವಗೆ ಪ್ರಭಂ-
 ಜನ ನೊಲಿಯದಕೆ ಕೊಂದನು ಕೇಳೆಲೋ ||ಮನುಜ||೨||

ದುರ್ಜನಾಂತಕಗೆ ಬೇಕಾದಕಾರಣದಿಂದ
 ಅರ್ಜುನಾದಿಗಳು ಸುಖವ ಪಟ್ಟರು |
 ಅಬ್ಜಪ್ರಸೂತಾಸಮರ್ಥನೆ ರಣದೊಳು
 ನಿರ್ಜಿತನಾಗಲು ತಿಳಿಕೋ ಯಿದು, ಮನುಜಾ || ೩ ||

ಸುರರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ನ್ಯಾಯವ ಮಾಡಿ ನೋಡಲು
 ಸರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವು ಮಾರುತಗೆ |
 ಗರಳವುಧ್ವವಿಸಲು ಮಥನ ಕಾಲದಿ ಅದಿ-
 ತ್ಯರ ಮೊರೆ ಕೇಳಿ ಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿದ, ಮನುಜ || ೪ ||
 ಶಮೆಯಲ್ಲಿ ದಮೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಗುಣದಲ್ಲಿ
 ಪವಮಾನಗೆ ಸರಿಯುಂಟಾವನು ಜಗದಿ |
 ಅಮಲಪ್ರಾಣೇಶವಿಠಲಗಲ್ಲದವನು
 ಯಮಸದನಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಯಮಗಲ್ಲೆಂಬ ಮನುಜ || ೫ ||

ಮಾತರಿಶ್ವನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಣೇಶದಾಸರು ಮೇಲಿನ
 ಐದು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಕರುಣ,
 ಹರಿಕರುಣಕ್ಕೆ ಸುಲಭ ಮಾರ್ಗ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹರಿ ಮುನಿದರೂ ಗುರು
 ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಹರಿಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
 ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ದೃಢೀಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹನುಮನ
 ನಂಬಿ ಸುಗ್ರೀವ ಗೆದ್ದ, ವಾಲಿ ಬಿದ್ದ. ಭೀಮಸೇನದೇವರ ಒಲುಮೆಯನ್ನು
 ಪಡೆದ ಅರ್ಜುನಾದಿಗಳು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿ ದಾನಶೂರನೂ,
 ರಣಭಯಂಕರನೂ ಆದ ಕರ್ಣನನ್ನು ಗೆದ್ದರು. ಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಗಳ
 ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗದೆ ದಾಸಾರ್ಯರು ಉಪನಿಷದಾದಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ
 ವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ, ಛಾಂದೋಗ್ಯ,
 ಷಟ್ಪ್ರಶ್ನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಾಯುದೇವರ ಜ್ಯೇಷ್ಠತ್ವ, ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವ,
 ಪ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು ನಾಲ್ಕನೇ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಸಮುದ್ರಮಥನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
 ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದ ಹಲಾಹಲವಿಷಪ್ರಾಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಲೋಕೋದ್ಧಾರ

ಮಾಡಿದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಹಿಮೆ ಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಕೊನೆ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ,

“ಜ್ಞಾನೇ ವಿರಾಗೇ ಹರಿಭಕ್ತಿಭಾವೇ ಧೃತಿಸ್ಥಿತಿಪ್ರಾಣಬಲೇಷು
ಯೋಗೇ |

ಬುದ್ಧೌ ಚ ನಾನ್ಯೋ ಹನುಮತ್ಸಮಾನಃ ಪುಮಾನ್ ಕದಾಚಿತ್
ಕ್ಷ ಚ ಕಶ್ಚ ನೈವ || ”

“ಬುದ್ಧಿ ಬಲಂ ಯಶೋ ಧೈರ್ಯಂ ನಿರ್ಭಯತ್ವಮರೋಗತಾ |
ಅಜಾಡ್ಯಂ ವಾಕ್ಪಟುತ್ವಂ ಚ ಹನುಮತ್ಸ್ಮರಣಾದ್ಭವೇತ್ || ”

“ನ ಚ ಮಧ್ವಸಮೋ ಗುರುಃ |

“ಭೀಮಸೇನಸಮೋ ನಾಸ್ತಿ ಸೇನಯೋರುಭಯೋರಪಿ |

ಪಾಂಡಿತ್ಯೇ ಚ ಪಟುತ್ವೇ ಚ ಶೂರತ್ವೇ ಚ ಬಲೇಽಪಿ ಚ || ”

ಎಂಬ ಮರುತ್ಪತ್ತಿರ ಮಹಿಮಾಪೂರ್ಣಸ್ತೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವ ವನ್ನು ಶಮೆಯಲ್ಲಿ ದಮೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಗುಣದಲ್ಲಿ ಪವಮಾನಗೆ ಸರಿ-ಯುಂಟಾವನು ಜಗದಿ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂತಹ ಹರಿಗುರುಗಳ ಶರಣು ಹೊಕ್ಕು, ಹಿರಿಯರು ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುದೃಢ ಸರ್ವತೋಧಿಕ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದರೆ ಸುಜನರು ಸಂತತ ಬಯಸುವ ಶಾಶ್ವತಸುಖರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವು ಆ ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗಳ ಕರುಣದಿಂದ ದೊರಕುವುದು.

ಸಾಧಕನು ತನ್ನದಾಗಿ ಸುಗಮವಾಗಲು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿ-ವಾಯುಗಳ ಕರುಣವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಸಾಧನಪಥವು, ತೋರುವಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ದಾಸರಾಯರು ಈ ದಾರಿಯು ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದದಲ್ಲಿ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸುಲಭವಲ್ಲವೋ ಮಹಾನಂದ, ತ-

ನ್ನೊಳುಹು ತಿಳಿಯೋತನಕ ಗುರುದಯದಿಂದ ||

ಬೆಕ್ಕಿನ ಇಲಿ ನುಂಗೋತನಕ, ಕಾಳ | ರಕ್ಕಸಿಯನು ಕಂಡು ಗಿಳಿ
ನುಂಗೋತನಕ | ಮಕ್ಕಳ ಭಕ್ಷಿಸೋತನಕ, ಮದ | ಸೊಕ್ಕಿದ ಕರಿಯನ್ನು
ನರಿ ನುಂಗೋತನಕ ||೧||

ಇಬ್ಬರೊಡನೆ ಕೂಡೋತನಕ, ಮುರು | ಹೆಬ್ಬದ ಬೆಟ್ಟವ ನೋಣ
ನುಂಗೋತನಕ | ಇಬ್ಬರೊಡನೆ ಸೇರೋತನಕ, ಕೆಟ್ಟ | ಗುಬ್ಬಿಯು ರಾಜ-
ಹಂಸ ಮಾಡೋತನಕ ||೨||

ಒಳಹೊರಗೊಂದಾಗೋತನಕ, ತಾನು | ತಿಳಿದೆನೆಂಬ ಭಾವ ಬಯ-
ಲಾಗೋತನಕ | ಬೆಳಕಿನೊಳಗೆ ಕಾಣೋತನಕ, ನಮ್ಮ | ಪುರಂದರವಿಠಲನ
ದಯವಾಗೋತನಕ ||೩||

ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವಿರೋಧಗಳು ಎದ್ದು
ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆ
ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲಿಯನ್ನು ಬೆಕ್ಕು ನುಂಗುವುದನ್ನು ನಾವು
ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ, ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಇಲಿ ನುಂಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಒಂದು
ವೇಳೆ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಅದು ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ. ಯಾವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೋ
ಅದು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಶ್ರೀಹರಿಕರುಣದಿಂದ. ಈ ಅಘಟನಾ-
ಘಟನಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮ ಪುರಂದರವಿಠಲನಲ್ಲುಂಟು. ಅವನು,

ಅಣುವಾಗಬಲ್ಲ ಮಹತ್ತಾಗಬಲ್ಲ | ಅಣುಮಹತ್ತೆರಡೊಂದಾಗಬಲ್ಲ |
ರೂಪವಾಗಬಲ್ಲ ಅರೂಪವಾಗಬಲ್ಲ | ರೂಪ ಅರೂಪ ಎರಡೊಂದಾಗಬಲ್ಲ
ವ್ಯಕ್ತನಾಗಬಲ್ಲ ಅವ್ಯಕ್ತನಾಗಬಲ್ಲ | ವ್ಯಕ್ತ ಅವ್ಯಕ್ತ ಎರಡೊಂದಾಗಬಲ್ಲ |
ಸಗುಣನಾಗಬಲ್ಲ ನಿರ್ಗುಣನಾಗಬಲ್ಲ | ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣ

ಎರಡೊಂದಾಗಬಲ್ಲ |

ಅಘಟನಾಘಟನಶಕ್ತಿ ಅಚಿಂತ್ಯಾತ್ಮತ ಮಹಿಮೆ | ಸ್ವಗತಭೇದ-
ವಿವರ್ಜಿತ ಪುರಂದರವಿಠಲ ||

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಸ್ತುವಿಗಿಂತಲೂ ಪರಮಸೂಕ್ಷ್ಮ-
ನಾದವನು; ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವ ವಸ್ತುವಿಗಿಂತಲೂ ಉದಯನ್ನು

ಪಡೆದಿರುವುದು. ಕಪಿಲತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾಹ್ನಿ ಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೋವಿಂದನಾಮಸಂಸ್ಕರಣಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಪಾದಚಾರಿಗಳಾಗಿ ಗಿರಿಯನ್ನು ಆರೋಹಣಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಘಾಳಿಗೋಪುರದ ಸುಂದರಸೋಪಾನಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕಗಳಾಗಿರುವುವೋ ತದ್ವತ್ ಸರ್ವಜ್ಞಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಮಹಾಚಲದ ಶಿಖಾರಾರೋಹಣಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಸೋಪಾನಗಳು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಸೋಪಾನಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಜಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣರಿಂದ ಪ್ರಣೀತವಾದ ಪ್ರಮಾಣಪದ್ಧತಿಯೆಂಬ ಪ್ರಕರಣಗ್ರಂಥವು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವೆಂದು ಸಕಲಸಂಪ್ರತಿಷ್ಠೆವಾಗಿರುವುದು. ಅಂತಹ 'ಪ್ರಮಾಣಪದ್ಧತಿ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪದವಾಕ್ಯ-ಪ್ರಮಾಣಪಾರಾವಾರಪಾರೀಣರಾದ ಪಾರಿಕಾಕ್ಷಿಪ್ರವರರು ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಪಾಠ ಹೇಳಿದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಗೆ ಈ ಲೇಖನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಲೇಖನ ವಿಸ್ತಾರಾರ್ಥವೆಂದಾಗಲಿ ಗುರುಭಕ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತವೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಔಪಚಾರಿಕಗಳಿಂದಾಗಲಿ ಭಾವಿಸಿರಬಾರದೆಂದು ಮಹಿಮಾಮೃತಪಾನದಲ್ಲಿ ಚಾತಕಕಲ್ಪರಾದ ವಾಚಕರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಮಹನೀಯರಾದ ಗುರುವರ್ಯರ ವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪರಿಪಾಲನಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತವಾದ ತದೀಯವೈದುಷ್ಯವಾಗ್ನಿತ್ವ ಗಾಂಭೀರ್ಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಅನಂದಿತಹೃದಯರಾದ ಸಹೃದಯ ಮಹನೀಯರು ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞತಾಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಶ್ಲೋಕರತ್ನವಿದು.

“ಯಃ ಕ್ಷಾಂತೌ ಭವತಿ ಸ್ವಯಂಭವತಿ ಭೂಭೂಜಾನಿಸಂಸೇವನೇ
ಗಾಂಭೀರ್ಯೇಂಬುಧಯತ್ಯಘೌಘಹರಣೇ ಗಂಗಾತಿ ಧೀಶೋಧನೇ ||

ಶೇಷತ್ಯರ್ಥವಿವೇಚನೇ ಗುರುವತಿ ಶ್ರೀರಾಮತಿ ಪ್ರಾಭವೇ,
ತಂ ವಂದೇ ಮದಭೀಷ್ಟಸಂತತಿಕರಂ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯಾಖ್ಯಂ ಗುರುಂ || ”

(ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಪದವಿಭಾಗವು)

ಯಃ, ಕ್ಷಾಂತೌ, ಭವತಿ, ಸ್ವಯಂಭವತಿ, ಭೂಭೂಜಾನಿ ಸಂಸೇ-
ವನೇ ಗಾಂಭೀರ್ಯೇ, ಅಂಬುಧಯತಿ, ಅಘೌಘಹರಣೇ, ಗಂಗಾತಿ, ಧೀ-
ಶೋಧನೇ ಶೇಷತಿ ಅರ್ಥವಿವೇಚನೇ, ಗುರವತಿ, ಶ್ರೀರಾಮತಿ, ಪ್ರಾಭವೇ,
ತಂ, ವಂದೇ, ಮದಭೀಷ್ಟಸಂತತಿಕರಂ, ಸತ್ಯಪ್ರಿಯಾಖ್ಯಂ, ಗುರುಂ, ಈ
ರೀತಿ ಪದವಿಭಾಗವು.

(ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆಯು)

ಯಃ=ಯಾರು, ಕ್ಷಾಂತೌ=ಕ್ಷಮಾಗುಣದಲ್ಲಿ, ಭವತಿ= (ಭೂರಿವ
ಆಚರತಿಯಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ) ಭೂದೇವಿಯಂತೆ ಇರುತ್ತಾರೆಯೋ,
ಭೂಭೂಜಾನಿಸಂಸೇವನೇ=[ಭುವಃ ಭವತೀತಿ, ಭೂಭೂಃ (ಸೀತಾ) ಸಾ,
ಜಾಯಾ, ಯಸ್ಯ ಸಃ ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ] ಭೂಭೂಜಾನಿ, ಸೀತಾ-
ಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರದೇವರ, ಸಂಸೇವನೇ, ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾದ
ಸೇವೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಯಂಭವತಿ = (ಸ್ವಯಂಭೂರಿವ ಆಚರತಿ)
ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರಂತೆ ಇರುತ್ತಾರೆಯೋ, ಗಾಂಭೀರ್ಯೇ=
ಗಂಭೀರತೆಯಲ್ಲಿ, ಅಂಬುಧಯತಿ (ಅಂಬುಧಿರಿವ ಆಚರತಿ) ಸಮುದ್ರರಾಜ
ನಂತೆ ಇರುವರೋ ಅಘೌಘಹರಣೇ=ಪಾಪರಾಶಿಯನ್ನು ಪರಿಹಾರ
ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಗಂಗಾತಿ=ಭಾಗೀರಥಿಯಂತಿರುವರೋ, ಧೀ-
ಶೋಧನೇ=ಬುದ್ಧಿಶುದ್ಧೀಕರಣ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಶೇಷತಿ=ಆದಿಶೇಷನಂತಿರು
ವರೋ, ಅರ್ಥವಿವೇಚನೇ=ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಗುರವತಿ
=ದೇವಗುರುಗಳಾದ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರಂತಿರುತ್ತಾರೆಯೋ ಪ್ರಾಭವೇ=
ಆಧಿಪತ್ಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀರಾಮತಿ=ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಂತಿರುವರೋ,
ತಂ=ಅಂತಹ, ಮದಭೀಷ್ಟಸಂತತಿಕರಂ=ನನ್ನ ಸಕಲ ಮನೋರಥಗಳನ್ನೂ
ಸಿದ್ಧಿಮಾಡುವ, ಸತ್ಯಪ್ರಿಯಾಖ್ಯಂ=ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳ
ವರೆಂಬ ನಾಮಧೇಯವುಳ್ಳ, ಗುರುಂ=ಗುರುಗಳನ್ನು, ವಂದೇ (ವದಿ ಅಭಿ
ವಾದನ ಸ್ತುತಿಯು) ಸ್ತುತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತೇನೆ. (ಈ

ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿದ್ಯಮಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಗುಣಗ್ರಾಹಿಗಳಾದ ಸುಜನರು ಸಂತೋಷಪಡತಕ್ಕದ್ದು)

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಮೇಯ ವಿಶೇಷ ಪರಿಜ್ಞಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಪಾಣಿನಿಸೂತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾದ “ಸಿದ್ಧಾಂತಕೌಮುದೀ” ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪಾಠಹೇಳಿದರು. ಪ್ರಥಮತಃ ಪಾಠಹೇಳಿದ ವ್ಯಾಕರಣ ಪ್ರಕರಣವು, “ಪ್ರಕ್ರಿಯಾಕೌಮುದೀ” ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿನುತದ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾನ್ಯಾಸಂಗಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಿಳಿತರಾದ ಪರಃಶತ ಶಿಷ್ಯವೃಂದದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಥಮಸ್ಥಾನವು.

ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಳಿತರಾದ ಬಹುಜನ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೇವಲ ಬಾಲಕರಾಗಿದ್ದರೂ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವೃದ್ಧರಾದುದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಬಾಲತ್ವ ವೃದ್ಧತ್ವಗಳೆರಡೂ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಚಾರ ವಿಚಕ್ಷಣರಾದ ಜನರು ಸಾಶ್ವರ್ಯನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ದಿನೇ ದಿನೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿಯೂ ಕ್ಷಣಕಾಲವನ್ನೂ ವ್ಯರ್ಥಮಾಡದೆ ಗುರೂಪದಿಷ್ಟಶಾಸ್ತ್ರಚಿಂತನದಲ್ಲಿ ಸದಾ ನಿರತರಾಗಿಯೂ “ಆಚಾರಃ ಪ್ರಥಮೋ ಧರ್ಮಃ” ಎಂದು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ಸದಾಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರಾಗಿಯೂ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿಯತೀವರ್ಯರು ಅತಿಮೋದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ನಿಜಪಾದಪದ್ಮವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ವಿದ್ವಜ್ಜನರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವರ್ಗದವರು, ಸೇವಕ ಮಂಡಲಿಯವರು, ಮುಂತಾದ ಅತ್ರಿತಜನ-

ಸ್ತೋಮಕ್ಕೆ ತತ್ತದ್ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಭೀಷ್ಟ ಪ್ರಧಾನಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಕಲ್ಪ (ಸಮಾನ) ರಾಗಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಅಂತರೀಯ ವಸ್ತ್ರದ್ವಯವನ್ನೂ ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರೀಯ ವಸ್ತ್ರಯುಗಳವನ್ನೂ ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ಸುವರ್ಣಾಭರಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಜಪತಪೋವಿದ್ಯಾವಿರಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರಶಂಸೆಯು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತುರಿಯಾಶ್ರಮೋಚಿತಗಳಾದ ವರೀಯಪ್ರಣವಾದಿಸನ್ಮಂತ್ರಸಂತತಜಪಾನುಷ್ಠಾನಪರಾಯಣರಾಗಿ ದೈನಂದಿನ ಶ್ರೀರಾಮ ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಪೂಜಾಧುರಂಧರರಾಗಿ ಸಂತತ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವಚನನಿರತರಾಗಿ ಸರ್ವಸುಜನವೃಂದಕ್ಕೆ ಆನಂದದಾಯಕರಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಗುರುವರ್ಯರ ಕೀರ್ತಿಯು ಶರತ್ಕಾಲೀನ ಚಂದ್ರನಂತೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಅತ್ಯಂತಭಾಸ್ವರವಾಗಿ ದಿಗಂತವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಪದಪದ್ಮಯುಗವನ್ನು ಸಂಸೇವನಮಾಡಿ ಧನ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂದು ಪರಮೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪೂರ್ವದೇಶ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ರಾಜಾಧಿರಾಜರು ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಕೃಷ್ಣಾಗರು, ಕಸ್ತೂರಿ, ಕುಂಕುಮಕೇಸರಿ, ರಾಂಕವ ವಸ್ತ್ರ (ಕಾಶ್ಮೀರದ ಶಾಲು) ಮೊದಲಾದ ಭವ್ಯಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಡನೆ ನೂರಾರು ವಿಜ್ಞಾಪನಾಪತ್ರ (ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ) ಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಶಿಷ್ಯವತ್ಸಲರಾದ ಯತಿಶಿರೋಮಣಿಗಳು ಪೂರ್ವದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜವಾದ 'ಗಂಡುಮೆಟ್ಟುಕಲ್ಲು' ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡುವರೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಈ ವೃತ್ತಾಂತವು ಕರ್ಣಾಕರ್ಣಿಕೆಯಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ತಂದೆಯಾದ ಶ್ರೀಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಕರ್ಣಕುಹರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುವುದರೊಳಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಚಿರಂಜೀವಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಉತ್ತರಾದಿಮಠಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಸಂದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ದೇಶವಿದೇಶಗಳಿಂದ ದಯಮಾಡಿಸಿದ ವಿದ್ವಜ್ಞನರಿಂದಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ಭಕ್ತಜನಗಳಿಂದಲೂ ವಿವಿಧವಿದ್ಯಾಭೂಷಿತರಾದ ಶಿಷ್ಯಜನಸಮೂಹದಿಂದಲೂ ಇತರಸೇವಕನಿಕರದಿಂದಲೂ ಗುರುರಾಜರ ದಿವ್ಯಸನ್ನಿಧಾನಯುಕ್ತವಾದ ಮಠವು ಆಸ್ತಿಕಜನಸಂದೋಹಕ್ಕೆ ಅತಿಶಯಾನಂದದಾಯಕವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ವಿವಿಧ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂಬ ತಾರಾಗಣದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಹೃಷ್ಟಪುಷ್ಪಾಂಗನಾಗಿ ಸರ್ವಾಭರಣಾಲಂಕೃತನಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನಮುಖನಾಗಿ ರಾಜಕುಮಾರನಂತೆ ರಾರಾಜಮಾನನಾದ ತಮ್ಮ ಕುಮಾರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ತಾತಪಾದರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಅವಲೋಕನಮಾಡಿ ಆನಂದಪರವಶರಾದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಪುತ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ವಿಚಿತ್ರಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಹರ್ಯಾಚಾರ್ಯರೇ ಶಿಷ್ಯಜನರ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನವು ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಯವೃಂದದ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿನಾವು ತಿರುಗಿಬರುವ ಪಥಂತ ನಿಮ್ಮ ಕುಮಾರನು ರಾಯಚೂರಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವನಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಲಿ. ನಾವು ಸಂಚಾರ ಕ್ರಮದಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ರಾಯಚೂರುನಗರಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ತಾವತ್ಪರ್ಯಂತ ನೀವು ನಿರಂತರ ಪುತ್ರನ ಮುಖೇಂದುವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಆನಂದದಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿರಿ, ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಸಕಲವೈಭವಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಶಿಷ್ಯಜನರು ಗುರುವರ್ಯರನ್ನು ಬಹುಮಾನಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಸ್ವಗೃಹಗಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಮಾಡಿ ಪಾದಪೂಜಾಭಿಕ್ಷಾದಿಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ತಪ್ತಮುದ್ರಾಧಾರಣ

ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ, ಪರತತ್ವೋಪದೇಶ ಸ್ವೀಕಾರದಿಂದ ಜನ್ಮಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ದಿಗ್ವಿಜಯ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅದ್ಭುತಮಹಿಮೆಯು

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು, ಪೂರ್ವದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೋಭಮಾನವಾದ ನಗರ ಗ್ರಾಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತರಾದ ವಿವಿಧಶಾಸ್ತ್ರಾಭಿಪಾರಗಾಮಿಗಳಾದ ಪಂಡಿತರುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯದ್ಭುತಪಾಂಡಿತ್ಯಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸ್ವಪ್ರತಿಭಾಬಲದಿಂದ ಹಸನ್ಮುಖಿಗಳಾಗಿ ಅನಾಯಾಸದಿಂದ ಪ್ರತಿವಾದಿಸ್ತೋಮವನ್ನು ಜಯಿಸಿದರು. ದಿಗ್ವಿಜಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಆರ್ಜಿಸಿದ ಶರಚ್ಚಂದ್ರಭಾಸುರವಾದ ಯಶೋರಾಶಿಯೂ ಶಿಷ್ಯಜನರಿಂದ ಅನಂದಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧನರಾಶಿಯೂ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಮೀರಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ, ಭಕ್ತಜನರಿಗೂ, ಶಿಷ್ಯಸಮೂಹಕ್ಕೂ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಿಕರಕ್ಕೂ, ತತ್ವೋಪದೇಶದಿಂದಲೂ, ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ವಿಚಾರದಿಂದಲೂ, ಮಧುರಭಾಷಣದಿಂದಲೂ ಮುದ್ರಾಧಾರಣ, ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದವಿನಿಯೋಗದಿಂದಲೂ, ಅಮಿತಾನಂದಪ್ರದಾಯಕರಾಗಿ ರಾಯಚೂರು ನಗರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಸೂರ್ಯತ್ವೇನ ನಿರೂಪಣವು

ಶ್ರೀಹರಿಚರಣಪರಿಚರಣನಿಪುಣರಾದ ಕಾರಣ, ವಿಷ್ಣು ಪದದಲ್ಲಿ (ವಿಷ್ಣು ಪದ=ಆಕಾಶ) ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಗಾಢಾಂಧಕಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಭಾಸಮಾನವಾದ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ಭಾಸ್ವನ್ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರೆಂಬ ಸೂರ್ಯನ ಸಂಪದಭೃದಯವೆಂಬ ಉದಯದಿಂದ, ರೂಪಗಳೆಂಬ ಪುಷ್ಪರಸದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜನನಯನಗಳೆಂಬ ರೋಲಂಬ (ಭ್ರಮರ) ಗಳಿಗೆ

ಪ್ರಮೋದವನ್ನು ಬೀರುವ ಬಾಲಕನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ನೂತನ ಕಮಲವು ವಿಕಾಸಹೊಂದಿತು.

(ಗುರುಗಳು ಒಂದು ವತ್ಸರ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ವಿಯೋಗವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಯಾವಾಗ ಶ್ರೀಗುರುಗಳ ಸಂದರ್ಶನ ವಾದೀತೆಂದು ಅವರ ಆಗಮನವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ರಾಯಚೂರಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದ ಗುರುವರ್ಯರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂದರ್ಶನಮಾಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರೆಂದು ಭಾವವು.)

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ರಾಯಚೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನಸ ವಾಸಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಭವ್ಯವಾದ ಬಿರುದಾವಳಿಯಿಂದ ಭೂಷಿತರಾಗಿ ಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯ ರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಥ ವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ಆ ಪಶ್ಚಿಮದೇಶದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೋತಮಾನವಾದ ಮಹಾನಗರ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಮಾನರಾದ ವಿದ್ವಚ್ಛಿರೋಮಣಿ ಗಳಾದ ವಾದಿಗಳ ವೃಂದವನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಮಾಡಿ ಅಶ್ರಿತ-ವಿದ್ವದ್ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಶಿಷ್ಯಜನನಿವಹಕ್ಕೆ ನಿತರಾಂ ಅನಂದದಾಯಕರಾಗಿ ಸವಣೂರು ನಗರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ಸವಣೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರ ಪ್ರವಾಸವು

ಸವಣೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಶಿರೋಮಣಿಗಳಾದ ಹರಿಗುರುಭಕ್ತಿ ಭಾಗ್ಯಭರಿತರಾದ ಸತ್ಪುರುಷರುಗಳು, ಶ್ರೀಮಂತರು, ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದವರು ಮೊದಲಾದ ಮಾನ್ಯಗೃಹಸ್ಥರುಗಳು ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರುಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ನಾನಾವಿಧ ಸೇವಾಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಗುರುಗಳ ಸಂದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷೆ ಯಿಂದಲೂ, ಗುರುಪದೇಶಗ್ರಹಣಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ನಿರಂತರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಆಗಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಪರತತ್ವೋಪದೇಶ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ, ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರ, ಮಧುರಭಾಷಣಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಮೋದ

ಪ್ರದರಾಗಿ ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಂತೆ ಮಸ್ಕರಿಂದ್ರರು (ಯತಿ-
ವರ್ಯರು) ಅತಿನೋದದಿಂದ ಬಹುದಿನಗಳಪರ್ಯಂತ ಆವಾಸಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವಚನವು

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸೂತ್ರಕಾರರಾದ ಶ್ರೀ
ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಪಠಮಪ್ರಿಯವಾದ ವಾಸುದೇವಾಖ್ಯಾನದ
ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಅನಂತಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನೆಂದು ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳ ಆಧಾರ
ದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ, ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರಿಂದ
ಪ್ರಣೀತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯಾದಿ ಸದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಪುರಸ್ಕರ
ವಾಗಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಪಾಠಹೇಳುತ್ತಾ ಅವಮೌಲ್ಯವಾದ ಕಾಲರತ್ನ
ವನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಲಗ್ನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಗುರುಗಳ ಮನೋಭಿಲಾಷೆಯು

ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನ
ದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿ ಭಗವತ್ತೀತಿಕರವಾದ ಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತಸತ್ಕರ್ಮಾ-
ನುಷ್ಠಾನ, ಗುರುಸೇವಾ, ವೇದಾಂಗಭೂತವಾದ ವ್ಯಾಕರಣಾಧಿಶಾಸ್ತ್ರಾ-
ಧ್ಯಯನ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ವೇದಾರ್ಥನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ವೇದಾಂತ-
ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವಚನಾದಿಗಳಿಂದ ತರಣಮಾಡಿ (ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಳೆದು)
ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪದವಿನ್ಯಾಸಮಾಡಿದರು.

ವಿವಾಹಾನುರೂಪವಾದ ವಯೋವಿಭೂಷಿತರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯ
ರಿಗೆ ಶುಭಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನಳಾದ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ತಂದು ವಿವಾಹಮಾಡ
ಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ವಿಮಲವಾದ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಆಲೋಚನೆಮಾಡಿದರು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ದೇಶವಿದೇಶಗಳಿಂದ ವಿವಿಧೈದಿಕ ಜನರು ಲೌಕಿಕಗೃಹಸ್ಥಮಹಾಶಯರು ಶ್ರೀಮಂತರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರುಗಳು ಗುರ್ವನುಗ್ರಹಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಬಂದಿದ್ದರು. ನಿರಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ಶಿಷ್ಯಜನರಿಗೆ ತಪ್ಪಮುದ್ರಾಧಾರಣ, ಗುರುಗಳ ಮುಖದಿಂದ ಗುರುಮಂತ್ರಾದಿ ಗುರುತರ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ, ಮುಂತಾದ ಭಗವತ್ತೀತಿಕರವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠಕಾರ್ಯಗಳು ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಈ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ಮಹಾವಿಭವದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರುಗಳಿಗೆ ಅತಿಸಂಭ್ರಮವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಊರಿನ ಜನಗಳೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವಸ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿನಯಾದಿಗುಣಾನ್ವಿತರಾಗಿಯೂ ಗುರುಗಳ ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿಯೂ ಸುಂದರಾಂಗನಾಗಿಯೂ ಶುಭಲಕ್ಷಣಶೋಭಿತರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನೂತನ ತಾರುಣ್ಯಾಲಂಕೃತರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸವಣೂರು ನಗರವಾಸಿಗಳಾದ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತರಾದ ಸಭ್ಯಗೃಹಸ್ಥ ಮಹಾಶಯರು ಅವಲೋಕನಮಾಡಿದರು. ಆ ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದೊಪ್ಪುವ ಸೌಂದರ್ಯನೊಕುಮಾರ್ಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣಭೂಷಣಳಾದ ಕಾಂತಿಮತಿಯಾದ ಕನ್ಯಾರತ್ನವು ವಿದ್ಯಮಾನಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆ ಗೃಹಸ್ಥರು ತಮ್ಮ ಪುತ್ರಿಗೆ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಅನುರೂಪನಾದ ವರನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಆ ಮಹನೀಯರು ಶ್ರೀಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನನ್ನ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಸಾಲಂಕೃತಕನ್ಯಾದಾನ ವಿಧಾನದಿಂದ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿದೆ. ತಾವು ಪರಮಾನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧ ಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಯತಿವರ್ಯರು ರಾಯರ ಸವಿನಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ಕೇಳಿ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ಅವಲೋಕನಮಾಡಿ ರಾಮಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಅನುರೂಪಳಾದ

“ಕುಲಮಗ್ರೇ ಪರೀಕ್ಷೇತ” ಯಂದು ಕುಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು
 ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲಿನ ಕಾರಿಕಾದಲ್ಲಿ ವರ್ಣತವಾದ ಏಳು ಗುಣಗಳೂ
 ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಭವಿಸಿತ್ತು. ಅದುದರಿಂದ ಎಂತಹ
 ಸತ್ವಾತ್ಮತೆಯು ಇವರನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುತ್ತೆಂಬುವದನ್ನು ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧ-
 ವಿಜಯ ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಕೇವಲ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತೃಲಂಕಾರ
 ದಿಂದ ಈ ರೀತಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪಾತ್ರಾಣಿ ಪಾತ್ರಪ್ರವರಾಯ ರಾಯೋ ವಾಸೋ
 ವರಾಣ್ಯಾಭರಣೋತ್ತಮಾನಿ |”
 ನಾಹಂ ವಿನಾಹೇ ಸವರಂ ವರಾಯ ಪ್ರಾದತ್ತ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯ-
 ಸೇವಕಾಯ”

ಕನ್ನೆಯೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಪ್ರಹರ್ಷಪೂರ್ವಕವಾಗಿ “ತಥಾಸ್ತು” ಯೆಂದು ತಮ್ಮ ಅಂಗೀಕಾರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಗುರುಗಳು ಸಮ್ಮೇದದಾಯಕವಾದ ಶುಭವಚನವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿ ಕನ್ಯಾಸಿತ್ಯ ಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಂತರು ಉತ್ಸಾಹಭರಿತರಾಗಿ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತಗಳಾದ ಸ ಕ ಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಬಹುಜಾಗ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು. ಜ್ಯೋತೀಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದರಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಶುಭಗ್ರಹಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಿತ ವಾದ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸುವರ್ಣಾಭರಣಾಲಂಕೃತಳಾದ ಕನ್ಯಾ-ರತ್ನವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ವರಾಂಗರೂಪೋಪೇತನಾದ, ಶ್ರೀಧರ ಸನ್ನಿಧಾನವಾತ್ರತಮನಾದ ವರನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮವಿಧಿಯಿಂದ ಬಂಧುಸಂದೋಹಾನುಮೋದಿತರಾಗಿ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು.

ಕನ್ಯಾದಾನವಿಧಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇರುವುದು : ಕುಲಂ ಚ ತೇಲಂ ಚ ವಪುರ್ವಯಶ್ಚ ವಿದ್ಯಾಂ ಚ ವಿತ್ತಂ ಚ ಸನಾಥತಾಂ ಚ | ಏತಾಃ ಗುಣಾಃ ಸಪ್ತ ಪರೀಕ್ಷೈ ದೇಯಾ ಕನ್ಯಾ ಬುಧೈಃ ಶೇಷಮುಚಿತನೀಯಂ” ಎಂದು.

(ಈ ಶ್ಲೋಕದ ತಾತ್ಪರ್ಯ)

ಕನ್ಯಾದಾತ್ಯಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಂತರು ಸತ್ವಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರಾದ ಅಳಿಯಂದಿರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಅನೇಕ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಅನರ್ಘ್ಯ ವಸ್ತುಭರಣಗಳನ್ನೂ ಉದಾರಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತು ದಿವ್ಯಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಿತವಾದ ಉನ್ನತಾಶ್ವವನ್ನು ಪಾರಿತೋಷಿಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದನಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಮಾ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪೋಷಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಕರ್ಣಕಂಠಾಂಗುಲಿಕಟಕರಚರಣಾದ್ಯವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಉತ್ತಮ ಸ್ವರ್ಣಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿ ಹೇಗೆ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿದ್ದರೋ ಅದರಂತೆ ವಿವಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದಾರಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಾವಂದಿರು ಕೊಟ್ಟ ಸರ್ವಾಭರಣಗಳನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿ ಸಹಜಸೌಂದರ್ಯಭಾಸುರರಾದ ನವವಿವಾಹಿತರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ದ್ವಿಗುಣಿತವಾದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶೋಭಮಾನರಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕಜನನಿಕರಕ್ಕೆ ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಪ್ರದಾನಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿವಿಶೇಷ ಪಾತ್ರನಾದ ಶಿಷ್ಯನ ವಿಯೋಗವನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ವಿವಾಹಭವನಕ್ಕೆ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವದು ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಿಯಾಂತೇವಾಸಿಯ ವಿವಾಹವಿಭವವನ್ನು ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲಾತಿಶಯದಿಂದ ಲಗ್ನದ ಮನೆಗೆ ಕೇವಲ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಮರೀಯ ಶಿಷ್ಯನ ನಿಲಯವನ್ನು ಪಾದಪೂಜಾವ್ಯಾಜದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದರು. ಗುರುಗಳಿಗೆ ಪಾದಪೂಜಾದಿ ಸೇವೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿದವು. ತದ್ಗೃಹವರ್ತಿ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ಮುದ್ರಾಧಾರಣೆಯನ್ನೂ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ವಿವಾಹಮಂದಿರದ ಆವರಣದಲ್ಲಿಯೇ

ಶಿಷ್ಯನ ವಸತಿಯು ಇರುವುದರಿಂದ ಯತಿವರ್ಯರು ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿವಾಹ-ಮಹೋತ್ಸವವಿಷಯಕವಾದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಸುಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸರಾದರು. ವಿವಾಹಕಾರ್ಯವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿತು.

ನೂತನ ದಂಪತಿಗಳ ನಗರಸಂಚಾರ ಸಮಾರಂಭವು

ವಧೂವರರ ಮೆರವಣಿಗೆಗೋಸ್ಕರ ಪಟ್ಟಣದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗವೂ ನೂತನ ರಂಭಾಸ್ತಂಭಗಳಿಂದಲೂ (ಬಾಳೆಯ ಮರ) ಇಕ್ಷುದಂಡ (ಕಬ್ಬಿನ ಜಲ್ಲೆ)ಗಳಿಂದಲೂ, ರಸಾಲಪಲ್ಲವ (ಮಾವಿನ ತಳಿರು) ಗಳಿಂದಲೂ, ಪೂಗಪೂತ (ಅಡಿಕೆಯ ಸಸಿ) ಗಳಿಂದಲೂ, ಸಂಪಿಗೆ, ಜಾಜಿ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಸೇವಂತಿಗೆ, ಬಕುಳ, ಪುನ್ನಾಗ, ನಾಗಸಂಪಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಸುಗಂಧಪುಷ್ಪಗಳ ಮನೋಹರ ಮಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ನೂತನವಧೂವರರ ನಗರಸಂಚಾರವು (ವಧೂವರರ ಮೆರವಣಿಗೆಯು) ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಘಂಟಾಚಾಮರಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ರತ್ನಕಂಬಳಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ಅಲಂಕಾರಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಅನೇಯಮೇಲೆ ರಮಣೀಯವಾದ ಅಂಬಾರಿಯು ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ವಧೂವರರು ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಸುಸ್ವರದಿಂದ ಪಠನಮಾಡಿದರು. ಸುವಾಸಿನೀವನಿತಾ ಮಣಿಗಳು ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾದ ಮಂಗಳಗಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವೃದಂಗವಾದನನಿವುಣರಾದ ಮಾರ್ದಂಗಿ ಕರು, ವೇಣುವಾದನಪ್ರವೀಣರಾದ ವೈಣವಿಕಶಿರೋಮಣಿಗಳು, ವೀಣಾ-ನಾದನವಿಶಾರದರಾದ ವೈಣಿಕಪ್ರಮುಖರೇ ಮೊದಲಾದ ನಿರವದ್ಯವಾದ್ಯ-ವಾದನಚತುರರಾದ ಕಲಾವಿದರಾದ ಜನರು ತಮ್ಮ ಲಲಿತಕಲಾಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ನರ್ತನ ಗಾಯನಗಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಪುರುಷರು ವಿವಿಧಸುಂದರ-ಭರಣಭೂಷಿತರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಹ ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾದ ತಮ್ಮ ಸರಸ-

ಗಾನದಿಂದ ಗಂಧರ್ವ ವನಿತೆಯರನ್ನು ಮಾರಿಸುವಂತೆ ಭಾಸಮಾನರಾಗಿ ದ್ದರು. ನಗರದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಜಾರೂಢರಾಗಿ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಉತ್ಸವಾಲೋಕನಕುತೂಹಲಿಗಳಾದ ನರ-ನಾರೀಮಣಿಯರ ನಯನಗಳಿಗೆ ನವವಧೂವರರು ರಾಜದಂಪತಿಗಳಂತೆ ಗೋಚರರಾದರು.

ನವವಧೂವರರ ನಗರಸಂಚಾರಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳ ವರು ಮಠದ ಪ್ರಾಸಾದವನ್ನು ಆರೋಹಣಮಾಡಿ ಗವಾಕ್ಷದ ದ್ವಾರಾ ದೃಷ್ಟಿಪ್ರಸಾರಮಾಡಿ ಉತ್ಸವದ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಆವೇಕ್ಷಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅತಿಶಯಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಮಠವು ಸಮೀಪಗತವಾದ ಕೂಡಲೇ ಗುರುಗಳ ಅಸಾಧಾರಣ ಕರುಣಾಭಾಗ್ಯಭಾಜನರಾದ ಸುಜನಮಾನ್ಯರಾದ ಶಿಷ್ಯವರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ನೂತನವಧುವಿನಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದರು. ಗೃಹಪ್ರವೇಶಮಹೋತ್ಸವವು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಜರುಗಿತು. ಹರಿದ್ರಾ-ಕುಂಕುಮ ಫಲತಾಂಬೂಲ ದಕ್ಷಿಣಾ ಲಡ್ಡುಕಾದಿಗಳ ವಿನಿಯೋಗದಿಂದ ಸಮಾಗತರಾದ ದ್ವಿಜವರ್ಯರು ಸುವಾಸಿನಿಯರು ಸಹ ಸಮ್ಮಾನಿತ ರಾದರು. ಅನಂತರ ಅಭಿನವವಧೂವರರು ಪರಿವಾರಪರಿವೃತರಾಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಾಂಬುಧಿಪಾರದೃಶ್ಯರಾದ ವಿದ್ವದ್ವೃಂದದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಸಾರ್ಥರಿಂದ ಪರಿಶೋಭಮಾನರಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪೀಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಶ್ರೀಮತ್ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಯತಿವರ್ಯರನ್ನು ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧಾ-ನ್ವಿತರಾಗಿ ವಧೂವರರು ಅಭಿವಂದನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.—

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಆನಂದಸಿಂಧುನಿಮಗ್ನರಾಗಿ ದೀರ್ಘಾಯುರಾ-ರೋಗ್ಯಾದಿ ನಿಖಿಳಸಂಪದಗಳೂ ಲಭಿಸಲೆಂದು ಅಮೋಘಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ರಜತಪೀಠಪುರಮಹಿಮಾ

ಶಿಷ್ಯಹಿತೈಷಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಹರಿಗುರು-
ಚರಣೈಕಶರಣರಾದ ಸಾಧು ಜನರಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಬಹುದಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥ-
ಸಿದ್ಧಿಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳಾದ ವಿಘ್ನಾದಿ ಸಕಲದೋಷವನ್ನು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ
ಕಳೆಯುವ ದಿವ್ಯೋಪಾಯವನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮ ವಿಮಲ-
ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರತಿಮಾಲಾಭವು

ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಶಿಷ್ಯಪರಿವಾರಸಮೇತ
ರಾಗಿ ಸಮುದ್ರಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು. ಪಶ್ಚಿಮಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ
ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸಿಂಧುವಿನ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಂತ್ರಜಪಾನುಷ್ಠಾನಪರಾಯಣರಾಗಿ
ಪವಿತ್ರವಾದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಉಪವಿಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು. ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧಾನರ್ಘ್ಯ-
ವಸ್ತುರಾಶಿಗಳಿಂದ ಭರಿತವಾದ ಒಂದು ಮಹಾನೌಕೆ (ದೊಡ್ಡಹಡಗು)
ದ್ವಾರಕಾಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಬಿರುಗಾಳಿಯಿಂದ ಅಲೆಗಳ
ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಈಡಾಗಿ ಅಪಾಯವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿತು.
ನಾವಿಕರು ಮತ್ತು ನೌಕೆಯ ಯಜಮಾನನು ಸಹ ಭಯಭರಿತರಾಗಿ
ಕರ್ತವ್ಯಮೂಢರಾದರು. ನೌಕಾಧಿಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಮಂತನು
ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ವಿಸ್ತೃತಹಾರಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಸಮುದ್ರ
ತೀರದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯಸೂರ್ಯನಂತೆ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನರಾದ ಶ್ರೀಮದಾ-
ಚಾರ್ಯರನ್ನು ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೂರದಿಂದಲೇ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿ
ಯಾಗಿ ಅಭಿವಂದಿಸಿದನು. ಸದಯಹೃದಯರಾದ ಪ್ರಮೋದತೀರ್ಥರು
ಸ್ವಧೃತಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರಾಂಚಲಚಾಲನಮಾತ್ರದಿಂದ ಹಡಗು ಸುಲಭವಾಗಿ
ಸಮುದ್ರತೀರವನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ನೌಕಾಧಿಪತಿಯು ನೌಕೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ
ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅವರ ದಿವ್ಯಪಾದಾರವಿಂದಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ

ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿದನು. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮ ಪಾದಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅರ್ಥಹಾನಿ ಪ್ರಾಣಹಾನಿ ಮುಂತಾದ ಮಹಾವಿಪತ್ತುಗಳು ಪರಿಹೃತವಾದುವು. ಈ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಧನಕನಕಾದಿ ವಸ್ತು ರಾಶಿಗಳು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ವಸ್ತುನಿಚಯವನ್ನು ದಾಸನಾದ ನಾನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಲು ಅತಿ-ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ದಯಮಾಡಿ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿದನು. ಶ್ರೀ ಹರಿವಾಯುಗಳ ಅಪಾರಮಹಿಮಾಭಿಜ್ಞರಾಗಿ ತದೀಯಪದಾರವಿಂದಷಟ್ಪದಸಂಕಾಶರಾದ ವಾಚಕಮಹಾಶಯರೇ, ತಮ್ಮ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿರಿ. ಇತರರಿಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯವಾದ ವಿವಿಧ ಸಂಪದಗಳನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಮುಕುಂದನೇ ದಯಪಾಲಿಸುವ ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಕೈವಲ್ಯಾಶ್ವಸ್ಥಿರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೂಡ “ವಿಷ್ಣು ಹಿಂ ದಾತಾ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ವಾಯುಶ್ಚ ತದನುಜ್ಞಯಾ” ಯೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಾವು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾದ ಪ್ರಭಂಜನದೇವರಿಗೆ (ವಾಯುದೇವರಿಗೆ) ಕ್ಷಣಿಕವಾದ ತುಚ್ಛಲೌಕಿಕ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗಾದರೂ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯುಂಟಾಗುವುದೇ ; ಆದುದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಭಂಜನದೇವನ ತೃತೀಯಾವತಾರಭೂತರೆಂದು ವೇದವೇದ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ನೌಕಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಧನಿಕನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ಪ್ರಾಕೃತವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಆಗಬೇಕಾದುದೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿರುವ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮೂರು ಗೋಪೀಚಂದನಖಂಡಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

ನೌಕಾಧಿಪತಿಯು ಪರಮಾದರದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಮೂರು ಗೋಪೀಚಂದನಖಂಡಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಣ ಮಾಡಿದನು. ಭಗವತ್ಪಾದರು ಗೋಪೀಚಂದನದ ಖಂಡತ್ರಯವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಂದ

ಧಾರಣಮಾಡಿಸಿ ರಜತಪೀಠ (ಉಡುಪಿ) ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡಿದರು. ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಬಲರಾಮದೇವರ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ನಡ ಭಂಡೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಒಂದು ಗೋಪೀಚಂದನದ ಖಂಡವು ತುಂಡಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಭವ್ಯರೂಪಾಲಂಕೃತನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕನಮಾಡಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು 'ದೇವಕಿನಂದನ ಸುಂದರರೂಪ, ರುಕ್ಮಿಣಿವಲ್ಲಭ ಪಾಂಡವಬಂಧೋ' ಎಂದು ಆನಂದದಿಂದ ರೋಮಾಂಚಿತಗಾತ್ರರಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು.

ಉಡುಪಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಮಹೋತ್ಸವವು

ಶ್ರೀ ಮ ಧ್ವಾ ಚಾ ಯ ರು ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಸಮುದ್ರ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದ ದಿವಸ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪ್ರತಿಮಾಲಾಭವಾಗುವುದೆಂದು ತ್ರಿಕಾಲದರ್ಶಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನರಾಗಿ "ವಂದೇವಂದ್ಯಂ ಸದಾನಂದಂ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಪಂಚಮಾಧ್ಯಾಯ-ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಶ್ರೀ ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿ-ವಂದ್ಯನಾದ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಪರೋಕ್ಷಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು.

ಅನಂತರ ಗೋಪೀಚಂದನ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ "ದೇವಕಿನಂದನ ಸುಂದರರೂಪ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಮತ್ಸ್ಯಕರೂಪ ಲಯೋದವಿಹಾರಿನ್ ಕೂರ್ಮಸ್ವರೂಪಕ, ಸೂಕರರೂಪಕ, ದೇವನೃಸಿಂಹ ಹಿರಣ್ಯಕಶತ್ರೋ, ವಾಮನ ವಾಮನ ಮಾಣವವೇಷ, ರಾಮಭೃಗೂಧ್ವಹ, ರಾಘವ ರಾಘವ ರಾಕ್ಷಸಕಶತ್ರೋ, ಇಂದೀವರೋದರದಳನಯನ ಮಂದರಧಾರಿನ್ ಗೋವಿಂದವಂದೇ, ದೇವಸುಬೋಧಕ ಬುದ್ಧಸ್ವರೂಪ, ದುಷ್ಟಕುಲಾಂತಕ ಕಲ್ಕಿಸ್ವರೂಪ, ಧರ್ಮವಿವರ್ಧನಮೂಲಯಗಾದೇ, ನಾರಾಯಣಾಮಲಕಾರಣ ವಂದೇ, ಸಿತಾಮಹಭೂತಿದಗುಣಗಣನಿಲಯ, ಶುಭತಮಕಥಾಶಯ

ಪರಮಸದೋದಿತಜಗದೇಕಕಾರಣ ರಾಮ ರಮಾರಮಣ, ಕರುಣಾ-
ಪೂರ್ಣವರಪ್ರದಚರಿತಂ ಜ್ಞಾಪಯ ಮೇ ತೇ| ಆನಂದಮುಕುಂದಅರವಿಂದ-
ನಯನ, ಆನಂದತೀರ್ಥಪರಾನಂದವರದ, ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕರತ್ನಗಳಿಂದ
ರಾಮಕೃಷ್ಣಾಧ್ಯನಂತಾವತಾರಾತ್ಮಕನಾದ ಶ್ರೀ ನಾ ರಾ ಯ ಣ ನ ನ್ನು
ಅಪರೋಕ್ಷ (ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ) ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ದ್ವಾದಶ-
ಸ್ತೋತ್ರಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿದರು.

ಇಂತಹ ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರರಚನದಿಂದ ಕಂತುಸಿತನಾದ ಶ್ರೀಕಾಂತನ
ಪ್ರೀತಿವಿಶೇಷವಾತ್ರರಾದ ಅನಂತಸ್ವಾಂತವೇದಾಂತಿಸಿಂಹರಾದ ಶ್ರೀಮದಾ-
ಚಾರ್ಯರು ಉಡುಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ಚತುರರಾದ ತ್ರಿಚತುರ
ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಶೋಧನ ಮಾಡಿಸಿ ಆ ಸರೋವರದ
ಸಾರಭೂತವಾದ ಸಲಿಲದಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ವಯಂ
ಅವಗಾಹನಮಾಡಿದರು.

ಮಧ್ವಸರೋವರದ ವಿಮಲಜಲದಲ್ಲಿ ಶೋಧನಮಾಡಿದಾಗ ಹಗುರ
ವಾಗಿದ್ದ ಆ ಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹವು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಪರಮಪಾವನವಾದ
ಅಮೃತಕರಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದ ಭಗವತ್ಪನ್ನಿಧಾಯುಕ್ತವಾಗಿ ಬಲಶಾಲಿ
ಗಳಾದ ಮೂವತ್ತುಜನ ತರುಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಂಘದಿಂದಲೂ ಎತ್ತುವುದಕ್ಕೆ
ಅಶಕ್ಯನಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಭಾರಭೂತವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹವನ್ನು
ಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಯಂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ-
ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪರಮವೈಭವದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ವಿವಿಧಪೂಜಾನೈವೇದ್ಯ
ಮಂಗಳಾರ್ತಿಕೃಪಾಭೃತಿಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ನಾನಾ ಮಂಗಳವಾಡ್ಯ
ವೈಭವಗಳೊಡನೆ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಜರುಗಿದವು. ತದಾರಭ್ಯ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾ-
ಚಾರ್ಯರಿಂದಲೂ ಆ ಮಹನೀಯಪಾದರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಅಷ್ಟಮಠ
ಗಳ ಅಧಿಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಯತೀಶ್ವರರುಗಳಿಂದಲೂ ನವವಿಧವಾದ ದೈನಂ-
ದಿನಪೂಜಾ, ನೈವೇದ್ಯ, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರುಗಳ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ-
ಭೋಜನಾದಿಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತಕಾರ್ಯಪರಂಪರೆಯು ನಡೆಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕ್ರಮದಂತೆ

ಅದ್ಯಾಪಿ ಅಷ್ಟಮಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಆಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತನಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗುತ್ತಿರುವದು.

“ದ್ವಾರಾವತೀಂ ಸಕಲಭಾಗ್ಯವತೀಮುಪೇಕ್ಷ್ಯ ಗೋಪಾಲಬಾಲ-
ಲಲನಾಕರಪೂಜನಂ ಚ |

ವಾರ್ಧಿಂ ವಧೂಗೃಹಮತೀತ್ಯ ಸ ಮಧ್ವನಾಥೋ ಯತ್ರಾಸ್ತಿ
ತದ್ರಜತಪೀಠಪುರಂ ಗರೀಯಃ ||”

ಎಂದು ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತೀರ್ಥಪ್ರಬಂಧಗ್ರಂಥ
ದಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿರುವಂತೆ ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರ ಶಿರೋಮಣಿಸ್ಥಾನೀಯವಾದುದು
ರಜತಪೀಠಪುರಕ್ಷೇತ್ರ.

ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರ ರಜತಪೀಠಪುರಪ್ರವೇಶಮಹೋತ್ಸವವು

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ
ಸಂದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತವಾದ ರಜತ-
ಪೀಠಪುರ (ಉಡುಪಿ) ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಧ್ವಂಸನ ಶಿಷ್ಯಪರಿವಾರಪರಿವೃತರಾಗಿ
ನಾನಾವಿಧವಾದ ವಾದ್ಯವೈಭವಗಳೊಡನೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಉಡುಪಿಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ಕಾಲ
ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪೂಜಾಧುರಂಧರರಾದಕರ್ಮಂದೀಶ್ವರರು ಶ್ರೀಯತೀವರ್ಯ
ರನ್ನು ಮಹಾ ವೈಭವದಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸಕಲ ಪರಿವಾರಾನ್ವಿತರಾಗಿ
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯ
ಪರಮಮಂಗಳ ರೂಪವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಮಹಾನಂದ-
ಭರಿತರಾದರು.

“ಸುಹಯಮೇಧಗಣಾತಿಶಯಾಲಮೋ ಹರಿನಮಸ್ಯ ತಯಃ ಸುಕೃತಾ
ಇಮಾಃ”, ಎಂದು ಶ್ರೀ ಸುಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದಂತೆ
ಸಾಂಗವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿತಗಳಾದ ಅಶ್ವಮೇಧಾಧಿ ಮಹಾಯಜ್ಞಗಳಿಗಿಂತಲೂ

ಅಧಿಕಫಲಪ್ರದಗಳಾದ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರ ದಿವ್ಯಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಣ ಮಾಡಿ ಧನ್ಯರಾದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಗಂಗಾಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಮಂಗಳತಮವಾದ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸ್ವಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪರಮಾದರಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಚರಣಾರವಿಂದಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ಸುವರ್ಣಾದ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ದ್ರವ್ಯರಾಶಿಯನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಾಶ್ವರ್ಯಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯ ಸಂದರ್ಶನವೂ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೂ

(ಶ್ರೀ ಸ. ವಿ. ಸ ೩ ಶ್ಲೋ ೬೫-೬೬)

ಸತ್ವದಾಂಗದಪಾದಮಂಶುಕಲಸತ್ಸತ್ವಿಂಕಿಣೀಯುಕ್ತಟಿಂ
ಹಾರಾಲಂಕೃತವಕ್ಷಸಂ ಗುರುತರಗ್ರೈವೇಯಕಗ್ರೀವಕಂ |
ಕೇಯೂರಾಂಕಿತಬಾಹುಕಂ ಕಟಕಭಾಜ್ಯಾಣಿಕ್ಯಬಂಧಾಂಗಕಂ
ದಾಮಾಮಂಥನದಂಡಮಂಡಿತಮಹಾವಾಮಾನ್ಯಪಾಣಿದ್ವಯಂ ||
ಚಾರುಸ್ತ್ರೀರಮುಖಂ ಸುಕುಂಡಲಲಸಚ್ಚಿತ್ರಂ ಸರೋಜೇಕ್ಷಣಂ
ನಾಸಾಲಂಕೃತಿಯುಕ್ತಗಂಧವಹಕಂ ಸತ್ಪತ್ರಪಾಶ್ಯಾಲಿಕಂ |
ಕೃಷ್ಣಂ ಕೃಷ್ಣ ಸಖಂ ಕಿರೀಟವಿಲಸಚ್ಛೀರ್ಷಂ ಸಮೀಕ್ಷಾಸ್ತೃಪಕೃ-
ತ್ಸಾಮಿಂಸ್ತ್ವತ್ಪದಭಕ್ತಿಮುಕ್ತಿಸುದೃಶೌ ದೇಹೀತ್ಯನಾಥೀದಸೌ ||

(ಈ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಗಳ ಭಾವಾರ್ಥವು)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ಸರಪಳಿ ಪಾಡುಗಗಳು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕರ್ಣಯುಗಳದಲ್ಲಿ ಮಕರಕುಂಡಲಗಳು, ಕಮಲದಂತಿರುವ ವಿಮಲ ನಯನಗಳು, ಮೂಗುತಿಯಿಂದ ಮೆರವ ಮೂಗು, ಮುಂದಲೆ ಹೂವಿನಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ಹಣೆ, ನವರತ್ನಖಚಿತ ಕಿರೀಟದಿಂದೊಪ್ಪುವ ಶಿರಸ್ಸು,

ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ಪರಿಶೋಭಿಸುವ ಕಟಿಪ್ರದೇಶ, ಅನರ್ಘ್ಯವಾದ ಮುತ್ತಿನ ಸರಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಹೃದಯವು, ಕಟ್ಟಾಣಿಯಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಕಂಠವು, ಬಾಹುಪುರಿಯಿಂದ ಅಂಕಿತವಾದ ಬಾಹುಯುಗಳವು, ದಂಡದಾಮಗಳಿಂದ ಮಂಡಿತವಾದ ಹಸ್ತದ್ವಯವು, ಇಂತಹ ಸುಕುಮಾರಾವಯವಗಳಿಂದ ಸುಂದರನಾದ ಇಂದಿರೇಶನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಸಂದರ್ಶನಮಾಡುತ್ತಾ ಗುರುವರ್ಯರು ಪಾಂಡವಬಂಧೋ, ಕರುಣಾಸಿಂಧೋ; ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತೇ, ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸೋ ಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ರಜತಪೀಠಪುರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ ಆನಂದದಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪೂಜಾಧುರಂಧರರಾದ, ಅಷ್ಟಮತಾಧಿಪತಿಗಳಾದ, ಯತೀಶ್ವರರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಅವರಿಂದಲೂ ಸಮುಚಿತವಾದ ಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ತಾವು ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿ ಪಂಡಿತಮಂಡಲಿಯಿಂದಲೂ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೃಂದದಿಂದಲೂ ಪರಿವೃತರಾಗಿ ಸವಣೂರು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಬೆಳೆಸಿದರು.

ಸವಣೂರಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಉಡುಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದರ್ಶನಾದಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಜಾವರ್ಗದಿಂದ ಅಭಿವಂದನ ವಂದನಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾ ದಿವ್ಯ ತತ್ವೋಪದೇಶಾದಿಗಳಿಂದ ಸರ್ವ ಜನಗಳನ್ನೂ ಸಂಶೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾ ಸವಣೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯನದೀತೀರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಪಾವನಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ಸಮಲಂಕೃತವಾದ ಉತ್ತರದಿಕ್ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಗೆ ಮಧ್ಯಮಪಾಂಡವನಾದ
ಅರ್ಜುನತ್ವೇನ ನಿರೂಪಣವು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಥವಾಗಿ ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದ ವಿಜಯನಾಮಭೂಷಿತನಾದ ಅರ್ಜುನನಂತೆ ತರ್ಕ-ಮೀಮಾಂಸಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಂಬ ಮಹಾರಥವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಪಾತಂಜಲ-ಭಾಷ್ಯ (ವ್ಯಾಕರಣಮಹಾಭಾಷ್ಯ) ವೆಂಬ ದಿವ್ಯ ಗಾಂಡೀವಧನುಸ್ಸನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾದ ಪ್ರಬಲಯುಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿನಾದಿಭಯಂಕರರಾಗಿ ತಮ್ಮಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯ ಮಾನನಾದ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರೂಪೀ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ದಿವ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿ ಸದಾಚಾರಗಳಿಂದ ಸಂಶೋಭಿತರಾದ ಬಹುಜನ ಪಂಡಿತರು ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಮಾನ್ಯವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರೌಢ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಹ ವಿದ್ಯಮಾನರಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ರಚಿತಗಳಾದ ಉಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯಗಳ ದಿವ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ವಿದ್ವದ್ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಶ್ರೋತೃವರ್ಗಕ್ಕೆ ಪರಮಾನಂದಪ್ರದಾಯಕರಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಮಧ್ಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದಾ ನೊಂದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿದ ಶುಭವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾದ ಸಾತಾರಾ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಶಾಹಮಹೀಪತಿಯೆಂಬ ಪ್ರಭುವರನು ರಾಜಪರಿವಾರದೊಂದಲೂ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಬಿರುದುಬಾವಲಿಗಳಿಂದಲೂ ಸಮೇತನಾಗಿ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಪರಮಾದರದಿಂದ ವಿಭವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದನು.

ಸಾತಾರಾನುಹಾರಾಜನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ವಿದ್ಯತ್ಸಭಾ ಸಮಾಚಾರವು

ಶಾಹಮಹೀಪತಿಯು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ವಿದ್ಯತ್ಸಭೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಮತಪರಮತಗಳ ಮಹಾಪಂಡಿತರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಹಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕವರ್ಗದ ಜನರೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತರಾಗಿ ಸಮ್ಮಿಳಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮಗೋಸ್ಕರ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದ ರಮಣೀಯವಾದ ಉನ್ನತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಶಾಹಮಹೀಪತಿಯು ಗುರುವರ್ಯರ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಉಪವಿಷ್ಣುವಾದನು. ರಾಜನ ಅಪೇಕ್ಷಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಮೋಘವಾದ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥವಿಚಾರವು ನಡೆಯಿತು. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯ ಪ್ರಿಯ ತೀರ್ಥ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳವರು ಜಿಜ್ಞಾಸಾಬುದ್ಧಿಯಿಂದ (ಪ್ರಮೇಯ ಪರಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಸದುದ್ದೇಶ್ಯದಿಂದ) ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೋತೃಜನರಿಗೆ ಹೃದಯಂಗಮವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವರ ಸಂಶಯಾದಿಗಳನ್ನು ಶಮನಮಾಡಿದರು.

ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಶೀಲರಾಗಬೇಕೆಂಬ (ಜಿಗೀಷಾ) ಉದ್ದೇಶ್ಯದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಗಹನವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಿರಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಅತಿಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಇತರ ಪಂಡಿತರ ಮಂಡಲವನ್ನು ಅತ್ಯಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದರು. ಶಾಹಮಹೀಪತಿಯು ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ವಿಸ್ಮಯನೀಯವಾದ ಮಹಾಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ವಾಖ್ಯಾನಕೌಶಲವನ್ನೂ ಕಂಡು ಸಾಶ್ವರ್ಯಾನಂದಭರಿತನಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

(ಶ್ರೀಸ. ವಿ. ಸರ್ಗ ೪ ಶ್ಲೋ. ೯)

ಸದಸಿ ತತ್ರ ನೃಪಸ್ಯ ಸದಕ್ಷಿಣಃ ಕ್ಷಮಿವರೋಪರಜಯ್ಯವಿಪಕ್ಷಿಣಃ |
ಅಥ ವಿಜಿತ್ಯ ಬಹೂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರತಃ ಸ್ತಿತಿಭೃತಾ ಸುತರಾಂ ಸಮಮಾನ್ಯತಃ

(ಈ ಶ್ಲೋಕದ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷಾಮಯವಾದ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ).

ಅನಂತರ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸಾತಾರಾ ನಗರ ದಿಂದ ಹೊರಟು ಗೋದಾನದೀ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಜ್ಞನ ರಿಂದ ವಿಭೂಷಿತವಾದ ಪಂಚವಟೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಶ್ರಿಗಳವರ ಆಗಮನ ವೃತ್ತಾಂತವು ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಸಾರವಾಯಿತು. ಬಹುಜನಗಳು ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಬಹುಜನ ಪಂಡಿತರು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ, ಕೀರ್ತಿಸಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಮಾತ್ಸರ್ಯಗ್ರಸ್ತರಾಗಿ ಬಂದರು. ಗುರುಗಳ ದೇವತಾರ್ಚನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ತಪಃಪ್ರಭೃತಿ ವ್ಯಾಪಾರಾವಲೋಕನದಿಂದ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಲಾಲಸೆಯಿಂದ ಬಾಲಕರು, ತರುಣರು, ವೃದ್ಧರು ಮೊದಲಾಗಿ ಅಹಂಪೂರ್ವಮಹಂಪೂರ್ವಂ ಎಂದು ಉತ್ಸಾಹಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಪಂಚವಟೀ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ವಿದ್ವಜ್ಞನರು ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಬಲದಿಂದ ವಿವಿಧವಿಚಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು, ಪಂಡಿತರುಗಳ ಆಕ್ಷೇಪಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಅದೃಷ್ಟಾಶ್ರುತ ಪೂರ್ವವಾದ ಮಹೋಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವೂ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಗಹನವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಿಳಿತರಾದ ಪಂಡಿತರು ಅವಗಾಹನಮಾಡುವುದಕ್ಕೇ ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿ ಆತ ಏನ ಭಗ್ನಮನೋರಥ ರಾಗಿ ಮೌನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದರು. (ಶ್ರೀ ಸ. ವಿ. ಸರ್ಗ ೪ ಶ್ಲೋಕ ೧೨).

“ ನಿಖಿಳತಂತ್ರವಿಚಾರವಿಚಕ್ಷಣಂ ಬುಧಜನಃ ಸಕಲಸ್ತಮನುಕ್ಷಣಂ |

ಸಮವಲೋಕ್ಯ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಙ್ಮುಖಂ ವೃಥಿತಮೌನಯುತಃ

ಸ್ತಮನವಾಙ್ಮುಖಂ |

(ಈ ಶ್ಲೋಕದ ತಾತ್ಪರ್ಯವು ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ).

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯರು ತಮ್ಮ ಅಮೋಘವಾದ ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದುರ್ಮತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದರು. ತಾರ್ಕಿಕರು ಮೀಮಾಂಸರುಗಳ

ವಾದವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮ್ಮತವಾದುದರಿಂದ ಸತ್ತಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ದೃಢಪಡಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಪ್ರಭೆಯು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಯಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡಿತು. ಈ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಆನಂದಪಡಬೇಕೆಂದು ಗುಣಗ್ರಹಣಪಾರಾಯಣರಾದ ಸಾಧುಜನರು ಪರಮೋತ್ಸಾಹಭರಿತರಾದರು. ಅಸೂಯಾಪರರಾದ ದುರ್ಜನರು, ಯೇನಕೇನಾಪ್ಯುಪಾಯೇನ ವಾದದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಜಯಿಸ ಬೇಕೆಂಬ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ದಯಮಾಡಿಸಿದ ಊರಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉಭಯವಿಧವಾದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ ಪಂಡಿತವರ್ಗ ದವರು ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಗಳೂ ಸಹ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಕಲ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜಸಭೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ವಜ್ಞನರು ತಾವು ತಾವು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಗುರುಗಳೊಡನೆ ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿ ದರು. ಯತಿನಿರ್ಮಲರು ಅಶೇಷಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಜನಕ ವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನಮಾಡಿ ವಿಜಯಶ್ರೀಲಾಭದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಾಂತಃಕರಣರಾದರು.

ಅನ್ಯಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ಅವಿದ್ಯಮಾನವಾದ ವಿಲಕ್ಷಣಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಮಸ್ಕರೀಂದ್ರರಾದ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ತಟಸ್ಥರಾದ ವಿದ್ವಜ್ಞನರು, ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ರಾಜರು ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದವರು ಮಹಾನಂದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು.

ಗುರುವರ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾದ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯಾದಿಗಳು ದಯಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗ್ಮಿತ್ವಧೀರತ್ವಪ್ರಿಯಂವದತ್ವವದಾನ್ಯತ್ವಾದಿಗುಣಗಳು ಇವುಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸಮುತ್ಪನ್ನವಾದ ಪರಮಪೂಜ್ಯಭಾವನಾ-ಭರಿತರಾದ ಮಹಾರಾಜರು, ಶ್ರೀಮಂತರು, ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಜಹಗೀರು ದಾರರು, ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾದ ಗಂಭೀರಶಬ್ದದಿಂದ ಶೋಭಾಯಮಾನ

ವಾದ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ನಗಾರಿಗಳನ್ನೂ ದಿವ್ಯಕಾಂತಿಯುಕ್ತಗಳಾದ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಆನೆಗಳನ್ನೂ ಒಂಟಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು.

ಸುವರ್ಣದಂಡಮಂಡಿತವಾದ ಬಿಳಿಯ ಚಾಮರಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಶ್ವೇತಭತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರವಾದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಇತರ ವಿಧಗಳಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನೂ ಭಂಗಾರ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೋಲುಗಳನ್ನೂ ಧನರಾಶಿಯನ್ನೂ ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡಿ ಧನ್ಯರಾದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಪವಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಕ್ಷೇತ್ರ-ಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಭರಾವನತ-ಗಾತ್ರರಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧಾಧಿಕ ಫಲಪ್ರದಾನಮಾಡುವ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳ ವಿಜಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ, ನಾಲ್ಕು ಆನೆಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಜೊತೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಹಾವಿಭೂತಿಯಿಂದ ವಿಭ್ರಾಜಮಾನರಾಗಿ ವಿವಿಧಭೂಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ವಪಾದರೇಣುಗಳಿಂದ ಪಾವನಮಾಡುತ್ತಾ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಚಾರಮಾಡಿದರು. ಉತ್ತರದೇಶದ ಸಂಚಾರವೆಲ್ಲ ಪೂರೈಸಿತು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ದಕ್ಷಿಣದೇಶಸಂಚಾರವು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಉತ್ತರದೇಶದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪದವಿನ್ಯಾಸಮಾಡಿದರು. ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಥಭೂಪತಿಯಿಂದ ಪರಿಪಾಲಿತವಾದ ಗದ್ವಾಲ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದರಾದ ಬಹುಜನ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರವಚನಮಾಡುತ್ತಾ ಬಹುಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಿದರು. ತನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಗುರುಗಳು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿ ದೇವಪೂಜಾ, ತಪಸ್ಸು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ

ಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ರಾಜನು ಧನ್ಯನಾದೆನೆಂದು ಅನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದನು.

ಆ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯನದೀನದಗಳು, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿ ಪರಾಯಣರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವಸತಿಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆ ಪ್ರದೇಶವು ಮಹಾಮಹಿಮರಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಅನುಷ್ಠಿತವಾದ ಗರಿಷ್ಠವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವದು.

ಗುರುಪೀಠದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಮಹನೀಯರು ಭಂಗಾರದ ಸರಪಳಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ತೊಟ್ಟಿಲು ಮುಂತಾದ ಒಡವೆಗಳನ್ನೂ ವಿಶೇಷ ಧನವನ್ನೂ ಉಪಾಯನರೂಪವಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಣ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀ ಗುರುವರ್ಯರು ನವರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಸುವರ್ಣಾತ್ಮಕವಾದ ಸುಂದರಪೀಠದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಅನರ್ಘ್ಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸೀತಾ-ಕಾಂತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನೂ ಶ್ರೀಬಾದರಾಯಣದೇವರನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀಭಗವಂತನ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದರು.

ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಸಂದರ್ಶನಾರ್ಥಪ್ರಸಾದಲಾಭಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬಹುಜನಭಕ್ತವರ್ಗದವರು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೂಜಾಮಹಾಮಂಗಳಾರತಿಗಳು ನಡೆದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಭುಜಂಗಿಸುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಂದಭರಿತರಾದ ಸುಜನವೃಂದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಅನುಗ್ರಹವಿಶೇಷದಿಂದ ಯೋಗ್ಯಜನರು ಜನ್ಮಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇದಲ್ಲವೆ; ದೀನಜನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದಾಗುವ ಮಹೋಪಕಾರವು ! ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಆರಣಿಸಂಸ್ಥಾನವು. ಅಲ್ಲಿ ಪರಮವೈಷ್ಣವನಾದ ವೇಂಕಟರಾಜನೆಂಬ ಪ್ರಭುವರನು ನೆಲೆಸಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಜಹಗೀರು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರಪೂಜಾ, ಶ್ರೀಗಳವರ ಪಾಠ-

ಪ್ರವಚನಾದಿಗಳು ಜರುಗಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯು, ಅತ ಏನ ಈ ರಾಜನಿಂದ ಗುರುಗಳು ಪರಮಾದರಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆ ಆರಣಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಮಾಡಿದರು.

ಆರಣಿಸಂಸ್ಥಾನಾಧೀಶನಾದ ವೆಂಕಟಭೂಪತಿಯು ಶ್ರೀಗುರುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧವಾದ್ಯವೈಭವಗಳಿಂದ ಇದಿಗೊಂಡು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪಾದಪೂಜಾದಿಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಭಿಕ್ಷಾದಿ ವಿಶೇಷಸೇವಾ ಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದನು. “ನಾನು ಗುರುಗಳ ದಾಸಾನುದಾಸ. ಈ ರಾಜ್ಯೈಶ್ವರ್ಯ ಯಾವತ್ತು ಗುರುಗಳ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದು. ನನ್ನದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲಪರ್ಯಂತ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ಶ್ರೀದೇವರಪೂಜಾ ತಪಸ್ಸು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಈ ಬಡಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಬೇಕಾಗಿ” ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮ ಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ಆರಣಿಯ ಅರಸಾದ ವೆಂಕಟಭೂಪತಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಶಿಷ್ಯವತ್ಸಲರಾದ ಗುರುವರ್ಯರು ಆ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರಪೂಜಾ, ತಪಸ್ಸು, ಸರ್ವಜ್ಞ-ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರವಚನಾದಿಗಳಿಂದ ರಾಜನಿಗೂ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಗೂ ಮಹಾನಂದ ವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಬಹುಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಿದರು.

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಅಣುಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿ (ಚಿಕ್ಕ ಸಂಸ್ಥಾನ) ಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿಮಠಾಧೀಶ ರಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಆರಣಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಆರಣಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಥ ವಾಗಿ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಬೃಹತ್ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯ-ವಿಜಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಆರಣಿಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಕಾಲ

ದಲ್ಲಿ ಆರಣಿಯ ಆದರಣೀಯ ವೈಭವವನ್ನು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧವಿಜಯ-
ಮಹಾಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸ. ವಿ. ಸರ್ಗ ೪ ಶ್ಲೋ. ೩೦.

ಜನಕರಾಡ್ಡುಹಿತುರ್ಜನನೀಗೃಹಂ ರಘುಪತೇರ್ಜನನಾವನಿರಾಸ ಸಾ |
ಶ್ರುತಿಪತೇಸ್ತು ತಪಃಸುತಮಂದಿರಂ ಯತಿಪತೇರ್ಭಹುಭೂಪವುರಂ ಯಥಾ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ :-

ಆರಣಿ ನಗರವು ಜನಕರಾಜನ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಸೀತಾದೇವಿಗೆ ತೌರು
ಮನೆಯಂತೆಯೂ ರಘುಕುಲಲಲಾಮನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಜನ್ಮ-
ಭೂಮಿಯಂತೆಯೂ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥ
ಯತಿವರ್ಯರಿಗೆ ಅನೇಕ ರಾಜಧಾನಿಗಳಂತೆ ಸುಖದಾಯಕವಾಗಿ ಶೋಭಿ
ಸುತ್ತಿತ್ತು.

(ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥಯತಿವರ್ಯರು ರಾಜನ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಪ್ರಕಾರ
ಶ್ರೀರಾಮ ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಪೂಜಾ ತಪೋವ್ಯಾಖ್ಯಾನಧುರಂಧರರಾಗಿ
ಅತಿಶಯಾನಂದದಿಂದ ಆರಣಿ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದರೆಂದು
ಭಾವ.)

ಒಂದಾನೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂ
ಗಳವರು ಉತ್ತರಾಯಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಸಂಭವಿಸುವ ಉತ್ತಮವಾದ
ವೃಂದಾವನಪ್ರವೇಶದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಭಗವತ್ತೀರಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು
ಕೊಂಡರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇಂಕಟಮಹೀಪತಿಯೆಂಬ ಭೂಪತಿಯು
ಆರಣಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರಾಜಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಆರಣಿಯ ಅರಸನಾದ
ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟಮಹೀಪತಿಯನ್ನು ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನ
ದಲ್ಲಿರುವ ಆಪ್ತತಮರಾದ ವಿದ್ವಜ್ಞನರ ಸಮಕ್ಷಮ ತಮ್ಮ ಮನೋಭಿ-
ಪ್ರಾಯವನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು.

ನಾವು ಜೈತ್ರ ಕೃಷ್ಣ ಏಕಾದಶೀ ದಿವಸ ಶ್ರೀ ಹರಿಚರಣಾರವಿಂದ-
ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಸೇರುವೆವು. ಈ ದಿವಸದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಜೈತ್ರ ಕೃಷ್ಣ
ಏಕಾದಶೀ ಪರ್ಯಂತ ನಿರಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಸೀತಾಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮ-
ಚಂದ್ರದೇವರ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆಯು ಪರಮವೈಭವದಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡಬೇಕು.
ನಿಖಿಳದೇಶನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಅಖಿಳಪಂಡಿತರುಗಳಿಗೂ ಅತಿ ತ್ವರೆಯಿಂದ
ಬರುವಂತೆ ಆಹ್ವಾನಕೊಡಬೇಕು. ಆಗತರಾದ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರಿಗೆ ಭಗ-
ವನ್ನು ವೇದಿತವಾದ ರುಚಿಕರವಾದ ವೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ, ದಕ್ಷಿಣಾ, ವಸ್ತ್ರಾ-
ಭರಣಾದಿಪ್ರದಾನದಿಂದ ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕು.

ತದರ್ಥವಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಅನರ್ಘ್ಯವಾದ
ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸುವರ್ಣಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ರಾಜತಭಾಜನಗಳನ್ನೂ ವಿಶೇಷ
ವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಬೇಕು. ಏನಯಾದಿ ಸದ್ಗುಣರಾಶಿಭಾಸುರನಾದ
ಭೋ ಭೂಪಾಲವರ್ಯ, ಬಹುಭಕ್ತಿಭರಿತರಾದ ಪಂಡಿತವರ್ಯರೇ, ನಾವು
ಆಜ್ಞಾಮಾಡಿದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ವಲ್ಪವೂ ಔದಾಸೀನ್ಯ ಮಾಡದೆ ಶ್ರದ್ಧಾ-
ಬದ್ಧರಾಗಿ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರರಾಗಬೇಕು. ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಆಜ್ಞಾಪಿ
ಸಲ್ಪಡುವ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡಿ
ಅಕ್ಷರಶಃ ಆಜ್ಞಾವಚನವನ್ನು ಪರಿಪಾಲನಮಾಡಬೇಕು. ನೀವುಗಳು
ನಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನೋವ್ಯಥೆಯು
ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿ ಅಪಾರವಾದ ಆನಂದಲಾಭವಾಗುವುದು.

**ಚಿಕ್ಕಪಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು
ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಅತಿ ಶೀಘ್ರ ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕಾಗಿ ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞೆಯು**

ಅಣುಪದಾಲಂಕೃತರಾದ (ಚಿಕ್ಕ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳಾದ) ನಮ್ಮ
ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀಹರಿಗುರುಭಕ್ತಿ-
ಭಾಗ್ಯವಿಭೂಷಿತರಾಗಿಯೂ ನಿರವಧಿಕವಿದ್ಯಾವಿನಯಾದಿಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನ
ರಾಗಿಯೂ, ಯತ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಭೂಷಣಭೂತವಾದ ಮಹಾವೈರಾಗ್ಯಾದಿ

ಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತರಾಗಿಯೂ ಅತ ಏವ ಜಗನ್ಮಾನ್ಯರಾಗಿಯೂ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿಗೆ ನಮಗೆ ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವುದು. ಈ ವಿಷಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಮನೋರಥವು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಇರುವುದು.— ಶೀಘ್ರಗಮನದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷರಾದ ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರುಗಳನ್ನು ಅವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಅವರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ಆ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯರು ಈ ಪದವೀಪರಿಪಾಲನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿ ದ್ವ ಚ್ಚಿ ರೋ ಮ ಣಿ ಗ ಳು. ಅಪಸಿದ್ಧಾಂತನಿಗ್ರಹಪೂರ್ವಕ-ಸತ್ಸಿದ್ಧಾಂತಸಮರ್ಥನವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ನ ಭೂತೋ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ” ಯೆಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲೈ ಭೂಪತಿಯೇ, ಪಂಡಿತರುಗಳೇ, ಈ ನಮ್ಮ ವಾಕ್ಯವು ಸತ್ಯವಾದುದು. ಇವರಿಗೆ ಆಶ್ರಮಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪದವಿಯನ್ನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯಾವ ಪಂಡಿತರುಗಳಿಗೂ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಲಾರೆವು, ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮಾಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತೇವೆ.

[ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವುದು.

(ಸ. ವಿ. ಸ. ೪ ಶ್ಲೋ. ೩೯)

ನ ವಿತರಾಮ, ವಯಂ ಭವತೋ ವಿನಾ ಮಹದಿದಂ

ಪದಮನ್ಯವಿಪತ್ತಿತೇ |

ಇತಿ ಋತಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಕೃತೇ ಪುರಾ, ವಿಹಿತಸಂವಿದ ಆಸ್ಮ-

ವಿನಿಶ್ಚಯಂ]

ಪ್ರಕೃತ ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಪತ್ತಿಮದೇಶದಲ್ಲಿ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರಕಾಶಮಾನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟು ವೇಗದಿಂದ ಅವರು ನಮ್ಮ ದರ್ಶನಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ನಮ್ಮ ಪರಲೋಕಯಾತ್ರೆಯಾಗುವದರೊಳಗೆ ನಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ನಮ್ಮ

ಮನುಷ್ಯದೃಷ್ಟಿಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ನಡೆಯಲಿ, ನಾವು ಅಸ್ವತಂತ್ರರೆಂದು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಖೇದದಿಂದ ನುಡಿದರು.

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥಯತೀಶ್ವರರು ಆರಣಿಯ ಅರಸರ ಮುಂದೆ ಕಥನಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಮೇಯವು

ಎಲೈ ರಾಜವರ್ಯನೇ, ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಮೌಲ್ಯವಾದ, ರತ್ನ ವಜ್ರ ಮುಕ್ತಾಮಣಿ, ಸುವರ್ಣಾದ್ಯಾಭರಣಗಳು ವಿದ್ಯಮಾನವಾಗಿವೆ. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳೂ, ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪರಮ ಮುಖ್ಯಧನವಾದ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸವಿಠಲಪ್ರಭೃತಿಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಗಳು ನಿಮ್ಮ ವಶದಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಾಂತೇವಾಸಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಪಣಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಮೋಘವಾದ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನೀವು ಪಾತ್ರರಾಗಿ ದೀರ್ಘಾಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿ ಸಕಲಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿ ಮಹಾಸೌಖ್ಯಭಾಗಿಗಳಾಗುವಿರಿ, ಎಂದು ಶ್ರೀಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥಮುನಿವರ್ಯರು ಅನುಗ್ರಹವುರಿಸುವವಾಗಿ ಆಜ್ಞಾವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥಯತೀವರ್ಯರ ಭಾವಿ ದೇಹವಿಯೋಗ-ಸಮಾಚಾರಶ್ರವಣದಿಂದ ರಾಜನಿಗೂ ಪಂಡಿತರಗೂ ಸಂಭವಿಸಿದ ವಿಷಾದಾತಿಶಯವು.

ಗುರುಗಳು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಗೋಷ್ಠವಾದ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇಂಕಟಭೂಪತಿಯೂ ಪಂಡಿತಪ್ರಮುಖರೂ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ತದೇಕಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅವರ ಆಜ್ಞಾವಾಕ್ಯವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥ-ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ರಾಜನ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಪ್ರಕಾರ ಆರಣಿರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ

ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ವಾಸಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮಾರ್ಚನವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿವ್ಯ-
ತತ್ವೋಪದೇಶಾದಿಗಳಿಂದ ಸಕಲ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಗೂ ಮಹಾನುಗ್ರಹವನ್ನು
ಮಾಡಿದ್ದರು. ಗುರುಗಳ ನಿರಂತರಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ರಾಜನಿಗೂ ಶಿಷ್ಯ-
ಸಂದೋಹಕ್ಕೂ ಪ್ರಜಾಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೂ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕ ಪೋಷಣ
ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿ ಪುತ್ರರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯುದಿಸಿದಂತೆ
ಅಪಾರವಾದ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧಾಪ್ರೀತಿಗಳು ಗುರುಗಳ ಚರಣಸರಸೀರುಹಯುಗಳ
ದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ
ವಾದರೂ ಗುರುಗಳ ವಿಯೋಗವನ್ನು ಸಹಿಸುವದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು.
ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಗುರುವರ್ಯರು ಈ ಲೋಕವನ್ನೇ ತ್ಯಾಗ
ಮಾಡುವ ಶೋಚನೀಯಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಅಸಹನೀಯವಾದ ಎಂತಹ ದುಃಖವುಂಟಾಗಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಮೃದು-
ಹೃದಯವಾದ ವಾಚಕಮಹಾಶಯರು ಪರ್ಯಾಲೋಚನಮಾಡಬೇಕು.

ಯತೀಶ್ವರರು ರಹಸ್ಯಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ನಿವೇದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ರಾಜನೂ ಪಂಡಿತವರ್ಯರೂ ವಿನಯಾನತಕಂಠರಾಗಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ
ಕೊಂಡು ಆದರದಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರಲೋಕಯಾತ್ರಾ-
ವಿಚಾರವು ಗುರುಗಳ ಮುಖದಿಂದ ನಿರ್ಗತವಾದ ಕ್ಷಣವೇ ರಾಜನ ನೇತ್ರ
ಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರೀತ್ಯತಿಶಯದಿಂದ ಪೋಷಿತರಾದ ಅಶೇಷ ಪಂಡಿತರುಗಳ
ನೇತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ದುಃಖಾಶ್ರುಧಾರೆಗಳು ಉದುರಿದವು. ರಾಜನೂ ಆಶ್ರಿತ-
ಪಂಡಿತವರ್ಗದವರೂ ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞಾವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪರಿ-
ಪಾಲಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾದರಪೂರ್ವಕವಾದ ದೀಕ್ಷಾವನ್ನು ಧಾರಣ
ಮಾಡಿದರು.

**ಶ್ರೀ ರಾಮನೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಮಾಡಿದ
ವಸ್ತುರಾಶಿಗಳೂ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರುಗಳ ಸಾದರಾಹ್ವಾನವೂ**

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ
ವೇಂಕಟಪತಿರಾಜನೂ ಮತ್ತು ಆಪ್ತತಮರಾದ ಪಂಡಿತರುಗಳೂ

“ श्रीपतिर्मानदो नः ”

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತಿ

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಜುಲೈ	ಸಂಚಿಕೆ ೯
------------	-----------	-------------

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ

ಬೆಂಗಳೂರು 2

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

			ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	...	...	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	...	...	೨
ಮುಟ್ಟಬೇಡ ಮುರಹರನ ದಾಸರನು	...	...	೪
ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು	...	...	೩೫-೪೨
—ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ. ಗುಂಡೂರಾವ್			೫
ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾವೃತ್ತ	...	...	೪೯-೮೦
—ಶ್ರೀ ಮಹಿಷಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು			

ಗ್ರಾಹಕ ಮಹಾಶಯರೇ,

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾವೃತ್ತವನ್ನು ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ೮೦ ಪುಟಗಳವರೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ೧೬ ಪುಟಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಂತರ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತೇವೆ.

—ಸಂ.

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನದೊ ನಃ’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

“ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ನಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।
ಪೂರ್ಣಪ್ರಹ್ಲಸ್ತುತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ ॥”

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಜುಲೈ	ಸಂಚಿಕೆ ೯
------------	-----------	-------------

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

“ಎನಗಲ್ಲ ಎನಗಲ್ಲ ಆರುಮಾಡಿದ ಮಾನ
ನಿನಗೆಂದು ಒಡಂಬಡುವೆ ಈಶ ವಿಜಯವಿಠ್ಠಲ.”

(ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು)

॥ 'श्रीयतिर्भगवतो नमः' ॥

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ತಮಿಳುನಾಡಿ ನಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

“ಮಧ್ಯಮತದ ಸಾರ ಶಬ್ದಸಂಗತಿಯಿಂದ
ಮುದ್ರಿತ ಮೂಡಿದ್ದೋ ವಿಜಯರಾಯ”

ಎಂದು ಹೋಗಲಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರವರ ಪದವುಂಡರೀಕವನ್ನು
ನಂಬಿ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಹರಿದಾಸಭಾರತಿಯು ಅಖಂಡ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ
ತನ್ನ ವರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ-ಕೇಳಿ
ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡಭಾಷಾಭಿಜ್ಞರಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯನ್ನು
ಅರಿಯದ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಮಾರ್ಗಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ನಮ್ಮ
ಪತ್ರಿಕೆಯ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ನಿಜ. ಕೆಲವುಮಂದಿ ಮಾತ್ರ
ತಮಿಳು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿ ಕಲಿತು ಓದಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿರುವವ
ರಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನಾಲ್ವಾರು ಜನರು ಮಾತ್ರ
ಚಂದಾದಾರರಾಗಿ ಓದುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷ
ವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಈಗ ಅನೇಕ ಹರಿಭಕ್ತರು ಪತ್ರಮೂಲಕವೂ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿಯೂ,
ಸಂಸ್ಕೃತಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ನಮಗೆ ಓದಗಿಸಿದರೆ ಹರಿದಾಸರ ಅಮೃತ
ವಾಣಿಯ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾನಂದ-
ಶೀರ್ಷಭಗವತ್ತಾದರ ಶಾಸ್ತ್ರಾನ್ವಿತವಾನಕ್ಕೆ ಶಕ್ತರಾಗಿ ಪ್ರಮೋದಗೊಳ್ಳು
ತ್ತೇವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗಳು ಕೃಪೆಮಾಡಿ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮೂಲಕ
ನಡೆಯಿಸಲೆಂದು ನಮಗೂ ಆಶೆ ಹತ್ತಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸು
ವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಒಂದಕ್ಕಿ

ಒಂದೂಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ಬರುತ್ತೆಂಬುದು ಸಕಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರವಾಗುತ್ತ ಸುಮಾರು ೫ ವರ್ಷಗಳಾದನಂತರ ೬ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಶ್ರೀ ಹರಿ ದಾಸ ಭಾರತಿಯನ್ನು ನೋಡಿನಲಿಯುವ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಗುರುಗಳು ದಯಮಾಡಿ ಕೊಡಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಮೇಯಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವರಿಗೆ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರವರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನದ ಹೊರತು ಮುಕ್ತಿಯು ದೊರೆಯದೆನ್ನುವ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ತಂದುಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಹ ಸಹಕಾರಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿದಾಸರವರ ಅಜರಾಮರಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣಿಯರಸಾಸ್ವಾದವನ್ನು ಸುಜೀವರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊಡುವ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸವರ್ಯರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಭಾರತೀರಮಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀ ಬಾದರಾಯಣದೇವರು ಸಫಲಗೊಳಿಸಲೆಂದು ಬೇಡುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀವಿಜಯರಾಯರ ಆರಾಧನೋತ್ಸವ (ಕಾರ್ತಿಕ ಶುಕ್ಲ ೧೦) ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಮ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ನೆರವುನೀಡಲು ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳ ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಮಾಧ್ವರು ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ ೫ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಿಪಿಯ ಪ್ರತಿಗಾಗಿ ಮುಂಗಡ ಕಳಿಸಿಕೊಡಲು ಬಿನ್ನಹ.

ಈಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಗ್ರಾಹಕರು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ತಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿ ಗ್ರಾಹಕರನ್ನು ಈಗಿನಿಂದಲೇ ಹವಣಿಸಿಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. “ಹನುಮನ ಮತವೇ ಹರಿಯ ಮತ, ಹರಿಯ ಮತವೇ ಹನುಮನ ಮತ” ಎಂದು ಸಾರಿದ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯಾದಿಗಳ ಕೃಪಾಭತ್ರವು ನಮಗೆಲ್ಲ ತಾಪಪರಿಹಾರಕವಾಗಲಿ—ಸುಖದಾಯಕವಾಗಲಿ.

ಮುಟ್ಟಬೇಡ ಮುರಹರನ ದಾಸರನು

ರಾಗ: ಧನ್ಯಾಸಿ ತಾಳ: ಝಂಪೆ

ಮುಟ್ಟಬೇಡ ಮುಟ್ಟಬೇಡ ಮುರಹರನ ದಾಸರನು ||ಪ||
ಕಟ್ಟುಮಾಡಿದ ಯಮನು ತನ್ನ ದೂತರಿಗೆ ||ಅ.ಪ.||

೧ ತಿರುಮಣಿ ತಿರುಚೂರ್ಣ ಶೃಂಗಾರ ಧರಿಸುವರ
ತಿರಿ ತುಳಸಿ ವನಮಾಲೆಯಿಂದೊಪ್ಪುವವರ
ತಿರುಮಂತ್ರ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಕೊಳಗಾದವರ
ತಿರುಪತಿಯ ಯಾತ್ರೆಯನು ಮಾಡಿದ ಮಹಾತ್ಮರನು ||೧||

ಬಡವರಾಗಲಿ ಭಾಗ್ಯವಂತರಾಗಲಿ ಅವರು
ಕಡುಕರ್ಮಿ ಘೋರಪಾತಕರಾಗಲಿ
ನುಡಿನುಡಿಗೆ ಮಾಧವನ ಬಿಡದೆ ಕೊಂಡಾಡುವರ
ಗೊಡವೆ ಬೇಡೆಂದು ಯಮಧರ್ಮ ಸಾರಿದನು ||೨||

ವಾಸುದೇವನ ವಾಸರವನಾಚರಿಸುವರ
ಬೇಸರದೆ ಹರಿಪ್ರಸಂಗವ ಮಾಳ್ವರ
ಶೇಷಶಯನ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿ ಕೇಶವನ
ದಾಸಾನುದಾಸರಿಗೆ ದಾಸರಾದವರ ||೩||

---

೧ ತಿರು ಎಂಬ ಪದವು ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯದು. ಶ್ರೀ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾಚಕಪದ.

ವಿಾರುವಷ್ಟು ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡವನಾಗಿರುವನು. ಇದಕ್ಕೆ “ಅಣೋರಣೀ-
ಯಾನ್ಮಹತೋ ಮಹೀಯಾನಾತ್ಮಾ” ಎಂಬ ಕಾಶಕೋಪನಿಷತ್ತಿನ
ವಾಕ್ಯವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಯಾವುದು ಬಿನಗು ಜೀವನಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಸಾಧ್ಯ
ವಲ್ಲವೋ ಅದು ಜೀವಾಂತರ್ಯಮಿ ಜಗದೀಶನಿಗೆ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಸುಲಭ.
ಎಷ್ಟಿರಬೇಕು ಅವನ ಮಹಿಮೆ, ವಿಚಿತ್ರ ಶಕ್ತಿ ! ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಮಾದ್ಭುತ
ಶಕ್ತಿಯ ಮೇರೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲಾರದೆ, ದಾಸರಾಯರು “ಅಘಟಿತ-
ಘಟನಶಕ್ತ ಅಚಿಂತಾದ್ಭುತ ಮಹಿಮ ಸ್ವಗತಭೇದವಿವರ್ಜಿತ ಪುರಂದರ
ವಿಠಲ” ಎಂದು ಅನುಪಮ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಲೋಕ-
ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಸಮಸ್ತ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಆ ಮಹಾಮಹಿಮನಿಗೆ ಸರ್ವ
ಸಾಮಾನ್ಯ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಅವನು—

ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕೇಳುವ ಕಾಂಬುವನರಿವ ಆಘ್ರಾಣಿಸುವ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ |
ಶ್ರವಣದಿ ಕೇಳುವ ಕಾಂಬುವನರಿವ ಆಘ್ರಾಣಿಸುವ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ |
ರಸನದಿ ಕೇಳುವ ಕಾಂಬುವನರಿವ ಆಘ್ರಾಣಿಸುವ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ |
ಸ್ವರುಶದಿ ಕೇಳುವ ಕಾಂಬುವನರಿವ ಆಘ್ರಾಣಿಸುವ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ |
ಘ್ರಾಣದಿ ಕೇಳುವ ಕಾಂಬುವನರಿವ ಆಘ್ರಾಣಿಸುವ ಆಸ್ವಾದಿಸುವ |
ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣ ದಿವ್ಯಕರುಣ ಲೋಗರಿಗಾಶ್ಚರ್ಯ
ಪುರಂದರವಿಠಲ ||

ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು
ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜೀವರಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಾನವನು
ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಬಲ್ಲ, ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಬಲ್ಲ, ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಸವಿಯ
ಬಲ್ಲ, ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಬಲ್ಲ, ಮೂಗಿನಿಂದ ಆಘ್ರಾಣಿಸಬಲ್ಲ. ಇವು
ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೀ ಹರಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಶಕ್ತಿ. ಹೀಗಲ್ಲದೆ, ಕಣ್ಣಿನಿಂದ
ಕೇಳಲು ಯಾವನಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಎಲ್ಲವೂ ಸಾಧ್ಯ. ಅವನು ಒಂದು ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ
ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಬಲ್ಲನು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಒಂದು ಕಡೆ ಕುಳಿ
ಅಡ್ಡವನಾಗಿಯೇ ದೂರದೇಶವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗಬಲ್ಲನು; ಮಲಗಿ

ಇದ್ದವನಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಹೋಗಬಲ್ಲನು. ಇದಕ್ಕೆ
 “ಆಸೀನೋ ದೂರಂ ವ್ರಜತಿ ಶಯಾನೋ ಯಾತಿ ಸರ್ವತಃ”
 ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವೇ ಪ್ರಮಾಣ, ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ, ತನ್ನದೇ ಆದ ಈಶ್ವರತ್ವ ಶಕ್ತಿ
 ಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಬಹಳ
 ಸುಲಭವಾಗಿ ಘಟನೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ವಿಚಿತ್ರ
 ಮಹಿಮಾಸ್ಪದನಾದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತ
 ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೆಂತಲೂ, ಅಘಟಿತಘಟಕಲಕ್ಷಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶಾಲಿ
 ಯೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವೇದಗಳೂ ಹಾಗೇ ಹೊಗಳುತ್ತವೆ. ಇಷ್ಟು
 ಲೋಕ ವಿಲಕ್ಷಣ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದರೂ “ದಿವ್ಯಕರುಣ” ಕಾರುಣ್ಯದ
 ಕಮನೀಯಮೂರ್ತಿ ಶ್ರೀಹರಿ. ಈ ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣ, ದಿವ್ಯಕರುಣ,
 ಲೋಕರಿಗಾಶ್ಚರ್ಯ ಪುರಂದರವಿತಲ” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡ
 ಗಿರುವ ಅರ್ಥ ಸಂಪತ್ತು, ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿ, ಭಕ್ತಿಭರಿತ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು
 ವಿವರಿಸಿದರೆ ತಾನೇ ಹೇಳಿದಂತಾದೀತು! ಭಾವುಕರ ಮಧುರ ಮನನಾದಿ
 ಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದೊಳ್ಳಿತು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಮಹಿಮೆ ಈ ರೀತಿ
 ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಇಲಿಯಿಂದ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ನುಂಗಿಸಬಲ್ಲ,
 ಗಿಲಿಯಿಂದ ರಾಕ್ಷಸಿಯನ್ನು ನುಂಗಿಸಬಲ್ಲ, ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಭಕ್ಷಿಸು
 ವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ, ನರಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಆನೆಯನ್ನು ನುಂಗಿಸಬಲ್ಲ.
 ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಹಬ್ಬಿದ ಮೂರು ಜಿಟ್ಟಗಳನ್ನು ಒಂದು ನೋಣದ ಕೈಯಿಂದ
 ನುಂಗಿಸಬಲ್ಲ, ಕ್ಷುಲ್ಲಕಗುಬ್ಬಿಯನ್ನು ರಾಜಹಂಸನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲ.
 ಅವನ ದಯದಿಂದ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯ,
 ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ದಾಸರಸದದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಅಂತರರ್ಥವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ
 ದಾಸರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಮಂದಬುದ್ಧಿಗೆ ನಿಲುಕಿದಷ್ಟು ನೋಡೋಣ
 ವೆನಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಮಹಾನಂದವೆಂದರೆ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾನಂದಾವಿಭಾವರೂಪವಾದ ಮುಕ್ತಿ.
 ಸುಜೀವನ ಸ್ವರೂಪ; ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕವಾದುದು. ಅಂದರೆ, ಅವನ
 ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸುಖಪೂರ್ಣವಾದುದು, ಜೇತನಾತ್ಮಕವಾದುದು.

ಪರಮಾತ್ಮನ ಬಂಧಕಶಕ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು, ಆನಂದಮಯನಾಥ ಜೀವನೂ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸತ್ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಶ್ರೀ ಹರಿಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಗಳಿಸಿದರೆ, ಶ್ರೀ ಹರಿಗೆ ಈ ಸುಜೀವಿಯನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕಾರುಣ್ಯಪೂರ್ಣ ಇಚ್ಛೆಯುಂಟಾದರೆ, ಆಗ ಆ ಜೀವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ; ಬಂಧಕಶಕ್ತಿಯು ಬಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವನು ಆನಂದಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾನಂದಾವಿಭಾವವು ಈ ತೆರನಾದುದು; ಈ ಅರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದು. “ತನ್ನೊಳುಹು ತಿಳಿಯಬೇಕೊ ಗುರುದಯದಿಂದ” ಅಂದರೆ, ಭಕ್ತನ ಹೃದಯವು ಸದ್ಗುರುವಿನ ಸದುಪದೇಶವೆಂಬ ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗಬೇಕು. ಆಗ ಅಂತರಂಗದ ಕದವು ತೆರೆದು, ಅಂಧಕಾರವು ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿವಾಸವಾಗಿದ್ದ ದುರುಳರೆಲ್ಲರೂ ದೂರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹರಿಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಸುಲಭಮಾರ್ಗ ಗುರುಪ್ರಸಾದ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದಿಂದಂಟಾಗುವ ಆನಂದವನ್ನು ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರು ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ದಿವ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂತರಂಗದ ಕದವು ತೆರೆಯಿತೆಂದು ||ಪ||

ಎಂತು ಪುಣ್ಯದ ಫಲದ ಪ್ರಾಪ್ತಿದೊರಕಿತೋ ಎನಗೆ ||ಅ||

ಹರಿಕರುಣವೆಂಬಂಥ ಕೀಲಿಕೈ ದೊರಕಿತು |

ಗುರುಕರುಣವೆಂಬಂಥ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ |

ಪರಮಭಾಗವತರ ಸಹವಾಸದಲಿ ಪೋಗಿ |

ಹರಿಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲ್ಲಿ ಬೀಗಮುದ್ರೆಯ ತೆಗೆದೆ ||

ಸುತ್ತಲಿದ್ದ ವರೆಲ್ಲ ಪಲಾಯನಾದರು

ಭಕ್ತಿ ಕಕ್ಕಡವೆಂಬ ಜ್ಞಾನದೀಪ

ಜತ್ತಾಗಿ ಹಿಡಕೊಂಡು ದ್ವಾರದೊಳಗೆ ಪೊಕ್ಕೆ

ಎತ್ತ ನೋಡಿದರತ್ತ ಶೃಂಗಾರಸದನ ||

ಸ್ವಮೂರ್ತಿಗಣಮಧ್ಯಸಚ್ಚಿದಾನಂದೈಕ-

ರಮೆಧರೆಯೊಂದಲಾಲಿಂಗಿತ್ವದಿ |

ಕಮಲಜಾದಿಗಳಿಂದ ತುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೃದಯ-

ಕಮಲದೊಳಗಿರುವ ಶ್ರೀವಿಜಯವಿಠಲನ ಕಾಡೆ ||

ಈ ದಿವ್ಯ ಅನುಭವ ದೊರಕಿತೋ, ಮಹಾನಂದಸುಲಭ; ಇಲ್ಲವೋ, “ಸುಲಭವಲ್ಲವೋ ಮಹಾನಂದ.” ಭಗವದಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಆನಂದದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಡರುತೊಡರುಗಳುಂಟು. ಆದರೆ ಗುರುಕರುಣವೆಂಬ ಕವಚವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದರೆ ಅದೇ ಮಾರ್ಗ ಅತ್ಯಂತ ಸುಗಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಇಲಿ ನುಂಗಬಹುದು. ಮಾನವನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ನುಂಗಲು ಅಹಂಕಾರಮಮಕಾರಗಳು ಕಾದುಕುಳಿತಿರುತ್ತವೆ. ನಾನು, ನನ್ನದು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನ ಸಕಲಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಇಲಿ ನುಂಗುವುದು ಹೇಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ತೋರುವುದೋ ಹಾಗೇ ನಾವು ಈ ಅಹಂಕಾರಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಸಾಧ್ಯವೂ ಹೌದು. ಇಲಿಯೆಂಬ ಚಂಚಲಮನಸ್ಸು ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗಳಪ್ರಸಾದರೂಪವಾದ ರಕ್ಷಾಕವಚದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಬಲಗೊಂಡು, ಬೆಕ್ಕೆಂಬ ಈ ಅಹಂಕಾರಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ನುಂಗುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಇಲಿ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ನುಂಗುವ ಗುಟ್ಟು; ದಾಸರಾಯರ ಹೃದಯ.

“ಕಾಳೆ ರಕ್ಕಸಿಯ ಕೆಂಡು ಗಿಳಿ ನುಂಗೋತನಕ” ಬೆಕ್ಕನ್ನು ನುಂಗಿದ ಇಲಿಗೆ, ಒಬ್ಬ ಕಾಳರಕ್ಕಸಿಯನ್ನು ನುಂಗುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯಬರಬೇಕು. ಜಗತ್ತನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಕಾಮವು (ಆಶಾಪಿಶಾಚಿ) ರಕ್ಕಸಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಆಶಾರೂಪವಾದ ಈ ಕಾಮವು ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ, ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಗಿಳಿಯು ಗುರ್ವನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹೆಚ್ಚುಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿ, ಈ ರಕ್ಕಸಿಯನ್ನು ನುಂಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದು ನಮ್ಮನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನುಂಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆಶಾಪಿಶಾಚಿಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಅದರ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—

ಆಶೆಯೆಂಬೋ ಪಿಶಾಚಿ ಸೋಂಕಿದೆ ಆದಿಯಲ್ಲಿ
 ಏಸೇಸು ದೇಶಸುತ್ತಿ ತೊಲಗದಯ್ಯ
 ಲೇಶವಾದರು ಇದಕೆ ಹೇಯಪುಟ್ಟದು ರುವ್ವಿ
 ಕಾಸಿಗಾದರು ಪ್ರಾಣ ಒಪ್ಪಿಸುವೆನೋ
 ದೋಷಕಂಜದ ನಾನಾಬಗೆ ಬಗೆಯವರ ತುತಿಸಿ
 ಕ್ಲೇಶದಿಂದಲಿ ಬಳಲಿ ಬರಿದಾಗುವೇ
 ಘಾಸಿಮಾಡುವ ಪಿಶಾಚಿಗೆ ಬಲಿಯೆ ಈಯೆ
 ತಾ ಸುಮ್ಮನ ಬಿಟ್ಟುಪೋಗುವುದೋ
 ಈ ಶರೀರದೊಳಿದ್ದ ಆಸೆ ಎಂಬೋ ಪಿಶಾಚಿ
 ರಾಸಿ ಬಲಿಹಾಕಿದರೂ ಬಿಡದಿಷ್ಟದು
 ಈ ಸುಮೇರು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಆಕಾಶಪರ್ಯಂತ
 ಬ್ಯಾಸರವಿಲ್ಲದೆ ತಿರುಗಿದೆ
 ಆಸೆಯಾಗುವುದಿದರ ಮೊದಲು ಕೊನೆ ಆವದು
 ಲೇಸಾಗಿ ನೋಡಿದರು ನೆಲೆ ತೋರದೋ
ಭೂಸುರನಾದೆನೆಂಬೋ ಗರ್ವಕಿಯಲ್ಲದೆ
ಮೀಸಲ ಗುಣದಲ್ಲಿ ಇರದೆ ಪೋದೆ
 ಕಾಸುಕೊಡುವರೆ ವಾರ್ತೆಯ ಕೇಳುತ್ತಲೆ
 ಕಾಶಿಗೆ ಪೋಗಿ ಧಾವತಿ ಬಡುವೇ
 ಶೇಷಶಾಯಿ ಸಿರಿವಿಜಯವಿಠಲ ಜಗ-
 ದೀಶ ನೀನೊಲಿಯದಲೆ ಆಶೆಪಿಶಾಚಿ ಬಿಡದೋ ||೧||

ಆಶಾಪಿಶಾಚಿಯ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದವನು ಪಾಪವುಣ್ಯಗಳಭೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ
 ಅಸಹ್ಯಕರವಾದ ದುಷ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ.
 ಸಾಧಾರಣ ಪಿಶಾಚಿಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರತಂತ್ರಗಳಿಂದ, ಬಲಿಹೋಮಗಳಿಂದ
 ಬಿಟ್ಟೋಡುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದು
 ಬಂದು, ನಮ್ಮಿಂದಲೇ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ದುರಾಶೆಯ ವಿಷಯ ಹಾಗಲ್ಲ.
 ತಾನು ಬಯಸಿದ ಕಾಮನೆಗಳು, ವಿಷಯರಾಶಿಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾದ

ಹಾಗೆಲ್ಲಾ, ಅಷ್ಟುಷ್ಟು ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಈ ಆಶಾಪಿಶಾಚಿಯು ಬೆಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬೆಳೆದುಬಂದಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಅತಿನೀಚಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಹಿಂದೆಗೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅತಿ ಲೋಭಿಯನ್ನು ಪರಮಉದಾರಿಯೆಂದು ಹೇಳಿ, ಅವನು ತನ್ನ ಪಾದರಕ್ಷೆ ಬಿಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ವಾಗ್ದೇವಿಯ ಅಮಲಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ನೋಡದೆ, ಅವನನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿ, ಅತ್ಯಲ್ಪಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಎಂಭತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದರೂ ಈ ಆಸೆ ಬಿಡದು. ಉತ್ತಮಜನ್ಮ-ಲಾಭದಿಂದ ಇದು ಕಡಮೆಯಾಗದು. ಇಂತಹ ಮಹತ್ತರವಾದ ಆಸೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು, ಹೇ ಜಗದೀಶ, ಶೇಷಶಾಯಿ ಸಿರಿವಿಜಯವಿಠಲ, ನೀನೊಲಿ ಯದಲೆ ಆಶೆಪಿಶಾಚಿಬಿಡದೊ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನೆರೆನಂಬಿ ಗಿಳಿಯೆಂಬ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣಧೈರ್ಯದಬೀಡನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ನುಂಗುವುದಕ್ಕೆಬಂದ ಕಾಳರಕ್ಕಸಿಯನ್ನು ಜೈಸಬೇಕು.

‘ಮಕ್ಕಳ ಭಕ್ಷಿಸೋತನಕ’ ಮಾನವನು ತನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾದರೆ ಹರ್ಷಪಡುತ್ತಾನೆ; ಕೆಟ್ಟದಾದರೆ ಶೋಕಪಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಅವನ ಸ್ವಭಾವ. ಈರೀತಿಯ ಸುಖದುಃಖಗಳು ಕೇವಲ ಶಬ್ದಾದಿಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನ ದ್ವಾರಾ ಉಂಟಾಗಲಾರವು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ವಿಷಯಾಭಿಮಾನದ ಸೋಂಕು ಇರಬೇಕು. ಒಂದು ವಸ್ತು ನಮ್ಮದೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಅದಕ್ಕೊದಗುವ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಂದ ನಮಗೂ ಸುಖದುಃಖಗಳುಂಟಾಗುವುವು. ನಮಗೂ ಆ ವಸ್ತುವಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಸುಖದುಃಖಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಅಷ್ಟು ಬಾಧಿಸಲಾರವು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಬೆಳಸಿಕೊಂಡುಬರುವ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನಮಗುಂಟಾಗುವ ಸುಖದುಃಖ, ಹರ್ಷಶೋಕಾದಿಗಳೇ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮವು ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಕ್ರೋಧಮೋಹಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇದರ ಅಂಗವಾಗಿ ಮಾನವನ ಹೃದಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ದಮನಮಾಡುವುದೇ ಮಾನವನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಕರವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ-ಪರಮಾತ್ಮನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ—

ಮಾತ್ರಾಸ್ಪರ್ಶಾಸ್ತು ಕೌಂತೇಯ ಶೀತೋಷ್ಣ ಸುಖದುಃಖದಾಃ |
ಆಗಮಾಪಾಯಿನೋಽನಿತ್ಯಾಸ್ತಾಂಸ್ತಿಸ್ತಿತ್ವಸ್ವ ಭಾರತ ||

ಎಂದು ಉಪದೇಶಮಾಡಿದನು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಾಂಧವರ ಮರಣದಿಂದ ಸುಖಹಾನಿಯೂ ದುಃಖಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುವುದರಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲವೆಂಬ ಅರ್ಜುನನ ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸದುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅವನ ಆ ಶಂಕೆಯನ್ನು ನಿವಾರಣೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬಾಂಧವರ ದರ್ಶನ, ಸ್ವರ್ಶನಾದಿಗಳೇ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಕೇವಲ ವಿಷಯಸಂಬಂಧಗಳು ಮಾತ್ರ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಸುಖವಾಗಲೀ, ಯಾರಿಗೋ ಹಾನಿಯಾದರೆ ದುಃಖವಾಗಲೀ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನವರೆಂಬ ಅಭಿಮಾನ ಬೆಳೆದರೆ ಆಗ ಮಾತ್ರ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಬೆಳೆದು ಶೀತೋಷ್ಣ ಸುಖದುಃಖಾದಿಗಳುಂಟಾಗುವುವು. ನಿದ್ರಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಂದನಾದಿ ವಿಷಯಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೂ ಸುಖವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ, ಈ ಸುಖದುಃಖಾದಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಬಂದು ಹೋಗುವುವು, ಅನಿತ್ಯಗಳು. ಪ್ರಿಯವಸ್ತುಗಳಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಸುಖ, ಅಪ್ರಿಯವಸ್ತುಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ದುಃಖ, ಅಭಿಮಾನದಿಂದಮಾತ್ರ ಉಂಟಾಗುವುದರಿಂದ, ಆ ಅಭಿಮಾನತ್ಯಾಗದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯಾವಪರಿಣಾಮವೂ ಆಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಅಭಿಮಾನ ರಹಿತನಾಗಿ ಬಾಳುವನೇ ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನಿಯು. ಆದ್ದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳಂತಿರುವ ಕಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಭಕ್ಷಿಸುವವರೆಗೆ, ನಾವು ಮೋಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ 'ಮಕ್ಕಳ ಭಕ್ಷಿಸೋತನಕ' ಎಂಬ ದಾಸರಾಯರ ಮಾತಿನ ಮಥಿತಾರ್ಥ.

“ಮದಸೊಕ್ಕಿದ ಕರಿಯನ್ನು ನರಿ ನುಂಗೋತನಕ” ಕಾಮವನ್ನು ಮನೋನಿಗ್ರಹದಿಂದ ಗೆಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಕಾಮದಿಂದ ಕ್ರೋಧವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಕಾಮವನ್ನೇ ಕ್ರೋಧವೆಂದರೂ ಅನ್ನಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು—

ಕಾಮ ಏಷ ಕ್ರೋಧ ಏಷ ರಜೋಗುಣಸಮುದ್ಭವಃ |
ಮಹಾಶನೋ ಮಹಾಪಾಪಾ ವಿದ್ಧೈನಮಿಹ ವೈರಿಣಂ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಬೀಜರೂಪವಾದುದು ಕಾಮ. ಕಾಮವೆಂದರೂ ಒಂದೇ, ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕ್ರೋಧವೆಂದರೂ ಒಂದೇ. ಇದು ಅತಿ ಹಸಿವೆಯುಳ್ಳದ್ದು ; ಇದರ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಹಾಕಿದರೂ ಸಾಲದು. ಅಂದರೆ, ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ರುದ್ರಾದಿಗಳೂ ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಈ ಕಾಮದ ಉಪಟಳವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಈ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿಪಂಚಮಹಾಪಾತಕಗಳಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣಗಳು. ಸರ್ವದಾ ಅಶುಭ ಕರ್ಮಗಳ ಕಡೆಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದರಿಂದ ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಠಿಕ (ಇಹಲೋಕ ಪರಲೋಕಗಳ) ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ, ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವನ್ನು ಪರಮಶತ್ರು ವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದಲೇ, ಬೇರೊಂದುಕಡೆ—

ತ್ರಿವಿಧಂ ನರಕಸ್ಯೇದಂ ದ್ವಾರಂ ನಾಶನಮಾತ್ಮನಃ |
ಕಾಮಃ ಕ್ರೋಧಸ್ತಥಾ ಲೋಭಸ್ತಸ್ಮಾದೇತತ್ತ್ರಯಂ ತ್ಯಜೇತ್ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಾನವನ ಪುರುಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿರೋಧವಾದ, ನಾಶಕರವಾದ ನರಕದ ಮೂರು ಬಾಗಲುಗಳೆಂದರೆ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಂಚೆ ಬಿಡಬೇಕು. ಮನಸ್ಸು ಅತಿಚಂಚಲವಾದುದು. ನರಿಯ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಹಾಗೇ ಬಹು ಚಂಚಲವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನರಿಯ ಹೋಲಿಕೆ. ಮನಸ್ಸು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವೆಂಬುವುದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದಿಂದ ನಾವೇ ಗುಣಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಂಡರೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದು ಕಷ್ಟವೆಂಬುವುದನ್ನು ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ—

ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಮಹಾಪ್ರಜಾಸೇವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಸೇಕ್ಷಿತವಾದ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಮಾಡಿದರು. ಸಕಲ ಪ್ರದೇಶವರ್ತಿಗಳಾದ ಪಂಡಿತವರೇಣ್ಯರನ್ನು ಪರಮಾದರದಿಂದ ಆಹ್ವಾನ ಮಾಡಿದರು. ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತ್ರೀಮನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಪ್ರಪಂಚಗುರುವಾದ ವಿರಿಂಚಿದೇವ(ಬ್ರಹ್ಮದೇವ)ನಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ ಅಧ್ವರಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದ ವರದರಾಜಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ ರಮಣೀಯವಾದ ಕಾಂಚೀನಗರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಕಂಚೀ, ಶಿವ-ಕಂಚೀ ಎಂದು ಎರಡು ಭಾಗಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ದ್ವಿವಿಧವಿಭಾಗವಾಸಿಗಳಾದ ಮಹಾಪಂಡಿತರುಗಳೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರುಗಳೂ ಆರಣಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಪಿನಾಕಿನೀತೀರದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾದ ತಿನ್ನವೆಲ್ಲಿ ನಗರದಿಂದಲೂ ಆರ್ಕಾಟು ನಗರದಿಂದಲೂ ವೇಣೂರಿನಿಂದಲೂ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅನೇಕ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಂದಲೂ ಅಹಂ ಪೂರ್ವಮಹಂಪೂರ್ವಂ ಎಂದು ಪರಮೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪಂಡಿತಮಂಡಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೃಂದವೂ ಬಂದು ಸೇರಿದವು.

ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಕುಳಚಂಪಕಾ-ನಾ ಗ ಚಂ ಪ ಕಾ ಸೇ ವಂತಿಕಾಕೇತಕೀಮಲ್ಲಿಕಾಮಾಲತೀಮಂದಾರಾದಿ ಸುಗಂಧಬಂಧುರಸುಂದರಸುಮಸಮೂಹವು ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಶೇಖರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಕುಂಕುಮಕೇಸರಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರಕೇಸರಾದಿ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳು ವಿಶೇಷಾಕಾರವಾಗಿ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಶುಭ್ರವಾದ ಶರ್ಕರಾ, ಕದಳೀಫಲ, ದ್ರಾಕ್ಷಾ, ಪನಸ (ಹಲಸು) ಚೂತಫಲ (ಮಾವಿನಹಣ್ಣು) ದಾಡಿಂಬ, ಬೀಜಪೂರ (ಮಾದಳ) ಮೊದಲಾದ ಫಲರಾಶಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಮಾಡಿದ್ದರು. ದಧಿಕ್ಷೀರಘೃತತಕ್ರಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಕಾರಣವಾದ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸಂಪಾದನಮಾಡಿದ್ದರು.

ಜಲಸಂಬಂಧರಹಿತವಾದ ಶುದ್ಧದುಗ್ಧ(ಕ್ಷೀರ)ದಿಂದ ಪಕ್ವವಾದ ಶರ್ಕರಾಯುಕ್ತವಾದ ದಿವ್ಯಪರಮಾನ್ನ, ಮಂಡಿಗೆ, ಚಿರೋಟಿ, ಶಾವಗಿ-

ಫೇಣಿ, ಗುಳೋರಿಗೆ, ಹೋಳಿಗೆ ಮುಂತಾದ ಭಕ್ಷ್ಯರಾಶಿಗಳು, ಕೋಮಲ ನವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಕುಸುಮದಂತೆ ಶುಭ್ರವಾದ ದಿವ್ಯಾನ್ನವು, ವಿವಿಧವಾದ ಅತಿ ರುಚಿಕರವಾದ ವ್ಯಂಜನಪದಾರ್ಥಸಾರ್ಥವು ಸಹ ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವೀಣರಾದ ಪಾಚಕರುಗಳಿಂದ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು.

ಸಮಾಗತರಾದ ಪಾತ್ರಶಿರೋಮಣಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರ ಸ್ತೋಮವನ್ನು ನೋಡಿ ಶ್ರೀಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದವರೇಣ್ಯರು ಪ್ರಮೋದಪಾರಾವಾರದಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನರಾದರು.

ಕರ್ಮಂದೀಶ್ವರರಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥರು ಅನವರತದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಧವಿಧವಾದ ಪೂಜಾಸಾಧನಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಮವೇದವ್ಯಾಸ ವಿಠಲಪ್ರಭೃತಿ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತಕ್ರಮದಿಂದ ಪೂಜಾಮಾಡುತ್ತಾ ವಿವಿಧವೃಷ್ಟಾನ್ನಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡುತ್ತಾ ಮಹಾಮಂಗಳಾರತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಿಳಿತರಾದ ಅಶೇಷಬ್ರಾಹ್ಮಣರುಗಳ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು. ಸಮಾಗತರಾದ ಪರಸ್ಪರಸೃಷ್ಟಾಕರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುವಾಸಿನಿಯರಿಗೆ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತೀರ್ಥ ವಿನಿಯೋಗಮಾಡಿದರು. ತಾರತಮ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಮತಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಉಪವಿಷ್ಟರಾಗಿ ಭಗವನ್ನಿವೇದಿತವಾದ ಸುರಸೋಪೇತವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಬಹುದಿವಸ ನಡೆದ ಈ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ರಾಜಸೂಯಾಧ್ವರದಲ್ಲಿ ಅನವರತ ಅಮೃತಕಲ್ಪವಾದ ವೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನದಿಂದ ಆನಂದಿತರಾದ ನಂದನಂದನನಭಕ್ತರಾದ ದೇವಮುನೀಂದ್ರರಂತೆ ಅಮಂದಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಶ್ರೀಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಮಹಾವಿದ್ವತ್ಸಭಾಸಮ್ಮೇಳನ ಮಾಡಿ ಸ್ವಯಂ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಬೋಧವಾಗುವಂತೆ ಭಗವನ್ಮಹಿಮಾನುವರ್ಣನತತ್ತ್ವೋಪದೇಶಾದಿಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ ಸಕಲ ಕಾಲವನ್ನೂ ಸಫಲಗೊಳಿಸಿದರು.

ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತ್ಸರ್ವಜ್ಞಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಾಯಣವು

ಮಹನೀಯಪಾದರಾದ ಮಧ್ವಮುನಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀಮದ್ಬ್ರಹ್ಮ-
ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯಾದಿಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಏಕೈಕಾಕ್ಷರ-
ಲೇಖನವು ವಿಷ್ಣುಪಾದಾಬ್ಜಸಂಜಾತಳಾದ ವಿಮಲಜಾಡ್ವವಿಯತೀರದಲ್ಲಿ
ವಿಷ್ಣುದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದ ವೈಷ್ಣವಾಗ್ರೇಸರನಿಗೆ
ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಫಲವನ್ನು ಪ್ರದಾನಮಾಡುವದೆಂದೇ ಶ್ರೀಸುಮಧ್ವವಿಜಯ
ದಲ್ಲಿ ಸಂವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ವಿಷಯವು ಹರಿಮಾರುತಮತಾನುವೃತ್ತಿಗಳಾದ
ಸಾಧುಜನಗಳ ಸಮುದಯಕ್ಕೆ ಸುವಿದಿತವಾಗಿರುವದು. ಸರ್ವಜ್ಞಶಾಸ್ತ್ರ
ಲೇಖನದ ಫಲವೇ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅರ್ಥಾನುಸಂಧಾನ, ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಕರವಾದ
ಪಾರಾಯಣವು ವರ್ಣನಾತೀತವಾದ ಮಹಾಫಲಸಂಪಾದಕವಾಗುವದೆಂಬ
ಪ್ರಮೇಯವು ಕೈಮುತ್ಯನ್ಯಾಯಸಿದ್ಧವಾಗುವದು.

ಶ್ರೀ ಜಯತೀರ್ಥವಿಜಯಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕವಿಕುಲತಿಲಕರಾದ ಶ್ರೀ
ಸಂಕರ್ಷಣಾಚಾರ್ಯರು, “ಜಯ ಜಯ ಜಯತೀರ್ಥ ತೀರ್ಥರಾಜಾ-
ಯತಮತಿವಾಕ್ಸುರನಿನ್ನು ಗಾಪ್ರವಾಹೇ ತ್ವದಮಲವಚನೇನಜಾಸಮೇತೇ
ಪ್ರದಿಶ ಮಮಾಪ್ಲವನಂ ಸದಾತಿಪುಣ್ಯಂ” ಎಂದು ಮೂಲಟೀಕಾಗ್ರಂಥ-
ರತ್ನಗಳ ಪ್ರವಚನವು ಗಂಗಾಯಮುನಾಸಂಗಮಸ್ನಾನಜನ್ಯವಾದ ಮಹಾ
ಫಲವನ್ನು ಪ್ರದಾನಮಾಡುವದೆಂದೇ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿರುವರು.

ಪೂಜ್ಯಗುರುವರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳ
ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀಮತ್ಸರ್ವಜ್ಞಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವಚನಚತುರರಾದ ಶಮ-
ದಮಾದಿಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರು ಏತಾದೃಶಮಹಾ-
ಫಲಪ್ರದಾನಪಟುತರವಾದ ಶ್ರೀಮದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮಾನ್ಯಾಖ್ಯಾನನ್ಯಾಯಸುಧಾದಿ
ಸದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಗುರುಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರಪಾರಾಯಣಮಾಡು-
ತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥಯತಿವರ್ಯರ ವೃಂದಾವನಪ್ರವೇಶವು

ಶ್ರೀಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥರ ವೃಂದಾವನಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಹದಿನೈದು ದಿವಸಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರವಿಶೇಷಪೂಜಾ, ಪರಸ್ಪರಪ್ರಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುವಾಸಿನಿಯರ ವೃಷ್ಟಾನ್ನ ಸಂತರ್ಪಣಾದಿಮಹೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ಮಹಾವೈಭವದಿಂದ ಆರಣಿಯ ಅರಸರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರ ಶುಶ್ರೂಷಾ ಬಲದಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದರು. “ನಾನ್ಯತಂ ಋಷಿಭಾಷಿತಂ” ಎಂಬ ಸುಭಾಷಿತದಂತೆ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಜೈತ್ರ ಕೃಷ್ಣ ಏಕಾದಶೀ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಶ್ರೀಹರಿಸ್ಮರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಲೋಕ ಯಾತ್ರಾ ಮಾಡಿದರು.

ಗುರುಭಕ್ತಿಭರಿತನಾದ ವೇಂಕಟಭೂಪತಿಯು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲಾ ಭರಣಾದಿಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ದೇವರುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ಸುದೃಢ ವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪನಮಾಡಿ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಅಣು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮುಕ್ತಾಮಿಗೆ ಗುರುವಿಯೋಗವಾರ್ತಾವಿಜ್ಞಾಪನಾರ್ಥವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರುಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ರಾಜಾಜ್ಞಾಧುರಂಧರರಾದ ಭೂಸುರಪ್ರವರರು ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ದಿವ್ಯ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಸೇರಿ, ವೇಂಕಟಭೂಮಿಪಾಲಪ್ರದತ್ತವಾದ ಗುರುವಿಯೋಗ ಸೂಚಕವಾದ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಯತೀವರ್ಯರು ವೇಂಕಟಮಹೀಪಾಲನು ವಿಮೋಕ್ಷಮರದ್ವಾರಾ ಕಳುಹಿಸಿದ ಪತ್ರವನ್ನು ಅವಲೋಕನಮಾಡಿ ನಿಜ ಗುರುವಿಯೋಗವೃತ್ತಾಂತಶ್ರವಣದಿಂದ ಬಿನ್ನರಾಗಿ ಮೊದಲು ನೇತ್ರೋದಕ ಧಾರೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅನಂತರ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾದ ನದಿಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪರಿಶುದ್ಧರಾದರು. (ಗುರುಗಳು ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದ ವೃತ್ತಾಂತಶ್ರವಣದಿಂದ ದುಃಖಿತರಾಗಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆಂಬ ಭಾವ.) ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯ-ತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಈ ವೃತ್ತಾಂತಶ್ರವಣಮಾಡಿದಕೂಡಲೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ

ವಿಳಂಬಮಾಡದೆ ಪರಿವಾರಪರಿವೃತರಾಗಿ ಸ್ವಕೀಯವಾಸಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೊರಟು ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿವೇಗದಿಂದ ಬಹುದೂರಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾ ಅತಿಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆರಣಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ದಯಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಾಂಭೀರ್ಯಭೈರೃತ್ಯಸೌಶೀಲ್ಯನಯವಿನಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹರಿಗುರುಪ್ರಿಯಭಕ್ತನಾದ ವೇಂಕಟಭೂಪತಿಯು ಆಸ್ಥಾನಪಂಡಿತಮಂಡಲಿಯಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರುಗಳಿಂದಲೂ ಸಮೇತನಾಗಿ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು ಇದಿರುಗೊಂಡು ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ದಿವ್ಯಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಂದನು. ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಗುರುಗಳ ವೃಂದಾವನಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದಂಡಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ ಉಪವಿಷ್ಕರಾದರು.

ವೇಂಕಟಭೂಪತಿಯು ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ-ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು ಪರಮಾದರದಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಪಾದಪೂಜಾದಿವಿವಿಧಸೇವಾಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದನು. ವೇಂಕಟಭೂಪತಿಯು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ಗುರ್ವನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದನು. ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯವಿಜಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ವೃಂದಾವನದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸ ದೇವರಪೂಜಾವನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ನಡೆಸಿ ತದನಂತರ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತರಾದ ನಿಜಗುರುಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧಾಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಪೂಜಾಮಾಡಿ ಪರಮಧನ್ಯರಾದರು.

ವಿಧವಿಧವಾದ ಪಕ್ಷಾನ್ನಗಳನ್ನು ರಚನಮಾಡಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ಶ್ರೀಗುರುಗಳಿಗೆ ಹಸ್ತೋದಕವನ್ನು

ನಡೆಸಿ ನಾನಾದೇಶಗಳಿಂದ ಸಮಾಗತರಾದ ಸಮೀರಸಮಯಸಮುದಯ ಪ್ರವಚನನಿರತರಾದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ ಪರಸ್ಪರಪ್ರವಿಷ್ಟೋತ್ತಮರುಗಳ ಭೋಜನದಕ್ಷಿಣಾಪ್ರದಾನನೂತನಾಂಬರರಾಜತಭಾಜನಾದಿವಿತರಣವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮಕಲ್ಪದಿಂದ ಸ್ವಗುರುಗಳ ಆರಾಧನಾಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಾದಿವಿನಿಯೋಗದಿಂದ ಪರಮಾನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಪಶ್ಚಿಮದಿಗ್ವಿಜಯವು

ಕೆಲವುದಿವಸಗಳಾದಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ಆರಣೆನಗರದಿಂದ ಪರಿವಾರಪರಿವೃತರಾಗಿ ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಮಾನರಾದ ವಿಜಯಾಭಿಲಾಷಿಗಳಾದ ಪ್ರಬಲ ವಿದ್ವಜ್ಞನರುಗಳನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತರನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧವಿಚಾರಪೂರಿತವಾದಪಂಚಗ್ರಂಥೀಯಂಬ ಪ್ರೌಢವಾದಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚನಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಾಹ ಮಹೀಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ರಘೋಜಿ ಭೋಸಲನೆಂಬ ಭೂಪನಿಂದವಡಗೂಡಿ ಪತ್ತೇಶಿಂಗನೆಂಬ ಸೇನಾಪತಿಯು ಅಪಾರವಾದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಮಾರ್ಗತ್ಯೇನ ರಾಯಚೂರು ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯ-ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಇದ್ದುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವರ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮಸ್ತಾರಮಾಡಿದನು.

ಆತನು ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿನಯವಿಭೂಷಿತನಾಗಿ ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿ ನಗರವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ್ಯದಿಂದ ಸೈನ್ಯದ ಸಮೇತನಾಗಿ ಹೊರಟಿರುತ್ತೇನೆ.

ಆ ಮನೋರಥವು ಸಿದ್ಧಿಸುವಂತೆ ತಾವು ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಕೃಪಾವಿಶೇಷದಿಂದ ಅಭೀಷ್ಟ ಲಾಭವಾದರೆ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸವಾರಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಆ ನಗರದಲ್ಲಿ ವೈಭವದಿಂದ ನನ್ನ ಸೇವಾವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಧಾನ್ಯವಾಗುವ ಭೂಮಿಗಳನ್ನೂ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಎರಡು ಆನೆಗಳನ್ನೂ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವು ಅಧಿಕವಾಗಿರುವುದು. ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ನೆರವೇರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿದನು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ನಿಮ್ಮ ಮನೋಗತವಾದ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯವೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನೆರವೇರುವುದೆಂದು ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಜಯಲಾಭವಾಗುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಅವನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಅಮೋಘವಾದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ರಾಜನು ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು. ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಕೆಲವು ಕಾಲ ರಾಯಚೂರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರಪೂಜಾ ತಪೋವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಿವ್ಯಾಪಾರವಿಶೇಷದಿಂದ ಸಾಧುವರ್ಗವನ್ನು ಸಂತೋಷ ಸಾಗರನಿಮಿಗ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಸವಣೂರು ದೇಶದ ಪ್ರಭುವಿನಿಂದ ಸಾದರಾರ್ಹ್ವಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಂಸ್ಥಾನಪರಿವಾರದಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಸಡಗರದಿಂದ ಸವಣೂರು ನಗರಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿದರು.

ಸವಣೂರು ರಾಜನು ಬಹು ವೈಭವದಿಂದ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು ಇದಿರುಗೊಂಡು ಮಹೋತ್ಸವದಿಂದ ಪುರಸ್ಕರಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿಸಿದನು.

ಸವಣೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ಮೂಲರಾಮ ವೇದವ್ಯಾಸ-ದೇವರಪೂಜಾ, ಮಹನೀಯಪಾದಸಮಯಪ್ರವಚನವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಸುಜನರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಕೆಲವು ಕಾಲ ನಿವಾಸ ಮಾಡಿದರು.

ಪರಮಾದರದಿಂದ ಗುರುವರರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಮಾಡಿದ ಪ್ರಭುವರನು ವಿಶೇಷ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ಅಮೌಲ್ಯವಾದ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ಗುರುಚರಣ ಸರೋಜಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ತದೀಯಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದನು.

ಭಿಕ್ಷುವರ್ಯರ ದಕ್ಷಿಣದೇಶಯಾತ್ರೆಯು

ಯತಿವರ್ಯರು ಅತಿಶಯೋತ್ಸವದಿಂದ ಸವಣೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ ತ್ರಿಶಿರಃಪುರ (ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿ) ದಿಂದ ರಾಜಾಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಭೂಸುರೋತ್ತಮನು ಶ್ರೀಪಾದಗಳವರ ಆಹ್ವಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಸವಣೂರಿಗೆ ಬಂದನು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪಾದಗಳವರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆ ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿನಗರವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇಶದ ಪ್ರಭುಗಳಾದ ರಘೋಜಿ, ಪತ್ತೇಶಿಂಗರುಗಳಿಗೆ ವಶವಾಗಿ ಜಯಲಾಭವಾದ ವಾರ್ತಾಶ್ರವಣಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದ್ವಾರಾಕೃತವಾದ ಉಭಯರಾಜರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ನಿಜಪಾದಾಂಬುಜಭಜನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸುಕರಾದ ಜನರಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಸಂಚಾರಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಮಣೀಯವಾದ ನಾನಾಪ್ರದೇಶಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದವು. ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತರಹಗಳಾದ, ವಟಾಶ್ವತ್ಥ ಪನಸರಸಾಳತಮಾಲಹಿಂತಾಳನಾಗ ಪುನ್ನಾಗ-ಚಂಪಕ-ಚಾಂಪೇಯ, ಶ್ರೀಗಂಧ, ನಿಚುಳ ಜಂಬೂಜಂಬೀರ ದೇವದಾರು ಧಾತ್ರೀ ಪ್ರಭೃತಿದ್ರುಮಸಮೂಹಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ತೆರತೆರನಾಗಿರುವ ತರುನಿಕರದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾದ ಮರುಗ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಜಾಜಿ ಸಂಪಿಗೆ ನಾಗಸಂಪಿಗೆ ಮುಂತಾದ ರಜತಕನಕಾದಿಕಾಂತ್ಯತಿಶಾಯಿಕಾಂತಿಯುತವಾದ ಸುಂದರಪುಷ್ಪವೃಂದಗಳೂ ಸುಧಾಸೋಹರರಸಭರಿತವಾದ ಫಲಸ್ತೋಮಗಳೂ ರಸಾಭಿಜ್ಞರಾದ ಪಾಂಥಜನರ ಶಿರೀಷ

ಕುಸುಮಕೋಮಲವಾದ ವಿಮಲಸ್ವಾಂತವನ್ನು ನಿತಾಂತವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಮಸನ್ನಿಧಾನೋಪೇತವಾದ ವಿಮಲಜಲವಿಲಸಿತನದೀಸಮುದಯದಿಂದ ಸಂಶೋಭಿತವಾಗಿದ್ದವು. ದಿವ್ಯನದೀತೀರವಿರಾಜಮಾನಗಳಾದ ಪವಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯತಾಪೈತಮತಾವಲಂಬಿಗಳಾದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರು ವಾಸಮಾಡಿದ್ದರು.

ಇವರುಗಳು 'ಆಚಾರಃ ಪ್ರಥಮೋ ಧರ್ಮಃ' ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಶಂಕಿತ ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಕವಿನಿಕರವರ್ಣಿತಸುವಿಮಲಜಲಾಲಂಕೃತ ಕಾವೇರೀತೀರದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾದ ಬಹುಪ್ರದೇಶಗಳು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾದವು. ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾವೇರೀಜಲಾಶ್ರಯದಿಂದ ಪ್ರೀಹ್ಯಾದಿಬಹುಧಾನ್ಯರಾಶಿಗಳು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ತದ್ದೇಶವಾಸಿಗಳಾದ ಜನರು 'ಧಾನ್ಯೇನ ಧನವಾನ್' ಯಂಬ ನ್ಯಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಹಾಶ್ರೀಮಂತರಾಗಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೋತಮಾನವಾದ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಗೀರ್ವಾಣಗುರುಭಾರತೀ ಸಂಕಾಶವಾದ ಸುರಭಾರತೀಮಯವಾದ ಸ್ವಕೀಯವಾದ ಉಪನ್ಯಾಸಭಾರತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಾಧ್ವರಾದ್ಧಾಂತ ಸಮರ್ಥನವನ್ನು ಮಾಡಿ ತತ್ವದ ಸಾರವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಜನರೂ ಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಲಲಿತವಾದ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಭಾಷಣಮಾಡಿ "ವಿದುಷೋಽವಿದುಷೋತ್ರಶೃಣ್ವತೋಽಲಂ ವ್ಯಥಿತಾನಂದರಸಾಂಬುಧೌ ನಿಮಗ್ನಾಃ" ಯಂದು ಸುಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದಂತೆ ಸಭಾಸದರಾದ ಸಕಲ ಜನಗಳಿಗೂ ಮಹಾನಂದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರಯಾಣವು

"ಇಹ ಖಲು ಸುಖಮೇವ ಮೇ ಸ್ಯಾತ್ ದುಃಖಂ ಮನಾಗಪಿ ಮಾಭೂದಿಶಿನಿಖಿಳಾಪೇಕ್ಷಿತಮೋಕ್ಷಾ"ಖ್ಯಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಪರಂಪರಯಾ ಪ್ರದಾನಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ದಕ್ಷವಾದ ನದಿಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಲೋಚನಗೋಚರ

ಗಲಾಗುತ್ತಿರುವವು. ಆದರೆ “ಕಾವೇರೀ ಜೋಳಭೂಮಾತಾ ಭುಕ್ತಿಮುಕ್ತಿ-
ಕರೀ ಸರಿತಾ” ಯೆಂದು ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣರಿಂದ ಸಂವರ್ಣಿತ
ವಾದ ಸುವಿನಯಲಿಲಸಂಕುಲವಾದ ಕಾವೇರೀನದಿಯು ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕ
ಉಭಯಪುರುಷಾರ್ಥವಿತರಣದಲ್ಲಿ ಪಟುತರವಾಗಿದೆ.

ನಿರುಪಮಮಹಿಮಸ್ತೋಮಮಹಿತವಾದ ಈ ಕಾವೇರೀನದಿಯತೀರ
ದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯವಾದ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರವು ರಾರಾಜಮಾನವಾಗಿರುವದು. ಪರಮ
ಪಾವನಗಳಾದ ಸ್ವಯಂವ್ಯಕ್ತಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು “ಆದ್ಯಂ ಸ್ವಯಂ
ವ್ಯಕ್ತಂ ವಿನೂನಂರಂಗಸಂಜ್ಞಕಂ” ಯೆಂದು ಇದಂ ಪ್ರಥಮತಯಾ ಪರಿ
ಗಣಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕಾವೇರೀಮೃದುಮಾನಸಮಂದಿರನಾದ ಹಂಸವಾಹನಪಿತನಾದ
ಶ್ರೀಭೂಕರಸರೋಜಯುಗಳಸಂವಾಹಿತಚರಣನಳಿನಾದ ಮಂಗಳಾಂಗ-
ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನು ಸಂಶ್ರಿತಸುಜನಸ್ತೋಮರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ
ಅನರ್ಘ್ಯಮಣಿಗಣಸಂಶೋಭಿತಸಹಸ್ರಫಣಾಮಂಡಲಮಂಡಿತನಾದ ಶೇಷ-
ದೇವನ ಪಯಃಫೇನನಿಭವೃದುಳಾಂಗದಲ್ಲಿ ಶಯನಮಾಡಿರುವನು.

ಪ್ರಳಯಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಚಿರಕಾಲ ವಟಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಯನ
ಮಾಡಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ತನೂದರದಲ್ಲಿ ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಧಾರಣಮಾಡಿದ
ಚತುರ್ದಶಭುವನಭರದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ನಿದ್ರೆಯಂ ಪೊಂದದೆ ಪ್ರಕೃತ
ಕುಸುಮಸಂಕಾಶಸ್ವಕೀಯಪದಸರೋಜಸಂಸೇವನದಲ್ಲಿ ಸಿರಿದೇವಿಯನ್ನು
ನಿಯಮಿಸಿ ನಿದ್ರೆಯಂಗೈಯುತ್ತಿರುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ಬಾಭಾಸಮಾನ
ನಾಗಿರುವನು.

ಅಂಗಜಾತಿಶಾಯಿಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯಾದ
ರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಸಂಶೋಭಿತವಾದ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ
ತದ್ವೇಶಾಧೀಶನಾದ ಮುರಾರಿರಾಜನು ವಿದ್ವತ್ಕುಲತಿಲಕರಾದ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮ
ರಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ಚತುರಂಗಬಲಾನ್ವಿತನಾಗಿ ವಿವಿಧವಾದ್ಯವಿಭವಗಳೊಡನೆ
ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು ಇದಿರುಗೊಂಡು ಪುರಪ್ರವೇಶ
ಮಾಡಿಸಿದನು.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಪುರಸ್ಕಾರವೇಶಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದೇಶಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ರಘೋಜಿ ಪತ್ತೇಶಿಂಗನೇಂಬ ಅಭಿಧಾನಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಇಬ್ಬರು ಪುರುಷರು ಸೈನ್ಯಪರಿವಾರಪರಿವೃತರಾಗಿ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಗುರುವರ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಶತ್ರುಭಯವಿಲ್ಲದೆ ಅಪಾರಸಂಪತ್ತಮೇತರಾಗಿ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆವು ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿಮಠ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಎರಡು ಆನೆಗಳನ್ನೂ ಬಹುದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು. ಈ ವೀರಪುರುಷ ರಿಬ್ಬರೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪರಮಭಕ್ತರು. ಇಂತಹ ಶಿವಕೈಂಕರ್ಯಧುರೀಣರಾದ ಈ ಪುರುಷರು ವೈಷ್ಣವ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಪದ ಪಂಕೇರುಹದಲ್ಲಿ ಅಪಾರಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾದುದು ವಿಸ್ಮಯನೀಯವಿಷಯವಲ್ಲವೇ ?

ಏತಾದೃಶವಾದ ಮಹಾಸೇವೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪರಮಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ರಘೋಜಿಪತ್ತೇಶಿಂಗರು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀರಂಗಪ್ರದೇಶದ ರಾಜನಾದ ಮುರಾರಿರಾಜನು ಶ್ರೀಪಾದವರೇಣ್ಯರಲ್ಲಿ ಅಪಾರಭಕ್ತಿಭರಾವನತಕಂಧರನಾಗಿ “ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ತಮ್ಮ ನಿರುಪಮಕರುಣಾಬಲದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯಕೋಶಾದಿಗಳು ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವೆಂದು ದೃಢವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸೇವಕನಾದ ನನ್ನ ಅಲ್ಪಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡುತ್ತಾ ವಾಸಮಾಡಿದರೆ ರಾಜ್ಯಕೋಶಾದಿಸಕಲಸಂಪತ್ತುಗಳೂ ದಿನೇ ದಿನೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವವೆಂದು ದೃಢನಿಶ್ಚಯವುಂಟಾಗಿರುವುದು. ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಪ್ರವಚನ ಶ್ರೀರಾಮಾರ್ಚನ, ತಪಃಪ್ರಭೃತಿಸತ್ಯಮರ್ಕಲಾಪಾನುಷ್ಠಾನಪರರಾಗಿ ಈ

ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಿ ಅಶ್ರಿತಸೇವಕವರ್ಗವನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು” ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿ ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಾರ್ಥನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಗುರುವರ್ಯರೇ, ನನ್ನ ರಾಜ್ಯಕೋಶಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾನು ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಮುರಾರಿರಾಜನು ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಲಾಂಛನವಾದ ಮುದ್ರೆಯ ಉಂಗುರವನ್ನು ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನು.

ಮುರಾರಿರಾಜನ ಆದರಪುರಸ್ಕರವಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಮಂಗಳಾಂಗನಾದ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಮಹಾರಾಜರಂತೆ ಸಕಲ ಪ್ರಜಾವರ್ಗದಿಂದಲೂ ಅಭಿವಂದನಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರವು ಭಗವಂತನ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ವೈಕುಂಠಲೋಕದಂತೆ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿರುವದು. ಕಮನೀಯವಾದ ಕಾವೇರಿನದಿಯೇ ವಿರಜಾನದಿಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವದು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಾಧೀಶನಾದ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯೇ ವೈಕುಂಠವಾಸುದೇವಮೂರ್ತಿಯು. ಇಂತಹ ವೈಕುಂಠಸದೃಶವಾದ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುರಾರಿರಾಜನ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಪ್ರಕಾರ ವಾಸಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ದೇವೇಂದ್ರನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನರಾಗಿದ್ದರು.

ತಪಸ್ಸು, ವಿದ್ಯಾ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಶ್ರೀಸೀತಾರಾಮಾರ್ಚನಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂತೋಭಮಾನರಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಮಂಗಳಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಎರಡುವರ್ಷಗಳಪಕ್ಕಂತವಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಎರಡುವರ್ಷಗಳನಂತರ ತಮಗೆ ಸಂಭವಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮಲೋಕಗಮನದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಪ್ರತಿದಿನಸದಲ್ಲಿಯೂ ಅರುಣೋದಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ “ಹಿತ್ವಾ ಹರಜಟಾ ಗಂಗಾಂ ಯತ್ರೇಂದುರತಪತ್ತಪಃ | ಚಂದ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀ ಸೇಯಂ ಮಂದಭಾಗ್ಯೈರ್ನ ಸೇವ್ಯತೇ” ಎಂದು ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣರಿಂದ ವರ್ಣಿತವಾದ ಚಂದ್ರಪುಷ್ಕರಿಣೀ ಸರೋವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠೇಯವಾದ ಯತ್ಯಾಶ್ರಮೋಚಿತಸತ್ಕರ್ಮಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸನ್ಯಾಸಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟುವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಸಮಗ್ರವಾದ ಕಾಲವನ್ನು ಶಿಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವ-ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಾಠಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ವಿನಿಯೋಗಮಾಡಿದರು. ಅವಶಿಷ್ಯವಾದ ಮುಂದಿನ ಎರಡುವರ್ಷಕಾಲವನ್ನೂ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರವಚನವನ್ನು ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆಸಿದರು.

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪಾಠಹೇಳಿದರು. ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಕೌಮುದೀ, ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾದ ಪ್ರೌಢಮನೋರಮಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗುವಂತೆ ಪಾಠಹೇಳಿದರು.

ಸಿದ್ಧಾಂತಕೌಮುದೀ, ಮನೋರಮಾದಿಗ್ರಂಥಗಳ ಅಸಾಂಗತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ಖಂಡನರೂಪವಾಗಿ ತಾವು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಉಪನ್ಯಾಸರೂಪವಾಗಿ ರಚನಮಾಡಿದ ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಾಠವನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಂಡುಲಗೋಪಾಲನೆಂಬ ಪಂಡಿತನು ಘಂಜಾಂತಶ್ವೇನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸಂಬಂಧಶಬ್ದವನ್ನು, ಘಾಂತ (ಘಪ್ರತ್ಯಯಾಂತ) ವೆಂದು ವಾದಮಾಡಿದನು. ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಆ ಪಂಡಿತನ ವಿತಂಡವಾದವನ್ನು ಖಂಡನಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರ ವಾಸಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕ ಶ್ರೀಮೂಲರಾಮ ಪೂಜಾ ತಪೋವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಿ ವೈಭವಗಳಿಂದ ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲವನ್ನು ಆನಂದ ದಿಂದ ಕಳೆದರು.

ಗುರುಚರಣಸರೋಜದ್ವಂದ್ವಭೃಂಗಾಂತರಂಗನಾದ ಮುರಾರಿ ರಾಜನು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಶುಶ್ರೂಷಾವಿಶೇಷದಿಂದ ಶ್ರೇಯೋಭಿಲಾಷಿ ಯಾಗಿ ಗುರುವದ್ಯರನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಧಾನವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ತ್ರಿಶಿರಃಪುರಕ್ಕೆ (ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿಗೆ) ಅತಿಶಯಿತವಿಭವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕರದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಯತಿವರರು ಜಯಸಿಂಹರಾಜನಿಂದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಂತೆ ಮುರಾರಿರಾಜನಿಂದ ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜಾ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಬಹುತಿಂಗಳುಗಳಪರ್ಯಂತ ತ್ರಿಶಿರಃಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಉತ್ತರದೇಶದ ದಿಗ್ವಿಜಯವು

ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುವರರು ಉರುತಮಮರುದಾಗಮಪ್ರವ-
ಚನೋಪದೇಶಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಜನನರ್ಗಕ್ಕೆ ಸುರತರುಸಂಕಾಶರಾಗಿ
ವಾಸಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಗ್ವಿಜಯವು

ಯತಿವರರು ಲೋಕೋತ್ತರವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ ಲೋಕವಿಸ್ಮಯಜನಕ
ರಾಗಿ ಉತ್ತರದೇಶದ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣದೇಶಕ್ಕೆ
ಪ್ರಯಾಣಬೆಳೆಸಿದರು.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರದೇಶ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ
ಮಾಡುತ್ತಾ ದೇಹಾಲಸ್ಯಯುತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಹರಿಲೋಕಗಮನ
ಸಂದರ್ಭವನ್ನರಿತು ಕೇವಲ ಬಾಲ್ಯಮಾರಭ್ಯ ತಮ್ಮಿಂದ ಪರಿಪಾಲಿತರಾಗಿ
ಶ್ರೀಹರಿಗುರುಭಕ್ತಿಭಾಗ್ಯಧುರಂಧರರಾದ ನಿರಹಂಕಾರಿಗಳಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ-
ಧಿಷಣಾವಿಭೂಷಿತರಾದ ನಿಜೋಪದಿಷ್ಟಾನವದ್ಯಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದರಾದ

ಸುವಿಮಲಕುಲಸಂಭೂತರಾದ ನಿಜಶಿಷ್ಯರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದರು.

ಗುರುಗಳು ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದ ವಿಷಯವಿಶೇಷವು

ಪ್ರಿಯತಮ, ರಾಮಾಚಾರ್ಯ, ಪರಮಪಾವನವಾದ ಭಾಗವತ-ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ “ಪ್ರೀತಿರ್ಮಮ ಗರೀಯಸೀ” ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿತವಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಮಪ್ರೀತಿಜನಕವಾದ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ನಮ್ಮ ಹಸ್ತದಿಂದ ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನೀನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಶ್ರೀಮದುತ್ಕರಾದಿಮಠದ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧೀಶನಾಗಿ ಶ್ರೀಮೂಲರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಪೂಜಾಧಿಕಾರ-ಧುರಂಧರನಾಗಿ ಧರ್ಮೀತಳದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರತಮನಾಗಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಸಂಸ್ಥಾನಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಧುರಂಧರನಾಗಿ ವಿರಾಜ-ಮಾನನಾಗುವಂತೆ ನಿನಗೆ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವತಃ ಏನು ಪರಮಾದರದಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾದ ವರೀಯವಾದ ತುರೀಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಮಾಡು. ಗುರುಹೃತ್ಕಮಲ ಮಧ್ಯವಿದ್ಯೋತಮಾನನಾದ ಭಗವಂತನ ಅಮೋಘಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪರಿಪಾಲನಮಾಡಲು ನೀನು ಸಮರ್ಥನಾಗುವಿ.

ಆದರೆ ನೀನು ಈ ವರಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಮಾಡಿದಮೇಲೆ ದುಷ್ಟನಾದ ಯವನಾಧೀಶನಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಮೌಲ್ಯವಸ್ತುಗಳು ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಡುವುವು. ಆ ಮಹಾವಿಪತ್ತು ಗುರ್ವನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪರಿಹೃತವಾಗಿ ಅಪಹೃತವಾದ ಸಕಲವಸ್ತುಗಳೂ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವುವು. ಇದರಿಂದ ದಿಗಂತ ವಿಶ್ರಾಂತವಾದ ಕೀರ್ತಿಯು ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು.

ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಿದ್ವತ್ಪಭಾದಲ್ಲಿ ವಾದವಿಶಾರದನಾದ ವಾದಿಯು

ವಿಜಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ ಎಂಬ ಗುರ್ವನುಗ್ರಹವು

ಪರಮಹಂಸಾಶ್ರಮವಿಭೂಷಿತನಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞಪೀಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ

ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ರಾಜಸಭಾಪ್ರವೇಶವಾಗುವುದು. ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧವಿದ್ಯಾವಿಭೂಷಣರಾದ ವಿದ್ವಜ್ಞನರು ಸಮ್ಮಿಳಿತರಾಗುವರು. ಸಭಾಲಂಕಾರಪ್ರಾಯನಾದ ವಾದಿಯೊಡನೆ ವಾದವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಅನಿತರಸಾಧಾರಣವೈದ್ಯಭೂಷಿತನೆಂದು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಆ ಪಂಡಿತನನ್ನು ನೀನು ವಿಮಲಜಲಜಾಡ್ವವೀಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ವಾದವಾಗ್ಧಾರಾಸಂಪಾತಶೋಭಿತವಾದ ಉಪನ್ಯಾಸದಿಂದ ವಾದಸಮರದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಶರಚ್ಚಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾಧವಳಕೀರ್ತಿಸಂಪನ್ನನಾಗುವಿ, ಎಂದು ಸತ್ಯವರಪ್ರದಾನಪ್ರಭಾವಶೋಭಿತರಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯರು ಶುಭಾಶಂಸನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಇತರಾಸಾಧ್ಯವಾದ ಅದ್ಭುತವ್ಯಾಪಾರಗಳು ನಿನ್ನ ಕಡೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವುವು, ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭೋ ರಾಮಾಚಾರ್ಯ, ಕೆಲವು ಮಹಾನಗರಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಠವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಮಯವಾದ ಅತಿದೃಢವಾದ ಭವ್ಯವಾದ ಉತ್ತರಾದಿಮಠವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪುರಾಣವೇದಿಕಾಗಳನ್ನು ರಚನಮಾಡಿಸಿ ದಿವ್ಯಕೀರ್ತಿಯು ನಿನ್ನಿಂದ ಗಳಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಗುರುವರ್ಯರ ಒಂದೊಂದು ಆಶೀರ್ವಚನವೂ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿಯೂ ಭಕ್ತಿಸಂವರ್ಧಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು.

ಭವ್ಯವಾದ ದಿವ್ಯಸುವರ್ಣಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಮೂಲರಾಮಪ್ರಭೃತಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನಮಾಡಿ ಮಂತ್ರಮಹತ್ವಬೋಧಕ ಶ್ರೀಮತ್ತಂತ್ರಸಾರೋತ್ತರೀತ್ಯಾ ದೇವತಾರ್ಚನಮಾಡಿ ಶತಾರ್ಥಸಂಶೋಭಿತ ಪ್ರತ್ಯೇಕನಾಮಪ್ರೋಲ್ಲಸಿತವಿಶ್ವಾದಿವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಗಳಿಂದಲೂ ಕೇಶವಾದಿ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಮೂರ್ತಿನಾಮಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ಸ್ಯಾದಿ ದಶಾವತಾರ ನಾಮಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಸುಜನಾನುಕಂಪಾರೂಪಮಂದರಾಚಲ-

ವಿಲೋಲಿತ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸಮಾನಸಸುಧಾಸಾಗರಸಮುದಿತಸುಧಾಸ್ಥಾನೀಯ-
ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪರಮಪ್ರಿಯವಾದ ಶ್ರೀತುಳಸೀ
ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರಂತರಾಯದಿಂದ ರಮಾರಮೇಶರಿಗೆ
ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ನಿಖಿಳಲೋಕಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ
ಪರಮಾನುಗ್ರಹಭಾಗ್ಯಭಾಜನನಾಗೆಂದು ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯ
ತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

[ಹರಿದಾಸಭಾರತೀವರಭಾರತೀಪೀಯೂಷವಾನಾನಂದಿತಹೃದಯ
ಮಹಾಶಯರೇ, ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣದಿಂದ
ಪ್ರೀತಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಸಂಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು
ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುವರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದು **ಶ್ರೀಸತ್ಯ-
ಬೋಧರೆಂಬ ಅಶ್ರಮನಾಮಾಲಂಕೃತರಾಗುವ ಯತಿವರರೆಂಬು**
ದನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ಮೃತಿಪಥದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ.]

ಭೋಃ ರಾಮಾಚಾರ್ಯ, ದಶಸ್ಕಂದನಂದನನಾದ ಸದ್ಗುಣ-
ಸಾಂದ್ರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಉನ್ನತವೂ ವಿಶಾಲವೂ
ಆದ ರಜತಮಂಟಪವನ್ನು ಚತುರರಾದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಿಂದ ರಚನಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಯಾವ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಠವು ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ
ಅತಿವಿಶಾಲವೂ ಸುದೃಢವೂ ಸುಂದರವೂ ಆದ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕು.

ತತ್ತದ್ವೇಶನಿವಾಸಿಗಳಾದಮಹಾಕುಲಸಂಭೂತರಾದಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪುತ್ರರು
ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗ
ಮಾಡುವರು.

ರಾಮಾಚಾರ್ಯನೇ, ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮಹಾಪದವಿಯು ನಿನ್ನಿಂದ
ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡುವಾಗ ನೂರಾರು ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣಬಾಲಕರ ಧರ್ಮೋಪ-
ನಯನಗಳೂ ವಿವಾಹಾದಿಮಂಗಳಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸಂಸ್ಥಾನದ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ
ನಡೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮುದಾಯವು ಪ್ರಮೋದಭರಿತವಾಗುವುದು.

ಭೂವಲಯದ ಪವಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಂದಿರನಿರ್ಮಾಣಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪೂರ್ಣಸಹಾಯ ದಿಂದ ನಡೆದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನಿವಾಸಮಾಡುತ್ತಾ ಆಸ್ತಿಕ-ಶಿರೋಮಣಿಗಳಾಗಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗುವದರ ಮೂಲಕ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯು ದಶದಿಕ್ಪುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುವದು.

ಭೋ, ಪುರುಷಸಿಂಹರಾಮಾಚಾರ್ಯ, ನಿನ್ನ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಸಂಚಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪರಮ ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಪೂಜಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತತತ್ಪರಹಸ್ತೋಪದೇಶ ಭಗವನ್ನಿವೇದಿತೀರ್ಥ-ಪ್ರಸಾದವಿತರಣಾದ್ಯನನ್ಯಸಾಧಾರಣಗಳಾದ ಪ್ರಶಂಸನೀಯೋದಾರ ಕಾರ್ಯ ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಿಯೋ ಆಯಾಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಮಾನ್ಯರಾದ ಬಹುಜನ ಅಧಿಕಾರಿವರ್ಗದವರೂ ವಿದ್ವಚ್ಛಿರೋಮಣಿಗಳೂ ತತ್ಪಜ್ಞಾಸುಗಳೂ ದೇವದರ್ಶನ, ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಾಭಿಲಾಷಿಗಳಾದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತವರ್ಗದವರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ಶ್ರೀಸೀತಾರಾಮವೇದವ್ಯಾಸಾದಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ದೇವವೃಂದಸಂದರ್ಶನ, ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಸ್ವೀಕಾರ, ಭವನ್ಮುಖಾರ-ವಿಂದನಿರ್ಗತವಾದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಾದಿಪ್ರಮೇಯೋಪದೇಶಶ್ರವಣಾದಿ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸರ್ವರೂ ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಮಹಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರು.

ಮತ್ತು ನೀನು ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವಾ ಶ್ರಮದ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರೂ ಸಕಲಭೂಪಾಲಕರೂ ಸಹ ಅತ್ಯಂತ ವಿಧೇಯತೆ ಯಿಂದ ಭವದೀಯಸೇವಾಧುರಂಧರರಾಗಿ ಧರಾಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜ-ಮಾನರಾಗುವರು.

ಅಶ್ರಮಸ್ವೀಕಾರಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಭಾಗೀರಥೀ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುವದೆಂಬ
ಅನುಗ್ರಹವಾಣಿಯು

ಪರಮಹಂಸೋಚಿತಪ್ರವರತಪೋವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಖ್ಯಾತೃವೂ ಜಾನಕೀ-

ಜಾನಿಪದಪಂಕಜಸಾನುರಾಗಪೂಜನ ಧ್ಯಾನಾದ್ಯನವರತಭಜನಜನಿತ ಜಗ-
ದೀಶಾನುಗ್ರಹಭಾಗ್ಯಭಾಜನನೂ ಆದ ನಿನಗೆ ತತ್ಪದಾಂಬುಜಜಾತಳಾದ
ಪ್ರಯುಕ್ತ ವಿಷ್ಣುಪದೀಯಂಬ ಸಾರ್ಥಾಭಿಧಾನದಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ
ಗಂಗಾದೇವಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗುವಳು :

ಕಿಂಚ, ದುರ್ಮಾರ್ಗಗಾಮಿಗಳಾದ ನೃಪರು ತದ್ವಿತ್ತೀಯಸುತಪಃ-
ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸನ್ಮಾರ್ಗವಲಂಬಿಗಳಾಗುವರು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹ
ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಪ್ರಕೃಷ್ಟವಾದ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಸತ್ಯಾರ್ಥಸಂಪೋಧನಮಾನಗಳಾಗುವವು, ಎಂದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ
ಗುರುವರ್ಯರು ಪ್ರಿಯತಮರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ
ನುಡಿಯುವವರಾದರು.

ಗುರುಚರಣಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಗುರುಭಕ್ತಿಭರಿತರಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾಚಾರ್ಯರು
ವರಾಶ್ರಮಸ್ವೀಕಾರವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗುರುವರರ ಪರಮಾಜ್ಞೆಯನ್ನು 'ತಥಾಸ್ತು'
ಎಂದು ಶಿರಸಾ ಧಾರಣಮಾಡಿ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಶ್ರೀಪಾದಪದ್ಮಗಳಲ್ಲಿ
ದಂಡಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತು ಪ್ರಶಂಸನೀಯ
ತಮವಾದ ಪ್ರತಿವಚನವನ್ನು ನುಡಿದರು.

ಸನ್ಯಾಸಪರಿಗ್ರಹವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಜಸತೀಸಮ್ಮತಿಯು

ಸಾಧುವಧ್ಯರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ಸಾಧ್ವೀಶಿರೋಮಣಿಗೆ ನಾಲ್ಕು
ವರ್ಷವಯಸ್ಸಿನ ಸುಕುಮಾರಾಂಗನಾದ ಕುಮಾರನು ಇದ್ದನು. ಮತ್ತು
ಈ ವನಿತಾಶಿರೋಮಣಿಯು ದ್ವಿಮಾಸ ಪೂರ್ಣಗರ್ಭಧಾರಣಮಾಡಿದ್ದಳು.
ಸಾಂಸಾರಿಕ ವಿಷಯಸುಖಾನುಭವದ ಆದಿಭಾಗವು. ಇಂತಹ ತಾರುಣ್ಯ
ದಲ್ಲಿ ಕಾಂತಾನನೇಂದುಸಂದರ್ಶನಕ್ಕೂ ಅನಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತಹ ಭಯಂಕರ
ವಾದ ಸನ್ಯಾಸವು ನವಯುವತಿಯರಿಗೆ ಹೇಗೆತಾನೆ ಅನುಮೋದನೀಯ
ವಾಗುವದು !

ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ತರುಣರಾದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಮರ್ಶಸಂಜಾತವಿವೇಕ-

ಸಂಸಾರಾಸಾರತಾದಿಸಾರಜ್ಞಾನಭಾಸುರರಾದಕಾರಣ ವಿಷಯವೈರಾಗ್ಯ-
ಭಾಗ್ಯವೇ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪರಮಪ್ರಿಯವಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆರ್ಯಜನಾ
ದರಣೀಯಚರಿತಳಾದ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವಿಧೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಮಾಧಾನ
ಪಡಿಸಿ ಸನ್ಯಾಸಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಅನಂತರ
ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ
ಬಂದರು.

ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸಪ್ರದಾನವು

ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ರಾಮಾ-
ಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಗುರುವರರು ಅಧಿಕಾರಿಯೋಗ್ಯತಾತಾರತಮ್ಯ
ದಿಂದ ತ್ರಿಮಾತ್ರಪೂರ್ವಾನಂತಮಾತ್ರಾನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ,
ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟವಾದುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ
ಪ್ರವಿಷ್ಟನಾದುದರಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಾಚಕವಾದ ಓಂಕಾರಾಪರಪರ್ಮಾಯ-
ಪ್ರಣವಮಂತ್ರವೇ ಮುಂತಾದ ಪವಿತ್ರಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಯವಿನಯಾದಿ
ಗುಣಾನ್ವಿತರಾದ ನೂತನಯತಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದರು.

ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಪರಿಪಾಲನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತಸಮರ್ಥರಾದ ಗುರುವರ್ಯರು
ನೂತನಯತಿಗಳ ಉತ್ತಮಾಂಗದಲ್ಲಿ (ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ) ರತ್ನವಜ್ರಾದಿಖಚಿತವಾದ
ವ್ಯಾಸಮುಷ್ಟಿವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನಮಾಡಿ ಶ್ರೀಮದುತ್ತ-
ರಾದಿಮರೀಯಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಪರಿಪಾಲನಮಹಾಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾ-
ಭಿಷೇಕಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥರೆಂದು
ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದರು.

ಸತ್ಯಃ ಬೋಧಃ ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಭೂತ-
(ಯಥಾರ್ಥ) ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದಲೂ, ಸತ್ಯಃ ಬೋಧಃ ಯಸ್ಮಾತ್
ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ನಿಜಪಾದಾಂಬುಜಭಜಕರಾದ ಜನಗಳಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನ

ಅನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನನಿರಸನಪೂರ್ವಕ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನಪ್ರದಾನಮಾಡುವವರಾದುದರಿಂದಲೂ ಸತ್ಯಬೋಧಃ ಎಂಬ ನಾಮಧೇಯವು ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿತು.

ಸಚ್ಚಿದ್ರ ಉತ್ತಮಂ ಬ್ರೂಯಾದಾನಂದಂ ತೀತಿ ವೈ ವದೇತ್, ಯೇತಿ ಜ್ಞಾನಂ ಸಮುದ್ರಿಷ್ಟಂ ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ ಉತ್ತಮಾನಂದಜ್ಞಾನ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ್ದರಿಂದ (ಸತ್ಯಂಬೋಧಯತೀತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಃ) ಸತ್ಯಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸುಜನಸಂದೋಹಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರಾದುದರಿಂದಲೂ ಸತ್ಯಬೋಧರೆಂಬ ನಾಮವು ಅರ್ಥವತ್ತಾಯಿತು.

ಸತ್ಯಪ್ರಿಯದತ್ತಸತ್ಯಬೋಧನಾಮಧೇಯಶೋಭಿತರಾದ ಅಭಿನವ-ಭಿಕ್ಷುವರ್ಯರು (ಸೂತನ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು) ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರಧಾರಣಮಾಡಿ ಕೌಪೀನೋತ್ತರೀಯದಂಡಕಮಂಡಲುಮಾತ್ರದಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿ ಕಟಕಕುಂಡಲಮುಕ್ತಾಮಾಲಾದ್ಯಾಭರಣಜಾಲಗಳಿಂದರಹಿತರಾಗಿದ್ದರೂ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉದಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಾಲಸೂರ್ಯನಂತೆ ಸಹಜ ಪ್ರಭಾವಿಭಾಸಮಾನರಾದರು.

**ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧರ ಯತಿಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ-
ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಅಶೇಷರೂ ಆನಂದಭರಿತರಾದರು**

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀವಾದಂಗಳವರ ಸನ್ಯಾಸಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಸ್ವೀಕಾರ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಘನಾಂತವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದ ವೇದಪಾಠಕರ ಘನಗಂಭೀರವಾದ ವೇದೋಚ್ಚಾರಣಧ್ವನಿಯೂ ಕರ್ಣಾನಂದದಾಯಕವಾದ ವಾದ್ಯಗಳ ಮಂಗಳಧ್ವನಿಯೂ ದಿಗಂತವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮಿಳಿತರಾದ ಸಕಲಪ್ರಜೆಗಳೂ ಮಂಗಳಮಂಜುನಾದಿಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಆನಂದಾನುಭವಮಾಡುವರೋ ಹಾಗೆ ಈ ಮಹೋತ್ಸವ ಅವಲೋಕನಧುರಂಧರರಾದ ಸಕಲಸುಜನರೂ ಆನಂದಬಾಷ್ಪಸಲಿಲಧಾರೆ

ಯಿಂದ ಮಂಗಳಸ್ನಾನವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು.

ಗುರುದತ್ತಂ ಗುರುಪದಂ ಪದಂ ಸಕಲಸಂಪದಾಂ |

ಸುತರಾಂ ಸತ್ಯಧಿಷಣಃ ಪ್ರತಿಪದ್ಯವಿದಿದ್ಯತೇ ||

ತಾವ್ರಯಃ—ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ನಿಜಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಐಹಿಕಪಾರಲೌಕಿಕೋಭಯಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗೂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮೋಕ್ತಾಂಕ್ಷಿಚತುರ್ವಿಧಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಹೇತುಭೂತವಾದ ವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪರಿಪಾಲನರೂಪವಾದ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಪದವಿಯನ್ನು ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಂಗೀಕಾರಮಾಡಿ ವಿದ್ವದ್ವೃಂದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೋತಮಾನರಾದರು.

೨೬ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಯತೀಶ್ವರರ ಮುಮೂರ್ಷಾವಸ್ಥೆಯು

ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗಳಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಪದವೀಪರಿಪಾಲನಸ್ವಾಭಿಮತಯೋಗ್ಯಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸಪ್ರದಾನ ಈ ಉಭಯಮನೋರಥಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸಿದುದರಿಂದ ಧನ್ಯರಾದ ಜಗನ್ಮಾನ್ಯಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ವೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಮುಮೂರ್ಷಾದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಬಾಗವತಭಾಷ್ಯಾನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸುಧಾದಿ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಪಾರಾಯಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿಜಶಿಷ್ಯವೃಂದಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞಾಮಾಡಿದರು.

ಗುರುವರ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುವಾದಾರವಿಂದದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ಗುರುಭಕ್ತಿಭರಿತರಾದ ಅಂತೇವಾಸಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರು ಗುರ್ವಾಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಿಯಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮಗ್ರಗ್ರಂಥಪಾರಾಯಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಗುರುವರ್ಯರ ಪರಲೋಕಗಮನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರುಗಳಿಗೆ, ಗೋಭೂವಸ್ತ್ರಾಭರಣಾದಿ
ವಸ್ತುಜಾತವಿತರಣವೈಭವವು

“ದಾತ್ಯತ್ವಂ ಪ್ರಿಯವಕ್ತೃತ್ವಂ, ಧೀರತ್ವಮುಚಿತಜ್ಞತಾ |
ಅಭ್ಯಾಸೇನ ನ ಲಭ್ಯಂತೇ ಚತ್ವಾರಿ ಸಹಜಾ ಗುಣಾಃ ||”

ಎಂಬ ಸೂಕ್ತಿಯಂತೆ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ
ಔದಾರ್ಯಾಖ್ಯಮಹಾಗುಣಸಂಪನ್ನರು. ಏತಾದೃಶದಾತ್ಯತ್ವ, ಅನನ್ಯ-
ಸಾಧಾರಣವೈದೃಷ್ಯ, ಇವೆರಡೂ ಶ್ರೀಉತ್ತಮ ಯತಿಗಳಿಗೆ ಪರಂಪರಾಸಿದ್ಧ
ವಾದ ಸಂಪತ್ತು. ಇಂತಹ ಕಾಂತಗುಣಾನ್ವಿತರಾದ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ಯೈಕಾಂತ-
ಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸ
ದೇವರಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ವೈದೃಷ್ಯಾದಿಸುಗುಣಭೂಷಣರಾದ ಪಾತ್ರತಮ
ರಾದ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರುಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷದಕ್ಷಿಣಾರ್ಪಣವಾಗಿ, ಗೋದಾನ,
ಭೂದಾನ, ಸುವರ್ಣದಾನ, ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ, ಕುಂಡಲಾಂಗುಲೀಯಕ
ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಗೋಪೀಚಂದನಖಂಡಾದಿದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ವಿದ್ವತ್ಕುಲಕಮಲಭಾಸ್ಕರರಾದ ಗುರುವರರು ದಲೋಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು
ಸರ್ವಜ್ಞಭಾಷ್ಯಭಾಷಿತಮಹಾರ್ಥಾನುಸಂಧಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮೀಪ
ವರ್ತಿಗಳಾದ ಜನಗಳ ಶ್ರವಣಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕೃತಿಯಿಂದ
ಪಠನಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಪರಲೋಕಯಾತ್ರೆಯು

ಧನ್ಯಮಾನ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು,
ರುಧಿರೋದ್ಗಾರಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಜೈತ್ರಶುಕ್ಲ ತ್ರಯೋದಶೀ ದಿನಸ, “ಸಂತತಂ
ಚಿಂತಯೇಽನಂತಮಂತಕಾಲೇ ವಿಶೇಷತಃ” ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು
ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದಂತೆ ರಮಾರಮಣರಮಣೀಯಚರಣಸ್ಥರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ

‘ಕಣ್ಣನೂರು’ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭೌತಿಕದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ನಿಜಗುರುಗಳ ಕಳೇವರತ್ಯಾಗಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯ ಕಾರ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಾಭಿಜ್ಞರಾದ ಅಭಿಜ್ಞ ಶಿರೋಮಣಿಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ನಿರ್ಧರಮಾಡಿ ಕೃತಸ್ನಾನರಾಗಿ ಧೃತದ್ವಾದಶೋರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರರಾದ ಸ್ವಕೀಯ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರುಗಳದ್ವಾರಾ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ದೇಹವನ್ನು ನಿಕಟವರ್ತಿಯಾದ ವಾನರವೀರಾಮಧುರಾಖ್ಯವಾದ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಈ ಗ್ರಾಮವು ‘ಮಾನಾಮಧುರೆ’ ಯೆಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಈಗ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವದು.

ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳ ಕಳೇಬರವನ್ನು ಘೃತಮಾಲಾನದಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋದರು

ತತಃ, ಅನಡ್ಧ, ಸುಷಿರ, ಘನಗಳೆಂದು ಕ್ರಮಸಂಕೇತಯುಕ್ತಗಳಾದ, ವೀಣಾ, ಮೃದಂಗ, ವೇಣು, ತಾಳಗಳೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧನಾದ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅಂಬರವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುತ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರುಗಳದ್ವಾರಾ “ರೂಕ್ಷವಾಸಾಟವೀದಾಹದಕ್ಷಜ್ಞಾನಾನಲೋನ್ನತೇಃ | ಸತತಂ ಹೇತುಭೂತೇಯಂ ಘೃತಮಾಲಾ ವಿರಾಜತೇ ” ಎಂದು ವರ್ಣಿತಪ್ರಭಾವಪ್ರಭಾಸಮಾನವಾದ ಘೃತಮಾಲಾನದೀಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋದರು.

ವೃಂದಾವನ ಸ್ಥಾಪನೆಯು

ಘೃತಮಾಲಾನದಿಯ ವಿಮಲಜಲದಲ್ಲಿ ಗುರುಕಳೇವರಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ನೂತನೋದಿತರವಿಮಂಡಲದಂತೆ ಅರುಣವರ್ಣೋವೇತವಾದ ಕೌಪೀನಕಟಿಸೂತ್ರ, ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿಸಿ ದ್ವಾದಶೋರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಗಳಿಂದಲೂ ತುಳಸೀಮಣಿನಾಲಾದಿಂದಲೂ ಸಮಲಂಕೃತವಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿ ಜೀತನದಂತೆ ಕಾಂತಿಯುತವಾದ ಗುರುಕಳೇವರವನ್ನು

ಪವಿತ್ರವಾದಭೂಗರ್ತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನಮಾಡಿ ಲವಣಪೂರಿತವನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ತದುಪರಿಸುಂದರವೃಂದಾವನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನಮಾಡಿದರು.

ಮಾನಾಮಧುರಗೆ ನಾನಾಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಮಾಗಮವು

ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯರ ಪರಲೋಕವಾರ್ತಾಶ್ರವಣಮಾಡಿ ಬಹುಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರುಗಳು ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಮಾನಾಮಧುರಗೆ ಬಂದರು. ಗುರುವರ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಜಪ್ಯಮಂತ್ರಸ್ತೋಮವನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಬಹುವಿಧಗಳಾದ ಪೂಜಾಸಾಧನಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಪೂಜಾವನ್ನು ಪರಮವೈಭವದಿಂದ ನಡೆಸಿದರು.

ನೂತನವೃಂದಾವನ ಪೂಜಾಲಂಕಾರವೈಭವವು

ನೂತನಯತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತಮ್ಮಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ನಿಜಗುರುಗಳಸುಂದರನವವೃಂದಾವನದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೋಮಲದಳಗಳಿಂದ ವಿಲಸಿತವಾದ ತುಳಸೀಮಾಲಾಗಳಿಂದಲೂ, ಸುಗಂಧಬಂಧುರವಾದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಮಾಲತೀಬಕುಳಚಾಂಪೇಯಚಂಪಕಾದಿ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕಾರಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಪೂಜಾಮಾಡಿ ಹಸ್ತೋದಕಮಂಗಳಾರ್ತಿಕ್ಕಾಡಿ ವೈಭವಗಳಿಂದ ಸಮಾಗತರಾದ ಅಶೇಷಯೋಷಿತ್ಪುರುಷಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮೋದನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು.

ಸಮಸ್ತ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಭೋಜನವು

“ಅಶ್ವಾತ್ಥನಂತಃ ಖಲು ತತ್ಪ್ರಕೋವಿದ್ಯೈಶ್ಚಿದ್ಧಾಹುತಂ ಯನ್ಮುಖ-ಈಜ್ಞನಾಮುಖಃ” ಎಂದು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೋಕ್ತರೀತ್ಯಾ ತ್ರಿವಿಧಪರಿಚ್ಛೇದಶೂನ್ಯನಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಅನಂತಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಕಾಂತನಿಗೆ ಪರಮಪ್ರಿಯವಾದ ಪರಸ್ಪರಪ್ರಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಸಂತರ್ಪಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ ಅಶೇಷಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರುಗಳಿಗೂ ರಸಭರಿತವಾದ ವಿವಿಧ ಪಕ್ಷಾನ್ನಗಳನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಮಾಡಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಆನಂದವನ್ನು

ಉಂಟುಮಾಡಿದರು.

ದಕ್ಷಿಣಾಪಿನಿಯೋಗದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವು

ವರ್ಣನಾತೀತವಾದ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನದಾನಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ಶ್ರೀಸತ್ಯ-
ಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಪುರುಷರಿಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಬಾಲಕರು
ಗಳಿಗೂ ಶಿಶುಗಳಿಗೂ ತಾರತಮ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ವಿತರಣಮಾಡಿದ
ಅಪಾರವಾದ ದಕ್ಷಿಣಾದ್ರವ್ಯರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತಾಂಜನಲೋಚನರಾಗಿ
ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೂ ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯವು ಏಕಮಾತ್ರವೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ದೇವಾಂಶಸೂಚಕವಾದ ಅನಾನುಷ್ಠಾಪಾರವು

ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಗುರುವರ್ಯರಿಗೆ ದಿನಾಕರನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನು ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖರಕಿರಣಗಳಿಂದ ವಿರಾಜ
ಮಾನನಾಗಿ ಲೋಚನಗೋಚರನಾದನೋ, ಮಹಾಮಹಿಮರಾದ ಮಹಾ
ದೇವರಿಂದಲೂ ಮಾನ್ಯಳಾಗಿ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತಳಾದ ಗಂಗಾದೇವಿಯು
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗಿ ಅದ್ವೈತ ಸವಣೂರಿನಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥ
ವೆಂಬ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತಳಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವಳೋ ಏನಮಾಧ್ಯ
ನ್ಯಾಸಾಧಾರಣಮಹಿಮಸ್ತೋಮಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವ ಗುರುಸಾರ್ವ-
ಭೌಮರಿಗೆ ವರ್ಣಿತವಾದ ಗುರ್ವಾರಾಧನಾದಕ್ಷಿಣಾದ್ರವ್ಯವಿತರಣಾದಿ
ಕಾರ್ಯವು ಅಗಾಧವಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ಗುರುಮಹಿಮಾಭಿಜ್ಞರಾದ ಪ್ರಾಜ್ಞ-
ಶಿರೋಮಣಿಗಳಿಗೆ ಭಾಸವಾಗದಿರದು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರುಗಳಿಗೆ ವಿತರಣಮಾಡಿದ ನಸ್ರಾಭರಣಾದಿಗಳು

ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಆರಾಧನಾಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ರೇಷ್ಮೆ
ಅಂಚಿನ ಅಂತರೀಯವಸ್ತ್ರ (ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಬಟ್ಟೆ)ಗಳನ್ನೂ ಹೊದಿಯುವ
ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ದಾನಮಾಡಿದರು.

ಗುರ್ವಾರಾಧನಾಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಸುವರ್ಣಾತ್ಮಕವಾದ ಕರ್ಣಾಭರಣಗಳನ್ನು ವಿವೃಷ್ಟನರಿಗೆ ವಿವಿಧೋಗಮಾಡಿದರು.

ಚಾರುಚಾಮಿಕರೀಯಾಣಿ ಮುಕ್ತಾಯುಕ್ತಾನಿ ತನ್ಮಹೇ |

ವಿಪಚ್ಚಿದ್ಭೃಷ್ಟು ಕೇಭೃಷ್ಟಿಚ್ಛ್ರವಣಾಭರಣಾನಿ ಚ ||

ಸ.ವಿ.ಸ. ೬ ಶ್ಲೋ ೨೪.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಕತಿಪಯವಿಪ್ರೋತ್ತಮರಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನಾಮಾಂಕಿತವಾದ ಭಂಗಾರದ ಉಂಗುರಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪಂಡಿತರುಗಳಿಗೆ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಶಾಲುಗಳನ್ನೂ ಭಂಗಾರದ ಕಂಠೀಸರಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು.

ರಾಮನಾಮಾಂಕಿತಾ ಹೈಮೀಃ ಕೇಭೃಷ್ಟಿತ್ತೇಭೃ ಉರ್ಮಿಕಾಃ |

ಉರ್ಣಾವಸ್ತ್ರಾಣಿ ಕೇಭೃಷ್ಟಿತ್ಯೇಭೃಷ್ಟಿತ್ಯುರಮಾಲಿಕಾ ||

ಸ.ವಿ.ಸ. ೬ ಶ್ಲೋ ೨೫.

ಗುರ್ವಾರಾಧನಾಮಹೋತ್ಸವಾರ್ಥಂ ಸಮಾಗತರಾದ ಸಮಸ್ತಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೂ ಆನಂದಭರಿತರಾದರು. ಆರಾಧನಾಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಮಿಳಿತರಾದ ಸಕಲಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೂ ವೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ ದಕ್ಷಿಣಾದ್ರವ್ಯಲಾಭಾದಿಗಳಿಂದ ಆನಂದಿತರಾಗಿ ಈ ಮಹೋತ್ಸವವು ಧರ್ಮರಾಜನ ರಾಜಸೂಯಾಧ್ವರಕಲ್ಪನಾಯಿತೆಂದು ಶ್ಲಾಘನಮಾಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು.

ಸದೃಶಂ ಪಾಂಡವೇಯಾಯರಾಜಸೂಯಸಮೇನ ತೇ |

ಅದ್ಧಾ ತಮುದ್ಧವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತುಷ್ಟಾ ಯಾತಾ ಧರಾಮರಾಃ ||

ಸ.ವಿ.ಸ. ೬ ಶ್ಲೋ ೨೬.

ನೂತನಯತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದುರಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಗುರುದ್ರೋಹಿಯಾದ ಗುರುರಾಯಾಚಾರ್ಯರ ವಿಚಾರವು.

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸಂಸ್ಥಾನಪರಿಪಾಲನಕಾಲ

ದಿಂದಲೂ ಉತ್ತರಾದಿಮಠದಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಯಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಲೌಕಿಕಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಾಹಮಾಡುತ್ತಾ ಅಧಿಕಾರವಿಶೇಷವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಇವರು ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದಮೇಲೆ ನೂತನಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು ಅಧಿಕಾರವ್ಯಯಾಚನ ಮಾಡಿದರು.

ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ವಿಶೇಷದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸನ್ನದ್ಧರಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಇವರ ಅಪೇಕ್ಷಾನುಸಾರವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯದಾನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಗುರುರಾಯಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಗುರುವರ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾದ್ರೋಹಬುದ್ಧಿಯುದಿಯಿಸಿತು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಯಾತ್ರೆಯು.

ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀರಾಮದೇವರಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾದ ಈಶ್ವರಲಿಂಗದಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನವಾದ ದಕ್ಷಿಣಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಯಾತ್ರಾಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪರಿವಾರಪರಿವೃತರಾಗಿ ವಿದ್ಯಾವಿನಯಾದಿಸದ್ಗುಣಭೂಷಣರಾದ, 'ಆಚಾರಃ ಪ್ರಥಮೋ ಧರ್ಮಃ' ಯಂದು ಸ್ಮೃತಿಪ್ರಶಂಸಿತನಾದ ಸದಾಚಾರದಿಂದ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರುಗಳನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿದರು.

ಪ್ರಸಕ್ತರಾದ ಗುರುರಾಯಾಚಾರ್ಯರು ರಾಜಕೀಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ
ಪೈತುನ್ಯ (ಭಾಡಿ) ವಾದವು

ಗುರುರಾಯಾಚಾರ್ಯರು ಅಧಿಕಾರಪ್ರಧಾನಸ್ಥಾನವಾದ ರಾಮನಾಥ

ಪುರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸುವಂತೆ ಮಿಥ್ಯಾವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪನಮಾಡಿಕೊಂಡರು:—

ಸ್ವಾಮಿ, ಪ್ರಭುವರ್ಯರೇ, ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀಮದ್ವಿಶ್ವರಾಜಾದಿಮಠದ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಸರ್ವಥಾಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಸಮ್ಮತರಾದ ಬೇರೊಬ್ಬ ಸಂಘನಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಮರಣೋನ್ಮುಖರಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಠದ ಪರಿವಾರದವರಾದ ಕೆಲವರು ದ್ರವ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಕೈಯಿಂದ ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸರ್ವಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಅವರ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲವೈಭವಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಶ್ರೀ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮೂಲರಾಮದೇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ದೇವರುಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ವಿಜಯಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಸೇವಕರಾದ ರಾಜಭಟ್ಟರುಗಳನ್ನು ಪಾಂವಾರುನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿದ್ದು ರಾಮೇಶ್ವರ ಧನುಷ್ಯೋಟಿ ಯಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ವಾಪಸುಬರುವಾಗ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಮಾಲ್ಯವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಬಂಧಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ಕಳುಹಿಸಿಕೊಂಡು ತಕ್ಕದ್ದು.

ರಾಜಭಟ್ಟರು ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನಂತರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ಈ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ತಮಗೆ ನಾನು ಹತ್ತುಸಹಸ್ರ ವರಹಗಳನ್ನೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಒಂದು ಆನೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಈತನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಧಿಕಾರಿಯು ದ್ರವ್ಯಶಾಪರನಾಗಿ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಯಾತ್ರಾ ವೈಭವವು

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಗುರುವರ್ಯರು ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಷೇತ್ರದ ಪವಿತ್ರ ಯಾತ್ರಾಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಮಾನವಾದ ಪುರಗ್ರಾಮ ಪ್ರವೇಶಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ ನಿರುಪಮ- ಸಂಪತ್ಸೂಚಕವಾದ ಗಂಭೀರಭೇರೀಧ್ವನಿಯಿಂದ ನಭೋಮಂಡಲವನ್ನು ಪೂರಣಮಾಡುತ್ತಾ ಗುರ್ಮಗಮನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಿಜಶಿಷ್ಯ ಮಂಡಲಿಯ ಸಾದರಾಹ್ವಾನವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ, ತತ್ತ್ವನ್ನಗರ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮಪೂಜಾತಪೋವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸಿದ್ಧಾಂತ ತತ್ವೋಪದೇಶ, ತಪ್ತಮುದ್ರಾಧಾರಣಾದಿಗಳಿಂದ ಶಿಷ್ಯವೃಂದಕ್ಕೆ ಮಹಾನಂದ ದಾಯಕರಾದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರೇ ಮುಂದೆಮುಂದೆ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಾ ವನ- ಮಧ್ಯವಿದ್ಯೋತಮಾನವಾದ ದರ್ಭಶಯನಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಥಾನಪರಿವಾರ ಪರಿವೃತರಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರರಾಜನ ಆಗಮನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ತ್ರಿರಾತ್ರಪರ್ಯಂತ ಶಯನಮಾಡಿದ ಪರಮ- ಪವಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ದರ್ಭಶಯನಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸೀತಾಪತಿಯಾದ ರಾಮ ಚಂದ್ರದೇವರನ್ನು ಪರಮಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕಪೂಜಾಮಾಡಿದರು.

ಗುರುವರ್ಯರು ದರ್ಭಶಯನಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಬೆಳೆಸಿದುದು

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಷೇತ್ರಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಸರಮವಿಭವಪೂರ್ವಕ ಬಿಜಯಂಗೈದು ಸ್ವರ್ಕೀಯಶರಶ್ಚಂದ್ರಚಂದ್ರಿಕಾಧವಳಯಶೋರಾಶಿಯಂತೆ ಬಾಭಾಸಮಾನವಾದ ಜಲರಾಶಿಯೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಸಿಂಧುರಾಜನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದರು.

ಹಾರೇಣ ಸಹಿತಂ ಸ್ವೇನ ರಾಮಂ ಪಙ್ಕಿರಥೋದ್ಭವಂ |

ವಿಲೋಕ್ಯೈತಂ ಚಲದ್ಭಂಗಂ ವೇಪಮಾನಂ ಭಯಾದಿನ ||

—ಶ್ರೀ ಸ.ವಿ. ಸರ್ಗ ೬ ಶ್ಲೋ ೪೬.

(ವ್ಯಾ.) ಹಾರೇಣ=ಹರಿಭಕ್ತಃ ಭಜನೀಯೋಽಸ್ಯೇತಿಹಾರಃ (ಹರಿಭಕ್ತಃ) (ತೇನಭಕ್ತಿರಿತ್ಯಣ್ಪ್ರತ್ಯಯಃ) ಸ್ವೇನ=ಸ್ವಾತ್ಮನಾ, ಹಾರೇಣ (ಹರೇಃ ವಾಯೋಃ ಅಪತ್ಯಂ ಹಾರಃ (ಹನುಮಾನ್) ತೇನೇತಿ ಧ್ವನಿಃ |

ಹರಿಭಕ್ತರಾದ ತಮ್ಮಿಂದ (ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧರಿಂದ) ಸಹಿತರಾಗಿ ಶ್ರೀ-ರಾಮಚಂದ್ರಮೂರ್ತಿಯು, ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ವಾಯು-ಕುಮಾರನಾದ ಹನುಮಂತನಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಬಂದಂತೆ ಭಾಸವಾಗಿ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ರಾವಣಕುಂಭಕರ್ಣಾದಿ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಹಾರಾರ್ಥ ವಾಗಿ ಹನುಮದಾದಿ ವಾನರಸೈನ್ಯಸಮಾವೃತನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ದಂತೆ ಈಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಬಂಧಿಸಲು ಬಂದನೋ ಕೌಸಲ್ಯಾನಂದನನೆಂದು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಚಂಚಲತರಂಗಸಂಘಗಳಿಂದ ಸಂಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವನೂ,

ತತಸ್ತಸ್ಯ ಸ ವೈದೇಹೀವರಾಲೋಕನಜನ್ಮನಾ |

ಮುದಾ ನೃತ್ಯಂತಮಿವ ಸಂಚಲಂ ಮಂದ್ರಸ್ತವಸ್ವನಂ ||

—ಸ.ವಿ.ಸ. ೬ ಶ್ಲೋ. ೪೭

ತನ್ನ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ವರೂಪಳಾದ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನೂ, ಅಳಿಯ ನಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುರೂಪನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನೂ ಸಂದರ್ಶನಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಸಂಜಾತವಾದ ಸಮ್ಯೋದಾತಿಶಯದಿಂದ ನರ್ತನಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ, ತನ್ನ ಗಂಭೀರನಾದದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೂ ಸಮುದ್ರರಾಜನು ವಿರಾಜಮಾನನಾದನು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಿಯವಾದ ವರಾಶ್ರಮವನ್ನು (ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು) ಗುರುಗಳ ಕರಸರೋಜದಿಂದ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿ ಅನಾದಿಕಾಲೀನವಾದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಶೇಷನದಿ(ಪಾಂವಾರು)ಯನ್ನು ತರಣಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಧನುಷ್ಕೋಟೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯು

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶೇಷನದಿ(ಪಾಂವಾರು)ಯನ್ನು ದಾಟಿದಮೇಲೆ “ಕಾಮದ್ವಿಷಂಕಾಮಿತದಾನದಕ್ಷಂ ಶ್ರೀಮಜ್ಜಟಾಜೂಟ-ವಿಭಾಸಿಗಂಗಂ | ರಾಮೇಶ್ವರಂ ರಾಮಕೃತಪ್ರತಿಷ್ಠಂ ರಾಮಾಗೃಹೀತಾರ್ಥ-ತನುಂ ನತೋಽಸ್ಮಿ” ಯಂದು ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜ ಪೂಜ್ಯಚರಣದಿಂದ ವರ್ಣಿತವಾದ ಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತವಾದ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ಧನುಷ್ಕೋಟೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯು ತೀರ್ಥಪ್ರಬಂಧಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಈರೀತಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ—

“ಜನಾ ನಾನಾದಾನಾಧ್ಯಯನಯಜನಾಪೂರ್ತವಿಧಿನಾ
ವೃಥಾಖಿನ್ನಾ ದೈನ್ಯಂ ಭಜಥ ನಿಜನೀಶ್ರೀಯಸಕೃತೇ |
ಸುರಶ್ರೇಣೀಕ್ಷೋಣೀಸಕಲಸುಜನಾಭೀಷ್ಟಫಲದಾ
ಧನುಷ್ಕೋಟೀ ಪೇಟೀ ಸುಕೃತಸುಧನಸಾಕ್ಷಿ ಮಹತೀ||”

ಇದರ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥವು

ಎಲೈ ಜನಗಳಿರಾ, ನಿಮ್ಮ ಶ್ರೀಯಸ್ಸಿಗೋಸ್ಕರ ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯಾದಿ

“श्रीपतिर्मानदो नः”

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತಿ

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—೨೦೧೨	ಸಂಚಿಕೆ ೧೦
------------	-----------	--------------

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ

ಬೆಂಗಳೂರು 2

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

	...	...	ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	...	...	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	...	...	೨
ಶ್ರೀ ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರು	...	...	೫
—ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ. ಗುಂಡೂರಾವ್			
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದ	...	...	೧೭೩-೧೮೦
—ಶ್ರೀ ಭೀಮರಾವ್, ದಾವಣಗೆರೆ			
ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾಮೃತ	...	...	೮೧-೯೬
—ಶ್ರೀ ಮಹಿಷಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು			

ಸಾಂಬವಿಜಯ

(ಬಲರಾಮ ಪ್ರತಾಪ)

ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕ (ಕನ್ನಡ)—ಬೆಲೆ ೦-೮-೦

ಲೇಖಕರು: ಆಸ್ಥಾನವಿದ್ವಾನ್ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಭಟ್ಟರು,
ಸಾಹಿತ್ಯಶಿರೋಮಣಿ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಪುರಮಠ
ಉಡುಪಿ ದ. ಕೆ.

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೊ ನ:’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

“ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾತ್ರಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ ॥”

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಆಗಸ್ಟ್	ಸಂಚಿಕೆ ೧೦
------------	-------------	--------------

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

“ಎಂದೆಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪೊಂದಿದವನೋ ಪು-
ರಂದರಗೊಲಿದಂತೆ ಒಲಿಯೋ ನಿಜಯನಿತ್ಯಲ”

॥ 'श्रीपतिर्मानदो नः' ॥

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಅಥಣಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಮಂತ್ರಾಲಯಪ್ರಭುಗಳು

ಬೆಳಗಾಂಜಿಲ್ಲಿಯ ಅಥಣಿಯಲ್ಲಿ ಈ ೪-೬ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಬೃಂದಾವನವಿದೆ. ಹೂಗಾರ ಭೀಮದಾಸರು ಅಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕರು. ಯಜಮಾನತನವೂ ಅವರದೇ. ಶ್ರೀರಾಯರ ಬೃಂದಾವನವಿರುವುದು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ. ಸುಮಾರು ೧೫ ಅಡಿ ಉದ್ದ, ೮ ಅಡಿ ಅಗಲ ವಿರಬಹುದಾದ ಅಷ್ಟೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಯರಿಗೆ ಹಸ್ತೋದಕಕ್ಕೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುವಾಸಿನಿಯರ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಅಡಿಗೆ ಮೊದಲಾದುವೆಲ್ಲ ಆಗದೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಸೇವೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಡೆಯಪಕ್ಷ ೩-೪ ಜನರನ್ನಾದರೂ ಸೇವೆಮಾಡುವವರನ್ನು ಊರುಊರುಗಳಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀರಾಯರು. ಅವರುಗಳಿಗೂ ಭೋಜನ ಅಲ್ಲೇ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಶ್ರೀಹರಿಭಜನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಪಿಶಾಚಿಗಳ ಬಾಧೆಯುಳ್ಳವರೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲೇ ಬಂದು ಕೂಡಬೇಕು; ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದು ತಲೆಯಾಡಿ ಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಾಪ ತೋರಿಸಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸ್ಥಳವಿಸ್ತಾರ ಮಾತ್ರ ಅಷ್ಟೇ. ಮಳೆಬಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನೀರೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಕೂತವರ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದೇ ಭೂಸ್ಪರ್ಶವಾಗಬೇಕು. ಇದು ವಿದ್ಯಮಾನಸ್ಥಿತಿ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಜನರು ರಾಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ, ರಾಯರು ಭಕ್ತರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಅಶ್ವತ್ಥಕರ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಯರ ಮೃತ್ತಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಲ್ಲವೆ 'ಅಗಮ್ಯಮಹಿಮಾಲೋಕೇ ರಾಘವೇಂದ್ರೋ ಮಹಾಯಶಾಃ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು!

ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಭೀಮದಾಸರ ಗೋಪಾಲ ಬುಟ್ಟಿ ಸುಮಾರು ೧೫೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ಭಕ್ತರನ್ನೇಕರಿಂದ ತುಂಬಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಹಣ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ದೊರೆತಮೇಲೆ, ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಗಳವರನ್ನು ಭವ್ಯಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಇರುವ ಹಣ ಯಾವ ಒಂದೂ ಕಟ್ಟಡದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಾಲದಾದುದರಿಂದ ಹಿಂದಿದ್ದ ನೆಮ್ಮದಿಯು ಈಗ ಭೀಮದಾಸರಿಗಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಪಾಕಶಾಲೆ, ಸೇವೆಮಾಡುವವರಿಗೆ ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಮನೆ, ಅಡಿಗೆಮನೆ, ಅಡಿಗೆಯವರಿಗೆ ಮನೆ, ಅರ್ಚಕರಿಗೆ ಮನೆ, ಭಾವಿ, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಶ್ರೀರಾಯರನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡಿಸುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಶ್ರೀರಾಯರು ಸ್ವಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟರೆಂಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಥಣಿಯ ಮಠಕ್ಕೆ ಭೂದಾನಮಾಡೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು ನಾಳೆಯೊಳಗೆ ಕೆಲವು ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯ ದಾನಪತ್ರ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾಗುವುದಿದೆ. ನಾಸಿಕದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಬಿ.ಎ., ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ. ಅವರು ಶ್ರೀರಾಯರ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು (ಅಮೃತ ತಿಲೆಯಲ್ಲಿ) ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆಲ್ಲ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಬೃಂದಾವನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಶ್ರೀರಾಯರ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಯಾವ ಅಭ್ಯಂತರವಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀರಾಯರಪ್ರತಿಷ್ಠಾಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಕಾರವಿದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀಶ್ರೀಸುಯಮೀಂದ್ರತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಗಳವರು ಒಪ್ಪಿ ಮಠದ ನಿರೂಪಕಳಿಸಿ ಅಂದೇ ಭೀಮದಾಸರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕರುಣಾನಿಧಿತನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ಮಂದಭಾಗ್ಯರಿಗೆ ದೊರೆಯದಿವರ ಸೇವಾ”

(ಶ್ರೀದವಿಠಲದಾಸರು)

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತಜನಮಂದಾರತರುಗಳಾದ ಶ್ರೀರಾಯರಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಕುಂದುತಂದುಕೊಳ್ಳದರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ಒದಗಿಸಿ

ಕೃತಾರ್ಥರಾಗಲು ಹರಿಭಕ್ತರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಬಡತನದಲ್ಲಿರುವವರು ೫-೧೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಹಾಯಮಾಡಿದರೂ ಸಾಕು; ಸಿರಿವಂತರು ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬರಲೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಪಂಚಮನವಾಗಿ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರು ಸೈಟು (ಸ್ಥಳ) ಕೊಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಗರ್ಭಗುಡಿಕಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅಥಣಿಯಲ್ಲಿನ ರೂಪವನ್ನು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರಿಸುವಂತೆ ಶ್ರೀ ರಾಯರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಅನುಕೂಲಪಡಿಸಿರೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಸೈಟು ಒದಗಿ, ಭಾವಿಯೊಂದಾಗಿ, ಗರ್ಭಗುಡಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದೊಡನೆ, ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಸುಯ-ಮೀಂದ್ರತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಈಗಾಗಲೇ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಭೀಮದಾಸ ಹೂಗಾರ ಅವರು ಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರಿಂದ ತರಿಸಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರಗುರುರಾಯರ ಬೃಂದಾವನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಭಕ್ತವರ್ಗವನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವಂತೆ ಶ್ರೀಗುರುವರದ ಶ್ರೀ ಸೀತಾಸಮೇತ ಶ್ರೀ ರಾಘವ (ಶ್ರೀರಾಮ)ನು ಬೇಗ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲೆಂದೂ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡಿಸಿಕೊಡಲೆಂದೂ ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಡುತ್ತೇವೆ.

“ ಶರಣರ ಸಂಜೀವ ” ಎಂದು ಶ್ರೀದವಿಠಲದಾಸರಿಂದ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಅನುಗ್ರಹರೂಪರಸವೃಷ್ಟಿಯು ಭಕ್ತವರ್ಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಲಿ.

ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಪತ್ರೆ (ಆಡ್ರೆಸ್ಸು)

ಶ್ರೀ ಭೀಮದಾಸ ಹೂಗಾರ,

ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಮಠ,

ಪೋಸ್ಟ್-ಅಥಣಿ, (ಬೆಳಗಾಂ ಜಿಲ್ಲಾ).

ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತರಸಯಸಿ

ಶ್ರೀ ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರು

ಬರೆದವರು :

ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ ಗುಂಡೂರಾವ್, ಬಿ.ಎ., (ಆನರ್ಸ್)

ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರು ! ಈ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರಿಚಯವುಳ್ಳವರಿಗೆ, ಇವರ ನಾಮಧೇಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ ದಿನವೇ ಸುದಿನ. ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇವರಿಗೆ ಈ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮ ಬಂದಿತು. ಇವರ ಸುನಾಮಧೇಯ ಜಯತೀರ್ಥಯತಿಗಳೆಂದು. ಇವರು ರಚಿಸಿದ ಒಟ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು.

ಈ ಮಹಾಪುರುಷರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಒಂದು ರಸಭರಿತ ಕಾದಂಬರಿಯಂತಿದೆ. ಶೌರ್ಯದ ನೆಲೆವೀಡಾಗಿ, ರೂಪ, ಗುಣ, ಶೀಲಗಳ ತೌರುಮನೆ ಯಾಗಿದ್ದ ಇವರ ದೇಹವು, ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ವಿಚಿತ್ರ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ತೋರಿದ ರೀತಿ ಅಸಾಧಾರಣವಾದುದು. ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರ ತಪ್ಪಿದ್ದರೆ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿಗೇ ಸಾಮ್ರಾಟನಾಗುವ ಯೋಗವಿದ್ದಿತೇನೋ !

ಜಯತೀರ್ಥರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ನಾಮ ಧೋಂಡೂರಾಯನೆಂದು. ಈತ ದೇಶಪಾಂಡೆ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ರಘುನಾಥರಾಯನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮಗ. ಈತನ ತಂದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದರೂ ಒಂದು ಪುಟ್ಟರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಡೆಯ; ಅಲ್ಲದೆ ಸಮರ್ಥ. ಸಿಂಹದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹವೇ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯೋಧರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಧೋಂಡೂರಾಯನೇ ಮೊದಲಿಗನಾಗಿದ್ದನು. ಕುದುರೆ ಸವಾರಿಯೇನು, ಮಲ್ಲಯುದ್ಧವೇನು, ಕತ್ತಿ ವರಸೆಯೇನು, ಸಿಂಹವಿಕ್ರಮವೇನು, ಯಾವು

ದರಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರಿಗೂ ಎರಡನೆಯವನಲ್ಲ. ಆ ಮೈಕಟ್ಟಿನ ಸೊಬಗನ್ನೂ ಮುಖದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ನೋಡಿದವರು ನಿಶ್ಚಂದೇಹವಾಗಿಯೂ ಧೋಂಡೂರಾಯನು ದೇವಾಂಶಸಂಭೂತನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನಾದ ಇಂತಹ ಧೀರಪುತ್ರನಿಗೆ ರಘುನಾಥರಾಯನು ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸಿದನು.

ಒಂದು ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ಭೀಮರಥೀ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ. ಮಧ್ವಾ-ಚಾರ್ಯರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಧೀರೋದಾತ್ತಗುಣೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಖುರಪುಟ ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿಸಿತು. ನಂತರ ಹಯಗಳ ಹೇಷಾ ರವ. ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾವುತರು ಆಕಡೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬ ತೇಜಸ್ವಿ ಪುರುಷನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಂದಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನೇ ಧೋಂಡೂ ರಘುನಾಥರಾಯ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ನೀರುಕುಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತಾವಕಡೆಗೂ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಡೆಯನ ಇಂಗಿತವನ್ನರಿತ ಅವನ ಉತ್ತಮಜಾತಿಯ ಕುದುರೆಯು, ನದಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿತು. ಹೀಗೆ ನದಿಯಲ್ಲಿನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಧೋಂಡೂರಾಯನು ಪಶುಗಳಂತೆ ನೀರಿನವರೆಗೆ ಬಗ್ಗಿ, ಕೈಗಳನ್ನು ಪಯೋಗಿಸದೆ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಜಲಪಾನ ಮಾಡಿದನು. ಇದನ್ನು ಯತಿಗಳು ನೋಡಿದರು. ಅವರಿಗೆ ದೈವೀಗತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ, ಅಂತಹ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪುರುಷನೇ, ಅಕ್ಷೋಭ್ಯ ತೀರ್ಥರಾದ ತಮ್ಮ ಪೀಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುವನೆಂದು, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನೇ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಸರಿ. ಯೋಧನಿಗೆ ಯತಿಗಳು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದರು. ಇದೇ ಗುರುಶಿಷ್ಯರ ಪ್ರಥಮ ಸಮಾಗಮ.

ನಂತರ ಭಾವೀ ಗುರುಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಂಚ ಸಂಭಾಷಣೆಯಾಯಿತು. ದೈವಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ, ಧೋಂಡೂರಾಯನು ಸನ್ಯಾಸಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಲೊಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ನೆರವೇರಿದವು.

ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ 'ಜಯತೀರ್ಥ' ರೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಸಮಾಚಾರ ರಘುನಾಥರಾಯನಿಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿತು. ಇದ್ದ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರ. ಇನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದೆರಡುದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸೊಸೆಯು ಮನೆಗೆ ಬರಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ರಘುನಾಥರಾಯನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಮಿತಿಮೀರಲಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರಮೇಲೆ ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಬಂದೆರಗಿದನು. ತಪಸ್ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾದ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು ಸಾವಧಾನವಾಗಿಯೇ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಜಯತೀರ್ಥರನ್ನು ಬೇಕಾದರೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡುಹೋಗಲೂಬಹುದೆಂದರು. ಸರಿ, ಮಗನಿಗೆ ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಯೋಧನ ಉಡುಪು ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಜಯತೀರ್ಥರ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತು.

ರಘುನಾಥರಾಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮ; ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಂದ ಆರತಿ ಅಕ್ಷತೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಅಂದು ರಘುನಾಥರಾಯನ ಮನೆಗೆ ನೂತನವಾಗಿ ಸೊಸೆಯು ಬಂದದಿನ. ಮಗನಿಂದ ತನ್ನ ವಂಶವು ಮುಂದುವರೆದು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟದಿನ. ರಾತ್ರಿ ಮುಹೂರ್ತದ ಕಾಲ ಸಮಾಪಿಸಿತು. ನವವಧುವನ್ನು ಆಶೀರ್ವಾದಪೂರ್ವಕ ಶಯ್ಯಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದುದಾಯಿತು. ಆಕೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಭಯ, ಒಂದುಕಡೆ ಪ್ರೇಮ, ಒಂದುಕಡೆ ನಸುನಾಚಿಕೆ. ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ, ಮಂಚದಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಭವ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ; ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ, ಚಿನ್ನದ ತಟ್ಟೆಯು ಹಠಾತ್ತನೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದುಹೋಯಿತು. ಪದ್ಮಾಸನವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ ತನ್ನ ಪತಿಯು, ಅಲೌಕಿಕವಾದ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಆತನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಆಗ್ರಹಗೊಂಡ, ಏಳುಹೆಡೆಯ ಸರ್ಪ, ತನ್ನನ್ನೇ ನುಂಗುವುದೋ ಎಂಬಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದೆ. ಕೋಮಲೆಯು ಚಟ್ಟನೆ ಚೀರಿದಳು, ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದಳು.

ಈ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ, ರಘುನಾಥರಾಯನಿಗೆ ಲೋಕರೂಢಿಯ

ಮಗನನ್ನು ತಾನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅರಿವಾಯಿತು. ಪುತ್ರಸಹಿತನಾಗಿ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದನು. ಮಗನನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟು ಜಯತೀರ್ಥರ ಆಶ್ರಮದ ಪೂರ್ವವಿಷಯ.

ದೈವಕಟಾಕ್ಷವಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಅಸಾಧ್ಯಘಟನೆಗಳು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅತಿಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಜಯತೀರ್ಥರು, ಗುರುಕಾರುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಅದ್ವಿತೀಯ ಪಂಡಿತರಾದರು. ಇಂದ್ರದೇವನು ವೃಷಭರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ, ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಬೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಗೆ, ಸವಿನಯದಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ, ಅಂತಹ ಇಂದ್ರದೇವನೇ ಜಯತೀರ್ಥರಾಗಿ ಜನ್ಮತಾಳಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಕೃತಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ನಿಸ್ಸೀಮ ಟೀಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಜಗದ್ವಂದ್ಯರಾದರೆಂದೂ ಆಸ್ತಿಕರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ.

ಜಯತೀರ್ಥರು ಬರೆದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ, ಹದಿನೆಂಟು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೇಲಿನ ಟೀಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು. ಇವರ ಒಂದೊಂದು ಗ್ರಂಥವೂ ಅನರ್ಘ್ಯರತ್ನವೆಂದು ಪಂಡಿತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇವುಗಳಲ್ಲದಿರುವ ತತ್ವಭಾಗವು ಶ್ರೀಹರಿಕಟಾಕ್ಷದಿಂದಲೇ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಆಗುತ್ತದೆ. ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಧ್ಯಂತಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನಲಿದಾಡುವ ಜಯತೀರ್ಥಯತಿವರ್ಯರ ವ್ಯಕ್ತಿಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಈ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ಮಹನೀಯರ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಹೊರಟಿರುವ ಮಂಗಳಾಚರಣ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಗುರುಭಕ್ತಿರಸವು ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತದೆ. ಜಯತೀರ್ಥರು ಕೇವಲ ತತ್ವಕೋವಿದರು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ, ಮಹಾಕವಿಗಳೆಂದೂ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರ ದಿವ್ಯವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಸಂಪತ್ತು, ಅರ್ಥಸಂಪತ್ತು, ನಾದಸಂಪತ್ತುಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧ ಸಂಪತ್ತುಗಳೂ ತಾಂಡವಾಡುತ್ತವೆಂದು ಎಲ್ಲಪಂಡಿತರಿಗೂ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಆ ಸವಿಯನ್ನು ನಾವೂ ಸವಿಯುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪುಟ್ಟ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಹೇಗಾದೀತು. ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ 'ತತ್ವ

ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ' ಮತ್ತು 'ಶ್ರೀನೃಪಯಸುಧಾ' ಎಂಬ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಯತೀರ್ಥರ ಗುರುಭಕ್ತಿ ದೇವತುಲ್ಯವಾದುದು. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಷಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯದಮೇಲಿನ ಟೀಕೆ 'ಪ್ರಮೇಯದೀಪಿಕಾ' ಇದನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಜಯತೀರ್ಥರು—

ಅಕ್ಲೋಭ್ಯತೀರ್ಥಮುನಿನಾ ಶುಕವಚ್ಛಿಕ್ಷಿತಸ್ಯ ಮೇ |
ವಚೋಭಿರವೃತಪ್ರಾಯೈಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಸತತಂ ಬುಧಾಃ ||

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಲೋಭ್ಯತೀರ್ಥರ ವಚನಸಂಪತ್ತು ಅಮೃತ-ಪ್ರಾಶನದ ಸಮವಾದುದು. ಅಂತಹ ಸುಧಾಮಯಸವಿನುಡಿಗಳಿಂದ ಅವರು ಜಯತೀರ್ಥನೆಂಬ ಈ ಗಿಳಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಲಾಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶಿಷ್ಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಮೃದು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹ ಮೃದುನುಡಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ವಿದ್ವಜ್ಜನವನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಲಿ. ಇದೇ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ತಾತ್ಪರ್ಯ. 'ಶುಕವಚ್ಛಿಕ್ಷಿತಸ್ಯ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಬಾದ-ರಾಯಣಕೃತಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾಗವತದ—

ನಿಗಮಕಲ್ಪತರೋರ್ಗಾಳಿತಂ ಫಲಂ ಶುಕಮುಖಾದನ್ಯತದ್ರವ
ಸಂಯುತಂ

ಪಿಲುತ ಭಾಗವತಂ ರಸಮಾಲಯಂ ಮುಹುರಹೋ ರಸಿಕಾ ಭುವಿ
ಭಾವುಕಾಃ

ಎಂಬ ದಿವ್ಯ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಡಗಿರುವ ಧ್ವನಿಶಕ್ತಿಯಮೇಲೆ ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದು. ಗಿಳಿಯನ್ನೇನು ಯಾರುಬೇಕಾದರೂ ತಂದು ಸಾಕಬಹುದು; ನೀಚರೂ ಪೋಷಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಜಯತೀರ್ಥರೆಂಬ ಗಿಳಿಯು 'ಅಕ್ಲೋಭ್ಯತೀರ್ಥಮುನಿನಾ' ಶಿಕ್ಷಿತವಾದುದು. 'ಮುನಿನಾ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ತಪೋಬಲಸಮನ್ವಿತರಾದ ಅಕ್ಲೋಭ್ಯತೀರ್ಥರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ; ಶಾಪಾನುಗ್ರಹಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದೆಂದು

ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಳಿದಾಸನು, ಕಣ್ವಮಹರ್ಷಿಗಳು 'ಸಂಯಮಧನ'ರು, ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು, ದುಷ್ಯಂತನಿಗೆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾರಿದ ನುಡಿಗಳು ಸ್ಮೃತಿಪಥದಲ್ಲಿ ಹಾದುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಜಯತೀರ್ಥರ ವಿನಯವನ್ನೂ, ನಿರಹಂಕಾರವನ್ನೂ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತವೆ.

ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಇವರಿಗಿರುವ ಅಪಾರ ಗೌರವವೂ, ಭಕ್ತಿಹೀನರಲ್ಲಿರುವ ತಿರಸ್ಕಾರಭಾವವೂ, 'ಋಗ್ವಾಷ್ಯಟೀಕಾ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ—

ದೇವತಾಃ ಕಂಚುಕಾಯಂತೇ ವೇದೋ ಬಂದಿಜನಾಯತೇ |
ಯಸ್ಯ ತಸ್ಮಿನ್ ಮಾನಾಥೇ ಸುದೃಢಾ ಪ್ರೀತಿರಸ್ತು ಮೇ ||
ಯೇ ಭಜಂತಿ ಜನಾಃ ಸಂತಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಃ ಸೌಜನ್ಯಶಾಲಿನಃ
ತೋಷಂ ತೇ ಮತ್ಕೃತೌ ಯಾಂತಿ ಕಿಮನ್ಯೈಃ ಪಶುಸನ್ನಿಭೈಃ ||

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಮಾನಾಥನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಕವಚದಂತೆ, ವೇದಗಳು ಬಂದಿಮಾಗಧರಂತೆ. ಅಂತಹ ಶ್ರೀನಾಥನಲ್ಲಿ ಜಯತೀರ್ಥರಿಗೆ ಸುದೃಢವಾದ ಪ್ರೀತಿಯು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಂತಹ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು, ಭಜಿಸುವವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಂತರು, ಪ್ರಾಜ್ಞರು, ಸೌಜನ್ಯಶಾಲಿಗಳು. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೆ ಜಯತೀರ್ಥರಿಗೆ ಸಾಕು. ಉಳಿದ ಕಾಕುಮಾನವರು ಪಶುಸನ್ನಿಭರು. ಅವರ ಮಾತು ಈ ಮಹನೀಯರಿಗೇಕೆ? ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಆತ್ಮಗೌರವವೂ, ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯವೂ ಜಯತೀರ್ಥರಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತವೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

'ರಮಾನಾಥೇ ಸುದೃಢಾ ಪ್ರೀತಿರಸ್ತು ಮೇ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಜಯತೀರ್ಥರು ನುಡಿಯುವಾಗ ಅವರ ಭಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು, ಅವರ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಜಯತೀರ್ಥರು ಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಹಾಗೆ, ಇತರ ಯಾವ

ಅಚಾರ್ಯರಾಗಲೀ, ಕವಿಗಳಾಗಲೀ, ಯಾವ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಭಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಜಯತೀರ್ಥರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿರಬೇಕು—

|| ನಿರವಧಿಕಾನಂತಾನವದ್ಯಕಲ್ಯಾಣಗುಣತ್ವಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕ, ಸ್ವಾತ್ಮಾ-
ತ್ಮೀಯಸಮಸ್ತವಸ್ತುಭ್ಯೋನೇಕಾಧಿಕಃ ಅಂತರಾಯಸಹಸ್ರೇಣಾಪ್ಯಪ್ರತಿ-
ಬದ್ಧನಿರಂತರಪ್ರೇಮಪ್ರವಾಹಃ ಭಕ್ತಿಃ ||

ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ, ಪ್ರೇಮಪ್ರವಾಹರೂಪವಾಗಿ, ಹೀಗೆ ಇವರ ಹೃದಯದಿಂದ ಭಕ್ತಿರಸವು ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದು, ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಗ್ಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

‘ಗೀತಾ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಟೀಕಾ’ (ನ್ಯಾಯದೀಪಿಕಾ) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಮಂಗಳಾಚರಣಶ್ಲೋಕವು ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯರತ್ನ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜಯತೀರ್ಥರು ಕವಿಸಾರ್ವಭೌಮರಾಗಿ, ನಾದೋಪಾಸಕರಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಕವಿಚಾತುರ್ಯವು ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲು. ಇವರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೋಣಿಸಿದ ‘ವಚನ ಪ್ರಸೂನಮಾಲೆ’ ಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಪರಮಪುರುಷ ನಾರಾಯಣನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಸರ್ವಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಎಂತಹವನು—

ಇಂದಿರಾವದನಾಂಭೋಜರಾಜಹಂಸಾಯ ವಿಷ್ಣು ವೇ |

ಅಮಂದಾನಂದಸಂದೋಹಸುಂದರಾಕೃತಯೇ ನಮಃ ||

ಇಲ್ಲಿ ಭಾವುಕನ, ಭಕ್ತನ, ಒಳಗಣ್ಣಿನ ಮುಂದೆ ನಲಿದಾಡಬೇಕಾದ ಭವ್ಯ ಚಿತ್ರ ಇದು. ಜಗನ್ಮಾತೆಯಾದ, ಶುಭ ಲಕ್ಷಣ ಸಂಯುತಳಾದ, ಸಕಲಸೌಂದರ್ಯಸಾರಭೂತಳಾದ, ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯಾದವಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ. ಇಂತಹ ಸುಂದರವದನಾಂಭೋಜಸಂಯುತಳಾದ ದೇವಿಯನ್ನು ನಿರಂತರ ಭಕ್ತಿ ಸಮನ್ವಿತ ಪ್ರೇಮಪ್ರಮತ್ತಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪರಮ ಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯೂ, ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಣೀಯನೂ, ಪರಮಸುಂದರರೂಪ

ರಾಶಿಯೂ, ಆದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಭುವನಮೋಹನ ಸುಂದರಾಕೃತಿ.
ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ—

ಅಕರ್ಷಮಮಿದಂ ತೀರ್ಥಂ ಭರದ್ವಾಜ ನಿಶಾಮಯ |

ರಮಣೀಯಂ ಪ್ರಸನ್ನಾಂಬು ಸನ್ಮನುಷ್ಯಮನೋ ಯಥಾ ||

ಎಂಬ ವಾಲ್ಮೀಕಿಮಹಾಮುನಿಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತರುವ
ನಿರ್ಮಲೋದಕದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಶಾಲವಾದ ಸರೋವರ. ಅದರಲ್ಲಿ
ಪ್ರಪುಲ್ಲವಾಗಿರುವ ಸಹಸ್ರಾರು ಮನೋಹರಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳು. ಸ್ವೇರ-
ಸಮುದ್ರದ ನೊರೆಯಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ, ಶುಭ್ರವಾದ ಬಿಳಿ ರಾಜಹಂಸಗಳು
ನೂರಾರು ಪ್ರಪುಲ್ಲಿತ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಆನಂದಾಹ್ಲಾದಗಳನ್ನು
ಸವಿಯುತ್ತಾ ಅವುಗಳ ಸುತ್ತಲೂ ಭಾವಭಂಗಿಯಿಂದ, ರಾಜವೈಖರಿಯಿಂದ
ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ರಾಜಹಂಸಗಳ ಆನಂದ ಕೇಳಿಯ ಸುಮನೋಹರ
ದೃಶ್ಯ. ಈ ಸೊಬಗನ್ನು ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ನೋಡಿ ಭಾವಪರವಶತೆ
ಯಿಂದ ಆನಂದಾತಿಶಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಉನ್ಮತ್ತನಾದ ರಸಜ್ಞ ವರಕವಿ.

ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಉಪಮಾನ ಉಪಮೇಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಉಪ-
ಮಾಲೋಕ ಕಾಳಿದಾಸನೂ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಬೇಕಾದುದೇ. 'ಆಭರಣಸ್ಯ
ಆಭರಣಂ' ಎನ್ನುವಂತೆ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹನರೂಪನೂ, ಪುಣ್ಯ
ಶ್ಲೋಕನೂ ಆದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ರಾಜಹಂಸಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಆ
ರಾಜಹಂಸದ ಮಹತ್ವ ಹಾಗೂ ಗೌರವವು ಹೆಚ್ಚಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಹೀಗೇ
ಹೇಳುತ್ತಹೋದರೆ ಲೇಖನ ವಿಸ್ತಾರವಾದೀತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು
ಮನನಮಾಡುತ್ತಾ, ಅಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರ ದಿವ್ಯ
ರೂಪವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಭಗ-
ವತ್ಪಟಾಕ್ಷವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

'ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕೆ'ಯು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ
ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು. ಕೋಟಿಗ್ರಂಥಗಳ ಸಾರಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಒಂದೆರಡು
ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಹೇಳುವುವು, ಶ್ರೀವ್ಯಾಸದೇವ

ಕೃತ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳೆಂದು ಉದ್ಘಾತನುಶಾಸ್ತ್ರಪಂಡಿತರು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಅರ್ಥಗುಂಭಿತವಾದ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಬರೆದರು. ಈ ಭಾಷ್ಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ಖಂಡನ, ಸ್ವಮತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿ, ತನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದು 'ತತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ'. ಅದಿಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಗುಣಗಾನ ರೂಪವಾದ ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯು ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮುಕುಂದನ ಧ್ಯಾನ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ.

ಶುದ್ಧಾನಂದೋರುಸಂವಿದ್‌ದ್ಯುತಿಬಲಬಹುಳಾದಾರ್ಯ-

ವೀರ್ಯಾದಿದೇಹಂ |

ಚಿಂತಾಸಂತಾಪಲೇಪೋದ್ಭವನ್ಮುತಿಮುಖರಾಶೇಷದೋಷಾತಿ-

ದೂರಂ ||

ಸದ್ಭಿವೈರಾಗ್ಯಭಕ್ತಿಶ್ರುತಿಮತಿನಿಯತಧ್ಯಾನಜಜ್ಞಾನಯೋಗಾ-
ದ್ಗಮ್ಯಂ ವಂದೇ ಮುಕುಂದಾಭಿಧಮಮಲಮಲಂ ಬ್ರಹ್ಮ

ವೇದಾಂತವೇದ್ಯಂ ||

ಸಕಲಸದ್ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿರುವ ಅನೇಕಾನೇಕ ಭಗವದ್ಗುಣಗಳು ಈ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಲ್ಲಡಕವಾಗಿವೆ. ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಹನೀಯರು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮಸ್ತಯ ಮಾಡಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಮೊದಲನೇ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಡಗಿರುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವರೂಪ ದರ್ಶನಯೋಗದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಕಾಣಬಹುದು.

o

o

o

o

ತೇಜೋರಾಶಿಂ ಸರ್ವತೋ ದೀಪ್ತಿಮಂತಮ್ |

ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ ದುರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಂ ಸಮಂತಾತ್ |

ದೀಪ್ತಾನಲಾರ್ಕದ್ಯುತಿಮಪ್ರಮೇಯಂ ||

ತೋಽಸ್ಯಾನರ್ಥಹೇತೋಃ ಪ್ರಹಾಣಾಯಾತ್ಮೈಕತ್ವವಿದ್ಯಾಪ್ರತಿಸತ್ತಯೇ
ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರಂಭ ಇತಿ ವರ್ಣಯಂತಿ || ತನ್ಮತಮಖಿಳಮಪಾಕೃತ್ಯ
ಸ್ವಮತಂ ಸಮರ್ಥಯಿತುಮಿದಂ ಪ್ರಕರಣಮಾರಭಮಾಣೋ ಭಗವಾನಾ-
ಚಾರ್ಯಃ ಪರಮಮಂಗಳಂ ನರಸಿಂಹಸ್ತವನಮಾದಾವಾಚರತಿ ||

ತತ್ತ್ವೋದ್ಯೋತ ಟೀಕಾ ಅವತಾರಿಕಾ || ಇಹಾವಿದ್ಯಾತಿಮಿರ-
ನಿರಂತರೇ ಸಂಸಾರಕಾಂತಾರೇ ಪರಿಖಿನ್ನಾನಾಮಲ್ಪಾಸ್ಥಿರಸುಖಖದ್ಯೋ-
ತಿಕಾಸುದ್ಯೋತಮಾನಾಸ್ವಪಿ ಮನಃಪ್ರಸಾದಮನಾಸಾದಯತಾಮಧಿಕಾ-
ರಿಣಾಂ ಅನಂತಾನಂದನಿದಾನಸ್ಯ ಪರಮಪುರುಷತತ್ತ್ವೋದ್ಯೋತಸ್ಯ
ಸಿದ್ಧಯೇ ಸಮೀಹಮಾನೋ ಭಗವಾನಾಚಾರ್ಯಸೂರ್ಯಃ ಸ್ವಯಂ-
ಮಂತರಾಯವಿಧುರೋಽಪಿ ನಿರಂತರಾಯಪ್ರಾರಿಸ್ಥಿತಪರಿಸಮಾಪ್ತ್ಯಾದೇ-
ರಂಗಮಿಷ್ಯದೇವತಾಭಿಪೂಜನಂ ಶಿಷ್ಯಾಃ ಗ್ರಾಹಯಿತುಂ ಪ್ರಕರಣಾದಾ
ನಿಬಧ್ನಾತಿ ||

ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆಗೆ ಉತ್ತರ ಮಂಗಳವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ—

ಅಗಾಧಬೋಧೈರ್ವಿವೃತಾತಿಭಾವಭಾಷ್ಯನುವಾದೇನ

ನ ಮೇಘಪರಾಧಃ |

ನ ಹೀಂದಿರಾಧ್ಯಪದೋ ಮುಕುಂದೋ ದೂರ್ವಾಂಕುರೈರ್ಮುಂದ-

ಧನೈರಪೂಜ್ಯಃ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಕೃತಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ
ಭಾಷ್ಯವು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಮುಕುಂದನಿಗೆ ಸಮದಂತಿದ್ದು, ತಾವು ಅದಕ್ಕೆ
ರಚಿಸಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿಗೆ ಸಮವಂತೆ! ಜಯತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ
ಈ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯವು ಸರಳವಾಗಿ ಅರ್ಥ
ವಾಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಘನಪಂಡಿತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.
ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ, ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ ಜಯತೀರ್ಥರ ಗುರುಭಕ್ತಿಗೂ
ನಿರಹಂಕಾರತನಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲಿಯುಂಟೆ?

ಜಯತೀರ್ಥವರ್ಯರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾ
ಶಿಕೆಯು—

ಮಧ್ವದುಗ್ಧಾಬ್ಧಿ ಸಂಭೂತಭಾಷ್ಯೇಂದ್ರಾದಿತಕೌಮುದೀ |

ಭೂಯಾತ್ಪ್ರತ್ಯುಮುದಾನಂದಧಾತ್ರೀ ತತ್ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ||

ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ; ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಸುಧೆಯೂ ಹೌದು, ಭಗವದ್ರಸಸಿಂಧುವೂ ಹೌದು. ಈ ರಸಸಿಂಧುವಿನಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪವಿತ್ರರಾದ ಪಂಡಿತರು, ಪುಳಕಿತ ಅಂಗರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವೆಂದು ನಿರತಿಶಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಾಗಿ ಜಯತೀರ್ಥರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥಹ ಉದ್ಗ್ರಂಥವು, ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ 'ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ' ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಒಂದು ಟೀಕೆ ಮಾತ್ರ. ಇನ್ನು ಮೂಲದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಜಯತೀರ್ಥರು ತತ್ಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯ ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನೇ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಸುಧಾಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲು ಶ್ರಿಯಃಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಾನ, ನಂತರ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶ್ರೀನೇದವ್ಯಾಸರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸ್ತುತಿ, ಮೂಕನನ್ನೂ ವಾಗ್ಮಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಶ್ರೀ ಭಾರತೀದೇವಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರ ಮತ್ತು ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರ ಅಭಿಪ್ರಂದನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಂಗಳಾಚರಣ ಶ್ಲೋಕವೂ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದುದು. ಅಲಂಕಾರ ಭರಿತವಾದುದು, ಕವಿತಾ ಮಾಧುರ್ಯದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಾರ್ಯಸನ್ಮನಸ್ಸರಸೀಭುವಿ |

ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನನಲಿನೇ ಚಂಚರೀಕತಿ ಮೇ ಮನಃ ||

ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಸರ್ವಜ್ಞರು. ಅವರ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರ, ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿ, ಅಲೌಕಿಕವಾದುದು. ಇಂತಹ ಮಹನೀಯರ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನಸ್ಸೇ ಒಂದು ನಿರ್ಮಲ ಸರೋವರ. ಆ ತಿಳಿಗೊಳದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವವಾದುದೇ ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೆಂಬ ಸುಮನೋಹರ ಕಮಲ. ಈ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಸುಮಧುರಮಧುವನ್ನು ಶೇಖರಿಸುವ ಭ್ರಮರವೇ

ಜಯತೀರ್ಥಯತಿವರ್ಯ. ಶ್ರೀ ಮನ್ಯಾಯ ಸುಧಾಗ್ರಂಥವೇ ಈ ಮಕರಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಜೇನಿನ ಗೂಡು. ಇದನ್ನು ಸವಿಯುವವರೇ ಪುಣ್ಯಜೀವರು. ಇಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಪನೆ, ಕವಿತೆ ಎಲ್ಲವೂ ರಸಜ್ಞರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಪ್ಯಾಯಮಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಜಯತೀರ್ಥರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶೀಲ ಸೌಭಾಗ್ಯದ, ನಿರಹಂಕಾರದ ಕುರುಹು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ನ ಶಬ್ದಬೌದ್ಧಿ ಗಾಢಾ ನ ಚ ನಿಗಮಚರ್ಚಾಸು ಚತುರಾಃ |
 ನ ಚ ನ್ಯಾಯೇ ಪ್ರೌಢಾ ನ ಚ ವಿದಿತವೇದ್ಯಾಽಪಿ ವಯಂ ||
 ಪರಂ ಶ್ರೀಮತ್ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿಗುರುಕಾರುಣ್ಯಸರಣಿಂ |
 ಪ್ರಸನ್ನಾ ಮಾನ್ಯಾಸ್ತುಃ ಕಿಮಪಿ ಚ ವದಂತೋಽಪಿ ಮಹತಾಂ ||

ಮಹನೀಯರು, ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ತಿಳಿಯರಂತೆ! ಮೀಮಾಂಸಾದಿ ನಿಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರರಲ್ಲವಂತೆ | ನ್ಯಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢರಲ್ಲವಂತೆ | ಹೀಗೆಯೇ ವೇದಾಂತಾದಿ ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ತಿಳಿವಿಲ್ಲವಂತೆ! ಹಾಗಾದರೆ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರೆಂದರೆ, ತಮ್ಮ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮತಿಗುರು (ಆನಂದತೀರ್ಥರ) ಕಾರುಣ್ಯಸರಣಿಯ ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದಲೇ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯಾಯಿತಂತೆ | ಅದರಿಂದಲೇ ಆ ಗ್ರಂಥವು ಪಂಡಿತ ಪಾಮರರಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಮನರಂಜನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಂತೆ. ಶ್ರೀಮನ್ಯಾಯಸುಧಾಗ್ರಂಥವು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಾರಭೂತವಾದುದೆಂದೂ ಇದರ ಕರ್ತೃಗಳು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರೆಂದೂ ಜಗತ್ತೇ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಜಯತೀರ್ಥರು ಇಲ್ಲಿ ತೋರಿರುವ ಸೌಜನ್ಯಕ್ಕೆ—ವಿನಯಕ್ಕೆ, ಬೆಲೆಕಟ್ಟಲಾಗುವುದೇ ?

ಶ್ರೀಮನ್ಯಾಯಸುಧಾಗ್ರಂಥದ ಅವತಾರಿಕಾ ಹೀಗಿದೆ—
 ಭಗವತಾ ಬಾದರಾಯಣೇನ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ನಿಃಶ್ರೇಯಸಾಯ ಪ್ರಣೀತಮಪಿ
 ಬ್ರಹ್ಮಮಿ ಮಾಂಸಾ ಶಾಸ್ತ್ರಮಸಾಧುನಿಬಂಧಾಂಧತಮಸಾವಗುಂಠಿ-
 ತಶ್ಚೇನಾಪ್ರಣೀತಮಿವ ಮನ್ಯ ಮಾನೋ ಭಗವಾನಾನಂದತೀರ್ಥ-

ಮುನಿಃ ಯಥಾಚಾರ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯಮಸ್ಯ ಭಾಷ್ಯಂ ವಿಧಾಯಾನುಭಾಷ್ಯ-
ಮಪಿ ಕರಿಷ್ಯನ್ವಿಲೀನಪ್ರಕೃತಿಯಾ ಸ್ವಯಮಂತರಾಯವಿಧುರೋಪ್ಯನವ-
ರತಂ ಈಶ್ವರಪ್ರವಣಕಾಯಕರಣವೃತ್ತಿರಸಿ ನಾರಾಯಣಪ್ರಣಾಮಾದಿಕಂ
ಪ್ರಾರಿಸ್ಥಿತಸ್ಯಾನಂತರಾಯಪರಿಸಮಾಪ್ತೇಃ ಪ್ರಚಯಸ್ಯ ಚ ಹೇತುತಯಾ
ಅವಿಗೀತಶಿಷ್ಟಾಚಾರಪರಂಪರಾದಿನಾವಗತಂ ಅವಶ್ಯಂ ಕರಣೀಯಂ ಶಿಷ್ಯಾಃ
ಗ್ರಾಹಯಿತುಂ ಗ್ರಂಥಾದೌ ನಿಬಧ್ನಾತಿ || ನಾರಾಯಣಮಿತಿ ||

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ 'ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ' ಗ್ರಂಥದ ಮಂಗಳಾಚರಣ
ಶ್ಲೋಕದ ಒಂದೊಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪತ್ತನ್ನು ವಿಶದೀ-
ಕರಿಸುತ್ತಾ, ನಾರಾಯಣಶಬ್ದವು ಡಿತ್ಥಾದಿಸಂಕೇತಗಳಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ
ಕೇವಲ ಸಾಂಕೇತಿಕವಲ್ಲ. ಘಟಾದಿಶಬ್ದಗಳಂತೆ ರೂಢಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ
ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರವೃತ್ತವಾದುದೂ ಅಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣ
ಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾ, ಶ್ರೀಜಯತೀರ್ಥರು ನಾರಾ-
ಯಣಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ನಾಯಂ ನಾರಾಯಣಶಬ್ದೋ ಡಿತ್ಥಾದಿಶಬ್ದ ಇವ ಭಗವತಿ
ಸಾಂಕೇತಿಕೋ ಘಟಾದಿಶಬ್ದ ಇವ ವಾ ರೂಢಿಮಾತ್ರಪ್ರವೃತ್ತಃ | ಕಿಂತು
ವಿಶಿಷ್ಟಗುಣಾನವ್ಯಾಚಷ್ಟ ಇತಿ ಜ್ಞಾಪಯಂಸ್ತದರ್ಥಮನೇನ ಕಥಯತಿ |
ಏತದಪಿ ಸ್ತುತ್ಯರ್ಥಮಿತ್ಯವಗಂತವ್ಯಮ್ | ತಥಾಹಿ | ಅರಾ ದೋಷಾಸ್ತ-
ದ್ವಿರುದ್ಧತ್ವಾತ್ ಗುಣಾಃ ನಾರಾಃ ತದಯನತ್ವಾನ್ನಾರಾಯಣಃ | ಅರಾ-
ಣಾಮಯನಂ ನ ಭವತೀತಿ ವಾ | ಉಪಕಾರಿತ್ವಾದಿನಾ ನರಾಣಾಮಿಮೇ
ನಾರಾಃ ವೇದಾದಯಃ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತಯಾ ತದಯನತ್ವಾದ್ವಾ | ನರಾಣಾ-
ಮಿದಂ ನಾರಮುಧ್ಯವಾದಿದಾತ್ಯತಯಾ ತಸ್ಯಾಯನತ್ವಾದ್ವಾ ನರಸಮೂ-
ಹೋ ನಾರಂ ವಂದ್ಯತಯಾ ತದಯನತ್ವಾದ್ವಾ | ನರಾಣಾಮಧಿಪತಿ-
ರ್ನಾರೋ ಮುಖ್ಯವಾಯುಃ ಪರಮಪ್ರೇಮಾಸ್ವದತಯಾ ತಸ್ಯಾಯನತ್ವಾ-
ದ್ವೇತಿ ಯಥಾಕ್ರಮಮವಗಂತವ್ಯಮ್ |

ಅಂದರೆ, (೧) ಅರವಿರುದ್ಧತ್ವಾತ್ ಗುಣಾಃ ನಾರಾಃ = ದೋಷಗಳಿಗೆ

ವಿರುದ್ಧಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗುಣಗಳಿಗೆ ನಾರಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ನಾರಾಣಾಂ ಅಯನಂ=ಗುಣಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಾರಾಯಣನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. (೨) ಅರಾಣಾಂ ಅಯನಂ ನ ಭವತಿ=ದೋಷಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗದಿದ್ದ ಕಾರಣ ನಾರಾಯಣನು. (೩) ನರಾಣಾಂ ಇಮೇ ನಾರಾಃ=ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪರಮೋಪಕಾರಮಾಡುವುದರಿಂದ ವೇದಾದಿಗಳಿಗೆ ನಾರಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿ ವೇದಾದಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದುದರಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಾರಾಯಣನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. (೪) ನರಾಣಾಂ ಇದಂ ನಾರಂ=ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಿದ್ದು ಜನನಮರಣಾದಿಗಳು, ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನಾಗಿ, ಆಶ್ರಯ ನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಾರಾಯಣನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. (೫) ನರಸಮೂಹೋ ನಾರಂ=ಮನುಷ್ಯರ ಸಮೂಹವು ನಾರವು, ಅದರಿಂದ ಪರಮವಂದ್ಯನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾರಾಯಣನು. (೬) ನರಾಣಾಂ ಅಧಿಪತಿಃ ನಾರಃ| ತಸ್ಯ ಅಯನಂ ನಾರಾಯಣಃ=ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಮುಖ್ಯವಾಯುವಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದನಾಗಿ, ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ನಾರಾಯಣನೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ 'ನಾರಾಯಣ' ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಂತಹ ಪ್ರಭಾವಪೂರಿತವಾದ, ಶ್ರೋತೃಮನೋಭಿರಾಮವಾದ, ವಿಲಕ್ಷಣಪ್ರತಿಭಾಪೂರ್ಣವಿಚಾರಸರಣಿ!

ಜಯತೀರ್ಥರ ಮನಸ್ಸು ಅತಿಕೋಮಲವಾದುದು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಣುರೇಣು ತೃಣ ಕಾಷ್ಠಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಣಿಭ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವ ಹೃದಯ ಇವರದು. ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಎಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಜ್ಜನರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗುವುದೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂದ, ಇವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.—

ನ ವೈದುಷ್ಯಭ್ರಾಂತ್ಯಾ ನ ಚ ವಚನಚಾತುರ್ಯಕುಥಿಯಾ |
ನ ಮಾತ್ಸರ್ಯಾದೇಶಾನ್ ಚ ಚಪಲತಾದೋಷವಶತಃ ||

ಪರಂ ಶ್ರದ್ಧಾಜಾಡ್ಯಾದಕೃಷಿ ಕೃತಿಮಾಚಾರ್ಯವಚಸಿ |

ಸ್ವಲನ್ನಪ್ಯೇತಸ್ಮಾಜ್ಜಗತಿ ನ ಹಿ ನಿದ್ರೋಸ್ಥಿ ವಿದುಷಾಂ ||

ಪಾಂಡಿತ್ಯಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಲೀ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯ ಶಬ್ದಚಾತುರ್ಯ ಪ್ರಕಟನೆಗಾಗಲೀ, ಪರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆಯಿಂದಾಗಲೀ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯಿಂದಾಗಲೀ, ಈ ಮಹನೀಯರು ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ತಮಗಿರುವ ನಿಶ್ಚಲ ನಿರ್ಮಲಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಅಕ್ಷರಶಃ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ವಿದ್ವಜ್ಜನರ ನಂದನೆಯೆಂಬ ಹೀನಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಾವು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾರಿರುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಈ ಮನೋಭಾವನೆ ಯಿರುತ್ತದೆಂದು ನಾವು ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಶ್ರೀಮನ್ಮಾನ್ಯಯಸುಧಾಗ್ರಂಥದ ಉತ್ತರ ಮಂಗಳದ ಕೊನೆಯ ಶ್ಲೋಕವೂ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದುದು; ಜಯತೀರ್ಥರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾವೃತಾಂಭೋಧೇಃ ಸಮುತ್ಪನ್ನಾನಿರ್ಮಲಾ |

ಇಯಂ ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಭಾವೈರ್ವಿಬುಧೈಃ ಸೇವ್ಯತಾಂ ಸದಾ ||

ಸಮುದ್ರಮಥನದಿಂದ ಅನ್ಯತ ಹುಟ್ಟಿತು; ಸಕಲ ಭುವನಮಂಗಳ ವಸ್ತುಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಒಂದು ಸಮುದ್ರ. ಜಯ-ತೀರ್ಥಯತಿನರ್ಯಾಂತರ್ಗತ ಅಜಿತನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ, ಆಶ್ರಯದಾತನಾಗಿ, ಅವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸಮುದ್ರ ವನ್ನು ಮಥನ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಕೇವಲ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದರಿಂದಲೇ ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಗಳು ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಅಂತಹುದರಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಮಥನಮಾಡಿದರೆ, ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ದೊರಕುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥದ ಭಾವಾರ್ಥದ ಸೊಗಸು ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಗಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಜ್ಞಾನ, ಸರ್ವಜ್ಞತೆ ಇವು ಪ್ರೇರಗಡಲಿನಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದುದು; ಊಹೆಯನ್ನು ಮೀರಿದುದು. ಅವರ ವಾಣಿ

ಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸುಧೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದಲೇ, ಅವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ, ಶ್ರೀಮನ್ನಾಥಯಸುಧಾ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಸುಧೆಯನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ವಿದ್ವಜ್ಞನರು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಮರರಾಗಿರಲು, ಇನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದ ಹಂಗೇನು?

ಇಂತಹ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಗ್ರಂಥವಾದುದರಿಂದಲೇ “ ಸುಧಾ ವಾ ಪಠನೀಯಾ, ವಸುಧಾ ವಾ ಪಾಲನೀಯಾ ” ಎಂಬ ನುಡಿ, ಮನೆಮಾತಾಯಿತು. ಸುಧಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪಠಣಮಾಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ವಸುಧೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಇಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಲದು. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಸಮಾನಫಲವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಸುಧೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ನಿತ್ಯವಿದುಃಖಶಾಶ್ವತಾನಂದರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲ ಶ್ರೀಮನ್ನಾಥಯ ಸುಧಾ ಮಹಿಮೆ ಎಲ್ಲಿ? ಕೇವಲ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯದ ಹಿರಿಮೆ ಎಲ್ಲಿ? ಶ್ರೀಹರಿಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯನ್ನಾಗಿಮಾಡುವ ಶ್ರೀನ್ಯಾಯಸುಧಾ-ಹಿರಿಮೆ ಅಗಾಧವಾದುದು.

ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಿಗ್ವಿಜಯರಾಯರಾದ ಶ್ರೀಜಯತೀರ್ಥರನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು ಬಾಯಿತುಂಬ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ಸಾಧನಶೀಲರಿಗೆ ಕೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—

ಸಾರಿಭಜಿಸಿರೋ ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರಂಭ್ರಿಯ |

ಘೋರಪಾತಕಾಂಬುಧಿಯ ಪಾರಮಾಳ್ವರ ||ಪ||

ಮೋದತೀರ್ಥರ ಮತವ ಸಾಧಿಸುವರ |

ಪಾದಸೇವ್ಯರ ದುರ್ಬೋಧ ಕಳೆವರ ||೧||

ಕಾಮಗೆದ್ದರ ಹರಿಗೆ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣರ |

ನೇಮನಿಷ್ಠರ ನಿಷ್ಕಾಮನಾಪರ ||

ಈ ಮಹನೀಯರ ನಾಮಸ್ಮರಣಮಾತ್ರದಿಂದ ವಿಶೇಷ ಫಲವುಂಟು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಕ್ಷರವೂ ಮಹಿಮಾಪೂರ್ಣವಾದುದು.

ಜಯೆಂದು ನುಡಿಯಲು ಜಯಶೀಲನಾಗುವ |
ಯಯೆಂದು ನುಡಿಯಲು ಯಮನಂಜುವ |
ತೀಯೆಂದು ನುಡಿದರೆ ತಿಮಿರಪಾತಕಹಾನಿ |
ರ್ಥಯೆಂದು ನುಡಿದರೆ ತಾಪತ್ರಯಪರಿಹಾರ ||೧||
ಎಂದಿಗಾದರೊಮ್ಮೆ ಕೊನೆನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ |
ಬಿಂದುಮಾತ್ರದಿ ನೆನೆಯೆ |
ಮಂದಮತಿಗಾದರು ಅಜ್ಞಾನನಾಶನ |
ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ಮರಣಮಾತ್ರದಿಂದ ||೨||

ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರೂ ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಶ್ರೀಜಯರಾಯರನ್ನು
ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಸಜ್ಜನರ ಅವಗಾಹನೆಗಾಗಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.
ಅರ್ಥಬಾಹುಳ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಮೇರೆಯಿಲ್ಲದೆಹೋದೀ
ತೆಂದು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಲಿಲ್ಲ.

ವರ್ಣಿಸಲಳವೇ ಗುಣಸಾಂದ್ರನ ||ಪ||
ಕರ್ಣಜನಕಕೋಟಿತೇಜ |
ಶ್ರೀಶಭಜಕ ಜಯಮುನೀಂದ್ರನ ||ಅ.ಪ||
ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರದುಗ್ಧನಿಧಿಯ |
ಬುದ್ಧಿಯೆಂಬ ಮಂದರಗಿರಿಯ |
ಶುದ್ಧ ಸೂತ್ರನೇತ್ರದಿಂದ |
ಬದ್ಧವನಾಡಿ ಪಿಡಿದು ಕಡೆದು
ಶುದ್ಧಿಯುಕುತಿ ಸುಧೆಯ ತೆಗೆದನ |
ಶಿಷ್ಯಜನಕೆ | ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲದನು ಎರೆದನ |
ಕ್ರೋಧದಿಂದ | ಕ್ರೌಢವಾದಿದೈತ್ಯರ ಗೆಲಿದನ |
ಜಯಮುನೀಂದ್ರನ ||೧||
ಮಾನಿನಿಯರ ಶೀಲರಾದ ಮಾನವರನು ಜರಿದು ಹರಿಯ |
ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲಿಸಿ ಒಲಿಸಿ |

ಹಾನಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮುಕುತಿ ಪಡೆದ |
 ಜ್ಞಾನತಮವಿಹಂಗಸಾಲ್ವನ |
 ದೋಷದೂರ | ದಾನವಾದಿಯ ಕಥೆಯ ಪೇಳ್ವನ |
 ಶಿಷ್ಯಜನಕೆ | ಸಾನುರಾಗದಿ ತತ್ವಪೇಳ್ವನ |
 ಜಯಮುನೀಂದ್ರನ ||೨||

ಸರಸದಿಂದ ಮೂರು ಏಳು |
 ವಿರಸ ದುಷ್ಟಭಾಷ್ಯಗಳನು |
 ಗೆಲಿದಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥ ಯತಿಪ-
 ಕರಸಂಜಾತ ರಮ್ಯಚರಿತ |
 ಶರಣಜನರ ಪೊರೆವ ಯತಿಪನ |
 ಶಿಷ್ಯಜನರ | ದುರುಳನೋಹತಿಮಿರದಿನಪನ |
 ನಮ್ಮ ಪರಮಗುರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಭಜಕನ |
 ಜಯಮುನೀಂದ್ರನ ||೩||

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಜಯತೀರ್ಥರು ವಿಭೂತಿಪುರುಷರೆಂಬುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ
 ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತರಸಮುಷಿಯೆಂಬ ಬಿರುದಿಗೆ ಅವರೇ
 ಅರ್ಹರು.

ಅರ್ಜುನ—ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳಿರುವುದರಿಂದಲೇ ದೋಷಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಏಕೆ ತಿಳಿಯಕೂಡದು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಯಥಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ದೇವಸ್ವಭಾವ ದವರೂ ನನ್ನನ್ನು ದೋಷಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಿತ್ತು. ಹಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ನೋಡು, ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಚತುರ್ವಿಧ ನಾಶರಹಿತನೆಂದೂ, ಸ್ವತಂತ್ರಜಗತ್ಕರ್ತನೆಂದೂ ತಿಳಿದು, ಅನ್ಯವಿಷಯ ವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾರದೇ ನನ್ನನ್ನೇ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. (೧೩)

ಅರ್ಜುನ—ಅವರು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುವರು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣೇತ್ಯಾದಿ ನಾಮಗಳಿಂದ ಸತತವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೀರ್ತನೆಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಪೂಜಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಯತ್ನಶೀಲ ರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಉಪವಾಸಾದಿವ್ರತ ಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನ ವಿಷಯಕವಾದ ಜ್ಞಾನ ವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ, ನನ್ನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದ ವೇದೋಕ್ತ-ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿಯೂ ತೊಡಗಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ನನ್ನನ್ನು ಸರ್ವವಿಧದಿಂದ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ. (೧೪) ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮಹಾತ್ಮರು ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ, ಮನನ, ಧ್ಯಾನಗಳಿಂದ, ಉಪ ಸೇವಿಸುತ್ತಲೂ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಲೂ ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿತ್ಯಾಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಜುನ! ಇದೇ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞವು. ಇದರಿಂದ ನಾನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವೆನು. ಇವರು, ಅನಂತರೂಪಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಒಂದು ರೂಪವುಳ್ಳವನೆಂದೂ, ಸರ್ವಜಗದ್ವಿ-ಲಕ್ಷಣನೆಂದೂ, ಶುಕ್ಲ, ನೀಲ, ಪೀತಾದಿ ಭೇದದಿಂದ ಬಹು ರೂಪ ಗಳುಳ್ಳವನೆಂದೂ ತಿಳಿದು, ನನ್ನ ಸರ್ವರೂಪಾತ್ಮಕ ನಾರಾಯಣರೂಪ ವನ್ನೂ, ವಾಸುದೇವಾದಿ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳನ್ನೂ, ನಾರಾಯಣ, ವಾಸು ದೇವಾದಿ ಪಂಚಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಕೇಶವಾದಿ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ರೂಪ ಗಳನ್ನೂ, ಸಕಲ ರೂಪಗಳಿಂದ ಅಭಿನ್ನನೆಂಬ ಭಾವದಿಂದ, ಉಪಾಸಿಸು ತ್ತಾರೆ. (೧೫)

ಅರ್ಜುನ— ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ! ವಿಶೇಷಜ್ಞಾತವ್ಯವೆಂಬ ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧಿ
ಯಾದ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದಲೇ ಕೇಳಲು ಉತ್ಸಾಹಿಸುವೆನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ಪಾರ್ಥ ! ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. (ದೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಆರಂಭ
ವಾಗಿ ಅವಭೃತಾಂತವಾದ ಕರ್ಮಕಲಾಪಗಳುಳ್ಳ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಠೀಮಾದಿ)
ಕ್ರತು, (ದೇವತೋದ್ದೇಶ್ಯದ್ರವ್ಯತ್ಯಾಗರೂಪವಾದ ಪ್ರಧಾನಕರ್ಮವೆಂಬ)
ಯಜ್ಞ, (ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಡುವ ತಿಲೋದಕಾದಿ ರೂಪ) ಸ್ವಧಾ,
ಯಜ್ಞಸಾಧನವಾದ ಓಷಧಿ (ವನಸ್ಪತಿ), ಮಂತ್ರ, ಆಚ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ಹವಿಸ್ಸು
ಈ ಎಲ್ಲವೂ ನಾನೇ. ಉದಕದಲ್ಲಿರುವ ರಸ, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ
ತೇಜಸ್ಸು ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಾನೇ ಎಂದು ಈ ಹಿಂದೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ
ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸು. ಅದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ 'ನಾನೇ'
ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ನಾನು, ಯಜ್ಞಾದಿಗಳ
ನಿಯಾಮಕನೂ, ತದಂಗ ಹವಿರಾದಿಗಳ ಭೋಕ್ತನೂ ಎಂದು ತಿಳಿ. (೧೬)
ನಾನು, ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕಜಗತ್ತಿನ ಜನಕನು, ಹಾಗೂ ಜನನಿಯು ;
ನಾನೇ ಅದರ ಪೋಷಕನು, ಪೂಜ್ಯಪಿತಾಮಹನೂ ನಾನೇ ; ಮುಖ್ಯವಾಗಿ
ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವೇ ನಾನು. ನಾನು ಪರಮಪಾವನನು ಮತ್ತು
ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಪಾವಿತ್ರಪ್ರದನು. ಪ್ರಣವ (ಓಂಕಾರ) ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ,
ಋಕ್, ಯಜುಃ ಮತ್ತು ಸಾಮಗಳೆಂಬ ಮೂರು ವೇದಗಳಿಂದ (ಸರ್ವ
ವೇದಗಳಿಂದ) ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಅರ್ಥವಿಶೇಷ
ವಾಚಕತ್ವಶಕ್ತಿಪ್ರದನೂ ನಾನೇ. ಕ್ರತು ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನೂ
ನಾನೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿ, ಅರ್ಜುನ ! ಕೃತಿಸ್ವರೂಪನಾದ್ದರಿಂದ
ಕ್ರತು ಎಂದೂ, ವಿದ್ಯಮಾನವಾದ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿದಿ
ರುವ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ್ದರಿಂದ ಯಜ್ಞನೆಂದೂ, ಅನ್ಯಾಶ್ರಯವಿಲ್ಲದೇ ನನ್ನನ್ನು
ನಾನೇ ಧರಿಸುವೆನಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಧಾ ಎಂದೂ, ತಾಪತ್ರಯದಗ್ಧರಾದವರಿಗೆ
(ಉಷಸಾಂ) ಆಶ್ರಯನಾದ್ದರಿಂದ ಔಷಧನೆಂದೂ, ಸಕಲರ ಜ್ಞಾನಪರಿ
ರಕ್ಷಕನಾದ್ದರಿಂದ ಮಂತ್ರನೆಂದೂ, ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ್ದರಿಂದ
ಆಚ್ಯನೆಂದೂ, ಸ್ವತಃ ಗತಿಹೀನವಾದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಗತಿಪ್ರದನಾದ್ದರಿಂದ

ಅಗ್ನಿಯೆಂದೂ, ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಲ್ಪಡುವೆನಾದ್ದರಿಂದ ಹುತನೆಂದೂ ಓಂ ಎಂದು ಆಕ್ರಿಯಮಾಡುನಾದ್ದರಿಂದ ಓಂಕಾರನೆಂದೂ, ಪೂಜ್ಯ (ಅರ್ಚ್ಯ) ನಾದ್ದರಿಂದ ಋಕ್ ಎಂದೂ, ಸರ್ವರೂಪಗಳಿಂದ ಸಮನಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಮನೆಂದೂ, ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಯಜುವೆಂದೂ, ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಂದ ಗಮ್ಯನಾದ್ದರಿಂದ (ಹೊಂದಲ್ಪಡುವವನಾದ್ದರಿಂದ) ಗತಿ ಎಂದೂ, ಪೋಷಕನಾದ್ದರಿಂದ ಭರ್ತಾ ಎಂದೂ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಳುವ ಪ್ರಭುವಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಾಮೀ ಎಂದೂ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ ನೋಡುವವನಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಕ್ಷೀ ಎಂದೂ, ಆಶ್ರಯನಾದ್ದರಿಂದ ನಿವಾಸನೆಂದೂ, ಭೀತರಕ್ಷಕನಾದ್ದರಿಂದ ಶರಣನೆಂದೂ, ಅನಿಮಿತ್ತೋಪಕಾರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಸುದೃಢ್ ಎಂದೂ, ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಕರ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಭವನೆಂದೂ, ಪ್ರಳಯಕರ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಳಯನೆಂದೂ, ಸರ್ವಾಧಾರನಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ಥಾನನೆಂದೂ, ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿ ವಿಶ್ವವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವೆನಾದ್ದರಿಂದ ನಿಧಾನನೆಂದೂ, ಜಗತ್ತಿಗೆ ವ್ಯಂಜಕನಾದ್ದರಿಂದ ಬೀಜನೆಂದೂ, ಬೀಜಸಾಮಾನ್ಯದಂತೆ ವಿಕಾರಹೊಂದುವವನಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವ್ಯಯನೆಂದೂ, ತಿಳಿದು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. (೧೭-೧೮). ಅರ್ಜುನ! ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿದ್ದು ತಾಪಕರನಾಗುತ್ತೀನೆ. ಮೇಘಸಮೂಹದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಳೆಗರೆಯುವವನೂ, ಮಳೆಯನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುವವನೂ ನಾನೇ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ದೇಹವನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು ಮೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವೆನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅವ್ಯತನೆನಿಸುವೆನು. ಪ್ರಳಯಕಾಲವಲ್ಲದ ಇತರ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ನಾನೇ ಸಂಹಾರಕನಾದ್ದರಿಂದ ಮೃತ್ಯುವೆನಿಸುವೆನು. ಸಕಲಕಾರ್ಯ ಕಾರಣವಸ್ತುಗಳ ನಿಯಾಮಕನೂ ನಾನೇ. (೧೯)

ಅರ್ಜುನ—ಕೃಷ್ಣ! ನೀನು ಸರ್ವಯಜ್ಞಭೋಕ್ತನಾದರೆ, ಅನ್ಯದೇವತಾಯಾಜಕರಿಗೂ, ನಿನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿನಗೇ ಅರ್ಪಿಸುವ ಭಾಗವತರಿಗೂ (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಾದ ಭಕ್ತರಿಗೂ) ಫಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಕೂಡದಷ್ಟೆ. ಅರ್ಪಿತವಾದುದು, ನಿನ್ನಿಂದ ಭೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿವೇ ಕರ್ಮವು ಜೀವರಿಗೆ ಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದೂ ಸಹ, ಋಗ್ಯಜು-
ಸ್ಸಾಮಗಳೆಂಬ ವೇದತ್ರಯಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮ-
ಗಳನ್ನು, ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೋರಿ, ಇಂದ್ರಾದಿ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳ
ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆಚರಿಸಿ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು' ಎಂದು
ನನಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವವರೇ, ಅರ್ಜುನ! ತ್ರೈವಿದ್ಯರೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು,
ಯಜ್ಞಾದಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ಹುತಶೇಷವಾದ ಸೋಮಪಾನದಿಂದ ಪಾಪ
ನಿರ್ಮುಕ್ತರಾಗಿ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಇಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ
ಅಲಾಕಿಕ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. (೨೦) ಈ ಭೋಗವು
ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ವಿಪುಲವಾದ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನುಂಟು, ಪುಣ್ಯವು ಸಮೆಯಲು,
ಅವಶಿಷ್ಟ ಪುಣ್ಯಶೇಷದಿಂದ ಪುನಃ ಭೂಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಹಿಂದಿನಂತೆ ಪುನಃ ವೇದೋಕ್ತಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಭೋಗೇಚ್ಛುಗಳಾಗು-
ತ್ತಾರೆ; ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿ ತಿರಿಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಪುನಃಪುನಃ ಹೀಗೆಯೇ
ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವರು; ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತವಾದ ನಿತ್ಯಸುಖಸ್ಥಾನವನ್ನು
ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. (೨೧)

ಅರ್ಜುನ—ಭಾಗವತರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಫಲವೆಂತಹುದು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅರ್ಜುನ! ಭಾಗವತರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನಾನು
ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಅವರಿಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ನಿತ್ಯಸುಖಸ್ಥಾನ
ವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು; ಅದೇ ಮೋಕ್ಷವು — ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವು.
ತ್ವೈವಿದ್ಯರು ಸ್ವರ್ಗಭೋಗವನ್ನು ಕಾಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾಗವತರು ನನ್ನ
ವಿನಾ ಅನ್ಯವಿಷಯವನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತರುವುದಿಲ್ಲ; ಸದಾ ನನ್ನ
ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನ ವಿಷಯವಾದ ಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವರಾಗಿ,
ಭಕ್ತುತ್ವದಿಂದ ನನ್ನ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿರುವರು. ತ್ರೈವಿದ್ಯರಿಗೆ ಈ
ವಿಧವಾದ ಅತಿಶಯಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿಗಳಿಲ್ಲ. ಅವರು, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು
ನನಗರ್ಪಿಸಿದರೆ, ಭಾಗವತರು, ಎಲ್ಲ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯ
ಮನಗಳಿಂದಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಸೇವೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ
ನನಗರ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಹೀಗೆ ಉಭಯರೂ ನಾನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂಬ

ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾದರೂ, ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಉಪಾಯಾನುಸರಣೆಯಲ್ಲಿ ಭೇದವುಳ್ಳವರಾದ್ದರಿಂದ ಭಿನ್ನ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಭಾಗವತರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂಬ ಮಹಾಯೋಗವನ್ನು ತಂದಿತ್ತು, ಅದಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಹಾನಿಬರದಂತೆ ಅನಂತಕಾಲೀನವಾದುದನ್ನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವೆನು. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಹಿಸಲು ಅನ್ಯರಾರೂ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ (೨೨). ಅನ್ಯಭಕ್ತರಿಗೂ ದೊರೆಯುವ ಫಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವುಂಟಾಗಲು ಕಾರಣವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು, ಕೇಳು. ಅನ್ಯಭಕ್ತರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಅನ್ಯೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಡಿ, ಅಂತದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ನನ್ನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲ (೨೩).

ಅರ್ಜುನ—ನಿನ್ನ ಪೂಜಾರೂಪವಾದ ಸಕಲ ಕರ್ಮವೂ ಯಜ್ಞವೆನಿಸುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ! ನೀನೇ ಯಜ್ಞಫಲಭೋಕ್ತನು. ನಿನಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾದುದನ್ನು ನೀನು ಭೋಗಿಸುವೆ. ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾದ ನಿನಗೆ ಆ ಭೋಗದಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಭೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಎಂದರೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ, ಜೀವರಿಗೆ ಆ ಕರ್ಮವು ಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು. ಅನ್ಯದೇವತಾಪೂಜಕರಾದರೂ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ನಿನಗೇ ಅರ್ಪಿಸುವರು. ಹೀಗಿರಲು, ಅವರ ಪೂಜೆಯು ಅದೇಕೆ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾದುದಲ್ಲ? ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಪೂಜಿಸಲಾಗದೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ನಾನು ಸರ್ವಕರ್ಮಫಲಭೋಕ್ತನೆಂಬುದು ನಿಜ. ಸರ್ವಕರ್ಮ ಪ್ರವರ್ತಕನೂ ಆಗಿರುವೆನು. ಯಜ್ಞಾದಿಕರ್ಮಗಳ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವು ನಾನೆಂಬುದನ್ನು ಅನ್ಯದೇವತಾಪೂಜಕರು ತಿಳಿಯರು. ಅನ್ಯದೇವತಾರಾಧನೆಯೇ ನಿಸಿದ್ಧವಲ್ಲ—ಅವರನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಪೂಜೆಯು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ನಾನೇ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳ ಅಂತರ್ರಾಮಿಯು. ಅವರಲ್ಲಿದ್ದು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು ನಾನೇ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಪರಿವಾರದವರೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಪೂಜಾಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಸಹ ನನ್ನ ವಿಸ್ಮರಣೆ ಇಲ್ಲದೇ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದೂ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಫಲಸ್ವಾಮಿ ಯೆಂದೂ ದೃಢವಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅನ್ಯ ದೇವತಾಪೂಜೆಯು ನನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಜ್ಞಾನದ ಜ್ಞಾಪಕಮಾತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿ. (೨೪) ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತಾರಾಧಕರು, ಆಯಾದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಕ್ರಿಯಾಪರರು ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ, ಯಕ್ಷಾದಿಭೂತಯಾಜಕರು ಆಯಾಭೂತವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಪೂಜಕರು ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ (೨೫).

ಅರ್ಜುನ—ಅನ್ಯದೇವತಾರಾಧನೆಯು ಅಲ್ಪ ಫಲವುಳ್ಳದ್ದಾ ರೂ ಸುಲಭವು. ನೀನು ಅನಂತಮಹಿಮನಾದ್ದರಿಂದ ದುರ್ಬಲರಿಂದ ನಿನ್ನ ಭಜನೆಯು ಅಶಕ್ಯವಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಯಾರು, ನಿಷಿದ್ಧವಲ್ಲದ ಪತ್ರ, ಪುಷ್ಪ ಅಥವಾ ಫಲ ವನ್ನಾಗಲಿ ಅಷ್ಟೈಕೆ ಕೇವಲ ಶುದ್ಧ ಜಲವನ್ನಾಗಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಪಿ ಸಿದರೂ, ಅದನ್ನು ನಾನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆನು. ವಿಷಯವಿರಕ್ತನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಡುವ ಅತ್ಯಲ್ಪವಸ್ತುವನ್ನೂ ಆದರದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತುಷ್ಟ ನಾಗುವೆನು; ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ನನ್ನ ಪೂಜೆಯು ಅತಿ ಸುಲಭವು. ಭಕ್ತಿ ಮಾತ್ರಬೇಕು; ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಂತೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. (೨೬) ಆದ್ದರಿಂದ, ಅರ್ಜುನ! ನೀನು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮ, ಉಣ್ಣುವ ಊಟ, ಹಾಕುವ ಆಹುತಿ, ಕೊಡುವ ದಾನ, ಹೆಚ್ಚೇನು ನಿನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಗಳನ್ನು ಸಹ (ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಸಹ) ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸು. ಆದರೆ, ಜೋಕೆ! ನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಎಂದೂ ಅರ್ಪಿಸಬೇಡ. ಅದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯವಾಯವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. (೨೭)

ಅರ್ಜುನ—ಹಾಗೆ ಸಕಲವನ್ನು ನಿನಗರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ಏನಾಗುವುದು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಶುಭಾಶುಭ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಕಲ ಕರ್ಮಬಂಧನ ಗಳಿಂದ ಪರಿಮುಕ್ತನಾಗುವಿ. ಫಲ ತ್ಯಾಗವೆಂಬ ಸನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಭಗವದರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಹಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವುದೆಂಬ

ಯೋಗ, ಇವುಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂದುವಿ. (೨೮)

ಅರ್ಜುನ—ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಪಿಸಿದುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಿ ಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ನೀನು ಭಕ್ತಪ್ರಿಯನೆಂದಾಯಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯನಷ್ಟೆ! ನಿನಗೆ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವೂ, ದ್ವೇಷಿಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವೂ ಇರುವುದಾದರೆ ಅಲ್ಪಭಕ್ತನಿಗೆ ಸ್ನೇಹವಶದಿಂದ ಸುಖರೂಪವಾದ ಬಹುಫಲವನ್ನೂ ಅಲ್ಪದ್ವೇಷಿಗೆ ದ್ವೇಷವಶದಿಂದ ಬಹುದುಃಖರೂಪವಾದ ಫಲವನ್ನೂ ಕೊಡಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಲೌಕಿಕ ರಾಜಾದಿಗಳಂತೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವೈಷಮ್ಯ, ನಿರ್ದಯತ್ವ ಮೊದಲಾದವುಗಳೂ ಇರುವುದೆಂದು ಏಕೆ ತಿಳಿಯ ಬಾರದು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅರ್ಜುನ! ನನಗೆ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಸಮರು. ಒಬ್ಬನು ಪ್ರಿಯನು, ಅನ್ಯನು ದ್ವೇಷಿಯು ಎಂಬ ಭೇದಭಾವವು ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ವೈಷಮ್ಯವಿಲ್ಲದಮೇಲೆ ನಿರ್ದಯತ್ವದ ಆವಾದನೆಯು ನಿಲ್ಲಲಾರದಷ್ಟೆ; ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವರು, ನಾನು ಅವರ ವಶದಲ್ಲಿರುವೆನು. ಯಾರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತರೋ ಅವರನ್ನು ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸುವೆನು. ಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವನ್ನೂ ಅಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ಮಾಡೆನು ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿದ್ವೇಷಗಳ ಗುರುಲಾಘವಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿಯೇ ಫಲಕೊಡುವೆನು. (೨೯) ದೇವಾಂ-ಶರೂ, ಋಷ್ಯಾದಿಗಳೂ ಆದ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮಭಕ್ತರು, ಸ್ವಯೋಗ್ಯತೆಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದುರಾಚಾರ ಪ್ರವೃತ್ತ ರಾಗುವುದುಂಟು. ಅವರ ದುರಾಚಾರಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ದುಃಖ ರೂಪವಾದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ವಿಷಮ ನೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಬೇಡ. ಅವರು ನನ್ನ ಅನನ್ಯಭಜಕರು—ಅನ್ಯದೇವತಾ ಸೇವಕರಲ್ಲ; ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯಾದಿ ಸ್ವಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುಷ್ಯವಸ್ಥಿತರು ಮತ್ತು ಸಮಾಚೀನ ಭಗವತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವರು. ನಾನು ಯಾರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಮೀರಗೊಡುವವನಲ್ಲ. ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅತಿ-ಕ್ರಮಿಸುವುದು ಅವರಿಗೂ ಹಿತವಲ್ಲ; ಅನ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಹಿತಕರವಲ್ಲ.

ಅವರ ದುಷ್ಟಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ, ಅಧಿಕಪುಣ್ಯನಾಶರೂಪಫಲವೂ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. (೩೦)

ಅರ್ಜುನ—ದೇವಾಂಶರಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ದುರಾಚಾರಿಗಳಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಸಾಧುಗಳೆಂದೇಕೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅವರು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಧರ್ಮಚಿತ್ತರಾಗಿ ನಿತ್ಯಶಾಂತಿರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ; ನರಕಾಧ್ಯನರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಾಧುಗಳೆನಿಸುವರು. (೩೧)

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ದೇವ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಭಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರಿಸು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಭಕ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ, ಪಾರ್ಥ! ಉತ್ತಮವರ್ಣದವರು ಪಾಪಫಲದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ, ಸ್ತ್ರೀ, ವೈಶ್ಯ-ಶೂದ್ರಾದಿ ಹೀನಯೋನಿಗಳನ್ನು (ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವೂ ಅಧಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲದ ದೇಹಗಳನ್ನು) ಹೊಂದಿದರೂ ಸಹ, ನನ್ನನ್ನೇ ಅನನ್ಯರಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ (ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶರಣುಹೊಂದಿ) ಸ್ವಯೋಗ್ಯವಾದ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಅರ್ಜುನ—ಪಾಪಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವೆಂದರೇನು? ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೆಂಬ ವಿಭಾಗವು ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದುದೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷಭೇದವುಂಟು. ಸ್ವತಃ ಪುರುಷರಾದವರಿಗೆ ಪಾಪದಿಂದ, ಸುದ್ಯುಮ್ನನು ಇಲಾನಾಮಕಸ್ತ್ರೀಯಾದಂತೆ, ಸ್ತ್ರೀತ್ವವು ಬರುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಸ್ವರೂಪಸ್ತ್ರೀತ್ವವಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಯಾವಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಪುರುಷತ್ವವು ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. (೩೨) ಇರಲಿ, ಪಾಪದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀವೈಶ್ಯಾದಿ ಯೋನಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದವರೇ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಾಗ, ಸ್ವತಃ ಸ್ತ್ರೀವೈಶ್ಯಾದಿಗಳು ಹೊಂದುವರೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಅವರಿಗೂ ಉತ್ತಮಗತಿಯು ಲಭಿಸುವುದು. ಹೀಗಿರಲು, ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಾದವರು

ಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಾಯಾಸಜನಕವಾದ ನಾನಾವಿಧವಾದ ದಾನಾಧ್ಯಯನಯಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ ; ಶ್ರೀರಾಮದೇವರಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಧನುಷ್ಕೋಟೀರ್ಥವು ಸಕಲಸುರರಿಗೂ ಮಹೀಸುರ(ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು)ರಿಗೂ ಅಪೇಕ್ಷಿತಫಲಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯುಂಟು ಧನವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಧನುಷ್ಕೋಟಿಯು ಸುಧೃಢವಾದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಾಗಿರುವುದು. (ಧನುಷ್ಕೋಟಿಯು ಪರಮಪುಣ್ಯ ಸಂಪಾದಕವಾದುದೆಂದು ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವು.)

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವೃತ್ತವನ್ನು ಸಚ್ಚಿಷ್ಯರೇಮುಂತಾದ ಸುಜನವೃಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರವಚನೋಪದೇಶಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಮಾದರದಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ಸೇವನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅದರಂತೆ ಧನುಷ್ಕೋಟೀರ್ಥವನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲಪರಿವಾರಧುರಂಧರರಾಗಿ ಸ್ಥಾನ ದಾನ, ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರುಗಳಿಗೆ ಸುವರ್ಣಾದಿಮಹಾದಾನ ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳ ದ್ವಾರಾ ಸೇವನಮಾಡಿದರು. ಧನುಷ್ಕೋಟೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯವಾದ ಕರ್ಮಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿ ತಿರುಗಿ ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು.

**ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ
ದೇವಸೇವಾಪೂಜಾವಸ್ತುಜಾತವಿತರಣಾದಿ ವೈಭವವು**

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಗುರುರಾಜರು ಸಂಸ್ಥಾನಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಮೂಲರಾಮದೇವರನ್ನು ಆದರಾತಿಶಯದಿಂದ ಪೂಜಾಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ರಾಮೇಶ್ವರದೇವನನ್ನೂ, ಸೇತುಮಾಧವದೇವನನ್ನೂ ನಾನಾವಿಧಪೂಜಾಸಾಧನಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಪರಮಾದರಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಪೂಜಾಮಾಡಿದರು.

ತಮ್ಮಿಂದ ಸಂಪೂಜಿತರಾದ ದೇವರುಗಳ ಪ್ರೀತಿಸಂಪಾದನಾಭಿಲಾಷುಕರಾಗಿ ಭೂದೇವತೆಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರುಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಸಸಮಸುಮಧುರವೃಷ್ಟಾನ್ನಭೋಜನದಾನದಿಂದ ಪರಮಾನಂದಪಡಿಸಿದರು.

ವಿದ್ಯನೃಣಿಗಳಾದ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ವಿತರಣಮಾಡಿದ ಸುವರ್ಣಾಭರಣಸಮುದಾಯವು

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಗುರುವರ್ಯರು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರುಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ದಾನವು ಅನಂತಫಲಸಂಪಾದಕವಾಗುವುದೆಂಬ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಸುವರ್ಣನಿರ್ಮಿತವಾದ ಹಸ್ತಾಭರಣ(ಕಡಗ) ಕರ್ಣಾಭರಣ(ಕಿವಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ವಂಟೆ), ಉಂಗುರಗಳು, ಕಟಿಸೂತ್ರ(ಉಡಿದಾರ) ಮೊದಲಾದ ಅನರ್ಘ್ಯವಾದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಪ್ರದಾನಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳಾದ ಪುರೋಹಿತಬ್ರಾಹ್ಮಣರುಗಳು ಯಾವಯಾವ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಂಗುಲಿಯಿಂದ ಪ್ರದರ್ಶನಮಾಡಿದರೋ ಆ ಸಮಸ್ತತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀರಾಮಪೂಜಾತಪೋವ್ಯಾಖ್ಯಾನನಿರತರಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯದ್ವೈಂದವಂದಿತರಾಗಿ ಒಂದು ಮಂಡಲ (೪೦ ದಿವಸ) ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಪ್ರಮೋದದಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಮಾನವಾದ ಕೋಟೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಿಜಪರಿವಾರಸಮೇತರಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮಪೂಜಾ ನೈವೇದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಮಸ್ತಜನರಿಗೂ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಭೋಜನೋತ್ತರ ಶ್ರೀರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಹೊರಟು

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ ಶೇಷನದಿಯ (ಪಾಂವಾರುನದಿ) ದಕ್ಷಿಣತೀರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ರಾಜಪುರುಷರುಗಳ ಆಗಮನವು

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಪಾಂವಾರುನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವೋದಿತರಾದ ಗುರುರಾಯಾ ಚಾರ್ಯರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ ದೂತರುಗಳು (ರಾಜಪುರುಷರುಗಳು) ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಜ್ಞಾಪ್ರಕಾರ ಬಂದ ಭಯಂಕರವಾದ ಆಕಾರದಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರಾದ ರಾಜಭಟರುಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾದ ಜನಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿ ಕೌಶಲ್ಯ ವುಳ್ಳವರಾದಾಗ್ಯೂ ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಇತಿಕರ್ತವ್ಯತಾಮೂಢರಾದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಗುರುವರ್ಯರ ಧೈರ್ಯಸ್ಥೈರ್ಯವು

ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾಪ್ತರಾದ ರಾಜಭಟರುಗಳ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಭಗವಂತನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಜ್ಞಾನಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಧೈರ್ಯದಾಯಾದಿಸುಗುಣಭರಿತರಾದ ಈ ಮಹನೀಯರು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಷಾದಪಡದೆ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತರಾಗಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರ ನಿರ್ವಿಕಾರಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವು

ನಿಜಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತಮಗೆ ಸನ್ಯಾಸಪ್ರದಾನಮಾಡಿದಕಾಲದಲ್ಲಿ “ಪರಿಪಾಲಯೇತ್ವದಮಿದಂ ಸುಬ್ಬಹತ್ಸುಚಿರಾಯ ನಿರ್ಭರಮಭೀತಿಯುತಃ” (ಈಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ದೀರ್ಘಕಾಲಪರ್ಯಂತರವಾಗಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಪರಿಪಾಲನಮಾಡುವಿ)

ಯಂದುಮಾಡಿದ ಅಶೀರ್ವಾದದಲ್ಲಿ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳವರು “ವಿಪದಿ ಧೈರ್ಯಮುಪಾಭ್ಯದಯೇ ಕ್ಷಮಾ” ಯಂಬ ನ್ಯಾಯಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ ನಿರ್ವಿಕಾರಚರಿತರಾಗಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸಂಸ್ಥಾನದೇವತಾರ್ಚನಸಮಾರಂಭವು

ಯತಿವರ್ಯರು ನಿಯತಸ್ನಾನಾಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಸಮಾಪಿಸಿ ಶ್ರೀಸೀತಾರಾಮರ ಪೂಜಾವನ್ನು ಪರಮವೈಭವದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದರು. ಅಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವರಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ರಾಜಪುರುಷರ ವೃಂದಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾದರು.

ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಆಗತರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಗುರ್ವಾಗ್ರಹದಿಂದ ಗುರುತರವಾದ ಉದರವೇದನೆಯು

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸ ಪ ರಿ ವಾ ರ ನಾ ದ ಸೀತಾಕಾಂತನಾದ ಶ್ರೀಮೂಲರಾಮದೇವರಿಗೆ ವಿವಿಧಪೂಜಾಸಾಧನಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತರೀತ್ಯಾ ಬಹುವೈಭವದಿಂದಷೋಡಶೋಪಚಾರಪೂಜಾವನ್ನು ಭಕ್ತುದ್ರೇಕದಿಂದ ನಡೆಸುತ್ತಾಇದ್ದರು.

ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಶ್ರೀರಾಮಾರ್ಚನಧುರಂಧರರಾದ ಪರಮತಪೋನಿಧಿಗಳಾದ ಗುರುವರರನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿದರು.

ದ್ರವ್ಯಸಂಪಾದನೆಗೆ ಇದು ಸುಸಮಯವೆಂಬ ದುರುದ್ದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ಗುರುದ್ರೋಹದ ಫಲವಾಗಿ, ಸಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಉದರವೇದನೆಯು ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ನಿಮಿಷನಿಮಿಷಕ್ಕೂ ಅದು ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು.

ಮಹನೀಯರ ಆಗ್ರಹದ ಫಲವಾಗಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಉದರವೇದನೆಯು ನನಗೆ ಸಂಭವಿಸಿತೆಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಗುರುವರರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು-

ಅಧಿಕಾರಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು

“ಭವಾನ್ ಮಹಾನುಭಾವೋಸ್ತಿ ಕೃಪಾಕೂಪಾರ ಪಾಮರೇ |
ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಮತೇ ವಿಧತ್ತಾಂ ಮಯ್ಯನುಗ್ರಹಂ”

(ಸ. ವಿ. ಸ. ಶ್ಲೋ ೬೨)

(ಅರ್ಥ)

ಸ್ವಾಮಿ, ಕೃಪಾಸಮುದ್ರರಾದ ಗುರುವರ್ಯರೇ, ತಾವು ಮಹಾ-
ಮಹಿಮಾಸಂಪನ್ನರು. ಇದು ಸತ್ಯವಾದುದು, ಸತ್ಯವಾದುದು. ಮೂರ್ಖನಾದ
ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಬೇಕು, ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಅಧಿಕಾರಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದುದು

“ಪ್ರಭುಣಾ ಪ್ರೇಷಿತಸ್ತವ್ಯಸಹಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಗಂತುಮಾಗತಃ |

ಬಾಧಿತ್ವಾಕತ್ರ ಬಹುದ್ರವ್ಯೇ ಭವೇಯಮಿತಿಬುದ್ಧಿಯುಕ್ ||

ಅಮುನಾಃಸಂ ಜಾತಜೀವಹಾರಿಕುಪ್ತೈವ್ಯಥೋದಯಃ |

ಭೂರ್ಮ ಭೂಮೀಮಿಮಾಮುದ್ಯ ಹಿತ್ವಾ ಜಿಗಮಿಷಾಮ್ಯಹಂ ||”

(ಸ. ವಿ. ಸ. ಶ್ಲೋಕ ೬೩-೬೪)

(ಅರ್ಥ)

ಗುರುವರ್ಯರೇ,

ನಮ್ಮ ವರಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧನ
ಮಾಡಿ ಅವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಬಂದೆನು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ತಮಗೆ ಅನೇಕತರಹ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಹು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ದುರಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಈ ದುಷ್ಟರ್ಮದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಹರಣಮಾಡುವ ಈ ಉದರವೇದನೆಯು ಉದಯಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ಲೋಕದ ಆಶೆಯನ್ನೇ ತೊರೆದಿರುತ್ತೇನೆಂದು ಬಹು ದುಃಖದಿಂದ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಅಧಿಕಾರಿಯಲ್ಲಿ ದಯಾಳುಗಳಾದ ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹವು

ಅಧಿಕಾರಿಯು ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಉದರವೇದನೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಆತ್ಮಸ್ವರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ತಂದು ದಯಾಪೂರ್ಣರಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸರ್ವಾರಿಷ್ಠನಿವಾರಕವಾದ ಭಗವಂತನ ಅಂಗಾರವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಅಂಗಾರವನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಯು ತಮ್ಮ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಗೆ ಲೇಪನಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅಪರಿಹಾರ್ಯವೂ ಅಸಹನೀಯವೂ ಆದ ಆ ಉದರವೇದನೆಯು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಮನವಾಯಿತು.

ಅಧಿಕಾರಿಯು ಗುರುವರಪ್ರದತ್ತಾಂಗಾರಲೇಪನಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅತಿತ್ವರೆಯಾಗಿ ಅಸಹ್ಯವೇದನಾಪರಿಹಾರವಾದುದನ್ನು ಅರಿತು ಅನುಸಮಾನಂದದಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯರಾಶಿಯನ್ನು ಗುರುಚರಣಸರೋಜಯುಗಳನ್ನಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ಪರಮಾದರಪುರಸ್ಕರಪ್ರಾರ್ಥನಮಾಡಿ ತಪ್ಪು ಮುದ್ರಾಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿ ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿ

ಮಠದ ಶಿಷ್ಯನಾದನು. ಅಧಿಕಾರಿಯು ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವಸ ವಾಸಮಾಡಿದನು.

ಅಧಿಕಾರಿಯು ವರಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ
ರಾಮನಾಥಪುರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು
ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದನು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಯತಿವದ್ಯರ ಅತಿಮಾನುಷಮಹಿಮೆಯು ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಅನುಭವಸಿದ್ಧವಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಮಹಾಭಕ್ತಿಯು ಅಂಕುರಿಸಿತು. ಪರಂತು ವರಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯು ಅನುಲ್ಲಂಘನೀಯವಾದಕಾರಣ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರನ್ನು ರಾಮನಾಥಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡುಹೋದನು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು “ಯತ್ರ ಯಾತಿ ರಘು- ಸಂತತಿಕೇತುಸ್ತತ್ರ ಸಂಪದತುಲಾ ನ ವಿಪತ್ತಿಃ” ಏವಮಾದಿಪ್ರಮಾಣ ಗಳಿಂದ ರಘುಕುಲತಿಲಕನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಸನ್ನಿಧಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಕಲ ವಿಪತ್ತುಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಅತುಳ ಸಂಪತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದೆಂಬ ಪ್ರಮೇಯವು ಸಿದ್ಧವಾದಕಾರಣ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನಮೂರ್ತಿಯಾದ ಸಸೀತಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಂದೊಡಗೂಡಿ ರಾಮನಾಥಪುರಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡಿದರು.

ರಾಮನಾಥಪುರಾಧಿಕಾರಿಯು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ
ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪರಿವಾರ- ಸಹಿತರಾಗಿ ರಾಮನಾಥಪುರವನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ರಾಮನಾಥಪುರದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿ

ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಪೈಶುನ್ಯವಾದಿಯಾದ ಗುರುರಾಯಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಂತೋಷಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕೃಪಾವಿಶೇಷದಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನವು ತನ್ನ ಹಸ್ತಗತವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅಧಿಕಾರಿಯಾದರೂ ತನಗೆ ಹತ್ತುಸಹಸ್ರವರಹಗಳೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಆನೆಯೂ ಸಿಕ್ಕಿಹೋದುವೆಂದು ಪ್ರಮೋದಪರವಶನಾದನು.

ತತ್ತತ್ಕಾಲೋಚಿತಕಾರ್ಯಕರಣಪ್ರವೀಣರಾದ ಗುಣಗಣಾಡ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಹರಿಚರಣೈಕಶರಣರಾದ ಗುರುವರೇಣ್ಯರು “ಆಪಾದಮೌಳಿಪರ್ದಂತಂ, ಗುರುಣಾಮಾಕೃತಿಂ ಸ್ಮರೇತ್ | ತೇನ ವಿಘ್ನಾಃ ಪ್ರಣಶ್ಯಂತಿ ಸಿದ್ಧಂತಿ ಚ ಮನೋರಥಾಃ” ಎಂಬ ಅಭಿಯುಕ್ತೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಕಲವಿಘ್ನ ಪರಿಹಾರಕವಾದ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಸಂಪಾದಕವಾದ ನಿಜಗುರುಚರಣಸರೋಜಯುಗಳವನ್ನು ಸಂತತ ಸ್ಮರಣಮಾಡುತ್ತಾ ಶಾಂತಸ್ವಾಂತರಾಗಿ ಆವಾಸಮಾಡಿದರು.

ಉತ್ತರತ್ರ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರಪ್ರಚಾರವು.

ಅದೇಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಮೈಲಂಭಧೊರೆಯು, ಮುರಾರಿರಾಜನೆಂಬ ಮಹೀಪತಿಯ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಭಯಂಕರವಾದ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆಹಾಕಿದನು.

ಮುರಾರಿರಾಜನು ಪ್ರಬಲವಾದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದನು. ಮೈಲಂಭನೃಪಾಲನು ಮೂರುತಿಗಳ ವರೆಗೆ ಬಹುಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಮುರಾರಿರಾಜನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿಯನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆಹೋದನು. ಮೈಲಂಭರಾಜನು ದುರ್ಗಮವಾದ ದುರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದುದರಿಂದ ಅಜೇಯನಾದ ಮುರಾರಿರಾಜನನ್ನು ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ಅಪಾಯಯುತನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿತಾಂತಚಿಂತಾಶರಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಯನಮಾಡಿದನು.

ಅನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೋನರ್ಯಾಚಾರ್ಯನ ತನಯನಾದ ರಾಮಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮುರಾರಿ-ರಾಜನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಮುಂದೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.—

ಪ್ರಭುವರ್ಯ, ನಿನ್ನ ಅಜೇಯಶತ್ರುವಾದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಮಂಡಲಾ-ಧೀಶನಾದ ಮುರಾರಿರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಆಶ್ರಯವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಬಲದಿಂದ ಬಂದ ವಿಪತ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ಸಹಜವಾದ ತಪಃಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಯತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂಬವರು ನಿನ್ನ ಶತ್ರುವಾದ ಮುರಾರಿರಾಜನಿಗೆ ಮುಖ್ಯಗುರುಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ರಾಜನು ತದೀಯದಯಾಬಲದಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮಹಾಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಕೃತ ಈ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಾಮನಾಥಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಇತರ ವಸ್ತುಗಳು, ಮುರಾರಿರಾಜನ ವಸ್ತುಗಳು, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅನರ್ಘ್ಯವಾದ ಸುವರ್ಣಾಭರಣಗಳೂ ದ್ರವ್ಯಗಳೂ ಹೇರಳವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಕಲಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಈ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಯಾದ, ನಿನ್ನ ಶತ್ರುವಾದ ಮುರಾರಿ ರಾಜನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿನ್ನ ವಶನಾಗುವನು ಎಂದು ಪೂರ್ವೋಕ್ತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಮೈಲಂಛಪ್ರಭುವು
ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದುದು.

ಮೈಲಂಛರಾಜನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ರಾಮನಾಥ ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಗುರುಗಳಾದ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

ಮೈಂಭಪ್ರಭುವರನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ರಾಜಪುರುಷರಾದ ಯವನಭಟರು ಅಶ್ವಾರೂಢರಾಗಿ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಎರಡುದಿವಸಗಳೊಳಗಾಗಿ ಬಂದುಸೇರಿದರು.

ರಾಜಸೇವಕರು ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಹೀಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಸ್ವಾಮಿ, ಗುರುಗಳೇ, ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಡನೆ ತಮ್ಮನ್ನು ರಾಜಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬರಬೇಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ. ತಾವು ಸಾವಕಾಶಮಾಡದೆ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಸ್ವಾಮಿಗಳು, “ಎಲೈ ರಾಜದೂತರುಗಳಿರಾ, ನಮ್ಮ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಯಾವುವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ರಾಮನಾಥಪುರದ ದೊರೆಯು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮ ರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತೇವೆಂದು” ಹೇಳಿದರು.

ಶೀಘ್ರಕೋಪಿಗಳಾದ ವ್ಯಾಘ್ರಸಮಾನರಾದ ರಾಜಭಟರುಗಳು ರಾಮನಾಥಪುರಾಧಿಪತಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದಂಡೋಪಾಯದಿಂದ ಆ ಖಂಡಾಧಿಪತಿಗೆ ಭಯದರ್ಶನಮಾಡಿ ಗುರುಗಳ ಸಕಲಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ರಾಜರ ಅಲಂಘ್ಯವಾದ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ರಾಮನಾಥಪುರದ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಖಂಡಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಕಾರಣ ಅಖಂಡದೇಶಪ್ರಭುವಾದ ಯವನಾಧೀಶನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ರಾಜಭಟರುಗಳ ವಾಕ್ಯಶ್ರವಣೋತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತಭಯಂಕಸಿತ ಕಾಯನಾಗಿ ಗುರುದ್ರೋಹಿಯಾದ ಗುರುರಾಯಾಚಾರ್ಯರ ಗುರುತರ-ಆಶಾಜನಕವಾದ ದುರ್ಬೋಧನೆಯಿಂದ ದುರಾಶಾಪಾಶಬದ್ಧನಾಗಿ ಶ್ರೀ-

ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಂದ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅಪಹರಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಮ್ಲೇಂಭಪ್ರಭುವಿನ ಭಟರುಗಳ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು.

ರಾಮನಾಥಪುರಾಧಿಕಾರಿಯು ಗುರುವರ್ಷದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಪ್ತನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು.

ಮಹಾಸ್ವಾಮಿನ್, ಶ್ರೀಸೀತಾರಾಮಪೂಜಾದುರಂಧರರಾದ ಗುರುವರ್ಷದೇ, ದುರ್ಮತಿಯಾದ ಗುರುರಾಯಾಚಾರ್ಯರ ದುರ್ಬೋಧನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಹನೀಯರಾದ ತಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಡೆಸಿದ ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಲಜ್ಜಾನ್ವಿತನಾಗಿ ಬದ್ಧಂಜಲಿಯಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಮ್ಲೇಂಭರಾಜನ ದೂತರುಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಬಿಳಿಸಿದುದು.

ಮ್ಲೇಂಭರಾಜನ ಭಟರುಗಳು ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು ಕುರಿತು—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾಜನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತಾವು ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ರಾಜದೂತರುಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪ್ರಕಾರ ಧೈರ್ಯಯುತರಾಗಿಯೇ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪರಿವಾರಸಹಿತರಾಗಿ ಹೊರಟರು. ರಾಜ ಭಟರು ಯವನಜಾತಿಯರಾದರೂ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಯಾವ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಾವು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅವರು ಆ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಹೊರಟನಂತರ ತಾವು ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ಗೌರವಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಯವನಭಟರಿಂದ ಸಹಿತರಾಗಿ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಮ್ಲೇಂಭಪ್ರಭುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಸೇರಿದರು.

ಮ್ಲೇಂಭರಾಜನ ಸೇವಕನಾದ ತಜ್ಞಾತೀಯನಾದ ಉಗ್ರಪುರುಷನು ಸಪರಿವಾರರಾದ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಯಂತ್ರಗುಳಿಕಾಪತನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ (ಫಿರಂಗಿ ಗುಂಡು ಬೀಳುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ) ವಾಸಮಾಡಿಸಿದನು.

ದುರ್ಗಮವಾದ ದುರ್ಗಪ್ರದೇಶದಿಂದ (ಕೋಟಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ) ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದ ಫಿರಂಗಿ ಗುಂಡು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ಶ್ರೀರಾಮಪೂಜಾ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಯಚ್ಯುತವಾಗಿ (ಗುರಿತಪ್ಪಿ) ಬಿದ್ದಿತು.

ಮಠದ ಪರಿವಾರದವರು ಭಯಚಕಿತರಾದರು. ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಿರ್ವಿಕಾರಚಿತ್ತರಾಗಿ (ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೇ) ಇದ್ದರು. ಶಿಷ್ಯರುಗಳು “ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ವಿಸತ್ಪ್ರದಾಯಕವಾದ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ನಿರಾಬಾಧವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ” ಎಂದು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು “ಫಿರಂಗಿಯ ಗುಂಡು ನಮ್ಮ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ದನ್ನು ಕಂಡು ನೀವುಗಳು ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿರುತ್ತೀರಿ. ಆ ಫಿರಂಗಿಯ ಗುಂಡು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಬಾಧೆಮಾಡದೆ, ಪ್ರಥಮತಃ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದ ನನ್ನಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಹ್ಯಾಗೆ ಹಿಂಸೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವೋ ಮುಂದೆ ಬರಬಹುದಾದ ಯಂತ್ರಗುಳಿಕೆಗಳೂ ಸಹ ನಿನಗೇ ಯಾವತರಹ ಬಾಧೆಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇದೇ ನಿನಗೇ ಕ್ಷೇಮಪ್ರದವಾದ ಪ್ರದೇಶವು. ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡೋಣ. ಭಗವಂತನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ” ಎಂದು ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಪರಿವಾರನಿಕರಕ್ಕೆ ಅಭಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರು.

[ಮೈಸೂರಾಜನು ಈ ಮಹಾಮಹಿಮರನ್ನು ಅರಿಯದೆ ದಂಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಫಿರಂಗಿಗುಂಡುಗಳು ಶ್ರೀಗಳವರ ಚರಣಕ್ಕೆ ಶರಣು ಹೊಡೆದುದಿರಲಿ, ಅಜೇಯ ಕಾಮರಾಜ (ಮನ್ಮಥನು) ನು ಸಹ ಇವರ ತಪಸ್ವಿತನಕ್ಕೆ ಅಂಜಿದುದನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನ ಪದದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಒಮ್ಮೆ ರಾಯಚೂರು ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯುವ ಸುಸನ್ನಿವೇಶವು ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರು ಮತ್ತು

ಅವರಿಬ್ಬರು ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ಒದಗಿತು. ದಾಸ ಸಹೋದರರು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಿ-
ಗಳೆಂದೂ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರವರ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆಂದೂ ಶ್ರೀ
ಶ್ರೀಗಳವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ
ಆಜ್ಞಾ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಂದ ಮೂವರು ಹರಿದಾಸರನ್ನೂ ಕಂಡು ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ
ಪರಮಸಂತೋಷವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಇವರುಗಳ ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟವನ್ನು
ತಿಳಿಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಕುತೂಹಲವೂ ಒಡಮೂಡಿತು.

ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳವರು—ದಾಸರೇ ನಿಮ್ಮ ತಮ್ಮಂದಿರೊಡಗೂಡಿದ ನೀವು
ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವಿರಾ?

ದಾಸರು—ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ವಾಮಿಗಳು—ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಾಣುವ ಮೂರು ಕೋಣೆ
ಗಳಿವೆಯಷ್ಟೆ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಕೂತುಕೊಂಡು
ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕವನವನ್ನು ರಚಿಸಿ ನಮಗೆ ತಂದು ತೋರಿಸುವಿರಾ!
ಎಂದರು. ಮಠದಿಂದ ತಾಳ ಪತ್ರವನ್ನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೊಂದೊಂದರಂತೆ
ಕೊಡಿಸಿದರು. ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಕಳಿಸಿದರು.

ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಕಾದು
ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಗಳವರು ಕೆಲ ಕಾಲ ತಾಳಿ ಕರೆದೊಡನೆ ಮೂವರು ದಾಸರೂ
ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ನಮಿಸಿ ದೂರ
ದೂರ ನಿಂತರು. ಮಠದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಂತರೂಪವೂ ಸಾದರದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದೆ.
ಶ್ರೀಗಳವರು ಭಾಗಣ್ಣದಾಸರನ್ನು (ಗೋಪಾಲದಾಸರು) ನೀವೇನು ಬರೆದಿ-
ದ್ದೀರಿ? ಓದಿ ಎಂದರು.

ಆಗ ದಾಸರು:—

ರಾಗ: ಅಸಾವೇರಿ ಝಂಪತಾಳ

ಮಾರಮದಘನ್ನಸಮ್ಮೀರ ಮಧ್ಯಮತೋ-

ದ್ವಾರ ಶುಭಗುಣಸಾಗರಾಹಾರ || ಪ ||

ಧೀರ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಾರ್ಯ ! ಗುರುಕರುಣದಲಿ
ವೈರಿವರ್ಗವಗೆಲಿದೆ ಧಾರುಣಿಯೊಳು ಮೆರೆದೆ || ಅ. ಪ. ||

ಎಂದು ಹಾಡಿದರು. ನಂತರ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ದಾಸರ ತಮ್ಮ (ಶ್ರೀ
ಸೀನಪ್ಪನವರು) ನನ್ನು ನೋಡಿ ನೀವೇನು ಬರೆದಿರಿ? ಎಂದರು. ಆಗ
ಅವರು :—

ಮುನಿ ನಿಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯನು ತಿಳಿಯದಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ
ಮನಸಿಜನು ಬರಲು ಕೇಳಿ ತಾಳಿ |

ಘನಮಹಿಮ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯಗುರುಕರುಣದೃಢಕವಚ-
ವನು ಧರಿಸಿ ಧೀರನಾಗಿ | ಸಾಗಿ |

ಮನೋಜಯಾಧ್ಯಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಾದಿ ಸಾಧನದಿ
ಮಣಿಯದೆಲೆ ಮಾರಮಲತೂ | ಕಲತು ||

ಪ್ರಣವಾದಿ ಮಂತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಚಮೂ-
ಮೊನೆಮಾಡಿ ಅರಿಪೃತನ ಹಣಿದು ಓಡಿಸದೆ || ೧ ||

ಎಂದು ಪಾಡಿದರು. ನಂತರ ಶ್ರೀಗಳವರು ದಾಸರ ಎರಡನೇ ತಮ್ಮ
(ಶ್ರೀ ದಾಸಪ್ಪನವರು) ನನ್ನು ನೋಡಿ, ನಿಮ್ಮದು ಎಂದರು. ಆಗ ಅವರು—

ಕುಸುಮಾಸ್ತ್ರಾನಂಗನಾಗಲು ಉಡುಸಹಿತ ಹಿಮಗು
ನೆಸಗಿ ನಭಕ್ಕೆದಿನಿಂದ | ಮಂದ-

ಶ್ವಸನ ಮೆಲ್ಲನೆ ಜರಿಯೆ ವನಕೆ ಪೋದ ವಸಂತ
ಝುಷವು ಮಕರಗಳು ಅಡಗಿ | ನಡುಗಿ

ಎಸೆವ ಶುಕ ಪಿಕ ಸಮೂಹಗಳಂಜಿ ಬಾಯ್ಬಿಡುತ
ದಶದಿಶೆಯೊಳಡಗಿ ಪೋಗಿ | ಕೂಗಿ ||

ಪೊಸಮಲ್ಲಿಕಾದಿ ಕುಡ್ಮಲವಂಜಿ ಬಾಯ್ಬಿಡಲು
ಯಶಶರಧಿ! ತವಕೀರ್ತಿ ಪಸೂಸಿತು ಲೋಕದೊಳು || ೨ ||

ಎಂದಂದು ಆನಂದಿಸಿದರು. ತಕ್ಷಣ ಶ್ರೀ ದಾಸರು ಪ್ರಭೋ ಇಲ್ಲಿದೆ ಅಂಕಿತದ (ಮೂರನೇ) ನುಡಿ ಎಂದು ಓದಿದರು.

ಮಾರನಪಜಯ ಕಂಡು ಕ್ರೋಧಾದಿ ವರ್ಗಗಳು
ದೂರದಲಿ ನಿಂದು ನಮಿಸಿ | ಗಮಿಸಿ |
ವೀರಕರ್ಣನು ತನ್ನ ಮೀರಿ ತ್ಯಾಗವ ಕಂಡು
ಸಾರೆ ರವಿಮಂಡಲವನು | ಅವನು
ಧೀರ ನಿಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕಂ ಫಣಿಸ ಬಾಗಿ ಶಿರ
ಧಾರುಣಿಯ ಕೆಳಗೆ ನಡೆದ | ಬಿಡದಾ-
ಶ್ರೀರಾಮವ್ಯಾಸ ಗೋಪಾಲವಿಠಲನಂಘ್ರಿ
ಆರಾಧಕರೆ ನಿಮ್ಮ ಚಾರುಚರಣಕೆ ನಮಿಸೆ || ೩ ||

ಎಂದು ಓದಿದರು. ಅಂಕಿತದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಆಹಾ! ಎಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳವರು ಮೂವರು! ವಿಜಯದಾಸರ ಆಶೀರ್ವಾದವು ಇಂತಹ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದೇ ಎಂದರಿದು ತಮ್ಮ ಉಪಾಸ್ಯ ಮೂರುತಿಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಯ ಕಂಠೀಹಾರಗಳನ್ನು ಈ ಮೂವರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟು ಹಿಗ್ಗಿದರಂತೆ; ನೀವುಗಳು ಮಠದ ಕಲ್ಪತರುಗಳೆಂದರಂತೆ!

ಮೇಲಿನ ಪದವು ಶ್ರೀಗಳವರು ಎಂತಹ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಗಳೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಹ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.]

—ಸಂಸಾದಕೆ.

ಮಾರನೆಯ ದಿನಸ ಮೈಲಂಭರಾಜನು ದುಷ್ಟಚತುಷ್ಟಯದ ದುರ್ಬೋಧನೆಯಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗದಂತೆಯೂ ಮಠದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಗೈರುವಿಲೆಯಾಗದಂತೆಯೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೀವುಗಳು ಕಾದುಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿ ಭೀಕರಾಕಾರಯುಕ್ತರಾದ ಭಟರುಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ

ಕಳುಹಿಸಿದನು. ರಾಜಾಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಖಡ್ಗಪಾಣಿಗಳಾದ ಯವನ-
ಭಟರುಗಳು ವಾಘ್ರಾಜಿನರಚಿತಭಯಂಕರಕಂಚುಕೋಷ್ಠೀಷಭೂಷಿತರಾಗಿ
ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ವಾಸಸ್ಥಾನದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗಿ, ಸುತ್ತಲೂ
ಪಹರೆ ಇದ್ದು ಒಳಗಿನ ಜನರು ಹೊರಗೆ ಹೋಗದಂತೆಯೂ, ಹೊರಗಿನ
ಜನರು ಒಳಗೆ ಬರದಂತೆಯೂ ನಿರ್ಬಂಧ ಮಾಡಿದರು.

ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ರಾಜಕೀಯರ ವಶವಾದುದು.

ತತ್ತದ್ವೇಶೀಯರಾಜಾಧಿರಾಜರುಗಳಿಂದ ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ
ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರತ್ನವಜ್ರಸುವರ್ಣಮುಕ್ತಾಮಣಿಮಯಾ-
ನರ್ಘ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ಬಹು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಕಾಶೀಸೀತಾಂಬರಗಳೇ
ಮುಂತಾದ ಉತ್ತರೀಯಾಂತರೀಯಾದಿ ವಸ್ತ್ರರಾಶಿಗಳನ್ನೂ, ಗಣನಮಾಡಿ,
ಲೇಖಕರ ವರ್ಗದಿಂದ ಲೆಖ್ಪಕ್ಕೆ ದಾಖಲುಮಾಡಿಸಿ, ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ
ಮೈಲಂಭಭೂಷಣ ಸ್ಥಾಪನಮಾಡಿಸಿದನು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಚಿತ್ತವಿಕಾರ
ವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಮಹಾವಿಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶಕರಾಗಿ
ಸಂಸ್ಥಾನದ ಐದು ದೇವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಸದಾಚಾರದಿಂದ ಭಾಸುರರಾದ
ಭೂಸುರರ ದ್ವಾರಾ ಗ್ರಾಮಾಂತರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಕೃತಾಂತಭಟಕಲ್ಪರಾದ ಅಧಿಕಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ
ನೃಪಭಟರು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಶ್ರೀರಾಮಚರಣಾಂಬುಜಚಂಚರೀ-
ಕಾಯಮಾಣರಾದ ಯತಿಸಾರ್ವಭೌಮರ ದಿವ್ಯತಪೋಬಲದಿಂದ, ರಘು
ಮೂಲವುರುಷನಾದ ಪ್ರಚಂಡಪ್ರಭಾವಿಭಾಸಮಾನನಾದ ಪ್ರಭಾಕರ
ವಂಶದೇವನ ಕನಿಕರದಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತನಯನರಾಗಿ ದೇವಪೇಟಿಕಾನೇತ್ರ
ಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಲಿಲ್ಲ.

“श्रीपतिर्मानंदो नः”

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತಿ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	ಸಂಚಿಕೆ ೧೧
------------	-----------------	--------------

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೊನಿ, ಚಾಮರಾಜನೇರಿ

ಬೆಂಗಳೂರು 2

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

	ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	೨
ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾಮೃತ	೧೦೫-೧೧೨
—ಶ್ರೀ ಮಹಿಷಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು	
ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು	೪೩-೫೪
—ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ ಗುಂಡೂರಾವ್	
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದ	೧೮೧-೧೯೨
—ಶ್ರೀ ಭೀಮರಾವ್, ದಾವಣಗೆರೆ	

ಸೂಚನೆ

ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು, ೯ ನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ
ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.

—ಸಂ.

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನದೊ ನ:’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

“प्रथमो हनुमान्नाम द्वितीयो भीम एव च ।
पूर्णप्रज्ञस्तृतीयस्तु भगवत्कार्यसाधकः ॥”

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್	ಸಂಚಿಕೆ ೧೧
------------	-----------------	--------------

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

“ವಸುಮತಿಯ ಮೇಲಿನ್ನು ಅಸುರಜನರೇ ಬಹಳ
ವಶವಲ್ಲ ಕಲಿಯ ಬಾಧೆ | ಬಿಸಿಲಿಂದ ಪೀಡಿತವಾದ ಸಸಿಗಳಂತೆ
ಶಿಶುಗಳು ನಾವಿವೈವೋ | ಅಸುರಾರಿ ನಿನ್ನ ಕರುಣಾವೃತದ-
ಮಳೆಗರದು
ಕುಶಲದಲಿ ಪಾಲಿಸುವುದೋ.....”

—ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರು.

॥ 'श्रीपतिर्मानदो नः' ॥

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ನಮ್ಮ ಅನುಭವ

ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾಕರೇ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿದರೂ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕಶ್ರದ್ಧಾವಂತರ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಆತಂಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ಅನುಭವಕೊಡುವ ಗ್ರಾಹಕರು ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ವರ್ಷವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೇ ಸಿಗುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕರುಣೆ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ದೊರೆಯಲಾರದೆಂದು ಅವರು ಮರೆತಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. “ವಸುಮತಿಯ ಮೇಲಿನ್ನು ಅಸುರ ಜನರೇ ಬಹಳ” ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರಾಯರ ಅಮೃತವಾಕ್ಯವು ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದರೂ, ಅದೇ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯಭೂತರೇ ಇವರು ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆಮಹನೀಯದಾಸರೇ ಅಂದಂತೆ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ, “ವಶವಲ್ಲ ಕಲಿಯ ಬಾಧೆ” ಎಂಬುದರಿಂದ ಕಲಿಯ ಆನೇಶ ದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಭಾರತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಡಚನೆ ತರುವ ಬುದ್ಧಿ ಇವರಿಗೆ ಬಂತೆನ್ನದಿರಲಾರೆವು. ತಾವೇ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ತಮ್ಮ ಅಲ್ಪತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರಿಗೂ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರಯೋಜನ ದೊರೆಯಲಾರದೆಂತೆ ಮಾಡುವ ಕೃತ್ರಿಮಕರ್ಮಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತೇನೆನ್ನಬಹುದು? ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸ್ವರೂಪತಃ ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವರಿರಬಹುದಾದರೂ ಕಲಿಕಾಲಬಲದಿಂದ ಅವನ ಭೃತ್ಯರ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನಾದರೂ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ಈಗ ೪ ವರ್ಷ ೧೧ ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದ ನಡೆದು, ಶ್ರೀ ಹರಿವಾಯುಗಳ ಭಕ್ತರನೇಕರಿಗೆ ಮನಮೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಪತ್ರಿಕೆಯಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಭಾರತಿಗೆ

ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರಾದ ಬಹುಮಂದಿ ಗ್ರಾಹಕರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಪತ್ರಿಕೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಕಾರಕರು, ಇದರಿಂದ ಬಂದ ಕೀರ್ತಿ, ಪುಣ್ಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗಿಗಳೇ ಎಂದು ಹೇಳುವುದೇನು? ಅದು ಸಿದ್ಧವೇ.

ಇಂತಹ ಸುಜನರಿಗೆ ವಂಚನೆಮಾಡುವವರ ವಿಚಾರವೇ ಈ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಇಂದು ವಿಷಯವಾಕೈ.

ನಾವು ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಯಾವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಚಂದಾದಾರನಾಗಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿಲ್ಲ. ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ “ಲೌಕಿಕ ಹರಟೆಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಸುಜನರ ಮನಕ್ಕೆ ನೋವುಂಟುಮಾಡುವ ವಾಕ್ಯಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಮಾಧ್ವಸೀತಗಳಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರವರ ಮಕ್ಕಳಂತೆಯೇ ಭಾವಿಸಿ ನಾವಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಭೇದಗಳಿದ್ದರೆ ಅವು, ತಪ್ಪು ಸರಿ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಲಾರದವುಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಮತಗಳ ಕಲಹಕ್ಕೆ ನಾವು ಎಡೆಗೊಡಬಾರದೆಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ವಿಚಾರ; ಇಂತಹ ವಿಷಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೇ—ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರವರ ಅನುಗ್ರಹಸಾಧಕವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬದ್ಧಕಂಕಣರಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿ” ಎಂಬುದನ್ನು (ನಮ್ಮ ಹಾರ್ಡಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು) ನಾವು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಆತ ನಿಜವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿ, ತಾನೇ ವಿಳಾಸ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟರೆ ಅಥವಾ ಕೆಲದಿನಗಳ ನಂತರ ಪತ್ರದ್ವಾರಾ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅಂತಹವರನ್ನು ನಾವು ಗ್ರಾಹಕ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಕೆಲವರು ತಾವೇ ತಾವಾಗಿ ಬಂದು ಅಥವಾ ಪತ್ರಬರೆದು ಪತ್ರಿಕೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ; ಚಂದಾ ಹಣ ಕಳಿಸುವುದೇಯಿಲ್ಲ. ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದರೆ ಉತ್ತರಕೊಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಸ್ಥಳಾಂತರ ಹೊರಟು ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಿ ಅಡ್ರೆಸ್ಸು ತಿಳಿಸದೆ ಯಿದ್ದು, ನಾವೇ ಪತ್ತೆಮಾಡಿ ಪತ್ರಬರೆದರೆ “ಸಂಚಿಕೆಗಳು ನಮಗೆ ತಲುಪುತ್ತಿಲ್ಲವಾದರೂ ಹಣ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಾದಕರ

ವಾಗಿದೆ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ವಿಷವಿಷಯವಾಕ್ಯಯುಕ್ತಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಾಧಿಮ್ಯವನ್ನು ದೃಢಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷದಿಂದಲೂ ನಮಗೆ ಗಂಟುಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ವರ್ಷ ಅಂತಹವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದು ನಮಗೆ ಬೇಸರದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಮೇಲ್ಕಂಡಂತಹ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಗುವ ನಷ್ಟ

ರೂ. ಆ. ಪೈ.

ವರ್ಷವೂ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ ಕಳುಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ (ಅಂಚೆ ಇಲಾಖೆಯ ರಿಯಾಯಿತಿ ದರದಮೇಲೆ)	0	3	0
ಪತ್ರಿಕೆ ಕಳಿಸಿ ಆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದಾ ಬಾರದಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಥಮ ಪರಾಕ್ ಪತ್ರಕ್ಕೆ	0	0	9
ಉತ್ತರ ಬಾರದಿದ್ದುದರಿಂದ ಪುನಃ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗೆ (ಕೆಲವರಿಗೆ ಕಾರ್ಡು ಬರದರೆ ಅಪಮಾನವಂತೆ!)	0	0	9
ವರ್ಷದ ಕೊನೆಗೆ ವಿ. ಪಿ. ಕಳಿಸಿದ್ದೇವೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಡು	0	0	9
ವಿ. ಪಿ. ಚಾರ್ಜು (ರಿಯಾಯಿತಿ ಇರುವುದರಿಂದ)	0	7	3
	0	12	6
ಪತ್ರಿಕೆಯ ಚಂದಾ (ವರ್ಷಕ್ಕೆ)	3	0	0
	3	12	6

(ಮೇಲಿನ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯಮಧ್ಯೆ “ನಮಗೆ ಪತ್ರಿಕೆ ತಲುಪಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಬರೆದಾಗಲೆಲ್ಲ ಬಿಡಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವಾಗ ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಬೆಲೆ ಅಂಚೆ ವೆಚ್ಚ ಇವು ಸೇರಿಲ್ಲ).

ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಾದರೆ “ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪತ್ರಿಕೆ ಕಳುಹಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬಾರದೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಷ್ಟೇ ವರ್ಷವಾದರೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಹಣ ಮುಳುಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಜ್ಞರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬರೆಯಲು ಶಕ್ತನಲ್ಲ. . . . .” ಎಂಬಂತಹ ಪತ್ರಕ್ಕೂ ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದು ವರ್ಷಗಳೇ ಕಳೆದಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಹಣದ ಅಡಚನೆ ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ವಿ. ಪಿ. ಮಾಡಿದರೆ ತಿರಸ್ಕಾರದ ಷರಾ ಹಾಕಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಖರ್ಚು?

ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇದ್ದರೂ, ಶ್ರೀ ಹರಿಗುರುಗಳ ದಯೆ ನಮಗಿದೆ.

ಅಪರೋಕ್ಷಿಗಳ ಮತ್ತು ಅಪರೋಕ್ಷಿಕಲ್ಪರುಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಆಶಯಗಳ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಗುರುಗಳು ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ನಿಂತು, ವಂಚಕರಿಂದಂಟಾಗುವ ಹಾನಿಯನ್ನು ನಮಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಹತ್ತಗೊಡದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀವಿಜಯಗುರುಗಳು ಕರುಣಿಸಿ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಾಳ ಹಿಡಿಸಿರುವುದೂ, ನಮ್ಮ ಆಸೆ ಈಡೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ¹ ಮಹಾಪೋಷಕರನ್ನೂ, ² ಅಶ್ರಯದಾತೃಗಳನ್ನೂ, ³ ಪೋಷಕರನ್ನೂ, ⁴ ಅಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನೂ, ಅಲ್ಲದೆ ತಪ್ಪದೆ ಚಂದಾ ಕಳಿಸುವವರನ್ನೂ, ಆಗಾಗ ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವುದೂ ನಮ್ಮ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ.

-
1. ಒಂದು ಬಾರಿ 100 ರೂ.ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವವರು.
  2. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ 25 ರೂ.ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವರು.
  3. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ 10 ರೂ.ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವರು.
  4. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ 5 ರೂ.ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವರು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಹಾ ಪೋಷಕರೇ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಉಪಕಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆರ್ಥಿಕತೊಂದರೆಯು ನಮ್ಮನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ತಾಳ, ತಾಳ್ಮೆ ಈ ಎರಡನ್ನು ಗುರುಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವವರೆಗೆ ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತಿಯು ನಿಲ್ಲುತ್ತೆಂಬ ಭಯ ನಮಗಿಲ್ಲವಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿಗೆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನೊದಗಿಸಿ ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಷಯ ಪ್ರಚಾರವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನ ಬಹುದು.

ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿ

ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕೊರತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವರಿಗೂ (ಈ ವರ್ಷ) ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.

ಸಂಪುಟವೆಂದರೆ ೧ ವರ್ಷದ ೧೨ ಸಂಚಿಕೆಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಸಂಚಿಕೆ ನಮ್ಮ ಕೈಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ೧೧ ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಸ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಕೊಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಅವರಾದರೂ ೩ ರೂ.ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಷಯವನ್ನು ಏಕೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ? ಆದ್ದರಿಂದ ವಿ.ಪಿ. ವಾಪಸುಬಿಟ್ಟವರಿಗೇ ೧೨ ಸಂಚಿಕೆಗಳೂ ತಲುಪಿದರೆ ಇವರಿಗಾದರೂ ಒಂದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಪುಟದ ವಿಷಯಗಳು ದೊರೆತಂತಾಗಲಿ ಎಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ.

ಮಾನ್ಯಗ್ರಾಹಕರಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿ.

ಮಹಾಶಯರೇ! ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಬೇಸರಪಡಬೇಡಿ. ತಮ್ಮಂತಹ ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ನಮ್ಮ ಈ ಲೇಖನದ ಆಶಯ. ಆದುದರಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಂದು ಓನೇ ವರ್ಷದಿಂದಲಾದರೂ ತಮ್ಮಂತಹವರ ನೆರವಿನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಜಿನ್ನಾದ, ಹೆಚ್ಚಿನ, ಮನಮೆಚ್ಚಿನ

ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಆಸೆ ನಮಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಅನು-
ಭವದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಬರೆದುದಾಯಿತು.

**ಈ ಕೆಳಕಂಡ ನಿಯಂಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದವರನ್ನು ಹಿತಚಿಂತಕರೆಂದೇ
ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ.**

೧. ಪ್ರತಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸಂಪುಟ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.
ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯೊಳಗೇ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ಚಂದಾ
(ವರ್ಗಣೆಯನ್ನು) ತಪ್ಪದೆ ಕಳಿಸುವುದು, ಅಥವಾ ಮುಂದಿನ ಸಂಪುಟ
ವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನೂ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ಮುಗಿಯು
ವುದರೊಳಗೇ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ತಿಳಿಸುವುದು.

೨. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಂಪುಟದ ಪ್ರಥಮ (ನವೆಂಬರ್) ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು
ವಿ. ಪಿ. ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಪ್ಪದೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಸಂತೋಷವೇ.

೩. ಪತ್ರಿಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಿಜವಾಗಿ ಆಸೆಯಿದ್ದು, ಹಣ
ಕಳಿಸುವ ಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲದವರು ಯಾವ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು
ತಿಳಿಸಿದರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ
ಮರೆಯದೆ ಹಣ ಕಳಿಸಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿ.ಪಿ.
ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು.

**ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಂತೆ ಮುಂಗಡಹಣ
ಪಡೆಯದೇ ಯತ್ನವಿಲ್ಲ.**

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಭಾರತಿಗೆ ಸುಜನರ ನೆರವು ಹೆಚ್ಚಲಿ!

ಶ್ರೀಶಾರ್ವಣಮಸ್ತು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾವೃತ.

ಅನೇಕ ಗ್ರಾಹಕರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾವೃತದ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ಕೊಟ್ಟು ಪುನಃ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಆ ಪುಟಗಳನ್ನು ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಬಿಡಿಸಿ (ಜೋಡಿಸಿ) ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಗ್ರಂಥಪೂರ್ತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಬೈಂಡ್ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಜಿ ನೇಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ

ಸಂಚಿಕೆ.

ಪುಟಗಳು.

೭

೧ ರಿಂದ ೧೬

೮

೧೭ — ೪೮

೯

೪೯ — ೮೦

೧೦

೮೧ — ೯೬

೪

೯೭ — ೧೦೪

ಈ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದಿನ ಪುಟಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪನೆ.

— ಸಂ.

ಲಾಂಛನಶೋಭಿತವಾದ ಬಹುಮಾನಪತ್ರವನ್ನು ಶ್ರೀ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಮುರಾರಿರಾಜನಿಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ವಾಗ್ದಾನಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಸಕಲಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಒಂಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಕೊಂಡು ಆತನು ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಬೆಳೆಸಲಿ. ಸತ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದು ಯವನಾಧೀಶನು ಜಾನೋಜಿಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಸರ್ವರಿಗೂ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಕೋರುವ, ಉದಾರಮತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಜಾನೋಜಿಯದ್ವಾರಾ ರಾಜನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಈ ಕಾರ್ಯವು ಹ್ಯಾಗೆ ನೆರವೇರಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಮುರಾರಿರಾಜನ ಪತ್ರವು

ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿಯ ದುರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಮುರಾರಿರಾಜನು, ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಒದಗಬೇಕಾದ ಸೈನ್ಯವು ಬಾರದೆ ಆಧಿವ್ಯಾಧೀಪೀಡಿತನಾಗಿ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರಿಯಾದ ಪತ್ರವನ್ನು ಜಾನೋಜಿಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿಯ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸೇನಾಸಮೇತನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾದಿರುವ ಯವನ ರಾಜನಿಗೆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಆ ದುರ್ಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಕಲಸಂಪತ್ತಿನೊಡನೆ ನನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ನಾನು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಲು ನನಗೆ ಯಾವ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಮುರಾರಿರಾಜನು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛಾಪ್ರಕಾರ ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿಯನ್ನು
ನಿನಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ತನ್ನ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ
ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಲು ಅವಕಾಶಕೊಡಬೇಕೆಂದು
ಜಾನೋಜಿಯು ಯವನರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು.

ಯವನರಾಜನು ಜಾನೋಜಿಯ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಅದರಪುರಸ್ಕರ
ವಾಗಿ ಅನುಮೋದಿಸಿ ಮುರಾರಿರಾಜನು ನನಗೆ ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿಯನ್ನು
ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ
ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಲಿ-ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವನ್ನೂ ನಾನು ಮಾಡು
ವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವಾಗ್ದಾನಮಾಡಿದನು.

ಮುರಾರಿಪ್ರಭುವೇ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥದಂತೆ ಯವನರಾಜನು
ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿಯ ದುರ್ಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿ ಅವಶಿಷ್ಟ ಸಕಲ
ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀನು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಲು
ತನ್ನ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ
ದುರ್ಗವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಲು ಯಾವ
ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರೂ ತಮ್ಮ
ಅನುಮೋದನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜಾನೋಜಿಯು
ಮುರಾರಿರಾಜನಿಗೆ ಹೃದಯಪ್ರಿಯವಾದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಮುರಾರಿರಾಜನ ಸ್ವದೇಶ ಪ್ರಯಾಣವು

ಮುರಾರಿರಾಜನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ಜಾನೋಜಿಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನೂ,
ಮೇಲಾಗಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಅನುಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾದ ಆಜ್ಞಾವಚನವನ್ನೂ
ನಂಬಿ ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿಯ ದುರ್ಗವನ್ನು ರಾಜನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಗಜಾಂತವಾದ
ತನ್ನ ರಾಜ್ಯೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥ-
ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾದನು.

ಮುರಾರಿರಾಜನು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದಂಡ-
ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಅನೋಘವಾದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದು
ಕೊಂಡು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಜಾನೋಜಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ
ವಾಡ್ಯವೈಭವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು.

ಯವನರಾಜನು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ
ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಆದರಾತಿಶಯದಿಂದ
ಸೇವಿಸಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಮುದ್ರಾಂಗುಲೀಯಕಲಾಂಛನಶೋಭಿತವಾದ
ಪತ್ರವನ್ನು ಬಹುಮಾನಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳವರ
ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ಅವರ ಅನುಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾದ ಅನುಜ್ಞೆ
ಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ತಿರುಚನಾಪಲ್ಲಿಯ ದುರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ
ಮಾಡಿದನು.

ರಾಜಸೇನಾಮಂಡಲವರ್ತಿಗಳಾದ ಸಕಲ ಸೈನಿಕರೂ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿ
ಗಳವರು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಿತಪರಿವಾರವರ್ಗದ ಮನೋವೃಥೆಯನ್ನು ಪರಿಹಾರ
ಮಾಡಿದರು. ಯವನರಾಜ, ಮುರಾರಿರಾಜ, ಜಾನೋಜಿ, ಈ ಮೂರ್ತಿ-
ತ್ರಯದ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಶಾಂತಿಮಾಡಿದರು. ಈ ಮಹನೀಯರು ಮಹಾ
ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳು. ಶಾಪಾನುಗ್ರಹಸಾಮರ್ಥ್ಯಸಂಪನ್ನರು. ಏವಮಾದಿ-
ರಿತ್ಯಾ ಪರಮಾದರದಿಂದ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಲಾಗಿದೆ.

**ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯವ್ರತಸಮಾಪ್ತ್ಯನಂತರದಲ್ಲಿ
ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡಿದುದು**

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಮುನಿವರರು ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ
ಕಾವೇರಿತೀರವಿರಾಜಮಾನವಾದ ಜಂಬುಕೇಶ್ವರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ
ಮಾಡಿದರು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನವರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮೂರ್ತಿಗಳಾದ
ಶ್ರೀಮೂಲಸೀತಾರಾಮಪ್ರಭೃತಿದೇವರುಗಳ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಪೂಜಾ,
ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ವಿದ್ವಜ್ಜನರುಗಳಿಂದ ದ್ವೈತವೇದಾಂತಗ್ರಂಥಪಾರಾ-

ಯಣ, ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಮಹಾಪುರಾಣಕಥನಾದಿಮಹಾವೈಭವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರುಗಳಿಗೆ ನಾನಾವಿಧಸುಮಧುರಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನೂ, ರಸಭಾಸುರಪನಸರಸಾಲನಾರಿಕೇಳಖರ್ಜೂರಬೀಜಪೂರಕದಳೇಫಲಾದಿಫಲಜಾಲಗಳನ್ನೂ ಪರಮಾದರದಿಂದ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ಪರಸ್ಪರಸಂಖ್ಯಾಕಪ್ರಖ್ಯಾತಸಂಖ್ಯಾವದ್ಭ್ರಾಹ್ಮಣಸುವಾಸಿನಿಯರ ಸಂತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಅಶೇಷಸ್ತ್ರೀಪುರುಷಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಮಹಾನಂದಪ್ರದಾಯಕರಾಗಿ ನವರಾತ್ರಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಬಹುಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರಯಾಣವು

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಮೌನೀಶರು ಸುನಾಸೀರಾದಿಸುರೇಂದ್ರವೃಂದಸಂವಂದ್ಯಪದಾರವಿಂದದ್ವಂದ್ವವಿರಾಜಮಾನ ವಿದೇಹನಂದಿನೀನಯನಳಿನಭಾಸ್ಕರಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರುಗಳ ಮಹಾಭಿಷೇಕಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಹೀತಳಮಹಿತಸ್ವಯಂವ್ಯಕ್ತಪವಿತ್ರಕ್ಷೇತ್ರಪ್ರಥಮಪರಿಗಣಿತಮಂಗಳಾಂಗಶ್ರೀರಂಗನಾಥಾಧಿಷ್ಠಿತಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ನಡೆಸಿದ ಮಹಾಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವವು

ಶೋಭನಮನಸ್ಸುಮಸ್ತುರೀಂದ್ರರಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಲಿಪ್ರತಿಪದಾದಿವಸ ಗೋಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ನೂತನಕ್ಷೇರದಧಿಪ್ಪತಗಳಿಂದಲೂ ಸುಮಧುರಶರ್ಕರಾನಾರಿಕೇಳಫಲೋದಕಗಳಿಂದಲೂ ಶ್ರೀರಾಮವ್ಯಾಸವಿಠಲಾದಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಮಹಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂಶತಾರ್ಥಸಂಶೋಭಮಾನ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪದ್ಮನಾಮಾವಳಿಪಠನಪೂರ್ವಕ ಶ್ರೀತುಳಸೀಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಮಹಾಪೂಜಾಮಾಡಿದರು. ವೈಭವಪೂರ್ವಕವಾದ ದೇವಪೂಜಾವೈಖರಿಯನ್ನು ಪಟುತರನಯನದ್ವಯದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಣಮಾಡಿ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಮ

ದ್ವಾಗವತಪುರಾಣ, ಸರ್ವಜ್ಞಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಾಯಣ, ಜಿತಂತೇಸ್ತೋತ್ರಪಠ-
ನಾದಿಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ವಿಚಿತ್ರಾನಂದ
ವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಸಮಸ್ತರೂ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ
ಪರಮ ಧನ್ಯರಾದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ವಿವಿಧತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಚರಿಸಿ ತತ್ಸತ್ಯ
ಸಾಧುಜನಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಾಧಾರಣ, ಸತ್ತತ್ವೋಪದೇಶಗಳಿಂದ ಉದ್ಧಾರ
ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಸ್ವಕೀಯವಾದ ಉದಾರಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸಿ
ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಯ ಮಂಗಳಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಾರ್ಥನ
ಮಾಡಿ ನಿಜವಿಜಯಯಾತ್ರಿಗೆ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.

ಅನಂತರ ಯತಿವರ್ಧರು, ತ್ರಿಕಾಟಪಲ್ಲಿಯ ಜಹಗೀರುದಾರನಾದ,
ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ದೇವರವೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನ
ಮಾಡಿಸಿ ರಕ್ಷಣಮಾಡಿದ ಗುರುಭಕ್ತಿಭರಿತನಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಭೀಮ
ರಾಯನು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಮಾಡಿದ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು
ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ತ್ರಿಕಾಟಪಲ್ಲಿಗೆ ವಿಜಯಂಗೈದು ಶ್ರೀಭೀಮರಾಯನ ಮಂದಿರ
ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀದೇವರಪೂಜಾಮಾಡಿ ತದ್ವತ್ತಭಿಕ್ಷುಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿ ಮುದ್ರಾ-
ಧಾರಣತತ್ವೋಪದೇಶಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿವಾರಪರಿವೃತನಾದ ಭೀಮರಾಯ
ನನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿದರು.

ಗುರುರಾಜರ ತಂಜಾವುರೀ (ತಂಜಾವೂರು) ಪ್ರಯಾಣವು

ತದನಂತರ ತಂಜಾವೂರು ದೊರೆಯಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹ
ರಾಜನೂ ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿ ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಪ್ರಮುಖಾಧಿಕಾರಿವರ್ಗ
ದವರೂ ನಿಸರ್ಗಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿ ನಿಜಾವಾಸಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ವಿಜಯ
ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಶ್ರೀಸತ್ಯ-
ಬೋಧಗುರುವರ್ಯರು ತಂಜಾವೂರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಮಾ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹರಾಜನು ಮಂತ್ರಿವರ್ಗದಿಂದಲೂ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದಿಂದಲೂ ಸಮ್ಮೇತನಾಗಿ ನಗರದ್ವಾರದ ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಫಲಪುಷ್ಪೋಪಾಯನಪಾಣಿಗಳಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು ನಾನಾವಾದ್ಯವೈಭವದೊಡನೆ ಮಹೋತ್ಸವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಗರದ ಮುಖ್ಯಪ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ಆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಶಾಲವಾದ ಬೃಹತ್ತೀರ್ಥರದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡುಹೋದನು.

ಅನಂತರ ಮಹಾಶ್ರೀಮಂತನಾದ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹರಾಜನು ಶ್ರೀರಾಮ-ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರುಗಳಿಗೆ ಅಮೌಲ್ಯವಸ್ತ್ರಾಭರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಣ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳವರನ್ನು ಧನಕನಕವಸ್ತ್ರಾಭರಣಾದಿಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಾಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಿದ್ವಜ್ಞನರೇ ಮುಂತಾದ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೂ ತಾರತಮ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಮರ್ಯಾದಾಮಾಡಿದನು. ಸುಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾದ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹರಾಜನು ಮಾಡಿದ ಅಭ್ಯನುಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಶ್ರೀಮಂತರೂ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಪಾದಪೂಜಾ, ಭಿಕ್ಷು ಮತ್ತು ದ್ರವ್ಯರೂಪವಾದ ಬಹು ಮಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಧಿಕಸೇವಾಮಾಡಿ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದರು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಿಜಪಾದಾಬ್ಜಭಜಕರ ಸೇವಾಸ್ವೀಕಾರಮಾಡುತ್ತಾ ನಿರಂತರ ಶ್ರೀರಾಮವ್ಯಾಸವಿಠಲಪೂಜಾತಪೋವ್ಯಾಖ್ಯಾನನಿರಂತರಾಗಿ ಶ್ರೀಕಾಂತ್ಯಕಾಂತಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಮೂರುತಿಗಳುಕಾಲ ತಂಜಾ ವೂರಿನಲ್ಲಿ ಪರಮಪ್ರಮೋದದಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿದರು.

ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿವಿಹೀನರಾದ ಕೆಲವು ಪಂಡಿತರುಗಳು ವೈಷ್ಣವಾಗ್ರಗಣ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಗೆ ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹಪ್ರತಾಪಸಿಂಹಪ್ರಭೃತಿಗಳಾದ ಮಹಾಜನರು ನಡೆಸಿದ ಬಹುಮಾನವಿಶೇಷವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ರಾಜಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳೇ ನಿಮ್ಮ ಆದರಾತಿಥ್ಯಕ್ಕೆ

ಪಾತ್ರರಾದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶೈವಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ದೂಷಿಸುತ್ತಾ ಶೈವಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಬದ್ಧಾದರಾದ ನಮ್ಮಗಳನ್ನು ವಾದಾರ್ಥವಾಗಿ ಆಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾದ ಆಹ್ವಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾರಾಜರ ಆಜ್ಞೆಯಾದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾವುಗಳು ಅವರೊಡನೆ ವಾದಮಾಡಲು ಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗಿರುತ್ತೇವೆಂದು ಅಯಥಾರ್ಥವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪನಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ರಾಜನು ಸ್ವಕೀಯಾಸ್ಥಾನವಿದ್ವಜ್ಜನರ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಮ್ಮ ಪಂಡಿತರು ಸೂಚಿಸಿದ ವಿಷಯವು ಯಥಾರ್ಥವೇ? ಅಥವಾ ಅಯಥಾರ್ಥವೇ? ಇದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದನು.

ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಯು ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ, ಗುರುವರ್ಯರೇ, ತಾವು ಶೈವಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತನಿರಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಆಗ್ರಹವುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತೀರೆಂದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಸಮಾಚಾರವು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಸತ್ಯವೇ. ಯಥಾರ್ಥವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ವಾದಾರ್ಥವಾಗಿ ಪರವಾದಿಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಂಭವಿತತ್ವಕಾರ್ಯವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮಂತ್ರಿಯ ಸಮ್ಮೇಷದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು—

ಸಚಿವಮಹಾಶಯ, ಸಂಸ್ಥಾನಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಸೀತಾಮೂಲರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರುಗಳ ಪೂಜಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವಂತೆ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರವರ ವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪರಿಪಾಲನಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಾದರಾಗಿರುವೆವು. ಆದರೆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪರಮತೀಯರಾದ ಪಂಡಿತರುಗಳನ್ನು ಬಲಾ

ತ್ವಾರಮಾಡಿ ಏತಾವತ್ಕಾಲಪರ್ಯಂತ ಆಹ್ವಾನಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಉದ್ದೇಶ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದ್ವರೂ ಮಹಾರಾಜರು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನಮಾಡಿದ ಆದರಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ಅವರು ಸಹನಮಾಡಲಾರದೆ ಅಸೂಯಾಪರಾಯಣರಾಗಿ ಮಿಥ್ಯಾಂಶವನ್ನು ರಾಜರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪರಂತು ದ್ವೈತವೇದಾಂತಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯವು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾದುದರಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಾದ ಜನವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪಂಡಿತರುಗಳು ಬಂದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವರ ವಾದವನ್ನು ನಾವು ಖಂಡನಮಾಡಿ ಸ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಮರ್ಥನಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತೇವೆಂದು ಪ್ರತಾಪ ಸಿಂಹರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಯ ಸಮ್ಮೇಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಗಂಭೀರವಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಮಿತವಾಗಿ ಭಾಷಣಮಾಡಿದರು.

ಪರಮಪೂಜ್ಯರಾದ ತಪಸ್ವಿಪ್ರವರರಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಭಾವಗಂಭೀರವಚನವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿ ರಾಜಸಚಿವಮಹಾಶಯನು ಅದು ಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ನಿಜಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರಮೇಲೆ ದ್ವೇಷಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪಂಡಿತರು ಅರುಹಿದ ವಚನವು ಅಸತ್ಯವಾದುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಕೋಪೋದ್ರೇಕದಿಂದ ದುರಹಂಕಾರಿಗಳಾದ ಮೃಷಾವಾದಿಗಳಾದ ಆ ಜನಗಳನ್ನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಆಹ್ವಾನಮಾಡಿ ಮಂತ್ರಿಮಹಾಶಯನು ಧಿಕ್ಕಾರಪೂರ್ವಕ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದನು.

ಸಚಿನಾಗ್ರೇಸರರ ಭಾಷಣದ ಸಾರಾಂಶವು

ಪಂಡಿತರುಗಳೇ, ನೀವುಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು. ಸ್ವವ್ಯುಹದಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಹತತ್ಪರು. ಅನ್ಯಮತೀಯರಾದ ವಿದ್ವಜ್ಞನರೊಂದಿಗೆ

ಮುರಿದೋಡಿ ಬರುವ ರಣರಂಗ ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದು
ಹರಿಯುತಿಹ ನದಿಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲಿಬಹುದು
ಕರಿಸೊಕ್ಕಿ ಬರುತಿರಲು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದು
-ದುರುಳ ಮನ ನಿಲಿಸುವುದು ಸುರರಿಗಳವಲ್ಲ ||೧||

ಭೈರವನ ದಾಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದು
ಮಾರುತನ ಉರುಬೆಯನ್ನು ನಿಲಿಸಬಹುದು
ಮಾರಿಗಳ ಮುಂಜೆರಗ ತುಡುಕಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದು
ಹಾರಿ ಹಾರುವ ಮನಸು ನಿಲಿಸಲಳವಲ್ಲ ||೨||

ಶರಧಿಗಳು ಭೋರ್ಗರೆವ ಧ್ವನಿಯ ನಿಲ್ಲಿಸಬಹುದು
ಸುರಿವ ಬಿರುಮಳೆಯನ್ನು ನಿಲಿಸಬಹುದು
ಹರಿದೋಡುವ ಮನಸು ನಿಲಿಸಲಾರಳವಲ್ಲ
ಸಿರಿಯರಸ ವಿಜಯವಿಠಲ ತಾನೆ ಬಲ್ಲ ||೩||

ಅಲ್ಲದೆ,

ಹುಲಿಯ ಕಟ್ಟಲಿಬಹುದು ಕಲಿಯ ಬಂಧಿಸಲಾವೆ
ಜಲನಿಧಿಯೊಳು ಪೊಕ್ಕು ನೆಲೆಯ ತರಲಿ ಉಂಟು
ಸುಳಿಯುವ ಘಾಳಿಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಳಿಸಿ ತರಬಲಾವೆ
ಕುಲಗಿರಿಗಳು ಪಿಡಿದೊಲಿದು ಅಲ್ಲಾಡಿಸೆ
ಒಳಗಿದ್ದ ಮನವೆ ನಿನ್ನಳವೀಗ ತಿಳಿಯದು
ಗೆಳೆಯ ನೀನಾಗು ಶುಭಾಂಗ ವಿಜಯವಿ-
ಠಲನ ಕೂಡ ಬೆರದಾಡು ಭರವಸ ಸಾರೂ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿ “ಮನ ಏನ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಕಾರಣಂ ಬಂಧಮೋಕ್ಷಯೋಃ”
ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು—

ಕಾರಣ ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷಕೆ | ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ನೀನು |
ಹಾರಿ ಹಾರಿ ಹೋಗದೆ | ಸೇರಿಕೊಂಡು ಎನ್ನೊಳು |
ಪಾರಮಾರ್ಥವ ಬಯಸಿ | ವೀರ ವಿಜಯವಿಠಲನು |
ಸೇರಿ ಸತತದಲ್ಲಿ ನೋಡು | ನೋಡು, ನೋಡು ನೋಡು ನೋಡು ||

ಹಾಗಾದರೆ,

ಎತ್ತ ಪೋಗದಲೆ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಅನುದಿನ |

ಉತ್ತರ ವಿಜಯವಿಠಲನಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ||

ಎಂದು ಜತೆ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ತತ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಮೇಯಪುಂಜಗಳನ್ನೂ ಈಗ ವಿವರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಮನೋನಿಗ್ರಹವು ಸಾಧಕನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯಕವೆಂಬುದರ ಅರಿವಾದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಸಾಕು. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀಹರಿ ಗುರುಗಳ ದಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ. ಅಂದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಪ್ರಶಾಂತನಾಗಿರುವವನು ಮದಗಜದಂತೆ ಸೊಕ್ಕಿಬರುವ ಕೋಪ ವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆಂದು ಅರ್ಥ.

“ ಇಬ್ಬರೊಡನೆ ಕೂಡೋ ತನಕ ” (ಇಬ್ಬರು ಒಂದಾಗೋತನಕ ಎಂದು ಪಾಠಾಂತರ) ಇಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಅಂದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೊಬ್ಬನು, ಸಕಲ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಚರಾಚರ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಭಗವದ್ರೂಪ ಮತ್ತೊಂದು. ಈ ಚರಾಚರ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಯಾಗಿ, ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು ಅದೇಪರಬ್ರಹ್ಮನೆಂಬ ಜ್ಞಾನಸಾಧಕ ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಎರಡೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮರೂಪಗಳಿಗೆ ಅಭೇದ. ಒಂದು ನೇಳೆ ಭೇದಚಿಂತನೆಮಾಡಿದರೆ ಅಂಧಃತಮಸ್ಸು ಖಂಡಿತ. ಮೂಲರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಗೂ, ಅಣುರೇಣುತ್ವಣಕಾಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ವಾಸುದೇವನಿಗೂ ಐಕ್ಯಚಿಂತನೆಯೇ ಭಾವಾದ್ವೈತ. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು :

ಕಾರ್ಯಕಾರಣವಸ್ತೈಕೈಕೈದರ್ಶನಂ ಪಟಿತಂತುವತ್ |

ಅವಸ್ತುತ್ವಾದ್ವಿಕಲ್ಪಸ್ಯ ಭಾವಾದ್ವೈತಂ ತದುಚ್ಯತೇ ||

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬಟ್ಟೆನೂಲುಗಳಂತೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿರೂಪಗಳೆರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಐಕ್ಯಚಿಂತನೆಗೆ ಭಾವಾದ್ವೈತವೆಂದು ಹೆಸರು. ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ನೇಯಲು ದಾರಗಳು (ತಂತು) ಬೇಕು. ಮೊದಲು ದಾರವಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ವಸ್ತುರೂಪಬಂದದ್ದರಿಂದ, ಅದರ

ಮೊದಲಹೆಸರು ಹೋಗಿ ವಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಹೊಸ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ದಾರವೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಇದ್ದೇಯಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಾನೆ. ಜಗತ್ತು ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಸಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ತದ್ಭಿನ್ನನಾಗಿ, ತದಂತರ್ಗತನಾಗಿ, ತದಾಶ್ರಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಪಂಚ-ರೂಪಿಯಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀವಿಜಯಧ್ವಜರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ “ಮಹದಾದಿಕಾರ್ಯೇಷು ಪ್ರಕೃತಿತದ್ಗುಣಾಖ್ಯಕಾರಣೇಷು ಚ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ವಸ್ತುನೋ ನಿತ್ಯಾಪ್ರತಿಹತಸ್ಯ ಹರೇರೇಕತ್ವದರ್ಶನಮ್ | ತತ್ಕಥಮಿವ ಪಟಿತಂತುವತ್ ಪಟಸ್ಯ ತಂತೂಸಾಂಚಾಭೇದಲಕ್ಷಣೈ-ಕತ್ವಂ ಯಥಾ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಂ ತಥೇತ್ಯರ್ಥಃ || ಈ ಭಾವನೆಯೇ ಭಾವಾಧ್ಯೈತ. ಕ್ರಿಯಾಧ್ಯೈತವೆಂದು ಮತ್ತೊಂದುಂಟು—

ಯದ್ವಹ್ಮಣಿ ಪರೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸರ್ವಕರ್ಮಸಮರ್ಪಣಂ ||

ಮನೋ ವಾಕ್ ತನುಭಿಃಪಾರ್ಥ ಕ್ರಿಯಾಧ್ಯೈತಂ ತದುಚ್ಯತೇ ||
ಕಾರ್ಯೇನ ವಾಚಾ ಮನಸಾ ನಾವು ಅಹರ್ನಿಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಣ-ಮಾಡುತ್ತಾ, ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದು ಆಯಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸುತ್ತಾನೆಂಬ ಅನುಸಂಧಾನವೇ ಕ್ರಿಯಾಧ್ಯೈತ. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು-
ನಿಷುಸೀದ ಗಣಪತೇ ಗಣೇಷು ತ್ವಾಮಾಹುಃ ವಿಪ್ರಥಮಂ

ಕವೀನಾಂ |

ನ ಋತೇ ತ್ವತ್ಕ್ರಿಯತೇ ಕಿಂಚನಾರೇ ಮಹಾಮರ್ಕಂ ಮಘವಂ
ಚಿತ್ರಮರ್ಚ ||

ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯದು ದ್ರವ್ಯಾಧ್ಯೈತ.

ಆತ್ಮಜಾಯಾಸುತಾದೀನಾಮನೈಷಾಮಸಿ ದೇಹಿನಾಂ |

ಯತ್ಸಾರ್ಥ ಕಾಮಯೋರೈಕ್ಯಂ ದ್ರವ್ಯಾಧ್ಯೈತಂ ತದುಚ್ಯತೇ ||
ಹಸು, ಕತ್ತಿ, ಕುದುರೆ, ಇಲಿ, ಸರ್ಪಾದಿ ಸಕಲ ಜೀವನವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಅರ್ಥಕಾಮವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಂತೆಯೇ ಭಾವಿಸಬೇಕು. ತನಗೆ

ಸೇರಿದ ಪಕ್ಷೀಪುತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ತನಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ದ್ರವ್ಯಾಧ್ಯೈತ. ಹಾಗೆ, ಭಾವಾಧ್ಯೈತ, ಕ್ರಿಯಾಧ್ಯೈತ, ದ್ರವ್ಯಾಧ್ಯೈತಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಸಾಧನಪಥದಲ್ಲಿ ಜೀವನನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭ್ರಮೆಯಾದರೆ, ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಹೇಳುವಂತೆ

ಕಾರಕ ಕ್ರಿಯ ದ್ರವ್ಯವಿಭ್ರಮ

ಮೂರುವಿಧ ಜೀವರಿಗೆ ಬಹು ಸಂ-

ಸಾರಕಿವು ಕಾರಣವೆನಿಸುವನೆಲ್ಲ ಕಾಲದಲಿ |

ಸಂಸಾರದ ಸುಳಿಗೆಸಿಲುಕಿ ಸುತ್ತುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಈ ಭ್ರಮಾತ್ರಯಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ—

“ನಾನೇವೆ ಕರ್ತನಂಬೋ ಕಾರಕಭ್ರಮವಯ್ಯ

ದೈನಂದಿನದಿ ಕರಣ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವುದೆಂಬೊ ಕ್ರಿಯದ

ಭ್ರಮವಯ್ಯ,

ಆನಪೂರ್ವಕ ಧನದಾರಾಪತ್ಯರೆನಗೆ

ಆನೀಸಿಕೊಡುವರು ಸತ್ಪಥವೆಂಬಂಥ ದ್ರವ್ಯವಿಭ್ರಮವಯ್ಯ

ಸಾನುರಾಗದಿ ಎನ್ನ ಬಹುಭಾಧೆ ಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ

ನೀನಾಗಿ ಬಿಡಿಸುತ್ತ ತವ ಧ್ಯಾನ ನೀಡಯ್ಯಾ

ದೀನಜನಮಂದಾರ ಪುರಂದರವಿಠಲನೆ

ಆನಮಿಸಿಬೇಡುವೆ ನಿನ್ನ ಪಾದಯುಗಳಕ್ಕೆ.”

ನನ್ನಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಪಕ್ಷೀಪುತ್ರಾದಿಗಳು ಉದ್ಭಾರಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ ಪ್ರೋಷಣೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದು ಕಾರಕ ಭ್ರಮೆಯು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣೇ ನೋಡುವುದು, ಕಿವಿಯೇ ಕೇಳುವುದು, ಮೂಗೇ ವಾಸನೆ ನೋಡುವುದು, ಮುಂತಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವುದು ಕ್ರಿಯಾಭ್ರಮೆ. ಈ ದೇಹಗೇಹಾದಿಗಳು ನಮಗೆ ಸುಖಸಾಧಕವೆಂದು ಮೋಸ ಹೋಗುವುದು ದ್ರವ್ಯಭ್ರಮೆಯು. ಈ ಭ್ರಮಾತ್ರಯಗಳಿಂದ

ಮರಳಿಮರಳಿ ಸಂಸಾರ ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಮಾನವನು ದುಃಖ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ದುಃಖ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ—

ದೂರ ಓಡಿಸಿ ಭ್ರಾಮಕತ್ರಯ-

ಮಾರಿಗೊಳಗಾಗದಲೆ ಸರ್ವ-

ಧಾರಕನ ಚಿಂತಿಸುತಲಿರು ಸರ್ವತ್ರ ಮರೆಯದಲೆ”

ಇದುವರೆಗೆ ವಿಶ್ವರಸಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರು ಒಂದು ಸುಳಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಥಾನುಸಂಧಾನ ಪೂರ್ವಕ, ಶಾಸ್ತ್ರದ ತಳಹದಿಯಮೇಲೆ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸುಳಾದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮೇಯಗಳ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಭಾವುಕನು ಭಾವ ಸಮಾಧಿಯನ್ನೂ ದಾಸಾರ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ತಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಸಜ್ಜನರು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದಿಕೊಂಡು ಅದರ ಸವಿಯನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ವ್ಯಾಪಾರ

ಸರ್ವರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯೋ ಬಿಂಬಪ್ರಿಯ

ಈರ್ವಗೆ ಮಾಡಿಸುವ ಜಗದೊಳಗೆ ಶಕ್ತ

ಓರ್ವಹರಿಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನೆ

ನಿರ್ವಾಹಕರ್ತನು ನಿಸ್ಸಂಗ ನಿರ್ದೋಷ

ನಿರ್ವಿಕಾರ ನಿತ್ಯ ಯೋಗಮಯ

ಶರ್ವಾದಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾಜ್ಞಾನ ಕೊಡುವ

ಉರ್ವಿಮೊದಲು ಮಾಡಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗೇ

ದೂರ್ವಮಿಕ್ಕಾದಂಥ ತತು ತತು ಸ್ಥಾನದಲಿ

ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಕಾಲವಿಡಿದು ಹರಿಯ

ಸರ್ವನೇಮಕನೆಂದು ತಿಳಿದು ಧನ್ಯಗೊ

ಪರ್ವ ವಿಪರ್ವದೇಶದಿ ಚಿಂತಿಸಿ

ದುವಿಷವಾಗಿದ್ದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸುಖಕ್ಕೆ ನಿ-

ನ್ನೋರ್ವನನ್ನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗಾಗುವ

ಗರ್ವಿಕಿತನ ಸಲ್ಲ ತಿಳಿದ ತರುವಾಯದಲಿ
 ನಿರ್ವ್ಯಸನದಲಿ ಶುದ್ಧನಾಗೋ
 ಗುರ್ವಾದಿಗಳವೊಡೆಯ ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯ
 ಪಾರ್ವತಿರಮಣನ್ನ ಪ್ರತೀಕದಂತೆ ನಿಲ್ಲ || ೧ ||

ನೀರ ಹರಿಯಸಂಗಡ ತೃಣ ಪೋದಂತೆ
 ಸಾರಿಸಾರಿಗೆ ನಿನ್ನಿಂದಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆ, ಈರೈದು ಇಂದ್ರಿಯಂಗಳ
 ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವ್ಯಾಪಾರ

ಹಾರೈಸು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪೋದಂತೆ ಪೋಪವು
 ಸಾರುತಾನಂದಭರಿತನಾಗು ಬಲುಗುಪ್ತ
 ಸಾರಿ ಪೇಳಿದನಿದು ಸಮಸ್ತ ಜನರಿಗೆ
 ತೋರದು ಅನುಭವವಾಗದ ಪರಿಯಂತ
 ಪಾರುಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಇದೆ ಉಪಾಯವು
 ಬೇರೆ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ ಇದನೆ ತೋರೆದು ತುಲಾ-
 ಭಾರ ಕಾಂಚನ ಕನ್ಯ ಗೋದಾನ ಭೂದಾನ
 ಧಾರುಣಿಯೊಳಗುಳ್ಳ ಮೂರುಮೂರುತಿಗಳ
 ವೀರವ್ರತಂಗಳ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದಿ
 ಶಾರೀರದಂಡಿಸಿ ತಪಗೈದರೇನಯ್ಯ
 ಸೇರನು ಮುಕುತಿಗೆ ಸೇರನೋ ಸೇರನೋ
 ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಎರಡು ತತ್ವದ ವಿ-
 ಚಾರ ಮಾರ್ಗವನು ತಿಳಿದಲ್ಲದೆ ಸಂ-
 ಸಾರ ನಿವೃತ್ತಿ ಭವದೊಳಗಿದ್ದರೂ
 ಶ್ರೀರಮಣನ ಲೀಲೆ ಒಂದೇ ರೂಪದ ಚರಿಯ
 ಸಾರದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟದು ದೂರದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟ
 ತೋರುತಲಿಪ್ಪ ತೋರದಲೆ ಇಷ್ಟ ತತುತದಾ-
 ಕಾರವಾಗಿಪ್ಪ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿಪ್ಪ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿಪ್ಪ

ಪ್ರಭುವಾಗಿಪ್ಪ

ಭಾರವಾಗಿಪ್ಪ ಲಘುವಾಗಿ ಇಪ್ಪ ಮಧ್ಯದಲಿ ಇಪ್ಪ
ಹಾರುತಲಿಪ್ಪ ಕುಣಿಯುತಲಿಪ್ಪ
ಕಾರಣದಲಿಯಿಪ್ಪ ಕಾರ್ಯದಲಿಯಿಪ್ಪ
ಮೀರದಲಿಯಿಪ್ಪ ಮೀರಿಯಿಪ್ಪ ನಿ-
ಸ್ತಾರವಾಗಿಪ್ಪ ಅತ್ಯಣುಮಹತ್ತಾಗಿಪ್ಪ
ಆರಾರ ಗುಣದಂತೆ ಒಳಗಿಪ್ಪ ಹೊರಗಿಪ್ಪ ತೋರಿನುಡಿವು-
ದೇನು ಒಂದೇ ಎರಡೇ ಮು-

ರಾರಿಯ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ತಾ
ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇಪ್ಪ ಏಕವಾಗಿ ಇಪ್ಪ
ವಾರಿಜ ಜಾಂಡಕ್ಕೆ ನಿಬಿಡವಾಗಿಪ್ಪ ಶಾಂತವಾಗಿಪ್ಪ ಧೀರ-
ನಾಗಿಪ್ಪನು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತಿಪ್ಪ
ಶೌರಿ ಸಂತತ ದೇವ ವಿಜಯ ನಿತ್ಯಲರೇಯ
ಕಾರುಣ್ಯನಿಧಿಕಾಣೊ ತಿಳಿದಂತೆ ಇರುತಿಪ್ಪ || ೨ ||

ಇದೇ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರು—

ಭಾವಾಧ್ಯೈತ ಕ್ರಿಯಾಧ್ಯೈತ ದ್ರವ್ಯಾಧ್ಯೈತ ಇವು ಮೂರನ್ನೆ
ದೇವನಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪವೆಂದು ಅರಿದುನೋಡು
ಆವನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸು ಬಿಡದೆ
ಕಾವಕೊಲ್ಲುವಲ್ಲಿ ಈವಲ್ಲಿ ಕೊಂಬಲ್ಲಿ
ಧಾವತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಭ ಸೂಕ್ಷ್ಮದಲ್ಲಿ
ಭಾವ ಕ್ರಿಯ ದ್ರವ್ಯ ದೇವದೇವ ಎಂದು |
ನೀ ವಿನೇಕದಿ ನೀಚಊಚಕ್ರಮದಿ |
ಜೀವಿಗಳಗತಿಯು ಜಿತವಾಗಿ ಅರಿತು |
ಭಾವಶುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಕುತಿಪೂರ್ವಕದಿಂದ
ನೀಒಲಿವೊಲಿದು ತಿಳಿದು ಒಲಿಸಿ ಒಲಿಸಿ ಪಾಡು
ಸೇವ್ಯ ಸೂತ್ರವು ನಿಂದ್ಯ ನೋವು ದಂಡನೆಯಲ್ಲ
ದೇವ ಪೂಜ್ಯ ಎಂಬ

ಭಾವ ಕ್ರಿಯವ ಘಳಿಸು
 ಆವವಿಷಯದಲ್ಲಿ
 ದೇವದೇವರನ್ನ ಸಾಂಧಾನದಿ ಹುಡುಕಿ
 ಸಾಂಧಾನಾಂಗನಾಗೋ
 ಕೋವಿದರ ಪ್ರಿಯ ಗೋಪಾಲವಿಠಲ
 ಕಾವ ನಿನ್ನ ಬಿಡದೆ ಆವಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ರೂ

ಎಂತಹ ದಿವ್ಯಭಾವನೆಗಳು ! ಎಂತಹ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದ ವೈಭವ !!
 ಎಂತಹ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅದ್ವೈತ ಚಿಂತನೆ !!! ಸ ಹಿ ಸರ್ವಮನೋ-
 ವೃತ್ತಿಪ್ರೇರಕಃ ಸಮುದಾಹೃತಃ ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥಾನುಸಂಧಾನದಿಂದ
 ಪೂಜ್ಯಪೂಜಕನು ಜಗದೀಶನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವನಿಲ್ಲದ ಠಾವು ಎಳ್ಳನಿತ್ತಲ್ಲ
 ನೆಂದರಿದು, ತಾರತಮ್ಯ ಪಂಚಭೇದಗಳ ಅಡಿಗಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಅಂತಃಕರಣ
 ವನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸರ್ವೋತ್ತಮನೂ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯೂ
 ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾದ ಪರಮಭಕ್ತಿಯನ್ನು
 ಬೆಳಸಿ, ಭಾವಾದ್ವೈತ, ಕ್ರಿಯಾದ್ವೈತ, ದ್ರವ್ಯಾದ್ವೈತಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನ
 ಮೂರ್ತಿ ಓರ್ವಹರಿಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ
 ಶ್ರೇಷ್ಠತಮನಾದ ಪ್ರಭುವಿನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಬೆಳಸಬೇಕು. ಅವನು
 ನೋಡಿಸಿದರೆ, ನೋಡಬೇಕು ; ಆಡಿಸಿದರೆ ಆಡಬೇಕು ; ಕೂಡಿಸಿದರೆ ಕೂಡ
 ಬೇಕು ; ಓಡಿಸಿದರೆ ಓಡಬೇಕು. ಬೇಡಿಸಿದರೆ ಬೇಡಬೇಕು ; ನೀಡಿಸಿದರೆ
 ನೀಡಬೇಕು ; ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವತ್ತು ಜಡಚೇತನ
 ಗಳಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಆಯಾವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಗೂಡು ಮಾಡಿಟ್ಟಂಥ ಮೂರ್ತಿ
 ಗಳೆಲ್ಲ, ಶ್ರೀಹರಿಮೂರ್ತಿಗಳೆಂದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ
 ಅನಂತಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಸಕಲ
 ವಿಷಯೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಜೀವರಿಗೆ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ
 ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಡುವವನು ಶ್ರೀಹರಿಯೆಂದು ಸಂತತ ಧ್ಯಾನ
 ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಕೇಡುತೋರು
 ವುದಿಲ್ಲ.

ಮೂಡಮತಿಯಲ್ಲಿ ಜಡಪ್ರತಿಮೆಪಡೆದು
ಮಾಡೋ ಅಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಇದೆಬಗೆ ಚಿಂತಿಸು
ಪೋಡಶಕಲೆಯುಳ್ಳ ಲಿಂಗದ ಒಳಹೊರಗೆ
ಮಾಡಿಮಾಡಿಸುವ ಹರಿಯ ಮಹಿಮೆ ತಿಳಿ
ನಾಡಿಗೊಡೆಯ ರಂಗ ಗೋಪಾಲವಿಠಲ
ಈಡಿಲ್ಲದ ದೈವನ ನೋಡು ಮನದಿ ನಿಲಿಸಿ ||

ಈ ಭಾವನೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ, ದಾಸರಾಯರ “ಇಬ್ಬ ರೊಡನೆ ಕೂಡೋತನಕ” ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥಕಲ್ಪನೆಯುಂಟಾಗಬಹುದು. “ಮೂರುಹಬ್ಬದ ಬೆಟ್ಟವ ನೋಣ ನುಂಗೋತನಕ” — ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜಯಿಸುವ ಮಾರ್ಗ ನೋಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳೆಂಬುವು ಪರ್ವತಾಕಾರವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿವೆ. ಇವನ್ನೂ ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾದ ಮನಸ್ಸು ಕೇವಲ ಒಂದು ನೋಡದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೇನು? ಹರಿಗುರುಗಳನುಗ್ರಹದಿಂದ, ಈ ಪರ್ವತಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಪಾಪರಾಶಿಯು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಿಡಿ ಹತ್ತಿಯ ರಾಶಿಯನ್ನು ಭಸ್ಮಮಾಡಿಬಿಡುವಂತೆ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ! ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದವನ ಮನಸ್ಸು ಈ ಲೋಭಾದಿಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಬಲ್ಲದು.

“ಒಬ್ಬಳ ಕೂಡೋತನಕ” ಬುದ್ಧಿ ಶಬ್ದವು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ. “ಬುದ್ಧಿಂ ತು ಸಾರಥಿಂ ವಿದ್ಧಿ” ಎಂದು ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯ. ನಮ್ಮೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸಿ, ನಮ್ಮವಶಳಾಗಿ, ನಮ್ಮವಶಳಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವವಳು ಭಾರ್ಯೆ. ಈ ಭಾರ್ಯೆಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಧನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದರೆ ಸುಖ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

“ಕೆಟ್ಟಗುಬ್ಬಿಯು ರಾಜಹಂಸನಾಗೋತನಕ” ಉತ್ತಮಜೀವನು ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪಿ. ಎಲ್ಲ ಜೀವರೂ ನಿತ್ಯರು. ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ. ಹಂಸನೆಂಬ ಶಬ್ದ ಜೀವನಿಗೂ

ಉಂಟು, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಗಿದಂತಾಯಿತು. ಗುಣಪೂರ್ಣನೂ, ದೋಷದೂರನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಗೂ, ಅಪೂರ್ಣನೂ ದೋಷಿಯೂ ಅಸ್ವತಂತ್ರನೂ ಅಲ್ಪಜ್ಞನೂ ಆದ ಜೀವನಿಗೂ, ಪೂರ್ಣಹೋಲಿಕೆ ಎಲ್ಲಿ? ಶ್ರೀಹರಿ ಬಿಂಬ, ಜೀವ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ, ಜೀವಾಚ್ಛಾದಿಕ, ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕ ತೆರೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿರುವ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ತಾನು ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕನೂ ಮತ್ತು ಹಂಸಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯನೂ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು ಒಂದು ಗುಬ್ಬಿಯಂತೆ ನಿಕೃಷ್ಟನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಜೀವನು ಶ್ರವಣಮನನನಿಧಿಧ್ಯಾಸನಾದಿ ವೇದೋಕ್ತಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಂತಃಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೆ, ಆಗ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರು ಹೇಳುವಂತೆ—

ಶ್ರವಣಂ ಮನನಂ ಚೈವ ಧ್ಯಾನಂ ಚೇತಿ ಕ್ರಮಾತ್ರಯಂ |
 ಪ್ರಧಾನಾಂಗಂ ಹಿ ಮನಸೋ ದೃಷ್ಟಯೈ ಪರಮಾತ್ಮನಿ ||
 ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನರೂಪಾತ್ತು ಸದಾ ಧ್ಯಾನಾತ್ ಪ್ರಸನ್ನಧೀಃ |
 ಅಪಸಾರ್ಯ ನಿರೋಧಂ ತಂ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ದರ್ಶಯೇತ್ಪ್ರಭುಃ ||
 (ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಕ, ಫಲಸೌರಭ)

ಅಂದರೆ,

ಅವನ ಶ್ರವಣ ಮನನ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸನ
 ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಭಕ್ತಿ ಮಹಪ್ರಸಾದಂಗಳು
 ಕೈವಲ್ಯಪದಕೆ ಇಕ್ಕಿದ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯೆಂದು
 ಭಾವಜ್ಞರು ಜನನ ಬಾಧೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ
 ಪಾವನವೈಕುಂಠಪುರದೊಳಗೆಂದೆಂದು
 ಆವಾಸವನು ಮಾಡಿ ಸುಖಿಸಬೇಕಾದರೆ
 ಸೇವಿಸು ವೈಷ್ಣವರ . . . . .

ಹೀಗಾದರೇ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಭಕ್ತನ ಅನನ್ಯಸೇವೆಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಜೀವನಿಗೂ ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಾ-

ಚ್ಛಾದಿಕಗಳ ತೆರೆಯನ್ನೂ, ಜೀವನಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಮಧ್ಯೆಯಿರುವ ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕತೆರೆಯನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿಸಿ, ತನ್ನ ಬಂಧಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನಾದುದರಿಂದ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಭಕ್ತನ ದುರಿತಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾನಂದಾವಿಭಾವರೂಪವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

‘ಒಳಹೊರಗೊಂದಾಗೋತನಕ’—ಮಾನವನ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿರುವ ಭಗವದ್ರೂಪಕ್ಕೂ ಸಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ರೂಪಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಅಭೇದವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ, ಈ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಜ್ಞಾನವೇ ಒಳಹೊರಗೆ ಒಂದಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಗೋಪಾಲದಾಸರು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.—

ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ನೀನು ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ
ಎಲ್ಲರಂತರ್ಯಾಮಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೆ |
ಹುಲ್ಲು ಕಾಷ್ಠ ಜಡ ಚೇತನಗಳಲ್ಲಿ ನೀ-
ನಿಲ್ಲದಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಲ್ಲ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದೆ |

x x x x

ಸಿರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೆ ಪರಮೇಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೆ |
ಮರುತ ವಾಣಿ ಭಾರತಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೆ
ಉರಗನಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೆ ಗರುಡನಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೆ
ಗಿರಿಜಾಪತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸುರಪತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೆ |
ವರಸಿದ್ಧ ಸಾಧ್ಯಕಿನ್ನರರಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೆ |
ಗಿರಿಗುಹಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲ
ಕರೆದರೆ ಓ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಶಬ್ದವು ನೀನೆ |
ಪರಶುರಾಮನಾಗಿ ಪಾವಕನಲಿ ನೀನೆ |

ಬಹಿರಂತರ್ದಶದಿಕ್ಕುಗಳಲಿ ನೀನೆ ನೋಡಲು |
 ಕರಿಸಿಂಹಶಾರ್ದೂಲಮೊದಲಾದ |
 ಸರುವಜೀವರಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ನೀನೆ |
 ಮರ ಮೃಗ ಮೊದಲಾದ ಅಖಿಳರಲ್ಲಿಯು ನೀನೆ |
 ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾದ ದುಷ್ಟರಂತಕ ನೀನೆ |
 ಧರವಿಕ್ರಮ ನಮ್ಮ ಗೋಪಾಲವಿಠಲ |
 ದೂರ ದೂರ ಅತಿದೂರತರನು ನೀನೆ ಅಂತಿಕಾಂತಿಕ ನೀನೆ ||

‘ತಾನು ತಿಳಿದೆನೆಂಬೋ ಭಾವ ಬಯಲಾಗೋತನಕ’—ಸಂಸಾರವು ಅಸಾರವೆಂಬ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ, ವಿಷಯಸುಖಾದಿಗಳು ಶಾಶ್ವತವೆಂದು ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಅಜ್ಞಾನವು ಗುರುಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಧ್ವಂಸವಾಗಬೇಕು. ಜೀವನವು ಕ್ಷಣಿಕ, ಇಲ್ಲಿನ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳು ಅಶಾಶ್ವತವೆಂದು ಮನದಟ್ಟಾಗಬೇಕು. ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸುಖರೂಪವು ಕಣ್ಣಿನ ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಆಗ ಅಂತಹ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣವೇ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿ, ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

‘ಬೆಳಕಿನೊಳಗೆ ಕಾಣೋತನಕ’—ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಯೋಗಿಯು ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದರೂಪವಾದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಎಳೆಮಿಂಚಿನಂತೆ ಅವನ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ; ತನ್ನ ಭಕ್ತನಿಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಬೆಳಕು ಒಳಗೆ ಕಾಣುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸಾರ್ಯರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಅದುಭುತಮಹಿಮನೆ ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯ |

ಉದಯಭಾಸ್ಕರನಂತೆ ತಪಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ವೊಳೆವಾ ||

x

x

x

x

ಮಾಸಲಮನದಲ್ಲಿ ರಂಗನ್ನ ಧ್ಯಾನಿಸುವ |

ವಾಸುದೇವನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮ ನಿಯಾಮಕ

ಪುಣ್ಯಲಭ್ಯವಾದ ದೇಹತಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವ, ರಾಜತ್ವ, ಋಷಿತ್ವಾದಿಗಳನ್ನು (ಆಯಾದೇಹಗಳನ್ನು) ಹೊಂದಿದರೆ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ರಿಂದೂ, ಸ್ವರೂಪತಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಉತ್ತಮವರ್ಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರಂದೂ ಸ್ವತಃ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಹೊಂದಬೇಕಾದ ಉತ್ತಮಗತಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಅನನ್ಯಸಾಧಾರಣ ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವು. ಅರ್ಜುನ! ದುಃಖಪ್ರಚುರವಾದ ಈ ದೇಹವು ನಶ್ವರವಾದರೂ ಭಕ್ತಿ ಸಾಧನಭೂತವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ದೇಹವಿರುವ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಳಂಬಮಾಡದೆ ನನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸಬೇಕು. (೩೩) ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನೂ ಅದರಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಮುಖ್ಯಫಲವನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಸದಾ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಡು; ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಸೇವೆಯೆಂಬ ಭಾವವನ್ನು ತಾಳು; ನನ್ನನ್ನೇ ಶರಣು ಹೊಂದು—ಅನ್ಯಾಶ್ರಯವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಚಿಂತಿಸದಿರು. ಸರ್ವೋತ್ತಮ ವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರತತ್ವವೆಂಬುದು ನಾನೇ ಎಂಬ ಧೃಢಶ್ಚಾಸವನ್ನು ಹೊಂದು; ಈ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಚಲಿಸದಿರು. ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂದುವಿ. (೩೪).

ಒಂಭತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೧೦.

[ಆರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಯೋಗವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ “ಸದಾ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಡು” ಎಂಬುದರಿಂದ ಧ್ಯಾನವು ಸ್ಮಾರಿತವಾಯಿತು. ಧೈಯವಸ್ತುವಿನಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನವು ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ವಿಭೂತಿ-ರೂಪಗಳು ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.]

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಮಹಾಬಾಹೋ! ನನ್ನ ಮಹಿಮಾತಿಶಯಪ್ರತಿ-
ಪಾದಕವಾದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪುನಃ ವಿಸ್ತರಿಸುವೆನು. ಅರ್ಜುನ!
ನಾನು ಸದಾ ನಿನ್ನ ಹಿತವನ್ನೇ ಬಯಸುವೆನು ; ನೀನಾದರೂ ಅದರಿಂದ
ಸಂತೋಷಿಸುವ ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಆಗಿರುವಿ. (೧)

ಅರ್ಜುನ—ಕೇಳಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಉತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ಹೇಳು
ಪ್ರಭೋ!

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅರ್ಜುನ! ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ದೇವಗಣಗಳೂ,
ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ತಿಳಿಯರು. ದೇವಾದಿ ಸಕಲ ಜಗತ್ತು ನನ್ನ ಅಧೀನವು.
ಇದರ ಉತ್ಪತ್ತಿಪ್ರಕಾರವು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ್ದರಿಂದ ಯಾರೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ತಿಳಿಯಲಾರರು. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಗಮ್ಯವಾದಮೇಲೆ ಅಲ್ಪರಾದ
ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೆ?

ಅರ್ಜುನ—ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯೂ ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಯೂ ಅಗಮ್ಯವಾದಂತೆ
ನಿನ್ನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೂ ಅಗಮ್ಯವೇನು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹಾಗೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಬೇಡ ಅರ್ಜುನ! ದೇವಾದಿಗಳಿಗೂ
ಅಗಮ್ಯವಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ನನಗುಂಟೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ನನಗೆ
ಸರ್ವಥಾ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ದೇವಾದಿ ಸಕಲ ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ
ಕಾರಣನು ನಾನು.

ಅರ್ಜುನ—ನೀನು ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದರೂ, ನಿನಗೊಬ್ಬ ಅನ್ಯಕಾರಣ
ನಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಕಾರಣವಿದ್ದು ಆ
ಕಾರಣವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು
ಕೊನೆಗಾಣದ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಪರೈವಸಾನ ಹೊಂದುವುದು. ಜಗದುಪಾದಾನ-
ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಪೂರ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿರೂಪವಾದ ಜನಕತ್ವವು (ಉತ್ಪತ್ತಿ
ಕಾರಣತ್ವವು) ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದ ನನಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೆಂಬುದು

ಆತ್ಮಾಶ್ರಯರೂಪದ ದೋಷಕ್ಕೆಡೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ಉಪಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿ. (೨)

ಅರ್ಜುನ—ನೀನು ಉತ್ಪತ್ತಿರಹಿತನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದರ ಫಲವೇನು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿರಹಿತನೆಂದೂ, ಸರ್ವರ ಸರ್ವಜ್ಞೇಷ್ಟಾಪ್ತವರ್ತಕನೆಂದೂ (ಸರ್ವಕರ್ಮಪ್ರೇರಕನೆಂದೂ) ಸರ್ವಜ್ಞೇಷ್ಟಾ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣನಿಗೂ ಜ್ಞೇಷ್ಠಕನೆಂದೂ, ಅತ ಏವ ಸರ್ವಲೋಕಮಹೇಶ್ವರನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವನೋ ಅವನೇ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನಿಯು. ಆತನು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. (೩)

ಅರ್ಜುನ—ನೀನೇ ಸಕಲರ ಸರ್ವಜ್ಞೇಷ್ಟಾಪ್ತವರ್ತಕನಾದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಮೊದಲಾದ ಅಂತರ್ದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ, ತಪಸ್ವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ (ಅತಿಶಯ) ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅರ್ಜುನ, ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಬುದ್ಧಿ, ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಜ್ಞಾನ, ಅಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದೆಂಬ ಅಸಂಮೋಹ, ಅಪಕಾರಿಗೂ ಅಪಕಾರವನ್ನೆಸಗದ (ಕೋಪರಾಹಿತ್ಯವೆಂಬ) ಕ್ಷಮೆ, ಯಥಾರ್ಥವಚನ ಮತ್ತು ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನವೆಂಬ ಸತ್ಯ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ಭಗವನ್ನಿಷ್ಠೆ, ಸುಖ, ದುಃಖ, ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಭಯ, ಅಭಯ, ಪ್ರಾಣಿಸೀಡಾರಾಹಿತ್ಯವೆಂಬ ಅಹಿಂಸೆ, ಶೀತೋಷ್ಣ ಸುಖದುಃಖಾದಿ-ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ವಿಕಾರ ಹೊಂದದಿರುವುದೆಂಬ ಸಮತ್ವ, ವಿಷಯಭೋಗ-ಲಾಲಸೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೆಂಬ ತುಷ್ಟಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದಿರೂಪ ತಪಸ್ಸು, ಧರ್ಮಾರ್ಜಿತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪರರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದೆಂಬ ದಾನ, ಕೀರ್ತಿ, ಅಪಕೀರ್ತಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವವು. ಬುದ್ಧ್ಯಾದಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳುಸಹ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಜನಿಸುತ್ತವೆ. ಅರ್ಜುನ! ಪೂರ್ವಮನ್ವಂತರದ ಸಪ್ತ-

ಮಹರ್ಷಿಗಳಾದ ಮರೀಚಿ, ಅತ್ರಿ, ಅಂಗೀರಸ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕೃತು ಮತ್ತು ವಸಿಷ್ಠ ಇವರುಗಳೂ; ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸ ಪುತ್ರರಾದ ಸ್ವಾಯಂಭುವ, ಸ್ವಾರೋಚಿಷ, ರೈವತ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮರೆಂಬ ಮನುಗಳೂ; ವಿಪ್ರ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರೆಂಬ ವರ್ಣವಿಶಿಷ್ಟರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ; ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರರೂಪರಾದ ಈ ಸಕಲಪ್ರಜೆಗಳೂ; ನನ್ನಿಂದಲೇ ಜನಿಸಿದರು.

ಅರ್ಜುನ—ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ವರ್ಣಗಳುಂಟೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಉಂಟು. ಚತುರ್ಮುಖನು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ವಾಯು, ಸದಾಶಿವ, ಶೇಷ, ಗರುಡ, ಇಂದ್ರ, ಕಾಮ, ವರುಣ, ಸೋಮ, ಸೂರ್ಯ, ಯಮ ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು. ಮುಖ್ಯವಾಯುವನ್ನುಳಿದು ಇತರ ವಾಯುಗಳು (ಉ ಮರುತ್ತುಗಳು), ವಿಸ್ವಾನ್, ಇಂದ್ರ, ವರುಣ, ವಿಷ್ಣು ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಂಟು ಆದಿತ್ಯರು, ಮುಖ್ಯ ರುದ್ರ(ಸದಾಶಿವ) ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ಹತ್ತು ರುದ್ರರು, ಅಗ್ನಿನಾಮಕವಸುವನ್ನುಳಿದು ಉಳಿದ ಏಳು ವಸುಗಳು ಇವರೆಲ್ಲ ವೈಶ್ಯರು. ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು, ಪೃಥ್ವೀ, ಕಾಲ, ಮೃತ್ಯು ಮೊದಲಾದವರು ಶೂದ್ರ ದೇವತೆಗಳು. ಹೀಗೆ ದೇವವರ್ಣಗಳೆಂದು ತಿಳಿ.

ಅರ್ಜುನ—ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮನುಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೆಂಬುದು ಹೇಗೆ ಕೂಡುವುದು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಿತನಾದ (ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ) ನನ್ನಿಂದಲೇ ಮನುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು; ಬ್ರಹ್ಮನು ದ್ವಾರಮಾತ್ರನು. ಹೀಗೆಯೇ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಇತರ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ (ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳ) ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದು ತಿಳಿ. (೪-೫-೬).

ಅರ್ಜುನ—ಹೀಗೆ ನೀನೇ ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ನಿನ್ನ ವಿಷಯಕವಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಫಲವೇನು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಈ ನನ್ನ ಮಹಿಮಾತಿಶಯವನ್ನೂ, ನನ್ನ ನಾನಾ ಅವತಾರಗಳನ್ನೂ, ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಜಾತ್ಯುತ್ಪತ್ತ ಮತ್ತ ಮೊದಲಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು

ತಂದು ಕೊಡುವ ನನ್ನ ವಿವಿಧರೂಪಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವಿಶೇಷವನ್ನೂ ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಯು ತಿಳಿಯುವನೋ ಆತನು ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಧ್ಯಾನಯೋಗವುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲೂ ವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ. (೭) ಹೇ ಪಾರ್ಥ! ಈ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡು. ನಾನೇ ಸರ್ವೋತ್ಪಾದಕನೆಂದೂ; ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಅನಿಷ್ಟಪರಿಹಾರಪ್ರಾಪಕವಾದ ಸಕಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೂ ಈಜಗತ್ತಿಗೆ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಆಗುವದೆಂದೂ ತಿಳಿದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನನ್ನನ್ನೇ ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ. (೮) ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿ, ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನೇ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾ, ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತಾ, ವಿಷಯ ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. (೯) ಹೀಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಬದ್ಧವಾದ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾದ ಜ್ಞಾನಯೋಗವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ. (೧೦)

ಅರ್ಜುನ—ಅಜ್ಞಾನ, ಕಾಮ ಕರ್ಮಗಳೆಂಬ ಅನಾದಿ ಬಂಧನವಿರಲು ಈ ವಿಧ ಜ್ಞಾನವು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ನನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅವರ ಮೇಲಿನ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ, ನಾನು ಅವರ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾಶಯುಕ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ದೀಪದಿಂದ, ಅಂಧಕಾರವನ್ನು (ಅಜ್ಞಾನಜನ್ಯವಾದ ಕ್ಲೇಶರೂಪಬಂಧನವನ್ನು) ನಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ. (೧೧)

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಕೇಶವ! ನೀನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು, ಉತ್ತಮಾಶ್ರಯನು, ಪರಮ ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪನು. ವಸಿಷ್ಠಾದಿ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳೂ, ದೇವರ್ಷಿನಾರದನೂ, ಅಸಿತ, ದೇವಲ, ವ್ಯಾಸಾದಿಗಳುಸಹ ನಿನ್ನನ್ನು ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಪೂರ್ಣನೂ, ನಿರ್ವಿಕಾರನೂ, ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣನೂ, ಉತ್ಪತ್ತಿರಹಿತನೂ, ಬಹುವಿಧ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಬಹುರೂಪಗಳುಳ್ಳವನೂ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ನೀನೂ ಹೀಗೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಿ. (೧೨-೧೩). ನನಗಾಗಿ ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಮಹಾತ್ಮ್ಮಿಯನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದೇ ತಿಳಿಯುವೆನು. ಹೇ ಲೋಕಪೂಜ್ಯ!

ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ದೇವದಾನವರಾರೂ ತಿಳಿಯರು. (೧೫) ಹೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಜಗದುತ್ಪಾದಕ, ಜಗನ್ನಿರಾಮಕ, ಜಗನ್ನಾಥ, ದೇವ ದೇವ! ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಬಲ್ಲೆ. (೧೬) ನಿನ್ನ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನೂ ಯೋಗಗಳನ್ನೂ (ಶಕ್ತಿ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ) ಬಹು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವಿ. ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಲು ಉತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯರಾರೂ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಪ್ರಭೋ! ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸು. ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ನಿನ್ನ ಯಾವ ರೂಪವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವೆಯೋ, ದಿವ್ಯವಾದ ಆ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಬಿಡದಂತೆ ವಿಸ್ತರಿಸು. (೧೭)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ನನ್ನ ಸಂತತ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿ. ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸೆಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇಕೆ?

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಯೋಗೀಶ್ವರ! (ಅಸಂತಶಕ್ತನೇ) ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಧ್ಯಾನಮಾತ್ರದಿಂದ (ಪರಿಚಿತನದಿಂದ) ನಿನ್ನ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಹೇಗೆ ಶಕ್ತನಾಗುವೆನು! ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಯಾವ ಯಾವ ರೂಪಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಸಜ್ಜನಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸು. (೧೮) ಹೇ ಜನಾರ್ದನ! ನಿನ್ನ ವಚನಾಮೃತವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕೇಳಿದರೂ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದು. ಪುನಃಪುನಃ ನಿನ್ನ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನೂ ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸು. (೧೯)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ನನ್ನ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ನನ್ನ ರೂಪವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ ನಿನಗೋಸ್ಕರ ನಿರೂಪಿಸುವೆನು. ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಅವಧಿಯಿಲ್ಲ—ಅಸಂಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇ ಕುರುವಂಶಲಲಾಮ! ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಶೀಷವಾಗಿ (ಬಿಡದಂತೆ) ವಿಸ್ತರಿಸೆಂಬ ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಪ್ರಧಾನ

ವಾದ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉದಾಹರಿಸುವೆನು. (೧೯) ಯಾವಯಾವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ ? ನಾನು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನು ; ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸವಾಗಿರುವೆನು. ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ ಲಯ-ಕರ್ತನು ನಾನೇ. ಹೇ ಜಿತನಿದ್ರ ! ಈ ನನ್ನ ರೂಪಗಳ ಉಪಾಸನೆಗೆ ನೀನು ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುವಿ. ಜಿತನಿದ್ರನಿಗಲ್ಲದೆ ಬೇರಾವನಿಗೆ ಈವಿಧಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವು ? (೨೦). ನನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿವೆ. ವಿಷ್ಣು, ಕಪಿಲ, ವ್ಯಾಸ, ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣಾದಿ ರೂಪಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳು. ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮತ್ವಾಪಾದಕಗಳಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ ರೂಪಗಳು ತಿರೋಹಿತವಿಭೂತಿರೂಪಗಳೆನಿಸುವುವು. ತಿರೋಹಿತವಿಭೂತಿರೂಪಗಳು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾದವುಗಳು. ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಜಾತೀಯವಸ್ತುಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು ಒಂದು ; ವಿಜಾತೀಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯತೆಗೆ ಕಾರಣವಾದುದು ಮತ್ತೊಂದು. ಈ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ವಿಭೂತಿ-ರೂಪಗಳ ಮಹಿಮಾ ವಿವರಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು, ಕೇಳು. ದ್ವಾದಶಾ ದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುನಾಮಕ ಆದಿತ್ಯನು ನಾನು. ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ ಸರ್ವಪ್ರವಿಷ್ಟನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ವಿಷ್ಣುಪದ ವಾಚ್ಯನು. ಪ್ರಕಾಶರೂಪ ವಸ್ತುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತರಶ್ಮಿಯುಕ್ತ 'ರವಿ'ಯೇ ನಾನು. ಶಬ್ದ (ವೇದ) ಗಮ್ಯನಾದ್ದರಿಂದ ರವಿನಾಮಕನಾಗಿ ರವಿಗೆ ಅಧಿಕೃತವನ್ನಿತ್ತು ರವಿಯಲ್ಲಿರುವೆನು. ೪೯ ಮರುತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮರೀಚಿನಾಮಕ ಮರುತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕೃತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ (ಮೇಘಚಾಲಕ ಶಕ್ತಿ ನನ್ನದಾದ್ದರಿಂದ) ಮರೀಚಿ ನಾಮಕನಾಗಿ ಮರೀಚಿಯಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಚಂದ್ರನು. (ವಿಜಾತೀಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ನನ್ನ ತಿರೋಹಿತವಿಭೂತಿರೂಪವು ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿದೆ). 'ಶಶಿ'ಪದ ಬೋಧ್ಯವಾದ 'ಅತಿಸುಖಿತ್ವ'ವು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ಶಶಿ ನಾಮಕನು. ಶಶಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶಶಿಯಲ್ಲಿ (ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ) ಸನ್ನಿಹಿತ

ನಾಗಿರುವೆನು (೨೧). ಅರ್ಜುನ ! ಮುಂದೆ ನಿರೂಪಿಸುವ ಇತರ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿ. ಋಗ್ವೇದವನ್ನುಳಿದು ಇತರ ವೇದಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಾಮವೇದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಸಾಮ್ಯನಿಮಿತ್ತದಿಂದ, ಸಾಮಜ್ಞಾನಂತನಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಮವೇದದಲ್ಲಿದ್ದು ಸಾಮನಾಮಕನಾಗಿರುವೆನು. ದೇವತೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸವನಾಮಕ ಇಂದ್ರನೇ ನಾನು. ಸರ್ವದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವೆನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ವಾಸವನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವೆನು. ಆ ನಾಮದಿಂದ ವಾಸವನಲ್ಲಿದ್ದು ವಾಸವನಿಗೆ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾದ್ದು. ಜ್ಞಾನರೂಪನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಮನೋನಾಮಕನು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ 'ಮನ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರೂಪದಿಂದಿದ್ದು, ಕರ್ಮಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವೆನು. ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಜೀತನಾ' ಎಂಬ ಸಾರಧರ್ಮವಾದ್ದರಿಂದ, ಜೀತನಾಮಕನಾಗಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವೆನು. (೨೨). ಏಕಾದಶರುದ್ರರಲ್ಲಿ ನಾನು ಶಂಕರನಾಮಕನು. ಸುಖಪ್ರದನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಶಂಕರನೆನಿಸುವೆನು. ವಿತ್ತಸ್ವಾಮಿಯಾದ್ದರಿಂದ ವಿತ್ತೇಶನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಯಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಬೇರನಲ್ಲಿರುವವನೂ ನಾನೇ. ಅಷ್ಟವಸುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಪಾವಕನೆಂಬ ವಸುವು. ಪಾವನಗೊಳಿಸುವವನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಪಾವಕನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವೆನು. ಪರ್ವತಗಳ ಮಧ್ಯೆ ನಾನು ಮೇರುಪರ್ವತನು. ಅನ್ಯಪ್ರೇರಕ ರಹಿತನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು 'ಮೇರು'ವೆನಿಸುವೆನು. (೨೩). ಹೇ ಪಾರ್ಥ ! ಪುರೋಹಿತರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೆಂದು ತಿಳಿ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಪತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು. ಈ ಹೆಸರಿನ ರೂಪದಿಂದ ದೇವಪುರೋಹಿತನಲ್ಲಿದ್ದು ಆತನಿಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾದ್ದಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಸೇನಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ಕಂದನು (ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು). ಸ್ವದೇಹದಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪಾದಕನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಸ್ಕಂದನಾಮಕನು. ಷಣ್ಮುಖನಲ್ಲಿ ಈ ರೂಪದಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. ಜಲಾಶಯಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಾಗರನು. ಸಾರಭೋಕ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ಸಾಗರಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯನು (೨೪). ಮಹರ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಭೃಗುಮುನಿಯು. ವಿರೋಧಿಗಳನ್ನು ದಹಿಸುವೆ

ನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಭೃಗುನಾಮಕನು. ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರ ವಾಚ್ಯನು ನಾನು. ನಾಶರಹಿತನಾದ್ದರಿಂದ ಮುಖ್ಯಾಕ್ಷರನಾಗಿ ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರಣವಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತನಾದನು ನಾನೇ. ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಜಪಯಜ್ಞನು. ಹುಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವನೂ (ಜಪ), ಪೂಜ್ಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ (ಯಜ್ಞ) ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು 'ಜಪ ಯಜ್ಞ'ನು. ಮಂತ್ರಗಳ ಆವೃತ್ತಿರೂಪವಾದ ಜಪಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತನಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಆ ನಾಮದಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. ಅಚಲಗಳಾದವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಹಿಮಾಲಯನು. ಹ್ರೀ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಎಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಹಿಮಾಲಯನು. (೨೫) ಸಕಲವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಶ್ವತ್ಥನು. ಅತಿಶೀಘ್ರಗಾಮಿಯೂ ಚಂಚಲನೂ ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅಶ್ವತ್ಥನೆನಿಸುವೆನು. ಅಶ್ವತ್ಥವೆಂಬ ನನ್ನ ರೂಪದಿಂದ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದು ಇತರ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತನನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವೆನು. ದೇವರ್ಷಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು, ನರರ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವನ್ನು ಕೊಡುವವನಾದ್ದರಿಂದ ನಾರದನೆಂಬ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮ ವುಳ್ಳವನಾಗಿ ನಾರದನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದು ನಾರದನಿಗೆ ಅಧಿಕೃತನಾಗಿರುವೆನು. ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ ನಾನು ಚಿತ್ರರಥನು. ದೇವಾದಿಗಳ ದೇಹರೂಪವಾದ ವಿಚಿತ್ರ ರಥವುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನೇ ಚಿತ್ರರಥನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಪಿಲನು. ಜಗದ್ರಕ್ಷಕನೂ ಲಯಕರ್ತನೂ ಸುಖರೂಪಿಯೂ ಆದ ನಾನು 'ಕಪಿಲ'ನು. ಸುಖವನ್ನು ಲೀಲೆಯಿಂದ ಪಾನ ಮಾಡುವೆನಾದ್ದರಿಂದಲೂ ನಾನು ಕಪಿಲನಾಮವುಳ್ಳವನು. ಇದು ನನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಭೂತಿರೂಪವು. (೨೬) ಉತ್ತಮಕೀರ್ತಿವಂತನಾದ ನಾನು ಉಚ್ಛ್ರೀತವೆಂಬ ನನ್ನ ರೂಪದಿಂದ ಸ್ವೀರಸಮುದ್ರದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಅಶ್ವಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. ಗಜಶ್ರೇಷ್ಠಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಐರಾವತನು. ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ 'ಐರ' ಎಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮಾತ್ಮಕ ಸರೋವರವಿದೆ. ಈ ಸರೋವರರೂಪವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವೆನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಐರಾವತನು. ಇಂದ್ರನ ಐರಾವತವೆಂಬ ಗಜೇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. ಮನುಷ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನರಾಧಿಪನು ನಾನು. ನರಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ

ನಾನೇ ನರಾಧಿಪನೆಂಬ ನಾಮದಿಂದ ರಾಜರಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವೆನು. (೨೭) ಸರ್ವದೋಷವಿವರ್ಜಿತನಾದುದರಿಂದಲೂ, ಶತ್ರುಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಿಂದಿರುಗುವುದರಿಂದಲೂ ವಜ್ರನೆನಿಸುವ ನಾನು ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಸಕಲಾಯುಧಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿರುವೆನು. ಗೋವುಗಳಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕಾಮಧೇನು. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕಾಮಿತಾರ್ಥಪ್ರದನಾದುದರಿಂದ ಕಾಮಧೇನುವೆಂಬ ಹೆಸರು ನನಗೆ ಸಲ್ಲುವುದು. ಈ ನಾಮಕನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದು ಕಾಮಧೇನುವಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನೊದಗಿಸಿರುವೆನು. ಬಹುವಿಧಸುಖಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವೆನಾದುದರಿಂದ ಕಂದರ್ಪನೆಂಬ ನಾಮವುಳ್ಳನಾನು ಆ ನಾಮದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಜನನಕಾರಣನಾಗಿ ಮನ್ಮಥನಲ್ಲಿರುವೆನು. ಸುಖವಾದ ವಾಸವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ವಾಸಕನೆಂದೂ, ಅಂತಹ ಸುಖವನ್ನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೊಡುವೆನಾದುದರಿಂದ 'ವಾಸುಕಿ' ಎಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವೆನು, ಏಕಫಣ (ಒಂದು ಹೆಡೆ) ವುಳ್ಳ ಸರ್ಪಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸುಕಿ ಎಂಬ ಸರ್ಪದಲ್ಲಿದ್ದು ಅದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದೆನಿಸಿರುವೆನು. (೨೮) ಬಹುಫಣ (ಅನೇಕಹೆಡೆ) ವುಳ್ಳ ನಾಗಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಶೇಷನು (ಅನಂತನು). ದೇಶಕಾಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ಅನಂತನಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಅನಂತನು. ಈ ನಾಮದಿಂದ ಶೇಷನಲ್ಲಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ನಾಗರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವೆನು. ಜಲಚರಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ವರುಣನು. ವರುಣನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವರುಣನಲ್ಲಿದ್ದು ಅವನನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸಿರುವೆನು. ಉತ್ಕೃಷ್ಟಾನ್ದರೂಪನಾದುದರಿಂದ ನಾನು ವರುಣನು. ಪಿತೃಗಣದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅರ್ಯಮನು. ಸಕಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನಾದುದರಿಂದ ಅರ್ಯಮನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ನಾನೇ ಅರ್ಯಮನಾಮಕ ಪಿತೃದೇವತೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಆಧಿಪತ್ಯವನು. ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾದುದರಿಂದ ಯಮ ನಾಮಕನಾದ ನಾನೇ ಯಮನಲ್ಲಿದ್ದು ಯಮದೇವನನ್ನು ನಿಯಮನಮಾಡುತ್ತಾ ಆತನಿಗೆ ಆಧಿಪತ್ಯವನಾಗಿರುವೆನು. (೨೯) ಪ್ರಕೃಷ್ಟಸುಖಪೂರ್ಣನಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಾಮಕನಾದ ನಾನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನಲ್ಲಿದ್ದು ದೈತ್ಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದೆನಿಸಿರುವೆನು. ಸರ್ವಜ್ಞ

ನಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಕಾಲನೆನಿಸುವೆನು. ಬಂಧನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರ ಮಧ್ಯೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ತಂದಿತ್ತು ಕಾಲನಲ್ಲಿರುವೆನು. ಭಕ್ತರಿಂದ ಮೃಗ್ಯನಾದುದರಿಂದ (ಅರಸಲ್ಪಡುವವನಾದರಿಂದ) ಮೃಗನಾಮಕನಾದ ನಾನು ಮೃಗೇಂದ್ರನಾದ ಸಿಂಹನಲ್ಲಿದ್ದು ಮೃಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿರುವೆನು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನತರಾದ ಜನರಿಗೆ, ಆಶ್ರಯನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವೈನತೀಯ ನಾಮಕನಾದ ನಾನು ವಿನತಾಪುತ್ರನಾದ ಗರುಡನಲ್ಲಿದ್ದು ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಗರುಡನಿಗೆ ಅಧಿಕೃಪ್ರದನಾಗಿರುವೆನು. (೩೦). ಶೋಧಕವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಪವನನು. ಸಕಲ ಪ್ರಜಾರಕ್ಷಕರಿಂದ ಭಜನೀಯನಾದುದರಿಂದ ಪವನನಾಮಕನು. ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ರಾಮನು. ಲೋಕರಂಜಕನಾದುದರಿಂದ ರಾಮನಾಮಕನು. (ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಭೂತಿರೂಪವಿದು). ಮೀನುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಕರನಾಮಕನಾಗಿ ಮಕರದಲ್ಲಿದ್ದು (ಮೊಸಳೆಯಲ್ಲಿದ್ದು) ಮಕರವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿರುವೆನು. ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನು ನಾನಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಮಕರನೆನಿಸುವೆನು. ಅಸಾರವೆಂದರಿತು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಬಿಡತಕ್ಕವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವೆನಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಜಾಡ್ಡುವೀ ಎನಿಸುವೆನು. ಈ ನಾಮದಿಂದ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದು ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಗೆ ಅಧಿಕೃಪ್ರದನಾಗಿರುವೆನು. (೩೧). ಹುಟ್ಟುವ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕಾರಣನು. ಅರ್ಜುನ! ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಗೆ ಸಕಲವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಪ್ರದನು ನಾನು. ಅಧ್ಯಾತ್ಮನಾದ ನಾನು ಅದೇ ನಾಮದಿಂದ ಆ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನು. ವಾಚ್ಯನಾದುದರಿಂದ ವಾದನಾಮಕನಾದ ನಾನು, ಜಲ್ಪ, ವಿತಂಡ ಮೊದಲಾದ ವಾಕ್ಯಪ್ರಬಂಧಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ವಾದಕಥಾ ಎಂದರೆ ತತ್ವನಿರ್ಣಯಜನಕವಾದ ಸಜ್ಜನ ವಾಕ್ಯ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಪ್ರದನು. (೩೨). ೫೧ ಅಕ್ಷರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಅ'ಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಕಾರವಾಚ್ಯನಾದುದರಿಂದ 'ಅ'ಕಾರ ನಾಮಕನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಅ' ವರ್ಣವು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಸಮಾಸಪದಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ ಉಚ್ಚತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನಾಗಿ ದ್ವಂದ್ವನಾಮಕನಾಗಿ

ಅಲ್ಲಿರುವೆನು. ಬಹಿರಂತರಗಳೆಂಬ ಉಭಯರೂಪಗಳುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ನಾನು ದ್ವಂದ್ವನೆನಿಸುವೆನು. ಕ್ಷಯ ರಹಿತನಾದುದರಿಂದ ಅಕ್ಷಯನಾಮಕನಾದ ನಾನು, ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ ವರ್ತಮಾನವೆಂಬ ಅವಧಿರಹಿತವಾದ ತ್ರಿಕಾಲಗತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಸಂಹಾರಕರ್ತನಾದುದರಿಂದ ನಾನೇ ಕಾಲನಾಮಕನು. ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ಥಿತವಾದ (ಮುಖ ಶಬ್ದದಿಂದ ಉಪಲಕ್ಷಿತವಾದ) ಅವಯವಗಳುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ನಾನು ವಿಶ್ವತೋಮುಖನು. ನಾನು ಸರ್ವರ ಧಾರಣ ಪೋಷಣ ಕರ್ತನು (೩೩). ಸರ್ವಸಂಹಾರಕರ್ತನಾದುದರಿಂದ (ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ) ನಾನು ಮೃತ್ಯುನಾಮಕನು. ಅದೇ ನಾಮದಿಂದ ಮೃತ್ಯುವಿನಲ್ಲಿರುವೆನು. ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟುವ ಸಕಲರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವವನು ನಾನೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಉದ್ಭವನೆನಿಸುವೆನು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕೀರ್ತಿ, ಶ್ರೀ, ವಾಕ್, ಸ್ಮೃತಿ, ಮೇಧಾ, ಧೃತಿ ಮತ್ತು ಕ್ಷಮಾ ಎಂಬ ನಾಮಗಳಿಂದ ಆಯಾ ನಾಮಗಳಿಂದ, ಆಯಾ ಗುಣಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಅಧಿಕೃತವಾದನು, ಕೀರ್ತನಾರ್ಹನಾದುದರಿಂದ, ಕೀರ್ತಿ ಎಂದೂ, ಆಶ್ರಯತ್ವವಕ್ತೃತ್ವಗಳಿಂದ ಶ್ರೀ ಮತ್ತು ವಾಕ್ ಎಂದೂ, ಸದಾ ಸ್ಮರಣೀಯನಾದುದರಿಂದ ಸ್ಮೃತಿ ಎಂದೂ, ಮೇಧಾ, ಧೃತಿ ಮತ್ತು ಕ್ಷಮಾಗುಣರೂಪನಾದುದರಿಂದ ಆಯಾನಾಮಗಳಿಂದ ನಾನು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವೆನು. (೩೪) ರಥಂತರ, ವೈರೂಪ, ವೈರಾಜ, ಶಾಕ್ಷರ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಗಳಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ಸಾಮ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉಚ್ಚತ್ವಪ್ರದನಾಗಿ ಆ ನಾಮದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. ಪೂರ್ಣಸಾರಸ್ವರೂಪನಾದುದರಿಂದ ಬೃಹತ್ಸನೆಂದೂ, ಅಮೇಯನಾದುದರಿಂದ ಅಮನೆಂದೂ ಎನಿಸುವ ನಾನೇ ಬೃಹತ್ಸಾಮನು. ತ್ರಿಷುಪ್, ಜಗತೀ ಮೊದಲಾದ ಛಂದಸ್ಸುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರೀಛಂದಸ್ಸಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನಿತ್ತು, ಗಾಯತ್ರೀ ನಾಮಕನಾದ ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳ ಗಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವೆನಾದುದರಿಂದ (ಗಾಯಕಾನ್ ತ್ರಾತೀತಿ) ನಾನು ಗಾಯತ್ರೀ ನಾಮಕನು. ಜೈತ್ರಾದಿ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷನು. ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಬಳಿ

“ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೊ ನಃ”

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತಿ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಅಕ್ಟೋಬರ್	ಸಂಚಿಕೆ ೧೨
------------	---------------	--------------

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾನುರಾಜವೇಟೆ

ಬೆಂಗಳೂರು ೨

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

	...	...	ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	...	...	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	...	...	೨
ಶ್ರೀಮದ್‌ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯಸುಳಾದಿ	...	...	೪
ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು	...	...	೫೫-೫೯
—ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ ಗುಂಡೂರಾವ್			
ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧನುಹಿಮಾಮೃತ	...	...	೧೧೩-೧೨೦
—ಶ್ರೀ ಮಹಿಷಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಚಾರ್ಯರು			
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದ	...	...	೧೯೩-೨೦೮
—ಶ್ರೀ ಭೀಮರಾವ್, ದಾವಣಗೆರೆ			
ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಸ್ತೋತ್ರ	...	...	೧-೪
ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನ—೧.	...	...	೪೯-೫೨

ಶ್ರೀ ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನ

ಈ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದು, ೧೯೫೪ನೇ ಇಸ್ವಿಯ ಆಗಸ್ಟ್ ಸಂಚಿಕೆಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದೆವು. ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಪುನಃ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಮುಂದೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ೪ ಪುಟಗಳನ್ನು ಆ ಆಗಸ್ಟ್ ಸಂಚಿಕೆಯ ವಿಜಯಾಂಕರತ್ನದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಇದು ಐದನೆಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಸಂಚಿಕೆ. ಮುಂದಿನ ಸಂಪುಟದ ಹಣವನ್ನು ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಕಳಿಸಿ ಕೊಡಲು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತೇವೆ.

—ಸಂ.

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನಿದೋ ನಃ’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

“ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ರಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ ॥”

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಅಕ್ಟೋಬರ್	ಸಂಚಿಕೆ ೧೨
------------	---------------	--------------

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

“ಗೋಕುಲದಲಿ ಅನೇಕಲೀಲೆಯ ತೋರಿ
ಬೇಕಾದ ವರ ಪುಂಡರೀಕಗಿತ್ತಿ
ಸಾಕಾರ ಗುಣಪೂರ್ಣ ವೇಣುಗೋಪಾಲ ವಿ-
ವೇಕವ ಕೊಟ್ಟು ಕಾಯನ್ನ ವಿಜಯವಿಠಲ”

॥ 'श्रीपतिर्मानदो नः' ॥

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಅದ್ವೈತತತ್ವಕೌಸ್ತುಭಕುಲಿತಂ

ಭಟ್ಟೋಜಿದೀಕ್ಷಿತರೆಂಬ ವ್ಯಾಕರಣಪಂಡಿತರು ಅದ್ವೈತತತ್ವಕೌಸ್ತುಭ ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ವೈದಿಕಮತ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಗುರುವರ್ಯರ ನಿಂದನೆಯನ್ನೇ ಆತ್ಮಸಂತೋಷ ಪಡೆಯಲು—ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿ- ಕೊಳ್ಳಲು ಮಹಾ ಸಾಧನವೆಂದು ದೃಢನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತದೆ. “ನವವ್ಯಾಕರಣಾಂಭೋಧಿಮಂಥಮಾನಸ- ಮಂದರರೂ”, “ತತ್ವಜ್ಞರೂ”, “ವ್ಯಾಸಶಿಷ್ಯರೂ”, “ಜ್ಞಾನದಾತರೂ” “ಧ್ವಸ್ತದುರಾಗಮರೂ”, “ಯತೀಶ್ವರರೂ”, “ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರೂ”, ಆದ, ಬಳಿತ್ಯಾದಿವೇದಮುಕ್ತಗಳಿಂದ ಹೊಗಳಿಕೊಂಡಿರುವ, “ಶ್ರೀಮ- ದ್ವೈಷ್ಣವಾಚಾರ್ಯ”ರಾದ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ತೆಗಳುವ ಮನಃಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭಟ್ಟೋಜಿದೀಕ್ಷಿತರಿಗೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಇನ್ನೊಂಥಹ ಸಾಧನಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ತಾನಾಗತಾನೇ ಒದಗಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಇವರ ಸ್ವರೂಪದ ಅರಿವು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಬೇಗ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ?

“ಏಕವಿಂಶತಿಕುಭಾಷ್ಯದೂಷಕ”ರೆಂದು ಡಂಗುರ ಹೊಯಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರಿಗೆ ಮೀಮಾಂಸಾಶಾಸ್ತ್ರ, ವ್ಯಾಕರಣ- ಶಾಸ್ತ್ರ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಗತಿ(ಜ್ಞಾನ) ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷೀ- ಭೂತವೇ ಆನಂದತೀರ್ಥರ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯವೆಂದೂ ಅಂದಿದ್ದಾರೆ ಭಟ್ಟೋಜಿಗಳು. ಒಂದೊಂದೂ ಅಧಿಕರಣವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು, ಇದೋ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ಇದು ಮೀಮಾಂಸಾಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರವಿರೋಧ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಕೃತ, ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾಗಿದ್ದು ಕೀರ್ತಿ
ಶೇಷರಾದ ಶ್ರೀಮುಷ್ಣಂ ವ್ಯಾಕರಣ ಸುಬ್ಬರಾಯಾಚಾರ್ಯರ ಪುತ್ರರೂ,
ವಿದ್ಯಾನಾತಂಡ, ಮಧ್ವನುತಭೂಷಣ ಬಿರುದಾಂಕಿತರೂ, ವ್ಯಾಕರಣ
ಪಂಡಿತರೂ ಆದ, ಶ್ರೀ. ಮ. ಶಾ. ಸಂ. ಸೇತುಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರು ಆ
“ಅದ್ವೈತತತ್ವಕೌಸ್ತುಭ”ದ ಖಂಡನರೂಪನಾದ “ಅದ್ವೈತತತ್ವ-
ಕೌಸ್ತುಭಕುಲಿತಂ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥರತ್ನವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಬರೆದು ಛಾಪಿಸು
ತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯರು, ಭಟ್ಟೋಜಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ
ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳೂ, ಎಲ್ಲಿಯೂ, ಕಿಂಚಿತ್ತು ಸಹ ನಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯಕಾರರ
ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಹತ್ತುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಭಟ್ಟೋಜಿಗಳು ಶ್ರೀಮದಾ-
ನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದರ ಮಾತುಗಳ ಆಶಯವನ್ನು ಸಹ ತಿಳಿಯುವಷ್ಟು
ಸಮರ್ಥರಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ ಎಲ್ಲ ಪಂಡಿತವರ್ಯರಿಗೆ ಮನವೊಪ್ಪುವಂತೆ ಹೃದ-
ಯಂಗಮರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹಿರಿತನವು
ಅದೆಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನದೆಂದು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸುಜನಹೃದಯಚಕ್ರೋರ-
ಚಂದ್ರಸದೃಶವಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುವಂತಹ ದಿವ್ಯಗ್ರಂಥ ಬರೆದು ತಮ್ಮ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ
ದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸೇವಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನವತಾರುಣ್ಯ-
ವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಇವರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ.
ಅದೆಷ್ಟು ಜನ ಪಂಡಿತರು ಇವರನ್ನು ಎಷ್ಟು ಅಭಿನಂದಿಸುವರೆಂಬುದನ್ನೂ,
ಎಷ್ಟು ಜನ ನಿರ್ಮಲರು ಮುಂದೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಆನಂದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿ
ಸುವರೆಂಬುದನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅಸಾಧಾರಣ ಸೇವೆ
ಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪೂರ್ಣಪ್ರಮತಿಗಳ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆದಿರುವ ಇವರ
ಗುಣಗಾನಮಾಡುವುದಂತೂ ಶ್ರೀಯಸ್ಕರವೆಂಬುದು ಸುವಿದತವೇ.

‘ಅದ್ವೈತತತ್ವಕೌಸ್ತುಭಕುಲಿತ’ವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಬರೆದು ಈಗಲೇ
ಕಾದಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಇವರಿಗೇ ಬರೆಯಿರಿ.

ಶ್ರೀ ವೇ. ರಾಮಮೂರ್ತಿಶರ್ಮಾ,

ಪ್ರೊಫೆಸರ್, ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜು,

ತಿರುಪತಿ.

॥ ಶ್ರೀ ವರದೇಂದ್ರಗುರುಪ್ರಸನ್ನಃ ॥

ಶ್ರೀಪ್ರಾಣೇಶವಿಠಲದಾಸಾರ್ಯಕೃತ
ಶ್ರೀಮದ್ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯಸುಳಾದಿ.

ಸಂಗ್ರಹಕಾರರು. ಶ್ರೀ. ಕೆ. ಆರ್. ಲಿಂಗಸೂಗೂರ.

ಧ್ರುವತಾಳ

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ದಿವ್ಯ ಶ್ರವಣ ಮನನ ಧ್ಯಾನ
ಈವಿಧವಾದ ವಿಚಾರವನೂ
ಈವಸುಧೆಯೊಳು ಶ್ರೀವಿಧಾಧಿಕಾರಿಗಳು
ಭಾವಶುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಬಗೆ ವಿಚಾರಿಸೆ
ಶ್ರೀವರ ಕರುಣಿಸಿ ತನ್ನ ಪರೋಕ್ಷವಿತ್ತು
ಸ್ಥಾವರಜೀವನಜಗಕೆ ಜನ್ಮಾದಿಕರ್ತ
ಜೀವಭಿನ್ನನು ಕಾಣೊ ಸರ್ವೇಶ
ಪಾವನವಾದ ನಾಲ್ಕುವೇದ, ಭಾರತ, ವರ-
ಭಾವುಕಪಂಚರಾತ್ರ, ಮೂಲರಾಮಾಯಣ
ಈವಿಧವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಕಗಮ್ಯ
ಆ ಉಪಕ್ರಮ; ಉಪಸಂಹಾರ; ಅಭ್ಯಾಸ;
ಕೇವಲವಾದಪೂರ್ವತಾ; ಫಲ;
ಅರ್ಥವಾದ; ಉಪಪತ್ತಿ; ಮೊದಲಾದ ಲಿಂಗದಿಂದ
ಯಾವದ್ವೇದಾರ್ಥವವಿಚಾರಿಸಿ
ಆವಾವಬಗೆಯಿಂದ ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ
ಭಾವಜ್ಞ ಜನರೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುನೋಡೀ
ಈವಿಧವಾದ ಈಕ್ಷತೇಃಕರ್ಮನಿಮಿಸುವ
ಈ ವಾಸುದೇವಗೆ ಸಮಸ್ತವಾದ ಶಬ್ದ

ಅನಾಚ್ಯತ್ವ ಪೇಚ್ಛಪಾಪಿಗೆ ಏನಂಬೆ
ದೇವೇಶನಾದ ಸ್ತಾಣೇಶವಿಠಲನ
ಈವಿಧ ತಿಳಿವದು, ಕಾವ ಕರುಣೀ || ೧ ||

ಮಠ್ಯತಾಳ

ಸಕಲಶಬ್ದಗಳು ನಾಲ್ಕುವಿಧವಯ್ಯಾ
ಪ್ರಕಟದಿಂದ ತತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕೆಲವು ; ಅತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಕೆಲವು
ಯುಕುತಿವಂತರು ಕೇಳಿ ಅನ್ಯತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ಯುಕುತಿಯುಕುತೆನ್ನ ತ್ರೈವ ಪ್ರಶಿದ್ಧ
ಅಖಿಳಚತುರ್ವಿಧ ವಚನಗಳಿಂದ ಸ್ತಾಣೇಶವಿಠಲ
ಅಕಳಂಕತತ್ವದಲಿ ವಾಚ್ಯ ಪರಮವಾಚ್ಯ || ೨ ||

ತ್ರಿವಿಡಿತಾಳ

ಈಶಬ್ದಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಯುಕ್ತ ಸಮಯಶ್ರುತಿ
ದೋಷಿನ್ಯಾಯೋಪೇತ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ
ಏಸೇಸು ವಿರೋಧವು ಹರಿವಾಚ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ
ಸೂಸಿಬಂದರು ವೇದವ್ಯಾಸದೇವ
ಘಾಸಿಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಪ್ರಬಲಬಾಧಕಪೇಳಿ
ಘಾತಿಯಬಿಡಿಸಿದಾವಿರೋಧವ
ಈಸೊಲ್ಲು ಪುಶಿಯಲ್ಲ ವೇದವಚನ ಸಿದ್ಧ
ಲೇಶಸಂದೇಹಗೊಳೆಸಲ್ಲದು
ತಾಸುತಾಸಿಗೆ ಇದನೆ ಸ್ಮರಿಸಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು
ದೊಷರಹಿತಜ್ಞಾನಾನಂದಪೂರ್ಣ
ಶ್ರೀಶ ಒಬ್ಬನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಪಾಡಿರೊ ನಿತ್ಯ
ಈಶಸ್ತಾಣೇಶವಿಠಲ ನೋಳ್ವ ಕರುಣದೀ || ೩ ||

ಅಟ್ಟತಾಳ

ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗತಿ ಅಗತಿ ಮುಖ್ಯ
ದುರ್ಗಮದುಃಖಗಳ ತಿಳಿದು ನಿರ್ವೇದದಿ

ಭಾರ್ಗವಿರಮಣನ್ನ ಅತಿಶಯಮಹಿಮೆಗಳ
 ನಿರ್ಗತದಲಿ ತಿಳಿದು ಹರುಷದಿ ತನುವುಬಿಟ್ಟಿ
 ನಿರ್ಗಮವಿಲ್ಲದ ಭಕ್ತುತಿಸಂಪಾದಿಸಿ
 ಭರ್ಗಪ್ರಿಯನ ಮಾನಸದಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ
 ದುರ್ಗತಿನಾರ್ಗವ ದೂರದಿಬಿಟ್ಟುಪ-
 ವರ್ಗಪ್ರದಾತನ್ನ ಯೋಚನೆ ಅನುಸರಿಸಿ
 ನಿರ್ಗಮಿಸದಲೆ ಧೇನಿಸಿದರೆ ಕರುಣಾಬಿಟ್ಟಿ
 ಸರ್ಗದ ಮಿತತನ್ನಾಪರೋಕ್ಷ-
 ಮಾರ್ಗವನೀವನು ಮಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗದೆ
 ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗದಿ ಪ್ರಾಣೇಶವಿಠಲ
 ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕೊಂಬನು ಕರುಣದಿಂದೀಬಗೆ || ೪ ||

ಅದಿತಾಳ

ಈ ತರುವಾಯದಿ ಅಖಿಳಜನರ ಕರ್ಮ-
 ವ್ರಾತವ ಕಳೆವನು ವಧ ನೆಮನಮಾಡಿ
 ಶ್ರೀತರುಣೇಶನು ಸಕಲಜೀವರ ದೇಹ
 ಘಾತ ಉತ್ಪ್ರಾಂತಿಭೇದದಿ ಅರ್ಚಿರಾದಿ ನೀತಮಾರ್ಗದಿಂದ
 ನೀರಜಭವನಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲಿ ತನ್ನ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಬನು
 ವೀತಲಿಂಗರ ಮಾಡಿ ವಿಧಿಮುಖರೆಲ್ಲರ
 ಈ ತರುವಾಯ ದಿನ ಭುಂಜಿಸಿದ ಭೋಗ-
 ಜಾತವ ಕೊಡುತಲಿ ಜನನ ಮರಣ ನೀಗೆ
 ವಾತಜನಕ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣೇಶವಿಠಲ ||
 ಈ ತೆರದಲಿ ಜೀವಜಾತರ ಪಾಲಿಪ || ೫ ||

ಜೊತೆ

ದೋಷರಹಿತಗುಣಪೂರ್ಣನೆಂದರೆ
 ವಾಸುದೇವ ಒಲಿವ ಪ್ರಾಣೇಶವಿಠಲ ||

|| ಶ್ರೀಗುರುಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

ದಾಸೋಹಂ ಎಂದವಗೆ ಸರ್ವದಳದಲ್ಲಿ ಪೊಳೆವ

ವಾಸುಕಿಶಯನ ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯ

ಮೋಸವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೊರೆವ ||

“ನಮ್ಮ ಪುರಂದರವಿಠಲನ ದಯವಾಗೋತನಕ” ಕೇವಲ

ಕರ್ಮದಿಂದಾಗಲಿ ಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಲಿ ಮೋಕ್ಷವು ಕರಗತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದೋಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅಂತಃಕರಣವು ಶುದ್ಧಿಯಾಗಿ, ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾದ ಸುದೃಢಭಕ್ತಿ ಬೆಳೆದು, ಜೊತೆಗೆ, ನಶ್ವರ-ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯಾಂಕುರವಾಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯಬೇಕು. ‘ಏನಂ ಸಂಸರಾಮಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಕೋಟಿಯನ್ನು ಸಾಧನಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದ ಕರುಣಾಮೂರ್ತಿಯೇ ‘ಏನಂ ಮೋಚಯಾಮಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜೀವನನ್ನೂ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕಾಠಕದಲ್ಲಿ,

ನಾಯಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರವಚನೇನ ಲಭ್ಯೋ ನ ಮೇಧಯಾ ನ
ಬಹುನಾ ಶ್ರುತೇನ |

ಯಮೇವೈಷ ವೃಣುತೇ ತೇನ ಲಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯೈಷ ಆತ್ಮಾ ವಿವೃಣುತೇ
ತನ್ಮೂಂ ಸ್ವಾಮ್ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು. ತತ್ವೋಪದೇಶದಿಂದಲಾಗಲಿ, ಬುದ್ಧಿಬಲದಿಂದಾಗಲಿ ಸಂತತಶಾಸ್ತ್ರಶ್ರವಣದಿಂದಲಾಗಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಗೋಚರನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವನನ್ನು ತನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಆತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನೋ ಅಂತಹವನಿಗೇ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಪರಮಮಂಗಳಕರವಾದ ಚಿದಾ-ನಂದಾತ್ಮಕವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಆದುದರಿಂದಲೇ, ಇಂತಹ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಸ್ತುವಿನ ತತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸೆಯು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು—

ಯತೋ ನಾರಾಯಣಪ್ರಸಾದಮೃತೇ ನ ಮೋಕ್ಷಃ

ನ ಚ ಜ್ಞಾನಂ ವಿನಾತ್ಯರ್ಥಪ್ರಸಾದಃ |

ಅತೋ ಬ್ರಹ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸಾ ಕರ್ತವ್ಯಾ ||

ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದು. ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರಸಾದವೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂದು ಪ್ರಸಾದಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗವು ಮೇಲಿನ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ಶಂಕೆ ಬಂದರೆ,

“ಯಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಾತ್ಪರಮಾರ್ತಿರೂಪಾದಸ್ಮಾತ್ಸಂಸಾರಾನ್ಮುಚ್ಯತೇ”
ಎಂಬ ನಾರಾಯಣಶ್ರುತಿಯ ಭಾವಾರ್ಥವೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತಸಾರ.

ದಯಾಳುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು ಈ ಮೇಲಿನ ಒಂದು ಪದದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವತಾದಿ ಮಹಾಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿರುವ ಸಕಲ ಭಾಗವತಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಏಕತ್ರ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ, ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಸಕಲಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರೀಹರಿಗೇ ಸಮರ್ಪಣೆಮಾಡುತ್ತಾ, ಹಗಲಿರಳು ಶ್ರೀಹರಿನಾಮಸುಧಾರಸದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಪುನೀತನಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಶಾಶ್ವತಸುಖವು ಸುಲಭವೇ ಹೊರತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಲ್ಲವೆಂಬುವುದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾದ ವಿಷಯ. ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕ ಆದರ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಲಭಕ್ತಿ, ಅನ್ಯವಿಷಯಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾದರ ಮತ್ತು ವಿರಕ್ತಿ ಇವೇ ಸಾಧನಮಾರ್ಗದ ಒಳಗುಟ್ಟು. ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ ಇದು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಪೃಥುರಾಜನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಶಾಸ್ತ್ರೇಷ್ಟಿಯಾನೇವ ಸುನಿಶ್ಚಿತೋ ನೃಣಾಂ ಕ್ಷೇಮಸ್ಯ ಸಮ್ಯಗ್ನಿ-
ಮೃಗೇಷು ಹೇತುಃ |

ಅಸಂಗ ಆತ್ಮವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಸ್ತುನಿ ದೃಢಾ ರತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ನಿರ್ಗುಣೇ
ಚ ಯಾ || ೧ ||

ತಚ್ಚ್ರದ್ಧಯಾ ಭಗವದ್ಧರ್ಮಚರ್ಯಯಾ ಜಿಜ್ಞಾಸಯಾಧ್ಯಾತ್ಮಕ-
ಯೋಗನಿಷ್ಠಯಾ |

ಯೋಗೇಶ್ವರೋಪಾಸನಯಾ ಚ ನಿತ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಶ್ರವಃಕಥಯಾ
ಪುಣ್ಯಯಾ ಚ || ೨ ||

ಅರ್ಥೇಂದ್ರಿಯಾರಾಮಗುಣೇಷ್ಟತ್ವಷ್ಟಯಾ ತತ್ಸ್ಮತಾನಾಮು-
ಪರಿಗ್ರಹಣೇಚ |

ವಿವಿಕ್ತರುಚ್ಯಾ ಪರಿತೋಷಆತ್ಮನ್ವಿನಾ ಹರೇಗುಣಪೀಯೂಷ-
ವಾನಾತ್ || ೩ ||

ಅಹಿಂಸಯಾ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಚರ್ಯಯಾ ಸ್ಮೃತ್ಯಾ ಮುಕುಂದಾ
ಚರಿತಾಗ್ರ್ಯಸೀಧುನಾ |

ಯಮೈರಕಾಮೈರ್ನಿಯಮೈರಭಿಧ್ಯಯಾ ನಿರೀಹಯಾ ಧ್ವಂಧ್ವ-
ತಿತಿಕ್ಷಯಾ ಚ || ೪ ||

ಹರೇರ್ಮುಹುಸ್ತತ್ಪರಕರ್ಣಪೂರಗುಣಾಽಭಿಧಾನೇನ ವಿಜೃಂಭ-
ಮಾಣಯಾ |

ಭಕ್ತ್ಯಾಹ್ಯಸಂಗಃ ಸದಸತ್ಪರಾತ್ಮನಿ ಸ್ಯಾನ್ನಿಗುಣೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ
ಚಾಂಜಸಾ ರತಿಃ || ೫ ||

ಯದಾ ರತಿಬ್ರಹ್ಮಣಿ ನೈಷ್ಠಿಕೇ ಪುಮಾನಾಚಾರ್ಯವಾಃ ಜ್ಞಾನ-
ವಿರಾಗರಂಹಸಾ |

ದಹತ್ಯಬೀಜಂ ಹೃದಯಂ ಜೀವಕೋಶಂ ಪಂಚಾತ್ಮಕಂ ಯೋನಿ-
ಮಿಮೋತ್ತಿತೋಗ್ನಿಃ || ೬ ||

ಆಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಸಾರಸಂಗ್ರಹವನ್ನು
ರಾಜನಿಗಾಗಿ ದ್ರಾಕ್ಷಾಪಾಕವನ್ನು ಭಟ್ಟಿಯಿಳಿಸಿದಂತೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿ
ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿತ್ವಣಪರಿಯಂತ
ಚರಾಚರಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಯಲಕ್ಷಣ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೈರಾಗ್ಯ
ಒಂದು ; ಸಕಲಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಣಪರಿಪೂರ್ಣನೂ, ಸತ್ಪರಜಸ್ತಮೋ
ಗುಣಾತೀತನೂ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ ಆದ
ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತೊಂದು. ಈ ಎರಡು, ಜೀವನಿಗೆ
ಮುಖ್ಯಸಾಧನಗಳು. ಈ ಸಾಧನಪಥ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಂಡು

ಬಂದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವಾಗ ಕ್ಲೇಶಕರವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ಲೇಶಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಲು, ಹಾದಿಯನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿ ಮಾಡಲು, ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿಪುರೂಷನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ, ಅವನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾದಿವಿಹಿತಧರ್ಮಗಳ ಆಚರಣೆಯೂ, ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಂತತ ಶ್ರವಣ ಮನನ ನಿಧಿ-
 ಧ್ಯಾಸನರೂಪತತ್ತ್ವವಿಚಾರವೂ, ಯಮನಿಯಮಾದಿ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗ ನಿಷ್ಠೆಯೂ, ತಪೋನಿಷ್ಠರಾದ ಸಜ್ಜನರ ಸೇವೆಯೂ, ಪುಣ್ಯಶ್ರವಣನೂ ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಥಾಶ್ರವಣವೂ, ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಾಚರಣೆಯೂ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳ ಲಾಲನಪಾಲನಗಳನ್ನು, ಸ್ವಕ್ಷಂದನವನಿತಾದಿ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಯಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಲೌಕಿಕವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಂಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಬಿಳಿಸಬೇಕು. ಸರ್ವದಾ ಭಗವತ್ಕಥಾವ್ಯತಪಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ನುಡಿಯಿಂದ, ನಡೆಯಿಂದ, ಮನದಿಂದ ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಅಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ತಪಸ್ಸು, ಸಂತೋಷ, ಆಸ್ತಿ ಕಬುದ್ಧಿ, ದಾನ, ಈಶ್ವರ-
 ಪೂಜನ, ಸಿದ್ಧಾಂತಶ್ರವಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸುನಿಯಮಗಳಿಂದಲೂ, ಅಖಂಡಹರಿಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲೂ, ಅವೈಷ್ಣವಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದರಿಂದಲೂ ಅನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದಲೂ ಜೀವನವನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸುಖದುಃಖಶೀತೋಷ್ಣಾದಿವ್ಯಂಧ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣಬೇಕು. ಇಂತಹ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ಬಿಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವನಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಗಾನವು ಕರ್ಣಾಭರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಸದಸತ್ಕಾರ್ಯಕಾರಣಾಶ್ರಯವಾದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ-
 ಬುದ್ಧಿ ಬೆಳೆದು ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತಜಗತ್ತಿಗೆ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯೂ, ಗುಣ-
 ಪೂರ್ಣನೂ, ಗುಣಾತೀತನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಪ್ರೇಮರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಅಂಕುರಿಸಿ, ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಭಕ್ತಿಲತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ

ಉಂಟಾಗಿ, ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಗಳ ಉದ್ವೀಪನದಿಂದಲೂ, ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೂ ಸಂಚಿತಆಗಾಮಿಕರ್ಮಸಹಿತವಾದ ಬಾಹ್ಯೋಪಾಧಿಯು, ಅರಣಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಅಗ್ನಿಯು ಆ ಅರಣೀಕಾಷ್ಟವನ್ನೇ ದಹಿಸುವಂತೆ, ನಾಶವಾಗಿ ಲಿಂಗದೇಹಭಂಗವಾದನಂತರ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾನಂದಾವಿಭಾವರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಕರಗತವಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಮುಕುಂದಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಜೀವರು ಜಾಗ್ರತ್, ಸ್ವಪ್ನ, ಸುಷುಪ್ತಿಗಳೆಂಬ ಅವಸ್ಥಾತ್ರಯಗಳನ್ನನುಭವಿಸುವ ಜೀವನಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನರಾಗಿ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ, ಸರ್ವಪ್ರಕಾಶಕನೂ, ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಸಕಲ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದ, ಪ್ರಯೋಜನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಹೊಂದುವರು; ದುಃಖರಹಿತ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುವರು.

|| ಶ್ರೀಶಃ ಪ್ರೀಣಾತು ||

ಮರ್ಯಾದಾಕ್ರಮವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಕಲಹ ಮಾಡುವ
ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರು. ನಿರ್ಲಜ್ಜರಾಗಿ ಅನ್ಯತಭಾಷಣಮಾಡುವರು. ಪಂಡಿತಂ
ಮನ್ಯರು ಅಸೂಯಾಪರರು. ಪುಣ್ಯಪಾಪವಿಚಾರವಿಧುರರು. ಕೇವಲ
ಧನಾರ್ಜನದಲ್ಲಿಯೇ ದೃಷ್ಟಿವಿಶಿಷ್ಟರು. — ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷಾಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀ
ಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರೊಂದಿಗೆ ನೀವುಗಳು ನಾದ ಮಾಡ
ಬಹುದು. ನಾದದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಪರಾಜಯನಾದರೆ (ನೀವು ಸೋತರೆ)
ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಇನಾಂಸ್ವತ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸರ್ಕಾರದ
ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗವಲಂಬಿಯಾದ
ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನು ಭಯಂಕರವಾದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ವೃಥಾಬ್ಜವಾಣಾ ವಿತಥಂ ಯಥೇಚ್ಛಂ ಬುಧಾಯಮಾನಾನಬುಧಾಃ
ಭವಂತಃ |

ಅಸೂಯೆಯೇವಾತಿಧನಾಯಯೇತಾ ನ ಪುಣ್ಯಪಾಪಾದಿವಿವೇಕ-
ವಂತಃ ||

ಸಹಾಧುನಾನೇನ ತಪಸ್ವಿನರ್ತಧಿಯಾ ಪ್ರಸಂಗಂ ಕುರುತ ಪ್ರಕಾಮಂ |
ಯದಿಷ್ಟ ಸಂಜಾತಪರಾಭವಾ ವೋ ಹರಾಣಿ ವೃತ್ತೀರಖಿಳಾಸ್ತದೇತಿ ||

(ಶ್ರೀ ಸ. ವಿ. ಸರ್ಗ ೮, ಶ್ಲೋಕ ೪೦-೪೧.)

(ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಮೇಲಿನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿದೆ.)
ಮಹನೀಯಮಹಿಮರಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ
ಪ್ರಶಂಸನೀಯಸುಗುಣಾತಿಶಯಪರಿಚ್ಛಾದನಿಯಾದ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನಿಂದ
ನಿಂದಿತರಾದ ಆ ಪಂಡಿತರುಗಳು ಭಯಂಕರವಾದ ಸ್ವಾಂತರಾಗಿ ದೈನ್ಯವನ್ನು
ಅವಲಂಬಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಶಾಸ್ತ್ರವೃಂದವು ಮಂತ್ರಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು.

ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿವಿಶಾರದರಾದ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರೇ ; ಶ್ರೀವಿಠಲಬಾಬು-
ನಾಮಧೇಯಗೇಯರಾದ ನೀವು ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹಪ್ರಭುಗಳ ಪರಮಪ್ರೀತಿ-
ಪಾತ್ರರಾಗಿರುತ್ತೀರಿ. ನಾವು ನಿಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಜೀವನ

ಮಾಡುವವರು. ನಾವು ಮಾಡಿದ ಅಲ್ಪಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಪೋಷ್ಯ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನಮ್ಮಗಳಮೇಲೆ ಇಂತಹ ಆಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಮಂತ್ರಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವಿಚ್ಛಾಸಿಸಿದುದು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳವರು, ರಾಜಾಸ್ಥಾನವಿದ್ವಾಂಸರೆಂಬ ರಾಜ ಗೌರವಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲಾದರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಗೌರವಿಸದೆ ತೃಣಪ್ರಾಯ-ರನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದ ನಮಗೆ ಕೋಪವುಂಟಾಗಿ ಉಪಾ-ಯಾಂತರದಿಂದ ವಿವಾದಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಅಲೋಚಿಸಿದೆವು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜರಿಗೂ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರಾದ ತಮಗೂ ಅವರು ಪರಮಸ್ತ್ರೀಯ-ರೆಂಬುವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾದುದರಿಂದ ಮಹನೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮತಿವೈಷಮ್ಯವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿರುತ್ತೇವೆ.—ಪರಂತು ತಮ್ಮ ಸಹಾಯದಿಂದ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಂದ ಯೋಗ್ಯತಾನುರೂಪವಾದ ಬಹುಮಾನಾಭಿಲಾಷಿಗಳಾಗಿರುತ್ತೇವೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಪ್ರತಾಪಸಿಂಹರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಶ್ರೀ ವಿಟ್ಟಲಬಾಬ ಮಹಾಶಯನು ಅರಮನೆಯ ಪಂಡಿತರುಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದುದು.

ಪೂರ್ವೋಕ್ತರಾದ ರಾಜಾಸ್ಥಾನವಿದ್ವಾಂಸರು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧ-ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕುತಂತ್ರವನ್ನು ನಡೆಸಿದುದು ಮಂತ್ರಿಯಾದ ವಿಟ್ಟಲಬಾಬುವಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಆ ಪಂಡಿತರುಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಪಂಡಿತರುಗಳು ತಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀ ಗುರು-ಗಳಿಂದ ದ್ರವ್ಯರೂಪವಾದ ಬಹುಮಾನಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಈರಿತಿ ತಂತ್ರ-ವನ್ನು ನಡೆಸಿದೆವೆಂದು ತಮ್ಮ ಅನ್ಯಾಯಪ್ರವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನಾದ ವಿಟ್ಟಲಬಾಬಮಹಾಶಯನು ಪಂಡಿತರು ಗಳ ಮನೋಗತವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವರುಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದನು.

ಪೂರ್ವೋಕ್ತರಾದ ಪಂಡಿತರುಗಳು ಗುರುಗಳ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ ವಿನಯವಿಭೂಷಿತರಾಗಿ, ಕ್ಷಮಾಸಮುದ್ರರಾದ ಗುರುವರ್ಯರೇ, ಮಹಾತ್ಮರಾದ ತಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಡೆಸಿದ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಕೃಪಾಧೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಸಾಷ್ಟಾಂಗನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಮಂತ್ರಿಮಹಾಶಯನು ಪಂಡಿತರುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳವರಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿ ಪಂಡಿತರುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳಕರಾರವಿಂದದಿಂದ ಬಹುಮಾನ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅನರ್ಘ್ಯವಾದ ನೂತನವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಉರ್ಣವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಮಂತ್ರಿವಧ್ಯನಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಿತವಾದ ನೂತನವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಉರ್ಣವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಉದಾರಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ವಿದ್ವಜ್ಞನರುಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ತಂಜಾವೂರುನಗರವು ವಿವಿಧ ಪ್ರಜಾವರ್ಗದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಗರವು. ಮಹತ್ರಯಾವಲಂಬಿಗಳಾದ ಪಂಡಿತಪ್ರಕಾಂಡರುಗಳಿಂದ ಮಂಡಿತವಾದುದು. ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಾರ್ಯಚಾತುರ್ಯವಿಶ್ವವಿಖ್ಯಾತವೈದುಷ್ಯಾದಿಸುಗುಣಾವಲೋಕನಜನ್ಯಮಹಾನಂದಪೂರ್ಣರಾಗಿ ಮಹತ್ರಯದ ಪಂಡಿತರುಗಳೂ ಸಾಮಾನ್ಯಜನಗಳೂ ಸಹ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳವರನ್ನು ಪಾದಪೂಜಾಭಿಕ್ವಾಬಹುದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಪೂಜಾಮಾಡಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದರು.

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳವರ, ಕುಂಭಕೋಣನಗರದ
ದಿಗ್ವಿಜಯವು.

ಕುಂಭಕೋಣನಗರವು ನಾಗರಿಕಶಿರೋಮಣಿಗಳಾದ ಲೌಕಿಕ ವಿದ್ವಜ್ಞನರುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾನಾ ಸಂಪತ್ಸಮೇತವಾದ ನಗರವಾಗಿರುವಂತೆ

ವಿಖ್ಯಾತವೈದಿಕರಾದ ಧಾರ್ಮಿಕಶಿರೋಮಣಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಪುರಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ “ಕಾವೇರಿತೋಯಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ವಾತೋ ಯತ್ರ ಪ್ರವರ್ತತೇ | ತದ್ದೇಶವಾಸಿನಾಂ ಮುಕ್ತೀ ಕಿಮುತತ್ತೀರವಾಸಿನಾಂ ” ಎಂದು ವರ್ಣಿತ ಮಹಾಮಹಿಮಸಂಪನ್ನವಾದ ಕಾವೇರಿನದಿಯು ಸ್ವದರ್ಶನ ಸ್ನಾನಪಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಆಶ್ರಿತಜನಗಳ ಪಾಪಾಟವಿಯನ್ನು ಪಾಟನ ಮಾಡುತ್ತಾ (ಪಾಪ-ಪರಿಹಾರಮಾಡುತ್ತಾ) ಅಗಣ್ಯಪುಣ್ಯಪ್ರದಾಯಕವಾಗಿ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿರುವುದು.

ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಕ್ರಪಾಣಿ, ಶಾರ್ಙ್ಗಪಾಣಿ, ಕುಂಭೇಶ್ವರ, ನಾಗೇಶ್ವರಪ್ರಭೃತಿನಾಮಸ್ತೋಮಸಮಲಂಕೃತರಾದ ದೇವರುಗಳಂತೆ ಆನಂದತೀರ್ಥಾಚಾರ್ಯ ಪದ್ಮನಾಭಾಚಾರ್ಯ ರಾಮಾಚಾರ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ನಾಮಾವಳಿಶೋಭಿತರಾದ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರುಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನವಾದ ಕುಂಭಕೋಣನಗರವನ್ನು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಪವಿತ್ರವಾದ ಕುಂಭಕೋಣ ಕ್ಷೇತ್ರವರ್ತಿಗಳಾದ ದೇವರುಗಳನ್ನೂ ವಿವಿಧ ತೀರ್ಥಸಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸೇವನ ಮಾಡುತ್ತಾ ತಪ್ತಮುದ್ರಾಧಾರಣ, ಸತ್ಸಿದ್ಧಾಂತತತ್ವೋಪದೇಶಾದಿಗಳಿಂದ ನಿಜಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಯನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಸ್ವಮತಾನ್ಯಮತೀಯಸಾಧುಜನಸ್ತೋಮದ ಸೇವಾಸ್ವೀಕಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಬಹುದಿವಸಗಳ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತಪೋವಿದ್ಯಾದಿಸುಗುಣರತ್ನಾಕರರಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಂದ ಪರಮಹಂಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿದಂತೆ ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಥ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಪ್ರವಚನಮಾಡಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವೈದ್ಯವಿಭೂಷಿತರಾದಮಹಾಮಹಿಮರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಪಂಡಿತಶಿರೋಮಣಿಗಳಿಂದ ವಿರಾಜಮಾನವಾದ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಿನಯಾದಿಭೂಷಣರಾದ ಭಾತ್ರವೃಂದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮದ್ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ದಿನ ಪಾಠಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಬಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿದ “ಅಭೈತಯೋಃಪಥೋ ನೈಕತರೇಣಚನ” ಎಂಬ ವೇದವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ “ಚನ” ಯಂಬನಿಪಾತ-ದ್ವಯದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ “ಗಚ್ಛಂತಿ” ಯಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರು ಪಠನ ಮಾಡಿದರು.

ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರಾದ ಪ್ರಖ್ಯಾತಪಂಡಿತರು “ಚನ” ಯಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ “ಗಚ್ಛಂತಿ” ಯಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರು ಪಠನಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ತೂಷ್ಣೀಂಭಾವ (ಮೌನ)ವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶಿಷ್ಯರು ವಾಚನ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿ “ಅಭೈತಯೋಃ” ಯಂಬ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ “ಚನ” ಯಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ “ಗಚ್ಛಂತಿ” ಯಂಬ ಪಾಠವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಲ್ಲವೆಂದು ನಿರೂಪಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಈ ವಚನವನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡಿ ಸಭಾಸದರಾದ ವಿದ್ವಜ್ಞನರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣವು.

ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ,

ನಾವು ಅವಲೋಕನ ಮಾಡಿದ ಸಮಸ್ತ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ “ಗಚ್ಛಂತಿ” ಯಂಬ ಪಾಠವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ “ಗಚ್ಛಂತಿ” ಯಂಬ ಪಾಠವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗಿರುತ್ತೇವೆಂದು ಪಂಡಿತರು ಪ್ರಶ್ನಮಾಡಿದರು.

ಪಂಡಿತರುಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳ ಉತ್ತರವು.

ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯದ ಟೀಕಾತತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮದ್ರಘು-ತ್ತಮ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ “ಭಾವಬೋಧ” ಯಂಬ

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಮಹಾತ್ಮರಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರಿಂದ ಯಾವ ಪಾಠವು ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿದೆ ಯೆಂಬುವುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ವಿದ್ವಜ್ಞನರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವಚನಚತುರರಾದ ಪಂಡಿತರುಗಳು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳಿಂದ ಉಕ್ತವಾದ ಶ್ರೀರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಂದ ಪ್ರಣೀತವಾದ ಭಾವಬೋಧವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಅವಲೋಕನಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದಂತೆ “ಗಚ್ಛಂತಿ” ಯೆಂಬಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ “ಚನ” ಯೆಂಬ ನಿಪಾತದ್ವಯಾತ್ಮಕವಾದ ಪಾಠವೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ನಿರೂಪಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥನಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಜ್ಞನರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು.

ಪಂಡಿತರುಗಳು ತಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಪಾಠವು ಅದರಲ್ಲಿರದೆ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಂದ ಉಕ್ತವಾದಂತೆ “ಚನ” ಯೆಂಬ ಪಾಠವೇ ಇರುವದನ್ನು ತಿಳಿದು ತಮ್ಮ ಮತಿನುಾಂಧ್ಯವನ್ನು ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ದೇವಾಧಿಕಾರಿಕವಾದ ಶ್ರೀಸರ್ವಜ್ಞಚಾರ್ಯರ ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಠಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ದೇವಾಂಶರಾದ ತಾವೇ ಸಮರ್ಥರು. ಅಲ್ಪಜ್ಞರಾದ ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಬಂದಿರತೆಂದು ಗುರುಭಕ್ತಿಭರಿತರಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ದಂಡಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣರು ತಮಗೆ ಆಶ್ರಮಪ್ರದಾನಮಾಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಗರದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣತ್ರಯವೇದಿಕಾಸಹಿತವಾದ ದೃಢವಾದ ಮಠವನ್ನು ಬಂಧನಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ಅಜ್ಞಾನಚನವನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರ ಸನ್ನಿಧಾನೋಪೇತವಾದ “ನಾಚಾರ-

ಗುಡಿ" ಯಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಥಾನ ಪರಿವಾರ ಪರಿವೃತರಾಗಿ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡಿದರು. ನಾಚಾರಗುಡಿಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ-
ದೇವರ ದೇವಾಲಯವು ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿರುವದು. ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು
ಆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರ ಪೂಜಾವನ್ನು ಪರಮವೈಭವದಿಂದ
ನಡೆಸಿದರು. ಮತ್ತು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪರಮಗುರುಗಳಾದ
ಶ್ರೀಸತ್ಯಪೂರ್ಣತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಾಭಿನವ-
ತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ವೃಂದಾವನದ ಪೂಜಾವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿ-
ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದರು.

ಆಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡಿದಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಜಗುರುಗಳಾದ
ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಆರಾಧನಾಮಹೋತ್ಸವವು ಕಾಲ
ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮಹನೀಯರಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಾಭಿನವ-
ತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ದಿವ್ಯಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯ
ತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಮಹಾಸಮಾರಾಧನೋತ್ಸವವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ
ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರುಗಳ ಅಭೀಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು
ವಿತರಣಮಾಡಿ ಸಕಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರುಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಪರಮಾನಂದವನ್ನು
ಉಂಟುಮಾಡಿದರು.

ಗುರುಪ್ರವರರಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧರು ಜೋಳಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ
ವಾದ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಂದ
ತೀರ್ಥಾಭಿನಾನಾದೇವತಾವರ್ಗವನ್ನೂ, ಸಂದರ್ಶನಸಂಪೂಜನಾದಿಗಳಿಂದ
ಕ್ಷೇತ್ರಾಧೀಶರಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೇವನಮಾಡುತ್ತಾ
“ಕಮಲಾಲಯ” ವೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು. ಆಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ
ದಿವ್ಯತೇಜಃಪುಂಜವಿರಾಜಮಾನವಾದ ಪಾವನನಾಮಕವಾದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ
ಪರಮಪ್ರಭಾವಿಭಾಸಮಾನನಾದ ಶ್ವೇತವರಾಹಮೂರ್ತಿಯಾದ ಪವಿತ್ರ-
ಕೀರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನಿಂದಲೂ, ಆಗ್ನೇಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಮಲಜಲ-
ವಿಲಸಿತವಾದ ದೇವಖಾತದ ಸವಿಾಪದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶ
ಮಾನನಾದ ಭಗವಂತನಿಂದಲೂ ಭಾಸುರನಾದ ಸ್ವಯಂವೃಕ್ಷಕ್ಷೇತ್ರವಾದ
ಶ್ರೀಮುಷ್ಣಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ಸ್ವಪಾದಶ್ರಿತಾಖಿಳಾಭೀಸ್ಥಿತದಾನಧುರೀಣರಾದ ಗುರು ವರೇಣ್ಯರು
ಗರಿಷ್ಠಗುಣವಿಶಿಷ್ಟಾಷ್ಟಸಂಖ್ಯಾಕಸ್ವಯಂವ್ಯಕ್ತಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯಶ್ರೇಣಿ
ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಶ್ರೀಮುಷ್ಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ
ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಉಪವಿಷ್ಠರಾದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀಶ್ವೇತವರಾಹ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರು
ಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷಸಂಖ್ಯಾಕಗಳಾದ ತುಳಸೀಪುಷ್ಪಗಳ ಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡ-
ಬೇಕಾಗಿ ಉತ್ಕಟೇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಶ್ರಾವಣಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅವಗ್ರಹ
(ವೃಷ್ಣಭಾವ) ಪ್ರಯುಕ್ತಒಣಗಿಹೋದ ಮಲ್ಲಿಕಾಲತೆಯ ಸುತ್ತಲೂ
ಆಲವಾಲ(ಪಾತಿ)ವನ್ನು ರಚನಮಾಡಿಸಿ ಜಲಸೇಚನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ
ಬಂದರು. ನೀರಸವಾದ ಆ ಮಲ್ಲಿಕಾಲತೆಯು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ
ತಪೋಬಲದ ಫಲವಾಗಿ ಚಿಗುತು ಕಿಸಲಯಪರಿಶೋಭಿತವಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನಸ
ದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರಸುಗಂಧಬಂಧುರಸುಂದರಸುಮನುಷ್ಯದಿಂದ
(ಪುಷ್ಪಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ) ದರ್ಶನೀಯವಾಗಿ ಪರಿಶೋಭಿಸಿತು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸ ಶ್ರೀಶ್ವೇತವರಾಹದೇವರು
ಗಳ ದಿವ್ಯಪಾದಪದ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಸಂಖ್ಯಾಕಗಳಾದ ಶ್ರೀತುಳಸೀಪುಷ್ಪಾದಿ
ಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಆಗ ಆಗಮಿಸಿದ
ಆಗಮಾಂತವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರುಗಳಿಗೆ ಅಮೌಲ್ಯ-
ವಾದ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಾದಿಗಳನ್ನು ಪರಮೋದಾರಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪ್ರದಾನಮಾಡಿ
ಸರ್ವರಿಗೂ ಪರಮಪ್ರಮೋದನನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು.

**ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಆರಣಿ, ಆರ್ಕಾಟುರಾಜರುಗಳ
ಸ್ವಾರ್ಥನಾಪತ್ರವು.**

ಶ್ರೀಮುಷ್ಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯವ್ರತಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕ
ಉಪವಿಷ್ಠರಾದ ಗುರುಚರಣಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಆರಣಿಯ ಅರಸಾದ ಶ್ರೀವೇಂಕಟ
ರಾಜನೂ ಆರ್ಕಾಟುದೊರೆಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಜೀಪಂತನೂ ಸಹ
ಭಕ್ತುತ್ಸಾಹಸಹಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನವು ದಿಗ್ವಿಜಯ

ಕರೆತರುವ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಿರಾದಿ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವೆನಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷನೆನಿಸುವೆನು. ಈ ನಾಮದಿಂದ ತನ್ನ ಮಕಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವೆನು. ವಸಂತಾದಿಷಡ್ಭುತಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಸಂತಖುತುವಿಗೆ ಅಧಿಕೃಪ್ರದನಾಗಿರುವೆನು. ಕುಸುಮಾಕರನೆಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವೆನು. ಕು=ಕೀಳಾದ ಮತ್ತು ಸು=ಸಮೀಚೀನವಾದ ಮಾ=ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕರಃ=(ಜೀವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಗುಣವಾಗಿ) ಉಂಟುಮಾಡುವ ನಾನು ಕುಸುಮಾಕರನೆನಿಸುವೆನು. (೩೫) ಶ್ರೀಡಾರತನಾದುದರಿಂದ ನಾನು ದ್ಯೂತನಾಮಕನು. ಕಪಟಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ದ್ಯೂತದಲ್ಲಿರುವೆನು.

ಅರ್ಜುನ—ಇದೇನು, ಕೃಷ್ಣ! ಕಪಟಗಳಾದ ದುಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೂ ನೀನಿರುವೆಯಾ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೀಗೇಕೆ ಸಂಶಯಪಡುವಿ? ನಾನು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನಲ್ಲವೇ? ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯದಿಂದಲೇ ನಾನು ಸರ್ವರ ಹೃದ್ಗುಹವಾಸಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲವೇ? ಕಪಟಗಳ ಕಾಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ತರಗತಿಯನ್ನು (ಅತಿ ಕಪಟತ್ವವನ್ನು) ಹೊಂದಿಸಲು ದ್ಯೂತ (ಜೂಜಾಟ) ದಲ್ಲಿರುವೆನು. ಹೀಗೆಯೇ ಕ್ರೌರ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ದುರ್ಗುಣಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ತೇಜಃಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿ ತೇಜೋನಾಮಕನಾದ ನಾನು ತೇಜಸ್ವಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವೆನು. ಜಯವೆಂಬ ಸಾರಥರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿ ಜಯನಾಮಕನಾದ ನಾನು ಜಯವಂತರಲ್ಲಿಯೂ; ನಿಶ್ಚಯಪ್ರದನಾದುದರಿಂದ ವ್ಯವಸಾಯನಾಮಕನಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವರಲ್ಲಿಯೂ; ಬಲಪ್ರದನಾದುದರಿಂದ ಸತ್ವನಾಮಕನಾಗಿ ಬಲವಂತರಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವವನು ನಾನೇ. ಎಲ್ಲ ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೂ ಆಯಾ ನಾಮಕನಾದ ನಾನೇ ಕಾರಣನೆಂದು ತಿಳಿ. (೩೬) ಯಾದವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನಾಮಕನಾದ ಈ ರೂಪವು ನನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಭೂತಿರೂಪವು. ಸರ್ವವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸರ್ವತ್ರ

ವಾಸಮಾಡುವ ಕ್ರೀಡಾದಿಗುಣವಿಶಿಷ್ಟನಾದುದರಿಂದ ನಾನು ವಾಸು-
ದೇವನು. ಪಾಂಡುಪುತ್ರರಾದ ನಿಮ್ಮ ಐವರಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
ಉಳಿದವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಧನಂಜಯನಾಮಕನಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿದ್ದು ವಿಶೇಷ
ಕೀರ್ತಿಪ್ರದನಾಗಿರುವನು ನಾನೇ. ಅಪಾರಧನಸಂಪಾದಕಶಕ್ತಿಯು ನನ್ನ
ದಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಧನಂಜಯನು, ತಿಳಿದೆಯಾ ಧನಂಜಯ!
ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ವೇದವ್ಯಾಸನು. ಇದು ನನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
ವಿಭೂತಿರೂಪವು. ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಇರುವೆನಾದುದ
ರಿಂದಲೂ, ಸರ್ವಗತನಾದುದರಿಂದಲೂ ನಾನು ವ್ಯಾಸನಾಮಕನು. ಕವಿಗಳ
ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ (ಉಶನಾಃ) ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿದ್ದು, ಆದಿಕವಿ (ಬ್ರಹ್ಮನೇ)
ಮೊದಲಾದ ಉತ್ತಮರಹೊರತಾಗಿ, ಇತರ ಕವಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ
ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನಿತ್ತಿರುವೆನು. ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಇಚ್ಛಾವಿಶಿಷ್ಟನಾದುದರಿಂದ (ಕೇವಲ
ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲವನಾದುದರಿಂದ) ನಾನು
ಉಶನಾಃ ಎನಿಸುವೆನು. (೩೭). ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸುವವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
(ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ನಿಗ್ರಹಿಸುವವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ) ದಂಡಕಾರಣನಾದುದ
ರಿಂದ ದಂಡನೆನಿಸಿ ದಂಡನರೂಪಧರ್ಮದಾತನು ನಾನೇ. ಜಯಾಪೇಕ್ಷೆ
ಗಳಲ್ಲಿ ನೀತಿನಾಮಕನಾಗಿದ್ದು ನೀತಿರೂಪಸಾರಪ್ರದನು ನಾನು. ವೃಥಾ
ಭಾಷಣ ಪರಿತ್ಯಾಗವೆಂಬ (ಮೌನ) ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದುದರಿಂದ,
ಮೌನನಾಮಕನಾಗಿ, ರಹಸ್ಯವಸ್ತುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೌನನೆನಿಸುವೆನು.
ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಸಾರಧರ್ಮವನ್ನು ಕೊಡುವವನು ನಾನು.
ಸ್ವಯಂ ಜ್ಞಾನರೂಪಿಯಾದ ನಾನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನನಾಮಕನಾಗಿ
ಸ್ಥಿತನಾಗಿರುವೆನು.

ಅರ್ಜುನ—ಸಜಾತೀಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ
ಆಧಿಕ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ನಿನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪವು ಆ ವಸ್ತುವೇ ಉತ್ತಮ
ವೆನಿಸುವುದಾದರೆ, ಆಯುಧಗಳಲ್ಲಿ ವಜ್ರಾಯುಧವು ಚಕ್ರಾಯುಧಕ್ಕಿಂತ
ಮೇಲಾಯಿತು. ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಜಪಯಜ್ಞವೇ ಮೇಲಾದರೆ, ಜ್ಞಾನ-
ಯಜ್ಞವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ನೀನೇ ಹೇಳಿದ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವೇನು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಸಜಾತೀಯ ವಸ್ತುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಏಕದೇಶ (ಕೆಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ಸಜಾತೀಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ) ಆಧಿಕ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದೆನು. ಚಕ್ರವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವ ಆಯುಧವಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞವನ್ನು ಮೀರಬಲ್ಲ ಯಜ್ಞವಿಲ್ಲ. ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದಿಕವಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮರಿರುವರೇ? ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮಕವಿಯಲ್ಲ. ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಯಾರು? ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಋಗ್ವೇದಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದುದುಂಟೇ? ಈ ಮೊದಲಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಸಜಾತೀಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳು ಉತ್ತಮವಾದ ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಆಧಿಕ್ಯಪ್ರದವೆಂದು ತಿಳಿ. (೩೮) ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾ ವಸ್ತುವಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠಗುಣಕ್ಕೆ ಯಾವುದೊಂದು ಕಾರಣವಿದೆಯೋ ಅದರ ಬೀಜನು (ಕಾರಣನು) ನಾನೆಂದು ತಿಳಿ.

ಅರ್ಜುನ—ಜ್ಯೋತಿರ್ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ರವಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಸನ್ನಿಹಿತನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ರವಿಯನ್ನುಳಿದ ಇತರ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನೀನಿಲ್ಲವೆಂದು ಏಕೆ ತಿಳಿಯಬಾರದು? ಹೀಗೆಯೇ ಇತರ ಸಜಾತೀಯ ವಸ್ತುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಏಕೆ ತಿಳಿಯಬಾರದು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ನನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ನಾನಿಲ್ಲದ ಯಾವ ಚರಾಚರವಸ್ತುವೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಸರ್ವಗತನಾದ ನಾನು ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಆಧಿಕ್ಯಪ್ರದನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನಿಟ್ಟಿರುವುದು ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಎಂದು ತಿಳಿ (೩೯). ಗೋವನ್ನು ಕೊಂಬಿನಿಂದ ಹಿಡಿತಂದು ತೋರಿಸುವಂತೆ ಇದು ಇದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಈವರೆಗೆ ನನ್ನ ಕೆಲವು ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆನು. ಆದರೆ ದಿವ್ಯವಾದ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳಿಗೆ ಅವಧಿಯಿಲ್ಲ—ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ; ಹೇಳಿಮುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. (೪೦)

ಅರ್ಜುನ—ನಿನ್ನ ವಿಭೂತಿಗಳ ಮುಖ್ಯಲಕ್ಷಣವನ್ನಾದರೂ ಹೇಳು. ಯಾವ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪವಿದೆಯೆಂದೂ, ಇದು ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯೆಂದೂ, ತಿಳಿಯಲಿ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಯಾವ ವಸ್ತು ಸ್ವಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವೆನಿಸಿರುವುದೋ, ಯಾವ ವಸ್ತು ಸಂಪದಭಿವೃದ್ಧಿಯುಕ್ತವಾದುದೋ ಅದು ನನ್ನ ತೇಜೋ-ರೂಪವಾದ ಅಂಶದಿಂದ ಸಹಿತವಾದುದೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪ ವಿರುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿ. (೪೧) ಇರಲಿ, ಅರ್ಜುನ! 'ರವಿ' ಮೊದಲಾದ ಬಹುವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಪರಿಮಿತವಿಭೂತಿರೂಪಗಳ ವಿಸ್ತಾರ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ನಿನಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನ!

ಅರ್ಜುನ—ಹಾಗಾದರೆ ಈವರೆಗೆ ಫಲವಿಲ್ಲದುದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದೆಯೋ, ದೇವ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅರ್ಜುನ! ಹಾಗಲ್ಲ, ನಾನು ವ್ಯರ್ಥೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವೆನೇ? ಈ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳ ಜ್ಞಾನವು ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಅಲ್ಪಫಲವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ತಿಳಿ. ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಪೂರ್ಣಫಲವನ್ನು ದೊರಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಅರ್ಜುನ—ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಪೂರ್ಣಫಲವನ್ನು ಕೊಡದ, ಈ ಉಪದೇಶವು, ಫಲವುಳ್ಳದಾದರೂ ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ನನ್ನ ಈ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದುದು, ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ನನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ತಿಳಿಯಿತೇ? ಅಲ್ಲದೇ ನನ್ನ ಸಾಮಾನ್ಯವಿಶೇಷಗಳೆಂಬ ಉಭಯಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿಯು ದೊರಕುವುದು ; ವಿಶೇಷಜ್ಞಾನ-ಮಾತ್ರದಿಂದ ದೊರಕದು. ಮುಖ್ಯಫಲವು ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಲಭ್ಯವೆಂಬುದು ನಿಜ. ನೀನಾದರೋ ಮಹಾ-ಫಲಾಧಿಕಾರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಉಭಯಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಅರ್ಹನಾಗಿರುವಿ.

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಸ್ವಾಮಿ! ನಾನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗೃಹಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೇನು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ನನ್ನ ಒಂದಂಶದಿಂದ ಪ್ರಮಾಣ ಪ್ರಮಿತವಾದ ಈ ಸರ್ವ-
ಜಗತ್ತನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವೆನು. ಸರ್ವಾಂಶದಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಲು ಇಂತಹ
ಸಹಸ್ರಾರುಜಗತ್ತುಗಳಾದರೂ ಸಾಲದು. ಈ ವಿಧವಾದ ಪರೈವಸಾನ-
ರಹಿತವಾದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳವನೆಂದು (ಅನಂತನೆಂದು) ತಿಳಿ. ಆದರೆ
ಪೂರ್ವೋಕ್ತಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಿಭೂತಿರೂಪಗಳ (ಆಯಾ ಶ್ರೇಷ್ಠವಸ್ತುಗತವಾದ
ರೂಪಗಳ) ಜ್ಞಾನವು ವೈರ್ಥವೆಂದು ಶಂಕಿಸಬೇಡ. ನನ್ನನ್ನು ಸರ್ವವಿಶೇಷ-
ಯುಕ್ತಪರದೇವತೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯದೇ ಯಾರೂ ಎಂದೂ ಮುಕ್ತರಾಗುವು
ದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉಕ್ತವಿಭೂತಿರೂಪಗಳ ಜ್ಞಾನವು ನಿನಗಾದರೂ ಅವಶ್ಯಕವೇ
ಸರಿ.

ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೧೧.

[ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಸೂಚಿತವಾದ ವ್ಯಾಪ್ತರೂಪವನ್ನು ಬುದ್ಧ್ಯಾರೋಹ
ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ಭಗವಂತನು,
ಧ್ಯಾನಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅದನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ.]

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಸ್ವಾಮಿ! ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ನೀನು
ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವೂ ರಹಸ್ಯವೂ ಆದ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಿದ್ಯೆಯಿಂದ, ನನ್ನ
ಬಂಧುಸ್ನೇಹರೂಪವಾದ ಮೋಹವು ದೂರವಾಯಿತು. (೧) ಹೇ ಕಮಲ-
ಪತ್ರಾಕ್ಷ! ಸಕಲಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿವಿನಾಶಾದಿಗಳು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಆಗುವು
ವೆಂಬ ನಿನ್ನ ಅವ್ಯಯವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ
ಶ್ರವಣಮಾಡಿದ ಮಹಾಭಾಗ್ಯವು ನನಗೆ ಲಭಿಸಿತು. (೨) ಹೇ ಪರಮೇಶ್ವರ!
ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶಗಳ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡೆನು. ಹೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮ!

ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತ್ಯುಪೇತವಾದ ನಿನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲಾಶಿಸುವೆನು.

(೩) ಆ ನಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲು ನಾನು ಅರ್ಹನೆಂದು ನೀನು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ಹೇ ಯೋಗೇಶ್ವರ! ಹೇ ಸರ್ವಶಕ್ತ! ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ತೋರಗೊಡು. ಇಂದ್ರಿಯಾತೀತವಸ್ತುಗಳೂ ಸಹ, ನೀನಿಚ್ಛಿಸಿದರೆ, ನಮಗೆ ತೋರಬಲ್ಲವು. (೪)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಪಾರ್ಥ! ಶುಕ್ಲಾದಿ ವಿವಿಧವರ್ಣಗಳುಳ್ಳ ದಿವ್ಯವಾದ ನನ್ನ ವಿವಿಧರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡು.

ಅರ್ಜುನ—ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಬಯಸುವೆನೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡೆನಲ್ಲವೇ! ಇದೇನು, ಬಹುರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡೆಂದು ವಿಧಿಸುವಿ. ಯಾವ ರೂಪಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವಿ, ದೇವ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಪಾರ್ಥ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನೇ ಸಲ್ಲಿಸುವೆನು. ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನೇ ತೋರಿಸುವೆನು. ನನ್ನ ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಂದೇ ರೂಪಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಬಲದಿಂದ ಅನಂತರೂಪಗಳ ಸಮುದಾಯಾತ್ಮಕತ್ವವೂ ಇರುವುದು. ಅದನ್ನೇ ತೋರುವೆನು, ನೋಡು. (೫)

ಅರ್ಜುನ—ಆ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವಿ. ಆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ನೋಡು, ಭಾರತ! ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರು, ಅಷ್ಟವಸುಗಳು, ಏಕಾದಶರುದ್ರರು, ಅಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳು, ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತು ಮರುತ್ತರು, ಹಾಗೂ ಹಿಂದೆಂದೂ ನೋಡದ ಅದ್ಭುತಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿರುವುವು. (೬) ಹೇ ಗುಡಾಕೇಶ! ಚರಾಚರಸರ್ವಜಗತ್ತು ಈ ನನ್ನ ರೂಪದ ಏಕದೇಶದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಇಂದು ನೋಡು. ಇನ್ನೂ ಏನೇನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದಿರುವಿಯೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಿ. (೭) ಅರ್ಜುನ! ನೀನು ನೋಡಲುತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿರುವಿ, ನಾನಾದರೂ ನೋಡೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಆದರೆ ಈ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲಾರೆ. ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನು; ಆ ಅಲೌಕಿಕ ದರ್ಶನಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಈಶ್ವರೀಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡು. (೮)

ಸಂಜಯ—ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಗೊಟ್ಟನು. ಯಜ್ಞಾದಿನಂತಪೂಜಾಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನಿಟ್ಟು, ಭಕ್ತರಿಂದ ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಡುವ ಅನಂತಪೂಜಾ-ಸಾಧನಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ, ಕೃಷ್ಣರೂಪದಿಂದ ನಿಂತಿರುವನು; ಈತನೇ ಮಹಾಯೋಗೇಶ್ವರನು; ಅಪ್ರಾಕೃತಸ್ವರೂಪಿಯು. (೯) ಕೃಷ್ಣಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅರ್ಜುನನು ಕಂಡ ಆ ವಿಶ್ವರೂಪವು ಅನಂತ ಮುಖಗಳುಳ್ಳದ್ದು; ಅನಂತ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳದ್ದು; ಅನೇಕ ಅದ್ಭುತಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಡುವ ದಿವ್ಯರೂಪವು. ಅದು, ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಆಭರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ಆಯುಧಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು. (೧೦) ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಮುತ್ತಿನಹಾರಗಳಿಂದಲೂ, ಪುಷ್ಪಹಾರಗಳಿಂದಲೂ, ದಿವ್ಯಗಂಧಾನುಲೇಪನದಿಂದಲೂ ಸರ್ವಾಶ್ಚರ್ಯವಾದ ಆ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು, ಅರ್ಜುನನು ಬೆರಗಾದನು. ಆ ದೇವೋತ್ತಮನು ದೇಶಕಾಲಗುಣಗಳಿಂದ ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನು (ವ್ಯಾಪ್ತನು); ವಿಶ್ವತೋಮುಖನು. (೧೧) ಆ ಮಹಾನುಭಾವನ ಪ್ರಕಾಶವು, ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಂತಸೂರ್ಯರ ಉದಯದಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಕಾಶದಂತಿರುವುದೆನ್ನಬಹುದು. ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಬಗೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ! (೧೨) ಆ ದೇವದೇವನ ದೇಹದ ಏಕದೇಶದಲ್ಲಿ, ದೇವ, ದಾನವ, ಮಾನವಾದಿ ಭೇದದಿಂದ ಬಹು ಪ್ರಕಾರವಾದ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಅರ್ಜುನನು ಕಂಡನು. (೧೩) ಆಶ್ಚರ್ಯಭರಿತನಾದ ಧನಂಜಯನು, ರೋಮಾಂಚಗೊಂಡು, ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅಂಜಲಿಬದ್ಧನಾಗಿ ತಲೆಬಾಗಿ ನಿಂದು, ಹೇ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ! ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ದೇವ! ನಿನ್ನ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಸಕಲಪ್ರಾಣಿವಿಶೇಷಸಮೂಹಗಳನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆನು. ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ, ಆತನ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ರುದ್ರನನ್ನೂ, ಋಷಿಗಳನ್ನೂ, ಅದ್ಭುತಸರ್ಪಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು. (೧೪) ಏನದ್ಭುತವಿದು, ಮಹಾನುಭಾವ! ಈ ರೂಪವು ಅಸಂಖ್ಯವಾದ ಬಾಹು, ಉದರ,

ಮುಖ, ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ರೂಪಗಳಿವೆ. ಇದರ ಆದಿ, ಮಧ್ಯ, ಅಂತಗಳನ್ನು ಕಾಣೆನು. (೧೬) ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಿರೀಟವಿದೆ. ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಗದೆ, ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದೆ. ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ಈ ರೂಪವು ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಬೆಳಗುವ ಅಗ್ನಿಸೂರ್ಯರಂತೆ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಮಿತಕಾಂತಿಯುಕ್ತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನೇನು ಸ್ತುತಿಸಲಿ! ನನ್ನಿಂದ ನೋಡಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ, ದೇವ! (೧೭) ನೀನೇ ಪರಮಾಕ್ಷರನು; ಜ್ಞೇಯ (ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ) ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನು; ವಿಶ್ವದ ಮುಖ್ಯಾಶ್ರಯನು; ನೀನು ಹ್ರಾಸರಹಿತನು; ಅನಾದಿಪರಂಪರೆಯುಳ್ಳ ಧರ್ಮದ ರಕ್ಷಕನು; ನೀನೇ ಅನಾದಿನಿತ್ಯನಾದ ಪೂರ್ಣಷಡ್ಗುಣನೆಂದು ನನಗೊಪ್ಪಿತು. (೧೮) ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳಿಗೆ (ಗುಣಗಳಿಗೆ) ಆದಿಮಧ್ಯಾಂತಗಳಿಲ್ಲ; ಸರ್ವರಕ್ಷಕವಾದ ಅನಂತಬಾಹುಗಳುಳ್ಳವನು; ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ನಿನ್ನ ನೇತ್ರಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಅವರು ನಿನ್ನ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಜನಿಸಿದವರೂ ಅಹುದು. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೇವತೆಗಳೂ ಬಹುರೂಪಿಗಳೇ. ಒಂದೊಂದು ರೂಪದಿಂದ ಅವರು, ನಿನ್ನ ಒಂದೊಂದು ಅವಯವದಿಂದ ಜನಿಸುವರು. ಚಂದ್ರನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಜನಿಸಿದವನೇ. ಅಗ್ನಿಯು ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಜನಿಸಿ ಮುಖವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು. ನೀನಾದರೋ, ಸ್ವಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವಿ. (೧೯) ವಿಶಾಲವಾದ, ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಗಳ ಈ ಮಧ್ಯಭಾಗವು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಒಂದೇ ರೂಪದಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇತರ ರೂಪಗಳು ಸಕಲದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿವೆ. ಅತ್ಯದ್ಭುತವೂ ಭಯಂಕರವೂ ಆದ ಈ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು, ಹೇ ಮಹಾನುಭಾವ! ಮೂರುಲೋಕಗಳೂ ಭಯಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆನು. ಭೂಭಾರಹರಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಉಗ್ರರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿರುವೆಯಾ? ನೀನು ಉಗ್ರನೇ? ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಭೋ! ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಂಹಾರಕಾರಣನಾದುದರಿಂದಲೂ, ನಾನು ಮೊದಲಾದ ಅನ್ಯಭಕ್ತವರ್ಗಕ್ಕೆ ಈ ರೂಪದರ್ಶನದ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದಪ್ರಯುಕ್ತ ಉಗ್ರನಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಿ.

ಹೇ ದೇವ! ನೀನು ಹೀಗೆ ಉಗ್ರನಂತೆ ದರ್ಶನವೀಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ಭಯಗೊಂಡಿರುವೆನು. ನೋಡಿದ ಅಭ್ಯಾಸವುಳ್ಳ ಉತ್ತಮಭಕ್ತರಿಗೆ ಈ ದರ್ಶನವೂ ಅನಂದಪ್ರದವೇಸರಿ. (೨೦) ಮುಕ್ತದೇವಸಮೂಹಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅವರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶನಿರ್ಗಮಗಳು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆಂಬ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನೋಡಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳು ಭೀತಿಯಿಂದ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧರಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಜನಸಮೂಹಗಳು, ಗುಣಪೂರ್ಣನೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಹುಪರಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿವೆ. (೨೧) ರುದ್ರರು, ಆದಿತ್ಯರು, ವಸುಗಳು, ಸಾಧ್ಯರು, ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳು, ಅಶ್ವಿನಿದೇವತೆಗಳು, ಮರುತರು, ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಯಕ್ಷರು, ಅಸುರರು, ಸಿದ್ಧರು ಮೊದಲಾದವರ ಸಮೂಹಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು. (೨೨) ಹೇ ಅನಂತಶಕ್ತ! ಅನಂತಮುಖ, ನೇತ್ರ, ಬಾಹು, ತೊಡೆ, ಪಾದ, ಉದರ, ಮೊದಲಾದ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಅನಂತ ಕೋರಿದಾಡೆಗಳಿಂದ ವಿರೂಪವಾದ ಈ ನಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ಅನೇಕಭಕ್ತವರ್ಗಗಳು ಭೀತಿಗೊಂಡಿವೆ. ನಾನು ಬಹುವೃಥನಾಗಿರುವೆನು. (೨೩) ಹೇ ವಿಷ್ಣೋ! ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಈ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪ್ತರೂಪವನ್ನೂ, ಇದರ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನೂ, ಬಹುವಿಧವರ್ಣಗಳನ್ನೂ, ತೆರೆದ ಮುಖವನ್ನೂ, ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯಂತಭಯಗ್ರಸ್ತವಾಗಿದೆ; ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತಾಳಲಾರೆನು; ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರೆನು. (೨೪) ಕೋರಿದಾಡೆಗಳಿಂದ ವಿರೂಪವಾದ, ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಸದೃಶಗಳಾದ ನಿನ್ನ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಹೇ ಜಗನ್ನಾಥ! ದಿಕ್ಕು ತೋಚದು; ಸುಖವನ್ನು ಕಾಣೆನು. ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು, ದೇವೋತ್ತಮ! (೨೫) ಭೂಪಾಲಕರ ಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ ಈ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಪುತ್ರರೂ, ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ, ಕರ್ಣ, ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ವೀರಾಗ್ರೇಸರಿಂದಲೂ ಸಹಿತವಾದ ಈ ಕುರುಪಾಂಡವಸೈನ್ಯವು, ವೇಗವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸು

ತ್ತಿದೆ. (೨೬) ಕೆಲವರು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮರಣಹೊಂದುತ್ತಿರುವರು. ಕೆಲವರು ನಿನ್ನ ಭಯಾನಕ ದವಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವರು; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಹಲ್ಲುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವರು, ಅವರ ತಲೆಗಳು ಒಡೆದು ಪುಡಿಯಾಗುತ್ತಿವೆ. ಮಂದದೃಷ್ಟಿಗಳಾದವರು, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಈಗಲೇ ಮರಣಗ್ರಸ್ತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣದಿರಬಹುದು. ಹಿಂದೆ ಪುರೂರವರಾಜನು ಜರೆಯಿಂದ (ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ) ಗ್ರಸ್ತನಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯ ಅತ್ತಿನೀದೇವತೆಗಳು ಕಂಡು, ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನ, ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಹೃಷ್ಯಪುಷ್ಪನಾದ ತನ್ನನ್ನು ಸುಂದರನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದ ರಾಜನನ್ನು ಅಪಹಾಸಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ? ನೀನಿತ್ತ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಮಹಾವೀರರೆಲ್ಲ ಮೃತ್ಯುಗ್ರಸ್ತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ನಾನು, ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ಮನಗಂಡಿರುವೆನು. (೨೭) ನದೀಪ್ರವಾಹಗಳು ಸಮುದ್ರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ವೇಗದಿಂದ ಓಡುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದ ಈ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ, ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಮುಖದತ್ತ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಯದೃಪಿ ಈ ವೀರರು ಈ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳವರಲ್ಲ. ನೀನೇ ನಿನ್ನ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳಿಂದ ಉಭಯ ಸೇನೆಗಳ ಯೋಧರನ್ನು ಗ್ರಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವಿ. ಹೀಗೆ ಅವರು ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನೇ ಸೇರುವುದರಿಂದ, ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂಬ ನನ್ನ ಮಾತು ಔಪಚಾರಿಕವೇಸರಿ. ಇದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಇತರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆನು. ದೇವ! (೨೮) ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು, ತಮ್ಮ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಪತಂಗಗಳಂತೆ ಈ ಸೈನಿಕರು ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ತಮ್ಮ ದೇಹನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವರು. (೨೯) ನೀನಾದರೋ ಈ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಿನ್ನ ಮುಖಗಳಿಂದ, ಎಲ್ಲಕಡೆಯಿಂದ ಗ್ರಾಸಮಾಡಿ ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತಿರುವಿ. ಹೇ ವಿಷ್ಣೋ! ನಿನ್ನ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಪ್ರಭೆಯು, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನು, ತನ್ನ ಪ್ರಕಾಶನಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ದಹಿಸುತ್ತಲಿದೆ. (೩೦) ನನಗೆ ತಿಳಿಯದ ನಿನ್ನ ಗುಣಕರ್ಮಗಳ ವಿಶೇಷಜ್ಞಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಕೇಳುವೆನು, ಹೇ ದೇವೋತ್ತಮ! ನೀನೇಕೆ ಈ ಬಗೆಯ ಉಗ್ರರೂಪವುಳ್ಳವ

ನಾಗಿರುವಿ, ಈ ರೂಪದ ಗುಣಶಕ್ತಿಗಳೇನು? ಜಗತ್ತಿನ ಜನ್ಮಾದಿ ಸಕಲಕ್ಕೂ ಮೂಲಕಾರಣನಾದ ನಿನ್ನ ಈಗಿನ ಉದ್ಯಮದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರೆನು, ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು, ಅನುಗ್ರಹಿಸು. (೩೧)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅರ್ಜುನ! ನಾನು ಕಾಲನಾಮಕನು. ಷಡ್ಗುಣಪೂರ್ಣ ನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಜಗತ್ತಿನ ಬಂಧ, ಸಂಹಾರ, ಬೋಧ, ವಿದ್ರಾವಣಾದಿ ಕರ್ಮಯುಕ್ತನಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಕಾಲನೆನಿಸುವೆನು. ಈ ಉಗ್ರರೂಪ ವೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಅನಾದಿನಿತ್ಯನಾದ ನಾನು, ದುಷ್ಟಸಂಹಾರ ದಿಂದ, ಭೂಭಾರ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವೆನು. ಯುದ್ಧ- ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ಈ ಜನರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸಂಹರಿಸಲು ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಿರುವೆನು. ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಂದ ನಿಂತಿರುವ ಈ ಉಭಯ ಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಜನೇ ಮೊದಲಾದ ನಿಮ್ಮೈವರ, ಹಾಗೂ ಅಶ್ವ- ತ್ಥಾನು, ಕೃತವರ್ಮ, ಕೃಪಾಚಾರ್ಯರವಿನಾ ಸಕಲರೂ ಮರಣ ಹೊಂದುವರು. (೩೨) ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯವು ಆರಿಗೆಂದು ತಿಳಿಯೆನೆಂದು ಶಂಕಿಸಿ, ಈ ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ, ‘ಗೆದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯ, ಸತ್ತರೆ ಸ್ವರ್ಗ; ಉಭಯಪಕ್ಷಗಳೂ ಫಲವುಳ್ಳವಾದ್ದರಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡು’ ಎಂದೆನು, ಅಲ್ಲವೇ! ಈಗ ಅದರ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು, ನಿನಗೆ ಪರಾಜಯವಿಲ್ಲ, ಅದರ ಶಂಕೆಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ; ಜಯ ನಿನ್ನದು. ಶತ್ರು- ಜಯದಲ್ಲಿ ಬಲಗೈಯಂತೆ ಎಡಗೈಯನ್ನೂ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಬಲ್ಲ ವೀರನೇ! ಹೇ ಸಮ್ಯಸಾಚಿ! ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲು, ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸು, ಸಮೃದ್ಧವಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಭೋಗಿಸು. ಈ ನಿನ್ನ ಶತ್ರುಗಳು ನೀನು ಯುದ್ಧಮಾಡುವ ಮೊದಲೇ ಹತಪ್ರಾಯರೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡೆಯಾ! ಕೊಲ್ಲು ತಿರುವವನು ನಾನೇ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರನು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ನಾನೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೊಲ್ಲುವೆನು, ಯೋಚಿಸಬೇಡ, ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗು. (೩೩) ದ್ರೋಣನು ಧನುರ್ವಿದ್ಯೋಪದೇಶಕನು; ಭೀಷ್ಮನು ಇಚ್ಛಾಮರಣಿಯು; ಜಯದ್ರಥನು, ಈತನ ತಲೆಯನ್ನು ಕೆಡವಿದಾತನ ತಲೆಯು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೋಳಾಗಲೆಂಬ ವರವನ್ನು ತಂದೆಯಿಂದ

ಪಡೆದಿರುವ ಬಲಿಷ್ಠನು; ಕರ್ಣನು, ಇಂದ್ರನ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧದಿಂದ ಪ್ರಬಲನು; ಈ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಲೆಂಬ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಬಿಡು. ನನ್ನಿಂದ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೀನು ಸಂಹರಿಸು. ಯುದ್ಧಮಾಡು, ಅರ್ಜುನ! ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಜಯಿಸುವಿ. (೩೪)

ಸಂಜಯ—ಹೇ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ! ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಪ್ರೇರಕನಾದ ಕೇಶವನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅಂಜಲಿಬದ್ಧನಾದ ಅರ್ಜುನನು, ಭಯದಿಂದ ಕಂಪಿಸಿ, ಸಾಷ್ಟಾಂಗವೆರಗಿ, ಗದ್ಗದಕಂಠದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಪುನಃ ಮಾತನಾಡಿದನು. (೩೫)

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಹೃಷೀಕೇಶ! ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಶ್ರವಣದಿಂದ ಸಜ್ಜನ-ಲೋಕವು ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಭಕ್ತುಪ್ರೇಮವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ರಾಕ್ಷಸರು ಭಯಗೊಂಡು ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಓಡುತ್ತಾರೆ; ಸಕಲಸಿದ್ಧ-ಸಮೂಹವು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿತ್ಯವೂ ಯುಕ್ತವೂ ಆದುದೇ! (೩೬) ಹೇ ಮಹಾನುಭಾವ! ಆಪ್ತಿ, ಆದಾನ, ವಿಷಯಾನುಭವ, ನಿತ್ಯ-ಸತ್ತಾದಿ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿ, ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ಜನ್ಮಾದಿ ಕಾರಣನಾಗಿ ಗುರುತಮನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸದಿದ್ದಾರೆ? ಹೇ ಅನಂತ ದೇವೇಶ! ಜಗದಾಶ್ರಯ! ಭಾವಾಭಾವಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಭಿನ್ನನೂ ಉತ್ತಮನೂ ಆದ ನೀನೇ ಪರಮಾಪ್ತರನು. (೩೭) ಜಗ-ತ್ಕಾರಣನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯು ನೀನೇ. ಪೂರ್ಣಷಡ್ಗುಣನೂ, ಸರ್ವಾಂತ-ರಾಮಿಯೂ ಪರಮಾಶ್ರಯನೂ ಆಗಿರುವಿ. ನೀನೇ ಸರ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವನು; ಸರ್ವರಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯವಸ್ತುವು. ಹೇ ಅನಂತರೂಪ! ಉತ್ಕೃಷ್ಟಪ್ರಕಾಶರೂಪನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ದೇಶ, ಕಾಲಗುಣಗಳಿಂದ ನೀನು ಅನಂತನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದೆನು. (೩೮) ಬಲಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣನಾದುದರಿಂದ ನೀನು ವಾಯುನಾಮಕನು; ದೋಷರಹಿತನಾದುದರಿಂದ ಯಮನು;

ಸ್ವತಃ ಗಮನಶಕ್ತಿರಹಿತವಾದ ಜಗತ್ತಿನ ನೇತಾರನು—ಅತವಿವ ಅಗ್ನಿ
ನಾಮಕನು; ಭಕ್ತರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆಯಾದುದರಿಂದ ವರುಣನು;
ಪೂರ್ಣಸುಖರೂಪನಾದುದರಿಂದ ಶಶಾಂಕನು; ಪ್ರಜಾರಕ್ಷಕನಾದುದರಿಂದ
ಪ್ರಜಾಪತಿಯು; ಮೂಲಪುರುಷನಾದುದರಿಂದ ಸರ್ವರ ಪ್ರಸಿತಾಮಹನು;
ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು, ಪುನಃಪುನಃ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು. (೩೯) ಹೇ ಸರ್ವ! ಪರಿಪೂರ್ಣ! ಹಿಂದೆ, ಮುಂದೆ, ಎಡ
ಬಲಗಳಿಂದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಹೇ ಅನಂತವೀರ್ಯ! ಅಮಿತ
ವಿಕ್ರಮ! ‘ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ
ನೀನು ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಅಭಿನ್ನನಲ್ಲ. ಪರಂತು ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನು. ಈ
ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರು
ವುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವನೆನಿಸುವಿ. (೪೦) ಈ ಪರಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಮಹಾ
ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಮರೆತು, ಮನೋವ್ಯಗ್ರತೆಯಿಂದ, ಅಥವಾ ಸ್ನೇಹದಿಂದ
ನಾನು, ಹೇ ಕೃಷ್ಣ! ಹೇ ಯಾದವ, ಹೇ ಸಖ ಎಂಬುದಾಗಿ ಬಹುಮಾನ
ಪೂರ್ವಕವಲ್ಲದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ (ಅಗೌರವದಿಂದ) ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವೆನು.
ಹೇ ಅಚ್ಯುತ! ಆಡುವಾಗ, ಉಣುವಾಗ, ಮಲಗುವಾಗ, ಕೂಡುವಾಗ,
ಪರಿಹಾಸದಿಂದ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರಕರವಾದ ಶಬ್ದ
ಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಕರೆದುದುಂಟು. ಹೇ ಅನಂತಮಹಿಮ! ಈ ಎಲ್ಲ
ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸೆಂದು ನಿನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಬೇಡುತ್ತಿರುವೆನು. (೪೧)
ಹೇ ಅನುಪಮೈಶ್ವರ್ಯ! ಈ ವಿಧವಾದ ಅಸತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೀನು ಸದ್ವಿಧಾ ಅರ್ಹ-
ನಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯುತ, ಬಹುಮಾನಪೂರ್ವಕ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ಮಹಾ-
ಮಹಿಮನು. ಚರಾಚರಜಗತ್ತಿನ ಜನಕನೂ ಗುರುವೂ ಆಗಿರುವಿ. ಹದಿ-
ನಾಲ್ಕುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಮರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ—ಉತ್ತಮನೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ
ಇಲ್ಲ. (೪೨) ಅದುದರಿಂದ, ಹೇ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ! ದೇಹವನ್ನು ಭೂಮಿ
ಯಲ್ಲಿ ಕೆಡಹಿ (ದಿಂಡುರುಳಿ) ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸರ್ವಸ್ತುತ್ಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು
ಕ್ಷಮಿಸೆಂದು ಯಾಚಿಸುವೆನು. ಹೇ ದೇವೋತ್ತಮ! ಮಗನ ಅಪರಾಧವನ್ನು
ತಂದೆಯೂ, ಸ್ನೇಹಿತನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಸ್ನೇಹಿತನೂ, ಪತ್ನಿಯ ತಪ್ಪು

ಗಳನ್ನು ಪತಿಯೂ ಸಹಿಸುವಂತೆ, ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಸಹಿಸು.
 (೪೪) ಹೇ ದೇವೇಶ! ಹಿಂದೆ ಎಂದೂ ಕಾಣದ ಈ ನಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು,
 ಅಶ್ವತ್ಥಚಕಿತನಾಗಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಭಯದಿಂದ ವ್ಯಥೆಗೊಂಡಿದೆ.
 ಹೇ ಜಗನ್ನಿವಾಸ! ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು, ನಿನ್ನ ಮೊದಲಿನ ರೂಪವನ್ನೇ ತೋರು.
 (೪೫) ಹೇ ಸಹಸ್ರಬಾಹೋ! ಗದಾಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ನಾಲ್ಕೇ ಹಸ್ತ
 ಗಳುಳ್ಳ, ಕಿರೀಟಧಾರಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಸೌಮ್ಯರೂಪವನ್ನೇ ನೋಡಲಿಚ್ಛಿಸು
 ವೆನು. ಹೇ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತೀ! ಅದನ್ನೇ ತೋರಗೊಡು. (೪೬)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಅರ್ಜುನ! ತೇಜಃಪ್ರಚುರವಾದ, ದೇಶಕಾಲಗಳಿಂದ
 ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಈ ವಿಶ್ವರೂಪವು, ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ನನ್ನಿಂದ ನಿನಗೋಸ್ಕರ
 ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ
 ಸರ್ವಕಾರಣವಾದ ಈ ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಅನ್ಯರು ಎಂದೂ ಕಾಣರು.
 ದುರ್ಲಭವಾದ ಈ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ನೀನು, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವಾದ
 ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಿ.

ಅರ್ಜುನ—ಅನ್ಯರು ಕಾಣದ ರೂಪವೆಂದರೇನು? ಈವರೆಗೆ ಯಾರೂ
 ನಿನ್ನ ಈ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ನಿನಗಿಂತ ಕೀಳಾದವರು ನಿನ್ನಂತೆ ಈ ರೂಪವನ್ನು
 ಕಂಡಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡಿರು
 ವರು. ನಿನಗಿಂತ ಉತ್ತಮರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ನಿನ್ನಿಂದ
 ಅನ್ಯರು ಕಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲವೇ? ಇದರಿಂದ ನೀನೇ ಈ ಹಿಂದೆ
 ನೋಡಿರುವೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಲ್ಲವೇ? ಇಂದ್ರನಾಗಿ ನನ್ನ ಈ ರೂಪವನ್ನು
 ಮೊದಲು ಕಂಡಿರುವಿ, ಅರ್ಜುನ! (೪೭)

ಅರ್ಜುನ—ನನಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಭಕ್ತರು ಸ್ವತಃ ಈ ರೂಪವನ್ನು
 ನನ್ನಂತೆ ಕಾಣಲಾಗದಿದ್ದರೂ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಯಜ್ಞಾದಿ ವಿಶೇಷ
 ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಕಾಣಲಾರರೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ! ವೇದ, ಯಜ್ಞ, ಅಧ್ಯಯನ

ಗಳಿಂದಲೂ, ವಿವಿಧದಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರಾದಿಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಗಳಿಂದಲೂ, ಕೃಚ್ಛ್ರಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ನೀನು ಕಂಡಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು. (೪೮) ಸಂಹಾರಕಾರ್ಯದಲ್ಲುದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಈ ಘೋರರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ವ್ಯಥೆಪಡಬೇಡ ; ಭಯವನ್ನು ಬಿಡು, ದಿಕ್ಕುಗಡಬೇಡ, ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದು. ಇಗೋ ! ನನ್ನ ಮೊದಲಿನ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡು. (೪೯)

ಸಂಜಯ—ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ ! ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ರೂಪವನ್ನು ಮತ್ತೆ ತೋರಿದನು. ಭೀತನಾದ ಅರ್ಜುನನು ಸಂತಸಗೊಂಡನು. ವಾಸುದೇವನ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದೆಯಾ, ರಾಜಾ ! (೫೦)

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಜನಾರ್ದನ ! ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಕಾಣುವ ಸೌಮ್ಯವಾದ ಈ ಕೃಷ್ಣರೂಪವನ್ನು ತೋರಿದ್ದರಿಂದ ಬದುಕಿದೆನು. ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತು ; ಇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸ್ವಸ್ಥನಾದೆನು. (೫೧)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಪಾರ್ಥ ! ಈ ಭಯಂಕರರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ನಿನ್ನಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲು ದೇವತೆಗಳು ಸದಾ ಇಚ್ಛಿಸುವರು. ಕೆಲವರು ಸುಖವಾಗಿ ನೋಡಬಲ್ಲರು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ನೋಡಿ ವ್ಯಥೆಗೊಳ್ಳುವರು. ಅದು ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದು. ಶತ್ರುಪಥೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರನೆಂಬುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ರೂಪದರ್ಶನವೆಂದು ತಿಳಿ. (೫೨) ಈ ರೂಪವು ನಿನ್ನಂತೆ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಜ್ಞ, ಅಧ್ಯಯನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಅನಶನಾದಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟವ್ರತಗಳಿಂದಲೂ, ದಾನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಯೋಗದಿಂದಲೂ, ಯಾರೂ ನನ್ನ ಈ ರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು. (೫೩) ಹೇ ಅರ್ಜುನ ! ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಈ ವಿಧನಾದ (ವಿಶ್ವರೂಪಿಯಾದ) ನನ್ನನ್ನು ಯಥಾರ್ಥ

ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು ; ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನೋಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಬಹುದು. (ಸಾಯುಜ್ಯ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆನಂದಿಸುವರು.)
(೫೪)

ಅರ್ಜುನ—ನೀನು ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಹೀಗೆ ಲಭ್ಯನಾದರೆ, ಜ್ಞಾನಾದಿ ಇತರ ಸಾಧನಗಳೇಕೆ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಪಾಂಡವ! ಯದ್ಯಪಿ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾದ ಪ್ರೇಮವೇ ಭಕ್ತಿಯು, ಅದರೂ ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ, ಅದರ ಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆನು ; ಕೇಳು. ನಾನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂಬ ಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಯ ಬೇಕು ; ನನ್ನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೇ (ಯಾವ ಫಲವನ್ನೂ ಇಚ್ಛಿಸದೆ) ಸಕಲ ವಿಹಿತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಚರಿಸಬೇಕು ; ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವನ್ನು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು ; ಈ ಎಲ್ಲ ಸಾಧನಗಳೂ ಭಕ್ತಿಸಹಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಅಧ್ಯಯನ, ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ, ವಿರಕ್ತಿ, ಅರ್ಪಣಭಾವ, ಇವುಗಳು ಸಹ ಭಕ್ತಿರಹಿತವಾದರೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುವು. ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಾಧನಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೇ ಪ್ರಧಾನವೆಂದು ತಿಳಿ.

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

॥ श्रीपतिर्मानदो नः ॥

ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವಪ್ರಾರ್ಥನಾಸ್ತೋತ್ರಂ

ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥಪೂಜ್ಯಚರಣರು ಭಕ್ತರನ್ನು ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿರಚಿಸಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನಾದಶಕಸ್ತೋತ್ರದ ಮೂಲಕ, ಭಕ್ತಜನರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಉದ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕಗಳಾದ, ಸದಾ ಅನುಷ್ಠೇಯಗಳಾದ, ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರಾರ್ಥನಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪದೇಶಿಸಿರುವರು. ಅಂತಹ ಸ್ತೋತ್ರದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತವರಿಯದವರ ಅವಗಾಹನೆಗಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅರ್ಥವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಚರಿಸಿದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವದೇವರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕನಿಖಿಲಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಅಂದರೆ ದೀರ್ಘಾಯುರಾರೋಗ್ಯಪಶುಪುತ್ರಧನಧಾನ್ಯಾದಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯಾದಿಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಸರ್ವದಾ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ

ಓಂ || ರಮಾರಮಣ ಮಧ್ವಾದಿದೇಶಿಕಶ್ರೀಹೃದಬ್ಜಗ |

ಹಯಗ್ರೀವ ಕೃಪಾಲೋ ಮೇ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಂ ಶುಣು ಸಾದರಂ ||೧||

ಓಂ || ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಪೂಜ್ಯಗುರುಗಳ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿರುವವನೇ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ಹಯಗ್ರೀವರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಭಕ್ತ್ಯತಿಶಯದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಮೇಲಣ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕೇಳು. || ೧ ||

ಅಯೋಗ್ಯವಿಷಯೇ ಸ್ವಾಮಿ ಸರ್ವಥಾ ನ ಮನೋ ಭವೇತ್ |

ಚಾಂಚಲ್ಯಂ ಮೂಲತಃ ಛಿಂಧಿ ದುರಾಶಾಂ ಹರ ದೂರತಃ || ೨ ||

ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನೂ ಸರ್ವಾಂತಃಪ್ರೇರಕನೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯೇ

ಶಾಸ್ತ್ರನಿಷಿದ್ಧವಸ್ತುಗಳ ಸೇವನಾದಿವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೋಗದಿದ್ದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಾದಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚಾಚಲ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣಭೇದಿಸು. ಭಗವಂತನಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇರಿಸು, ದುರಾಸೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡು. || ೨ ||

**ದುರ್ಬುದ್ಧಿಂ ಚ ನ ಮೇ ದೇಹಿ ದುಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಾವರ್ತನೇ ರತಿಂ |
ಹಾಪಯಸ್ವ ಚ ದುರ್ಮಾನಂ ದುರ್ಗುಣಂ ಮೋಚಯ ಪ್ರಭೋ || ೩ ||**

ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ, ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡಬೇಡ. ದುಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳ (ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲಗಳಾದುವುಗಳ) ಪುನಃ ಪುನಃ ಶ್ರವಣಮನನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ (ವಿಶ್ವಾಸ) ಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಡ. ದುರಭಿಮಾನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡು. ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸು. || ೩ ||

**ದುಸ್ಸಂಗಂ ದುಷ್ಟಿಯಾಂ ಛಿಂಧಿ ಹರ ಲೋಕಾಟನಾತ್ಮದಾ |
ನ ನಿಯೋಜಯ ಚಕ್ಷೂಂಷಿ ಪರದಾರಾದಿದರ್ಶನೇ || ೪ ||**

ದುರ್ಜನರ ಸಹವಾಸವನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷಿದ್ಧಗಳಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಿಸು. ಪಾದಗಳ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡುವಿಕೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ಸರ್ವಪ್ರೇರಕನೆ! ಪರಸ್ತ್ರೀಮೊದಲಾದವರನ್ನು ನೋಡುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಬೇಡ. || ೪ ||

**ದುಷ್ಟತಿಗ್ರಹದುಸ್ಪರ್ಶೇ ಕಕ್ಷ್ಣಾ ಮಾ ಚೋದಯ ಧ್ರುವಂ |
ಅಗಮ್ಯಗಮನೇ ಗುಹ್ಯಂ ಘ್ರಾಣಮಾಘ್ರಾಣನೇಽಸತಾಂ || ೫ ||**

ದುರ್ಜನರಿಂದ ದಾನತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಅಥವಾ ದುಷ್ಟವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ದುರ್ಜನರ ಸ್ಪರ್ಶ ಅಥವಾ ದುಷ್ಟವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಬೇಡ. ಸ್ವಪತ್ನಿಯಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಪರ್ಕವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗುಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯವನ್ನೂ, ದುಷ್ಟವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮೂಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯವನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸಬೇಡ. || ೫ ||

*

ಅಪಕರ್ಷತು ಜಿಹ್ವಾಂ ಮೇ ಲೋಕವಾರ್ತಾದುರನ್ನ ತಃ |
ದುರ್ವಾರ್ತಾದುಷ್ಟಶಬ್ದೇಭ್ಯೋ ನಿವರ್ತಯ ಹರೇ ಶ್ರುತೀ || ೬ ||

ಲೋಕವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಶಾಸ್ತ್ರ
ಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷಿದ್ಧಗಳಾದ ಭೋಜ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಭೋಜನಮಾಡುವ ವಿಷಯ
ದಲ್ಲಿಯೂ, ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡು. ಕಿವಿಗಳನ್ನು
ಅಪಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಗೆಯುವಂತೆ ಮಾಡು. || ೬ ||

ಭವದಿಚ್ಛಾನುಗಂ ಚೇತೋ ಯೋಗ್ಯಸದ್ವಿಷಯಂ ಭವೇತ್ |
ಯದೃಚ್ಛಾಲಾಭಸಂತ್ಯಕ್ತಂ ನಿಶ್ಚಾಂಚಲ್ಯಂ ಭವೇತ್ಸಯಿ || ೭ ||

ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಯೋಗ್ಯವೂ
ನಿರ್ದುಷ್ಟವೂ ಆದ ವಸ್ತುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಲಿ. ಯದೃಚ್ಛೆ
(ಭಗವದಿಚ್ಛೆ)ಯಿಂದ ಲಭಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಚನ್ನಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು
ಹೊಂದಿದ ಮನಸ್ಸು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಕದಲದೆ ಇರಲಿ. || ೭ ||

ಸಜ್ಞಾನಂ ಸರ್ವದಾ ದೇಹಿ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಾವರ್ತನೇ ರತಿಂ |
ಸತ್ಸಂಗಂ ಸಕ್ತಿಯಾಂ ಚೈವ ಪಾದೌ ತ್ವಕ್ಷೇತ್ರಸರ್ಪಣೇ || ೮ ||

ಸರ್ವದಾ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಜ್ಞಾನಸಂತತಿಯನ್ನು ಕೊಡು. ಸಚ್ಛಾ-
ಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು (ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು, ಭಾರತ, ಪಾಂಚರಾತ್ರಗಮ,
ಮೂಲರಾಮಾಯಣ, ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲಗಳಾದವುಗಳನ್ನು
ಪುನಃಪುನಃ ಆವೃತ್ತಿಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ವಾಸಾತಿಶಯವನ್ನು
ಹುಟ್ಟಿಸು. ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸವನ್ನೂ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿದಿತಗಳಾದ
ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸು. ಪಾದಗಳನ್ನು
ನಿನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡು. || ೮ ||

ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರಶ್ರವಣೇ ನಿಯುಂಕ್ಷ್ಯ ಶ್ರವಣೇ ಸದಾ |
ಹಯಾಸ್ಯ ಚಕ್ಷೂಂಷಿ ಚ ಮೇ ದರ್ಶನೇ ಸನ್ನಿಯೋಜಯ || ೯ ||

ದೇವ, ಹಯಗ್ರೀವ! ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಶ್ರವಣಮನನಾದಿಗಳ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಪ್ರೇರಿಸು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು

ಹಯಗ್ರೀವರೂಪಿಯಾದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ, (ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರ ದರ್ಶನ) ಇವು
 ಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರೇರಿಸು. || ೯ ||

ಕರೌ ತ್ವದರ್ಚನೇ ನಿತ್ಯಂ ಸುಖತೀರ್ಥಸ್ಯ ಲೇಖನೇ |

ತ್ವದಾಲಾಸೇ ತ್ವದುಚ್ಛಿಷ್ಟಭೋಜನೇ ಕುರು ಜಿಹ್ವಿಕಾಂ || ೧೦ ||

ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ! ನನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ
 ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ,
 ಪ್ರೇರಿಸು. ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ
 ನಿ ನ ಗೆ ಸ ಮ ಪಿ ತ ವಾ ದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಣ್ಣು ವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ,
 ಪ್ರವರ್ತಿಸು. || ೧೦ ||

ಘ್ರಾಣಂ ಭವತು ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಾಘ್ರಾಣನೇ ನಮನೇ ಶಿರಃ |

ದೇಹಿ ಮೇ ತು ಜ್ಞಾನಭಕ್ತೀ ಪಶುಪುತ್ರಧನಾದಿಕಂ || ೧೧ ||

ನನ್ನ ಮೂಗು ನಿನಗೆ ಸಮರ್ಪಿತವಾದ ತುಲಸೀ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು
 ಮೂಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಶಿರಸ್ಸು ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವ ವಿಷಯ
 ದಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರವರ್ತಿಸಲಿ. ನನಗೆ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಪಶುಪುತ್ರಧನಧಾನ್ಯ
 ಮೊದಲಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಡು. || ೧೧ ||

ಪ್ರಾರ್ಥನಾದಶಕಸ್ತೋತ್ರಂ ತ್ರಿಕಾಲೇ ಯಃ ಪಠೇನ್ನರಃ |

ತಸ್ಯಾಭೀಷ್ಟಂ ಹಯಾಸ್ಯೋಸೌ ದತ್ತ್ವಾ ರಕ್ಷತಿ ಸರ್ವದಾ || ೧೨ ||

ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನಾದಶಕಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ
 ಭಕ್ತನು ಪಠನಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಆತನನ್ನು ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವರೂಪಿಯಾದ
 ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವದಾ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. (ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾಯುರಾರೋ-
 ಗ್ಯಾದೈಶ್ವರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರದಲ್ಲಿ ದುಃಖಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದ
 ಕೇವಲ ಸುಖಾನುರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ.) || ೧೨ ||

|| ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಪೂಜ್ಯಚರಣವಿರಚಿತಂ

ಪ್ರಾರ್ಥನಾದಶಕಸ್ತೋತ್ರಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ||

ಶ್ರೀ ಭಾರತೀರಮಣವರದಃ ಸುಪ್ರೀತೋ ಭವತು.

ಬಂಧು ಸಂಸ್ಕೃತಿತಾರಕನೆ - ಆಹ

ಇಂದು ಮಹಾದಯದಿಂದ ಗಂಗೆಯ ಕರೆ-

ತಂದು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಇಂದ್ರಪದಸ್ಥನೆ

|| ೫ ||

ಇನ್ನಾದರು ಕೇಳು ವಾಕು - ದೇವ

ಎನ್ನ ಕುತ್ತಿತಮನ ನೂಕು - ಮುನ್ನ

ಘನ್ನಭಕುತಿ ನೀಡಬೇಕು - ಇಂದು

ಪುಣ್ಯಮಾಡಿಸಿ ಬಿಡದೆ ಸಾಕು - ಆಹ

ಕಣ್ಣು ಕಾಣದೆ ವನದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಂತಿಹೆ

ಬನ್ನಬಡಿಸುವುದು ನಿನ್ನ ಧರ್ಮವಲ್ಲ

|| ೬ ||

ಎಣೆಗಾಣೆನೊ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮ - ಆನು-

ಗುಣ್ಯವಾಗಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮ - ಸುಪ್ರ-

ಸನ್ನ ಶುದ್ಧತುಮಮಹಿಮ - ಗುಣ-

ಪೂರ್ಣಮಧ್ವಭೀಮಹನುಮ - ಆಹ-

ಪನ್ನ ಗಾರಿವಾಹನ್ನ ವಿಜಯವಿಠ್ಠ-

ಲನ್ನ ಮೂರುತಿಯನ್ನು ನಿನ್ನೊಳು ತೋರಿಸೋ

|| ೭ ||

ಜಲ. ರಾಗ: ತೋಡಿ ಅದಿತಾಳ

ಪವಮಾನ ಜಗದಪ್ರಾಣ ಸಂಕರುಷಣ

ಭವಭಯಾರಣ್ಯ ದಹನ

|| ೮ ||

ಶ್ರವಣವೆ ಮೊದಲಾದ ನವವಿಧಭಕುತಿಯ

ತವಕದಿಂದಲಿ ಕೊಡು ಕವಿಗಳ ಪ್ರಿಯ

|| ೯ ||

ಹೇಮಕಚ್ಚುಟ ಉಪವೀತ ಧರಿಸ ಮಾರುತ

ಕಾಮಾದಿವರ್ಗರಹಿತ

ವೈಮಾದಿಸರ್ವವ್ಯಾಪುತ - ಸತತ ನಿರ್ಭೀತ

ರಾಮಚಂದ್ರನ ನಿಜದೂತ

ಯಾಮಯಾಮಕೆ ನಿನ್ನಾ ರಾಧಿಪುದಕೆ
ಕಾಮಿಪೆ ಎನಗಿದು ನೇಮಿಸಿ ಪ್ರತಿದಿನ
ಈ ಮನಸಿಗೆ ಸುಖಸ್ತೋಮವ ತೋರುತ
ಪಾಮರಮತಿಯನು ನೀ ಮಾಣಿವುದು

|| ೧ ||

ವಜ್ರಶರೀರ ಗಂಭೀರ ಮುಕುಟಧರ
ದುರ್ಜನವನಕುತಾರ
ನಿರ್ಜರಮಣಿ ದಯಾಪಾರಾವಾರ ಉದಾರ
ಸಜ್ಜನರಘಪರಿಹಾರ
ಅರ್ಜುನಗೊಲಿದಂದು ಧ್ವಜವಾನಿಸಿ ನಿಂದು
ಮೂರ್ಜಗವರಿವಂತೆ ಗರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದೆ
ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೆ ನಿನ್ನ ಅಬ್ಜಪಾದದ ಧೂಳಿ
ಮಾರ್ಜನದಲಿ ಭವವರ್ಜಿತನೆನಿಸೊ

|| ೨ ||

ಪ್ರಾಣ ಅಪಾನ ಉದಾನ-ವ್ಯಾನ ಸಮಾನ
ಆನಂದ ಭಾರತೀರಮಣ
ನೀನೆ ಶರ್ವಾದಿ ಗೀರ್ವಾಣಾದ್ಯರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ-
ಧನಪಾಲಿಪ ವರೇಣ್ಯ
ನಾನು ನಿರತದಲಿ ಏನೇನೆಸಗಿದೆ
ಮಾನಸಾದಿಕರ್ಮ ನಿನಗೊಪ್ಪಿಸಿದೆನೊ
ಪ್ರಾಣನಾಥ ಸಿರಿವಿಜಯವಿತ್ಥಲನ
ಕಾಣಿಸಿಕೊಡುವುದು ಭಾನುಪ್ರಕಾಶ.

|| ೩ ||

೫೯. ರಾಗ : ಕಾಂಬೋಧಿ ಝಂಪೆತಾಳ.

ಅಪಮೃತ್ಯು ಪರಿಹರಿಸೊ ಅನಿಲದೇವ
ಕೃಪಣವತ್ಸಲನೆ ಕಾವರ ಕಾಣೆ ಜಗದೊಳಗೆ

ನಿನಗಿನ್ನು ಸಮರಾದ ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಾಂಧವರು
ಎನಗಿಲ್ಲ ಆವಾವ ಜನುಮದಲ್ಲ
ಅನುದಿನವು ಎಮ್ಮನು ಉದಾಸೀನಮಾಡುವುದು
ಅನುಚಿತನುಚಿತವು ಸಜ್ಜ ನಶಿಖಾಮಣಿಯೇ

|| ೧ ||

ಕರುಣಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಕಿಂಕರರು, ಮೂರ್ಛಾರೋಕ-
ದೊರೆಯು ನಿನ್ನೊಳಗಿಪ್ಪ ಸರ್ವಕಾಲ
ಪರಿಸರನೆ ಈ ಭಾಗ್ಯ ದೊರೆತನಕೆ ಸರಿಯುಂಟೆ
ಗುರುವರನೆ ನೀ ದಯಾಕರನೆಂದು ಬಿನ್ನೈಪೆ

|| ೨ ||

ಭವರೋಗಮೋಚಕನೆ ಪವಮಾನರಾಯ ನಿ-
ನ್ನವರವನು ನಾನು ಮಾಧವನ ಪ್ರಿಯನೆ
ಜವನ ಬಾಧೆಯ ಬಿಡಿಸು ಅವನಿಯೊಳು ಸುಜನರಿಗೆ
ದಿವಿಜಗಣಮಧ್ಯದೊಳು ಪ್ರವರ ನೀನಹುದೋ

|| ೩ ||

ಜ್ಞಾನಾಯುರೂಪಕನು ನೀನಹುದೋ ವಾಣಿ ಪಂ-
ಚಾನನಾದ್ಯಮರರಿಗೆ ಪ್ರಾಣದೇವ
ದೀನವತ್ಸಲನೆಂದು ನಾ ನಿನ್ನ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕೆ
ದಾನವಾರಣ್ಯಕೆ ಕೃಶಾನು ಸರ್ವದ ಎಮ್ಮ

|| ೪ ||

ಸಾಧನಶರೀರವಿದು ನೀ ದಯದಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದು
ಸಾಧಾರಣವಲ್ಲ ಸಾಧುಪ್ರಿಯನೇ
ವೇದವಾದೋದಿತಜಗನ್ನಾಥವಿತ್ತಲನ
ಪಾದಭಜನೆಯನಿತ್ತು ಮೋದಕೊಡು ಸತತ

|| ೫ ||

ಕಲಿಯುಗದಲಿ ಮಧ್ಯಗೇಹಾಭಿಧಾನದ
ತುಳುವಬ್ರಹ್ಮಣನಲಿ ಅವತರಿಸಿ

ಒಲಿದು ಶ್ರೀ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷಾಚಾರ್ಯಾರಿಂ-
ದಲಿ ಆಶ್ರಮಗೊಂಡ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞನೆಂದು

|| ೩ ||

ಖೂಳದೈತ್ಯನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಕಪಟದಿ

ಕಾಳಾಹಿವೇಷದಿಂ ಬಂದಿರಲು

ಕಾಲಪ್ರಳಯದ ಸಿಡಿಲೆರಗಿದಂತೆ

ಕಾಲಿಂದ ತುಳಿದವನನುವ ಗೊಂಡನು ಎಂದು

|| ೪ ||

ಬಳಿಕ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದುಷ್ಟಭಾಷ್ಯಂಗಳ

ಹಳಿದು ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳಲಿ

ಉಳುಹಿ ವೈಷ್ಣವಮತವನಿಯೊಳಗೆ ನಮ್ಮ-

ಸಲಹುವ ಮಧ್ಯೇಬಿತ್ತೀಕೈಷ್ಣಪ್ರಿಯನೆಂದು

|| ೫ ||

ಶ್ರೀ ಹರಿವಾಸಭಾರತೀ ಗ್ರಂಥರತ್ನ ಮಾಲೆ

೬೦. ರಾಗ: ಪಂತುರಾವಳಿ ಅಟತಾಳ.

ಸಾರಿರೋ ಡಂಗುರವ || ಪ || ನಮ್ಮ-
ಭಾರತೀರಮಣವಾಯುವೆ ಜಗದ್ಗುರುವೆಂದು || ಅ || ಪ ||

ಭೋರಿಡುತಿಪ್ಪ ಸಮುದ್ರವ ಲಂಘಿಸಿ
ಧಾರಣಿಸುತೆಯ ದುಃಖವ ಕಳೆದು
ಜೋರರಾವಣವನವನಲಗಾಡುತಿಯಿತ್ತು
ಶ್ರೀರಾಮಗೆರಗಿದಾತನಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನೆಂದು || ೧ ||

ಕುಶಲದಿ ಕುಂತಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಭೀಮನೇ-
ನಿಸಿ ಆ ಕೌರವ ಕವಟದಿ ಕೊಟ್ಟ
ವಿಷದಕಜ್ಜೆಯವ ತಿಂದು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡ
ಅಸಮಖಲಾತ್ಮ್ಯಮೂರುತಿಯೆ ಸಿದ್ಧನೆಂದು || ೨ ||

“ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೊ ನಃ”

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೪—ನೊವೆಂಬರ್	ಸಂಚಿಕೆ ೧
------------	---------------	-------------

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರ ಕಾಲೊನಿ, ಚಾಮರಾಜನೇಟೆ

ಬೆಂಗಳೂರು 2

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಪುಟ

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	....	....	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	....	....	೨
ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾಮೃತ —ಶ್ರೀ ಮಹಿಷಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯ	....	....	೫
ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ —ಶ್ರೀ ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಆಚಾರ್ಯ	....	....	೧೦
ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು —ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ. ಗುಂಡೂರಾವ್	....	....	೧೬
ಮೋಕ್ಷ—ತತ್ಸಾಧನ —ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ಬಿಂದುಮಾಧವಾಚಾರ್ಯ	....	....	೨೩
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದ —ಶ್ರೀ ಭೀಮರಾವ್, ದಾವಣಗೆರೆ	....	....	೯೩-೧೦೮

ಗ್ರಾಹಕ ಮಹಾಶಯರೇ,

ಇದು ಜನೇ ವರ್ಷದ ಮೊದಲನೆಯ ಸಂಚಿಕೆ. ತಾವುಗಳು ಈ ವರ್ಷದ
ಚಂದಾಹಣವನ್ನು ಜಾಗೃತೆಯಾಗಿ ಪಾವತಿನಾಡಿ ಪತ್ರಿಕೆಯು
ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುವಂತೆ ಅನುಕೂಲಮಾಡಿಕೊಡುವಿರೆಂಬ
ಭರವಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ.

—ಸಂ.

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೊ ನಃ’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

“ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ನಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ”

ಸಂಪುಟ	}	೧೯೫೪—ನೊವೆಂಬರ್	}	ಸಂಚಿಕೆ
೫				೧

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

ಝಂಪೆತಾಳ

ಸಾಕದಿದ್ದರೆ ನೋಡು ನಿನ್ನ ಶರಗ ಪಿಡಿದು
ಲೋಕದೊಳಗೆ ಎಳೆದು ರಚ್ಚಿಗಿಕ್ಕಿ
ಪೋಕತನದಿಂದಲಿ ದೂರದೆಲೆ ಬಿಡುವನೆ
ವೈಕುಂಠಕೆ ನೀನು ಓಡಿ ಪೋದರೇನು
ಲೋಕಬಾಂಧವ ಸಿರಿ ವಿಜಯವಿಠ್ಠಲನಿ-
ವೇಕ ಮತಿಯಕೊಟ್ಟು ಲಾಕಿಕ ಬಿಡಿಸೊ.

—ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರ ಸುಳಾದಿಯಿಂದ

॥ 'श्रीपतिर्मानदो नः' ॥

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯರವರ ಪದಪದ್ಮರಜೋ-
ದಾಸ್ಯವನ್ನು ನಿರಂತರ ಹೊಂದಿದ ಶ್ರೀಮತ್ಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯರ ಪ್ರಿಯ-
ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸಾರ್ಯರ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಾದ, ತುಂಗ-
ಭದ್ರೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾದ, ಚೀಕಲಪರಿ (ಅಶ್ವತ್ಥನರಸಿಂಹ
ಕ್ಷೇತ್ರ) ಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿಯಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು
ಐದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನೊವೆಂಬರ್ ೬, ೭, ೮, ೯, ೧೦ನೇ ತಾರೀಖುಗಳಲ್ಲಿ
ಜ್ಞಾನ ಸತ್ರವು ನಡೆಯುವುದೆಂದು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ ಈಮೂಲಕ
ತಮ್ಮಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲು ಹರ್ಷಿಸುತ್ತೀವೆ. ಈ ಜ್ಞಾನಸತ್ರದ ವಿಷಯ-
ವನ್ನು ಈಗ ೬-೭ ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತಿಯು
ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ.

ಶ್ರೀಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಯಾವ ಮಹಾನುಭಾವರಿಂದ ಆಶ್ರಮ
ಪಡೆದರೋ, ಯಾವ ಮಹಾನುಭಾವರು ಶ್ರೀಮದಾನಂದಮುನಿಗಳಿಗೆ
ಆಶ್ರಮದಾನಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಸನ್ನ್ಯಾಸವು ಪರಮಸಾರ್ಥಕ
ವಾಯಿತೆಂದು ಹಿಗ್ಗಿದರೋ, ಅಂತಹ ಶ್ರೀಶ್ರೀಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷಾಚಾರ್ಯ-
ವರ್ಮರಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಶ್ರೀಭಂಡಾರಕೇರೀಮಠಾಧೀಶರಾದ
ಶ್ರೀಶ್ರೀವಿದ್ಯಾನಾನ್ಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಈ
ಜ್ಞಾನಸತ್ರವು ನಡೆಯುವಂತೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು
ಪರಮಾನುಗ್ರಹಪುರಸ್ಕರ ದಯಮಾಡಿಸಲು ಒಪ್ಪಿದುದು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ
ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸೂಚಕವೆಂದು ನಮ್ಮ ಸಾಕ್ಷಿಯು ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಜ್ಞಾನಸತ್ರಕ್ಕೆ—
ಅಂತಹ ಭೃಗು ಋಷಿಗಳ ಅಂಶರಾದ ಶ್ರೀಶ್ರೀವಿಜಯಪ್ರಭುಗಳ

ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಜ್ಞಾನಸತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾಧ್ವಮಹಾಜನಗಳು ಅವಶ್ಯಕ ದಯಮಾಡಿಸಿ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರೀದಾಸರವರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯಿರೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಕೂಡಲು ಅಪೇಕ್ಷಾಪತ್ರವನ್ನು ಕಳಿಸಿರುವವರೆಲ್ಲ ನವಮೀ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೇ ಚೀಕಲಪರಿವಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿರಬೇಕಾಗಿ ಕೋರುತ್ತೇವೆ.

ಚೀಕಲಪರಿಗೆ ಬರುವ ಮಾರ್ಗ—ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾನವೀಗೆ ಹೊರಡುವ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಗೆ (ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥರವರ ಸ್ಥಳ) ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಂದ ೬ನೈಲಿ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಚೀಕಲಪರಿವಿಗೆ ಬರಬೇಕು. ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ದೇಹಶ್ರಮವಿದೆಯಾದರೂ ಬಹುಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಒದಗಬಹುದಾದ ಬಹುದುಃಖಪರಿಹಾರಕಕ್ಷೇತ್ರವಾದ್ದರಿಂದ ಶ್ರಮವು ಸಹ್ಯವೇ ಸರಿ.

ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದಿಂದ ನಡೆಯುವ ಜ್ಞಾನಸತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯಾಣಸೌಕರ್ಯವಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮಿಂದ ನಡೆಯುವ ಜ್ಞಾನಸತ್ರದ ಜನ್ಮವು ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುವರ್ಧ ಶ್ರೀವಿಜಯರಾಯರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಆಗಲೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದು ಅಷ್ಟೆ.

ಹರಿಕಥೆಮಾಡುವವರು, ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಪುರಾಣ ಹೇಳುವವರು, ಮೊದಲಾದ ಹರಿದಾಸರು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಶ್ರೀದಾಸರಾಯರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಲು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತೇವೆ; ಅಲ್ಲದೆ ವಾದ್ಯವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯುಳ್ಳ ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಭಗವತ್ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಲು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಐದನೇ ವರ್ಷದ ಪ್ರಥಮ ಸಂಚಿಕೆಯಾದ ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಮಂಗಳವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅವಕಾಶ ದೊರೆತುದಕ್ಕೆ ಆನಂದಿಸು

ವುದರೊಂದಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಲೇಖನ-
ದಾನಮಾಡಿದ, ದ್ರವ್ಯಸಹಾಯಮಾಡಿದ, ತಪ್ಪದೆ ಚಂದಾಹಣ ಕಳಿಸಿದ,
ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಅಭಿವಂದನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇತೋಷ್ಯಧಿಕರೀತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು
ತೋರಿಸಿರೆಂದು ನಮ್ಮ ಗುರುವಧ್ಯದಾಸವರೇಣ್ಯರನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇವೆ.

“ಜಯ ಜಯ ಭೋ ಜಯ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನ್”

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾಮೃತ

ಲೇಖಕರು :

ಶ್ರೀ ಮಹಿಷೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು,
ಶಿವಮೊಗ್ಗ.

[ಮುಂದುವರಿದು.]

ಅಧಿಕಾರಿಯು ಗುರುವರಪ್ರದತ್ತಾಂಗಾರಲೇಪನಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅತಿ-
ತ್ವರೆಯಾಗಿ ಅಸಹ್ಯವೇದನಾಪರಿಹಾರವಾದುದನ್ನು ಅರಿತು ಅನುಪಮಾ-
ನಂದದಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯರಾಶಿಯನ್ನು ಗುರುಚರಣಸರೋಜ-
ಯುಗಳಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ಪರಮಾದರ
ಪುರಸ್ಕರಪ್ರಾರ್ಥನಮಾಡಿ ತಪ್ಪಮುದ್ರಾಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿ ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿ-
ಮಠದ ಶಿಷ್ಯನಾದನು. ಅಧಿಕಾರಿಯು ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು
ದಿವಸ ವಾಸಮಾಡಿದನು.

ಅಧಿಕಾರಿಯು ವರಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ
ರಾಮನಾಥಪುರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು
ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದನು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಯತಿವರ್ಧರ ಅತಿಮಾನುಷಮಹಿಮೆಯು ಅಧಿಕಾರಿಗೆ
ಅನುಭವಸಿದ್ಧವಾದಪ್ರಯುಕ್ತ ಮಹಾಭಕ್ತಿಯು ಅಂಕುರಿಸಿತು. ಪರಂತು
ವರಿಷ್ಠಾಧಿಕಾರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯು ಅನುಲ್ಲಂಘನೀಯವಾದಕಾರಣ ಸಂಸ್ಥಾನದ
ಸಕಲಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರನ್ನು ರಾಮನಾಥಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆದು
ಕೊಂಡುಹೋದನು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು “ಯತ್ರ ಯಾತಿ ರಘು-
ಸಂತತಿರ್ಕೇತುಸ್ತತ್ರ ಸಂಪದತುಳಾ ನ ವಿಸತ್ತಿಃ” ಏವಮಾದಿಪ್ರಮಾಣ
ಗಳಿಂದ ರಘುಕುಲತಿಲಕನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಸನ್ನಿಧಾನಮಾತ್ರದಿಂದ
ಸಕಲ ವಿಸತ್ತುಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಅತುಳ ಸಂಪತ್ತಾಪ್ತಿ ಯಾಗುವದೆಂಬ
ಪ್ರಮೇಯವು ಸಿದ್ಧವಾದಕಾರಣ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನಮೂರ್ತಿಯಾದ
ಸಸೀತಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಂದೊಡಗೂಡಿ ರಾಮನಾಥಪುರಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯ
ಮಾಡಿದರು.

**ರಾಮನಾಥಪುರಾಧಿಕಾರಿಯು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ
ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡುದು.**

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪರಿವಾರ-
ಸಹಿತರಾಗಿ ರಾಮನಾಥಪುರವನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ರಾಮನಾಥಪುರದ
ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ತಿರುಗಿ
ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಪೈಶುನ್ಯ-
ವಾದಿಯಾದ ಗುರುರಾಯಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಂತೋಷ-
ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕೃಪಾವಿಶೇಷದಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನವು ತನ್ನ
ಹಸ್ತಗತವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅಧಿಕಾರಿಯಾದರೂ ತನಗೆ
ಹತ್ತು ಸಹಸ್ರವರಹಗಳೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಆನೆಯೂ ಸಿಕ್ಕಿಹೋದುವೆಂದು
ಪ್ರಮೋದಪರವಶನಾದನು.

ತತ್ತತ್ಕಾಲೋಚಿತಕಾರ್ಯಕರಣಪ್ರವೀಣರಾದ ಗುಣಗಣಾಧ್ಯರಾದ
ಶ್ರೀಹರಿಚರಣೈಕಶರಣರಾದ ಗುರುವರೇಣ್ಯರು “ಆಪಾದಮೌಳಿಪಥ್ಯಂತಂ,
ಗುರುಣಾಮಾಕೃತಿಂ ಸ್ಮರೇತ್| ತೇನ ವಿಘ್ನಾಃ ಪ್ರಣಶ್ಯಂತಿ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ಚ
ಮನೋರಥಾಃ” ಎಂಬ ಅಭಿಯುಕ್ತೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸಕಲ-
ವಿಘ್ನ ಪರಿಹಾರಕವಾದ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಸಂಪಾದಕವಾದ ನಿಜಗುರುಚರಣ-
ಸರೋಜಯುಗಳವನ್ನು ಸಂತತ ಸ್ಮರಣಮಾಡುತ್ತಾ ಶಾಂತಸ್ವಾಂತರಾಗಿ
ಆವಾಸಮಾಡಿದರು.

ಉತ್ತರತೃ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವಿಚಾರವು.

ಅದೇಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾದ ಮಹಾ-
ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಮೈಲಂಭದೊರೆಯು, ಮುರಾರಿರಾಜನೆಂಬ ಮಹೀ-
ಪತಿಯ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಬೇಕೆಂದು
ಭಯಂಕರವಾದ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆಹಾಕಿದನು.

ಮುರಾರಿರಾಜನು ಪ್ರಬಲವಾದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು
ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿದ್ದನು. ಮೈಲಂಭನೃಪಾಲನು ಮೂರುತಿಗಳ
ವರೆಗೆ ಬಹುಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಮುರಾರಿರಾಜನನ್ನು ಜಯಿಸಿ
ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿಯನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆಹೋದನು. ಮೈಲಂಭ-
ರಾಜನು ದುರ್ಗಮವಾದ ದುರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದುದರಿಂದ ಅಜೇಯ
ನಾದ ಮುರಾರಿರಾಜನನ್ನು ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ಅಪಾಯಯುತನನ್ನು
ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿತಾಂತಚಿಂತಾಶರಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಯನಮಾಡಿದ್ದನು.

ಅನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ
ಕೋನಯಾಚಾರ್ಯನ ತನಯನಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು
ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮುರಾರಿ-
ರಾಜನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಮುಂದೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಉಪಾಯವನ್ನು
ಉಪದೇಶಿಸಿದನು.—

ಪ್ರಭುವರ್ಯ, ನಿನ್ನ ಅಜೇಯಶತ್ರುವಾದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಮಂಡಲಾ-
ಧೀಶನಾದ ಮುರಾರಿರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಆಶ್ರಯವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ
ಬಲದಿಂದ ಬಂದ ವಿಪತ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹಾರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ
ವಾಸಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ಸಹಜವಾದ ತಪಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು
ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂಬವರು ನಿನ್ನ
ಶತ್ರುವಾದ ಮುರಾರಿರಾಜನಿಗೆ ಮುಖ್ಯಗುರುಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ರಾಜನು
ತದೀಯದಯಾಬಲದಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡು

ಮಹಾಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಕೃತ ಈ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಾಮನಾಥಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಇತರ ವಸ್ತುಗಳು, ಮುರಾರಿರಾಜನ ವಸ್ತುಗಳು, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅನರ್ಘ್ಯವಾದ ಸುವರ್ಣಾಭರಣಗಳೂ ದ್ರವ್ಯಗಳೂ ಹೇರಳವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಕಲಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಈ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಯಾದ, ನಿನ್ನ ಶತ್ರುವಾದ ಮುರಾರಿರಾಜನು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿನ್ನ ವಶನಾಗುವನು ಎಂದು ಪೂರ್ವೋಕ್ತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

**ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಮೈಲಂಭಪ್ರಭುವು
ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದುದು.**

ಮೈಲಂಭರಾಜನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ರಾಮನಾಥಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಗುರುಗಳಾದ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

ಮೈಲಂಭಪ್ರಭುವರನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ರಾಜಪುರುಷರಾದ ಯವನಭಟರು ಅಶ್ವಾರೂಢರಾಗಿ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಎರಡುದಿವಸಗಳೊಳಗಾಗಿ ಬಂದುಸೇರಿದರು.

ರಾಜಸೇವಕರು ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಹೀಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಸ್ವಾಮಿ, ಗುರುಗಳೇ, ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಡನೆ ತಮ್ಮನ್ನು ರಾಜಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬರಬೇಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ. ತಾವು ಸಾವಕಾಶಮಾಡದೆ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಸ್ವಾಮಿಗಳು, “ಎಲೈ ರಾಜದೂತರುಗಳಿರಾ, ನಮ್ಮ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಯಾವುವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ರಾಮನಾಥಪುರದ

ದೊರೆಯು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮ ರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತೇವೆಂದು” ಹೇಳಿದರು.

ಶ್ರೀಘ್ರಕೋಪಿಗಳಾದ ವ್ಯಾಘ್ರಸಮಾನರಾದ ರಾಜಭಟರುಗಳು ರಾಮನಾಥಪುರಾಧಿಪತಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದಂಡೋಪಾಯದಿಂದ ಆ ಖಂಡಾಧಿಪತಿಗೆ ಭಯಪ್ರದರ್ಶನಮಾಡಿ ಗುರುಗಳ ಸಕಲಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ರಾಜರ ಅಲಂಘ್ಯವಾದ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ರಾಮನಾಥಪುರದ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಖಂಡಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಕಾರಣ ಅಖಂಡದೇಶಪ್ರಭುವಾದ ಯವನಾಧೀಶನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ರಾಜಭಟರುಗಳ ವಾಕ್ಯಶ್ರವಣೋತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತಭಯಕಂಪಿತ ಕಾಯನಾಗಿ ಗುರುದ್ರೋಹಿಯಾದ ಗುರುರಾಯಾಚಾರ್ಯರ ಗುರುತರ-ಆಶಾಜನಕವಾದ ದುರ್ಬೋಧನೆಯಿಂದ ದುರಾಶಾಪಾಶಬದ್ಧನಾಗಿ ಶ್ರೀ-ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಂದ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅಪಹರಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಮೈಲಂಭಪ್ರಭುವಿನ ಭಟರುಗಳ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು.

**ರಾಮನಾಥಪುರಾಧಿಕಾರಿಯು ಗುರುವರ್ಯರನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ
ಪಶ್ಚಾತ್ತತ್ತನಾಗಿಮಾಡಿದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು.**

ಮಹಾಸ್ವಾಮಿನ್, ಶ್ರೀಸೀತಾರಾಮಪೂಜಾರ್ಥುರಂಧರರಾದ ಗುರುವರರೇ, ದುರ್ಮತಿಯಾದ ಗುರುರಾಯಾಚಾರ್ಯರ ದುರ್ಬೋಧನೆಗೆ ವಳಗಾಗಿ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮಹನೀಯರಾದ ತಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಡೆಸಿದ ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಲಜ್ಜಾನ್ವಿತನಾಗಿ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ

ಲೇಖಕರು :

ನ್ಯಾಯ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಸಾಹಿತ್ಯವಿವ್ವಾನ್, ಕನ್ನಡಪಂಡಿತ, ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನಂ
ಶ್ರೀ ಎಫ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಆಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಒ.ಎಲ್.

ಲೇಖಾಂಕ ೧

“ ಸ್ವತಂತ್ರಮಸ್ವತಂತ್ರಂ ಚ ದ್ವಿವಿಧಂ ತತ್ಪ್ರಮಿಷ್ಯತೇ ” ಎಂಬ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸೂಕ್ತಿಯಂತೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಇಬ್ಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯ. ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರಪದಾರ್ಥ, ಮತ್ತೊಂದು ಅಸ್ವತಂತ್ರಪದಾರ್ಥ. ಅಸ್ವತಂತ್ರ-ಪದಾರ್ಥವೇ ‘ ದಾಸ ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪರಾಧೀನನಾಗಿದ್ದೂ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪ್ರಿಯಕರಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುವ ಅಥವಾ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಭೃತ್ಯನನ್ನು ದಾಸನೆಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಿತ್ಯಸಂಸಾರಿಗಳನ್ನೂ ತಮೋಯೋಗ್ಯಜೀವಿಗಳನ್ನೂ ಅಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿದ್ದರೂ ಹರಿದಾಸರೆಂದು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಾದ ಅಸ್ವತಂತ್ರಜೀವರು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೂ ಹರಿದಾಸರೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆದರೆ ಈಗ ನಾವು ಬರೆಯಹೊರಟಿರುವ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸರೆಂದು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಯೋಗ್ಯಸುಪ್ತಜೀವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಹರಿಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿದ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಹರಿದಾಸಶಬ್ದದಿಂದ ಕರೆದು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿಹಂಗಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ಯೋಚಿಸಿದೆ.

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನ (ಕ್ರಿ ಸ್ತಾಬ್ದ) ದಿಂದ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಗ್ರಾಹ್ಯವೂ, ಆದರಣೀಯವೂ, ವಿಮರ್ಶನೀಯವೂ ಆಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೂ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಟೀಕಾಟಿಪ್ಪಣೀಕಾರರಪರ್ಯಂತ ರಚಿತವಾದ ಗ್ರಂಥರತ್ನಗಳಿರುವಾಗ ತತ್ಸಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಈ ಹರಿದಾಸ-ಸಾಹಿತ್ಯವು ಬೆಳೆದುಬರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕನೂ ವಿಚಾರಮಾಡದೆಇರನು. ಅಷ್ಟೇಅಲ್ಲ; ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥ-ಕರ್ತಾರರೇ ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರವರ್ತಕರೂ, ಪೋಷಕರೂ, ಕರ್ತಾರರೂ ಆಗಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನರಿತರೆ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿರಿಮೆಯು ಜಿನ್ನಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದು. ಅಂತಹ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಜಾಲವು ಪ್ರಮೇಯವುಂಜವಾಗಿ, ಟೀಕಾ-ಟಿಪ್ಪಣಿಪುರಾಣಾದಿಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾಗಿ ಪಂಡಿತಪಾಮರರಂಜಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡೋಣ. ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ ಒಂಬತ್ತು-ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ವೈದಿಕಮತದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕೈದು ಹೊರಟ ಮತಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಅದ್ವೈತವು ಲೋಕವೇದವಿರುದ್ಧವಾದ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಜಗತ್ತಿನ ಪರಮಸಿದ್ಧಾಂತವಾದ ಸ್ವಾಮಿಭೃತ್ಯಭಾವವನ್ನೇ ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡಿರಲು ವೈಷ್ಣವಶೈವಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೇಶಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಭೃತ್ಯಭಾವ-ಸೂಚಕಭಕ್ತಿಪಂಥವನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು-ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಗೊಳಿಸಿದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ವೇದಾನುಗುಣವೂ, ಲೋಕಾನುಭವಸಿದ್ಧವೂ, ವ್ಯಾಸರೂಪಿಸರಮಾತ್ಮ ನಿಂದ ನಿರೂಪಿತವೂ ಆದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಭಕ್ತಿಪಂಥವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸರ್ವಮೂಲ-ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಗಹನವೂ, ವಾದಾತ್ಮಕವೂ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಂದಮತಿಗಳಿಗೆ—ಸಾಮಾನ್ಯಜನರಿಗೆ—

ತಿಳಿಯಲು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾದುವು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ವಾದಪ್ರತಿವಾದದ ಕೋಲಾಹಲದಲ್ಲಿ ನಿಲೀನವಾದ ಪ್ರಮೇಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೊದಗಿತು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ-ನಾಡಿನ ನುಡಿಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು—ಜನ-ಸಾಮಾನ್ಯರ ಹಂತಕ್ಕೆ ನಿಲುಕುವ ಸಾಹಿತ್ಯವು—ರೂಪು ವೆತ್ತಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಿತವೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ-ಗ್ರಂಥಗಳ ಪರಿಚಯವೂ ಅತ್ಯಗತ್ಯವೆಂದೇ ಹಿರಿಯರು “ಸುಧಾ ಓದಿ ಪದ ನೋಡು” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಪುರಂದರರ ಪೂರ್ವಕಾಲ, ಪುರಂದರರ ಸಮಕಾಲ ಮತ್ತು ಪುರಂದರರ ನಂತರಕಾಲವೆಂದು ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಆಯಾಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ನಾವು ಮನಗಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಮೊದಲು ದ್ವಿಪದಿ, ಚೌಪದಿಗಳ ಪಾಡುಗಟ್ಟುವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯವು ರಗಳೆಯ ಛಂದಸ್ಸಿಗನು-ಗುಣವಾದ ಸುಳಾದಿ, ವಚನಗ್ರಂಥದಂತಿರುವ ಉಗಾಭೋಗ, ಸುಲಭ-ಚಂಪೂಗ್ರಂಥಗಳಂತಿರುವ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮತ್ತು ಷಟ್ಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ನಡುಗನ್ನಡಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಹಿರಿಯಸ್ಥಾನವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಯಾವ ಕನ್ನಡಿಗನೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಹಬ್ಬಿರುವ ಶ್ರೀಪುರಂದರರ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಎಲ್ಲ ಹರಿದಾಸರ ವಿಷಯವೂ ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ‘ಅಚಲಾನಂದವಿಠಲ’ ಮತ್ತು ‘ನರಹರಿ’ ಎಂಬ ಅಂಕಿತಗಳುಳ್ಳ ದೇವರ-ನಾಮಗಳು ದೊರೆಯುವುದರಿಂದ ಇವರು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮತಃ

ಇದ್ದರೆಂದು ಚರಿತ್ರಕಾರರು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಚಲಾನಂದವಿಠಲದಾಸರು ಯಾರೆಂಬುದು ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವಾದರೂ ನರಹರಿ ಎಂಬ ಅಂಕಿತದಿಂದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ನರಹರಿತೀರ್ಥರೇ ದೇವರನಾಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆಂದು ಊಹಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವ, ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುವ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವುದು.

“ ಸತಿಯ ಬೈದರೆ ನಾ ಬೈವೆ ಸಿರಿ-

ಪತಿಯ ಬೈದರೆ ನಾ ನಗುವೆ ”

ಈ ಸಣ್ಣ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಎಷ್ಟು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಜೀವನ ಸಂಸಾರಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ನೋಡಿ. ಯಾವ ಸಿರಿ-ಪತಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜೀವನು ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವನೋ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅವನ ಹೇಳನಕ್ಕೂ ಹೇಸದ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನಲ್ಲವೇ ಜೀವ ! ಯಾವ ಸತಿಯು ಸರ್ವಥಾ ಇವನ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಳಾಗದೆ ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಇವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಳೋ ಆಕೆಯನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಬೈದರೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಬೈದಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಅವರೊಡನೆ ದ್ವೇಷಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವನಲ್ಲವೇ ? ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ತನ್ನೊಡನಾಡಿಯಾದ ಪರಮ-ಸುಹೃತ್ತಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಿಂತ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರಮದುಃಖ-ಜನಕಳಾದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಅಜ್ಞಾನದ ಹಂತವಾದರೂ ಎಷ್ಟಿರಬಹುದು.

ಮತ್ತೀರ್ವರು ಹರಿದಾಸರನ್ನು ಪುರಂದರರ ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಅವರು ಕೇವಲ ಕನ್ನಡವಾಡುಗಬ್ಬಕಬ್ಬಿಗರಾಗಿರದೆ ವೇದಾಂತ-ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರೂ ಆಗಿದ್ದರೆಂಬುದು ಮರೆಯಲಾಗದ ವಿಷಯ. ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಇವರ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಈ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಸ್ಥಾನವೇರ್ಪಟ್ಟು ಅದೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರಶಾಖೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲನುಕೂಲವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ

ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಅವರೀವರೇ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಮತ್ತು ಅವರ ವಿದ್ಯಾಶಿಷ್ಯರಾದ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರು. ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ನಡೆನುಡಿಗಳ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಪ್ರಯತ್ನವು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಕಾಣುವುದು. ಮಾನವನು ತನ್ನ ಆಶೆಬುರುಕುತನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುವ “ಇಟ್ಟಾಂಗೆ ಇರುವೆನೋ ಹರಿಯೇ ಎನ್ನ ದೊರೆಯೇ” ಎಂಬ ಈ ಪದದಲ್ಲಿ ರಂಗ-ವಿಠಲಾಂಕಿತರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ತಾವು ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ವೈಭವವೂ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೆಂದೂ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹತಪ್ಪಿದ ಕೂಡಲೇ ಯಾವ ಒಂದು ಅನುಕೂಲವೂ ದೊರೆಯದೆಂದೂ ಮನ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರೂ “ನಿದ್ರೆ ಬಂತಿದಕೋ ಅನಿರುದ್ಧನ ಸೇವೆಗೆ ವಿಘ್ನವ ಮಾಡುತ” ಎಂದು ತಮ್ಮ ಸಿರಿಕೃಷ್ಣಾಂಕಿತದಿಂದ ರಚಿಸಿದ ಪದದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವೆಮಾಡದೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ನಿದ್ರೆಯೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಾವು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯದೆಇದ್ದೇವೆ. ಅವನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನವು ನಮಗೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಈ ಬಗೆಯ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವರು. ಈ ಕಾಲದ ಪದಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಭಾಗವತಾದಿಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಹರಿಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಗನ್ನಡದಲ್ಲ ಬಣ್ಣಿಸಿ ಆನಂದಿಸಿರುವುದು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ “ಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹಪ್ರಾದುರ್ಭಾವದಂಡಕ” ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರ “ಕನ್ನಡಭಗವದ್ಗೀತಾಸಾರ” ಇವುಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ-ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಈ ಬಗೆಯ ಪದಗಳು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ಪುರಾಣವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹರಡಿದುದಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿದುವು.

ಇನ್ನು ಪುರಂದರರ ಸಮಕಾಲ. ಇದು ಸುಮಾರು ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಹರಿದಾಸರೆಂದರೆ ಪುರಂದರದಾಸರು. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಇವರ ಗುರುಗಳಾದ

ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತೀರ್ವರೆಂದರೆ ವಾದಿರಾಜರು ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರು. ಈಮೂವರಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರು ಕೇವಲ ಹರಿ-ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಶಾವತಾರದ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಶಾಸ್ತ್ರ-ಪ್ರಮೇಯಗಳಷ್ಟೇನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನೀತಿಯನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಇವರ ಪದಗಳು ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ. “ತನು ನಿನ್ನದು ಜೀವನ ನಿನ್ನದು” ಎಂಬೀ ಪದದಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರು ಮಾನವನು ಅಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದೂ ಅವನು ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸುಖದುಃಖಲೇಶವೂ ಅವನ ಅಧೀನವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ ಉದ್ಧಾರವಾಗಬೇಕೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿ “ಕುರು ಭುಂಕ್ಷ್ಯ ಚ ಕರ್ಮ ನಿಜಂ ನಿಯತಂ ಹರಿಪಾದವಿನಮ್ರಧಿಯಾ ಸತತಂ” ಎಂಬ ಆಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿನ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು

ಲೇಖಕರು :

ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ. ಗುಂಡೂರಾವ್, ಬಿ.ಎ.(ಆನರ್ಸ್),
ಕಂಟ್ರೋಲರ್ ಆಫೀಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಲೇಖಾಂಕ ೧.

“ಓಂ ಲೋಕವತ್ತು ಲೀಲಾಕೈವಲ್ಯಂ ಓಂ” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವಾದಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ-ಸಕಲವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಜೀವರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಚೇತನಾಚೇತನವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮಕುಟಮಣಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ತಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ದುಃಖಮಿಶ್ರವಲ್ಲದ ಶಾಶ್ವತಸುಖವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಚ್ಛೆಯು ಮಾನವನದಾದರೆ, ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ಣಮಾಡುವುದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಗವದಧೀನವಾಗಿದೆ. ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾದ ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆಯಾ ಜೀವರುಗಳ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರಫಲಕೊಡುವುದೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿತ್ಯನಿಯಮ, ಜೀವರುಗಳೇನೋ ಸುಖ ಬೇಕೆಂದು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. “ಸುಖಮಿಚ್ಛಂತಿ ಯೇ ಮೂಢಾ ನೇಚ್ಛಂತಿ ಸುಖಸಾಧನಂ” ಎನ್ನುವಂತೆ, ಸುಖಬಯಸುವವನು ಸುಖಸಾಧನೆಯಕಡೆ ಮನಸ್ಸುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಪ್ರಾಣೇಶದಾಸರು—ಬೇಡುವರೋ ಸುಖ ಬೇಡಾರೋ ಕಷ್ಟವ|| ಮಾಡಾರೋ ಅದರ ಉಪಾಯವಾ|| ಜನ ಬೇಡುವರೋ ಸುಖವಾ|| ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು. “ಮಾನವಜನ್ಮದೊಡ್ಡದು, ಅದ ಹಾನಿಮಾಡಲಿ-ಬೇಡಿ ಹುಚ್ಚುಪ್ಪಗಳಿರಾ” ಎಂದು ಶ್ರೀವುರಂದರದಾಸರು ಎಚ್ಚರಕೊಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಂತೂ—

ಸಾಧನಶರೀರವಿದು ನೀ ದಯದಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದು
ಸಾಧಾರಣವಲ್ಲ ಸಾಧುಪ್ರಿಯನೆ
ವೇದವಾದೋದಿತಜಗನ್ನಾಥವಿಠಲನ
ಪಾದಭಕ್ತುತಿಯಕೊಟ್ಟು ಮೋದ ಕೊಡು ಸತತ

ಎಂದು ಅನಿಲದೇವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ, ಮಾನವಜನ್ಮ
ದುರ್ಲಭವಾದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮುಸುಕಿರುವ ಮಾಯಾಜಾಲವನ್ನು
ಗೆದ್ದು, ಇದೇಜನುಮದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಮುಖ್ಯ.
ಯಾಕೆಂದರೆ—

ಅನಂತಜನುಮದಲ್ಲಿ ಅನಂತಜೀವಿಗಳ | ಯೋನಿಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ
ಹೀನಾಯದಲಿದ್ದು | ಏನು ಕಾಣದೆ ಬಳಲಿ | ನೀನಿದ್ದದರಿಂದ | ಜ್ಞಾನ
ಒಂದಾದರೂ ನಾನರಿಯಲಿಲ್ಲ | ಅನಂತಗುಣಪೂರ್ಣವಿಜಯವಿಠಲನ
ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆದೂರಾಗಿ ಮಾನವಾಧಮನಾದೆ ||

ಎಂದು ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರು ಜೀವನಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ-
ಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಯಿತು. ಈಗ ಶ್ರೀಹರಿಕರುಣದಿಂದ |

ಆವ ಕುಲದ ಪುಣ್ಯವೋ ಆವ ಸುಕೃತಫಲವೋ | ಆವ ಜನ್ಮದಲಿ
ಮಾಡಿದ ಸಿದ್ಧಸಾಧನವೋ | ಆವ ಧರ್ಮದಿಂದಲಿ ಬಂದ ಜನನವೋ
ಭೂದೇವಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀನವತರಿಸಿ | ಕೋವಿದನಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ
ನಂಬದೆ ಬರಿದೆ | ಧಾವತಿಯನು ಮಾಡೀನೋವ ನೊಂದೂ | ಆವ
ಕಡಿಗೆ ಪೊಂದದಲಿ ವೃಥಾ ನಮ್ಮಯ್ಯ | ಶ್ರೀವಿಜಯವಿಠಲನ
ಭಾವದಲಿ ಕಾಣೀ ||

ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಹ್ಲಾದರಾಯರು,

ದುರ್ಲಭಂ ಮಾನುಷಂ ಜನ್ಮ ತದಪ್ಯಧ್ರುವಾರ್ಥದಮ್ ||
ಪುಂಸೋ ವರ್ಷಶತಂ ಹ್ಯಾಯುಸ್ತದರ್ಥಮಜಿತಾತ್ಮನಃ |
ನಿಷ್ಕಲಂ ಯದಸೌ ರಾತ್ರಾಂ ಶೇತೇಽಂಧಂ ಪ್ರಾಪಿತಸ್ತಮಃ ||
ಮುಗ್ಧಸ್ಯ ಬಾಲ್ಯೇ ಕೈಶೋರೇ ತ್ರೀಡತೋ ಯಾತಿ ವಿಂಶತಿಃ |
ಜರಯಾ ಗ್ರಸ್ತದೇಹಸ್ಯ ಯಾತ್ಯಕಲ್ಯಾಣಂ ವಿಂಶತಿಃ ||

ದುರಾಪೂರೇಣ ಕಾಮೇನ ಮೋಹೇನ ಚ ಬಲೀಯಸಾ |
 ಶೇಷಂ ಗೃಹೇಷು ಸಕ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಮತ್ತಸ್ಯಾಪಯಾತಿ ಹಿ ||
 ಕೋ ಗೃಹೇಷು ಪುರ್ಮಾ ಸಕ್ತಮಾತ್ಮಾನಮಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ |
 ಸ್ನೇಹಪಾಶೈರ್ಧೃಢೈರ್ಬಂಧ ಮುತ್ಸಹೇತ ವಿನೋಚಿತುಮ್ ||

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವಜನ್ಮ ದುರ್ಲಭವಾದುದು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ
 ಅಶಾಶ್ವತವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿನೇಕಿಯಾದವನು ಪುರುಷಾರ್ಥ-
 ಸಾಧನವಾದ ಈ ಶರೀರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದೊಡನೆಯೇ, ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ
 ಭಾಗವತಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಶ್ರೀಹರಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನೂರು
 ವರುಷ ಆಯುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಷಯಲಂಪಟತ್ವದಿಂದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯೆಂಬ
 ಅಂಧಂತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವನಿಗೆ ಅರ್ಧಭಾಗವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಗು-
 ತ್ತದೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಟದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ.
 ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಶರೀರಶಕ್ತಿ ಕುಂದಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಗದೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆ-
 ಯುವುವು. ಸಂಸಾರದ ಕೋಟಲೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ, ಮಡದಿಮಕ್ಕಳ ಮೋಹದಲ್ಲಿ,
 ವಿಷಯಲಾಲಸೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಆಯುಷ್ಯ ಕಳೆದುಹೋಗುವುದು. ಹೀಗೆ
 ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ, ಪತ್ನೀಪುತ್ರಗೇಹಾದಿಗಳ
 ಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಷಯಸುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬೆಳಸಿ, ಈ ಸ್ನೇಹಪಾಶದಿಂದ
 ಬಲವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವನನ್ನು ಯಾರೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಆದರೆ
 ಕೆಲವರು ಕೇಳಬಹುದು, “ಯಾಕೆ? ಏನು ಕಡಮೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ? ಮಡದಿ
 ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ; ಬಂಧುಬಳಗವಿದೆ; ಭೋಗಭಾಗ್ಯವಸ್ತುಗಳಿವೆ. ಆ
 ಸುಖವೇ ಸಾಕು” ಎಂದು. ಹೀಗೆ ಕೇಳುವವರು ಕೇವಲ ಮೂಢರು.
 ಸಂಸಾರವೋ ಮಹಾಂಧಕೂಪ. ಅದರಲ್ಲೂ ಗರ್ಭವಾಸವೋ ನರಕ.
 ಕಪಿಲಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ,
 ಗರ್ಭವಾಸದ ದುರುಣಕಷ್ಟವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ದೇಹ್ಯನ್ಯದೇಹವಿವರೇ ಜಠರಾಗ್ನಿ ನಾಸೃಗ್ವಿಣ್ಮೂತ್ರಕೂಪಪತಿತೋ
 ಭೃಶತಪ್ತದೇಹಃ |

ಇಚ್ಛನ್ನಿ ತೋ ವಿವಸಿತುಂ ಗಣಯ್ ಸ್ವಮಾಸಾ ನಿರ್ವಾಸ್ಯತೇ
 ಕೃಪಣಧೀರ್ಭಗವಃ ಕದಾನು || ೩-೩೧-೧೭

ದೇಹಿಯು ಮಾತೃಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ರಕ್ತ, ಕ್ರಿಮಿಗಳು, ಮಲ-
ಮೂತ್ರಾದಿ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ದ್ದು ಕೊಂಡು, ಜ ರ ರಾ ಗ್ನಿ ಯಿಂ ದ ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಯಾವಘಳಿಗೆಗೆ ಹೊರಗೆ ಬಿದ್ದೇನೆಂದು ಶೋಕಭಯ
ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಾಸಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಾ ಕಾಲಹರಣಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.
ಮಾತೃಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ನವಮಾಸಗಳಿರುವಾಗ್ಗೆ ಇವನ ಶರೀರೋತ್ಪತ್ತಿ (ಜೀವನ)
ಯಾಗುವುದಂತೂ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ. ಕಪಿಲಪರಮಾತ್ಮನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೇ
ಕೇಳುವುದಾದರೆ—

ಕಲಲಂ ಶ್ರೇಕರಾಶ್ರೇಣ ಪಂಚರಾಶ್ರೇಣ ಬುದ್ಬದಂ |
ದಶಾಹೇನ ತು ಕರ್ಕಂಧೂಃ ಪೇಶ್ಯಂಡಂ ವಾ ತತಃ ಪರಂ ||
ಮಾಸೇನ ತು ಶಿರೋ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಬಾಹ್ಯಂಘ್ರಾದ್ಯಂಗವಿಗ್ರಹಃ |
ನಖಲೋಮಾಸ್ಥಿ ಚರ್ಮಾಣಿ ಲಿಂಗಚ್ಛಿದ್ರೋದ್ಭವಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ||
ಚತುರ್ಭಿರ್ಧಾರ್ತವಃ ಸಪ್ತ ಪಂಚಭಿಃ ಕ್ಷುತ್ರೈರುದ್ಭವಃ |
ಷಡ್ಭಿರ್ಜರಾಯುಣಾ ವೀತಃ ಕುಕ್ಷಿ ಭ್ರಾನ್ಯತಿ ದಕ್ಷಿಣೇ ||
ಸಪ್ತಮೋ ಜನ್ಮಕರ್ಮಾಣಿ ಗತಾನಿ ಸ್ಮರತೇ ಋಷಿಃ |
ಜಗತ್ಯಾಂ ಯಾನಿ ದೇವಸ್ಯ ಮಾಯಯಾ ಬಂಧಮಾತ್ಮನಃ ||
ಮಾತುರ್ಜಗ್ಧಾನ್ನಪಾನಾದ್ವೈರೇಧದ್ಧಾತುರಸಂಮತೇ |
ಶೇತೇ ವಿಣ್ಮೂತ್ರಯೋರ್ಗರ್ತೇ ಸ ಜಂತುರ್ಜಂತುಸಂಭವೇ ||
ಕೃಮಿಭಿಃ ಕ್ಷತಸರ್ವಾಂಗಃ ಸೌಕುಮಾರ್ಯಾತ್ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಂ |
ಮೂರ್ಛಾಮಾವೋತ್ಸ್ಯುರುಕ್ಲೇಶಃ ತತ್ರಶೈಃ ಕ್ಷುದಿತೈರ್ಮುಹುಃ ||
ಕಟುತೀಕ್ಷ್ಣೋಷ್ಣಲವಣರೂಕ್ಷಾಮ್ಲಾದಿಭಿರುಲ್ಬಣೈಃ |
ಮಾತೃಭುಕ್ತೈರುಪಸ್ಪೃಷ್ಠಃ ಸರ್ವಾಂಗೋಸ್ಥಿತವೇದನಃ ||
ಉಲ್ಬೇನ ಸಂವೃತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನಂತ್ರೈಶ್ಚ ಬಹಿರಾವೃತಃ |
ಆಸ್ರೇ ಕೃತ್ವಾ ಶಿರಃ ಕುಕ್ಷಿ ಭುಗ್ನಪೃಷ್ಠಶಿರೋಧರಃ ||
ಅಕಲ್ಪಃ ಸ್ವಾಂಗಚೇಷ್ಟಯಾಂ ಶಕುಂತ ಇವ ಪಂಜರೇ ||
ತತ್ರ ಲಬ್ಧಸ್ಮೃತಿದೈವಾತ್ ಕರ್ಮಜನ್ಮಶತೋದ್ಭವಂ |
ಸ್ಮರನ್ ದೀರ್ಘಮನುಚ್ಛ್ವಾಸಂ ಶರ್ಮ ಕಿಂ ನಾಮ ವಿಂದತೇ ||

೩-೩೧ (೨-೧೦)

‘ಓಂ ರೇತಃ ಸಿಗ್ಗೋಗೋಽಥ ಓಂ’ ಮತ್ತು ‘ಓಂ ಯೋನೇಃ ಶರೀರಂ ಓಂ’ ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಸಿಲಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರವರು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ, ವೈರಾಗ್ಯಬೀಜಾಂಕುರವಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಭಾವಾನುವಾದದಂತಿರುವ ಪದವನ್ನು ನೋಡಿ—

ಸಾಕು ಸಾಕಿನ್ನು ಸಂಸಾರಸುಖವು || ಪ ||

ಶ್ರೀಕಾಂತ ನೀನೊಲಿದು ಕರುಣಿಸೈ ಹರಿಯೆ || ಅ ||

ಉದಿಸಿದವು ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಓಷಧಿಗ | ಳುದಯಿಸಿತು ಓಷಧಿಗಳಿಂದನ್ನವು || ಉದಿಸಿದವು ಅನ್ನದಿಂ ಶುಕ್ಲಶೋಣಿತವೆರಡು | ಉದಿಸಿದವು ಸತಿಪುರುಷರೀರ್ವರೊಳು||ಹರಿಯೆ || ೧ ||

ಸತಿಪುರುಷರೊಂದಾಗಿ ರತಿಕ್ರೀಡೆಗಳಮಾಡೆ ಪತನವಾದಿಂದ್ರಿಯವು ಹೊಲೆರಕ್ತವು || ಋತುಕಾಲದೊಳಗೆರಡು ಏಕತ್ರ ಸಂಧಿಸಲು | ಸತಿಯುದರದಲಿ ಕಳೆದೆ ನವಮಾಸ ಹರಿಯೆ || ೨ ||

ಮಾಸವೆರಡರಲಿ ಶಿರ ಮಾಸಮೂರರೊಳಂಗ | ಮಾಸನಾಲ್ಕರಲಿ ಚರ್ಮದ ಹೊದ್ದಿಕೆ || ಮಾಸವೈದಾರರೊಳು ನಖರೋಮನವರಂಧ್ರ | ಮಾಸವೇಳರಲಿ ಹಸಿವುತ್ಪಷೆಯು ಹರಿಯೆ || ೩ ||

ತಿಂಗಳೆಂಟರಲಿ ಪೂರ್ವಾನುಭೂತಕ—ಮಾಂಗವೆಲ್ಲವ ತಿಳಿದು ಅರಿವಿನಿಂದ || ಅಂಗನೆಯುದರಕಿನ್ನಿಂದಿಗೂ ಬರೆನೆಂದು | ಹಿಂಗದಲೆ ಧ್ಯಾನಿಸುತ ಕಳೆದೆನ್ನೈ ದಿನವ || ೪ ||

ಇನಿತು ನವಮಾಸ ಮಲಮೂತ್ರದ ಗರ್ಭದೊಳು | ತನುಸಿಲುಕಿ ನರಕದಾಯಾಸದೊಳಗೆ || ಘನಮರುತಯೋಗದಿಂ ನರಳುತ್ತಲಿಗೆ ಬಂದು | ಜನಿಸಿ ಮೃತಭಾವದಿಂ ನೊಂದೆನ್ನೈ ಹರಿಯೆ || ೫ ||

ಧರೆಯಮೇಲುದಿಸಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಮಾಯಕೆ ಶಿಲ್ಪಿ | ಪರವಶದಿ ಹಸಿದು
ನೀರಡಸಿ ಬೇಗ | ಭರದಿ ಕಣ್ಣಿರೆದು ಗೋಳಿಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚವಿದು | ಸ್ಥಿರ
ವೆಂದು ನಂಬಿ ನಾ ಮರುಳಾದೆ ಹರಿಯೆ || ೬ ||

ಶಿಶುತನದೊಳಗೆ ನೋಣ ಮುಸುಕಲದರಿಂದಳಲು | ಹಸಿದನಿವನೆಂದು
ಸ್ತನ್ಯವ ಕೊಡುವರು || ಹಸಿದು ನೊಂದಳಲಾಗಿ ಹಾಡಿ ತೂಗುತಲಿಹರು |
ಪಶುವಂತೆ ಶಿಶುತನದೊಳರಲಾರೆ ಹರಿಯೆ || ೭ ||

ಬಾಲ್ಯದಲಿ ಕೆಲವು ದಿನ ಬರಿದೆ ಹೋಯಿತು ಹೊತ್ತು | ಮೇಲೆ
ಗೋಳಿಟ್ಟು ವಿದ್ಯೆಗಳ ಕಲಿತು || ಮೇಲೆಯೌವನ ಬರಲು ತನುಮೂಲ
ವನು ಮರೆತು | ಬಾಲೆಯರ ಬಯಸಿ ನಾ ಮರುಳಾದೆ ಹರಿಯೆ || ೮ ||

ಜ್ವರದಮೇಲತಿಸಾರ ಬಂದೊದಗಿದಂದದಲಿ | ನಿರುತಕಾಮಕ್ರೋಧ
ವಿಷಯಗಳಲಿ || ತರುಣಿಯರಿಗೊಡವೆಬಂಗಾರಬೇಕೆಂದೆನುತ | ಪರಸೇವೆ
ಯೊಳು ನಾನು ಕಡುನೊಂದೆ ಹರಿಯೆ || ೯ ||

ದಿಟ್ಟತನದಲಿ ಗಳಿಸಿ ತರುವಾಗ ಸತಿಸುತರು | ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿಹರು
ತನು ಬಿಟ್ಟಬಳಿಕ || ಕುಟ್ಟಿಕೊಂಡಳುತ ಹೋಯೆಂದು ಗೋಳಿಡುತಂಜಿ |
ಮುಟ್ಟದೆ ದೂರದಲಿ ನಂದಿಹರು ಹರಿಯೆ || ೧೦ ||

ಸತ್ತವರಿಗಳಲೇಕೆ ಸುತ್ತ ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲ | ಸ್ವಸ್ಥದಿಂ ಹೊತ್ತು
ಹೋಯಿತು ಎನುತಲಿ || ಒತ್ತಿಸಿದ ಕಸಕಿಂತ ಅತತ್ತ ಈ ದೇಹ | ಹೊತ್ತು
ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅಗ್ನಿಯಲಿ ಬಿಸುಡುವರು || ೧೧ ||

ಇನ್ನು ನಾನೀಭವದಿ ಯೋನಿಮಾರ್ಗಗಳೊಳಗೆ | ಬನ್ನಬಡಲಾರೆನ್ನೆ
ಬಹು ವಿಧದಲಿ || ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಜರಾವ್ಯಾಧಿದುಃಖವ ಬಿಡಿಸಿ | ಸನ್ಮಾರ್ಗ
ಪೊಂದಿಸೈ ಪುರಂದರವಿತಲ || ೧೨ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜೀವೋತ್ಪತ್ತಿ, ದೇಹೋತ್ಪತ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ಜೀವನ ಕಷ್ಟ
ನಿಷ್ಕರಗಳನ್ನೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲಿನ ಒಂದು

ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯಹುಟ್ಟಲು ಬೇಕಾಗುವ ಮನೋಧರ್ಮವು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಸಾರವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ನೋಡಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು ಇಷ್ಟೇ; ಈ ನಮ್ಮ ದೇಹದ ಉತ್ಪತ್ತಿಕ್ರಮವೇ ಹೇಯವಾದುದು. ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಲಿ ವಿಯೋಗವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಅಧೀನವಲ್ಲ. ದೇಹ ಅಸ್ಥಿರ, ಜೀವನ ಅನಿತ್ಯ. ಚತುಶ್ಯಾಸ್ತ್ರಪಂಡಿತನಾದರೂ ಸಂಸಾರದ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಮೇಲೆ ಮೋಹಜಾಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಪತಿಪತ್ನಿಗೇಹಾದಿಗಳೇ ತನಗೆ ಸುಖದಾಯಕಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಕ್ರೂರಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದು, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮವೆತ್ತುವ ದುರ್ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಯೋಷಿತ್ಸು ತಲ್ಪಾಭರಣಾಂಬರಾದಿವೈಷಮ್ಯೇಷು ಮಾಯಾರಚಿತೇಷು

ಮೂಢಃ |

ಪ್ರಲೋಭಿತಾತ್ಮಾ ಹ್ಯಪಭೋಗಬುದ್ಧ್ಯಾ ಪತಂಗವನ್ನಶ್ಯತಿ

ನಷ್ಟದೃಷ್ಟಿಃ ||

ಮಾಯಾನಿರ್ಮಿತಗಳಾದ ಹೆಂಗಸು, ಮೃದುವಾದ ಹಾಸಿಗೆ, ಆಭರಣ, ವಸ್ತ್ರ, ದ್ರವ್ಯ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಮೂಢನಾದವನು ಆಸೆಗೆ ಒಳಪಡುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಪತಂಗಗಳು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೋ ಹಾಗೆ, ಭೋಗಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಮೋಕ್ಷ—ತತ್ವಾಧನ

ಬರೆದವರು :

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ಬಿಂದುಮಾಧವಾಚಾರ್ಯ,
ಸಾಹಿತ್ಯ-ನ್ಯಾಯವಿದ್ವಾನ್, ನ್ಯಾಯಶಿರೋಮಣಿ.

ಈಗ ನಾವುಗಳು ಬಹುಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿಕಷ್ಟ-ತರವಾದಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ಗುರುಕುಲವಾಸಮಾಡಿ ಗುರುಶುಶ್ರೂಷೆಮಾಡಿ ಅವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ನಮ್ಮ ತಲತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇವೆ. ಇದರ ಫಲವೇನು? ಅಂದರೆ, ಮೋಕ್ಷವೇ.

ಮೋಕ್ಷವೆಂದರೇನು? ಅದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಾರುಯಾರು ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಯಾವರೀತಿಯಾಗಿ ಅವರವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ? ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಪೂರ್ಣಜ್ಞಾ-ಚಾರ್ಯರು ಮೋಕ್ಷದ ಸ್ವರೂಪ, ತತ್ವಾಧನ ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ? ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಇವು ಕಟ್ಟುಕಥೆಗಳಲ್ಲ ಅಪೌರುಷೇಯವಾದ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳು, ಮತ್ತು ಗೀತಾ, ಭಾಗವತ, ಮಹಾಭಾರತ, ಇವುಗಳ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರು ನಿರೂಪಣೆಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ “ಅಂತೇ ಸಿದ್ಧಸ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಃ” ಎಂಬ ಉಕ್ತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಮೊದಲು ಇತರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ನಂತರ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಷಡ್ವರ್ಶನಾಚಾರ್ಯರುಗಳೇ ಮತಪ್ರವರ್ತಕರಾಗಿ ಆಯಾಮತೀಯರಿಂದ ಮಾನ್ಯರಾಗಿಯೂ ಇರುವರು. ಯಾರೆಂದರೆ (೧) ಬೌದ್ಧರು (೨) ಚಾರ್ವಾಕರು (೩) ತಾರ್ಕಿಕರು (೪) ಮೀಮಾಂಸಕರು

(೫) ಸಾಂಖ್ಯರು (೬) ವೇದಾಂತಿಗಳು—ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇರುವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧರು, ಚಾರ್ವಾಕರು ಇವರಿಬ್ಬರು ವೇದಾಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವಾದಿಗಳು. ಈಗ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದೇ ಇರುವ ಸ್ವರ್ಗ, ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಮೋಕ್ಷ, ಜೀವ, ಜೀವಬ್ರಹ್ಮರಿಗಿರುವ ಪರಸ್ಪರಸಂಬಂಧ, ಇವುಗಳನ್ನು ಅಪೌರುಷೇಯವಾದ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕೇಹೊರತು ಅನ್ಯಥಾ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯದ್ವಾಪಿ “ಅಹಂ” ಅಂದರೆ ನಾನು ಎಂದು ಜೀವನಸ್ವರೂಪವು ಇವರ ಮತದಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವನ ಪರಿಮಾಣ, ಮತ್ತು ಅವನ ರೂಪ, ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾದಿಗಳು ಯಾವುದೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಜೀವಪರಬ್ರಹ್ಮರ ಸಂಬಂಧ, ಸ್ವರ್ಗ ಮೋಕ್ಷಾದಿಗಳು ಅತೀಂದ್ರಿಯಗಳು. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದವು. ಇಂತಹ ಅತೀಂದ್ರಿಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ಆ ಮತಪ್ರವರ್ತಕಆಚಾರ್ಯರು ಸರ್ವಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕು. ಹೌದು, ಆ ಮಹಾನುಭಾವರು, ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ಮತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿದವರು, ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಅಂಶಪುರುಷರು, ಸರ್ವಜ್ಞರೇ. ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದೇ ಸತ್ಯ. ಎಂದು ತಿಳಿಯೋಣವೆಂದರೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ತರಹ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಪರಸ್ಪರವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು. ಇವರನ್ನು ಅವರು, ಅವರನ್ನು ಇವರು ಖಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಯಾರನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞರೆಂದು ತಿಳಿಯೋಣ? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯಾರು ಸರ್ವಜ್ಞರೋ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ನಾವು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. ಇವರಪೈಕಿ ಇಂಥವರೇ ಸರ್ವಜ್ಞರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ಸ್ವತಃ ಸರ್ವಜ್ಞರಾಗಿರಬೇಕು. ನಾವೇ ಸರ್ವಜ್ಞರಾದರೆ ಸ್ವರ್ಗ, ನರಕ, ಮೋಕ್ಷ, ಪರಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ನಾವೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಮತಪ್ರವರ್ತಕಆಚಾರ್ಯರು ಅನಾವಶ್ಯಕ. ವಸ್ತುತಃ ನಾವು ಸರ್ವಜ್ಞರೂ ಅಲ್ಲ. ಇಂತಹರೇ ಸರ್ವಜ್ಞರೆಂದು ತಿಳಿಯುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಬರಬೇಕಾದರೆ, ವಕ್ತಾ ಯಾವನಿದ್ದಾನೆಯೋ ಅವನ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನ, ಅನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನ, ಅಜ್ಞಾನ, ಸಂಶಯ, ವಂಚನ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ. ವೇದವಾದರೋ ಯಾರಿಂದಲೂ

ರಚಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ; ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದನು ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸನಕಾದಿಗಳ ಮತ್ತು ನಾರದಾದಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದನು. ಅಂತಹ ನೇದವು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪರಮಸರ್ವಜ್ಞನೆಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೊರಟಿರುವ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳು ಪರಮಪ್ರಮಾಣತಮ ಎಂದು ಸಕಲ ಆಸ್ತಿಕರೂ ಅಂಗೀಕಾರಮಾಡಿದ ವಿಷಯ. ಇಂತಹ ಪರಮಪ್ರಮಾಣವಾದ ವೇದಗಳನ್ನೇ ಅಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳುವ ಬೌದ್ಧರ ಮತ್ತು ಚಾರ್ವಾಕರ ವಿಷಯವನ್ನು ಬಿಡೋಣ.

ಇನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕರ ವಿಚಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವರ ಮತದಲ್ಲಿ “ಏಕವಿಂಶತಿದುಃಖಧ್ವಂಸೋ ಮೋಕ್ಷಃ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ದುಃಖಧ್ವಂಸವೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂತಲೂ ಬಾಹ್ಯಪದಾರ್ಥಜ್ಞಾನವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧನವೆಂತಲೂ ಹೇಳುವುದು. ಆದರೆ ಕೇವಲದುಃಖಧ್ವಂಸಮಾತ್ರವಾಗಿ ಸುಖವು ಉಂಟಾಗದಿದ್ದ ಬಳಿಕ ಅಂತಹ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಯಾರೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಾರರು. ಇನ್ನು ಸಾಂಖ್ಯರು “ಪ್ರಕೃತಿಃ ಕರ್ತ್ರೀ ಪುರುಷಸ್ತು ಪುಷ್ಕರ-ಪಲಾಶವನ್ನಿರ್ಲಿಪ್ತಃ” ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪುರುಷನು ನೋಡುವುದೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಗೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವಾದ್ದರಿಂದ ಇದೇ ಮೋಕ್ಷವಾಗಬೇಕಾದೀತು. ಈ ದುಃಖಮಯವಾದ ಪರಮಹೇಯವಾದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಯಾರೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾರರು. ಆದುದರಿಂದ ಅನುಪಯುಕ್ತರಾದರು ಸಾಂಖ್ಯರು.

ಇನ್ನು ಮೀಮಾಂಸಕರಾದರೋ “ಅಹರಹಃ ಸಂಧ್ಯಾಮುಪಾಸೀತ”;
“ಜ್ಯೋತಿಷ್ಠೋಮೇನ ಸ್ವರ್ಗಕಾಮೋ ಯಜೇತ”;
“ನ ಪಲಾಂಡುಂ ಭಕ್ಷಯೇತ್” ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧಿನಿಷೇಧವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಕರ್ಮಕ್ಕೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಆ ಕರ್ಮವೇ ಸುಖಾನುಭವರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು

ಕೊಡುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಕವಿಗಳೊಬ್ಬರು ಈ ರೀತಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. “ಬ್ರಹ್ಮಾಯೇನ ಕುಲಾಲವಾನ್ನಿ ಯಮಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ-
ಭಾಂಡೋದರೇ ವಿಷ್ಣುರ್ಯೇನ ದಶಾವತಾರಗಹನೇ ಕ್ಷಿಪ್ರೋಮಹಾ-
ಸಂಕಟೇ, ರುದ್ರೋ ಯೇನ ಕಪಾಲಪಾಣಿಪುಟತೇ ಭಿಕ್ಷಾಟನಂ ಸೇವತೇ,
ಸೂರ್ಯೋ ಭ್ರಾನ್ಯತಿ ನಿತ್ಯಮೇವ ಗಗನೇ ತಸ್ಮೈ ನಮಃ ಕರ್ಮಣೇ”.
ಇಂಥಾ ಕರ್ಮವು ಜಡವು, ಅಸ್ವತಂತ್ರವು, ಇದು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವು
ದೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಕೇವಲ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಕಿಂಚ
ಮನುಷ್ಯನು ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕೆಲವು ದಿವಸ
ಬದುಕಿ ದೇಹಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು.
ಆಗ್ಗೆ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಕರ್ಮಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು
ಕೊಡುವ ಕರ್ಮಗಳೇ ಇಲ್ಲದಮೇಲೆ ಜೀವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ?
ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ಮವೇ ಮೋಕ್ಷಕೊಡುವುದು ಸುಳ್ಳು. ಇದರಿಂದ ಮೀಮಾಂಸಕರು
ಅನುಪಯುಕ್ತರೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಅಂತು ಬೌದ್ಧ, ಚಾರ್ವಾಕ,
ತಾರ್ಕಿಕ, ಸಾಂಖ್ಯ, ಮೀಮಾಂಸಕರು ಅನುಪಯುಕ್ತರಾದರು

ಆರನೆಯವರು ವೇದಾಂತಿಗಳು. ಅವರಾದರೋ ಜೀವನು ಬ್ರಹ್ಮ-
ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಅದಕ್ಕಿಂತ
ಇದು ಸಂತೋಷಕರ. ಈ ದುಃಖಮಯವಾದ ಸಂಸಾರ, ಪರಮಕ್ಷೇಶಕರ
ವಾದ ತಪಸ್ಸು, ಪುಣ್ಯ, ಪಾಪ, ಸ್ವರ್ಗ, ನರಕ ಅನುಭವಿಸುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವಾದರೆ ಪರಮಾನಂದಕರವೇ. ಆದರೆ ಅವರ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ
ಕರಚರಣಾದ್ಯವಯವಗಳಿಲ್ಲ; ಸುಖವಿಲ್ಲ; ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ; ಅಖಂಡ, ಅತಕ್ಕ, ಅನಾಚ್ಯ,
ಅಜ್ಞೇಯ, ನಿರಾಧಾರ. ಇಂಥ ಅವಲಕ್ಷಣಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು
ಯಾರು ಅಂಗೀಕರಿಸುವರು? ಇಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದು
ವುದು ಯಾರಿಗೂ ಬೇಕಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅಸಿದ್ಧವಾದ
ಷಣ್ಮತಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ವೇದಾದಿನೇಕ
ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ತತ್ಸಾಧನವನ್ನೂ,
ಉಪದೇಶಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮೋಕ್ಷ ಎಂದರೆ 'ಮುಚ್ಚಲ್ಪಮೋಕ್ಷಣೇ' ಎಂಬ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಎರಡು ಅರ್ಥವುಳ್ಳದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಂಧನಿವೃತ್ತಿಯು ಒಂದು. 'ಮುಕ್ತಿರ್ಹಿತ್ವಾನ್ಯಥಾರೂಪಂ ಸ್ವರೂಪೇಣ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ' ಅಂತ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವರೂಪಸುಖಾನುಭವವು ಎರಡನೇದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಖ ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೂರುವಿಧ. (೧) ಸಂಸಾರಸುಖ, (೨) ಸ್ವರ್ಗಸುಖ, (೩) ಮೋಕ್ಷಸುಖ. ಸಂಸಾರಸುಖವಾದರೋ ದುಃಖ-ಮಿಶ್ರಿತವಾದುದು, ಹೇಯವಾದದ್ದು. ಸ್ವರ್ಗಸುಖವಾದರೋ "ತೇ ಧರ್ಮಮಾಸಾಧ್ಯ ಸುರೇಂದ್ರಲೋಕಮತ್ನಂತಿ ದಿವ್ಯಾ ದಿವಿ ದೇವ-ಭೋಗಾಃ | ತೇ ತಂ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಂ ವಿಶಾಲಂ ಕ್ಷೀಣೇ ಪುಣ್ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ವಿಶಂತಿ" ಎಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ ಬಾಡಿಗೆಕೊಟ್ಟ ಬಂಗಲೆಯಂತೆ ಪುಣ್ಯ ಇರುವವರೆಗೂ ಅನುಭವಿಸಿ 'ಕ್ಷೀಣೇ ಪುಣ್ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಂ ವಿಶಂತಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಪ್ರಕಾರ ಪುನಃ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಅನಿತ್ಯವಾದದ್ದು. ಆದಕಾರಣ ಇದೂ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಲಾರದು. ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ದುಃಖವಿಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆಯೂ ದುಃಖಬಾರದೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸುಖವೆಂದರೆ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯ ನಾದ ಜೀವನಸ್ವರೂಪಸುಖವೇ. ಅದೇ ನಿತ್ಯವಾದದ್ದು. ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾದದ್ದು. ಏವಂಚ ಮೋಕ್ಷಶಬ್ದವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಲಾಗಿ ಏನು ಸಿದ್ಧಿಸಿತು? ಪ್ರಕೃತಿಬಂಧನಿವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪಸುಖಾವಿಭಾವ ಎಂತ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ವಸ್ತುತಃ ಸಾತ್ವಿಕರಾಗಿರತಕ್ಕ ಜೀವರು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪರೇ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ರತ್ನವನ್ನು ಒಂದು ತಟಾಕ ಅಥವಾ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಬಹುಕಾಲವಾದರೆ ಪಾಚಿ ಮುಂತಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಆವ್ರಿಯಮಾಣವಾಗಿ ಅದರ ಪ್ರಕಾಶ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದರಂತೆ ಜೀವ ಆನಂದಾತ್ಮಕನಾದರೂ ಆ ಆನಂದವು ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆವರಕವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಆವರಕಕ್ಕೆ ಕೆಲವರು ಪ್ರಕೃತಿ, ಮಾಯಾ, ಅವಿದ್ಯಾ, ಸಂಸಾರ, ಲಿಂಗದೇಹ ಎಂದು ಏನೇನೋ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಏನೇ ಇರಲಿ, ನಮ್ಮ ಆನಂದಾನುಭವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ-
 ಬಂಧವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಆ ಬಂಧನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದರೆ
 ಜಾತಿರತ್ನವು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ತೊಳೆದರೆ ಅದರ ಪ್ರಕಾಶ ಹೇಗೆ ವೇದ್ಯವಾಗು-
 ವುದೋ ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮ ಆನಂದಾನುಭವಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ-
 ಬಂಧವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು.

[ಮುಂದುವರಿಯುವುದು.]

ಯಾವುದರ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಯಾವುದರ ಪರಿತ್ಯಾಗದಿಂದ, ಬಂಧ-
ನಿರ್ಮುಕ್ತನಾಗುವೆಯೋ ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವೆನು. (೧೬)
ಕೇಳು! ಕರ್ಮ, ಅಕರ್ಮ, ವಿಕರ್ಮಗಳೆಂಬುವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದುವು. ಅಕರ್ಮ
ವೆಂದರೆ ಕರ್ಮಮಾಡದಿರುವಿಕೆ—ಕರ್ಮದ ಅಭಾವ. ವಿಕರ್ಮವೆಂದರೆ ವಿರುದ್ಧ
ಕರ್ಮ (ಮಾಡಬಾರದ ಕರ್ಮ), ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಕರ್ಮ
ವೆನಿಸುವುವು. ಕರ್ಮದ ದಿಶೆಯಿಂದ ಅಕರ್ಮ, ವಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿ
ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹಾಗೂ ವಿಕರ್ಮದಿಂದ, ಕರ್ಮ, ಅಕರ್ಮಗಳೆರಡೂ ವಿಲಕ್ಷಣ
ವೆಂದು (ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವುಗಳೆಂದು) ತಿಳಿಯಬೇಕು.
ಮತ್ತು ಅಕರ್ಮದಿಂದ ಕರ್ಮ, ವಿಕರ್ಮಗಳೆರಡೂ ಭಿನ್ನವಾದವುಗಳೆಂದು
ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕರ್ಮಾದಿಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಬಹು ಗಹನವಾದುದು. ವಿಮರ್ಶೆ
ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ನಿಜವನ್ನರಿಯಬೇಕು. ಕರ್ಮಾಕರ್ಮವಿಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಅನಂತರೂಪಿಯಾದ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಘಟಿಸುವುವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯದಿರು.
ಕರ್ಮಾದಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವೂ ನನ್ನ ಅಧೀನವೇ; ಇದು ಕರ್ಮ, ಇದು
ಅಕರ್ಮ, ಇದು ವಿಕರ್ಮವೆಂಬ ಕರ್ಮಸ್ವಭಾವವೂ ನನ್ನ ಅಧೀನವೆಂದು
ತಿಳಿ. (೧೭)

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಕೃಷ್ಣ! ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯಂತಿದೆ.
ಕರ್ಮಾದಿಗಳ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವು ಬಹು ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದು ಗಂಭೀರವೂ
ಆದುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸು, ದೇವ!

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅಹುದು, ಅರ್ಜುನ! ಇದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ
ಕೇಳಬೇಕಾದುದೇ ಸರಿ. ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಅವಶ್ಯಕತೆಯುಳ್ಳವಳಾದ
ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತಾನು ಮಾಡಿದರೂ, ತನಗೆ ಕರ್ಮ-
ಭಾವವನ್ನು ಎಂದರೆ ಅಕರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.—‘ಭಗವಂತನೇ
ಕರ್ಮನು; ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲ; ಕಿಂತು ಅವನ ಅಧೀನವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವ-
ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು.’ ಹೀಗೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಕರ್ಮವನ್ನು
ತಿಳಿಯುವಿಕೆ, ಅಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು. ಅಧೀನಕರ್ಮನಾದ
ಜೀವನಿಂದ ಯಾವ ಕರ್ಮವೂ ಮಾಡಲ್ಪಡದಿರುವ ಸ್ವಪ್ನಾದಿ ಅವಸ್ಥೆ

ಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಪರಮಾತ್ಮನು ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪರಾನಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ (ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ) ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನೂ ತನಗೆ ಭಗವದಧೀನವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಮಾಡುವ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಕರ್ಮವೇ ಕರ್ಮವು. ಇದರ ಪರಿತ್ಯಾಗವು ಅಕರ್ಮವು. ನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮವು ವಿಕರ್ಮವು. ಹೀಗೆ ತಿಳಿದವನೇ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯೆನಿಸುವನು. ಆತನೇ ನಿಜವಾಗಿ ಜ್ಞಾನೋಪಾಯವುಳ್ಳವನು, ಅವನು ಸ್ವಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಆಚರಿಸಿ, ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಸಾರಾಂಶ:— ಜೀವನಿಗೆ ಪರಾಧೀನಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನೂ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ವಿಹಿತವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕು. ಸರ್ವಕರ್ಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾಡದ ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ನಾನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಎಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿಸುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ವಿಧಿಬದ್ಧನಾದ ಜೀವನು 'ಕರ್ಮ' ನೆಂದೂ, ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು 'ಅಕರ್ಮ' ನೆಂದೂ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವರೆಂಬುದೂ ಪರ್ಮವಸಿತವಾಗುತ್ತದೆ. (೧೮)

ಅರ್ಜುನ—ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃತ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ತೊರೆದು ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಫಲವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಕರ್ತೃತ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿಹಿತ ಕರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸುವ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಫಲಕತ್ವವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಮಸಂಕಲ್ಪಾದಿಗಳ ಪರಿತ್ಯಾಗವೂ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನ ಸಕಲ ಕರ್ಮಾಂಶಗಳು, ಫಲೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೂ, ಈ ಕರ್ಮದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಇಂಥ ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವೆನೆಂಬ ಮುಂತಾದ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೂ, ರಹಿತವಾದವುಗಳೋ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನೂ ತನಗೆ ಅದರ ಅಭಾವವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವುದೆಂಬ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಯಾರ ಕರ್ಮಗಳು ದಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವೋ, ಅಂಥವನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯೆಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಅರ್ಜುನ— ಕಾಮಸಂಕಲ್ಪಗಳಿಂದಲೂ ವರ್ಜಿತವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಂತಾಯಿತೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ಇಲ್ಲ ; ಫಲದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಕು. ಇಂಥದೇ ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವೆನೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನೂ, ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಕರ್ಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಹುದು ; ಕರ್ತೃತ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಭಗವದಿಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದಾದ ಫಲವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವೆನೆಂಬ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರಬಹುದಲ್ಲವೇ ? ಅದನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕು. ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಫಲದಲ್ಲಿ ಸಹ ಆಸಕ್ತಿಯಿರಕೂಡದು. ನಿತ್ಯತೃಪ್ತನೂ, ಅನ್ಯಾಶ್ರಯಶೂನ್ಯನೂ ಆದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬನು ತಾನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗುವವನು, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ ; ಕರ್ಮಬಂಧಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (೨೦)

ಅರ್ಜುನ— ಹೇ ಸ್ವಾಮಿ ! ಈ ವಿಧದಿಂದ ಕರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಲು ಜೀವರು ಶಕ್ತರೇ ? ಕಾಮಸಂಕಲ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವಾವುದು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ಹೇ ಪಾರ್ಥ ! ಕಾಮಸಂಕಲ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕರ್ಮಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವರೂಪಗತವಾದ ಅಶಕ್ತತೆಯು ಜೀವರಿಗಿಲ್ಲ. ಯೋಗ್ಯಸಾಧನಗಳಿಂದ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಆ ಸಹಜಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂಥ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವೆನು, ಕೇಳು.* ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಚಿತ್ತ, ಈ ಎರಡನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತನ್ನ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮನೋನಿಗ್ರಹವೇ ಕಾಮಾದಿತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವು. ಮನೋನಿಗ್ರಹದಿಂದ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ

*ಸೂಚನೆ.— ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಚಿತ್ತಗಳೆಂಬವು ಅಂತಃಕರಣದ ವೃತ್ತಿಭೇದಗಳು. ಸಂಕಲ್ಪ, ವಿಕಲ್ಪಗಳೆಂಬ ವೃತ್ತಿಯು ಮನಸ್ಸೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಯಥಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಅಯಥಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ವೃತ್ತಿಯು ಚಿತ್ತವೆನಿಸುವುದು.

ತೊರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಷ್ಕಾಮನಾಗಿ ಶರೀರದ ಪೋಷಣೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ (ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಂದಾಗುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ) ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. (೨೧)

ಅರ್ಜುನ—ನಶವಾದ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಚಿತ್ತಗಳುಳ್ಳವನ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೇ ದೊರೆಯುವ ಲಾಭದಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಿರುವನು. ಇನ್ನಷ್ಟು ಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿರುವನು. ಸುಖ, ದುಃಖ, ಲಾಭಾಲಾಭಗಳೆಂಬ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಮಾರಿರುವನು. ಅವು ಯಾವುವೂ ತನ್ನ ಅಧೀನಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಅರಿತವನಾದ್ದರಿಂದ ಮನಃಖೇದವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ; ಎಂದರೆ ಮತ್ಸರವರ್ಜಿತನಾಗಿರುವನು.

ಅರ್ಜುನ—ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಮಾರಿದವನೆಂದರೇನು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಸಿದ್ಧಿ, ಅಸಿದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಹಿಗ್ಗುಕುಗ್ಗುಗಳಿಲ್ಲದವನೇ ದ್ವಂದ್ವಾತೀತನೆನಿಸುವನು. ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳವನು ಕರ್ಮ ಮಾಡಿಯೂ ಅದರಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (೨೨) ಫಲಸ್ನೇಹರಹಿತನೂ, ದೇಹಾದ್ಯಭಿಮಾನಹೀನನೂ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದವನೂ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿನಿವಿಷ್ಟವಾದ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನೂ ಮಾಡುವ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳು, ವಿಷ್ಣುಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ಬಂಧಕಫಲರಹಿತವಾಗುತ್ತವೆ. (೨೩)

ಅರ್ಜುನ—ವಿಷ್ಣುಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತವಾದ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನೆಂದರೇನು ? ಅನ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೇ ಸದಾ ವಿಷ್ಣುಧ್ಯಾನನಿರತನೆಂದರ್ಥವೇ ?

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ—ಹಾಗಲ್ಲ, ಅರ್ಜುನ! ಆತನು ವಿಷ್ಣುಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂದಮೇಲೆ ಅನ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದಿರುವುದು ಶಕ್ಯವೇ ? ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನನಿರತನಾಗಿರುವುದೆಂದರೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸುವೆನು, ಕೇಳು. ಆ ವಿಷ್ಣುಜ್ಞಾನನಿರತನು ಯಜ್ಞರೂಪ

ವಾದ ಒಂದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂದು ತಿಳಿ. ಅಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ, ತುಪ್ಪವೇ ಮೊದಲಾದ ಹೋಮದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಡುವ ಹೋಮಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮ (ವಿಷ್ಣು)ವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವನು. ಆ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೇ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಸ್ಥಿತಿ, ಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದುವೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಧೀನವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಧೀನವಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಅಭೇದದಿಂದ ವ್ಯವಹಾರವು. ಹೀಗೆಯೇ ಅಗ್ನಿ, ಹೋಮ, ಧ್ಯಾನಸಹಿತವಾದ ಕರ್ಮ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮಾಧೀನವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಪಿಸಿ ಆತನ ಪ್ರೀತಿಮಾತ್ರವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹವನಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪ್ರಾಪ್ಯನು; ಇದೇ ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನ ನಿರತತ್ವವು. ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಅನುಸಂಧಾನವುಳ್ಳವನು ವಿಷ್ಣುಜ್ಞಾನನಿರತವಾದ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನೆನಿಸುವನು. (೨೪)

ಅರ್ಜುನ—ಭಗವದಧೀನಕರ್ತೃತ್ವಾನುಸಂಧಾನಪೂರೈಕ, ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಮಾತ್ರವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಕರ್ಮಗಳೇ 'ಕರ್ಮ'ವೆಂದು ಕರ್ಮಸ್ವರೂಪವಿವರಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದೆನು. ಕರ್ಮಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು, ದೇವ!

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಪಾರ್ಥ! ಕರ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದನಂತರ ಅದರ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಯಜ್ಞಾದಿಭೇದದಿಂದ ಕರ್ಮವು ಬಹುಪ್ರಕಾರವಾದುದು. ಕೆಲವು ಯೋಗಿಗಳು ಭಗವದಪಾಸನೆ ಯನ್ನೇ ಯಜ್ಞವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ, ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರಾದಿಗಳೆಂಬ ಯಜ್ಞದಿಂದ (ವಿಷ್ಣು ಪೂಜಾತ್ಮಕಕರ್ಮದಿಂದ) ಯಜ್ಞನಾಮಕ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಜ್ಞನಾಮಕ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ (ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವತಂತ್ರ-ಕರ್ತೃತ್ವಾನುಸಂಧಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿ) ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. (೨೫) ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಸಿದ್ಧ ವಿಷಯಗಳ ದೇಶಿಯಿಂದ

ತೊರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಷ್ಕಾಮನಾಗಿ ಶರೀರದ ಪ್ರೋಷಣೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ (ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಂದಾಗುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ) ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. (೨೧)

ಅರ್ಜುನ—ವಶವಾದ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಚಿತ್ತಗಳುಳ್ಳವನ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೇ ದೊರೆಯುವ ಲಾಭದಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗಿರುವನು. ಇನ್ನಷ್ಟು ಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿರುವನು. ಸುಖ, ದುಃಖ, ಲಾಭಾಲಾಭಗಳೆಂಬ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಮೀರಿರುವನು. ಅವು ಯಾವುವೂ ತನ್ನ ಅಧೀನಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಅರಿತವನಾದ್ದರಿಂದ ಮನಃ-ಖೇದವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ; ಎಂದರೆ ಮತ್ಸರವರ್ಜಿತನಾಗಿರುವನು.

ಅರ್ಜುನ—ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಮೀರಿದವನೆಂದರೇನು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಸಿದ್ಧಿ, ಅಸಿದ್ಧಿಗಳಿಂದ ಹಿಗ್ಗುಕುಗ್ಗುಗಳಿಲ್ಲದವನೇ ದ್ವಂದ್ವಾತೀತನೆನಿಸುವನು. ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳವನು ಕರ್ಮ ಮಾಡಿಯೂ ಅದರಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (೨೨) ಫಲಸ್ನೇಹರಹಿತನೂ, ದೇಹಾದ್ಯಭಿಮಾನಹೀನನೂ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದವನೂ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು-ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿನಿವಿಷ್ಟವಾದ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನೂ ಮಾಡುವ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳು, ವಿಷ್ಣುಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ಬಂಧಕಫಲ-ರಹಿತವಾಗುತ್ತವೆ. (೨೩)

ಅರ್ಜುನ—ವಿಷ್ಣುಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತವಾದ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನೆಂದರೇನು ? ಅನ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೇ ಸದಾ ವಿಷ್ಣುಧ್ಯಾನನಿರತನೆಂದರ್ಥವೇ ?

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ—ಹಾಗಲ್ಲ, ಅರ್ಜುನ! ಆತನು ವಿಷ್ಣುಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂದಮೇಲೆ ಅನ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದಿರುವುದು ಶಕ್ಯವೇ ? ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನನಿರತನಾಗಿರುವುದೆಂದರೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸುವೆನು, ಕೇಳು. ಆ ವಿಷ್ಣುಜ್ಞಾನನಿರತನು ಯಜ್ಞರೂಪ

ವಾದ ಒಂದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವನೆಂದು ತಿಳಿ. ಅಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ, ತುಪ್ಪವೇ ಮೊದಲಾದ ಹೋಮದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಡುವ ಹೋಮಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮ (ವಿಷ್ಣು)ವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವನು. ಆ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೇ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳ ಸ್ಥಿತಿ, ಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದುವೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಧೀನವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಧೀನವಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಅಭೇದದಿಂದ ವ್ಯವಹಾರವು. ಹೀಗೆಯೇ ಅಗ್ನಿ, ಹೋಮ, ಧ್ಯಾನಸಹಿತವಾದ ಕರ್ಮ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮಾಧೀನವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಪಿಸಿ ಆತನ ಪ್ರೀತಿಮಾತ್ರವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹವನಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪ್ರಾಪ್ಯನು; ಇದೇ ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನ ನಿರತತ್ವವು. ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ಅನುಸಂಧಾನವುಳ್ಳವನು ವಿಷ್ಣುಜ್ಞಾನನಿರತವಾದ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನೆನಿಸುವನು. (೨೪)

ಅರ್ಜುನ—ಭಗವದಧೀನಕರ್ತೃತ್ವಾನುಸಂಧಾನಪೂರೈಕ, ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಮಾತ್ರವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಕರ್ಮಗಳೇ 'ಕರ್ಮ'ವೆಂದು ಕರ್ಮಸ್ವರೂಪವಿವರಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದೆನು. ಕರ್ಮಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು, ದೇವ!

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಪಾರ್ಥ! ಕರ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದನಂತರ ಅದರ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಯಜ್ಞಾದಿಭೇದದಿಂದ ಕರ್ಮವು ಬಹುಪ್ರಕಾರವಾದುದು. ಕೆಲವು ಯೋಗಿಗಳು ಭಗವದುಪಾಸನೆಯನ್ನೇ ಯಜ್ಞವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಬ್ರಹ್ಮನೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿಗಳೆಂಬ ಯಜ್ಞದಿಂದ (ವಿಷ್ಣುಪೂಜಾತ್ಮಕಕರ್ಮದಿಂದ) ಯಜ್ಞನಾಮಕ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಜ್ಞನಾಮಕ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ (ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವತಂತ್ರ-ಕರ್ತೃತ್ವಾನುಸಂಧಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿ) ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. (೨೫) ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಸಿದ್ಧವಿಷಯಗಳ ದೆಶೆಯಿಂದ

ನಿಯಮಿಸಿ ಆ ಸಂಯಮವನ್ನೇ ಭಗವತ್ಪೂಜೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವವೂ ಯಜ್ಞನಾಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನವೆಂದೂ ತಮಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರು, ನಿಷಿದ್ಧವಿಷಯಗಳಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹಿಂಬೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂಬ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು. ಇವರ ಇಂದ್ರಿಯನಿಯಮನವೂ ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣರೂಪವಾದುದೇ. ಬೇರೆ ಕೆಲವರು, ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ತಮ್ಮನ್ನೂ ಸಹ ಭಗವದಧೀನವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಶುಭ (ನಿಷಿದ್ಧವಲ್ಲದ) ವಿಷಯಗಳನ್ನು, ಭಗವತ್ಪೂಜೆಯೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ, ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಅದೇ ಯಜ್ಞವು. (೨೬).

ಅರ್ಜುನ—ಅದೆಷ್ಟು ಪ್ರಕಾರವಾದುದೋ, ಕೃಷ್ಣ ! ಯಜ್ಞವೆಂಬುದು? ಇನ್ನೂ ವಿವಿಧಗಳಾದ ಯಜ್ಞಗಳಿರುವುವೇ?

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ—‘ಕರ್ಮ’ ಎಂಬುದೆಲ್ಲವೂ ಯಜ್ಞರೂಪವಾದುದೇ! ಅದು ಅನಂತಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದು. ಮುಖ್ಯವಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಯೋಗಿಗಳು, ವಾಗಾದಿ ಪಂಚಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ, ಮನೋನಿಯಮನವೆಂಬ ಸಾಧನಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಗ್ನಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಭಗವದಧೀನತಾಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾದ ವಿವೇಕದಿಂದ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಡುವ ಹೋಮವು ಭಗವಂತನನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ಮುಟ್ಟುವುದು. (೨೭) ಆಜ್ಞಾದಿದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವವರು ದ್ರವ್ಯಯಜ್ಞರು, ಎಂದರೆ ದ್ರವ್ಯಯಜ್ಞವುಳ್ಳವರು. ಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ದೇಹಶೋಷಣಕರತಪಸ್ಸನ್ನು ಭಗವದರ್ಪಣಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವವರು ತಪೋಯಜ್ಞರು. ಯೋಗಯಜ್ಞರು ಧ್ಯಾನವನ್ನೇ ಭಗವತ್ಪೂಜೆಯೆಂದು ಅಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಷ್ಣುಪೂಜೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ವೇದಾದಿ-

ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುವವರು ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಯಜ್ಞರೆನಿಸುವರು. ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ವ್ರತಗಳುಳ್ಳ ಯತ್ನಶೀಲರಾದ ಕೆಲವರು ಶ್ರವಣಾದಿಗಳನ್ನು ಭಗವತ್ಪ್ರಜೆಯೆಂದು ಆಚರಿಸುವರು. ಇವರು ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞರೆನಿಸುವರು. (೨೮) ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಪರರಾದ ಕೆಲವು ಯೋಗಿಗಳು ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನಗಳ (ಉರ್ಧ್ವಾರ್ಧಗಣೆಂಬ ಮೇಲಿನ ಹಾಗೂ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ವಾಸಸಂಚಾರಗಳ) ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಿ, ಅಪಾನವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನೂ, ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಅಪಾನವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಎಂದರೆ ಶ್ವಾಸನಿರೋಧದಿಂದ ಕುಂಭಕಸ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಶ್ವಾಸನಿರೋಧವೇ ಭಗವತ್ಪ್ರಜೆಯು. (೨೯) ಮತ್ತೂ ಕೆಲವರು ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂಕೋಚಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ; ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ವಿಷಯಭೋಗಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಆಹಾರಾದಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಭಗವದರ್ಪಣಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ; ವಾಗಾದಿ-ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮನೋಭಿಮಾನಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ತಮ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾರೆ, ಎಂದರೆ ಅವರ ಅಧೀನತ್ವವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞಗಳುಳ್ಳವರಾದ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಯಜ್ಞವೇತ್ತೃಗಳೇ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು. (೩೦)

ಅರ್ಜುನ—ಯಜ್ಞಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದೆನು, ಪ್ರಭೋ! ಯಜ್ಞವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವವರಿಗೂ, ಮಾಡದವರಿಗೂ ಇರುವ ಫಲಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು.

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ—ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಾಗಿ ದತ್ತವಾದ ಹವಿಃಶೇಷವು ಅವೃತವೆನಿಸುತ್ತದೆ, ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರು (ಭೋಗಿಸುವವರು) ಎಂದರೆ ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವವರು ಅನಾದಿನಿತ್ಯನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅಯಜ್ಞನಿಗೆ, ಎಂದರೆ ಯಾವ ಯಜ್ಞವನ್ನೂ ಆಚರಿಸದವನಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಹ ಅಲ್ಪ ಸುಖವೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇ ಕುರುಶ್ರೇಷ್ಠ! ಸ್ವರ್ಗಾದಿಸುಖಪ್ರಚುರವಾದ ಅನ್ಯಲೋಕಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿ

ಯಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನವು ಸರ್ವಥಾ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿ. (೩೧) ಹೀಗೆ ಮಾನಸಿಕ, ವಾಚನಿಕ ಮತ್ತು ಕಾಯಕರ್ಭೇದದಿಂದ ಬಹುಪ್ರಕಾರಗಳಾದ ಯಜ್ಞಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡಿವೆ. ಎಂದರೆ ಆತನು ಸರ್ವಯಜ್ಞಭೋಕ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಆತನೇ ಆರಾಧ್ಯನು.

ಅರ್ಜುನ—ಯಜ್ಞಗಳು ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಾದಿರೂಪದಿಂದ ಬಹುವಿಧಗಳಾಗಿರಲು ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞವನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಕರ್ಮಾತ್ಮಕಯಜ್ಞವಾದ ಈ ಯುದ್ಧದಿಂದೇನು?

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ—ಇದೇನು, ಅರ್ಜುನ! ಹೀಗೆ ಶಂಕಿಸುವಿ? ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳೂ, ಮಾನಸಿಕ, ವಾಚನಿಕ, ಕಾಯಕರ್ಭೇದದಿಂದ ಕರ್ಮಾತ್ಮಕವಾದವುಗಳೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸ್ವವಿಹಿತಕರ್ಮರೂಪವಾದ ಯುದ್ಧವೇ ನಿನಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಯಜ್ಞವು. ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುವೆಯಾದರೆ ಅದರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಗತಿಯೆಂದು ತಿಳಿ. ಉಪಾಸನಾದಿ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞಗಳೂ ಕರ್ಮಾತ್ಮಕವೇ. ಆದರೂ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಬಿಡುವುದರಿಂದ ವಿಹಿತಧರ್ಮತ್ಯಾಗವೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಲ್ಲದೇ ಕರ್ಮತ್ಯಾಗವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳೂ ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟುವುವೆಂದು ತಿಳಿದು, ವಿಹಿತವನ್ನಾಚರಿಸಿ ಮುಕ್ತನಾಗು. (೩೨)

ಅರ್ಜುನ—ಉಕ್ತವಾದ ಬಹುವಿಧ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಯಾವುದು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಮುಖ್ಯ ಫಲವೇನು?

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ—ಭಿನ್ನರಾದ ತಾರತಮ್ಯೋಪೇತರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿರುವರು. ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾದ ಯಜ್ಞವು ಅವರವರಿಗೆ ಉಚಿತವಾಗುವುದು. ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಯಜ್ಞವು ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞಗಳ ಮುಖ್ಯ ಫಲವು ಜ್ಞಾನವೇ; ಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸಿದರೇ ಯಜ್ಞವು ಸಫಲವು. ಹೇ ಪರಂತಪ! ದೇವತೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಆಜ್ಞಾದಿ ದ್ರವ್ಯತ್ಯಾಗರೂಪವಾದ ಯಜ್ಞಕ್ಕಿಂತ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಏಕೆಂದರೆ, ಕರ್ಮಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ

ಉಪಾಸನಾದಿ ಅಂಗಸಹಿತವಾದ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮವೂ ಜ್ಞಾನಫಲದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. (೩೩) ಹೇ ಪಾರ್ಥ! ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವೇ ಫಲವಾದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಸಂಪಾದನೆಯೇ ನಿನ್ನ ಗುರಿಯಾಗಿರಲಿ. ತತ್ಪದರ್ಶಿಗಳಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸೇವಿಸಿ ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದರೆ ಜ್ಞಾನಜನಕವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಅವರಿಂದ ತಿಳಿ. (೩೪) ಜ್ಞಾನದ ಉದಯವಾಯಿತೆಂದರೆ ಈ ತೆರನಾದ ಬಂಧುವಿಷಯಕವಾದ ಮೋಹವು ಸರ್ವಥಾ ಉಂಟಾಗದು. ಹೇ ಪಾಂಡವ! ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುವೆಂದು ಮನಗಾಣುವಿ; ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುವಿ. (೩೫) ಯುದ್ಧವು ನಿನಗುಚಿತವಾದ ಯಜ್ಞವು. ಅದರಿಂದ ಪಾಪ ಬರುವುದೆಂಬ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಬಿಡು. ಎಲ್ಲವಿಧ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಿಗಳಿಗಿಂತ ಅತಿಶಯ ಪಾಪಕಾರಿಯಾದರೂ ಯಜ್ಞಲಭ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ನಾವೆಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಪಾರಗಾಣಿಸುವುದು. (೩೬) ಪ್ರಜ್ಞಲಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯು ಒಣ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು (ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು) ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡುವಂತೆ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯು (ಪ್ರಾರಬ್ಧೇತರ) ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. (೩೭) ಹೇ ಅರ್ಜುನ! ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಪವಿತ್ರವಸ್ತುವಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನೋಪಾಯವಾದ ಯೋಗವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸುವವನು ಬಹುಕಾಲಕ್ಕೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. (೩೮)

*ಸೂಚನೆ—ಅರ್ಜುನನು ಜ್ಞಾನಿಯಾದರೂ, ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನತೀರೋಭಾವದ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಉಪದೇಶವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಅರ್ಜುನನು ಬೇರೊಬ್ಬ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇವಿಸಲೆಂಬುದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ತಾತ್ಪರ್ಯವಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತಾನೇ ಮುಂದೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸುವುದರಿಂದ, ಶರಣಾಗತನಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ನಾನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆನೆಂಬುದೇ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಇತರ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳು ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ಸೂಚಿತಾರ್ಥವು.

ಹಾಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಮಾನವಾದ ಜ್ಞಾನದ ಪೂರ್ಣವಿಕಾಸವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಬೇಕು; ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏಕನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು; ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿರಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಇವು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವ ಅಂತರಂಗಸಾಧನಗಳು. ಜ್ಞಾನಲಾಭವಾಯಿತೆಂದರೆ ಪರಮಶಾಂತಿರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವು ಹೆಚ್ಚು ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೇ (ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದನಂತರ) ದೊರಕುವುದು. (೩೯) ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಸಾಧನ (ಯೋಗ) ಗಳ ಅಭಾವದಿಂದ ತದ್ವಿರೋಧಿಯಾದ ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನವೂ, ನರಕಾದಿ ಅನಿಷ್ಟಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುವು. ಅಜ್ಞಾನೂ, ಶ್ರದ್ಧಾರಹಿತನೂ, ಸಂಶಯಾತ್ಮನೂ ನಷ್ಟರಾಗುವರು. (ಅನರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು). ತತ್ತ್ವವಿಷಯಕವಾದ ಸಂಶಯವುನಿಗಾಗಿ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸುಖವೂ ಲಭಿಸದು; ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೇನು, ಆತನಿಗೆ ಸುಖವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲ. (೪೦) ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ, ಆತನಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳುಳ್ಳ, ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಕಲ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನನ್ನು, ಹೇ ಧನಂಜಯ! ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳೂ ಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಆತನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. (೪೧) ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ! ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಹೃದ್ಗತವಾದ ನಿನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಖಡ್ಗದಿಂದ ತುಂಡರಿಸಿ ಒಗೆದು, ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನರೂಪಯೋಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗು. ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗು. (೪೨)

ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

[ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟು, ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಫಲಕಾಮನಾದಿತ್ಯಾಗ-ಪೂರ್ವಕ ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತವಾದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮವಿಹಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವೆಂಬ ಕರ್ಮಯೋಗವು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕಾಮಸಂಕಲ್ಪವರ್ಜನ ಮತ್ತು ಉಕ್ತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳೆಂಬುವು ಕರ್ಮಯೋಗದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಎರಡು ಅಂಗಗಳು. ಅವುಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು.]

ಅರ್ಜುನ— ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ! 'ಯದೃಚ್ಛಾಲಾಭಸಂತುಷ್ಟನಾಗು, ಕಾಮಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಡು' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸುವುದರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನೂ, 'ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಹಿತಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸು' ಎಂಬುದರಿಂದ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಿರುವಿ. ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಒಂದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹೇಳು. ಸನ್ಯಾಸವೇ ಅಧಿಕವಾದರೆ ಅದನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುವೆನು ; ತದ್ವಿರೋಧಿಯಾದ ರಾಗ ದ್ವೇಷ ಯುತವಾದ ಯುದ್ಧರೂಪಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದೇನು ? ಸನ್ಯಾಸವು ಯತ್ಯಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೂ ಯೋಗವು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಶಸ್ತವಲ್ಲವೇ ? ಸನ್ಯಾಸ ಯೋಗಗಳೆರಡೂ ಒಬ್ಬನಲ್ಲಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅಯುಕ್ತವೆನಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಣಯಮಾಡಿಕೊಡು, ದೇವ ! (೧)

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ—ಮೊದಲು, ಸನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಯೋಗಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಸನ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಕರ್ಮತ್ಯಾಗವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸನ್ಯಾಸಪದವು ಯತಿಪರವಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಯೋಗವೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯೋಗಪದವು ಗೃಹಸ್ಥಪರವೂ ಅಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಕಾಮಾದಿ-ವರ್ಜಿತ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವೆಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಈ ಪದಗಳು

ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಎರಡೂ ಮಿಳಿತವಾಗಿಯೇ (ಕೂಡಿಕೊಂಡೇ) ಆತ್ಮಂತಿಕಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು (ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು) ದೊರಕಿಸುತ್ತವೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಸಹ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾಮಕ್ರೋಧದ್ವೇಷಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದೆಂಬ ಸನ್ಯಾಸಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಭಗವದರ್ಪಣಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವುದೆಂಬ ಕರ್ಮಯೋಗವು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸುವುದು. ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದುದು, ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವಾಕ್ಯವನ್ನು ವಿವಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಡಿದ ನಿರೂಪಣೆಯು. ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯು ಸರ್ವಥಾ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. (೨)

ಅರ್ಜುನ—ಸನ್ಯಾಸವು ಯತಿಪರವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವಾವುದು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಸನ್ಯಾಸಶಬ್ದಾರ್ಥವು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ; ನಾನು ಹೇಳಿರುವೆನು. ಕಾಮಾದಿತ್ಯಾಗರೂಪವಾದ ಮನೋಭಾವವೇ ಸನ್ಯಾಸವು. ಅದರೂ ಅದು ಮುಕ್ತಿಸಾಧಕವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಪುನಃ ಅದರ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುವೆನು. ದ್ವೇಷ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನು (ಉಪಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಪರಿತ್ಯಾಗಿಯೂ) ನಿತ್ಯಸನ್ಯಾಸಿಯೆನಿಸುವನು. ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿವೃದ್ಧರಹಿತನಾದ ಪುರುಷನು (ಸನ್ಯಾಸಿಯು) ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಕರ್ಮಬಂಧದಿಂದ (ಅತವನ ಸಂಸಾರದಿಂದಲೂ) ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವನು. (೩)

ಅರ್ಜುನ—ವಿಷಯವೈರಾಗ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ವೈರಾಗ್ಯಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದೇ ಕಾಮಾದಿವರ್ಜನರೂಪಸನ್ಯಾಸವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸವು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂದು ಸಾರಿ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಭ್ರಾಂತರೆಂದು ನಿದಿಿಸುವ ಶ್ರುತಿ ಸ್ತೋತ್ರ

ಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಿರಲು ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕರ್ಮಯೋಗವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಹೇಳುವ ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮೆಚ್ಚಲಿ ಸ್ವಾಮಿ !

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಸನ್ಯಾಸದಂತೆ ಕರ್ಮಯೋಗವೂ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವೆಂದು ತಿಳಿ. ಸಾಂಖ್ಯವೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನವು; ಯೋಗವೆಂದರೆ ಭಗವದರ್ಪಣಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವುದು. ಇವೆರಡೂ ಸಾಧ್ಯಸಾಧನರೂಪಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವುಗಳು. ಯೋಗದಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಅವಿವೇಕಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆರಡನ್ನು ಸಾಧ್ಯಸಾಧನ-ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಸ್ತುಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಪಂಡಿತರಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸಯುಕ್ತವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗವೇ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ದೊರಕಿಸುವುದೆಂದು ತಿಳಿ. ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ ಕರ್ಮಿಗಳ ನಿಂದೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವೆಂಬ ಯೋಗದ ನಿಂದೆಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸದಿರು. ಧ್ಯಾನಾದಿಪ್ರಚುರಜ್ಞಾನೋಪಾಯವುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವನ್ನಾಗಲಿ, ಕರ್ಮಪ್ರಾಚುರ್ಯವುಳ್ಳ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನಾಗಲಿ, ಯಾವುದೊಂದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವವನು ಸಹ ಎರಡರ ಫಲವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹೊಂದುವನು. (೪).

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ! ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಗಳೆರಡೂ ಒಂದು ಫಲಕ್ಕೆ (ತತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ) ಸ್ವತಂತ್ರಕಾರಣಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗುವುದಲ್ಲದೇ ಕರ್ಮಯೋಗಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಸಾಧನತ್ವವು ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಜ್ಞಾನಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವ ಭಗವತ್ಸ್ಮರೂಪಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂಬ ಫಲವು ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಂದಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗ, ಕರ್ಮಮಾರ್ಗಗಳ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರುವೆನಷ್ಟೆ. ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವು ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನರಹಿತವಾದುದಲ್ಲ; ಅಪ್ರಚುರಕರ್ಮವುಳ್ಳದ್ದು. ಭಗವದರ್ಪಣಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಹಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವುದೆಂಬ ಯೋಗವು ಉಭಯಮಾರ್ಗಗಳಿಗೂ ಸಮಾನವೇ.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳೂ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ, ಕರ್ಮ-
ಯೋಗಗಳೆಂದು ಯೋಗಶಬ್ದ ಘಟಿತವಾಗಿಯೇ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.
ಯೋಗದಿಂದಲೇ ತತ್ವಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಿಯು. ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳು
ಹೀಗೆ ಸಾಧ್ಯಸಾಧನಭಾವಯುಕ್ತವಾದವುಗಳೆಂದು ತಿಳಿದವನೇ ಯಥಾರ್ಥ
ವನ್ನರಿತವನು. ಕಾಮಾದಿವರ್ಜನರೂಪಸನ್ಯಾಸವು ಉಭಯಮಾರ್ಗಸ್ಥ
ರಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕವು. ಜ್ಞಾನಯೋಗಿಗಳೇ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಲ್ಲ. ಸನ್ಯಾಸ
ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳೆಂಬುವು ಅಧಿಕಾರಿಭೇದದಿಂದ ಭಿನ್ನಜೀವರಿಗೆ
ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕಮಾರ್ಗಗಳೂ ಅಲ್ಲ. ಕಿಂತು, ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿ
ಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಭಿನ್ನಧರ್ಮಗಳು. ಎರಡೂ ಮಿಳಿತವಾಗಿಯೇ ತತ್ವ
ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಫಲಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಯತ್ಯಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೆ ಸಾಂಖ್ಯ-
ಪದೋಕ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವೆಂದೂ, ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ,
ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಯೋಗಪದೋಕ್ತವಾದ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವೆಂದೂ, ಜ್ಞಾನ
ದಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿಯುವರು—ಪಂಡಿತರಲ್ಲ. ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ
ಜ್ಞಾನಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ, ಯತಿಗೆ (ಜಪ-ಧ್ಯಾನಾದಿ) ಕರ್ಮಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ,
ಉಭಯರಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಯೋಗಗಳ ಸಮಾವೇಶವನ್ನೂ ತಿಳಿಯು
ವವನೇ ನಿಜವನ್ನರಿತವನು. ತಿಳಿದೆಯಾ? ಅರ್ಜುನ! ಇನ್ನೂ ಸಂದೇಹ
ವಿದ್ದರೆ ಕೇಳು. (೫).

ಅರ್ಜುನ—ಸನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನರಿತೆನು,
ದೇವ! ತತ್ವಜ್ಞಾನಲಾಭಕ್ಕೆ ಎರಡೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರಲು ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕಿಂತ
ಯೋಗವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ, ಅದು ಹೇಗೆ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಸನ್ಯಾಸವು ಯೋಗಕ್ಕಿಂತ ಅವರ (ಕಡಿಮೆ—ಅಧಮ)
ವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಸನ್ಯಾಸವು ಯೋಗ-
ಯುಕ್ತವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಎಂದರೆ ಈಶ್ವರಾರ್ಪಣಬುದ್ಧಿಯುಕ್ತವಿಹಿತಾಚರಣೆ
ಯಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರದಿದ್ದರೆ, ನರಕಾದಿ ಅನರ್ಥಕ್ಕೇ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.
ಸ್ವವಿಹಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವಿಲ್ಲದ ಕೇವಲಸನ್ಯಾಸವು, ವಿಹಿತಪರಿತ್ಯಾಗ
ವೆಂಬ ದೋಷದಿಂದ ನರಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾಮಾದಿರಹಿತ
chapter8

ನಾದವನು (ಸನ್ಯಾಸಿಯು) ಯೋಗಯುಕ್ತನಾದರೆ (ಸ್ವವಿಹಿತಕರ್ಮಾ-
ಚರಣಪರನಾದರೆ) ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಯೋಗ
ವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ; ಇದ್ದರೆ ಮುಕ್ತಿಯುಂಟು ಎಂಬ (ಅನ್ವಯ-
ವ್ಯತಿರೇಕರೂಪ) ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಯೋಗದ ಅಧಿಕೃತವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.
ಕಾಮಾದಿವರ್ಜನಸನ್ಯಾಸವು ವಿಷ್ಣ್ವರ್ಪಿತವಿಹಿತಾನುಷ್ಠಾನವೆಂಬ ಯೋಗ-
ರೂಪತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದದಿದ್ದರೆ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಜುನ—ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗರೂಪತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಾದರೆ
ಸನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವುದಾದರೂ
ಏಕೆ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾದ ಸನ್ಯಾಸವು ಯೋಗದಲ್ಲಿನ
ಅವಾಂತರಪ್ರಭೇದವೇ ಸರಿ. ಸನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಯೋಗಗಳು ಮಿಥ್ಯ
ವಾಗಿಯೇ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೂ ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ,
ಕುರುವಂಶಸಂಭೂತರಾದ್ದರಿಂದ, ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳಂತೆ ಪಾಂಡುವಿನ
ಪುತ್ರರಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಾದಿಗಳೂ ಕೌರವರೇ ಆದರೂ, ದುರ್ಯೋಧನಾದಿ
ಗಳನ್ನು ಕೌರವರೆಂದೂ, ಯುಧಿಷ್ಠಿರಾದಿಗಳನ್ನು ಪಾಂಡವರೆಂದೂ ಕರೆಯು
ವಂತೆ, ಸನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಯೋಗಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿರೂಪಣೆಯೂ
ಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. (೬).

ಅರ್ಜುನ—ಯೋಗಯುಕ್ತವಾದ ಸನ್ಯಾಸವು ಮಹಾಫಲಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ
ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನೂ ಕೇಳಲಪೇಕ್ಷಿಸುವೆನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಈಶ್ವರಾರ್ಪಿತವಿಹಿತಾಚರಣೆಯಿಂದ ಅಂತಃಕರಣವು
ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು
ವಶವರ್ತಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲವಾದ
ಮನೋಯೋಗವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ; ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಭಗವದಪರೋಕ್ಷವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥವನು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿದ್ದು
chapter 8

ವನು. (೭). ಯೋಗಯುಕ್ತನಾದ ಜ್ಞಾನಿಯು, ರೂಪಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿ, ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಿ, ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಲಿ, ಮೂಸಿ ನೋಡಲಿ, ಭಕ್ಷಣಮಾಡಲಿ, ಸಂಚರಿಸಲಿ, ಮಲಗಲಿ, ಉಸಿರಾಡಲಿ, ಮಾತಾಡಲಿ, ಮಲಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡಲಿ, ಹಿಡಿಯಲಿ, ಕಣ್ಣು ಬಿಡಲಿ, ಮುಚ್ಚಲಿ, ಯಾವುದೇ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಅಥವಾ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡಲಿ, ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಶ್ರೀ ಹರಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತಗಳಾಗಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತವೆಂದೂ, ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವನು. (೮-೯). ಯಾರು, ಫಲಕಾಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಸ್ವಪೂಜಾತ್ಮಕಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಧೀನಕರ್ತನಾದ ತನ್ನಿಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆಂಬ ಅನುಸಂಧಾನವುಳ್ಳವನಾಗುವನೋ, ಅವನು, ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕಮಲಪತ್ರದಂತೆ, ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಕರ್ಮಫಲ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸ ಯೋಗಗಳೆರಡೂ ಮಿಳಿತವಾಗಿಯೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧಕಗಳೆಂಬುದು ಉಪಚಾರೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ; ನಿಯಮವೆಂದು ತಿಳಿ. (೧೦). ಯೋಗಿಗಳ ಆಚಾರವೂ ಈ ನಿಯಮವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅವರು, ದೇಹದಿಂದಲೂ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಕಾಮಾಹಂಭಾವ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಭಿಮಾನಗಳಿಲ್ಲದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೂ ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗಾಗಿ, ಫಲಾಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. (೧೧) ಕರ್ಮಫಲಾಶೆಯನ್ನೂ ಕಾಮಾದಿಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟವನು (ಸನ್ಯಾಸಿಯು) ಭಗವದರ್ಪಣಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಹಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವೆಂಬ ಯೋಗವುಳ್ಳವನಾದರೆ, ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು (ಸ್ವರೂಪಾನಂದದ ಅವಿಭಾವರೂಪವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಯೋಗಹೀನನು, ಕ್ಷುದ್ರಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗುವನು; ಸನ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲದೇ ಅಶಿಶಯವಾಗಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ತೊಳಲುವನು. (೧೨).

“ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನದೊ ನಃ”

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೪—ಡಿಸೆಂಬರ್	ಸಂಚಿಕೆ ೨
------------	---------------	-------------

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ

ಬೆಂಗಳೂರು 2

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

			ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	....	....	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	....	....	೨
ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ	....	....	೫
—ಶ್ರೀ ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಆಚಾರ್ಯ			
ಮೋಕ್ಷ—ತತ್ವಾಧನ	....	....	೯
—ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ಬಿಂದುಮಾಧವಾಚಾರ್ಯ			
ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು	....	....	೧೨
—ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ. ಗುಂಡೂರಾವ್			
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದ	....	....	೧೦೯-೧೩೨
—ಶ್ರೀ ಭೀಮರಾವ್, ದಾವಣಗೆರೆ			

*****

ಚಂದಾದಾರರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ—

ಈ ವರೆಗೆ ತಾವುಗಳೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತ ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ತಮಗೆಲ್ಲ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಅನುಭವದಿಂದ, ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ, ಈ ಐದನೆಯ ಸಂಪುಟದ ವರ್ಗಣಿಯನ್ನು ಇನ್ನು ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಕಳಿಸಿ ಸಹಕರಿಸಿರೆಂದು.

ಹಿಂದೆ ಅನೇಕರು, ವರ್ಷವೂ ಸಂಚಿಕೆ ಪಡೆದು ಹಣ ಕಳಿಸದೆ ಇದ್ದು, ಕೊನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ವಿ. ಪಿ. ಕಳಿಸಿದರೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ವಾಪಸು ಕಳಿಸಿ ನಮಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ತೊಂದರೆಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಈ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಮನುತೆಯಿರಲಿ.

—ಸಂ.

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೊ ನ:’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

“ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ರಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕ:”

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೪—ಡಿಸೆಂಬರ್	ಸಂಚಿಕೆ ೨
------------	---------------	-------------

ಪ್ರಾಸಾದಿಕನಾಣೀ

ವೇದಪೀಠ ವಿರಿಂಚಿಭವಶಕ್ರಾದಿಸುರವಿಜ್ಞಾನದಾಯಕ
ಮೋದಚಿನ್ಮಯಗಾತ್ರ ಲೋಕಪವಿತ್ರ ಸುಚರಿತ್ರ
ಛೇದಭೇದವಿಷಾದಕುಟಿಲಾಂತಾದಿನುಧ್ಯವಿದೂರ
ಆದಾನಾದಿಕಾರಣ ಬಾದರಾಯಣ ಪಾಹಿ ಸತ್ಪ್ರಾಣ ||

—ಶ್ರೀ ಹರಿಕಥಾನ್ಯತಸಾರದಿಂದ

॥ 'श्रीपतिर्मानदो नः' ॥

ಸಂವಾದಕೀಯ

ಶ್ರೀ ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರದ ಪರೀಕ್ಷೆ

ಶ್ರೀಶ್ರೀಮದಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷಾಚಾರ್ಯರವರ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ದಿವ್ಯನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿಯಿಂದ (ನವೆಂಬರ್ ೬, ೭, ೮, ೯, ೧೦ ತಾರೀಖು ಗಳಲ್ಲಿ) ಪೂರ್ಣಿಮಾಪೂರ್ತಿ, ಜ್ಞಾನಸತ್ರವು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆದು, ಶ್ರೀವಿಜಯರಾಯರ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಚೀಕಲಪರಿಯು ಚಿಕ್ಕಬದರಿ ಎಂದ ಶ್ರೀಮೋಹನದಾಸಾರ್ಯಾದಿಗಳ ಮಾತು ಅನ್ವರ್ಥಕವಾದುದೆಂದು ನಮಗೆಲ್ಲ ದೃಢವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಭಂಡಾರಕೇರಿಮಠದ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯಮುನಿಗಳು, ಶ್ರೀವಿಜಯ-ದಾಸರವರು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಪ್ರಣವಾದಿಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ವಿಜಯದಾಸರವರು ಅನನ್ಯಸಾಧಾರಣವಾದ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೃಶ್ಯವು ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಅನೇಕ ಭಕ್ತರು ಕಂಡು ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ಶ್ರೀವಿಜಯಧ್ವಜತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಕಣ್ವತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕೂತು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಭಾಗವತಾದಿಮಹಾಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ನಮಗೆ, ಶ್ರೀಗಳವರು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತತ್ತ್ವ-ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾಠಹೇಳಿ ಮಂಗಳಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ಶ್ರೀವಿಜಯಧ್ವಜತೀರ್ಥರನ್ನು ಕಂಡಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿತಲ್ಲದೆ, ಶ್ರೀವಿಜಯರಾಯರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹವಣಿಸಿದ್ದ ಜ್ಞಾನ ಸ ತ್ರ ವು ವಿಜಯದ ಧ್ವಜವನ್ನೇ ಪಡೆಯಿತೆನ್ನಿಸಿತು.

ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಹಗಲುವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಗೋಪೀನಾಥದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ದೇಹ, ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಪಾವಿತ್ರವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು, ಸಾಯಂಕಾಲದವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಮೋಘಉಪನ್ಯಾಸದ ಶ್ರವಣಮಾಡಿಸೋಣದರಿಂದ, ಮುಂದೆಯೂ ಉತ್ತಮಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಸಾಧನವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಲ್ಲದೆ ವಿದ್ವಜ್ಞನರಿಂದ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಸರ್ವಮೂಲ-ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಾರಾಯಣವೂ, ಉಪನ್ಯಾಸಗಳೂ, ಪುರಾಣಾನುವಾದಗಳೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕರುಣೆಯ ಹಿರಿತನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಸುಮಾರು ೫೦೦ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನರು ಆ ೫ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಹಂಬಲಗಳನ್ನು ತೊರೆದಿರುತ್ತಿದ್ದುದು ನಮಗೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು.

ಶ್ರೀಗಳವರು ತಮ್ಮ ಉಪನ್ಯಾಸಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರೇ ಮೊದಲಾದ ಹರಿದಾಸರುಗಳು ದೇವಾಂಶರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ; ಆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಕೃತಿಗಳು ಪಂಡಿತರಿಗೂ ಬೇಕಾದ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮಹಾಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ; ಆದುದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರೆಲ್ಲ ಆ ಮಹಾಮಹಿಮರ ಕೃತಿರತ್ನಗಳನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕರುಣ ಪಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಿಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೊನೆಯದಿನ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ನಾವಿತ್ತ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನೂ, ಅವರ ಶಿಷ್ಯವಾತ್ಸಲ್ಯಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಕರ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ಪುನಃ ನಾವಿತ್ತಿದ್ದ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಕೈಲಿತ್ತು, “ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಯಾರು ೧೬ ಸಂಧಿ ಹರಿಕಥಾವೃತ್ತಸಾರವನ್ನು ಅರ್ಥಾನುವಾದದೊಡನೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ೨೫ ರೂ. ಗಳಂತೆ ಸಂಭಾವನೆಕೊಡುತ್ತೇವೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗಲೇ ಗೋಪಾಲ-ದಾಸರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ’ತಲೂ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಸಭೆ ಯಲ್ಲಿನವರೆಲ್ಲ, ಶ್ರೀಗಳವರು ಹರಿದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮೇಯಾನುವಾದ

ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಅದೆಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮನಗಂಡಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಜಯಜಯಶಬ್ದದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಂತೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ದೊರೆತಂತಾಗಿ, ಶ್ರೀಗಳವರಂತಹ ಮಹಾಭಾಗವತರ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಮೈಯ್ಯುಬ್ಬಿ, “ಶ್ರೀಗಳವರು ಯಾರ್ಯಾರಿಗೆ ೨೫ ರೂ. ಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀವಿಜಯ ದಾಸಾರ್ಯರೂ ೨೫ ರೂ. ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾರೆಂದೂ ಒಟ್ಟು ೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೊಡುವವರು ಅರ್ಹರಾಗಲೆಂದೂ ಹೇಳಿ ನಮ್ಮ ಸಂತೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ನಂತರ ಶ್ರೀಗಳವರು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ದಿನವಾದ ಆ ದಿನದ ಉಪಸಂಹಾರಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಸತ್ರಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಮಾಧ್ವಜನಸಮುದಾಯದ ಐಕಮತ್ಯಕ್ಕೆ ಇವುಗಳು ಬಹು ಸಾಧಕಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ತುಂಗಭದ್ರೆಯ ಮಂಗಳತರಂಗಗಳಿಂದ ದೇವತಾವಾಸಯೋಗ್ಯವಾದ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರವರೂ ಶ್ರೀಶ್ರೀಪಾದರಾಜರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀಅಶ್ವತ್ಥನಾರಾಯಣಾಭಿನ್ನು ಶ್ರೀನರಸಿಂಹದೇವನೂ ನಮಗೆಲ್ಲ ಮಂಗಳಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದಾರೆ; ಇದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಇನ್ನೂ ೨ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಸತ್ರವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಮುಂದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿರೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಶಿಷ್ಯೋದ್ಧಾರಕನಾದ ಮನೋನೈರ್ಮಲ್ಯವು ಅದೆಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನದೆಂದು ನಮಗೆಲ್ಲ ಅಪೂರ್ವಪ್ರಮೋದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ನಮಗೆ ಉದ್ಧಾರಕರಾಗಿ ದಯಮಾಡಿಸಿದ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಹಾರ್ದಿಕನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಜ್ಞಾನಸತ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕರಾದ ಅನೇಕ ಭಕ್ತರನ್ನೂ ಅಭಿನಂದಿಸಿದನಂತರ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಅಶೇಷ ಭಕ್ತವರ್ಗಕ್ಕೆ ಫಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ಹರಿಯ ವಿಶೇಷಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ

ಲೇಖಕರು :

ನ್ಯಾಯ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ವಾನ್, ಕನ್ನಡಪಂಡಿತ, ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನಂ
ಶ್ರೀ ಎಫ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಒ.ಎಲ್.

ಲೇಖಾಂಕ ೨

ಪುರಂದರರ ಸಮಕಾಲದ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರ
ದೇವರನಾಮಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದುದಾಯಿತು. ಈಗ
ಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯರ ನಾಮಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ
ವಿಮರ್ಶಿಸೋಣ.

ಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯರು, ಅವರ ನಂತರದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳ
ನುಡಿಯಂತೆ ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಾರದರೇ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ
ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದವರು. ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಗಾರುಡಪುರಾಣ
ವಚನವನ್ನೂ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಉದಹರಿಸುವರು—

ನಾರದೋ ವಿಷ್ಣು ಸೇವಾರ್ಥಂ ವಾಯ್ವಾವೇಶಯುತೋಽಜನಿ
ಪುರಂದರ ಇತಿ ಖ್ಯಾತಃ ತತ್ತ್ವಮಾರ್ಗಂ ಪ್ರದರ್ಶಯನ್ ||

ಶುದ್ರಯೋನೌ ಚ ಸಂಜಾತಃ ನಾರದಃ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಿನಿ |

ತದ್ವೋಷಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ ರುದ್ರಚೋದಿತಮಾನಸಃ ||

ನಾನಾವಿಧಾಂ ಪದ್ಯಮಾಲಾಂ ವಿಷ್ಣೋರರ್ಥಪ್ರಕಾಶಿಕಾಂ |

ಚಕಾರ ವಿಠಲಪ್ರೀತ್ಯೈ ದುಃಖಪ್ರಾರಬ್ಧಮೋಕ್ಷಣೇ ||

ನಾರದರೇ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ವಾಯ್ವಾವೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿ
ದವರಾಗಿ ತತ್ತ್ವಮಾರ್ಗಪ್ರದರ್ಶಕರಾಗಿ ಪುರಂದರರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ

ಜನಿಸಿದರು. ನಾರದರು ಹಿಂದಿನ ಹುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಆ ದೋಷವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ರುದ್ರದೇವರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ದುಃಖಪ್ರಾಶ್ನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ವಿಠಲನಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವ ಅನೇಕವಿಧವಾದ ಪದ್ಯಮಾಲೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಹರಿದಾಸರ ಜೀವನಮಟ್ಟವನ್ನು ಅಳಿಯುವಾಗ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯರ ವಿದ್ಯಾ ಮತ್ತು ಉಪದೇಶಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯಸ್ವಾಮಿಗಳೇ ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ “ದಾಸರೆಂದರೆ ಪುರಂದರ ದಾಸರೈಯಾ” ಎಂದು ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪರರಿಗೆ ಉಪದೇಶವಷ್ಟೇ ಮಾಡದೆ ತಾವೂ ಆಚರಿಸಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿದ್ದ ಪುರಂದರ-ದಾಸಾರ್ಯರು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಮಹೋಪಕಾರಮಾಡಿರುವರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ.

ಇವರ ಕೃತಿಗಳು “ಪದಪಂಚಲಕ್ಷಕೆ ತ್ರಿಪಾದವೇ ನ್ಯೂನವಿರಲು” ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾಲ್ಕುಕಾಲು ಲಕ್ಷವಾದ್ದರಿಂದ ದಾಸ-ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೊಂದು ರೂಪುರೇಖೆ ದೊರೆತು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸರಿದೂಗುವಂತಾಗಿ ‘ಪುರಂದರೋಪನಿಷತ್’ ಎಂದು ಗುರುವರ್ಯರಾದ ಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯರಿಂದಲೂ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಾನ ದೊರೆತುದು ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯರಿಂದಲೇ.

ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯರ ಕೃತಿಗಳು ದೇವರನಾಮಗಳಿಂದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಗೀತಕ್ಕೂ ಮೂಲಸ್ತಂಭಗಳಾಗಿ ಅವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂದಿನವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಿಚಾರ, ನೀತಿ, ಉಪದೇಶ, ಕಥಾವರ್ಣನೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಣ್ಣದಾದ ಒಂದು ಉಗಾಭೋಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಗುಣವಾಗಿ ಗಣಪತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಶ್ರೀಹರಿಯ ವರೆಗೆ ಆಯಾಯಾ ದೇವತಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಗಾಗುವ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವರು !

ಸತತ ಗಣನಾಥ ಸಿದ್ಧಿಯನೀವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ
ಮತಿ ಪ್ರೇರಿಸುವಳು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿ
ಮುಕ್ತಿಪಥಕೀವ ಮನ ಮಹರುದ್ರದೇವರು
ಭಕ್ತಿದಾಯಕಳು ಸಿರಿಭಾರತೀದೇವಿ
ಯುಕ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವನಜಸಂಭವನರಸಿ
ಸತ್ಕರ್ಮಗಳ ನಡೆಸಿ ಸುಜ್ಞಾನಮತಿಯಿತ್ತು
ಗತಿಪಾಲಿಸುವ ನಮ್ಮ ಪವಮಾನನು
ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಆನಂದಸುಖವನೀವಳು ರಮಾ
ಭಕ್ತಜನರೊಡೆಯ ಸಿರಿ ಪುರಂದರವಿಠಲನು
ಸತತ ಇವರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೃತಿಯ ನಡೆಸುವನು

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಉಪಾಸನಾರೂಪವಾದ ಕಾರ್ಯವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಗಣಪತಿಯೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗುವಂತೆ ಪಾರ್ವತಿಯೂ, ಮುಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಯಾಗುವಂತೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರುದ್ರದೇವರೂ, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಭಾರತೀದೇವಿಯೂ, ಶಾಸ್ತ್ರಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯೂ, ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕಹರಿಸ್ತ್ರೀಯಾದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಗತಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆನಂದಸುಖವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಮಾದೇವಿಯೂ ಉಪಾಸಕನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ನಿಂತು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಮುಮುಕ್ಷುವಿನ ಸಕಲಸಾಧನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುವನೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಸಾರಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಶ್ರೀದಾಸಾರ್ಯರು ಈ ಉಗಾಭೋಗದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಭೂತರಾದ ಈ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರಿವಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಉಪಾಸಿಸ

ಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನೂ, ಅವರ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ನಮಗಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ, ಅದೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಕ್ತಿ-ಬೋಧಕನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಾರ್ಯವೇ ಎಂದೂ ಲಲಿತವಾಗಿ ಸುಗಮವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಸತ್ಯ ಜಗತ್ತಿತ್ತು, ಪಂಚಭೇದವು ನಿತ್ಯ, ಶ್ರೀಗೋವಿಂದನ ಕೃತ್ಯವ(ಮಹಾತ್ಮೆ)ರಿತು ತಾರತಮ್ಯದಿ ಕೃಷ್ಣನೇ ಅಧಿಕ (ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು) ಎಂದು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆಯೇ “ವಿದಿತದೈವಗಳೆಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಹಿಂದೆ” “ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಹರಿಯೇ ಪರದೇವತೆ” ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಮನದಟ್ಟುಮಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಏಕಾಂತಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀಭಾರತೀಪತಿಗಳ ಅನುಗ್ರಹವು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಅತಿಮುಖ್ಯವೆಂಬ ತತ್ತ್ವವನ್ನು “ಹರಿಯ ಮತವೇ ಹನುಮನ ಮತವು” ಎಂದು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತ್ರಿವಿಧ ಜೀವರಲ್ಲಿ ಅವರವರ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂಬ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು “ಬೇವು ಬೆಲ್ಲದೊಳಿಡಲೇನು ಫಲ ಹಾವಿಗೆ ಹಾಲೆರದೇನು ಫಲ” ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಗುರೂಪದೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಅಪರೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ; ಅಪರೋಕ್ಷವಿಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರತತ್ತ್ವವನ್ನು “ಗುರುವಿನ ಗುಲಾಮನಾಗುವತನಕ ದೊರೆಯದಣ್ಣು ಮುಕ್ತಿ” ಎಂದು ಕಂಠರವದಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅತಿಕರುಣಾಮಯನಾದ್ದರಿಂದ ಭಕ್ತರ ಬೆಂಬಲಿಗನೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು “ಹೂವು ತರುವರ ಮನೆಗೆ ಹುಲ್ಲು ತರುವ ಅವ್ವ ಲಕುಮಾರಮಣ ಇವಗಿಲ್ಲ ಗರುವಾ” ಎಂದೂ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಉಪಾಸನೆಯೇ ಸಮಸ್ತತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಯಾತ್ರೆಯೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು “ಎಲ್ಲಿ ಹರಿಕಥಾಪ್ರಸಂಗವೋ ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯಮುನೆಗೋದಾವರೀ ಸಂಗ” ಇತ್ಯಾದಿ ಉಗಾಭೋಗದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮೋಕ್ಷ—ತತ್ಸಾಧನ

ಲೇಖಕರು:

ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಆರ್. ಬಿಂದುಮಾಧವಾಚಾರ್ಯ,

ಸಾಹಿತ್ಯ-ನ್ಯಾಯವಿದ್ವಾನ್, ನ್ಯಾಯಶಿರೋಮಣಿ.

(ಮುಂದುವರಿದು)

ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರ ಬಂಧನವೃತ್ತಿಯು ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಆಗುವುದು. (೧) ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ “ಯಮೇವೈಷ ವೃಣುತೇ ತೇನ ಲಭ್ಯಃ” ಅಂದರೆ ಯಾರನ್ನು ಭಕ್ತನೆಂದು ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಪ್ಪುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ದರ್ಶನಕೊಡುತ್ತಾನೆ. (೨) “ಯಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಪರಮಾರ್ಥರೂಪಾತ್ ಸಂಸಾರಾತ್ ಮುಚ್ಯತೇ ನಾಪರೇಣ”—ಇದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದವು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿ ಇರಲೇಬೇಕೆಂಬುದೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

(೩) ಮಹಾಭಾರತ—

ವಿಶತ್ತ್ವಯಾ ನ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ರೂಪವಾನಿತಿ ದೃಶ್ಯತೇ |

ಇಚ್ಛನ್ ಮುಹೂರ್ತಾದ್ವಿನಶ್ಯೇಹಂ ಈಶೋಹಂ ಜಗತಾಂ ಪ್ರಭುಃ |

ಮಾಯಾಹ್ಯೇಷಾ ಮಯಾ ಸೃಷ್ಟಾ ಯನ್ಮಾಂ ಪಶ್ಯಸಿ ನಾರದ ||

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ನಾರದರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:—ಎಲೈ ನಾರದನೆ, ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀಯಲ್ಲ ಈ ನೋಡೋಣವು ರೂಪವತ್ತಾದ ಬಾಹ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಡ. ನಾನು ಇಚ್ಛಾ-ಮಾಡಿದರೆ “ಇಚ್ಛನ್ಮುಹೂರ್ತಾದ್ವಿನಶ್ಯೇಹಂ” ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣದೇಹೋದೇನು. ಆದರೆ “ಮಾಯಾಹ್ಯೇಷಾ ಮಯಾ ಸೃಷ್ಟಾ” ಎಂಬ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ‘ಮಾಯಾ’ ಎಂದರೆ ಇಚ್ಛೆ, ಭಗವದನುಗ್ರಹ-

ರೂಪವಾದುದು, ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದ
ವಿಲ್ಲದೆ ಭಗವದ್ವರ್ತನವಾಗಲಿ, ಮೋಕ್ಷವಾಗಲಿ ಸಂಭವಿಸದೆಂದಾಯ್ತು.

(೪) ಮತ್ತು ಗೀತಾ ೧೮ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ೬೪-೬೫ನೇ ಶ್ಲೋಕ
ಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ.—

ಸರ್ವಗುಹ್ಯತಮಂ ಭೂಯಃ ಶ್ರಣು ಮೇ ಪರಮಂ ವಚಃ |
ಇಷ್ಟೋಸಿ ಮೇ ದೃಢಮಿತಿ ತತೋ ವಕ್ಸ್ಯಾಮಿ ತೇ ಹಿತಂ ||
ಮನ್ಮನಾ ಭವ ಮದ್ಭಕ್ತೋ ಮದ್ಯಾಜೀ ಮಾಂ ನಮಸ್ಕುರು |
ಮಾಮೇವೇಷ್ಯಸಿ ಸತ್ಯಂ ತೇ ಪ್ರತಿಜಾನೇ ಪ್ರಿಯೋಽಸಿ ಮೇ ||

ಮೊದಲನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು—ಎಲೈ ಅರ್ಜುನ, ನೀನು
ನನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯನಾದುದರಿಂದ ಪರಮರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು.
ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಎರಡನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಮನ್ಮನಾ ಭವ” ನನ್ನಲ್ಲಿ
ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗು. “ಮದ್ಭಕ್ತೋ ಭವ” ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವ
ನಾಗು. “ಮದ್ಯಾಜೀ ಭವ” ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿಯೇ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ
ಗಳನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಅನೇಕ ವಿಧ ಉಪದೇಶಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ
ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲೇ ೫೬ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ಮತ್ರ ಸಾದಾದವಾಪ್ನೋತಿ
ಶಾಶ್ವತಂ ಪದಮನ್ಯಯಂ” ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಶಾಶ್ವತವಾದ
ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

(೫) “ಮಚ್ಚಿತ್ತಃ ಸರ್ವದುರ್ಗಾಣಿ ಮತ್ರ ಸಾದಾ ತ್ವರಿಷ್ಯಸಿ” ಎಂದೂ
ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ
ಪ್ರಸಾದವೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಸಾಧನವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ
ಪ್ರಸಾದವು ನಮಗೆ ಉಂಟಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ
ವಾಗಬೇಕು. ಕೇವಲ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ-
ಭೋಗವೂ ನಿವೃತ್ತವಾಗಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆಯೇ
“ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮನಾಶಾನಂತರಂ ಏನಂ ಮೋಚಯಾಮಿ” ಎಂಬ
ಪ್ರಸಾದರೂಪ. ಏನಂ ಚ, ಭಗವದಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ-
ನಿವೃತ್ತಿ, ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದ, ಆ ನಂತರ ಮೋಕ್ಷ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ.

ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂಚಿತಕರ್ಮಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವುವು. ಅಲ್ಲದೆ ಆಗಾಮಿಕರ್ಮಲೇಪವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಗವದಪರೋಕ್ಷದ ಮಹಿಮೆಯೇ ಅಂತಹುದು. ಅಂತಹ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಚಿನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಶ್ರವಣಮಾಡಿ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಮನನದಿಂದ ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನ, ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಮಾತ್ಮನಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾಗಿ ವಿಶೇಷಭಕ್ತಿಮಾಡಬೇಕು. ನಂತರ ಅದು ಸಾಧ್ಯವು. ಆದಕಾರಣ “ಲಬ್ಧ್ವಾ ಸುದುರ್ಲಭಮಿದಂ ಬಹುಸಂಭವಾಂತೇ” — “ಬ್ರಹ್ಮಾವಬೋಧಧಿಷಣಂ ಮುದಮಾಪದೇವಃ” ಎಂಬ ಭಾಗವತಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಎಷ್ಟೋ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವಿಶೇಷದಿಂದ ಲಬ್ಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ಉತ್ತಮ ವೈಷ್ಣವದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಾದ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಗುರುಮುಖೇನ ಶಾಸ್ತ್ರಶ್ರವಣ, ಮನನ, ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂದ ವಿಲಕ್ಷಣಭಕ್ತಿಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ಅವನ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅದರಿಂದ ಕ್ಷೇಣಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಿಗಳಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಶೇಷಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬಂಧನಿವೃತ್ತಿ, ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾನಂದಾವಿರ್ಭಾವ-ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೇನೇ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು.

ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು

ಲೇಖಕರು :

ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ. ಗುಂಡೂರಾವ್, ಬಿ.ಎ.(ಆನರ್ಸ್),
ಕಂಪ್ಯೂಲರ್ ಆಫೀಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಲೇಖಾಂಕ ೨.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುನ್ನತಮಟ್ಟವನ್ನು ಮಾನವನಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು, ಈ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅನವರತ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದ ಗಳಿಸದೆ ವಿಷಯಸುಖದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಉಪಟಳಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರಚಕ್ರದ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ತೊಳಲುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಹರಿಕಾರುಣ್ಯಭಾಗಿಗಳಾದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಂಸಾರದ ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕದೆ ಸದಾ ಹರಿಧ್ಯಾನನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ,

ಸುಖವಿಲ್ಲ ಸುಖವಿಲ್ಲ ಸಂಸಾರಾಖ್ಯದಲ್ಲಿ | ದುಃಖವೆ ದುಃಖವೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಸಕಲ ಕಾಲದಲೀ | ತ್ವಕುವೇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಮೋಹಕದೊಳು ಸಿಗಬಿದ್ದು |
ಅಕಟ ಮಮತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕಳಮಾನವನಾಗಿ | ಭಕುತಿಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವು
ದೇನೋ ಜೀವ | ನಿಕರಬಂಧನದೊಳು ಪುಕ್ಕಟತಗುಲಿಕೊಂಡು | ಮುಖಕೆ
ಹೇಡಿಯಾಗದೆ ಕುಕ್ಕುಟಜ್ಞಾನದಲಿ ಶೋ | ಧಕನಾಗು ಅನುಗಾಲ ಲಕುಮಿ
ವಲ್ಲಭ ವಿ | ಮುಕ್ತಾತ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲನ್ನು ದಿವ್ಯಪಾ | ದಕ್ಕನಮಿಸಿ
ಪುಣ್ಯಸಾಧಕನಾಗಿ ಬಾಳೋ ||

ಸಂಕಲೆ ಎಂಬ ಸಂಸಾರ ಕಾಲಿಗೆ ತಗಲಿ | ಸಂಕಟಬಡಿಸುವುದು ಕೇಳು
ಪ್ರಾಣ | ಅಂಕುರವಾಗದು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಕ | ಳಂಕವಲ್ಲದೆ ಇನಿತು
ಒಳಿತೆ ಇಲ್ಲ | ಡೊಂಕ ನಡತೆಯಲಿ ಅಂಧಕೂಪದಲ್ಲಿ ಕೆಡದು | ಸುಂಕು
ಮುಸುಕಿದಂತೆ ಮುಗ್ಧನಾಗಿ | ಪಂಕಜೋದರಕುಮುದವಿಜಯವಿಠಲನ್ನ
ಅಂಕಿತವ ಜರಿದು ದುರ್ಬಂಕದಲಿ ಮೆರೆದೆ ||

ಹಿಂದೆ ಸಂಸಾರದಾವನೆಂದೆಂಬೋ ಬಂಧನದೊಳು | ಪೊಂದಿ
ಪಾಮರರಾಗಿ ಬಂದು ಪೋದವರೆಲ್ಲ | ತಂದೆ ತಾಯಿ ಭ್ರಾತೃಬಂಧುಬಳಗ
ಸಂ | ಬಂಧಿಗಳೇನೋ ನಿನಗಿಂದು ನೆರೆದವರು | ಮುಂದೆ ನೀನವರಿಗೆ ಬಂಧು
ಅತಿದೂರನೋ | ದ್ವಂದ್ವವಾರ್ತೆಯನು ನಿನ್ನಂದೇಹದಲ ಪೇಳು | ಇಂದಿ
ರೇಶ ಸತ್ಯಮೇಧ ವಿಜಯವಿಠಲ ಎಂದೆಂದಿಗೆ ಪೊರೆವ ನಂದನೆಂದು
ನಂಬೋ ||

ಹಲವು ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಸುಳಿದು ಸುತ್ತಿ | ಮಲಮೂತ್ರ
ಹೊಲಸು ಹೊಲಿಯ ಸೂತಕದಲ್ಲಿ | ಕುಲವ ಸಾರಲಿ ಬಂದು ಚಲಿಸಿದ
ದುಃಖವ | ನೆಲೆಯಾವದು ಜೀವ ಹುಳಿತು ಪೋಗುವುದು | ಬಲೆಯಲ್ಲಿ
ಬಿದ್ದ ಸಿಂಬಳ ದೊಳು ನೊಣದೇಹ | ಕೆಳಗಾಗ ಮೆಲದಂತೆ ಬಳಲುವಿ
ಕಲಕಾಲ | ತಿಲದರ್ಥನಿತು ಸತ್ಪಲವೀಗ ಒದಗವು | ಹಳವಾದೀ ಸಂಸಾರ
ಹಲವು ರಂಧ್ರವು ಕಾಣೋ | ಬಲವಂತ ದುರ್ಗಮ ವಿಜಯವಿಠಲನಿ |
ಶ್ಚಲ ಮೂರುತಿಯ ವೆಗ್ಗಳ ಮಹಿಮೆಯ ತಿಳಿಯೋ ||

ಖತಿಗೊಂಬ ಸಂಸಾರ ಕತಿದೂರನಾಗಿ ನಿಲ್ಲೋ | ಮತಿಗೆಡಿಸುವ
ಇಂದ್ರಿಯಚಿತ್ತನಾಗೋ ಧೈರ್ಯದಲ್ಲಿ | ಚತುರಾವಿತ್ತನದಲ್ಲಿ ಇತರ ದೈವವ
ಬಿಟ್ಟು | ಪ್ರತಿಗೊಬ್ಬನುತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಲಯಕರ್ತನು ಶ್ರೀಪತಿಯೆಂದು
ತಿಳಿದು ನಂಬಿ ಸತತಾರಾಧನೆಮಾಡಿ | ರತಿಯಾದ ಭಕುತಿಯಲ್ಲಿ ಲತೆ
ಪಲ್ಲವಿಸಿದಂತೆ | ಪ್ರತಿದಿವಸದಲಿ ವಿಹಿತಧರ್ಮದಿಂದ ಸ | ದ್ಗತಿ ಗಭಿಮುಖ
ನಾಗಿಲುಚಿತ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು | ದ್ವೈತಿಧರನಾಮಪ್ರೇಮ ವಿಜಯವಿಠಲ
ರಾಯನ ಕಥೆ ಕಲ್ಪ ಕೇಳಿ ನಿರ್ಗತನಾಗೋ ಚಕ್ರದಿಂದ || ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅನುಭವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ಯತಸದೃಶವಾದ ಉಪದೇಶಪ್ರೇಮವಾಣಿಯೂ ಅಡಗಿದೆ. ಶ್ರೀವಿಜಯ ದಾಸರು ತಮ್ಮ ಸಹಜವಾದ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ, ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಸಾರದ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೀಪ ಹಿಡಿದು ಹುಡುಕಿದರೂ ನೈಜವಾದ ಸುಖ ಅಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳು ಒಂದರಮೇಲೊಂದು ತಡವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದು ಬರುವಂತೆ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುಖದುಃಖಗಳು ಮಾನವನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಮಮತೆ, ಮಮಕಾರಗಳು ಅವನನ್ನು ಬುದ್ಧಿ ಶೂನ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿ ಪಥದಿಂದ ದೂರಮಾಡುತ್ತವೆ. ಒಡನಾಡುವ ಬಂಧುಬಳಗವೇ ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ದಿವಾರಾತ್ರಿಯೂ ಗಾಣದ ಎತ್ತಿನಂತೆ ದುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ತಂದು ಬರುವ ವರೆಗೂ, ತಮ್ಮ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯನ್ನು ಚಾಚೂ ಚೂಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವವರೆಗೂ, ಅಗ್ನಿ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪಾಣಿಕ್ರೂರನಾದ ಪತ್ತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಕಲ ಬಾಂಧವರು ಅವನನ್ನು ಹಿಮಾಲಯದ ಶಿಖರದಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಕೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಗುಂದಿ, ತಂದು ಬರುವುದು ಕಡಮೆಯಾದರೆ ಮೊದಲು ಆಕೆಯೇ ಹಂದಿನಾಯಿಗಳಂತೆ ಬಿರುನುಡಿಗಳಿಂದ ಬೊಗಳುತ್ತಾಳೆ. ಮೂಢಮಾನವನಿಗಾದರೋ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ದೇವನು ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ತನಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ, ಆ ಪ್ರಭು ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನಂತರ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವರೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಶೂನ್ಯನಾಗಿ, ತನ್ನ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹವನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಹೊಂಬೆಳಕು ಕಾಣುವ ಬಗೆಹೇಗೆ? ಹರಿವಾಯುಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗಿ ಅಂಧಕೂಪದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ತಾನು ಮುಳುಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವುದರ ಅರಿವೂ ಅವನಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಸಿಂಬಳದೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ನೋಣದಂತೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಇಂತಹ ಹೊಲಸು ಹೊಲೆ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂದರೆ, ಉಂಟು.

ಬಲವಂತ ದುರ್ಗಮ ವಿಜಯವಿಠಲನ ನಿಶ್ಚಲಮೂರುತಿಯ ವೆಗ್ಗಲ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯ, ಅಲ್ಲದೆ ಸುಲಭ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ವಿರಕ್ತನಂತಿದ್ದುಕೊಂಡು ಜಗಜನ್ಮಾದಿಕರ್ತನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಂತಿಕ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಸಿ, ಇತರ ಚಿಲ್ಲರೆದೈವಗಳನ್ನು ನಂಬದೆ, ಧೈರ್ಯದಿಂದ ರತಿಸತಿಯ ಆರಾಧನೆಮಾಡಿದರೆ, ಭಕುತಿಲತೆ ಸೊಂಪಾಗಿ, ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಪಲ್ಲವಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಪಲ್ಲವಿಸಿದ ಜಾಡನ್ನೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಡೆದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಧನೆಗೆ ಮೊದಲನೇ ಮೆಟ್ಟಿಲು ದ್ಯುತಿಧರನಾಮ ಪ್ರೇಮವಿಜಯವಿಠಲರಾಯನ ಕಥಾಶ್ರವಣ. ನಂತರ ಮನನನಿಧಿಧ್ಯಾಸನಾದಿಗಳು. ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಸುಜೀವನು ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಿಂದ ನಿರ್ಗತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ,

ಕರ್ಮಮದೋಳಗಿದ್ದ ಮದ್ದಾನೆ ಇದ್ದಂತೆ |

ಇದ್ದು ಭಜಿಸು ದುರ್ಧರ ವಿಜಯವಿಠಲನಂಘ್ರಿ ||

ಹೀಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ,

ಸುಖವಿಲ್ಲ, ಸುಖವಿಲ್ಲ ಸಂಸಾರವೆಂಬೋದು |

ಸಖನಾದ ವಿಜಯವಿಠಲನನ್ನ ನೆನಸು ಮನವೆ ||

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಐಹಿಕಸುಖಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿವೆಯಲ್ಲಾ, ಅವುಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿ ಇರುವವರಿಗೆ ಸುಖಪಟ್ಟುಬರೋಣವೆಂದು ಚಾರ್ವಕ ಮತವನ್ನವಲಂಬಿಸುವುದು ಸರ್ವಥಾ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅವು ಶಾಶ್ವತಸುಖರಾಶಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರವು. ಅಸಾರಸಂಸಾರ ಅನಿತ್ಯದೇಹ ಎನ್ನುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಸಕಲ ಜಡವಸ್ತುಗಳೂ ಅಸಾರವೆಂಬ ತಿಳಿವು ಅಂಕುರವಾಗಬೇಕು. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ರಾಜಾಧಿರಾಜರು ಮಹಾಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ “ಶತಸಹಸ್ರನೂರುಲಕ್ಷಕೋಟಿವರುಷ ಸ್ವತೀರಹಿತರಾಗಿ ಏಕಚಕ್ರಾಧೀಶ್ವರರೆನಿಸಿ ಕೃತಕಾರ್ಯದಿಂದಲಿ ಇದ್ದವರು” ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಸತಿ ಪುತ್ರ ಬಂಧು ಬಳಗಗಳು ಇಹದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಪರದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ತಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕೆ, ಗತಿಗೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಅವರು ಅನು-

ಭವಿಸುವ ಐಶ್ವರ್ಯವೋ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಾರುಣ್ಯ ತಪ್ಪಿದರೆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ
ನಾಶವಾಗಿಹೋಗುವುದು. ತನ್ನಿಂದಲೆ ತಾನೆ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಅವುಗಳಿಗಿಲ್ಲ.
ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಹಿಕಹಿಗಳು—

ಬನ್ನ ಬಡುವನ ನಾನೆ ಬಲ್ಲಿನಯ್ಯಾ | ಮನ್ನಿಸು ಮಹರಾಯಾ
ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯಾ ವಿಣ್ಮೂತ್ರದೊಳು ಬಂದು ಹೊರಳನಾದೆನೋ
ನಾನು||

ಎಂಥೆಂಥ ರಾಯರು ಏನಾದರು ನೋಡು | ಎಂಥೆಂಥ ಮನುಗಳು
ಇಂದ್ರಚಂದ್ರಾದ್ಯರು | ಪಂಥವುಳ್ಳ ರುದ್ರ ಸರಸಿಜಸಂಭವ | ಇಂಥ
ಇಂಥವರಿಗೆ ಸಂಸಾರ ನಿತ್ಯವೆ | ಸಂತೆಕೂಟದ ಪ್ರಜೆಯಾರಿಗಾದರು
ನೋಡು | ಕಂಠಿಗೆ ಸೂತ್ರ ಹಾಕಿದಂತೆ ಇಪ್ಪರು | ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಬಾಳುವುದಕ್ಕೆ
ಕಾರಣ | ಅಂಥಾದ್ದೆ ಸರಿದೇವ ಇಹ ಹೇಯವೆಂದು | ಗ್ರಂಥಮೂಲದಲ್ಲಿ
ಪೇಳಿದೆ ಪೇಳಿದೆ | ಮಂಥನವನು ಮಾಡಿ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಸ | ತ್ವಂಥವ
ಪಡಿದು ಹೃದಯದೊಳಗಿದ್ದ ಗ್ರಂಥಿಹರಿಸಿಕೊಂಬ ಯೋಗನಾರ್ಗವೇ ಬೇಕು
ಚಿಂತಿತಫಲದಾಯಕವಿಜಯವಿಠಲರಾಯ ಸಂ ತ ರ ಮ ನೋ ಹ ರ ಸಕಲ
ಯೋಗೇಶ್ವರ ||

ಶ್ವಾಸದಂತೆ ಗಾತ್ರ ದಿವಸ ದಿವಸ ಬಿಡದೆ | ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ
ಕಾಣಿಸದು | ದೋಷಪುಂಜರಿಂದ ಭರಿತವಾಗಿದೆ | ಹೃಷೀಕೇಶನೆ ಬಿನ್ನಹ
ಲಾಲಿಸು ನೀಕ್ಷಿಸು | ಈ ಶರೀರಸ್ಥಿತಿ ಈಸರಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಆಶೆಮಾಡುವ
ಮನುಜ ಅವನೇನೇ ಬಲು ಮೂರ್ಖ | ದೇಶದೊಳಗೆ ಸರ್ವವಿಚಿತ್ರ-
ಪದಾರ್ಥ | ಏಸೇಸು ಇದ್ದರೇನು ನೆಚ್ಚಿಕೆ ಇಲ್ಲವೋ | ವಾಸುದೇವನೆ ನಿನ್ನ
ಕರುಣವುಂಟೆ ಸತ್ಯ | ಸುಷುಪ್ತಿಕಾಲದಪುಣ್ಯಬರುವಂತೆ ಮಾಡು |
ಭೂಷಣ ಭೂತಿ ಮಾನ ಬಹುಮಾನ ಬಲ ತೇಜ | ಭಾಸುರಕೀರ್ತಿ
ಧೈರ್ಯನಾನಾಸಂಪತ್ತು ನಿನ್ನ ದಾಸೋಹಂ ಎಂಬ ಮಾತಿನೊಳಗೆ
ಅಕ್ಕು | ಲೇಶವಾದರು ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಬಾರದಂತೆ | ಈಶ ಇಂದಿರೇಶ
ಪಾಲಿಸು ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ | ಭಾಸುರದೇಹವಿರಲಿ ಇದೇ ಮತದ (ಶ್ರೀಮಧ್ವ
ಮತದ) ಜ್ಞಾನದಿಂದ | ಶೇಷಪೂರ್ತಿಯಾಗಲಿ ಸಾಧನ ಸರ್ವೇಶ | ವಾಸ

ವಿಲಾಸ ಉಲ್ಘಾಸ ವಿಜಯವಿಠಲ | ಮೀಸಲಮನದೈವ ನಿನ್ನಿಚ್ಛೆ ಎಂತಾ ಹದೋ ||

ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಸುಭದ್ರವಾಗಿ ಮಣುಕುಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿರುವ ಹೃದಯದ ಕಗ್ಗಂಟು ಕರಗಬೇಕಾದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತಿಯಂತೆ ಸದಾಚಾರ ನಿರತನಾಗಿ, ಶ್ರೀಹರಿಸಂಕೀರ್ತನೆಯ ಸುಲಭಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಸತ್ಸಂಧವನ್ನು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು, ಸಂಶಯ ರಹಿತನಾಗಿ ನಡೆದರೆ, ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿ ಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗಮಾರ್ಗದ ಬೆಳಕು ಗುರುಕರುಣಾಪಾತ್ರತಾದವನಿಗೆ, ಯೋಗೇಶ್ವರೇಶ್ವರನಾದ ಸಂತರ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರದ, ಚಿಂತಿತಫಲದಾಯಕ, ಮಂಗಳಮನೋಹರಮೂರುತಿ ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಾಸಾರ್ಯರ ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳು ಮುಕ್ತಾಫಲಗಳಂತಿವೆ. ಮಾನವನಿಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಬಹುಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕಾಲಚಕ್ರ ಉರುಳುತ್ತಿದೆ. ದೋಷರಾಶಿಗಳಿಂದ ಶರೀರಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿರಲು ಆಶಾಪಿಶಾಚಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಮಾನವನೇ ಮೂರ್ಖ. ಇಂದ್ರಿಯಪ್ರೇರಕನಾದ, ಒಡೆಯನಾದ, ಹೃಷೀಕೇಶನಲ್ಲಿ ಮನವಿಟ್ಟು, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಉದ್ಧಾರಕನೆಂದು ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಂಬಬೇಕು. ಈಶನ ದಾಸ ತಾನೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಪಡಬೇಕು. ಶಾಶ್ವತವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡೆಂದು ಹಾತೊರೆದು ಬೇಡಬೇಕು. ಸದ್ಗತಿಯ ಗುಟ್ಟು ದಾಸೋಹಂ ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಆನಂದಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕನಸು ನೆನಸಾಗಬೇಕಾದರೆ ದಾಸೋಹಂ ಎಂಬ ದೀಪ್ತೆಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಚ್ಯುತಿಬರಬಾರದು. ಉರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನದೇಹ ಬರುವುದು ಒಂದು ಯೋಗಸಾಧನೆಯಿಂದ; ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ. ಅದು ದೊರಕಿರುವಾಗಲೇ, ಸುಖತೀರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವಗಾಹನದಿಂದಲೇ ಸಾಧನಪೂರ್ಣವಾಗಬೇಕು. ಇದು ಮೀಸಲಮನದೈವನಾದ ಸರ್ವೇಶವಾಸವಿಲಾಸ-ಉಲ್ಘಾಸವಿಜಯವಿಠಲರೇಯನ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದು ಅದುದರಿಂದ ಹೇ ಮಾನವ,

ಸಂಪತ್ತು ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ ಇಹದಲ್ಲಿ ಬಯಸೋದು |

ಸಂಪೂರ್ಣ ಷಡೈಶ್ವರ್ಯ ವಿಜಯವಿಠಲ ಕೃಷ್ಣಾ ||

ಇದೇನು ಸಂಸಾರ ಇಷ್ಟು ಅಂಧಕಾರಮಯವಾದುದು. ಸಾಧನ-
ಪಥದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯ ಕಾರ್ಮೋಡಗಳೇ ಕವಿದು ನಿರಾಶಾಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವು
ದೆಂದು ಎಂಥವನಿಗಾದರೂ ಎದೆ ಕೆಟ್ಟೀತು, ಸಾಧನಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ
ಯಾನೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಕಾರ್ಮೋಡಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿಯೂ ಆಶಾಕಿರಣ
ವನ್ನು ತೋರಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗದ ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವು ಸಿಗಬೇಕಾದರೂ
ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದಲೇ,

ಇಂತೀ ಸಂಸಾರದ ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಗಾಗಿ ದು | ಶ್ವಿಂತಿಯಲ್ಲಿ | ಬಳ
ಲದಿರು ಸಂತತದಲ್ಲಿ, ಸಂತಾಪದಲಿ ಕುದಿದು ಕಿಂತು ಕಳೆಯದೆ ಭವದ
ಪಂಥಿಯೊಳು ಹೊರಳಿ ಅಂತನು ಕಾಣದೆ ಸಂತತಿ ಎನ್ನದ್ಯನ್ನದು ನೀನು
ನಾನೆಂಬೋ | ಪಂಥದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಮುಂತೆ ನೆನೆಯದೆ | ಪಾಂಥದರವಂಟಿಗೆ
ಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಜನರ ಕೂಟ | ದಂತೆಲವೊ | ಜೀವ ನೀನೆಂತು ಮರುಳೋ |
ಕಂಠಪಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತ ತಂತಿ ಜೋಡಿಸಿದಪರಿ | ತಂತ್ರವಿದು ನೆಚ್ಚದಿರು ಕಂಠೆ
ಮಾಯಾ | ಶಾಂತಪಾರಾಯಣ ವಿಜಯವಿಠಲ ಜಗ | ದಂತರಯಾ-
ಮಿಯ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸೋ ||

ಮಾಯಾದೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಮರುಳಾಗದಿರು ನಿನ್ನ | ಬಾಯಮುಚ್ಚ
ದೆಲೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನೆನಸುವುದು | ಕಾಯದಲಿದ್ದ ಕರ್ಮನಾಶನವಾಗಿ |
ನ್ಯಾಯಲೋಕದಲಿ | ಸಂಚರಿಸೋದು ಸತತದಲ್ಲಿ | ಮಾಯಾರಮಣ |
ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯ | ತಾಯಿತಂದೆ | ಸಾಕುವ ನಂಬು
ನಂಬು ನಮಿಸಿ ||

ಮಾಯಾವನ್ನೆ ತೊರಿಯಬೇಕು | ಮಾಯವನ್ನೆ ಬಿಡಲಿಬೇಕು |
ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ ಬಂಧದಲ್ಲಿ | ನೋಯದೆಲೆ ಇರಲಿಬೇಕು | ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ
ಬಂಧನವು | ಶ್ರೀಯರಸನಾಧೀನ | ನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಿಸಲುಪಾಯ
ದಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಕಂಡು | ಮಾಯವನ್ನು ದಾಟುವುದೂ | ದಾಯವನ್ನು
ಬಯಸದೆಲೆ | ಮಾಯಾಧಾರಾವಿಜಯವಿಠಲ | ರಾಯನಲ್ಲಿ ಮನವಿಟ್ಟು |
ವಾಯುವುಳ್ಳಾಗಲಿ ನಿನ್ನ | ಆಯುಸಾರ್ಥಕವೆನಿಸೋ ||

ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಒಂದು ಅರವಟಿಗೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನಾಕಡೆಗಳಿಂದ ನಾನಾಬಗೆಯಜನ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವಾದಮೇಲೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಜೀವರೂ ಅಂತೆಯೇ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಜನ್ಮತಾಳಿ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನನುಭವಿಸಿ, ಅವರವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಂಬಿದರೆ ಭ್ರಾಂತಿ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬಿಡದು. ಮಾಯಾಸಂಸಾರದೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು ತೊಳಲುತ್ತಿರುವ ಜೀವನು, ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಉಚ್ಚಕಂಠದಿಂದ, ಆದರ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಸರ್ವದಾ ಶ್ರೀಹರಿನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಆಗ ಮಾಯಾರಮಣನಾದ ಇಂದಿರೇಶನು ಭಕ್ತನ ಆರ್ತಧ್ವನಿಯನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ಕೃಪೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ ಆವರಿಸಿದ್ದರೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಭು. ಅವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ನಡೆಯುವವಳು ಆ ಮಾಯಾರಮಣಿ. ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲು, ಬಂಧನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಸುದೃಢವಾದ ನಿಶ್ಚಲವಾದ, ಸರ್ವತೋಧಿಕವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಅವನನ್ನು,

ಭವಾಯ ನಸ್ತ್ವಂ ಭವ ವಿಶ್ವಭಾವನ ತ್ವಮೇವ
ಮಾತಾತ್ಮಸುಹೃತ್ಪತಿಃ ಪಿತಾ |

ತ್ವಂ ಸದ್ಗುರುನಃ ಪರಮಂ ಚ ದೈವತಂ

ಯಸ್ಯಾನುಷ್ಠತ್ಯಾ ಕೃತಿನೋ ಬಭೂವಿಮ ||

ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಹೇ ಜಗತ್ಪತೇ, ದೇವದೇವ, ಮಮಸ್ವಾಮಿ, ನೀನೇ ತಾಯಿ, ನೀನೇ ತಂದೆ, ನೀನೇ ಸಖ, ನೀನೇ ನನ್ನೊಡೆಯ. ಕರುಣಾಳುವಾದ ಸದ್ಗುರುವೂ ನೀನೇ. ನಿನ್ನನ್ನು ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಹರಹಃ ಸೇವಿಸುವವನು ಸಕಲಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ನೀನು ನಮಗೆ ಸದಾಮಂಗಳಪ್ರದನಾಗು; ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡು. ಹಾಗೆ ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಪರಿಪೂರ್ಣಗುಣಾರ್ಣವನೂ, ನಿರ್ದೋಷನೂ, ಸಮಾ-

ಭೃಗುಕಶೂನ್ಯನೂ ಅದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ವೈಷಮ್ಯನೈರ್ಘೃಣ್ಯಗಳಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಚಿಂತಾಮಣಿಗಳು ಬೇಡುವವನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ, ಶ್ರೀಹರಿಯೂ ಭಕ್ತರ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಅವರವರಿಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ದಯಪಾಲಿಸುವ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾದವುಗಳು. ಇಂತಹ ಸಾಧನವನ್ನು ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ,

ಈ ದೇಹದಲಿ ಜ್ಞಾನ ಈ ದೇಹದಲಿ ಮಾನ |

ಈ ದೇಹದಲಿ ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲನ್ನ ಕಾಣೋ ||

ಅರ್ಜುನ—ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃತ್ವಾಭಿಮಾನ ತ್ಯಾಗರೂಪವಾದುದು ಸನ್ಯಾಸವೆಂದು ಹೇಳಿರುವಿ. ಕರ್ಮಘಟನೆಗೆ ಉಪಕರಣಗಳಾದ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಂದ ಈಶಾಧೀನನಾಗಿ, ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲಾಗದೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ದೇಹ, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಜೀವಾಧೀನಗಳೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಾ? ಕೇಳು, ಅರ್ಜುನ! ಸ್ವಪೂಜಾತ್ಮಕವಾದ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ಮಾಡಿಸುವನೆಂದೂ ತನ್ನ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಯ ಆತನ ಅಧೀನವೆಂದೂ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳು ತನ್ನ ವಶವರ್ತಿಗಳೆಂದೂ ಅವುಗಳಿಂದ ತಾನು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವೆನೆಂಬ ಸ್ವಾಮಿತ್ವಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು. ಮನ ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ತನಗೆ ಉಪಕರಣಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾಗಿರುವುದು ಸಹ ಈಶಾನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ತಾನು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಯಾವುದನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಿಳಿದವನು, (ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಮೂಗುಗಳಿಂದ ಆರು; ಮುಖ, ಪಾಯು, ಉಪಸ್ಥಗಳಿಂದ ಮೂರು; ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು) ಒಂಭತ್ತು ದ್ವಾರಗಳುಳ್ಳ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಲೇಪವಿಲ್ಲದೇ ಸುಖದಿಂದ ವಾಸಮಾಡುವನು. (೧೩)

ಅರ್ಜುನ—ನೋಡುವುದು, ನಡೆವುದು ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ತಾನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸನ್ಯಾಸಿಯು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬುದು ಯುಕ್ತವಿರೋಧವಲ್ಲವೇ? ನೋಡಿದರೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಕೇಳಿದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಜಡವಿಲಕ್ಷಣನಾದ ಜೀವನು ಜಡಕ್ಕಿಂತ ಸಮರ್ಥನೇಸರಿ. ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಗಳುಳ್ಳವನಾದರೂ, ಜೀವನು, ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಸ್ವಯಂ ತಾನು

ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಯಾವ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ; ತನಗಾಗಲಿ, ಅನ್ಯರಿಗಾಗಲಿ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ದೊರಕಿಸಲೂ ಅಸಮರ್ಥನು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಭಾವದ ವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದ ಜೀವನು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ವೆಂಬ ಅನುಸಂಧಾನವುಳ್ಳವನಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದುದು. ತಿಳಿದೆಯಾ ಅರ್ಜುನ?

ಅರ್ಜುನ—ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃತ್ವವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ, ಕರ್ಮಜನ್ಯ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ಮತ್ತು ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಈಶ್ವರದತ್ತವಾದ ಕಿಂಚಿತ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಳ್ಳವನಷ್ಟೆ. ಹೀಗಿರಲು ನೀನು ಹೇಳುವ ಅನುಸಂಧಾನವು ಹೇಗೆ ಯುಕ್ತವಾಗುವುದು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಪ್ರಭುವು, ಜೀವನಿಗೆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ; ತಾನೇ ಮಾಡಿಸುವನು. ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಫಲಸಂಬಂಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ (ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ; ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಅರ್ಜುನ—ಆಶ್ಚರ್ಯವು! ಜೀವನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕ್ರಿಯಾನಿಷ್ಠತಿಯಾದರೂ ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುವುದು? (ಕರ್ಮಗಳು ನಡೆಯುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಭಗವಂತನು ಪರಾವೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೇ ಸರ್ವವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಪ್ರಭುವು. ಸರ್ವಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಆತನೇ ಜೀವರಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಫಲವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲೇನಾಶ್ಚರ್ಯವು ಮತ್ತು ಜೀವರಿಂದ ಕರ್ಮಗಳೇ ಘಟಿಸದಿರಲು ಪ್ರತಿಬಂಧಕವೇನಿದೆ?

ಅರ್ಜುನ—ಸುಕೃತದುಷ್ಕೃತಗಳ ಫಲವಾದ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳನ್ನು ಜೀವನು ಹೊಂದಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೇ ಜೀವಕೃತಕರ್ಮಗಳ ಲೇಪವಾಗಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹಾಗೆಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲ, ಅರ್ಜುನ! ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವವನು ಜೀವನೇ, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳನ್ನು ಸಹ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಜೀವನೇ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ; ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಹೊಂದಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಪ್ರಭುವು, ವಿಭುವಾದ್ದರಿಂದಲೇ (ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ್ದರಿಂದಲೇ) ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳಿಗೆ ತಾನು ಗುರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮಲೇಪಾಭಾವದಲ್ಲಿ ಪರಾನಪೇಕ್ಷಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಮುಖ್ಯಹೇತುವು. ಕರ್ಮಲೇಪವಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ? ಮಾಡಿದ್ದುಣ್ಣುವ ಮಹರಾಯನಾದರೆ ಈಶ್ವರನು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬುದು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಮಾತು, ಅಲ್ಲವೇ? ಪರಮಾತ್ಮನು, ಪರಾಧೀನನಾದ ಜೀವನಿಂದ, ಅವನ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಫಲವನ್ನೂ ಉಣಿಸುವನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿ-ವಿರೋಧವೇನಿದೆ?

ಅರ್ಜುನ—ಈಶ್ವರನು ಸರ್ವರಲ್ಲಿದ್ದು ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಸರ್ವಕರ್ತನಾದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಹಾಗೇಕೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವರು. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ತಿಳಿಯುವರು ಮತ್ತು ತಿಳಿದು ಆತನ ದಿವ್ಯ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವರು. (೧೪-೧೫)

ಅರ್ಜುನ—ಜ್ಞಾನವು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಡುವುದಾದರೆ ಅಜ್ಞಾನದ ನಾಶವಾದರೂ ಏತರಿಂದಾಗಬೇಕು? ಅಜ್ಞಾನನಾಶಕವಾದ ವಸ್ತುವು ಜ್ಞಾನವಲ್ಲದೇ ಬೇರಾವುದೂ ಅಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಜ್ಞಾನವೇ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿವುಳ್ಳ ಸನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಯೋಗಿಗಳೂ ವ್ಯರ್ಥವೆಂದೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಲ್ಲ!

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವೆಂದೂ ವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನವೆಂದೂ ಜ್ಞಾನವು ಎರಡು ವಿಧವು. ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವುದು; ಮತ್ತು ಆವರಕವಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸು

ವುದರಲ್ಲಿ ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿರುವುದು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನವು (ಭಗವದ್ವಿಷಯಕವಾದ ಪರೋಕ್ಷ ಎಂದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯಮನಃಪರಿಣಾಮ-ರೂಪವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನವು) ಯಾವ ಜೀವರ ಅವರಕವಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಶಿಥಿಲಗೊಳಿಸುವುದೋ, ಅವರು, ಆಗ, ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ವಿಷಯೀಕರಿಸುವರು. ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರ-ಶ್ರವಣಮನನಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವು ವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಮನಃಪರಿಣಾಮರೂಪವಾದುದು. ವೃತ್ತಿ-ಜ್ಞಾನವು ಅವರಕವಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು. ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದೆಂದರೆ ದುರ್ಬಲಗೊಳಿಸಿ, ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಾರ್ಯಸಮರ್ಥವಾಗದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಅದರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕುಂದಿಸುವುದೆಂದರ್ಥ. ಹೀಗೆ ವೃತ್ತಿಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಬಲಗೊಳ್ಳಲು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುವರು. (೧೬)

ಅರ್ಜುನ—ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವು ಅಪರೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗುವುದು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅವರಕವಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಗಲು, ಸಕೃತ್ (ಒಂದಾವರ್ತಿ) ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವು ಸಾಕಾಗದು ; ನಿರಂತರವಾದುದಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಧೃಢವಾಗಿರಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪುನಃಪುನಃ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಬೇಕು. ಆತನೇ ಆದಾನಾದಿ-ಕರ್ತನೂ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯೂ ಎಂಬ ಅಚಂಚಲವಾದ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು ; ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಆತನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ಈ ವಿಧವಾದ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಭಗವದ್ವರ್ತನವು ಲಭಿಸುವುದು. ಅದರಿಂದ ಸಕಲದೋಷಗಳ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ (ಪಾಪಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮುಕ್ತರಾಗಿ) ಜನನಮರಣರೂಪವಾದ ಈ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಹಿಂತಿರುಗಿಬರದ ನಿತ್ಯಾನಂದಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು (ಮೋಕ್ಷವನ್ನು) ಹೊಂದುವರು. (೧೭) ಹೇ ಪಾರ್ಥ ! ಪರೋಕ್ಷನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು

ಸರ್ವತ್ರ ಸಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ವಿದ್ಯಾವಿನಯಸಂಪನ್ನರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿಯೂ, ಗೋವು, ಗಜ, ಶ್ವಾನ(ನಾಯಿ), ಚಂಡಾಲಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪರಮಾತ್ಮನು, ಯಾವ ತಾರತಮ್ಯವೂ ಇಲ್ಲದೇ, ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿ, ನಿರ್ದೋಷಿಯಾಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ; ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದಾಗ, ತಿಳಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಮದರ್ಶಿತ್ವವೂ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಸಾಧನವೇ. (೧೮) ಸರ್ವದೋಷರಹಿತನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಸಮನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಸರ್ವತ್ರಸ್ಥಿತನಾದ್ದರಿಂದ, ಈ ಸಮನನ್ನು (ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು) ಕಂಡ ಸಮದರ್ಶಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವರು. ಇವರು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವರು; ಇದಕ್ಕಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ. (೧೯)

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಸ್ವಾಮಿ! ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃತ್ವಾಭಿಮಾನತ್ಯಾಗವೆಂಬ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಧೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವೆಯಾ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಕೇಳು, ಅರ್ಜುನ. ಸುಖಸಾಧನವಸ್ತುಗಳು ದೊರೆತರೆ ಹರ್ಷಪಡಬಾರದು. ದುಃಖಸಾಧನವಸ್ತುಗಳು ದೊರೆತರೆ ಮನೋದ್ವೇಗವನ್ನು ಹೊಂದಬಾರದು; ಅಧೈರ್ಯಗೊಳ್ಳಬಾರದು. ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯವಸ್ತುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಲೋಕದ ಜನರು ಸ್ವತಂತ್ರಕಾರಣರೆಂಬ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು; ಭಗವಂತನೇ ಕಾರಣನೆಂಬ ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಬೇಕು. ಇಷ್ಟೇ ಸಾಲದು, ಸದಾ ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣಯುಕ್ತನಾಗಬೇಕು. (೨೦)

ಅರ್ಜುನ—ಸನ್ಯಾಸದಿಂದಲೇ ಕಾಮಾದ್ಯಪದ್ರವಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಸ್ವರೂಪಸುಖದ ಅವಿಭಾವವಾಗುವುದರಿಂದ, ಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತವನ್ನು ಹೇಳಿದುದು ಅಯುಕ್ತವಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಯೋಗಯುಕ್ತವಲ್ಲದ ಸನ್ಯಾಸವು ಅನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವೆನು. ದೃಢಸನ್ಯಾಸವು ಯದ್ಯಪಿ ಸ್ವರೂಪಸುಖದ ಅವಿರ್ಭಾವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಾದರೂ ಯೋಗವು, (ನಿತ್ಯಸ್ಮರಣ-

ಯುಕ್ತವಾದ ಯೋಗವು—ಧ್ಯಾನಸಹಿತವಾದ ಯೋಗವು) ಆ ಸುಖವು ಅಕ್ಷಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಾ-ವಿಷಯತ್ವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸನ್ಯಾಸಿಯು, ಎಂದರೆ ವಿಷಯಭೋಗವನ್ನೂ ಭೋಗಾಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದವನು, ಧ್ಯಾನಯೋಗ-ಯುಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾದರೆ, ಸನ್ಯಾಸದಿಂದ ಯಾವ ಸ್ವರೂಪಸುಖದ ಆವಿರ್ಭಾವವಾಗುವುದೋ ಆ ಸುಖದ ನಿತ್ಯಾನುಭವವನ್ನು (ಮರೆಯಾಗದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು—ಅಕ್ಷಯತ್ವವನ್ನು) ಪಡೆಯುವನು. ಅಲ್ಲದೇ ಸನ್ಯಾಸ-ರಹಿತವಾದ ಕಾಮಭೋಗವು ದುಃಖಬೀಜವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಹ ಸನ್ಯಾಸವು ಅವಶ್ಯ ಸಂಪಾದನೀಯವು. ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಭೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ವಿಷಯಗಳು ದುಃಖವನ್ನೇ ಉತ್ಪಾದನೆಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸವು ಯೋಗಯುಕ್ತವಾಗಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಸನ್ಯಾಸವು ವೃಥಾವಲ್ಲ; ಅವಶ್ಯಕವೂ ಅಹುದು. ಆದರೂ ಯೋಗದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. (೨೧)

ಅರ್ಜುನ—ಸನ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದ ವಿಷಯಭೋಗವು ದುಃಖಬೀಜವೆಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ವಿಷಯಸುಖಾನುಭವವು ಉತ್ಪತ್ತಿವಿನಾಶಗಳುಳ್ಳದ್ದೆಂಬುದು ಲೌಕಿಕಾನುಭವಸಿದ್ಧವು. ಸುಖವು ನಷ್ಟವಾದರೆ ಅದರ ಅಭಾವದಿಂದ ದುಃಖವೇ ಉಂಟಾಗುವುದಲ್ಲವೇ? ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯು ನಶ್ವರವಾದ ವಿಷಯಭೋಗದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಆಸಕ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (೨೨) ಯಾರು, ಈ ಮನುಷ್ಯದೇಹದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ, (ಶರೀರವು ಬಿದ್ದುಹೋಗುವ ಮೊದಲೇ) ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಮನೋದ್ವೇಗವನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗುವನೋ ಅವನೇ ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನೋಪಾಯವುಳ್ಳವನು—ಯೋಗಿಯು. ಆತನೇ ಶಾಶ್ವತಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಅರ್ಜುನ—ಈ ಮನುಷ್ಯದೇಹದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಮನೋದ್ವೇಗವನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಕಾಮಾದಿಜನ್ಯಮನೋದ್ವೇಗವನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಮನುಷ್ಯ-
ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಸೌಲಭ್ಯವು ಇತರ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿದೇಹಗಳ
ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯದೇಹವು ಬುದ್ಧಾದಿಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು
ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನ
ದಿಂದ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. (೨೩)

ಅರ್ಜುನ—ಜ್ಞಾನಿಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಕೇಳಲವೇಕ್ಷಿಸು
ವೆನು ; ನಿರೂಪಿಸು, ದೇವ !

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಜ್ಞಾನಿಯು ಕಾಮಾದ್ಯಪದ್ರವನಾಶದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ
ವಾದ ಸ್ವರೂಪಸುಖವುಳ್ಳವನು—ಅಂತಃಸುಖಿ ಮತ್ತು ಭಗವದ್ವರ್ತನ
ದಿಂದ ದೊರೆತ ಅಲೌಕಿಕಾನಂದಾನುಭವವುಳ್ಳವನು—ಅಂತರಾ-
ರಾಮನು. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪವೆಂಬ ಜ್ಯೋತಿಯು
ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರಲು ಅವನ ಆನಂದಾನುಭವಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯುಂಟೇ !
ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ವರ್ತನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಸುವ
ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು ತಿಳಿ. ಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ
ಭಗವದ್ವರ್ತನವಾದರೂ, ಅನ್ಯವಸ್ತುಜ್ಞಾನವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸು
ಚಲಿಸುವುದರಿಂದ ದರ್ಶನವಾಗದ ಪ್ರಾಯವೇ. ಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿ
ಯಲ್ಲಿರುವವನು ಅಂತಃಸುಖಿಯೂ ಅಲ್ಲ—ಅಂತರಾರಾಮನೂ ಅಲ್ಲ.
ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿರುವ ಯೋಗಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಿತನು. ಆತನು
ಅಶರೀರಿಯಾದ (ಪ್ರಾಕೃತಶರೀರವಲ್ಲದ ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕ ದೇಹವುಳ್ಳ)
ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು. (೨೪) ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಿತಿಯು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ
ಕಾರಣವಲ್ಲ ; ಸಕಲಪಾಪಕ್ಷಯವೂ ಕಾರಣವು. ಶ್ರವಣಮನನಗಳಿಂದ
ಸಂಶಯವಿಪರ್ಯಯಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಸಕಲಪ್ರಮೇಯಜ್ಞರಾಗಿ, ವಶವರ್ತಿ
ಗಳಾದ ಮನಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳುಳ್ಳ ವಿಶಾಲಹೃದಯರಾದ
ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಿತವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸುವರಾಗಿ, ಧ್ಯಾನ-
ಯೋಗದಿಂದ ಅಪ್ರಾಕೃತಸ್ವರೂಪನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಿವ್ಯದರ್ಶನ
ವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭಗವದ್ವರ್ತನದಿಂದ ಅವರ ಸಕಲಪಾಪಗಳೂ

ನೀಗುತ್ತವೆ; ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನುಭವದ ನಂತರ ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. (ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ). (೨೫) ಕೇವಲ ಅಂತಃಸುಖಿತ್ವವೇ ಜ್ಞಾನಿ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ಯತ್ನಶೀಲರಾದ, ವಶೀಕೃತಮನಸ್ಕರಾದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸದಾ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿರಹಿತರಾಗಿರುವರು. ಇವರಿಗೆ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವನಲ್ಲದೇ ಜ್ಞಾನವಿಷಯನೂ ಆಗಿರುವನು. (೨೬)

ಅರ್ಜುನ—ಜ್ಞಾನಿಗಳ (ಸರೋಕ್ಷನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವರ) ಧ್ಯಾನಪ್ರಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು, ದೇವ!

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ದುಃಖಸಂಪಾದಕಗಳಾದ ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ದೂರಮಾಡಿ, ಒಂದುವೇಳೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ವಿಷಯಾಭಿಮುಖವಾದಲ್ಲಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವೇಕದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಹುಬ್ಬುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಿಕಾರಗೊಳಿಸಿ (ಸಮಾನವಾಗಿಟ್ಟು), ಶ್ವಾಸವನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಿ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ (ಕುಂಭಕದಲ್ಲಿ) ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಇಂದ್ರಿಯಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮೋಕ್ಷೇತರವಾದ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನೂ ಚಿಂತಿಸದೇ, ಭಗವಂತಹಿಮೆಗಳ ಮನನಪೂರ್ವಕ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವನು. ವಿಷಯೇಚ್ಛೆ, ಭಯ, ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾದ ಜ್ಞಾನಿಯು, ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನೆನಿಸುವನು. ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶಿಯು, ಅಭಿಮಾನತ್ಯಾಗವೆಂಬ ಮುಕ್ತಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ, ಮುಕ್ತಸದೃಶನು; ಗೌಣಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಮುಕ್ತನೆಂದೇ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವನು. (೨೭-೨೮). ಧ್ಯೇಯನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಯೋಗಿಯು, ಹೇಗೆ ತಿಳಿದು ಧ್ಯಾನಿಸುವನೆಂಬುದನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ನನ್ನನ್ನು, ಜ್ಯೋತಿಷ್ಣೋಮಾದಿ ಸಕಲ ಯಾಗಗಳ ಹಾಗೂ ಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ಸಕಲತಪಸ್ಸುಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯನೆಂದೂ, ಫಲಭೋಕ್ತನೆಂದೂ, ಸರ್ವಲೋಕಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ವಾಮಿಯೆಂದೂ, ಸರ್ವಜೀವರ ಅನಿಮಿತ್ತಬಂಧುವೆಂದೂ, ಶಾಂತಿಪ್ರದನೆಂದೂ

(ಮುಕ್ತಿದಾತನೆಂದೂ) ದೃಢವಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಸ್ವಯೋಗ್ಯವಾದ ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. (೨೯)

ಐದನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

[ಯೋಗವು, ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಅಂತ್ಯವಾಗುವ ಮೊದಲನೆಯ ಷಟ್ಪದ ಮುಖ್ಯವಿಷಯವು. ಎರಡನೆಯ ಷಟ್ಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಭಗವದಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಾಧನವು. ಯೋಗವು, ಕರ್ಮಯೋಗವೆಂದೂ ಧ್ಯಾನಯೋಗವೆಂದೂ ಎರಡು ವಿಧವು. ಕರ್ಮಯೋಗವು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬಹಿರಂಗಸಾಧನವು; ಧ್ಯಾನಯೋಗವು ಅಂತರಂಗಸಾಧನವು. ಕರ್ಮಯೋಗವು ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವರೆಗೆ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿ, ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಧ್ಯಾನಯೋಗವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವು ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಧ್ಯಾನಯೋಗಕ್ಕೆ, ಈಶ್ವರಾರಾಧನರೂಪ ಸ್ವಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವೆಂಬ ಕರ್ಮಯೋಗವೂ, ಕಾಮಾದಿವರ್ಜನರೂಪ ಸನ್ಯಾಸವೂ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕಗಳೆಂದೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡವನೇ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯೆಂದೂ ಉಪಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.]

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಕರ್ಮಫಲವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ತನ್ನ ವರ್ಣ ಮತ್ತು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ವಿಹಿತವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವವನು ಸನ್ಯಾಸಿಯು; ಅವನೇ ಯೋಗಿಯು. ಅಹವನೀಯಾದಿ ಅಗ್ನಿತ್ಯಾಗದಿಂದಲೂ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ಕ್ರಿಯಾಪರಿತ್ಯಾಗದಿಂದಲೂ ನಿಸ್ಸಂಗನಾದವನು ಮಾತ್ರ ಧ್ಯಾನಾಧಿಕಾರಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ತಪ್ಪು.

ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನು ಸನ್ಯಾಸಿಯೂ ಅಲ್ಲ—
ಯೋಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ.

ಅರ್ಜುನ—ಯತ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರು ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ-
ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅವರು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಯತ್ಯಾಶ್ರಮಸ್ವೀಕಾರಮಾಡುವಾಗ, ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ
ತನ್ನಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತವಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸಮಾರೋಪಣ
ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯತಿಯಾಗುವನು ; ಭಗವದಪಾಸನಾರೂಪವಾದ
ಯಜ್ಞವನ್ನೂ ಆಚರಿಸುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯತಿಯೂ ಸನ್ಯಾಸಿಯೇ.
ಅವನು ಯೋಗಿಯೂ ಅಹುದು. ಬಾಹ್ಯಾಗ್ನಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಲ್ಲದ ಮಾತ್ರದಿಂದ
ಯತಿಯು ಅಗ್ನಿಕ್ರಿಯಾಶೂನ್ಯನಲ್ಲ. (೧)

ಅರ್ಜುನ—‘ಅವನೇ ಸನ್ಯಾಸಿಯು—ಯೋಗಿಯೂ ಅಹುದು’
ಎಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳೆಂಬುವು ಅತ್ಯಂತಭಿನ್ನ
ಧರ್ಮಗಳೆಂದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗಾಂತರ್ಭಾವವನ್ನು ಈ ಮೊದಲು
ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಿರುವೆನು. ಕೇವಲ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನೇ ‘ಯೋಗ’
ವೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು ಯೋಗಶಬ್ದದ ಅಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಗವು.
ಕರ್ಮಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸನ್ಯಾಸವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದುದಾದರೂ, ಮುಖ್ಯ
‘ಯೋಗ’ದಲ್ಲಿ (ಮುಖ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವ ‘ಯೋಗ’ದಲ್ಲಿ)
ಅಂತರ್ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಯಾವುದನ್ನು ಸನ್ಯಾಸವೆಂದು
ಹೇಳುವರೋ ಅದನ್ನೇ ಯೋಗವೆಂದು ತಿಳಿ. ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿವರ್ಜನ-
ರೂಪ ಸನ್ಯಾಸವು, ಮುಖ್ಯ ಜ್ಞಾನೋಪಾಯವಾದ, ಕಾಮಾದಿವರ್ಜನ-
ವಿಶಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನರೂಪ ಯೋಗಾಂತರ್ಭೂತವಾದುದೆಂದು
ತಿಳಿ. ಹೇ ಪಾಂಡವ! ಸನ್ಯಾಸರಹಿತವಾದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಮಾತ್ರವುಳ್ಳ
ಯಾವನೂ ಯೋಗಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಏಕದೇಶವು(ಒಂದು
ಭಾಗವು) ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬಲ್ಲುದೇ? ಏಕದೇಶದ ನಿರೂಪಣೆಗಾಗಿ
ಮಾತ್ರ ಸನ್ಯಾಸವೆಂದೂ, ಕರ್ಮಯೋಗವೆಂದೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ

ವ್ಯವಹಾರವು. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿಭಾಗತ್ವ (ಭಕ್ತಿಯ ಏಕದೇಶತ್ವ) ವಿರುವುದರಿಂದ, ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಜ್ಞಾನವೆಂದೂ ವ್ಯವಹರಿಸುವಂತೆ, ಸನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಯೋಗಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯೆಂದು ತಿಳಿ. (೨).

ಅರ್ಜುನ — ಧ್ಯಾನಾಧಿಕಾರವನ್ನು ದೊರಕಿಸುವ ಯೋಗವನ್ನು (ಸನ್ಯಾಸಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನು) ಕೆಲಕಾಲಮಾತ್ರ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೋ ಅಥವಾ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಪರ್ಯಂತವೋ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ — ಯೋಗದ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯನ್ನು ಏರಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗೆ, ಸನ್ಯಾಸಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವು ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ-ಪರ್ಯಂತವೂ ಅವಶ್ಯಕವು. ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುವವರೆಗೆ ಯಥಾಯೋಗ್ಯಧ್ಯಾನಸಹಿತವಾದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಅದೇ, ಯೋಗಾರೂಢನಿಗೆ (ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನಿಗೆ) ಶಮವು ಅವಶ್ಯಕ. ಶಮವೆಂದರೆ ಭಗವನ್ನಿಷ್ಠಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅದರ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಾದ ಧ್ಯಾನ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಅರ್ಚನಾದಿಗಳು. ಇದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯು ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಾತಿಶಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಸಾರಾಂಶ:— ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಿಗೆ ಕರ್ಮವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು; ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಶಮವು ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಾತಿಶಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ವಿಹಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವು ಉತ್ತಮಾಧಮಮಧ್ಯಮರೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧಜನೋಪಕಾರಿಯೂ ಅಹುದು; ಅವರ ಸೇವಾರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಿಗೆ ತ್ರಿವಿಧಜನ-ಸೇವೆಯು ಅವಶ್ಯಕರ್ತವ್ಯವು. ಉತ್ತಮರನ್ನು ಪಾದಸಂಹನನ ಮೊದಲಾದ ಶುಶ್ರೂಷೆಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಬೇಕು; ಮಧ್ಯಮರನ್ನು ಪ್ರತಿವಂದನಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅಧಮರನ್ನು ಅನ್ನದಾನಾದಿಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಿಯ ವಿಹಿತಾಚರಣೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆತನಿಗೆ ದರ್ಶನಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವನು. ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಮೂಲಕ ತ್ರಿವಿಧಜನಸೇವೆಯು ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ತಲ್ಲಭ್ಯಗಳಾದ ಭಗವ-ತ್ಪ್ರೀತಿಸಂದರ್ಶನಗಳು ಆತನಿಗೆ ದೊರೆತಿವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ-ಸಮಾಧ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನುಳಿದು, ಇತರಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವೋತ್ತಮ ಸೇವೆಯು

ಜ್ಞಾನಿಗೂ ತ್ಯಾಜ್ಯವಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಕರ್ಮದ ಉಪಶಮವು (ಸಂಕೋಚವು-
ನಿಲ್ಲಿಸುವಿಕೆಯು) ಯುಕ್ತವಾದರೂ ಜಪಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪಶಮವಿಲ್ಲ ;
ಅವು ಅವಶ್ಯಕತಫಲಗಳೇ ಸರಿ. ಜ್ಞಾನಿಗೆ, ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಿಯಂತೆ, ಕರ್ಮಾನು-
ಷ್ಠಾನದಿಂದ ದೊರೆಯಬೇಕಾದ ಯಾವ ಫಲವೂ ಇಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ
ಮುಕ್ತಿಯು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಗಂಟು ; ತಪ್ಪದೇ ದೊರೆಯುವುದು. ಆದರೆ
ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖಾತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಧ್ಯಾನವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಿ
ಕರ್ಮಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಕಾಯಕರ್ಮಗಳ ಉಪಶಮವೂ
(ಮಾನಸಿಕ, ವಾಚನಿಕ) ಧ್ಯಾನಾದಿಕರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವೂ ಯೋಗ್ಯ
ವೆನಿಸುವುವು. (೩).

ಅರ್ಜುನ—ಯೋಗಾರೂಢನ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಪಾರ್ಥ ! ಈ ಹಿಂದೆ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಯ (ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನ)
ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆನು. ಅವನೇ ಯೋಗಾ-
ರೂಢನು. ಆದರೂ ಆತನ ಸಿದ್ಧಿದ್ಯೋತಕವಾದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು
ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಯಾರು, ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ,
ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲದೇ (ಅನಾಯಾಸದಿಂದ)
ಯಾವಾಗ, ಅನುಷಂಗಿಕತನಾಗುವನೋ, ಆಗ ಆತನು ಯೋಗಾರೂಢ
ನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಪರಿ-
ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದೇ ಅನುಷಂಗವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯು. ಸಂಕಲ್ಪತ್ಯಾಗವೆಂದರೆ
ಭಗವತ್ತೀತಿಯನ್ನಲ್ಲದೇ ಬೇರಾವ ಉದ್ದೇಶವೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ,
ಮಮತೆಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿರುವಿಕೆ. ಸಂಕಲ್ಪಾದಿಸರ್ವಕ್ರಿಯೆಯೂ
ಭಗವದಧೀನವೆಂಬ ಜ್ಞಾನವೇ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪತ್ಯಾಗವು. ಸಾರಾಂಶ:-
ಕರ್ಮಾಸಕ್ತಿರಾಹಿತವು ಯೋಗಾರೂಢನ ಮುಖ್ಯಲಕ್ಷಣವು. ಅಸಕ್ತಿರಹಿತ
ನೆಂದರೆ ಉದಾಸೀನನಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೂಡುವುದೆಂದು
ಭ್ರಮಿಸಲಾರೆಯಷ್ಟೆ ! (೪). ಆದ್ದರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸಯುಕ್ತ ವಿಹಿತ
ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನವುಳ್ಳ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಲಾಭವಾಗುವ
ಪರ್ಯಂತವೂ ಧ್ಯಾನಯೋಗವನ್ನು ಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ಧ್ಯಾನಯೋಗವೆಂಬುದು 'ಯೋಗ' ದ ಮೇಲಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ ಅದೇ ಸಿದ್ಧಿಸ್ಥಾನವು; ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯೇ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವು. ಧ್ಯಾನವೆಂಬುದು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಪಾರವು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸೇ ಬಂಧುವು; ಮನಸ್ಸೇ ಶತ್ರುವು. ಉಪಕಾರ, ಅಪಕಾರಗಳೆರಡೂ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಆಗುವುವು. ಜೀವನು ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರವನ್ನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು—ದುಃಖಭಾಜನನಾಗಬಾರದು.

ಅರ್ಜುನ—ಯಾರಿಗೆ, ಎಂತಹ ಮನಸ್ಸು, ಬಂಧುವೂ ಶತ್ರುವೂ ಆಗುವುದು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಯಾರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೋ, ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಧ್ಯಾನೋಪಯೋಗಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಉಪಕಾರಿಯು ಮನೋ-ಜಯವಿಲ್ಲದವನಿಗಾದರೋ ಮನಸ್ಸೇ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಶತ್ರುವಿನಂತೆ, ಅನುಪ-ಕಾರಿಯೂ, ಅನರ್ಥಕಾರಿಯೂ ಆಗುವುದು.

ಅರ್ಜುನ—ಅಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಜೀವನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥನಾಗುವನು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಯತ್ನತೀಲನಾದ ಜೀವನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮನೋಜಯವು ದೊರೆಯುವುದು. ಅದರಿಂದ ಧ್ಯಾನವೂ, ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಅಪರೋಕ್ಷವೂ ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೂ, ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಭಗವತ್ತಪ್ಪಾದದಿಂದಲೇ ಲಭಿಸುವುವು. ಜೀವನಿಗೆ, ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಬಂಧುವು ; ಪ್ರಸನ್ನನಾಗದೇ ಕುಪಿತನಾದರೆ ಆತನೇ ಶತ್ರುವು. ಜೀವದ ಯತ್ನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗತಕ್ಕ, ದೋಷದೂರನಾದ, ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಪ್ರಭುವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸಿ ಮನೋಜಯವನ್ನು ಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು. (೫-೬)

ಅರ್ಜುನ—ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ, ತತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಯತ್ನದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ವಶಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡವನಿಗೆ, ಪರಮಾತ್ಮನೂ, chapter9 389

ಮನಸ್ಸು ಬಂಧುಗಳೆಂದೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶತ್ರುಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು, ಅಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ಅರ್ಜುನ—ಈ ಬಂಧುಗಳು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಉಪಕಾರವನ್ನೆ ಸಗುವರು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಈ ಬಂಧುಗಳು ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶಾಂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವರು. ಎಂದರೆ, ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತದೆ ; ಆತನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ ; ಧ್ಯಾನವಿಷಯನಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಯೋಗದ ಫಲವು. ಅವನೇ ಯೋಗಾರೂಢನು. ಆತನು ವಿಷಯಭೋಗೇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಬಿಟ್ಟಿರುವನು ; ಜ್ಞಾನ-ವಿಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತನಾಗಿರುವನು. ಎಂದರೆ ಪರಾಪರತತ್ವವಿಷಯಕವಾದ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವನೂ, ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನವೆಂಬ ವಿಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿರುವನು. ಶೀತ, ಉಷ್ಣ ; ಸುಖ, ದುಃಖ, ಮಾನ, ಅಪಮಾನಗಳೆಂಬ ದ್ವಂದ್ವ (ವಿರುದ್ಧ) ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ, ಹಿಗ್ಗು ಕುಗ್ಗುಗಳಿಲ್ಲದೇ ಆಕಾಶದಂತೆ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿರುವನು. ಮಣ್ಣು, ಕಲ್ಲು, ಭಂಗಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುವನು. ಆ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೂ, ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಸಹ ಪರಮಾತ್ಮಾಧೀನವೆಂದೂ ಯಾವುದೊಂದೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸುಖದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರದುದೆಂದೂ, ಅಶಾಶ್ವತವಾದವುಗಳೆಂದೂ ತಿಳಿದು, ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಅಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳಿಂದ ವಿಚಾರಗೊಳ್ಳದೇ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನಾಗಿರುವನು. ಆತನೇ ಯುಕ್ತನು, ಎಂದರೆ, ಯೋಗಸಂಪೂರ್ಣಿಯುಳ್ಳವನು—ಯೋಗಾರೂಢನು. (೭—೮)

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ದೇವ ! ಯೋಗಾರೂಢನ ಈ ಸಮತ್ವಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ವಿಶದಗೊಳಿಸು. ಯೋಗಿಶ್ರೇಷ್ಠನ ಸಮಬುದ್ಧಿಯ ರಹಸ್ಯವಿಶೇಷಗಳನ್ನು—ತಾತ್ವಿಕಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು—ತಿಳಿಯಲವೇಕ್ಷಿಸುವೆನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಯೋಗಿಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಹೊನ್ನುಮಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ; ಸಕಲಜೀವಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನು. ಸಮತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು, ಕೇಳು. ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸದೇ ಉಪಕಾರಮಾಡುವವನು ಸುಹೃತ್ ; ದುಃಖಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವವನು ಮಿತ್ರನು ; ಪ್ರಾಣಾಪಹಾರಮೊದಲಾದ ಅಪಾಯಗಳನ್ನೆಸಗುವವನು ಅರಿಯು ; ಕರ್ತವ್ಯವಾದ ಉಪಕಾರವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಪಕಾರಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಉಪೇಕ್ಷಾಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು ಉದಾಸೀನನು : ಅಪಕಾರಉಪಕಾರಗಳೆರಡನ್ನೂ ಮಾಡುವವನು ಮಧ್ಯಸ್ಥನು ; ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ದ್ವೇಷ್ಯನು ; ಉಪಕಾರಮಾಡುವವನು ಬಂಧುವು ; ಸದಾ ಲೋಕಹಿತಕಾರಿಗಳಾದ ಪ್ರಶಾಂತರಾದ ಸದಾಚಾರಿಗಳು ಸಾಧುಗಳು ; ದುಷ್ಟರ್ಮಿಗಳಾದ, ಸಜ್ಜನಾಪಕಾರಿಗಳು ಪಾಪಿಗಳು ; ಈ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಸಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೇ ಯೋಗಿಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಈತನು ಸುಹೃದಾದಿಸರ್ವರಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪಗಳು ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ಸಮಾನವಾದವುಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಮಿತ್ರನಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನೂ ಶತ್ರುವಿನಲ್ಲಿ ಶತ್ರುತ್ವವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಿತ್ರನಲ್ಲಿ ಶತ್ರುತ್ವವನ್ನೂ ಶತ್ರುವಿನಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವದೆಂಬ ವೈಷಮ್ಯವು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಸುಹೃತ್ವಾದಿಗಳು ಈಶಕ್ತವಾದವುಗಳೆಂದೂ, ಯಾರೂ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ಶತ್ರುಮಿತ್ರರಲ್ಲವೆಂದೂ ತಿಳಿದಿರುವನು. ಸುಹೃದಾದಿ ಜೀವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಹ ಸಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಎಂದರೆ ಸುಹೃತ್ವಾದಿ ಧರ್ಮಗಳು ಜೀವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಲ್ಲವೆಂದೂ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಪಾರಭೇದದಿಂದ ಉಂಟಾದವುಗಳೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವನು. ಸುಜೀವರಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವರು ಮಿತ್ರರಾಗಿರುವುದೂ ಕೆಲವರು ಶತ್ರುಗಳಾಗಿರುವುದೂ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಈ ಮಿತ್ರತ್ವಾದಿಧರ್ಮಗಳು ಅಂತಃಕರಣರೂಪ ಉಪಾಧಿಯಿಂದ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟಗೊಳ್ಳುವುವು. ದೇವ, ದಾನವ, ಮಾನವ ಭೇದದಿಂದ ತಾರತಮ್ಯಯುಕ್ತವಾದ ಜೀವಸ್ವಭಾವಗಳು (ಸ್ವರೂಪಧರ್ಮ

ಗಳು) ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ ಯೋಗಶ್ರೇಷ್ಠನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೂ ಸಮಬುದ್ಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ಈ ತ್ರಿವಿಧಜೀವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾಗಿರುವುದೋ ಹಾಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಜ್ಞಾನವೂ ಸಮಬುದ್ಧಿಯೇ. ಯೋಗಶ್ರೇಷ್ಠನು ಈ ವಿಧವಾದ ಸಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ವರ್ತಿಸುವನು. ಸಮಬುದ್ಧಿಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನೂ ಯೋಗಶ್ರೇಷ್ಠನ ಅನುಸಂಧಾನ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದೆಯಾ, ಪಾರ್ಥ ? (೯)

ಅರ್ಜುನ—ತಿಳಿದೆನು, ಸ್ವಾಮಿ ! ಭಗವದ್ವರ್ತನರೂಪವಾದ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವ ಧ್ಯಾನಪ್ರಕಾರವನ್ನು, ಯದ್ಯಪಿ, ಈ ಹಿಂದೆ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವಿ. ಆಸನಾದಿ ನಿಯಮಗಳ ವಿವರಪೂರ್ವಕ ಅದನ್ನೇ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅಹುದು, ಪರಂತಪ ! ಕೇಳಬೇಕಾದುದೇ ಸರಿ. ಧ್ಯಾನ ಯೋಗವು ಸಿದ್ಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಬಹು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು. ಧ್ಯಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಇದು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುದು ಮತ್ತು ಕಷ್ಟವೂ ಅಹುದು. ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಕೂಡುವ ಮುನ್ನ ವಿಷಯಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದೂರಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಆಶೆಯೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರದಂತೆ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಶೆಯೆಂಬುದು ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಶತ್ರು; ಅದಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಧ್ಯಾನದ ಆಶೆಯನ್ನೇ ಬಿಡುವುದು ಲೇಸು. ಹಾಗೂ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಬೇಕು. ಸ್ನಾನ, ಆಹಾರಾದಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ದುರ್ಜನರೂ ದುರಾಚಾರಿಗಳೂ ಸೇರದಿರುವ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಂಗಶೂನ್ಯನಾಗಿ (ಒಬ್ಬನೇ) ಕೂತು, ಧ್ಯಾನಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಕರ್ತನು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಧಾರೆಯಂತೆ (ಮಧ್ಯೆ ವಿಚ್ಛಿತ್ತಿಬಾರದಂತೆ) ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಹರಿಗೊಡಬೇಕು (ಭಗವನ್ನಿಷ್ಟವಾದುದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು (೧೦) ಧ್ಯಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕೂಡುವ ಸ್ಥಳವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು;

ಮನಃಪ್ರಸನ್ನತೆಗೆ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಕೂಡುವ ಆಸನವು ಅತಿ ಎತ್ತರವಾಗಿರಬಾರದು ಅಥವಾ ಅತಿ ತಗ್ಗೂ ಆಗಿರಬಾರದು; ವಸ್ತ್ರ, ವ್ಯಾಘ್ರಾದಿಗಳ ಚರ್ಮ, ದರೈಗಳಿಂದ ಆಸನವು ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿರಬೇಕು. (ಆಸನದಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿರಬೇಕು). ಆಸನವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಬೇಕು. ಎಂದರೆ ತನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳದ್ದೂ, ಅಲ್ಲಾಡದಂತೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದೂ ಆಗಿರಬೇಕು. (೧೧) ಇಂತಹ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕೂಡಬೇಕು. ದೇಹವು ಚಲಿಸಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಗೆ ಭಂಗಬರುವುದು. ಕುಳಿತು ಧ್ಯಾನಮಾಡುವುದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕೂತು, ದಶೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಸಕಲ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಉಪರಮಗೊಳಿಸಿ (ನಿಲ್ಲಿಸಿ) ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರಗೊಳಿಸಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು. ಧ್ಯಾನಯೋಗವು ಸರ್ವಪಾಪಪರಿಹಾರಕವು ಮತ್ತು ಸಂಸಾರರೂಪವಾದ ಮಲವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಪ್ಪದೇ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. (೧೨) ಇನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ದೇಹ, (ಮಧ್ಯದೇಹ-ಕಾಯ) ತಲೆ ಮತ್ತು ಕುತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಋಜುವಾಗಿ (ಬಗ್ಗದಂತೆ) ಧರಿಸಬೇಕು ; ಚಲಿಸದಂತೆ ದೃಢವಾಗಿರಬೇಕು. ತನ್ನ ಮೂಗಿನ ಕೊನೆಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ, ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೋಡದೇ (ಬೇರಾವಕಡೆಗೂ ನೋಡದೇ) ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. (೧೩) ಮನಸ್ಸು, ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವಂತಾಗಲು ಅದು ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿರಬೇಕು, ಎಂದರೆ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ವಿಷಯ-ಪ್ರವೃತ್ತಿರಾಹಿತವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಕು. ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿಯುವುದು ಯತ್ನದಿಂದಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದರೆ, ಅಂಥವನು ಧ್ಯಾನಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಲಾರನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನ ಶಕ್ತಿಯು ವೆಚ್ಚವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೇ, ವ್ಯಾಘ್ರಚೋರಾದಿಭಯಗಳಿಗೆ ಅನಕಾಶವಿರುವ ಸ್ಥಳವು ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ ; ಹಾಗೂ ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೇ ತನಗೆ ಯಾರಿಂದ ಯಾವಭಯವೂ ಅಪಾಯವೂ ಸಂಭವಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಿರ್ಭಯಮನೋಭಾವವನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು ; ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ-

ಪರಿಪಾಲನೆಯಿಂದ, (ವಿಷಯಭೋಗಪರಿತ್ಯಾಗವೇ ಮೊದಲಾದ ನಿಯಮಗಳಿಂದ), ವಾಸನಾಬಲದಿಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಧಾವಿಸುವ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ, ನಾನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂಬ ಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆ, ಅಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. (೧೪) ಹೀಗೆ ನಿಯತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನ-ಕರ್ತನು ಸದಾ ನನ್ನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ, ನನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದು, ದೇಹತ್ಯಾಗಾನಂತರ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿರೂಪವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. (೧೫)

ಅರ್ಜುನ—ಧ್ಯಾನಯೋಗನಿಷ್ಠನಿಗೆ ಆಹಾರಾದಿ ನಿಯಮಗಳಾವುವು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅಧಿಕವಾಗಿ ಭೋಜನಮಾಡುವವನಿಗೂ, ಸರ್ವಥಾ ಭೋಜನವನ್ನೇ ಮಾಡದವನಿಗೂ ಯೋಗವು ಸಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅತಿಯಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವವನಿಗೂ, ನಿದ್ರೆಯೇ ಇಲ್ಲದೇ ಸದಾ ಜಾಗೃತನಾಗಿರುವವನಿಗೂ, ಧ್ಯಾನವು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅತಿನಿದ್ರೆ, ಅಧಿಕಭೋಜನಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು. ಮಿತವಾದ ನಿದ್ರಾಹಾರಗಳುಳ್ಳವನಾಗಬೇಕು. (೧೬)

ಅರ್ಜುನ—ನಿದ್ರಾಹಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾಗುವ ಯೋಗಿಗಳಿಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಇರುವರು ; ಅವರು ಬಹು ಶಕ್ತರು. ಅಶಕ್ತರಿಗೆ ಅನಶನ ಮತ್ತು ಜಾಗರಣಗಳು ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಶಕ್ತರಿಗೆ ಅನಶನಾದಿಗಳು ಯೋಗನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇ ಪಾರ್ಥ ! ಆಹಾರ-ವಿಹಾರಗಳು, ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ, ನಿದ್ರೆ ಮತ್ತು ಎಚ್ಚರಿಕೆಗಳು ಯೋಗವಿಘಾತಕಗಳಾಗದಂತಿರಬೇಕು ; ಎಂದರೆ, ಶ್ರಮ, ವಿಷಯಾತುರತೆ, ಆಲಸ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಧ್ಯಾನವಿರೋಧಿಗಳಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳುಂಟಾಗದಂತೆ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು. ನಿದ್ರಾಹಾರ ದುಡಿಮೆಗಳ ಮಿತಿಯನ್ನು ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವವನು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ತಾನೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಯುಕ್ತವಾದ ಆಹಾರಾದಿಗಳುಳ್ಳವನಿಗೇ ಯೋಗವು ದುಃಖ-ಪರಿಹಾರಕವಾಗಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸುತ್ತದೆ. (೧೭)

ಅರ್ಜುನ—ಯಾರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ಧ್ಯಾನಯೋಗವುಳ್ಳವನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಯಾವಾತನ ಮನಸ್ಸು, ವಿಷಯಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಿವರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಯಾವಾಗ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದೋ ಮತ್ತು ಸಕಲ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಷ್ಕೇಹವಾಗುವುದೋ, ಆಗ, ಆ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಯೋಗಸಂಪೂರ್ಣಿಯುಳ್ಳವನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. (೧೮)

ಅರ್ಜುನ—ಯೋಗಸಂಪನ್ನನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾರೂಢನಾಗುವಂತೆ ನಿರೂಪಿಸು, ದೇವ !

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ವಶವರ್ತಿಯಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ, ಸಮಾಧಿಯನ್ನೇರಿದ, ಧ್ಯಾನಯೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸು, ಗಾಳಿಯ ಸುಳಿವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉರಿಯುವ ದೀಪಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿರುವುದು. (೧೯) ಯೋಗಸೇವೆಯಿಂದ (ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದರಿಂದ) ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಯೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸು ಸಕಲಬಾಹ್ಯವ್ಯಾಪಾರ ಶೂನ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹವಾಗಲು, ಸಮಾಧ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, ಈ ಭೌತಿಕದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಯೋಗಿಯು ಅಲೌಕಿಕವಾದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. (೨೦)

ಅರ್ಜುನ—ಭಗವದ್ದರ್ಶನದಿಂದ ಲಭಿಸುವುದೆಂಬ ಈ ವಿಲಕ್ಷಣ-ತೃಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವೇನು ಮತ್ತು ಅದು ಹೇಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣವು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ತೃಪ್ತಿಗೆ ಸುಖವಲ್ಲದೇ ಬೇರಾವುದೂ ಎಂದೂ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಭಗವದ್ದರ್ಶನದಿಂದ, ಯೋಗಿಗೆ, ಅತೃಪ್ತಿಕವಾದ (ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ—ಎಲ್ಲೆಮೀರಿದ) ಸುಖವು ಲಭಿಸುವುದು. ಆ ಸುಖವು ಅನುಭವೈಕವೇದ್ಯವಾದುದು—ಬುದ್ಧಿಗ್ರಾಹ್ಯವಾದುದು. ಯೋಗಿಯು ಸುಖಾನುಭವಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನು. ಆ ಸುಖವು ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದುದು; ಇಂದ್ರಿಯ-ಜನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ—ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ವೈಷಯಿಕಸುಖದಿಂತಿರುವ ಸುಖವಲ್ಲ; ಎಂದೂ ಅನುಭವಿಸದ ವಿಲಕ್ಷಣ ಆನಂದವಿಶೇಷವು. ತಾನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಭಗವದ್ದ್ರೂಪದಿಂದ ಚಲಿಸದೇ, ಯೋಗಿಯು ಆನಂದಮಗ್ನ

ನಾಗಿರುವನು. (೨೧) ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಜೀವನು, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಲಾಭವಿಲ್ಲೆಂದು ಮನಗಾಣುವನು. ಯೋಗ-ನಿರತನು, ಗುರುತರವಾದ ದುಃಖಕಾರಣಗಳಿಂದ ಸಹ (ಯಾವ ದುಃಖಗಳೇ ಬರಲಿ, ಎಂತಹ ಕಷ್ಟಗಳೇ ಬರಲಿ) ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ, ಅನ್ಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಯೋಗಾರೂಢನು (ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿರಲು ದುಃಖಜನಕವಾದ ಯಾವಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಬಹಿರ್ಮುಖನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಗವದಿಚ್ಛೆಯಿಂದ ತಾನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಭಗವದ್ರೂಪವು ಮರೆಯಾದಾಗ ಬಹಿರ್ಮುಖನಾಗುವನು). (೨೨) ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯು ಸಕಲ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು. ಹುಟ್ಟುವ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೇ ನಿರೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಮಹಾಫಲವುಳ್ಳ ಧ್ಯಾನಯೋಗವೂ, 'ಯೋಗ'ದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು. ಸಂನ್ಯಾಸಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಧ್ಯಾನಯೋಗವು ಸಿದ್ಧಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನವು ಲಭಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿರಕ್ತನಾದ ಮುಮುಕ್ಷುವು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿ ಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನ-ಪರನಾಗಬೇಕು. (೨೩)

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ! ಧ್ಯಾನಯೋಗಿಯು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ, ಆಸನ, ಆಹಾರಾದಿನಿಯಮಗಳನ್ನೂ, ಸಮಾಧಿಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಭಗವದ್ವರ್ತನದಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಸುಖಾನುಭವ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದೆನು. ಆದರೆ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಗೊಯ್ಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ, ಧ್ಯಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವಬಗೆಯ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಬಹುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರ ಹೇಗೆ ಎಂಬೀ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಪಾರ್ಥ ! ಕೇಳು. ದೃಢವಾದ ಸನ್ಯಾಸವಲ್ಲದೇ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಿಗೇರಿಸಲು ಅನ್ಯೋಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವೆನೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಾವುದೊಂದು ಕರ್ಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಕಂಡು

ಬರುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ ? ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಮಂದಮತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪ್ರವಾದವೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಸನ್ಯಾಸ ವುಳ್ಳವನು ಈವಿಧಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿರುವನು. ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಫಲವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಫಲಾಶೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಲು, ಸಂಕಲ್ಪಪೂರ್ವಕವಾದ ಅನುಷ್ಠಾನ ವನ್ನೇ ಬಿಡಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಧ್ಯಾನದ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಸಂಕಲ್ಪಜನ್ಯವಾದ ಸರ್ವವಿಧ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ನಿಶೇಷವಾಗಿ ತೊರೆದ ದೃಢಸನ್ಯಾಸವು, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು, ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವು. ಇಂದ್ರಿಯಸಮೂಹವನ್ನು ಸರ್ವ- ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲ್ಲದೇ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವು, ಬೇರಾವುದರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮನಸ್ಸು ಇಂದ್ರಿಯಗಳದ್ವಾರಾ ಚಲಿಸಿ, ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ವಿಚ್ಛಿತ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ದೂರಮಾಡ ಬೇಕು. ಇದೂ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ಧೈರ್ಯದಿಂದ ವಶಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಶ್ರವಣಮನನ ಗಳಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯು ವಶವಾಗುವುದು. ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳ ನಿರಂತರ ಶ್ರವಣ- ಮನನಗಳಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯು ಸ್ಥಿರಗೊಂಡು, ಜೀವನ ವಶವಾಗುವುದಲ್ಲದೇ, ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ ಭಗವದ್ರತಿಯನ್ನೂ (ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ) ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಏವಂಚ ಮನಸ್ಸು ಉಪರಮಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಂದರೆ, ವಿಷಯಗಳಿಂದ ವ್ಯಾವರ್ತವಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ರಮಿಸಬೇಕು. ಸನ್ಯಾಸ ಯುಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ (ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ) ಉಪರಮ ಗೊಳಿಸಿ, ಭಗವನ್ನಿಷ್ಠವಾದುದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು; ಅನ್ಯವಸ್ತುಗಳ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಮಾಡಕೂಡದು. (೨೪-೨೫) ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೂ, ಸ್ವತಃ ಚಂಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸು ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅನ್ಯವಸ್ತುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸು ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದೋ, ಆಯಾಯ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಭಗವಂತನ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕು. ತಾನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಗವದ್ರೂಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ವಸ್ತುಗಳ

ಕಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದು ಆ ಭಗವದ್ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಚಂಚಲವಾದ ಬಳ್ಳಿಯು, ಬೆಳೆಗಿದ್ದು ನೋಡುವುದರೊಳಗೆ ಊರುಗೋಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಎಳೆದು, ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೋಸ್ಕರವೇ ನೆಟ್ಟಿರುವ ಕೋಲಿಗೆ ಹುರಿಯಿಂದ ಬಿಗಿಯುತ್ತೀವೆ. ಪುನಃ ಮಾರನೆಯ ದಿನವೂ ಹೀಗೆಯೇ—ಇದರಂತೆ ಚಂಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಧ್ಯಾನಪ್ರತೀಕವಾದ* ಭಗವದ್ರೂಪಕ್ಕೆ ಬಿಗಿಯಬೇಕು. (೨೬) ಹೀಗೆ ಯಶ್ವಿಸುವ ಯೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿ, ರಜೋಗುಣದ ಉಪಶಮನದಿಂದ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ ಕಲ್ಮಷಗಳು ತೊಲಗುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಧ್ಯಾನಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಪುರುಷನಿಗೇ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಆತ್ಯಂತಿಕ ಸುಖವು ಲಭಿಸುವುದು. ಇದು ವೇದವ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಮೇಯವಯ್ಯಾ, ಅರ್ಜುನ! (೨೭)

ಅರ್ಜುನ— ಹೀಗೆ ಲಭಿಸುವ ಸುಖವು ಧ್ಯಾನಾದಿಸಾಧನಗಳಿಂದ ದೊರೆಯುವುದೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ, ಸಾಧನಾಭಾವದಿಂದ ನಷ್ಟವೂ ಆಗಬಹುದಲ್ಲವೇ? ಕಾರಣಜನ್ಯವಾದುದು ಕಾರಣಾಭಾವದಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗುವುದೆಂಬುದು ಲೋಕಸಿದ್ಧವಷ್ಟೆ!

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಕಲ್ಮಷರಹಿತನಾದ ಯೋಗಿಯು, ನಿರಂತರವಾದ ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಪಡೆದು ಅನುಭವಿಸುವ ಸುಖವು, ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಸರ್ಗ

*ಸೂಚನೆ—ಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಮನಮೆಚ್ಚುವ ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣಾದಿ ಯಾವುದೊಂದು ಭಗವದ್ರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆದು ಮನೋಮಯವಾದ ಕೇವಲ ಪ್ರತಿಮೆಯು, ಅದನ್ನೇ ಭಗವಂತನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಭ್ರಮೆ. ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಪಾದಾದಿ ಒಂದೊಂದು ಅಂಗವನ್ನು, ಮುಖಪರ್ಯಂತವಾಗಿ, (ಕ್ರಮೇಣ) ಧಾರಣ, ಧ್ಯಾನ, ಸಮಾಧಿ ಕ್ರಮದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ವಶಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಆ ರೂಪವು ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವುದು. ನಂತರ ಭಗವದ್ವರ್ತನಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅಧಿಕಾರಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನನು-ಲಕ್ಷಿಸಿ, ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮಾನಸಪ್ರತೀಕವೆಂಬ ತೆರೆಯ ಒಳಬದಿಯಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕವಾದ ದಿವ್ಯರೂಪದ ಸಂದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವನು.

ದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸ್ವಕೀಯ ಸುಖಾತಿಶಯವು; ಅದು ತನ್ನಲ್ಲಿರದ, ಹುಟ್ಟಿದ ಹೊಸ ವಸ್ತು ವಲ್ಲ; ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಖದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಭಗವಂತನ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಇದ್ದದ್ದೇ ಅನುಭವಾರೂಢವಾಗುತ್ತದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಈ ಸುಖಾತಿಶಯದ ಭೋಗವನ್ನು ಪಡೆದವನೇ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಯು. ಈತನು, ಪ್ರಾರಬ್ಧಾನುಭವದ ನಂತರ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೇ ಸ್ವರೂಪಸುಖವನ್ನು ಸದಾ ಅನುಭವಿಸುವನು. (೨೮)

ಅರ್ಜುನ—ನಿನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಮಹಾ-ಫಲವನ್ನು ತಿಳಿದೆನು. ಧೈಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂಬುದನ್ನೂ ಸಾ ಮಾ ನ್ಯ ವಾ ಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವಿ. ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಲವೇಕ್ಷಿಸುವೆನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಧ್ಯಾನನಿರತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿತ್ಯಕಾಂತವಸ್ತುಸ್ಥಿತನಾದ ಭಗವಂತನು ಐಶ್ವರ್ಯಪೂರ್ಣ ತ್ವಾದಿ ಸರ್ವಗುಣಗಳಿಂದ ಸಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ತಿಳಿದಂತೆಯೇ, ಎಂದರೆ, ಸರ್ವ ಭೂತಾಂತರ್ಯಾಮಿಯನ್ನಾಗಿಯೇ ನೋಡುತ್ತಾರೆ; ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಆತನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. (೨೯)

ಅರ್ಜುನ—ಹೀಗೆ ತಿಳಿದು ನೋಡುವ ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಧ್ಯಾನ-ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುವ ಅಧಿಕಫಲವೇನು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸಕಲಜಗತ್ತನ್ನು ನನ್ನ ಅಧೀನವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಸರ್ವತ್ರಸ್ಥಿತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಯಾವ ಅಧಿಕಾರಿಯು ನೋಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನಿಗೆ ನಾನು ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದವನಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅವನೂ ನನಗೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಸರ್ವದಾ ನಾನು ವಹಿಸಿರುವೆನು; ಅವನು ಸದಾ ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾಗಿಯೇ ಇರುವನು. (೩೦) ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥನೂ ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪ್ತನೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದು

ಭಜಿಸುವ ಯೋಗಿಯು, ಯಾವಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದರೂ, ನ್ಯಾಯ, ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನಾ ಚರಿಸಿದರೂ (ಅಧರ್ಮಮಾರ್ಗಪ್ರವೃತ್ತನಾದರೂ) ನಿಯತವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. (೩೧)

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ! ಭಗವದನುವರ್ತಿಗಳಾದ ಇತರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಯು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವನು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅವನು ಸರ್ವತ್ರಸಮದರ್ಶಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದನಲ್ಲವೇ, ಅರ್ಜುನ ? ತನ್ನಂತೆ ಇತರರನ್ನು ಬಗೆಯುವನು. ತನಗೆ ಹೇಗೆ ಸುಖವು ಇಷ್ಟವೋ, ದುಃಖವು ಅಪ್ರಿಯವೋ, ಹಾಗೆ ಇತರರಿಗೂ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಎಲ್ಲ ಭಗವದನುವರ್ತಿಗಳಿಗೂ ಸುಖವನ್ನೇ ಕೋರುವನು ; ಎಲ್ಲ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರನ್ನು ತನ್ನಂತೆ ತಿಳಿದು ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವುಳ್ಳವನಾಗುವನು. ಈತನೇ ಉತ್ತಮ ಯೋಗಿಯು. (೩೨)

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಮಧುಸೂದನ ! ಸರ್ವತ್ರಸ್ಥಿತಭಗವದ್ರೂಪಗಳ ಐಕ್ಯವನ್ನೂ ತನ್ನಂತೆ ಎಲ್ಲರೇಂಬ ಸಾಮ್ಯಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ಏಕಾಗ್ರತಾರೂಪ ಮನಸ್ಸಿನಸಾಮ್ಯವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುವುದೆಂಬ ಈ ಯೋಗವು, ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದು ಅಶಕ್ಯವೆಂದೇ ತೋರುವುದು. ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಈ ಯೋಗವು ಅನುಷ್ಠಾನಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು. ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ! ಮನಸ್ಸು ಅತಿ ಚಪಲವಾದುದು ; ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹೋಲಿ ಭೇದಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳದ್ದು ; ವಿವೇಕದಿಂದ ಸಹ ಜಯಿಸಲು ಅಶಕ್ಯವಾದುದು ; ಅನಾದಿವಿಷಯವಾಸನಾಸಂಬಂಧವುಳ್ಳದ್ದಾದಪ್ರಯುಕ್ತ, ಆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಸಾಧುವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತಹ ದುರ್ಭೇದ್ಯಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದ್ದು. ಮನಸ್ಸೆಂಬುದು ಈ ಪ್ರಸಿದ್ಧಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳಪ್ರಯುಕ್ತ, ಅದನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ, ಆ ಕಾಶದಲ್ಲಿ ಓಡುವ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟುವಂತೆ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವೆಂದೇ ತೋರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ಧ್ಯಾನಯೋಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಶಂಕೆಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ? (೩೩-೩೪)

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನದೊ ನ:’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

“ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾಚಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।

ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕ:”

ಸಂಪುಟ	}	೧೯೫೫—ಜನವರಿ	}	ಸಂಚಿಕೆ
೫				೩

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

ಇರಳು ಹಗಲು ಪೋಗಿ ಪರರನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ
ಒರಲಿ ಒರಲಿ ನಿಂದು ಶರಗನು ಮಾರೊಡ್ಡಿ
ಉರಿಯೊಳು ಪತಂಗ ಭರದಿ ಬೀಳುವಂತೆ
ಅರೆಮರೆಯಿಲ್ಲದೆಲೆ ಆರ ಉರಿಯೊಳಗಿಳವೆ
ಅರಿದೇನು ಫಲವೋ, ಅರಿಪಾಣಿಹರಿಯ
ಸ್ಮರಣೆಗೈಯ್ಯದೆಲೆ ಬರಿದಾದನೂ ಮುಂದೆ,
ತರಳನ್ನವಗುಣವ ತರಲಾಗದು ಮನಕೆ
ಗರುಡಧ್ವಜ ವಿಜಯವಿಠಲನೆ ಕೃಪೆಯಿರಲಿ

—ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರವರ ಅರ್ತಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸುಳಾದಿಯಿಂದ.

॥ 'श्रीपतिर्मानदो नः' ॥

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬಹುಮಾನ

ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪ್ರಭುವಿನ ಕಾರ್ಯ-
ಸಾಧಕರಾದ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಾರ್ಯರು, ಸುಜೀವರಾಶಿಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯಾ-
ನಂದದಾಯಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಪಾತ್ರರನ್ನಾಗಿಮಾಡಲು,
ಕರುಣೆಯಿಂದ ತತ್ಪ್ರಬೋಧಕ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅನುಗ್ರಹ
ಮಾಡಿದ ಜೀವೋತ್ತಮರು. ಇಂತಹ ಜೀವೋತ್ತಮರ ಮತದಲ್ಲಿ ಬಂದ
ನಾವುಗಳು ನಮ್ಮ ಜನ್ಮದ ಸಾಫಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೆ?

ಮನುಜಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದರೇ ಸಾಲದು; “ತತ್ತ್ವವಿಚಾರವನು
ತಿಳಿದ ಮನುಜ, ಮನುಜ” ಎಂದ ಶ್ರೀವಿಜಯರಾಯರ ಉಪದೇಶ
ವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ, ಯಾವ ಮತಾವಲಂಬಿಯಾದರೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ
ವಾದೀತೆಂದು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರರೂಪವಾಗಿ
ಅವರೇ, ಒಂದು ಸುಳಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ್ದಾರೆ:

“ಮಧ್ವರಾಯರ ಮತದ ಭಾಗ್ಯವೇ ಸೌಭಾಗ್ಯ” ಎಂದು. ಅದೇನು
ಅಷ್ಟು ಹಿರಿತನ ಈ ಮತದಲ್ಲಿ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತ, ಸಜ್ಜೀವರು
ಕಾಲಬಲದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲೆದಲೆದು ಬಳಲಿ
ಬೆಂಡಾದಾಗ ನಮ್ಮ ಮಧ್ವಮುನಿಗಳು ಅವತರಿಸಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗದರ್ಶರಾದ
ರಿತಿಯನ್ನು—

“.....ಅಜ್ಞಾನ ವ್ಯಾಪಿಸಿ
ಬದ್ಧ ಭವದೊಳು ನೆಲೆಗಾಣದೆ
ಬಿದ್ದು ಹೊರಳುತಿರೆ ಜೀವೇಶರೊಂದೆಂದು

ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸುಜನ ಬಳಲುತಿರಲು
 ಉದ್ಧರಿಸುವೆನೆಂದು ಅತಿತೀವ್ರದಲಿ ಅ-
 ವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮತತಿಗಳನು
 ಒದ್ದು ಕಡೆಗೆ ನೂಕಿ ಭೇದಾರ್ಥಮಾರ್ಗತೋರಿ
 ಸದ್ವೈಷ್ಣವರಾಗಿಮಾಡಿ ನಗುತ ತಪ್ಪ-
 ಮುದ್ರೆಯನಿತ್ತು ಮೋದದಿಂದಲಿ ಪರಮಮುಖ್ಯ-
 ವಿದ್ಯೆರಚಿಸಿ ವಿಶೇಷಮಾರ್ಗದ-
 ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತೋರಿ, ಪರಿಪರಿಮತವೆಂಬೋ
 ದಿಗ್ದಂತಿಗಳಿಗೆ ಅಂಕುಶವೆನಿಸ

ಮಧ್ವರಾಯರ ಮತದ ಭಾಗ್ಯವೆ ಸೌಭಾಗ್ಯ

“ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಸುಧಾವರ್ಷಗರೆವುತಿದಕೋ” ಎಂದು ಆನಂದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ “ಮೂರವತಾರಾತ್ಮಕ” ದೇವನ ಮತದಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಮ್ಮ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಇಂದು ಪುನಃ ಸನ್ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ಅಭಾವಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬೇಕೋ ಅನಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಂಡಾರಕೇರಿಮಠದ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯ-
 ತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು, ನಮ್ಮ ಮಧ್ವಮತಾವಲಂಬಿಗಳಾದ
 ಅನೇಕರನ್ನು ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಉಳ್ಳವ
 ರನ್ನಾಗಿಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ದುಡಿಯುತ್ತ
 ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಮಧ್ವಮತಾನುಯಾಯಿಗಳಾದವರಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುದೇ
 ಆಗಿದೆ. ಕರುಣಾಹೃದಯರಾದ ಶ್ರೀಗಳವರು ಜರುಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಮಾಧ್ವ-
 ರಾದ್ಧಾಂತಸಂವರ್ಧಕಸಭೆಯಂತೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದೆ.

ಪ್ರಕೃತ, ಶ್ರೀಗಳವರು ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಧನಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ
 ನಮ್ಮ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರ ಪೀಠಾರೋಹಣಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಆದ್ಯ
 ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತ್ಯನುಸಾರ ತಾವೂ ಮುಂದೆ
 ಬಂದುದು ವೈಷ್ಣವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯದಾಯಕರಾಗಿರುವುದು ನಮಗೆಲ್ಲ
 ಅನಂದಕರವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಗಳವರ ಆಶಯವು ಈ ರೀತಿಯಿದೆ:—

ಸದ್ಯಃ, ಮಾಧ್ವಬಾಲಕರಿಬ್ಬರನ್ನು ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸರ್ವಜ್ಞಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನಮಾಡಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ಪಂಡಿತರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಇಬ್ಬರು ಬಾಲಕರೂ ಪರೀಕ್ಷೆಕೊಟ್ಟು, ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದಮೇಲೆ ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶ್ರೀಸರ್ವಜ್ಞರ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವಚನವನ್ನೇಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು ಅ ವ ರ ಗೆ ಜೀವಿಕೆಯ ಬಂಡವಾಳವು ಒಹಳ ಅವಶ್ಯಕವಾದ್ದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಮಾನವನ್ನಾಗಿ ದಯಪಾಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂತಹ ಸುಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಮಾಧ್ವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡುವ ಆಸೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ, ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉದ್ಧರಿಸುವ ಶ್ರೀಮಧ್ವರಾಯರ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನಾಮೃತ ಪಾನಮಾಡಿಸಿ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ತೆರನಾದ ಸುಯೋಗವು ದುರ್ಲಭ.

೧. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಆ ಹುಡುಗರ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುವುದು; ಅರ್ಹರಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಚುನಾಯಿಸಲಾಗುವುದು.

೨. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಹೇಳುವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪಾಲಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕು.

ಇನ್ನು ೧ ತಿಂಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಡ್ರೆಸ್ಸಿಗೆ ಬರೆಯಿರಿ:—

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು
ಭಂಡಾರಕೇರಿಮಠ

(ಪೋಸ್ಟ್) ಬಾರಕೂರು ದ.ಕ.

ಅಥವಾ, ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.

॥ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಗುರುರಾಜೋ ವಿಜಯತೇ ॥

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾಮೃತ

ಲೇಖಕರು:—ಶ್ರೀ ಮಹಿಷಿ ನಾಲ್ಮೀಕಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು,
ಶಿವಮೊಗ್ಗ.

(ಮುಂದುವರಿದುದು)

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಮ್ಲೇಂಛರಾಜನ ದೂತರುಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ
ಪ್ರಕಾರ ರಾಜನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದುದು.

ಮ್ಲೇಂಛರಾಜನ ಭಟರುಗಳು ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು
ಕುರಿತು—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ
ರಾಜನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತಾವು ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.
ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ರಾಜದೂತರುಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪ್ರಕಾರ ಧೈರ್ಯ-
ಯುತರಾಗಿಯೇ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪರಿವಾರಸಹಿತರಾಗಿ ಹೊರಟರು. ರಾಜ
ಭಟರು ಯವನಜಾತೀಯರಾದರೂ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಯಾವ ಗ್ರಾಮ
ದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಾವು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಅವರು
ಆ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಹೊರಟನಂತರ ತಾವೂ ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರಯಾಣ
ಮಾಡುತ್ತಾ ಗೌರವಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು
ಹೋದರು. ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಯವನಭಟರಿಂದ ಸಹಿತರಾಗಿ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ
ಮ್ಲೇಂಛ ಪ್ರಭುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಸೇರಿದರು.

ಮ್ಲೇಂಛರಾಜನ ಸೇವಕನಾದ ತಜ್ಞಾತೀಯನಾದ ಉಗ್ರಪುರುಷನು
ಸಪರಿವಾರರಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಯಂತ್ರಗುಳಿಕಾಪತನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ
(ಫಿರಂಗಿ ಗುಂಡು ಬೀಳುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ) ವಾಸಮಾಡಿಸಿದನು.

ದುರ್ಗಮವಾದ ದುರ್ಗಪ್ರದೇಶದಿಂದ (ಕೋಟೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ)
ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದ ಫಿರಂಗಿ ಗುಂಡು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ

ಬಂದು ಬಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ಶ್ರೀರಾಮಪೂಜಾ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಯಚ್ಯುತವಾಗಿ (ಗುರಿತಪ್ಪಿ) ಬಿದ್ದಿತು.

ಮಠದ ಪರಿವಾರದವರು ಭಯಚಕಿತರಾದರು. ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ನಿರ್ವಿಕಾರಚಿತ್ತರಾಗಿ (ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೇ) ಇದ್ದರು. ಶಿಷ್ಯರುಗಳು “ನುಹಾಸ್ವಾಮಿ ವಿಪತ್ಯದಾಯಕವಾದ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ನಿರಾಬಾಧವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ”ವೆಂದು ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು “ಫಿರಂಗಿಯ ಗುಂಡು ನಮ್ಮ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ದನ್ನು ಕಂಡು ನೀವುಗಳು ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿರುತ್ತೀರಿ. ಆ ಫಿರಂಗಿಯ ಗುಂಡು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಬಾಧೆಮಾಡದೆ, ಪ್ರಥಮತಃ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದ ನನ್ನಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಹ್ಯಾಗೆ ಹಿಂಸೆಯಾಗಲಿಲ್ಲವೋ ಮುಂದೆ ಬರಬಹುದಾದ ಯಂತ್ರಗುಳಿಕೆಗಳೂ ಸಹ ನಿಮಗೆ ಯಾವತರಹ ಬಾಧೆಯನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇದೇ ನಮಗೆ ಕ್ಷೇಮಪ್ರದವಾದ ಪ್ರದೇಶವು. ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡೋಣ. ಭಗವಂತನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ” ಎಂದು ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಪರಿವಾರನಿಕರಕ್ಕೆ ಅಭಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರು.

ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಮೈಂಭರಾಜನು ದುಷ್ಟಚತುಷ್ಟಯದ ದುರ್ಬೋಧನೆಯಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗದಂತೆಯೂ ಮಠದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಗೈರುವಿಲೆಯಾಗದಂತೆಯೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನೀವುಗಳು ಕಾದುಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿ ಭೀಕರಾಕಾರಯುಕ್ತರಾದ ಭಟರುಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ರಾಜಾಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಖಡ್ಗಪಾಣಿಗಳಾದ ಯವನ-ಭಟರುಗಳು ವ್ಯಾಘ್ರಾಜಿನರಚಿತ ಭಯಂಕರಕಂಚುಕೋಷ್ಣೀಷಭೂಷಿತರಾಗಿ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ವಾಸಸ್ಥಾನದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗಿ,

ಸುತ್ತಲೂ ಪಹರೆ ಇದ್ದು ಒಳಗಿನ ಜನರು ಹೊರಗೆ ಹೋಗದಂತೆಯೂ, ಹೊರಗಿನ ಜನರು ಒಳಗೆ ಬರದಂತೆಯೂ ನಿರ್ಬಂಧ ಮಾಡಿದರು.

ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ರಾಜಕೀಯರ ವಶವಾದುದು.

ತತ್ತದ್ದೇಶಿಯ ರಾಜಾಧಿರಾಜರುಗಳಿಂದ ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರತ್ನ ವಜ್ರಸುವರ್ಣಮುಕ್ತಾಮಣಿಮಯಾನಘರ್ಯಭರಣಗಳನ್ನೂ ಬಹು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಕಾಶೀಪೀತಾಂಬರಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಉತ್ತರೀಯಾಂತರೀಯಾದಿ ವಸ್ತ್ರ ರಾಶಿಗಳನ್ನೂ, ಗಣನಮಾಡಿ, ಲೇಖಕರ ವರ್ಗದಿಂದ ಲೆಖ್ಯಕ್ಕೆ ದಾಖಲುಮಾಡಿಸಿ, ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮೇಂಭಭೂಷಣ ಸ್ಥಾಪನಮಾಡಿಸಿದನು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಚಿತ್ತವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಮಹಾವಿಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಪ್ರದರ್ಶಕರಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಐದು ದೇವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಸದಾಚಾರದಿಂದ ಭಾಸುರರಾದ ಭೂಸುರರ ದ್ವಾರಾ ಗ್ರಾಮಾಂತರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಕೃತಾಂತಭಟಕಲ್ಪರಾದ ಅಧಿಕಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ನೃಪಭಟರು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಶ್ರೀರಾಮಚರಣಾಂಬುಜಚಂಚರೀಕರಾದ ಯತಿಸಾರ್ವಭೌಮರ ದಿವ್ಯ ತಪೋಬಲದಿಂದ, ರಘುವಂಶಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಪ್ರಚಂಡಪ್ರಭಾವಿಭಾಸಮಾನನಾದ ಪ್ರಭಾಕರ ದೇವನ ಕರನಿಕರದಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತನಯನರಾಗಿ ದೇವವೇಟಿಕಾನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಲಿಲ್ಲ.

[ಮುಂದುವರಿಯುವುದು]

ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ

ಲೇಖಕರು :

ವಿದ್ವಾನ್ ಶ್ರೀ ಎಫ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಆಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಒ.ಎಲ್.

ಲೇಖಾಂಕ ೩

ಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯರ ದೇವರನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನೀತಿಬೋಧಕವಾದ ಹಲವಾರು ನಾಮಗಳಿವೆ. ದಾಸಾರ್ಯರ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ಡಾಂಭಿಕತನವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗಳ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕರ್ಮಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕಜನರ ಪ್ರೀತಿಗಳಿಸಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನೋ ಹಣವನ್ನೋ ಸಂಪಾದಿಸುವುದೇ ಧೈಯವಾಗಿ ಆಚಾರವ್ಯವಹಾರಗಳು ವೇಷವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತ್ರಿಕರಣಶುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳು ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಲಾರದೆಂಬುದನ್ನರಿತು ಶ್ರೀದಾಸಾರ್ಯರು ತಿದ್ದಲು ಹೊರಟಂತೆ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ—

ನಗೆಯು ಬರುತ್ತಿದೆ ಎನಗೆ ನಗೆಯು ಬರುತ್ತಿದೆ |

ಜಗದೊಳಿರುವ ಜಾಣರೆಲ್ಲ ಹಗರಣ ಮಾಡುವುದ ಕಂಡು ||

ಎಂದವರು ಈ ವೇಷದ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ನಕ್ಕಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಮನನ್ನು ಗೆಲ್ಲದೆ ಕೇವಲತೀರ್ಥಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಜಪಮಾಡುವಂತೆ ನಟಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಧರ್ಮದಂತೆ ತೋರುವ ಕರ್ಮಗಳು ಎಂದಿಗೂ ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗಳ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಎಂದೂ ಕಾರಣವಾಗಲಾರವು. ಅಂತೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪತಿಯ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸದೆ ಕೇವಲ ವ್ರತ ಉದ್ಯಾಪನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಫಲವಿಲ್ಲೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ

ಅಲ್ಲ; ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಬಹಿಷ್ಕಾರದಿಂದಲೇ
ಅಂತಃಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ—

ಹೀನಗುಣವ ಮನದೊಳಿಟ್ಟು

ತಾನು ವಿಷಪುಂಜನಾಗಿ

ಮೌನಿಪುರಂದರವಿಠಲನು

ಧ್ಯಾನಮಾಡುವವನ ಕಂಡು

ಎಂದು ಅರಿವಿಡ್ಡುಗರ್ವದಿಂದಲೇ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡ
ಬೇಕೆಂದು ಸಾರಿರುವರು.

ಮಾನವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮಮತೆ ಬೇರೂರಿ
ಹೋಗಿದೆ. ಆ ಮಮತೆಯ ಅಧಿಕೃತದಿಂದ ಅವನು ದೇಹಕ್ಕೆ ಆದುದೆಲ್ಲಾ
ತನಗೇ ಆಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ದುಃಖಸುಖಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ; ಅನಿತ್ಯ
ವಾದ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆಂದು ದೇಹದ
ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲೇ ನಿರತನಾಗಿ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿರುವನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ
ದಾಸಾರ್ಯರು “ನಿತ್ಯವಲ್ಲ ನಿತ್ಯವಲ್ಲ ಅನಿತ್ಯದೇಹವಿದಿಲ್ಲ”, “ಹಿಗ್ಗುವೆ
ಯಾಕೋ ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ, ಹಿಗ್ಗುವ ತಗ್ಗುವ ಕುಗ್ಗುವ ಮುಗ್ಗುವ ಅಗ್ನಿ-
ಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು ದಗ್ಧವಾಗುವುದಕ್ಕೆ” “ಹಿಗ್ಗಿದರು ಹಿಗ್ಗಿದರು ಮನುಜಪಶುವೇ”
ಇತ್ಯಾದಿನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹದ ಮಮತೆಯನ್ನು ಹಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಂದು
ದೇಹದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿಲ್ಲ! “ಮತ್ತೆ ಮುರಾರಿ ಕೃಷ್ಣನ
ನೆನೆಯಲು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವಿಲ್ಲ” ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ದೇಹವು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದ ರಕ್ಷೆಯೆಂದೂ ಉಪದೇಶ
ಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹೆಣ್ಣು ಹೊನ್ನು ಮಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಸೋತು ಮನುಜರು ಇವು ತಮ್ಮ ಹಿತ-
ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇವರ ಹಿತಕ್ಕೆ ಸಾಧನರಾದ
ತತ್ವಾಭಿಮಾನದೇವತೆಗಳು, ವಾಯುಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು, ಮತ್ತು ಲಕುಮಿ
ನಾರಾಯಣರನ್ನು ಮರೆತಿರುವರು. ಈ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಕೇಡಲ್ಲದೆ ಸುಖ
ವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದಾಸಾರ್ಯರು—

“ಆರು ಹಿತವರು ನಿನಗೆ ಮೂರು ಮಂದಿಗಳೊಳಗೆ

ನಾರಿಯೋ ಧಾರಿಣಿಯೋ ಬಲುಧನದ ಸಿರಿಯೋ”

ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ ಒಂದೊಂದೂ ಹಿತಸಾಧನವಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲು ನಾರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವಳೆಲ್ಲೋ ಹುಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲೋ ಬೆಳೆದು ಇವನ ಮನೆಗೆ ಯಜಮಾನಿಯಾಗುವಳು. ಆದರೇನು? “ಭಿನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥದೇಹವೆನಿಸುವ ಸತಿಯು ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಲಮ್ಮಳು ಕಾಲವಶದಿ” ಇಂತಹವಳು ಅದು ಹೇಗೆ ಹಿತಕಾರಿಣಿ? ಇನ್ನು ಧರಣಿಯಾದರೋ ತನ್ನದೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮಾನವನು ಮನೆ ಮಠಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆಸಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವನಲ್ಲವೇ! ಆದರೆ “ಚೆನ್ನಿಗನು ಅಸುವಳಿಯೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವರು” ಇಂತಹುದು ಇವನಿಗೆ ಹಿತವೇನು ಮಾಡಿತು? ಮತ್ತೆ ಐಶ್ವರ್ಯವಾದರೂ ಇಷ್ಟೇ. ಇವನು ರಾತ್ರಿಹಗಲೂ ಉತ್ತಮರು ನೀಚರೆನ್ನದೆ ಸೇವಿಸಿ, ಕ್ಷುದ್ರಮಾರ್ಗ ದಿಂದಲೋ ಕಳ್ಳತನದಿಂದಲೋ, ಯಾಚನೆಯಿಂದಲೋ, ಪರದ್ರೋಹ ದಿಂದಲೋ, ಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸುವನಲ್ಲವೇ! ಇವನು ಕಾಲವಶನಾದಾಗ “ಗಳಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಅರ್ಥವನು ಸದ್ಯದಲಿ ಆರುಂಬುವರು” ಪೇಳೋ ಎಂದು ಬಲುಧನದ ಸಿರಿಯೂ ಹಿತಕಾರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿತಕಾರಿಗಳೆಂದರೆ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಕ್ಕೂ ಇವನನ್ನೆಡೆಬಿಡದೆ ಇರುವ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಶ್ರೀಹರಿಯವರೆಗಿನವರೇ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಈ ಹೆಣ್ಣು ಹೊನ್ನು ಮಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಮಮತೆಯನ್ನೇ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ಹರಿಯ ನೆನೆಯದಿಹ ನರಜನ್ಮವೇಕೆ? ನರಹರಿಯ ಕೊಂಡಾಡದ ನಾಲಿಗಿದ್ದೇಕೆ” ಎಂದು ಹಳಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಚಿಂತೆಯಾದರೂ ಮಾನವನನ್ನು ಎಡಬಿಡದೆ ಇರುವುದು ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೇ; ಅದರ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ದಾಸಾರ್ಯರು ಸುಲಭವಾಗಿ “ತನ್ನ ಮನವು ಶ್ರೀರಂಗನೊಳ್ ಮೆಚ್ಚುವ ತನಕ” ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ “ಪೊಡವಿಯೊಳಗೆ ಸಿರಿಪುರಂದರವಿಠಲನ ಬಿಡದೆ ಚಿಂತಿಸಿದರೆ

ಚಿಂತೆ ನಿಶ್ಚಿಂತೆ” ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು. ಇಷ್ಟು ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮಾನವನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಅರಿವು ಬಾರದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯರು—“ಇನ್ನಾದರೂ ಹರಿಯ ನೆನೆ ಕಂಡ್ಯ ಮನುಜ! ಮುನ್ನಾದ ದುಃಖವು ನಿಜವಾಗಿ ತೊಲಗುವುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಧಿಟ್ಟಶ್ರೀಪುರಂದರವಿಠಲನ ಯೆಂದೆನಲು ಸುಟ್ಟುಹೋಗುವವಯ್ಯ ಕಷ್ಟರಾಶಿಗಳು” ಎಂದು ಸಾರಿರುವರು. “ಆರು ಮುನಿದರೇನು? ನಮ ಗಿನ್ನಾರು ಒಲಿದರೇನು? ಕ್ಷೀರಸಾಗರಶಯನಮುಕುಂದನ ಕರುಣವುಳ್ಳ ಹರಿದಾಸರಿಗೆ” ಎಂಬ ದೃಢನಂಬುಗೆಯಿಂದ “ಒಂದೇ ಕೂಗಲೆ ವೈಕುಂಠ” ವಿರುವಾಗ “ಕುರುಡುನಾಯಿ ಸಂತೆಗೆ ಬಂತಂತೆ, ಕಂಡ ಎಲುಬು ಕಡಿ ದಿತಂತೆ” ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ “ಹರಿಚಿತ್ತ ಸತ್ಯ ಹರಿಚಿತ್ತ” ಎಂಬುವುದನ್ನರಿತು “ಅಂತಕನ ದೂತರಿಗೆ ಕಿಂಚಿತು ದಯವಿಲ್ಲ” ವೆಂಬುವುದನ್ನು ಮನಗೊಂಡು “ಶ್ರೀಶನ ಭಜನೆಯ ಮಾಡದ ಮನುಜನ ಆಯುಷ್ಯ ವೃಥಾವು ಹೋಯಿತು” ಎಂದು ಬಾರಿಸುವ ತಾಸನ್ನು ತಿಳಿದು “ವಾಸುದೇವನ ನೆನೆದು ಸುಖಿಯಾಗು ಮನವೆ” ಎಂದು ಅಮರಸಂದೇಶವನ್ನು ಸಾತ್ವಿಕಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ ಶ್ರೀದಾಸಾರ್ಯರು.

ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು

ಲೇಖಕರು :

ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ. ಗುಂಡೂರಾವ್, ಬಿ.ಎ.(ಆನರ್ಸ್),
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಲೇಖಾಂಕೆ ೩.

ಮಾನವನ ಸಾಧನಶರೀರವನ್ನು ಕಾರುಣ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿ
ಅತಿದಯದಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ,

ಈ ದೇಹದಲಿ ಜ್ಞಾನ ಈ ದೇಹದಲಿ ಮಾನ |

ಈ ದೇಹದಲಿ ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲನ ಕಾಣೋ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ಭಕ್ತನ
ಅಂತಃಕರಣವು ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರಸಾದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆದು ಪರಿಪಕ್ವವಾದರೆ,
ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಪ್ರಭುವು ಅವರಣಗಳನ್ನು ಅಪಸರಣಮಾಡಿ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ-
ಮಂಗಳ ಅಪ್ರಾಕೃತರೂಪದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅದುವರೆವಿಗೂ
ದುಸ್ಸಹನೀಯವಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ
ದ್ದರೂ, ಕಮಲಪತ್ರವು ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ
ಬಾಳಿನ ಗುಟ್ಟು. ಇದನ್ನೇ ದಾಸರಾಯರು ತಮ್ಮ ಅಮೃತವಾಣಿಯಿಂದ,

ಈಸಬೇಕು ಇದ್ದು ಜೈಸಬೇಕು ||ಪ||

ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ “ನಿರಕ್ತೋ ರಕ್ತವತ್” ಎಂಬ
ಮಾತಿನ ಸವಿಸ್ತರವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗಿದೆ, ದಾಸರ ಈ ಪದ.

ಅಭಿಮಾನಪೂರ್ಣವಾದ ಆಸೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಎಂತಹ ಕೀಳುಮಟ್ಟ
ಕ್ಕಾದರೂ ಎಳೆದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಹರಿಕಥಾಶ್ರವಣಾದಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ
ವಿಮುಖನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ; ಕಾಡುಹರಟೆಗಳಲ್ಲಿ, ಹಾಳುಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ

ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅಸಾಧುವರ್ತನೆಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿರಲು ಈ

ಹೇಸಿಗೆಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆಶಾಲೇಶ ಮಾಡದ್ದಾಂಗಿ ||ಅ.ಪ||
ತಾಮರಸಜಲದಂತೆ ಪ್ರೇಮವಿಟ್ಟು ಭವದೊಳು |
ಸ್ವಾಮಿರಾಮನೆನುತ ಪಾಡಿ ಕಾಮಿತಕೈಕೊಂಬರೆಲ್ಲ ||೧||
ಗೇರುಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಂಸಾರದಿ |
ಮಿಾರಿ ಆಶೆಮಾಡದ್ದಾಂಗಿ ಧೀರಕೃಷ್ಣನ ನೆನೆವರೆಲ್ಲ ||೨||
ಮಾಂಸದಾಸೆಗೆ ಮತ್ಸ್ಯ ಸಿಲುಕಿ ಹಿಂಸೆಪಟ್ಟ ಪರಿಯಂತೆ |
ಮೋಸಹೋಗದ್ದಾಂಗಿ ಜಗದೀಶ ಪುರಂದರವಿಠಲನೆನುತ ||೩||
ಈಸಬೇಕು, ಇದ್ದು ಜೈಸಬೇಕು.

ಮಿತವರಿತು ನಡೆಯುವ ಬಾಳು ಮಧುರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಿತಿಮೀರಿದರೆ, ವಿಪರೀತವಾಗುತ್ತದೆ. ಗೇರುಬೀಜವು ಹಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಹಣ್ಣಿನ ಒಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರದೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ—ಶ್ರೀಹರಿಪಾದ-ಪದ್ಮನುಕರಂದಪಾನಾಸಕ್ತರಾದವರು, ಕಮಲಪತ್ರವು ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನೀರಿನ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದಿರುವಂತೆ ಬಾಳಬೇಕು. ಸ್ವಕ್ಷಂದನವನಿತಾದಿಗಳ ವೈಭವವು—ಆಕರ್ಷಣೆಯು, ಮುನಿಜನಗಳನ್ನು ಸಹ ಒಂದೊಂದುವೇಳೆ ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ವಿಷಯಾಸೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮನಸೋತರೆ, ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿಯಲಾರದೆ ರಸನೇಂದ್ರಿಯದ ಚಾಪಲ್ಯಕ್ಕೆ ಒಲಿಬಿದ್ದು ಪರಿತಪಿಸುವ ಮೀನಿನಂತೆ ದುಃಖಪಡಬೇಕಾದೀತು. ಈ ದುಃಖದಿಂದ ನಿರಂತರ ದೂರವಾಗಿರಲು ಜಗದೀಶಪುರಂದರ ವಿಠಲನನ್ನು ಸರ್ವದಾ ನೆನೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು; ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಮನಮುಟ್ಟುವ ಉಪಮಾನಗಳಿಂದ ಶ್ರೀದಾಸರಾಯರು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಾಳುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಅದೆಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ!

ಕಾಲಚಕ್ರವು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಉರಳಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಮೃತ್ಯುವು ಬಾಯ್ಬಿರೆದು ಕಾದಿರುತ್ತದೆ. ಈಗಲೋ ಯಾವಾಗಲೋ

ತಿಳಿಯದು. ಈ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು.
ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ,

ನೀರಬೊಬ್ಬಳಿಯಂತೆ, ನಿತ್ಯವಲ್ಲವೋ ದೇಹ
ಧಾರುಣಿ ಧನ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮರುಳಾಗಬೇಡ
ನೀರಜನಾಭ ಶ್ರೀಪುರಂದರವಿಠಲನ
ಬಾರಿಬಾರಿಗೆ ನೆನೆದು ಸುಖಿಯಾಗೋ ಮನುಜ ||

ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಭವಾರ್ಣವವನ್ನು ದಾಟಬೇಕೆಂದಿರುವ ಮುಮುಕ್ಷು
ವಿಗೆ ಹರಿಗೋಲಿನಂತೆ.

ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿಯೋ, ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿಯೋ ಒಡೆಯುವ ನೀರಿನ
ಮೇಲಿನ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ಮಾನವನ ಜೀವನವೆಂದು ವಿವೇಕಿಗಳ ಅವಗಾಹ
ನೆಗೆ ತರಲು ದಿನದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟುತಾಸು ಕಳೆಯಿತೆಂದು ಗಂಟೆಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ
ಕಾಲನಿಯಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮ ಎಂಬುದನ್ನು ಲೌಕಿಕದ ಈ ಒಂದು
ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ದಾಸರಾಯರು ಪಾರಮಾರ್ಥಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ
ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಸೊಗಸನ್ನು ನೋಡಿ—

ತಾಸು ಬಾರಿಸುತಿದೆ ಕೇಳಿ, ಹರಿದಾಸರೆಲ್ಲ ||ಪ||

ಶ್ರೀಶನ ಭಜನೆಯ ಮಾಡದ ಮನುಜನ

ಆಯುಷ್ಯ ವೃಥಾವು ಹೋಯಿತು ಎಂದು ||ಅ||

ಹಾಸುಮಂಚಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಹಗಲು ಇರಳು

ಹಾಸರಕತ್ತಿಯಂತೆ ಹೊರಳಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೂಡಿ

ಬೇಸರದೆ ನಿತ್ಯ ಉರುಳಿ ಈಪರಿಯಿಂದಲಿ ಮಾನುಷ ಆಯುಸ್ಸು

ವೃಥಾ ವೃಥಾ ಹೋಯಿತು ಹೋಯಿತು ಎಂದು || ೧ ||

ನಾರ್ಧಿಕ್ಕ ಬಾಲ್ಯ ಕೆಲವುಕಾಲ, ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದ

ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯವು ಕೆಲವುಕಾಲ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ

ನಿದ್ರೆಯಿಂದಲಿ ಅತಿಲೋಲ ಈಪರಿಯಿಂದಲಿ ಕಾಲನ ಮನೆಯು

ಸಮೀಪನಾಯಿತು ಆಯಿತು ಎಂದು ||೨||

ಸಾಧನ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ದಯಾಳುಗಳಾದ ದಾಸರಾಯರು ನುಡಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಪ್ರಹ್ಲಾದರಾಯರ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಭಾಗವತದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತರಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ.

“ಸುಖಮೈಂದ್ರಿಯಿಕಂ ದೈತ್ಯಾ ದೇಹಯೋಗೇನ ದೇಹಿನಾಮ್ |

ಸರ್ವತ್ರ ಲಭ್ಯತೇ ದೈವಾದ್ಯಥಾ ದುಃಖಮಯತ್ನತಃ || ೧ ||

ತತ್ರಯಾಸೋ ನ ಕರ್ತವ್ಯೋ ಯತ ಆಯುರ್ವ್ಯಯಃ ಪರಮ್ |

ನ ತಥಾ ವಿಂದತೇ ಕ್ಷೇಮಂ ಮುಕುಂದಚರಣಾಂಬುಜಂ || ೨ ||

ಪುಂಸೋ ವರ್ಷಶತಂ ಹ್ಯಾಯುಸ್ತದರ್ಧಮುಜಿತಾತ್ಮನಃ |

ನಿಷ್ಫಲಂ ಯದಸೌ ರಾತ್ರಾಂ ಶೇತೇಽಂಧಂ ಪ್ರಾಪಿತಸ್ತಮಃ || ೩ ||

ಮುಗ್ಧಸ್ಯ ಬಾಲ್ಯೇ ಕೈಶೋರೇ ಕ್ರೀಡತೋ ಯಾತಿ ವಿಶಂತಿಃ |

ಜರಯಾ ಗ್ರಸ್ತದೇಹಸ್ಯ ಯಾತ್ಯಕಲ್ಯಸ್ಯ ವಿಶಂತಿಃ || ೪ ||

ದುರಾಪೂರೇಣ ಕಾಮೇನ ಮೋಹೇನ ಚ ಬಲೀಯಸಾ |

ಶೇಷಂ ಗೃಹೇಷು ಸಕ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಮತ್ತಸ್ಯಾಪಯಾತಿ ಹಿ || ೫ ||

ಕೋ ಗೃಹೇಷು ಪುರ್ನಾ ಸಕ್ತಮಾತ್ಮಾನಮುಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ |

ಸ್ನಿಹವಾಶ್ಚೈರ್ವೈರ್ಬದ್ಧಮುತ್ಸಹೇತ ವಿಮೋಚಿತುಮ್ || ೬ ||

ಶ್ರೀ ಪ್ರಹ್ಲಾದರು ದೈತ್ಯಬಾಲಕರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ನೀತಿನಾಕ್ಯಗಳಿವು. ಜೀವನಿಗೆ ದೇಹಸಂಬಂಧವಾದ ಕೂಡಲೇ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇಂದ್ರಿಯಜನ್ಯವಾದ ಸುಖ ತಾನೇತಾನಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಇಂದ್ರಿಯಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಲಕಳೆಯುವುದರಿಂದ ಆಯುರ್ವ್ಯಯವೇ ಹೊರತು, ಮತ್ತಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಇಂದ್ರಿಯಜನ್ಯಸುಖ ಮಾನವನಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕ್ರಿಮಿಕೇಟಾದಿಗಳಿಗೂ ಉಂಟು. ಇಂತಹ ಹೇಯವಾದ ವಿಷಯಸುಖಗಳಿಗೆ ಆಸೆಪಡದೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಕಮಲವನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದರೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಆನಂದವು ದೊರಕುವುದು. ಮನುಷ್ಯನ ಆಯುಸ್ಸು ನೂರು ವರ್ಷಗಳು. ಈ ಆಯುರ್ಮಾನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗವು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ

ವೃಥಾ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಇಷ್ಟತ್ತು ವರುಷಗಳು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮುಷ್ಟಿನಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಪಾಟವ ಗಳೂ ಶರೀರಶಕ್ತಿಯೂ ಕಳೆಗುಂದಿ ಮತ್ತೆ ಇಷ್ಟತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಹಾಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉಳಿದ ಕೇವಲ ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಲಾಗದ ಕಾಮ ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳ, ಮಡದಿ, ಮನೆ, ಮಕ್ಕಳುಗಳ ಉಪಟಳಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಬಂಧಿತನಾದ ಪುರುಷನನ್ನು ಯಾರುತಾನೇ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿಯಾರು? ಆದ್ದರಿಂದ—

ಕಂಡ ಕಂಡ ವಿಷಯವ ಕಾಮಿಸಿ, ಕಷ್ಟವ ಪಡದೆ

ತಾಂಡವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಭಜಿಸಿ

ಪುಂಡರಿಕಾಕ್ಷನ ಪುರಾಣಪುರುಷನ

ಪುರಂದರನಿಲನ ಭಜಿಸಿ ಬದುಕು ಎಂದು-ಥಂಥಣಥಣವೆಂದು||

ತಾಸು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದೆ” ಸಂಸಾರ ಬಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು. ಎಂದರು ಶ್ರೀ ದಾಸಾರ್ಯರು.

“ श्रीपतिर्मानदो नः ”

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಜನವರಿ	ಸಂಚಿಕೆ ೩
------------	------------	-------------

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರ ಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ

ಬೆಂಗಳೂರು 2

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

			ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	....	....	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	....	....	೨
ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧನುಹಿಮಾವೃತ	....	....	೫
—ಶ್ರೀ ಮಹಿಷಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯ			
ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ		....	೮
—ಶ್ರೀ ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅಚಾರ್ಯ			
ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು	....	....	೧೨
—ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ. ಗುಂಡೂರಾವ್			
ಕಡಲಬಾಳು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಿಮೆ	....	....	೧-೨೦
—ಶ್ರೀ ಚಿಕ್ಕೇರೂರು ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ			
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದ	....	....	೧೩೩-೧೩೫
—ಶ್ರೀ ಭೀಮರಾವ್, ದಾವಣಗೆರೆ			

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಭಾರತಿಯ ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರೇ,

“ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದ”ದ ಪುಟಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮೊದಲಿನ ೬ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬೈಂಡು ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ದ್ವಿತೀಯ ಪಟ್ಟವು (೭ನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು) ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಡುವುದು.

ವಿ.ಸೂ. ಸಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. “ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದ” ವಿರುವ ಸಂಚಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಲಾರವು.

—ಸಂ.

‘ಕಡಲಬಾಳು’ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು
ಮತ್ತು
ಜಗದಾನಿ ಶ್ರೀ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು

ಬರೆದವರು :
ಶ್ರೀ. ಪಂ. ಚಿಕ್ಕೇರೂರು ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರು,
ಹರಪನಹಳ್ಳಿ

1954

ಸಂಪಾದಕರು :
 ಡಾ. ಬಿ. ವಿ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
 ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು
 ಸಂಪಾದಕರು :
 ಡಾ. ಬಿ. ವಿ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
 ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು
 ಸಂಪಾದಕರು :
 ಡಾ. ಬಿ. ವಿ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
 ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು

ಉ ಪೋ ದ್ವಾ ತ

ಕಲಿಯುಗಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವೆಂದೆನಿಸುವ ಶ್ರೀಮಂತ್ರಾಲಯ ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥ
ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಶಾಖಾವೃಂದಾವನಗಳು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ
ಅನೇಕವಾಗಿರುವುವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಡಲಬಾಳಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಒಂದಾಗಿದೆ.
ಈ ಗ್ರಾಮವು ಬಳ್ಳಾರಿಜಿಲ್ಲಾ ಹಡಗಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿ, ಹೊಸಪೇಟೆ—
ಕೊಟ್ಟೂರು ರೈಲು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ಸ್ಟೇಷನ್‌ಗೆ
ಎರಡುಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ತುಂಗಭದ್ರಾನದಿಗೆ ಉಪನದಿಯಾದ ವೇದವತಿ
ಎಂಬ ಹಗರಿಯು ಈ ಗ್ರಾಮದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಗ್ರಾಮ
ವನ್ನು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಸೋಮಲಾಪುರನೆಂತಲೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುರನೆಂತಲೂ
ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಶುದ್ಧ ಕನ್ನಡರಾಜರೂ ಮತ್ತು ತದನುಯಾಯಿಗಳಾದ
ಪಾಳೇಗಾರರೂ, ಅದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವ ಕಡಲಬಾಲಾ ಅಥವಾ
ಕಡಲಬಾಲೆ ಎಂದು ಕರೆದರು. ಅದು ಜಾನಪದರಬಾಯಲ್ಲಿ “ಕಡಲಬಾಳು”
ಎಂದಾಯಿತು.

ಶರಣಜನಮಂದಾರವೃಕ್ಷಶಾಖೆಯು ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಕುರಿಸು
ತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು.

ಡಮರುಹಸ್ತನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಯಾರ ಸೌಶೀಲ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು
ಬೆರಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ವೇಷದಿಂದ ಬಂದು, ಶೀಲವೆಂಬ ಗುಣವನ್ನು
ಬೇಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನೋ ಅಂತಹ ಪ್ರಹ್ಲಾದಮಹಾರಾಜರೇ
ಯತಿರೂಪದಿಂದ ಇಲ್ಲಿದ್ದು ತಮ್ಮ ವೃಂದಾವನದ ಚತುರ್ದೇಶಿಯಲ್ಲಿರುವ
ರಾಮ, ನರಹರಿ, ಕೃಷ್ಣ, ಕೃಷ್ಣರೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ಕಂಡು
ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವರು. ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಈ ಗ್ರಾಮವನ್ನು
“ಶರಣರ ಸುರಥೇನುವಿನ ಗೋಷ್ಠಿ” ಎಂದು ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯು
ವಂತೆ ಮಾಡಿರುವರು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾತ್ರಿಗೆ ಬರುವ ನಾವೇ ಅಲ್ಲವೆ ಪರಮ
ಧನ್ಯರು!

A

ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹದೇವರಿಂದ “ ನೀನು ಸಮಸ್ತರಾದ ನನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ನಿರ್ದರ್ಶನನು ” ಎಂದು ಬಿರುದು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ದೇವಸ್ವಭಾವದ ಅಸುರ ಬಾಲಕನೇ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು ಎಂದು ದೇವರಿಂದ ಆಹ್ವಾನ ಬಂದರೂ ಆಶ್ರಿತರನ್ನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಈಡುಮಾಡಿ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರಲಾರೆ ನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಧರೆಗೆ ಇಳಿದುಬಂದು ಆಶ್ರಿತರನ್ನು ಪಾಲಿಸಲೋಸುಗ ಶ್ರೀ ಕಡಲಬಾಳಪ್ಪನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಮಾರುತಿಯಿಂದ ಆಹೂತರಾಗಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿರುವ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಈ ಕಡಲಬಾಳು.

ಬಾಹ್ಯಕ ರಾಜರಾಗಿರುವಾಗ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮರಾಯನ ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಸುವರ್ಣವಿಭೂಷಿತವಾದ ರಥವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ, ಭೀಮರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದು ತತ್ಪಲವಾಗಿ ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ “ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ೩೦೦ ” ರಥೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಹಾಗೆ ರಥೋತ್ಸವಾದಿ ವೈಭವದಿಂದ ಮೆರೆಯುವ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಲಬಾಳೂ ಒಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಲಭಿಸಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿ.

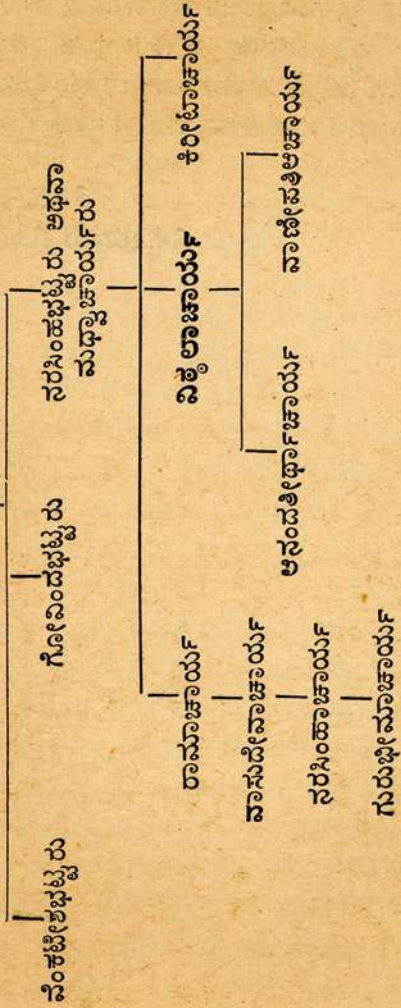
ಛೃಂ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರದಿಂದ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿ ಶಬ್ದಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅಗಮ್ಯಮಹಿಮರಾದ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಾಕಲೈದ ವರ್ಣಿಸುವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವೇ. ಇಂತಹ ಗುರುರಾಜರನ್ನು ತಪೋಬಲದಿಂದ ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು ಆತ್ಮೀಯಭಾವನೆಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ, ಮೆಚ್ಚಿಸಿದ, ಶ್ರೀ ಜಗದಾನಿವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು ಪರಮ ಧನ್ಯರೇ. ಪ್ರಕೃತ ಅವರ ವಂಶಜರಿಂದ ಪೂಜಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಯರ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ, ಪ್ರಸಾದ ಫಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪವಿತ್ರ ದೇಹವುಳ್ಳವರಾದ ನಾವುಗಳು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಪ್ರಹ್ಲಾದರಾಜರ ಭಕ್ತವರ್ಗದವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸಾಟಿಯಿಲ್ಲದ ಹೆಮ್ಮೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ?

ಇಂತಹ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ವೃಂದಾವನವು ಈ ಕಡಲಬಾಳಿಗೆ ದಯೆ ಮಾಡಿಸಿದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ಅದಿತಃ ಶ್ರೀ ಜಗದಾನಿ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರ ಸದ್ವಂಶ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಲೇಖನ ಮಾಡುವ ಸುಯೋಗವು ದೊರೆತ ನಾವು ಕೃತಾರ್ಥರೇ ಸರಿ.

ವಿದ್ವಜ್ಞನ ವಿಧೇಯ,
ಚಿಕ್ಕೇರೂರು ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ.

ಶ್ರೀ ಜಗದಾನಿ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಅಯ್ಯಂಭಟ್ಟರು

‘ ಕಡಲಬಾಳು ’ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ
ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು
ಮತ್ತು
ಜಗದಾನಿ ಶ್ರೀ ನಿರ್ಮಲಾಚಾರ್ಯರು

ಬರೆದವರು : ಶ್ರೀ. ಪಂ. ಚಿಕ್ಕೇರೂರು ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರು,
ಹರಪನಹಳ್ಳಿ

ಮೂಲಪುರುಷರು

ಶ್ರೀ ಮತ್ಸ್ಯ ಕಾರ್ತಿಕ ರಾಜ್ಯ ವೆಂದು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ¹ “ಅನೆಗೊಂದಿ” ಎಂಬ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ವೇದ ವೇದಾಂತ ಪಾರಂಗತರಾದ ² ಅಯ್ಯಂಭಟ್ಟಿರೆಂಬವರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬಿಗಳು. ರಾಜಾಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಕುಟುಂಬನಿರ್ವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಶ್ರೀಸರ್ವಜ್ಞರ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವಚನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅಯ್ಯಂಭಟ್ಟರಿಗೆ ವೆಂಕಟಭಟ್ಟರು, ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರು, ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಎಂದು ಮೂರು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು

(1) ಈ ಅನೆಗೊಂದಿಯನ್ನೇ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥರು ‘ಗಜಗಹ್ವರಪುರ’ ವೆಂದು ತೀರ್ಥಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ದೊಡ್ಡಕ್ಷೇತ್ರವೂ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜಧಾನಿಯೂ ಆಗಿತ್ತು.

(2) ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾಭಾರತಾದಿ ಪುರಾಣರಹಸ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ವಿನಯ-ಗುಣಭೂಷಿತರಾದವರಿಗೆ ‘ಭಟ್ಟ’ ಎಂಬುವುದು ಬಿರುದು.

[ಸುಮಧ್ವವಿಜಯ || ದ್ವಿ || ಸರ್ಗ]

‘ ವಿಜ್ಞಾತಭಾರತಪುರಾಣಮಹಾರಹಸ್ಯಂ
ಯಂ ಭಟ್ಟ ಇತ್ಯಭಿವದಂತಿ ಜನಾ ವಿನೀತಂ ||’

ಇದ್ದರು.* ಮೂರನೆಯವರಾದ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು, ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಕಿರೀಟಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ಮೂರು ಜನ ಮಕ್ಕಳು. ಈ ಪೈಕಿ ಮೊದಲನೆಯವರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ಸಂತತಿಯೇ ಅದ್ವೈತ ನಡೆದುಬರುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯವರಾದ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರೇ ಶ್ರೀ ರಾಯರನ್ನು ಅನವರತ ಭಜಿಸಿ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಪಡೆದವರು.

ಈ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು ನವದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನ್ಯಾಯ, ವ್ಯಾಕರಣಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಬಂದು ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸರ್ವಮೂಲ ಟೀಕಾ ಟಿಪ್ಪಣ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಹಿತ ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಪೂರ್ಣತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರು ರಚಿಸಿದ ನ್ಯಾಯ-ದೀಪಿಕಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀನೂತ್ನ ರತ್ನಾಭಿಧದುಗ್ಧ ವಾರಿಧೇರ್ಜಾತಸ್ಸು ವಿದ್ಯೋರುಕಲಾಭಿಪೂರ್ಣಃ |
ತಾಪಂ ಹರೇನ್ನೋಽಮೃತವೀಕ್ಷಣೇನ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪೂರ್ಣೇಂದುರತೀನ

ರಾಜತೇ ||

ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ತತ್ವಸಂಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಇವರು ರಚಿಸಿದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯಲ್ಲಿ

“ವಾನಿವಾಲಕುಲೋತ್ಪನ್ನವಿಠಲೇನ ವಿಪಶ್ಚಿತಾ |

ರಚಿತಾ ತತ್ವಸಂಖ್ಯಾನವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಟೀಕಾರ್ಥದೀಪಿಕಾ ||

ಎಂತ ಬರಿಯುತ್ತಾ “ನೃಸಿಂಹಭಟ್ಟಸೂನುವಿಠಲವಿರಚಿತೇ” ಎಂದು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಇವರ ತಂದೆಗಳ ಹೆಸರು “ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರು (ರೂಢಿಯ ಹೆಸರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು) ಎಂದಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇವರ ವಂಶ-ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರೆಂದಿಷ್ಟೇ ಇದೆ. ಇವರು ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ “ಕವಿ ವಿಠಲ” ಎಂದೇ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

“ಇತಿ ಶ್ರೀ ಕವಿವಿಠಲಕೃತಾಯಾಂ ಮಣಿಮಂಜರಿಟೀಕಾಯಾಂ

*ಮೊದಲಿನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳ ಸಂತಾನದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನೂ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ ವಾದುದರಿಂದ ಪುತ್ರತ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಪಂಚಮಃ ಸರ್ಗಃ” ಎಂತಲೂ ಒಂದೊಂದು ಕಡೆ “ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯ-
ಕೃತಾಯಾಂ” ಎಂತಲೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ

“ಶಿಶುವಾಕ್ಯಂ ಯಥಾ ಪಿತ್ರೋ-
ರ್ಲಾಲಿತವ್ಯಂ ಸುಹೃಜ್ಜನೈಃ |
ಅಪಹಾಸಕರವ್ಯಾಖ್ಯಾ-
ವಚನೈಃ ಸಜ್ಜನೈಸ್ತಥಾ ||

ಎಂತ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಸರಣಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು
1 ವಾಣೀಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರೆಂಬುವರು ಸಹ, ಮಣಿಮಂಜರಿವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು
ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಗಳಂತೆ ಶ್ರೀರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥ-
ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಪಂಥದವರಾದುದರಿಂದ ಆ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಸ್ತುತಿಸಿ
ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು.

ವಿಶ್ವಸ್ಯೋದಯಮಾತನೋತಿ ತದನುತ್ರಾಣಂ ವಿಧತ್ತೇ ಪುನಃ
ಸೌಖ್ಯಾಸ್ತೀತರಹಾನಿಸಾಧನಮಲಂ ವಕ್ತೃ ಶ್ರುತೀರ್ವ್ಯಂಜಯನ್ |
ಸ್ವಾಪಂ ಪ್ರಾಪಯತಿ ಶ್ರಮಾಪಹೃತಯೇ ಕಲ್ಪಾ ವಸಾನೇ ಚ ಯಃ
ತಂ ದೇವಂ ಪಿತರಂ ಪತಿಂ ಗುರುತಮಂ ವಂದೇ ರಮಾವಲ್ಲಭಂ ||೧||
ವಂದೇ ಗುರೂನ್ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಾನ್ ಗುರೂಂಸ್ತಾನ್ ಭಾರತೀಂ
ಸದಾ |

ಪದ್ಮನಾಭಮುಖಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ರಘೂತ್ತಮಗುರೂಂಸ್ತಥಾ || ೨ ||
ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾಖ್ಯಾರ್ಯಸುತಂ ಕವೀನಾಮಗ್ರಗಾಮಿನಂ |
ನಾರಾಯಣಾಭಿಧಾನಂ ಹಿ ಪಂಡಿತಂ ನೌಮಿ ಚಾಸಕೃತ್ || ೩ ||

(1) ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ
ಶ್ರೀರಾಯರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಅವರ ಅಣ್ಣಂದಿರ ಮಕ್ಕಳಾದ ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರು
ಮಾಡಿದಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ:—ಶ್ರೀವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು
ನೀಸಂತಾನರಿದ್ದರೆಂದಲ್ಲ; ಅವರ ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಸಂತತಿಯು
ಅಸ್ತಂಗತವಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಯರಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.
ಅನಂದತೀರ್ಥಾಚಾರ್ಯರೆಂಬುವರೊಬ್ಬರು, ವಾಣೀಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರೆಂದು
ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಕ್ಕಳೂ ಸ್ವಸಮಾನ ವಿದ್ವಾಂಸರಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕವಿವಿಠಲಜೋಷಹಂ ವೈ
ವಾಣ್ಯಾಖ್ಯಾಃ ಸದ್ಗುರುಪ್ರಿಯಃ |
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಮಣಿಮಂಜರ್ಯಾಃ
ಕರೋಮಿ ಹರಿತುಷ್ಟಯೇ || ೪ ||

ಎಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು:—

[ಅ] (೧) ಸರ್ವೇಕಾರತ್ನಮಾಲಾ ಸ್ತೋತ್ರಂ. (೨) ಜ್ಞಾನಾಲಯೋ-
ತ್ಸ್ರಮಪ್ರಕಾರಃ. (೩) ತತ್ವಸಂಖ್ಯಾನಟೀಕಾ ಟಿಪ್ಪಣೀ. (೪) ಅದ್ವೈತ-
ಧಿಕಾರಃ. (೫) ಲಘುಭಾರತಂ.....(೫೦ ಶ್ಲೋ||) (೬) ಮಣಿ-
ಮಂಜರೀ ಟಿಪ್ಪಣೀ. (೭) ಪ್ರಮಾಣ ಪದ್ಧತಿ ಟಿಪ್ಪಣೀ. (೮) ತಾರತಮ್ಯ-
ರತ್ನಮಾಲಾ.

ಶ್ರೀಸರ್ವಜ್ಞ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣೀ ಕರ್ತೃಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು ಶ್ರೀ
ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಮೂರು ಜನ ಇದ್ದುದಾಗಿ
ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬರು ಶ್ರೀನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರ ಮಕ್ಕಳಾದ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು.
ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರ ತಂದೆಗಳಾದ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು ದ್ವಿತೀಯರು.
ಆನಂದತೀರ್ಥಾಚಾರ್ಯರ (ತೀರ್ಥಾಚಾರ್ಯರ) ತಂದೆಗಳಾದ ವಿಠಲಾ-
ಚಾರ್ಯರು ತೃತೀಯರು. ಈ ಮೂವರು ಜನರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನವರು ಮತ್ತು
ಮೂರನೆಯವರೂ ಒಬ್ಬರೇ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವರಿಂದ ಕೃತವಾದ
ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ವಂಶ ವೃಕ್ಷಸ್ಥ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಏಕ ವಾಕ್ಯತೆ ಇರು-
ವುದರಿಂದ ಇವರೇ ನಮಗೆ ಪ್ರಕೃತ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ತಿಳಿದು
ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ತಾರತಮ್ಯರತ್ನಮಾಲಾ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿದ ವರುಷ
ಶಾ||ಶ|| ೧೬೮೬ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ||ಶ|| ೧೭೬೪ರಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

(ಅ) ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿ, ಸೂಕ್ತ-
ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟುದುಕ್ಕಾಗಿ ಪೂನಾ ಪಟ್ಟಣದ 'ಕೇಸರಿ' ಪತ್ರಿಕಾ ಸಂಪಾದಕರಾದ
ಶ್ರೀ ಅವಧಾನಿ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಮ್ಮ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು ಹುಟ್ಟಿದುದು ಕ್ರಿ||ಶ|| ೧೭೩೧. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಾಗ್ಯೂ ಇವರಿಗೆ ೩೩ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು ಇರುವುದರಿಂದ ಗ್ರಂಥಕೃತಗಳು ಆಗ್ಯ ರಚಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಆಚಾರ್ಯರು ೨೦-೨೫ ವರುಷ ವಯಸ್ಸಿರುವಾಗಲೇ ಘನಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ನಮ್ಮ ವಾನಿವಾಲ ಅಥವಾ ಜಗದಾನಿ ಅಥವಾ ಕಡಲಬಾಳದ ಶ್ರೀವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು, ತಂದೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಭಾಷ್ಯ ಪಾಠಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮುಗಿಸಿದರು. ಕ್ರಿ||ಶ|| ೧೭೩೧ರಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಕ್ರಿ||ಶ|| ೧೭೭೦ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಯರ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಪಡೆದು ಕ್ರಿ||ಶ|| ೧೮೦೦ರ ವರೆಗೂ ಅನೇಕ ಗೊಂದಿಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಕ್ರಿ||ಶ|| ೧೮೦೧ ರಿಂದ ೧೮೦೮ರ ವರೆಗೂ ಕಾಮಲಾ ಪುರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆಂತಲೂ, ಕ್ರಿ||ಶ|| ೧೮೦೮-೧೮೦೯ರಲ್ಲಿ ನಾ ರಾ ಯಣ ದೇವರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆಂತಲೂ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಈ ಕಡಲಬಾಳಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರೆಂತಲೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನೇ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ:—

ಇವರು ಅನೇಕಗೊಂದಿ ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದು ಅನೇಕ ದುರ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದರಿಂದ “ಜಗದಾನಿ” ಎಂದು ಬಿರುದು ಬಂದಿತು. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅನೇಕ ಹೇಗೆ ದೊಡ್ಡದೋ ಹಾಗೆ ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವೂ ಬಹು ಪ್ರೌಢವಾದುದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಬಿರುದು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ರಾಜರ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅದನ್ನೇ ಅಂದಿನಿಂದ ತಮ್ಮ ವಂಶನಾಮವನ್ನಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಈಗ ಇದೇ ಹೆಸರೇ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಹಂಪೆಯ ವಿ ರೂ ಪಾ ಕ್ಷ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ದೇವರೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ಜರುಗುವ ಸೇವೆಗಳವೈಕಿ ಸ ಚ್ಯಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯ ವರೆಗೂ ಈ ಹಕ್ಕು ಇದ್ದು ವಕೀಲ ಕಡಲಬಾಳ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು.

ಶ್ರೀರಾಯರ ವೃಂದಾವನ ಲಾಭ

ಶ್ರೀ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರವರು ಶ್ರೀಭಗವದ್ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಹ್ಲಾದಂಶಸಂಭೂತರಾದ ಶ್ರೀ ಮಂತ್ರಾಲಯ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಶ್ರೀ ಮಂತ್ರಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಕಾಲ ಕಳೆಯುವುದರಿಂದ ಜಪತಪಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆಯಾಗುವುದೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಮೂಡಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಕರುಣಾವರುಣಾಲಯರಾದ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪ್ರಭುಗಳು ಆಚಾರ್ಯರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ದಯಮಾಡಿಸಿ “ನೀವು ನಾಳೆ ದಿವಸ ತುಂಗಭದ್ರಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ವೃಂದಾವನವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ನಾವು ಅದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸನ್ನಿಧಾನೋಪೇತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಅದನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೀವು ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ನಮ್ಮ ಸೇವಾಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಿ. ನಾವು ಅದರಲ್ಲಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಸೇವಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುತ್ತೇವೆ.”¹ ಆ ವೃಂದಾವನವು ಹವಳವರ್ಣದ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಶಿಲಾ ನಿರ್ಮಿತವಾದುದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಂಪು ವರ್ಣದ ಈ ವೃಂದಾವನವು ನಿಮಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ದೊರೆಯುವುದು” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತರು. ಮರುದಿನ ಕ್ರಮಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರು ಸ್ನಾನಕ್ಕೊಂದು ನದಿಗೆ ಹೊರಟರು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆಯೇ ನದಿಯು ಹೆಚ್ಚಿಬಂದು ಅಲೆಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರು

(1) ಶ್ರೀ ಮಂತ್ರಾಲಯದ ರಾಯರಿಗೆಂದು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವೃಂದಾವನವು ಶ್ರೀರಾಯರಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಯಿತು. ಈ ವೃಂದಾವನವು ಅವಯವಶಃ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಂದರೆ ಪೆನುಗೊಂಡೆಯಲ್ಲಿನ ಅಥವಾ ತಿರುಕ್ಕೋಯಿಲೂರಿನ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ವೃಂದಾವನಗಳಂತೆ ಕೆಳಗಿನ ಭಾಗವೇ ಬೇರೆ, ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿನ ಗಗ್ಗರಿಗಳೇ ಬೇರೆ, ಎರಡು ಉದರ ಪ್ರದೇಶವೇ ಬೇರೆ, ತೆನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಕಟ್ಟಿ ಬಿಗಿಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ

ಸಂತೋಷಯುಕ್ತರಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಲಿರಲು ವೃಂದಾವನವು ಬಂದು ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರ ಕೈ ಸೇರಿತು. ಶ್ರೀಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಆ ದಿವ್ಯ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಶಿರಸಾ ಧಾರಣಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಪಾದಸಂಜನಿತಳಾದ ಭಾಗೀರಥಿಯನ್ನು ಶಿರಸಾ ಧರಿಸಿ ಭಕ್ತ್ಯುನ್ಮಾದವನ್ನು ಪಡೆದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ನಂತೆ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರು ನರ್ತಿಸಿದರು. ಇದರಲ್ಲೇನಾಶ್ಚರ್ಯ?

ಈ ವೃಂದಾವನವು ದೊರೆತುದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೭೦ ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದ್ದೇವೆ.

ವೃಂದಾವನಪೂಜಾ

ಕ್ರಿ||ಶ|| ೧೮೦೦ರ ವರೆಗೂ ವೃಂದಾವನದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಪೂಜಾ, ನಿತ್ಯಸೇವಾ, ಜಪತಪಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕರ್ಣಾಟಕದ ದುರ್ದೈವನಶಾತ್ ಆನೆಗೊಂದಿಯ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಶಿಥಿಲವಾಗತೊಡಗಿತು. ಕಾಲಚಕ್ರಧಾರಿಯಾದ ದೇವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾರು!! ಅನಿ-
ವಾರ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ವೃಂದಾವನವನ್ನು

ಶುದ್ಧ ಪ್ರವಾಳ ಬಣ್ಣದ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ದಂಡಕಾರಣ್ಯ ಸಂಚಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ರಾಮಸೀತಾದೇವಿಯರು ಯಾವ ಬಂಡೆ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರೋ ಆ ಶಿಲೆಯಿಂದಲೇ ತಮಗೆ ವೃಂದಾವನ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀರಾಯರು ಆಪ್ತನೆ ಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತು ಈ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಆಪ್ತನೆ ಯಿತ್ತರು. ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಶಿಲಾ ನಿರ್ಮಿತವಾದುದಾದರೂ ಗುರುಗಳ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಾರದೇ ಪೂಜೆ ಇಲ್ಲದೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಸವೆಲ್ಲವೂ ನಿರರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ಭಕ್ತರು ಖಿನ್ನರಾಗಲು ಭಕ್ತಪರಾಧೀನರಾದ ಗುರುಗಳು “ಖಿನ್ನರಾಗಬೇಡಿ—ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲಾನಂತರ ನೀವು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ವೃಂದಾವನದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿರುವ ತೆನೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವವೆಂದು ಅನುಜ್ಞೆ ಇತ್ತರು. ಆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ವೃಂದಾವನದ ಎರಡು ಶಕಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶ್ರೀಕಡಲಬಾಳದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಒಂದು ಶ್ರೀ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುವು. ಮೃತ್ತಿಕೆಯ ದ್ವಾರಾ ದಯಮಾಡಿಸದೇ, ಶ್ರೀ ರಾಯರು “ಸ್ವಯಂ ವ್ಯಕ್ತ”ರಾದ ಸ್ಥಳಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಇವೂ ಎರಡೆಂದು ನಮ್ಮ ಪರಮ ಪೂಜ್ಯ ಹಿರಿಯ ಆಚಾರ್ಯರವರಿಂದ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಈ ದೇಶಪ್ರಸಿದ್ಧ ಐತಿಹ್ಯವಿದು.

ತನ್ನ ಯಾವತ್ತೂ ಕುಟುಂಬವನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೦೧ರಲ್ಲಿ ಕಾಮಲಾಪುರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೦೮ರ ವರೆಗೂ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜೆಗಳು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಜರುಗಲು ಅನುಕೂಲಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿರುವುದೂ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಅಸಮರ್ಪಕ ವಾಗಿರುವುದನ್ನರಿತು ಅನೇಕ ಸದ್ವಂತೀಯವಿದ್ವತ್ಕವಿಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ನಾರಾಯಣದೇವರ ಕೆರೆ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಆಗ್ಗೆ ಅದು ಶ್ರೀ ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ಪಾಳೇಗಾರರಿಂದ ಪರಿಪಾಲಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಗುರುವೃಂದಾವನದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ವರ್ಷ ಜಪತಪಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಸತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಕುಟುಂಬವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಾರಾಯಣದೇವರ ಕೆರೆಯನ್ನು ಬಿಡುವ ಯೋಗ ಬಂದು ಒದಗಿತು. ಒಂದು ದಿನ ಒಬ್ಬ ಸನ್ಯಾಸಿವರ್ಯರು ಆಚಾರ್ಯರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ¹“ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರು ಇರುವರು. ಅನೇಕ ಜನರು ಸೇವಾದಿಗಳಿಗಾಗಿ ಸೇರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿವಿಕ್ತದೇಶಸೇವಿತ್ವವೆಂಬ ಶುದ್ಧ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮಾ-ಲಂಬಿಗಳಾದವರಿಗೆ ಈ ಸ್ಥಳವೂ ಅಭಿಮತವಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮಗೆ ಆಹ್ವಾನವು ಬರುತ್ತದೆ. ನೀವು ಅದನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಈ ಸೂಚನೆಯನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ದರ್ಶನವಿತ್ತ ಯತಿಕುಲಶಿರೋರತ್ನರು

❶ ನರಹರಿತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಲ್ಲದೇ ಮತ್ತಾರು?

ಕಡ್ಲೆ ಬಾಳಕ್ಕೆ ಆಗಮನ

ಶ್ರೀ ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ನಾಯಕರ ಆಡಳಿತವು ಸುಭದ್ರವಾಗಿರುವುದ ಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ನಾಯಕರ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ ರಾದ ದಳವಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಹವಾಲ್ದಾರುಗಳನ್ನೂ, ದಂಡನಾಯಕರು ಗಳನ್ನೂ, ಪಂತರುಗಳನ್ನೂ, ಕಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತು.

(1) ನಾರಾಯಣದೇವರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿದವರು ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರೆಂದು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿದೆ. — ಸಂ-
chapter11 432

ಕುರುದಗಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಡಾದ ಭರ್ತುಣ್ಣ ಮೊದಲಾದವರನ್ನೂ, ಕಡ್ಲ ಬಾಳ
ದಲ್ಲಿ ಹವಲ್ದಾರು ಮುದ್ದುರಂಗಪ್ಪನನ್ನೂ ಹೊಸಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಪರಂತ
ರನ್ನೂ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಪೈಕಿ ಕಡ್ಲ ಬಾಳದ ಹವಲ್ದಾರ್
ಮುದ್ದುರಂಗಪ್ಪನೆಂಬಾತನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯದೋಷದಿಂದ ಅನ್ನವೆಲ್ಲಾ ಕ್ರಿಮಿ
ಯಾಗಿ ತೋರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಈ ದುಃಖ ನಿವೃತ್ತಿಯು ಹೇಗಾದೀತೆಂದು
ಶ್ರೀಕಡ್ಲ ಬಾಳಪ್ಪನೆಂಬ ಅಭಿದಾನವುಳ್ಳ ಮರುತದೇವನನ್ನು ಮೊರೆಹೋಗಲು
ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಅಂಜನೇಯನು ಬಂದು “ನಾರಾಯಣದೇವರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ
ಶ್ರೀ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಭಕ್ತವರನಾದ
ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥಯತಿವರನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಸುಖವಾಗುವುದೆಂತಲೂ,
ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಕಡ್ಲ ಬಾಳಕ್ಕೆ ಕರೆತರುವುದೆಂತಲೂ,
ತಿಳಿಸಿದನು. ಈ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಮುದ್ದುರಂಗಪ್ಪನು
ನಾರಾಯಣದೇವರ ಕೆರೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಅರಮನೆಯವರ ಅಪ್ಪಣೆ
ಯನ್ನು ಪಡೆದು ಶ್ರೀ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಕಡ್ಲ ಬಾಳಕ್ಕೆ
ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಋಷ್ಯಶೃಂಗರನ್ನು ಕರೆತಂದ ಅಂಗರಾಜನಂತೆ
ಮುದ್ದುರಂಗಪ್ಪನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದನು. ತನ್ನ ಆಪತ್ತಿನ ನಿವೃತ್ತಿಯು
ಆದೊಡನೆ ತೃಪ್ತನಾದ ರಂಗಪ್ಪನು ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮನೆ, ಹೊಲ,
ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೦೯ ರಿಂದ ೧೮೧೩ರ ವರೆಗೂ
ಸೌಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಸಂಸಾರವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕಡ್ಲ ಬಾಳದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲುವುದಾಗಿ
ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಮಠ ಸ್ಥಾಪನೆ

ನಂತರ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೧೪ (ಭಾವನಾಮ ಸಂ||ಶ್ರಾ||ಬ||೩||ದಿನ) ಶ್ರೀ
ರಾಯರ ಪ್ರಥಮರಥೋತ್ಸವವು ನೆರವೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಶ್ರೀ
ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಗುರು-
ರಾಜರ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಹಾವೈಭವದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಈ
ವೈಭವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ಪಾಳಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ

“ನಾಯಕಾಚಾರ್ಯ—ನಾಯಕಶಿರೋಮಣಿ, ರಾಜಾ ಬಹದ್ದೂರು ಶ್ರೀ ಬಸವ್ರಾಜಯವರು” ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೨೪ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ-ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ವೃಂದಾವನದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ನಂದಾದೀಪದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ನಿರೂಪವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆ ಸಂಸ್ಥಾನವೂ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಣ್ಮರೆಯಾದುದರಿಂದ ಈ ಏರ್ಪಾಟು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು ಬಹು ದೀರ್ಘಕಾಲ ಜೀವಂತರಿದ್ದು (೯೫ ವರ್ಷ) ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೨೬ರಲ್ಲಿ ಕಾಲಧರ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. (ಶಾ||ಶ|| ೧೭೪೮ನೇ ವ್ಯಯನಾಮ ಸಂ||ಫಾಲ್ಗುಣ||ಶು||೯||ಮಂಗಳವಾರ).

ಶ್ರೀರಾಯರು ಕಡ್ಡ ಬಾಳಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದಂದಿನಿಂದಲೂ ಮಠಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತುಳಸೀ ವೃಕ್ಷವಿಲ್ಲದ ಒಂದು ವೃಂದಾವನವು ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಿತು. ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನಂತರ ಅರ್ಚಕರ ಸ್ಪಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಪುತ್ರಪ್ರಾಯರಾದ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು ಈ ರಿಕ್ತ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಾಗಿಯೂ ತಮ್ಮ ಹಸ್ತೋದಕವಾದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಅವರಿಗೂ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂತಲೂ, ಶ್ರೀರಾಯರು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅದೇರಿತೆ ಕೆಲವುಕಾಲ ನಡೆದ ನಂತರ ಆ ವೃಂದಾವನದ ಮೂಲಪ್ರದೇಶದಿಂದ ದ್ವಿಮುಖೀ ಅಶ್ವತ್ಥ-ವೃಕ್ಷವು ಉದಯಿಸಿತು. ಒಂದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಬಣ್ಣದ್ದು, ಮತ್ತೊಂದು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಈ ವೃಕ್ಷವು ಬರಬರುತ್ತಾ ಕೆಲವೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ವೃಂದಾವನವನ್ನೇ ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಣಮಾಡಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನವು ಅಡಗಿಹೋಯಿತು.

ಶ್ರೀರಾಯರಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಬಂದ ಭಕ್ತ ವೃಂದವು ಮಠವನ್ನೇ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡುವಾಗ್ಯೇ ಈ ವೃಕ್ಷವನ್ನೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡುವುದಾಗಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಯಾಯಿತು. ಯಾರು ಈ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿದರೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಫಲವು ದೊರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಶ್ರೀ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರ ಸ್ಮಾರಕವು ಯಾವ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿತ್ತೋ ಆ ವೃಕ್ಷವು ಕಾಲವಶಾತ್ ಮುರಿದುಬಿದ್ದು ಸ್ಮಾರಕವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೋರ

ಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆ ವೃಕ್ಷವು ಶುಷ್ಕವಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರು ವಾಗಲೇ ಅದರ ಬೇರಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದಿವ್ಯವಾದ ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷವು ಈಗ ಪಲ್ಲವಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥರೆಂಬ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರು- ವುದನ್ನು ಈಗಲೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಬಹುದು.

ಈಗಲೂ ಈ ಸ್ಮಾರಕವನ್ನು ಯಾರೂ ಮೈಲಿಗೆಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಲಿರಿ ಯರು. ಶ್ರೀ ಸರ್ವಜ್ಞಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವಚನರೂಪ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಅನವರತ ಜಪಿಸುತ್ತಾ ಅದ್ಯಾಪಿ ವಿರಾಜಿ ಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುವ ನಾವೇ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಲ್ಲವೆ !

ಈಗ ಆಚಾರ್ಯರ ಸ್ಮಾರಕವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.

ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಈ ವಂಶೀಯರು ಪರ್ಯಾಯಕ್ರಮದಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಯ ರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಸಮಸ್ತರೂ ಸ್ವಯಂ ಶೂರರಾದರೂ ವಂಶಕ್ಕೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠರೂ, ಉದಾರಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅನುವರ್ತ- ರಾಗಿ ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಶ್ರೀವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರ ತರುವಾಯ ಅವರ ಅಗ್ರಜರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ಪುತ್ರರು ಶ್ರೀವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ವೃಂದಾವನ- ಪೂಜಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು. ಈ ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಅಖಂಡ ೩೨ ವರ್ಷಗಳು ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ “ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ ಸಹಾಯ” ಎಂಬ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಹರಪನ ಹಳ್ಳಿಯ ¹ ಸುಬೇದಾರ ತಿರುಮಲರಾಯರೆಂಬವರು ಶ್ರೀಗುರುಗಳವರ ಡೋಲೋತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ಹತ್ತು ಅಂಕಣ ದಾರುಮಯ ಮಂಟಪವನ್ನು

(1) ಈ ತಿರುಮಲರಾಯರು ನಾರಾಯಣದೇವರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ- ನಾರಾಯಣ, ಶ್ರೀ ಅಂಜನೇಯ ಈ ಉಭಯರು ಇರುವ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೀಪಾರಾಧನೆ, ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ, ಪಕ್ಷೋತ್ಸವ, ಮಾಸೋತ್ಸವ, ಸಂವತ್ಸರೋತ್ಸವದ ಬಗ್ಗೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜರ ಆಜ್ಞೆ ಮೇರೆಗೆ (ಇಡೀ ಗ್ರಾಮದ) ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆದಾಯವನ್ನು ದೇವತಾರಾಧನೆಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರತಿಗಾರ ಶೀನಪ್ಪನವರ

ಹಾಕಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿನವರೆವಿಗೂ ಅನೇಕ ವಿವಾಹ, ಉಪನಯನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುವಾಸಿನಿಯರ ಭೋಜನವೂ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾರ್ಯತ್ವಾದ್ಯನೇಕ ಬಿರುದಾಂಕಿತರಾದ ಶ್ರೀ ಸುಜ್ಞಾನೇಂದ್ರತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಆರಾಧನಾ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ೬-೦-೦ ರೂ. ಕೊಡುವುದಾಗಿ ನಿರೂಪವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಿರೂಪವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮೪೯ (ಶಾ. ಶ. ೧೭೭೧ ಸೌಮ್ಯ ಸಂ||ಮಾಘ||ಶು||೬ ಸೋ||). ಮಿತಿಯುಳ್ಳದ್ದಿದೆ.

ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರು ದಿವಂಗತರಾದನಂತರ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಪೂಜಿಸಿದ ಉಲ್ಲೇಖವು ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಗುರು ಭೀಮಾಚಾರ್ಯರೆಂಬವರು ಕ್ರಮಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ೪೦ ವರ್ಷಗಳು ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ಪೂಜಾ, ಉತ್ಸವಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿಗಳು ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ಸೇವಾಫಲವಾಗಿ ಲಭಿಸಿದವು.

(೧) ಶ್ರೀಮತಿ ಕಡಲಬಾಳದ ಸುಬ್ಬವ್ವ ಎಂಬುವರು ಒಂದು ಗದ್ದೆಯನ್ನು ದಾನ ಕೊಟ್ಟರು. ತರುವಾಯ ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾ||ದೇ|| ಮುನ್‌ಸಿಫ್ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಜ್ಯನಡೆದು ಎ.ಡಿ. ೧೮೬೮ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಯರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಖಾಯಂ ಆದಂತೆ ತೀರ್ಪು ಆಯಿತು.

(೨) ಹ ರ ಪ ನ ಹ ಳ್ಳಿ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರೆಂಬವರು ಹ ಡ ಗ ಲಿ ಯ ಸುಬೇದಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ೧೮೭೭ ಎ.ಡಿ. ಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತಿರುಮಲರಾಯರು ಹಾಕಿಸಿದ್ದ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡೇ ೧೨ ಅಂಕದ ದಾರುಮಂಟಪವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದರು. ಆರಾಧನೆಯ ಕಾಲ

ಮುಖಾಂತರ ನಡೆಸುವುದಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಗೌಡ ಶಾನುಭೋಗರಿಗೆ ಒಂದು ಶಾಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೂ ಮತ್ತು ದತ್ತರು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರೆಂಬ ಸಿರಸ್ತೇದಾರರೂ ಕಲಿತು ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ದಲ್ಲಿ ವಿನಾಹೋಪನಯನಾದ್ಯನೇಕ ಮಹೋತ್ಸವಗಳೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-
ಸುವಾಸಿನಿಯರ ಭೋಜನವೂ ಇಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀ ತಿರುಮಲ
ರಾಯರು ಹಾಕಿಸಿದ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನಾದಿ
ಗಳೂ ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲಾ
ಬೋರ್ಡ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರಾಗಿದ್ದ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರ ಪೂರ್ವಜ
ರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

(೩) ಕೊಡ್ಲಿಗಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ತಹಸೀಲ್ದಾರರಾಗಿದ್ದ ಸಾರಂಗದ
ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಾಯರೆಂಬವರು ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆಂದು ಆರು
ಸೇರಿನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭಾವಳಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಹೀಗೆಯೇ ಇರುತ್ತಿರಲು ಕಾಲ ದೇಶಸ್ಥಿತಿಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಕಡಲ
ಬಾಳ ಗ್ರಾಮವು ದಿನೇ ದಿನೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯ
ವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಇದನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಶ್ರೀ ಗುರುಭೀಮಾಚಾರ್ಯರು
ಶ್ರೀ ರಾಯರ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಪುನಃ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣದೇವರ ಕೆರೆಗೆ
ಕೊಂಡುಹೋಗುವ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಅದು ಗುರುರಾಜರ
ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಯತ್ನ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತು.

ದಿನ ದಿನಕ್ಕೂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ
ಮಹಿಮೆಯು ದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳ ಆರಾಧನೆಯ
ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿನಾಹೋಪನಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಚೌಲಾದಿ ಉತ್ಸವಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ,
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನಿಯರೇ ಮುಂತಾದ ಯಾತ್ರಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ
ಬಂದು ಲೋಕಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಗುರುಭೀಮಾಚಾರ್ಯರು
ಅತಿ ವೃದ್ಧರಾಗಿ ೧೮೯೭ ಎ.ಡಿ.ಯಲ್ಲಿ ದಿವಂಗತರಾದರು. ಆ ತರುವಾಯ
ಶ್ರೀ ಗುರುಭೀಮಾಚಾರ್ಯರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರರಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು
ಸೇವೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಈ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಯರಿಗೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ
ಸಿರಸ್ತೇದಾರರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಕಂದಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು ಬ್ಯಾಲಹಾಳು

ಗ್ರಾಮದ ಕೆರೆಮಾಗಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗದ್ದೆಯನ್ನು ೧೮೯೯ ಎ.ಡಿ. ಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಈ ರಾಯರೂ ಮತ್ತು ಹೊಸಪೇಟೆಯ ಅಸುಂಡಿ ಭೀಮ-ರಾಯರೆಂಬವರು ಮಿಳಿತರಾಗಿ ಶ್ರೀ ರಾಮರಾಯರಿಗೆ ಶಿಲಾಮಂಟಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೇ ಆಗಲಿ ಮುಂದೆ ೧೯೦೩ ಎ.ಡಿ. ಯಲ್ಲಿ ಈ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಪರಲೋಕಯಾತ್ರಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಕಾರ್ಯವು ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತು.

ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಭಾಗ್ಯವು ಗುರುಭೀಮಾಚಾರ್ಯರ ದ್ವಿತೀಯ ಪುತ್ರರಾದ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಯಿತು. ಇವರು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಬಹಳ ಬಲಾಢ್ಯರೂ, ಸಾಹಸಿಗಳೂ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾದುದರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧರಿಗೂ ವಿಶ್ವಾಸ ನಂಬಿಕೆಗಳಿದ್ದವು. ೧೯೧೧ ಎ.ಡಿ. ವಿರೋಧಿಕ್ಯತು ಸಂವತ್ಸರ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಆರಾಧನೆಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದ ಭಕ್ತ ಮಂಡಲಿಯು ಶಿಲಾಮಂಟಪ ನಿರ್ಮಾಣಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಆ ಸೈಕಿ ಹಡಗಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತಹಸಿಲ್ದಾರರಾದ ಶ್ರೀ ನಾಗೇಶಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ನೈಜಾಂ ಇಲಾಖೆಯ ಬೆಣಕಲ್ಲು ದೇಶಾಯಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸಾಂಡಪ್ಪನವರು ಅವರ ಅನುಜರಾದ ಶ್ರೀ ಸುಬ್ಬರಾವು ವಕೀಲು ಇವರೂ ಡಣಾಯಕನ ಕೆರೆ ಜೋಯಿಸ ಭೀಮಪ್ಪನವರು, ನಾರಾಯಣದೇವರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೇ||ರಾ||ಶ್ರೀ|| ಬೋಸಿ ಗುರುರಾಜಾಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಬೋಸಿ ಹನು ಮಂತಾಚಾರ್ಯ ಇವರೇ ಮುಂತಾದವರು ತಾವು ಸಹಾಯಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ, ಕಾರ್ಯಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿಯೇಬಿಡಬೇಕೆಂತಲೂ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಆ ಸುಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿಯೇ ಚಂಡಾಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಾಯಿತು. ಮೂಲಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರ ಅಮೃತ ಹಸ್ತದಿಂದ ಅವರ ಮನೆಯ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ೧೯೧೨ ಎ.ಡಿ. ಪರಿಧಾವಿ ಸಂ||ಭಾದ್ರಪದ||ಶು|| ೧೪ನೇ ದಿನವೇ ಹೊರಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿದರು. ಅದೇ ಸಂ|| ಆಶ್ವೀಜ ಶು|| ೧೦ನೇ ದಿನವೇ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ಪ್ರೇರಣಾನು

ಸಾರವಾಗಿ ನೂತನ ಮಠಕ್ಕೆ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಲಾಯಿತು, ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆದು (೧) ೧೯೧೩ ಎ.ಡಿ. (ಪ್ರಮಾದೀಚ||ಶ್ರ||ಶು||೧೩||)ಯಲ್ಲಿ ಮೂಲ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರ ದೇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ಥಳವೇ ಶಿಲಾಮಯ ಮಠವಾಗಲು ಅದೇ ದಿನವೇ ಶ್ರೀರಾಯರು ಪುನಃ ಮಹಾ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನೂತನಮಠವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು. ದ್ವಿತೀಯ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರ ಅಮೃತಹಸ್ತದಿಂದ ಪೂಜಿತರಾದ ಗುರುಗಳ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತವೃಂದವು ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದ ಭರಿತವಾಯಿತು.

೧೯೧೪ ಎ.ಡಿ.ಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಂಸೇತ್ಯಾದ್ಯನೇಕ ಗುಣಗಣಾಲಂಕೃತರಾದ ಶ್ರೀಮತ್ಪುರೋದ್ರತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಶ್ರೀರಾಯರಿಗೆ ಜರುಗುವ ಉತ್ಸವಾದಿ ವೈಭವತ್ಯಪ್ತರಾಗಿ ಶ್ರೀ ಮಂತ್ರಾಲಯ ಮಠದಿಂದ ಮಧ್ಯಾರಾಧನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ೩೨-೦-೦ ರೂ. ಕೊಡಲ್ಪಡುವುದೆಂತಲೂ, ಈ ದ್ರವ್ಯವು ಮಧ್ಯಾರಾಧನೆಗಿಂತಲೂ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದರು.

ನೂತನವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಭವ್ಯ ಶಿಲಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿಯೂ ಕುಳಿತು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರು ವಿವಿಧ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಆಗಮಿಸಿದ ಭಕ್ತವೃಂದಕ್ಕೆ ಘಟಿಸಿದ ವಿವಿಧ ರೋಗಗಳು, ಪಿಶಾಚ ಬಾಧೆಗಳು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಉಪದ್ರವಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡುವುದಲ್ಲದೇ, ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಫಲಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ತತ್ರಾಪಿ ಈ ದ್ವಿತೀಯ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ "ಅರ್ಚಕಸ್ಯ ತಪೋಬಲಾತ್" ಎಂಬುದೂ ಆರಾಧನಾದಿಮಹೋತ್ಸವಗಳು ಅತ್ಯಂತ ವಿಜೃಂಭಣೆಯ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನೇ ಮುಟ್ಟಿ "ಸರ್ಪನಕ್ರಾದಿಸೀಡನಂ ನ ಜಾಯತೇಷ್ಯಸ್ತೋತ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವತ್" ಎಂಬಿವೇ ಮುಂತಾದ ನಿಶ್ಚಿತ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಪುನರ್ನಿರ್ದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂತು.

ಇವರ ಸೌಜನ್ಯವೇ ಅನೇಕ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಆಹ್ವಾನವೀಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರ ತಮ್ಮಂದಿರು ಕಾರ್ಯನಿರತರಾಗಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿದ್ದರು. ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರು ಅದೇ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು-ರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಯರ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಸೇವಾ ಅವರಿಗೇ ದೊರೆಯಿತು.

ಸಕಲ ಜಾತಿಯ ಜನರೂ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಅಂಜಿಕೊಂಡು ಭಯ ಭೀತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ-ರಾಯರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಗ್ರಾಮಗಳೆಲ್ಲಾ ಇವರ ಸದ್ವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯರೀತಿಯ ಪಂಚಾಯಿತಿಯ ಕೀರ್ತಿ ಹಬ್ಬಿತು. ಈ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರ ತಾಯಿಯವರೂ, ರಾಮೇಶ್ವರಬಂಡಿಯ ಶಾನು ಭೋಗರ ತಾಯಿಯವರೂ ಏಕೋದ್ಧರರು. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಶಾನು ಭೋಗರ ಪ್ರಬಲ ಸಹಾಯವೂ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಯರ ರಘೋತ್ಸನಾದಿ ಯಾವತ್ತೂ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಿಗೂ ಯೋಗ್ಯ ಸಹಾಯ ದೊರಕಿ ಸೇವೆಯು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನೆರವೇರುತ್ತಿದೆ.

ಈ ದ್ವಿತೀಯ ವಿಠಲಾಚಾರ್ಯರೂ ಸಹ ಕಾಲಧರ್ಮ ಹೊಂದಲು ಅವರ ಪುತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಪೂಜಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಈ ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರು ಕೂಡ ಅವರ ತಂದೆಗಳಂತೆ ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಡ್ಲಬಾಳದಲ್ಲೇ ಸುಖವಾಸಿಗಳಾದುದರಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಲೌಕಿಕ ಅನಾನುಕೂಲತೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಬ್ಬಂದಿ ಯಾಗಲು ಪೂಜಾಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಬಾರದೆಂದು ಎಲ್ಲಾ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರೂ ಆಲೋಚಿಸಿದರು. ವಕೀಲಿ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಈ ಲೌಕಿಕ ಸೇವೆಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೀ ರಾಯರ ಸೇವೆಯು ಫಲಪ್ರದವೆಂಬ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಹ್ಲಾದಾಚಾರ್ಯರೆಂಬವರು ವಕೀಲ ಸೇವಾ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿ ಕಡ್ಲಬಾಳದಲ್ಲಿಯೇ ಖಾಯಂ ಕಾಪುರಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪೂಜೆಯು ಪರ್ಯಾಯಪದ್ಧತಿಯಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಅನವರತ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ವೃಂದಾವನ ಸೇವಾನಿರತರಾದ ಈ ಸದ್ವಂಶೀಯರು ಆಸ್ತಿಕ ಶಿರೋಮಣಿಗಳಾಗಿ ಅದ್ವ್ಯಾಪಿ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿರುವರು. ಇದರಂತೆಯೇ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಇವರಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪದ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರು ಸಮರ್ಥರೇ ಇರುವರೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

“ಮೂಕೋಪಿ ಯತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ಮುಕುಂದಶಯನಾಯತೇ |

ರಾಜರಾಜಾಯತೇ ರಿಕ್ತೋ ರಾಘವೇಂದ್ರಂ ತಮಾಶ್ರಯೇ ||”

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಮಹಾಬಾಹೋ! ನೀನು ಹೇಳುವಂತೆ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಚಂಚಲವೆಂಬುದು ನಿಜ; ಅದನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದೂ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೇ ಸರಿ. ಆದರೂ, ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದಲೂ, ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ಜಯಿಸಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. (೩೫)

ಅರ್ಜುನ—ಮದಿಸಿದ ಗಜವು ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಿಹಾರದಿಂದ ಶ್ರಾಂತವಾಗಿ, ಮದವಿಳಿದು ಶಾಂತವಾಗುವಂತೆ, ವಿಷಯಭೋಗದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡ ಮನಸ್ಸು ತಾನಾಗಿಯೇ ವಶವರ್ತಿಯಾಗಬಹುದಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹಾಗೆಂದೂ ಆಗದು. ವಿಷಯಭೋಗದಿಂದ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಾಕೆಂಬ ತುಷ್ಟಿಯು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ತುಪ್ಪದಿಂದ ಆರಿಸ ಬಹುದೇ! ಒಮ್ಮೆ ಮದವಿಳಿದ ಆನೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಮದವೇರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅಭ್ಯಾಸಾದಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶಗೊಳಿಸದಿದ್ದರೆ ಯೋಗವು ಸಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮನೋಜಯವನ್ನು ಪಡೆದವನಿಗೇ ಧ್ಯಾನಯೋಗವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಹೀಗೆಂಬುದು ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಯಾಭಿಪ್ರಾಯವು. (೩೬)

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಸ್ವಾಮಿ! ಯತ್ನಪೂರ್ವಕ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಯಿಸ ದವನು, ಎಷ್ಟೇ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನಾದರೂ (ಆಸ್ತಿ ಕೃತಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾದರೂ) ಧ್ಯಾನಯೋಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾರನೇ? ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು (ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು) ಪಡೆಯಲಾರದ, ಆ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನು ಹೊಂದುವ ಗತಿಯಾದರೂ ಯಾವುದು? (೩೭) ಇಹಪರಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ (ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗಗಳೆಂಬ ಉಭಯ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದದೇ), ಆಶ್ರಯಶೂನ್ಯನಾಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುವ ಉಪಾಯವನ್ನೇ ಕಾಣದೇ, ವಿಮೂಢನಾಗಿ, ಚಂಡಮಾರುತನಿಂದ ತುಂಡರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇಘದಂತೆ, ನಷ್ಟನಾಗುವನೋ ಹೇಗೆ? (ನರಕಾಧ್ಯ- ನರ್ಥಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವನೇ?) (೩೮) ಹೇ ಸರ್ವಜ್ಞ! ನನ್ನ ಈ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಲು ನೀನೇ ಸಮರ್ಥನು; ಜೇರಾವನೂ ಶಕ್ತನಿಲ್ಲ. (೩೯)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಪಾರ್ಥ! ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸದವನು, ಎಷ್ಟೇ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನಾದರೂ ಧ್ಯಾನಯೋಗದ ಫಲವಾದ ಭಗವದ್ವರ್ತನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರನು. ಆದರೆ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುವ ಯೋಗಿಗೆ ಅನರ್ಥಗಳೆಂದರೇನು! ಆತನಿಗೆ ಇಹಪರಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವವಿಧವಾದ ನಷ್ಟವೂ (ನಾಶವೂ) ಸಂಭವಿಸದು. ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಧಕವಾದ ಜ್ಞಾನೋಪಾಯದಲ್ಲಿ (ಯೋಗದಲ್ಲಿ) ತೊಡಗಿದವನು, ಮನೋಜಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಾರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ, ಎಂದೂ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಪಶ್ಚಾದಿಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಪಡೆಯುವುದು ಇಹದುರ್ಗತಿಯು; ನರಕವಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಪರದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗತಿಯು. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಅವನು ಭಾಗಿ ಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (೪೦) ಮನೋಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ಹೋದ್ದರಿಂದ ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದ ಜಾರಿಬಿದ್ದ ಯೋಗಿಯು—ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟನು, ಪುಣ್ಯಲಭ್ಯಗಳಾದ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು. ಅಲ್ಲಿ, ಬಹುಕಾಲ (ಬಹು ಸಂವತ್ಸರಗಳಪರ್ಯಂತ) ಸುಖದಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿ, ನಿರ್ಮಲಹೃದಯರಾದ ಶ್ರೀಮಂತರ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವನು. (೪೧) ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಯೋಗಿಗಳ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವನು. ಈ ಉಭಯ ವಿಧ ಜನ್ಮವು ಬಹುಪುಣ್ಯಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಷ್ಟೆ! ಆದ್ದರಿಂದ, ಚಂಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನೇರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಫಲವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದದಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಯೋಗಾನುಷ್ಠಾನಕರ್ತನಿಗೆ ಅನರ್ಥಗಳುಂಟೆಂದು ಶಂಕಿಸುವುದು ಸರ್ವಥಾ ಅಯುಕ್ತವು (೪೨). ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟನು, ಹೀಗೆ ದೊರೆಯುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ನೂತನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ವದೇಹದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಮನೋಯೋಗದ ಮಟ್ಟವನ್ನು (ಧ್ಯಾನಶಕ್ತಿಯನ್ನು) ತೀಘ್ರವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿ, ಹೇ ಕುರುನಂದನ! ಅಧಿಕವಾದ ಧ್ಯಾನಸಂಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಧ್ಯಾನಯೋಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯು ಸಹ ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲ; ಮಹಾಫಲವುಳ್ಳದ್ದು; ಕ್ರಮದಿಂದ, ವಿಧಿನಿಷೇಧರೂಪವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ದಾಟಿಸಿ, ಮುಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರಲು, ಕೆಲಕಾಲ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿದವನು ಮುಕ್ತನಾಗುವುದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ! (೪೪)

ಅರ್ಜುನ—ಕೇವಲ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿಯು ದೊರೆಯುವುದಾದರೆ ಧ್ಯಾನಯೋಗದ ಅನುಷ್ಠಾನವು ವ್ಯರ್ಥವೆಂದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ, ಕೃಷ್ಣ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಯೋಗ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯುಳ್ಳವನು (ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವವನು) ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ; ತಿಳಿದು ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಧ್ಯಾನಸಂಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಪಾಪರಹಿತನಾಗಿ ಭಗವದ್ವರ್ತನವನ್ನು ಪಡೆದು, ನಂತರ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು (ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು) ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನಯೋಗದ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯು ಸಹ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿರಲು, ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದವನಿಗೆ, ಯಾವ ಅನರ್ಥಗಳುಂಟಾಗಲಿಕ್ಕೂ, ಸರ್ವಥಾ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕೈಮುತ್ಯನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳಿದುದು; ಅನುಷ್ಠಾನವಿಲ್ಲದೇ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ತಿಳಿದೆಯಾ, ಪಾರ್ಥ? (೪೫). ಯೋಗದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಹೇ ಅರ್ಜುನ! ಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ತಪೋನಿಷ್ಠರಕ್ರಂತ (ತಪಸ್ವಿಗಳಕಿಂತ) ಧ್ಯಾನಯೋಗಿಯು ಅಧಿಕನು. ಧ್ಯಾನರಹಿತರಾದ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಿಂತ (ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತರ ದೆಶೆಯಿಂದ) ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಯುಕ್ತಕರ್ಮಾಚರಣೆಯುಳ್ಳವರ ದೆಶೆಯಿಂದ ಅಧಿಕನು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಪಾರ್ಥ! ನೀನು ಯೋಗಿಯಾಗು. (೪೬) ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಪಿತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಕಾಮಸಂಕಲ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ಯಾವಾತನು ನನ್ನನ್ನೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸುವನೋ, ಆತನೇ ಜ್ಞಾನ (ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ) ಸಾಧನವಾದ ಯೋಗವುಳ್ಳವನು; ವಿವಿಧ ಯೋಗಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತನೇ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ನನ್ನ ಮತವು. (೪೭).

ಆರನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

“ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮನದೊ ನಃ”

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಫೆಬ್ರವರಿ	ಸಂಚಿಕೆ ೪
------------	---------------	-------------

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ

ಬೆಂಗಳೂರು 2

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

			ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	....	....	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	....	....	೨
ಅಪಮೃತ್ಯು ಪರಿಹಾರದ ಉಪಾಯ	....	....	೭
—ಶ್ರೀ ಬಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಭಟ್ಟರು.			
ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು	....	....	೧೦
—ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ. ಗುಂಡೂರಾವ್			
ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ		....	೧೭
—ಶ್ರೀ ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅಚಾರ್ಯ			
ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಮಹಿಮಾಮೃತ	....	....	೯೭-೧೦೪
—ಶ್ರೀ ಮಹಿಷಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯ			
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದ	....	....	೧೩೬-೧೪೮
—ಶ್ರೀ ಭೀಮರಾವ್, ದಾವಣಗೆರೆ			

ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರಲ್ಲಿ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತಿಗೆ ಜನೇ ಸಂಪುಟದಿಂದ ಗ್ರಾಹಕರಾದವರಿಗೆ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನ ಸಂವಾದ'ದಲ್ಲಿ ಉನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ೧೬ ಶ್ಲೋಕಗಳವರೆಗಿನ ವಿಷಯಗಳು ದೊರೆಯದೆ ಬೇಸರವಾಗಿರುವುದಾಗಿ ಪತ್ರಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅಪಶ್ಯಕ್ತ ವಿರುವವರು ತಿಳಿಸಿದರೆ ಪುಟಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಮುದ್ರಿಸಿ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸುಮಾರು ೯೨ ಪುಟಗಳಿಗೆ ಅವರುಗಳು ಹಣ ಕಳಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳ ಒಳಗಾಗಿ ಬರೆದು ತಿಳಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿ ವಿನಂತಿ.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಚರಿತಾಮೃತವನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ ಪತ್ರಗಳು ಬರುತ್ತಿವೆ. ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದನ್ನು ೧ನೇ ಪುಟದಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ೯೭ನೇ ಪುಟ ಎಂದು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ೯೬ ಪುಟಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಶಃ ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. —ಸಂ.

‘श्रीपतिर्मानदो नः’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

“प्रथमो हनुमान्नाम द्वितीयो भीम एव च ।
पूर्णप्रज्ञस्तृतीयस्तु भगवत्कार्यसाधकः”

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಫೆಬ್ರವರಿ	ಸಂಚಿಕೆ ೪
------------	---------------	-------------

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

ಪಕ್ಕೆಯೊಳಗೆ ಪಕ್ಕಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಕಿದಂತೆ
ಅಕ್ಕರದಲಿ ವಿಜಯವಿಠಲ ಭಕ್ತರ ಕಾವೆ ||

॥ श्रीपतिर्मानदो नः ॥

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರಿಗೊಲಿದ ಶ್ರೀವಿಜಯವಿಠಲದೇವರು.

“ಜ್ಞಾನದಿಂದಧಿಕರಾದ ಮಾಳಿಗಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯ”ರೆಂಬ ಮಹಾನುಭಾವರು ಶ್ರೀವಿಜಯವಿಠಲದೇವರ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿ, ತಾವು ದೇಹಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ‘ಈ ದೇವನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರವರಲ್ಲಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿ’ರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಂತೆ ತಮ್ಮ ವಂಶಜರಿಗೆ.

ವ್ಯಾಸಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸಪ್ರಭುವಿನಿಂದ “ವಿಜಯವಿಠಲಾಂಕಿತ ಪಡೆದು, ಅಕಳಂಕಚರಿತ್ರರು ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರೆಂದು ಜ್ಞಾನಿ-ಮಾನ್ಯರಾದ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀ ದಾಸಾರ್ಯರು, ತಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರಲು ಆ ವಿಜಯವಿಠಲದೇವನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ದಿನ ಇವರಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಜಯಮಾಡಿದನಂತೆ—ಆಗ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು “ಇಂದು ಎನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು” ಎಂಬ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಂಡ ಸುಳಾದಿಯನ್ನು ಹಾಡಿ ಆನಂದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸುಳಾದಿಯಲ್ಲೇ ಶ್ರೀ ದಾಸರವರ ನೈಚ್ಯಾನುಸಂಧಾನವು ತೋರುತ್ತದೆ; ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರ ಹಿರಿತನವನ್ನೂ ದಾಸರವರು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ರಹಸ್ಯವಿಷಯವೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸದೇವನು ‘ವಿಜಯವಿಠಲ’ ನಾಮಾಂಕಿತವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ, ಅದೇ ನಾಮಾಂಕಿತದಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುವ ಪ್ರತಿಮಾಂತ್ರ್ಗತನಾಗಿ ಇವರ ಉಪಾಸನೆಗೆ ತಾನು ಸಿದ್ಧನಾದುದು.

ಈ ಸುಂದರ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡಬಯಸುವವರು ಗದ್ವಾಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರವರ ಕೊನೆಯ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ “ತಂದೆ

ಗೋಪಾಲವಿಠ್ಠಲಾಂಕಿತರ ವಂಶಜರಾದ ವೇಣೀಸೋಮಪುರದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವೆಂಕೋಬದಾಸರವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರವರಿಂದ ಬಹುಕಾಲ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರವರಿಗೆ ಅವರಿಂದಲೇ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಿಸುವ ಸುಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದವನು ಧನ್ಯ.

ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರವರ ತಂಬೂರಿಯೂ ಅಲ್ಲೇ ಇರುವುದನ್ನು ಹರಿಭಕ್ತರು ಕಂಡು ಹಿಗ್ಗಬಹುದು.

ಸುಳಾದಿ

ರಾಗ: ಶಂಕರಾಭರಣ. ತಾಳ: ಧ್ರುವ.

ಇಂದು ಎನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು
ಇಂದಿರಾರಮಣ ಗೋವಿಂದ ಕೃಷ್ಣ
ಸುಂದರವಿಗ್ರಹ ಮಂದರಧರ ಸುಖ-
ಸಾಂದ್ರಗುಣಾರವಿಂದಚರಣ ಉ-
ಪೇಂದ್ರ ಇಂದ್ರಾನುಜ ಕಂದರ್ಪಪಿತ ದಯ-
ಸಿಂಧುವೆ ಎನಗೆ ನೀನಿಂದೊಲಿದದು
ಎಂದೆಂದಿಗೆ ಇನಿತೆಂದು ತಿಳಿದುದಿಲ್ಲ
ಹಿಂದರುಹಿ ಎನಗೆ ಬಂದುದಿಲ್ಲ
ಒಂದು ಪರಮ ಎಳೆಗಂದಿಗೋವು ತನ್ನ
ಕಂದನ್ನ ನೋಡಿ ಆನಂದಪಡುವಂತೆ
ಇಂದು ದಾಸಗೆ ಬೇಕೆಂದು ಈ ಪರಿಯಲ್ಲಿ
ಸಂದರುಶನವಿತ್ತು ವೃಂದಾವನಪ್ರಿಯ
ಒಂದೇ ದೈವನೆ ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠ್ಠಲರೇಯ ಪು-
ರಂದರಗೊಲಿದಂಥ ನಂದನಂದನ ರಂಗ

|| ೧ ||

ಮತ್ಯತಾಳ

ಧ್ಯಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಜ್ಞಾನದಿಂದಧಿಕರಾದ
 ನೀನೆ ನೀನೆ ಎಂಬೋ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರ
 ಮಾನಸಗಲಿ ಪೊಳೆವ ಮಾನಿಸರೂಪನೆ
 ಏನೆಂಬೆನೋ ನಿನ್ನ ನಾನಾ ವಿಗಡಕ್ಕೆ
 ದಾನವಾಂತಕ ರಂಗ ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯ
 ಜ್ಞಾನಪುಂಜರಿಂದ ಹೀನಗೊಲಿದದೇನೋ

|| ೨ ||

ತ್ರಿಪುಟತಾಳ.

ಅಭಿಷೇಕವೆಂಬಂಥ ಉತ್ತಮ ಮನ್ನಣೆಯಿಲ್ಲ
 ಅಭರಣ ವಸನ ಗಂಧಾಕ್ಷತೆ ಮೊದಲಿಲ್ಲ
 ಶೋಭನವಾದ ಕುಸುಮ ತುಳಸಿಯಿಲ್ಲ
 ಸೌಭಾಗ್ಯವಾದ ಧೂಪಾದಿ ಓದನವಿಲ್ಲ
 ಆ ಭಕ್ತ್ಯಪಾಯಸ ಪರಿಪರಿ ಪಡಿಗಳಿಲ್ಲ
 ಅಭಿವಂದನೆ ಸರ್ವಪೂಜಾಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲ
 ಕುಭವದಲ್ಲಿನ ಲೋಭಿಯ ಸೇರಲು
 ಲಾಭವೇನು ಪೇಳೋ ಜಯಜಯನೇ
 ಶ್ರೀ ಭೂರಮಣ ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲ ನಿನ್ನ
 ಸ್ವಭಾವವೀಪರಿ ನಿನಗೆ ಪೇಳುವರಾರೋ

|| ೩ ||

ಅಟಿತಾಳ.

ಕಾಲಕಾಲಕೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಕಾಲಕಾಲಕೆ ಧೂಪ
 ಕಾಲಕಾಲಕೆ ದೀಪ ಕಾಲಕಾಲಕೆ ಎಡೆ
 ಕಾಲಕಾಲಕೆ ಪ್ರೀತಿ ಕಾಲಕಾಲಕೆ ಇರಲು
 ಪಾಲಸಾಗರ ಬಿಟ್ಟು ಆ ಲವಣಾಬ್ಧಿಲಿ
 ಆಲಯ ಬಿಗಿದವನೊಲು ಮಾಡಿದಿ ದೇವ

ವ್ಯಾಳೆವ್ಯಾಳೆಗೆ ಕೃಪಾಳಿನ ಕೈಯಿಂದ
ವಾಲಗವನು ಬಿಟ್ಟು ಕೀಳುಮಾನವಗೊಲಿದಿ
ಆಳು ಚನ್ನಾಗಿ ಇನ್ನಾಳು ವಿಜಯವಿಠ್ಠಲ-
ಲಾಲೋಕದೊಳಗೆ ನಿನ್ನಾಳಿನಾಳಿನ ತೊತ್ತು || ೪ ||

ಆದಿತಾಳ.

ಉದ್ಧರಿಸುವುದು ಜೀಯ್ಯ ಶುದ್ಧಮಂದಮತಿಯನು
ಪೊದ್ದಿಕೊಂಡು ನಿರತದಲ್ಲಿ ಒದ್ದು ಸಕಲ ದುರಿತವನ್ನು
ಇದ್ದು ಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡು ಸಿದ್ಧಾರ್ಥವ ನೀವುತ
ಮುದ್ದುಲಕುಮಿರಮಣನೆ ಮುದ್ದುಮನವ ಸರಳಮಾಡೋ
ಶುದ್ಧಕಾಯ ವಿಜಯವಿಠ್ಠಲ ಬುದ್ಧಿಪಲ್ಲಟವಾಗದಂತೆ
ತಿದ್ದಿ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಸಂತೋಷವನೆ ಬಡಿಸೋ || ೫ ||

ಜತೆ

ನೆಚ್ಚಿ ಮೆಚ್ಚಿಸಲಾರೆ ಅರ್ಚಿಸಿ ಒಲಿಸಲಾರೆ
ನಿಚ್ಚಿ ನೀನೇ ಪೊರೆಯೋ ವಿಜಯವಿಠ್ಠಲ ಹರಿಯೇ ||

ಶ್ರೀ ಮಧ್ವೇಶಪ್ರೀಣಾತು

ತಪ್ಪದೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬ್ರಹ್ಮೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ
ಶ್ರೀವಿಜಯರಾಯರು, ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರನ್ನು ಕರೆದು “ನಮ್ಮ
ವಿಜಯವಿಠ್ಠಲನನ್ನು ಕೆಲಕಾಲ ನೀನೂ ಅರ್ಚಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಿಸು ಭಾಗಣ್ಣ”
ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರಂತೆ. ಆಗ ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟ ವಿಜಯ-
ವಿಠ್ಠಲನನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿನೋಡಿ ಪಾಡಿದ್ದಾರೆ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರು.

ರಾಗ: ಕಾಂಬೋದಿ. ತಾಳ: ಝಂಪೆ

ಬಂದ್ಯಾ ವಿಠ್ಠಲ ಇಂದು ಬಡವನಲ್ಲಿ || ಪ ||
ವೃಂದಾವನದಲಿ ಗೋವೃಂದಗಳ ಕಾಯ್ದವನೆ || ಅ || ಪ ||

ಸುಳಿಗುರುಳು ಮ್ಯಾಲೆ ಅರಳೆಲೆಯ ಸಿರಿ ಕಿರೀಟ
 ಎಳೆದಳಿರುಚೂತ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ದುರಬೀ
 ಧಳಧಳಿಪಮುಖ ನಾಸ ನಯನ ಫಣೆಯಲಿ ತಿಲುಕ
 ಚಲಿಸುವ ಕರ್ಣಕುಂಡಲಪ್ರಭೆಯ ಶೋಭಿತನೆ

|| ೧ ||

ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಸರಿಗೆ ಸರಪಳಿ ಪಚ್ಚ ಪದಕವು
 ಪರಿಪರಿಯ ಹಾರ ಸಿರಿತುಲಸಿಮಾಲೆ
 ಸಿರಿ ಗಂಧಲೇಪ ಸಿರಿವತ್ಸ ಉರು ಕಿರಿಡೊಳ್ಳು
 ವರಕಟೆಗೆ ಗಂಟೆ ಪರಿಪರಿಯದಾಮವ ಸುತ್ತಿ

|| ೨ ||

ಮುಂಗೈಯ್ಯ ಕಡಗ ಸರಪಳಿ ತೋಳು ಭಾಪುರಿ
 ಶೃಂಗಾರವಾದ ಗದೆ ಶಂಖ ಚಕ್ರ
 ಅಂಗೈಪದುಮ ಅಂಗುಳಿವೇಣಿ ಮಿಟಿಯುತ್ತ
 ಹಿಂಗದೆ ಯನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಮನೆಗಿನ್ನೂ

|| ೩ ||

ಮಾಳಿಗಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾರ್ಯರ ಮನೆಯಿಂದ
 ಶೀಲಗುರು ವಿಜಯರಾಯರಿಗೆ ಒಲಿದು
 ಮೇಲಾಗಿ ಬಹುಪರಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಯಗೊಂಡು
 ಕೇಳುಮನುಜನ ಎನ್ನ ಪಾಲಿಸಲುಬೇಕೆಂದು

|| ೪ ||

ಎನು ಬಗೆ ಪೂಜೆಗಳು ಎನ್ನಿಂದಲಾಗುವವೋ
 ಜ್ಞಾನವೆಂಬುದು ಲೇಶಮಾತ್ರವಿಲ್ಲ
 ನೀ ನಿತ್ಯತ್ಯಪ್ತ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸಕಲವು ಉಂಟು
 ಶ್ರೀನಿವಾಸನೆ ಗೋಪಾಲವಿಠಲವಿಜಯ

ಅಪಮೃತ್ಯುಪರಿಹಾರದ ಉಪಾಯ

ಲೇಖಕರು : ಶ್ರೀ ಬಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಭಟ್ಟರು,

ಸಾಹಿತ್ಯಶಿರೋಮಣಿ,

ಸಂಸ್ಕೃತಮಹಾಪಾಠಶಾಲಾ, ಉಡುಪಿ, ದ.ಕ.

ಮಹಾಭಾರತದ ಅರಣ್ಯಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮಹಿಮೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ರಿಂದರು—ಹೇಹಯವಂಶದ ರಾಜಕುಮಾರನು ವೃಗಗಳ ಬೇಟೆಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಬೀಳುಗಳ ಪೊದರಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾಜನವನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮುನಿಯನ್ನು ವೃಗವೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಕೊಂದು ಕೊನೆಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದರಿತು ವೃಥೆಪಟ್ಟು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ರಾದ ವಂಶಸ್ಥರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದನು. ಅವರು ಕೇಳಿ ದುಃಖಿತರಾಗಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಮಾರನು ಯಾರ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದು ಹುಡುಕುತ್ತ ಅರಿಷ್ಟನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ತಾಕ್ಷ್ಯ (ಕಾಶ್ಯಪ) ವಂಶದ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಂದಿಸಲು ಆತನು ಅವರಿಗೆ ಆತಿಥ್ಯಮಾಡಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಹೇಹಯರು “ಮುನಿವರನೆ! ತಮ್ಮ ಆತಿಥ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾಪಿಗಳಾದ ನಾವು ಅರ್ಹರಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷವು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ” ಎನ್ನುಲು ಮುನಿಯು ಕೇಳಿದನು—“ಹೇಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಹತ್ಯೆಯು ಬಂದಿತು? ಆ ಸತ್ತುಬಿದ್ದ ಆತನ ದೇಹವೆಲ್ಲಿ?” ಎನ್ನುಲು ಅರಸನು ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ರುಹಿದರು. ಹಾಗೆ ವೃತಪಟ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಹೆಣವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಸತ್ತವನು ಬದುಕಿರುವಂತೆ ಕಂಡು ನಾಚಿದರು. ಆಗ ಮುನೀಶ್ವರನೆಂದ—“ಅರಸರೆ! ನೋಡಿರಿ. ನೀವು ಇವನನ್ನೇ ಕೊಂದಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಇವನು ನನ್ನ ಪುತ್ರನು, ತಪೋಬಲವಿದ್ದವನು ಬದುಕಿಯೇ ಇರುವನೆಂದನು”. ಅರಸರು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿದರು—“ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿದು ; ಸತ್ತವನು ಬದುಕಿರುವು

ದೆಂದರೇನು? ತಪಸ್ಸಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಬದುಕಿರುವನೆ? ಇದರ ಕಾರಣ
ನನ್ನು ಆಚ್ಛಾದಿಸಬೇಕೆಂದಾಗ ಮಹರ್ಷಿಯು ಹೇಳಿದನು—ನಮಗೆ
ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಅಂಜಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು
ಕೇಳಿರಿ—

“ ಶುದ್ಧಾಚಾರಾದನಲಸಾಃ ಸಾಧ್ಯೋಪಾನತತ್ಪರಾಃ |
ಶುದ್ಧಾನಾಃ ಶುದ್ಧಸದನಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತಾನ್ವಿತಾಃ |
ಸತ್ಯಮೇವಾಭಿಜಾನೀಮೋ ನಾನ್ಯತೇ ಕೂರ್ಮಹೇ ಮನಃ |
ಸ್ವಧರ್ಮಮನುತಿಷ್ಠಾಮಸ್ತಸ್ಮಾನ್ಮೃತ್ಯುಭಯಂ ನ ನಃ |
ಯದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಕುಶಲಂ ತದೇಷಾಂ ಕಥಯಾಮಹೇ |
ತೇಷಾಂ ಹಿ ಚರಿತಂ ಬ್ರೂಮಸ್ತಸ್ಮಾನ್ಮೃತ್ಯುಭಯಂ ನ ನಃ |
ಅತಿಥೀನನ್ನಪಾನೇನ ಭೃತ್ಯಾ ನತ್ಯಶನೇನ ಚ |
ಸಂಭೋಜ್ಯ ಶೇಷಮಶ್ವೀಮಸ್ತಸ್ಮಾನ್ಮೃತ್ಯುಭಯಂ ನ ನಃ |
ಶಾಂತಾ ದಾಂತಾಃ ಕ್ಷಮಾಶೀಲಾಸ್ತೀರ್ಥದಾನಪರಾಯಣಾಃ |
ಪುಣ್ಯದೇಶನಿವಾಸಾಚ್ಚ ತಸ್ಮಾನ್ಮೃತ್ಯುಭಯಂ ನ ನಃ |
ತೇಜಸ್ವಿದೇಶವಾಸಾಚ್ಚ ತಸ್ಮಾನ್ಮೃತ್ಯುಭಯಂ ನ ನಃ |
ಏತದ್ವೈ ಲೇಶಮಾತ್ರಂ ವಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತಂ ವಿಮತ್ಸರಾಃ |
ಗಚ್ಛಧ್ವಂ ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ನ ಪಾಪಾಽಪ್ಯಯಮಸ್ತಿ ವಃ |

|| ಅಧ್ಯಾಯ ೧೮ ||

ತಾತ್ಪರ್ಯ:- ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ವಿಹಿತವಾದ ಆಚಾರವನ್ನಾಚರಿಸುವುದ
ರಿಂದ ಆಲಸ್ಯವಿಲ್ಲದವರಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕ ಪರಬ್ರಹ್ಮನ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ
ಆಸಕ್ತರಾಗಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅನ್ನವನ್ನಣ್ಣುತ್ತ ಪವಿತ್ರವಾದ ಆವಾಸದಲ್ಲಿ
ರುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತದಲ್ಲಿದ್ದು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯುತ್ತ ಸುಳ್ಳನ್ನು
ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಡದೆ ಸ್ವಜಾತಿವಿಹಿತಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸುವುದರಿಂದ
ನಮಗೆ ಮೃತ್ಯುಭಯವಿಲ್ಲ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವಾದುದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತ ಅಂತಹ ಉತ್ತಮರ
ಚರಿತ್ರವನ್ನೇ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ನಮಗೆ ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ
ಅಂಜಿಕೆಯಿಲ್ಲ.

ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನದಾನಮಾಡುತ್ತ ನಮ್ಮ ಸೇವಕಪರಿವಾರದವರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಣ್ಣಿಸಿ ಉಳಿದುದನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಉಣ್ಣುವೆವು. ಆದಕಾರಣ ನಮಗೆ ಮೃತ್ಯುಭಯವಿಲ್ಲ.

ಶಾಂತರೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟವರು, ದಾಂತರೆಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಜಯಿಸಿದವರು, ಕ್ಷಮಿಸುವ ಶೀಲದವರು ತೀರ್ಥಸ್ನಾನದಾನವನ್ನೀಯುವುದು ಇವುಗಳನ್ನೇ ನಡೆಸುವವರು ಪುಣ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರಾದುದರಿಂದಲೂ ತಪಸ್ಸಿನ ತೇಜಸ್ಸಿರುವ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಮೃತ್ಯುಭಯವಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಅಪಮೃತ್ಯುವಿನ ಅಂಜಿಕೆಯಿಲ್ಲದಿರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿಯೇ ವಿವರಿಸಿರುವೆನು. ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ನಾವು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತರಪಡದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಹೋಗಿರಿ. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಪಾಪದ ಹೆದರಿಕೆಯು ನಿಮಗೆ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ವಂದಿಸಿ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಈ ಕಥೆಯಿಂದ ಸ್ವಧರ್ಮ ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಪಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಲಾರರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು

ಲೇಖಕರು :

ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ ಗುಂಡೂರಾವ್, ಬಿ.ಎ.(ಆರ್ನರ್ಸ್),
ಬೆಂಗಳೂರು.

(ಲೇಖಾಂಕ ೩ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು)

ತತೋ ವಿದೂರಾಪ್ತರಿಹೃತ್ಯ ದೈತ್ಯಾಃ

ದೈತ್ಯೇಷು ಸಂಗಂ ವಿಷಯಾತ್ಮಕೇಷು |

ಉಪೇತ ನಾರಾಯಣಮಾದಿದೇವಂ

ಸ ಮುಕ್ತಸಂಗೈರಿಸಿತೋಽಪವರ್ಗಃ ||

“ಹೇ ದೈತ್ಯಬಾಲಕರೇ, ವಿಷಯಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಅಸುರೀಸ್ವಭಾವಯುಕ್ತರಾದ ದೈತ್ಯರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ತೊರೆದು ಪುರಾಣಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಮರೆಹೋಗಿರಿ. ನಿರ್ದುಷ್ಟನೂ, ನಿಖಿಲಗುಣ-ಪೂರ್ಣನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮೋಕ್ಷಪ್ರೇಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ಬಯಸಲ್ಪಡುವ ಆನಂದಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವನು. ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮೋಕ್ಷದಾತನಾದ ಪ್ರಭುವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ.” ಎಷ್ಟು ಎದೆ ಗಾರಿಕೆ! ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳಿಲ್ಲವೆ? ಇದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಚರರು ಮಾತ್ರ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಾದರೋ,

“ಆದಿಮೂಲಮೂರ್ತಿ ನಾರಾಯಣ ಜಗ-

ದಾದಿಕರ್ತ ಸಿದ್ಧ ಸರ್ವಸಮರ್ಥ |

ಕ್ರೋಧನಲ್ಲ ದಯಾವಂತನೊಬ್ಬರಿಗಲ್ಲ |

ಭೇದವಖಿಳಜೀವಕಪಾರಮಹಿಮನು |

ಸಾಧನವರಿತು ಅವರವರಿಗೆ ಫಲವೀವ-
 ವ್ಯಾಧಿಶನಾಮರಂಗ ವಿಜಯವಿತ್ಥಲರೇಯನ |
 ಆದರಿಸಿ ಸಂಸಾರರೋದನ ಗೆಲ್ಲು || ಅಲ್ಲದೆ,
 ಕಂಡಕಂಡದೇವರಿಗೆ ಬಾಗಿ ಮಂಡೆ ಪರಟೆಗಟ್ಟುವುದು |
 ಪಿಂಡಾಂಡದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಭಂಡು ಬೀಳೋದು ತಪ್ಪದು |
 ತಂಡತಂಡದ ಸಂಸಾರದಂಡಕೊಳದಿ ಬಾಳಬೇಕು |
 ಮಂಡಲೇಶ್ವರಗ್ರೋಧವಿಜಯವಿತ್ಥಲರೇಯಗೆ |
 ದಂಡಕಾರವಾಗಿ ನಮಿಸೆ ಹಿಂಡುಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ||

ಇಷ್ಟು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಪುರಂದರದಾಸರು “ಈಸಬೇಕು, ಇದ್ದು ಜೈಸಬೇಕೆ”ದು ಹೇಳಿದುದು.

ಈ ಒಂದು ಚರಣದ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತಭಾವವನ್ನು ಇಷ್ಟು ವಿಶದೀಕರಿಸಿದರೂ, ಸಾಧಕರಿಗೆ, ಇದ್ದು ಜೈಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇನೋ ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಈಸುವುದನ್ನೇ ಕಲಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ, ಈ ಹೇಸಿಕೆಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಜೈಸುವುದು ಹೇಗೆ? ದಾಸರಾಯರು ಉಪಮಾನಗಳಿಂದ ಅರ್ಥಬೋಧವಾಗುವಂತೆ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ಹೇಳಿದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ತಿರುಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಟೀಕಾಟಿಪ್ಪಣಿಕಾರರು ಬೇಕಲ್ಲ, ಮಂದಮತಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ಸಾಕಷ್ಟೇನ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ, ಎಂದರೆ—ದಾಸರಾಯರ ಮುಡ್ಡುಮರಿಯಾನೆಯಾದ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು ಸಜ್ಜನೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಸುಳಾದಿಪೂರ್ತ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಅಂದಚಂದವನ್ನು ನೋಡಿ—

ಇರಬೇಕು ಸಂಸಾರದೊಳ್ಳಿಲ್ಲದಿರಬೇಕು
 ತರುಣ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಪಶು ಬಂಧು ಬಳಗ
 ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಮುಳುಗಿ

ಹರಿದಕಾಲಕ್ಕು ನಾನಾವಿಷಯಲಂಪಟದಲ್ಲ
 ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಬಲುಚತುರವಂತನಾಗಿರೆ
 ಇರಳು ಹಗಲು ಉದಾಶೀನನಾಗಿ ನೋವ್ವರಿಗೆ
 ಸರುವ ಕೋಟಲೆ ಇವನೆಂದೆನಿಸಲಿಬೇಕು
 ನಿರುತ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಬಲುದಾರಿದ್ರ್ಯಬಂದಡರೆ
 ಶರಧಿಯಂದದಿ ಸುಖಪೂರ್ಣನಾಗಲಿಬೇಕು
 ಶಿರನಯನನಾಸಾಕರ್ಣವದನಹಸ್ತಾಂಘ್ರಿಮಿಕ್ಕ
 ಎರಡುಕೂಡಿಂದಾವ ಗಾತ್ರದ ವ್ಯಾಪಾರ
 ಹರಿಪ್ರಕೃತಿತಾತ್ವಿಕರಲ್ಲಿ ನಿಂದು ನಿಂದು
 ಅರಳಲಿಗೆ ತೊಲಗದೆಲೆ ಮಾಳ್ವರು ಬಿಡರೆಂದು
 ಅರಿದು ಪ್ಲಣ ಪ್ಲಣಕೆ ಹಿಗ್ಗಬೇಕು ತನ್ನೊಳಗೆ
 ಪರಮಕ್ಷೇಶ ಸಂತೋಷಬರಲಾಗಿ ಒಂದೇಸಮ
 ಹರಿ ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ
 ಪರಿಪರಿಕರ್ಮಗಳು ಒಳಗಿದ್ದು ಮಾಡಿಸುವ
 ಅರೆಮರೆತಿಳಿದು ಸಂಶಯಬದ್ಧಬಾರದು
 ನೆರೆದುಮಾನವರೊಳು ಕುಳಿತಿದ್ದರು ಮನಸು
 ಹರಿಸಾದದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಭೇನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು
 ಹೊರಗೆ ನೋಡಿದರು ದುಗ್ಗಾಣಿಗೆ ಸಲ್ಲನೆಂದು
 ಪರರಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡು ನಗಬೇಕು ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
 ಹರಿ, ಗುರುಗಳ ದಾಸರಿಗೆ ದತ್ತಪ್ರಾಣ
 ತರತವ್ಯದಿಂದಲಿ ಎಣೆಪದು ಮನದೊಳಗೆ
 ಮರಳುಬಂದವನಂತೆ ಸಕಲಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯ
 ಚರಿಸಬೇಕು ತಾನು ನಿಂದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರದೆ
 ಹರಿಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಂದ ಲಾಭಾಲಾಭಗಳನುಕರಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ

ಹತ್ತದೆಂದೆನೆಸಲ್ಲ

ಹರಿಸ್ಮರಣೆ ವಿಘ್ನವಾಗದಂತೆ ಆತನ್ನ
 ಕರುಣಪಡೆಯಬೇಕು ಒಂದೇಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ

ಸುರರಾದಿಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಫಲವೈದಿದರೂ
ಹರಿಪ್ರೇರಣೆಯಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರರೊಬ್ಬರಲ್ಲ

*	*	*	*
*	*	*	*
*	*	*	*
*	*	*	*
*	*	*	*
*	*	*	*

ಧರಣಿವಿಬುಧಜನುಮ ಬಯಸೋ ಮತ್ತೆ ಬಯಸೋ
ಮರುತದೇವನನುತ ಪೊಂದೋ ಸತತನಿಂದು
ಗುರುಗಳಿಗೆ ಗುರು ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯನ
ಶರಣರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮನದಿಗಿಯದೆ ನಿಲ್ಲು || ೧ ||

ಸಕಲಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಮನ್ವಯಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಾಧನಪಥವನ್ನೂ
ಪ್ರಮೇಯರತ್ನ ಪುಂಜಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಮೇಲಿನ
ಒಂದು ತಾಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸಾರ್ಯರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತಿರುವ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಶ್ರೀ
ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು—

ಯಾ ನಿಶಾ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತಸ್ಯಾಂ ಜಾಗತಿ ಸಂಯಮೀ |

ಯಸ್ಯಾಂ ಜಾಗ್ರತಿ ಭೂತಾನಿ ಸಾ ನಿಶಾ ಪಶ್ಯತೋ ಮುನೇಃ ||

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಜಾಗರೂಕ
ವಾಗಿರುವುವೋ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಯಮಿಯು ನಿರಪೇಕ್ಷನಾಗಿ ಮಲಗಿರು
ತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಲಗಿರುತ್ತವೋ
ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಯಮಿಯು ಜಾಗ್ರತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂದರೆ, ಯೋಗಿಯ
ಇರಳು ಭೋಗಿಯ ಹಗಲು; ಭೋಗಿಯ ಹಗಲು ಯೋಗಿಯ ಇರಳು.
ಇಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಗಳು, ಇರಳುಹಗಲು, ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ

ಉಪಯೋಗಿಸುವಂಥವು. ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷಿಯ ಹಗಲು ಯೋಗಿಯ ಇರಳು. ಅಂದರೆ ಯೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸು ಅವುಗಳಕಡೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಷಯಲಂಪಟನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗದಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಪರತತ್ವವಿಚಾರಗಳು ಅವನಿಗೆ ಇರಳು. ಆದರೆ ಯೋಗಿಗೆ ಅದೇ ಹಗಲು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಅವನು ಜ್ಞಾನಪ್ರದನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ನಿರಂತರ-ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ ಯಾವುದು ಅಜ್ಞಾನವಾಗಿರುವುದೋ ಅದೇ ರಾತ್ರಿಯೆಂದು ಸ್ಮೃತಿವಾಕ್ಯವುಂಟು. ಅಜ್ಞಾನ-ರೂಪವಾದ ರಾತ್ರಿ ಯೋಗಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯವಹಾರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತನಾದವನಂತೆ ಅವನ ಆಚರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಐಹಿಕಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಉದಾತೀನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನೇ “ಇರಳು ಹಗಲು ಉದಾತೀನನಾಗಿ ನೋಳ್ವರಿಗೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು “ಯಸ್ಯಾಂ ವಿಷಯಲಕ್ಷಣಾಯಾಂ ಭೂತಾನಿ ಜಾಗ್ರತಿ ತಸ್ಯಾಂ ನಿಶಾಯಾಮಿವ ಸುಪ್ತಃ ಪ್ರಾಯೋ ನ ಜಾನಾತಿ ಮತ್ತಾದಿವತ್ ಗಮನಾದಿಪ್ರವೃತ್ತಿಃ” ಎಂದುಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

“ಶರಧಿಯಂದದಿ ಸುಖಪೂರ್ಣನಾಗಲಿಬೇಕು” ಎಂಬ ಮಾತು, ಮುಂದಿನ ಗೀತಾಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತರುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನಿಯು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಪೂರ್ಯಮಾಣಮಚಲಪ್ರತಿಷ್ಠಂ |
 ಸಮುದ್ರಮಾಪಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಯದ್ವತ್ |
 ತದ್ವತ್ಕಾಮಾ ಯಂ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಸರ್ವೇ |
 ಸ ಶಾಂತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ನ ಕಾಮಕಾಮೀ ||

ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರು ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕದ ಭಾವಾರ್ಥವನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ತೇನ ವಿಷಯಾನುಭವಪ್ರಕಾರಮಾಹ ಆಪೂರ್ಯಮಾಣಮಿತಿ ||

ಯೋ ವಿಷಯೈರಾಪೂರ್ಯಮಾಣೋಽಪ್ಯಚಲಪ್ರತಿಷ್ಠೋ ಭವತಿ
ನೋಶ್ವೇಕಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ನ ಚ ಪ್ರಯತ್ನಂ ಕರೋತಿ ನ ಚಾಭಾವೇ
ಶುಷ್ಯತಿ || ನ ಹಿ ಸಮುದ್ರಃ ಸರಿತ್ರವೇಶನಿಮಿತ್ತವೃದ್ಧಿಶೋಷಾ ಬಹು-
ತರಾ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಪ್ರಯತ್ನಂ ವಾ ಕರೋತಿ || ಸ ಮುಕ್ತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋ-
ತಿತ್ಯರ್ಥಃ ||

ಜ್ಞಾನಿಯು ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಗಂಭೀರನಾದವನು. ವಿಷಯಗಳು
ಅವನಲ್ಲಿ ಎಡಬಿಡದೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದಾಗ್ಗೂ ಅವನು ಮಾತ್ರ, ವಿಕಾರವನ್ನು
ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ: ಸಂತೋಷಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಷಯ
ಸುಖದ ಹೆಚ್ಚಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಅವು ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ಶೋಕ
ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರಕ್ಕೂ ಜ್ಞಾನಿಗೂ ಹೇಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಎಂದರೆ—ಎಷ್ಟು
ನದಿಗಳು ಬಂದು ಸೇರಿದರೂ ಸಮುದ್ರವು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ, ಅವುಗಳ
ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬತ್ತಿಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ ನದಿಗಳು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ
ಮಾಡಲೆಂದು ಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯು ವಿಷಯಾನುಭವ-
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಲ್ಲದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ,
ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿಸಂಕಲಪಾನುಸಾರಪ್ರಾಪ್ತವಾದವುಗಳನ್ನೇ ವಿಕಾರ
ರಹಿತನಾಗಿ ಉಪಭೋಗಿಸುವನು. ಇಂತಹವನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದು
ತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದುಮಾತಿಗೂ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳ ಸಮಾಖ್ಯೆಯನ್ನು
ತೋರಿಸಬಹುದು. “ಹರಿಸ್ಮರಣೆಗೆ ವಿಘ್ನವಾಗದಂತೆ ಆತನ್ನ ಕರುಣ
ಪಡೆಯಬೇಕು ಒಂದೇ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ” “ಹರಪ್ರೇರಣೆಯಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರ
ರೊಬ್ಬರಲ್ಲ” ಮುಂತಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪತೆಯನ್ನೂ
ನಿರುಪಚರಿತಸ್ವಾತಂತ್ರವನ್ನೂ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ನ ಋತೇತ್ವತ್ಕ್ರಿಯ-
ಯತೇ ಎಂಬ ಋಗರ್ಥವನ್ನೂ, “ತೇನ ವಿನಾ ತೃಣಮಪಿ ನ ಚಲತಿ”
ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವನ್ನೂ ಸಾರಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಇದ್ದು ಜೈಸಬೇಕೆಂದರೆ—

“ಅಂಗಳದೊಳು ಪಕ್ಕ ಕುಳಿತು ಹಾರಿದಂತೆ,
 ಅಂಗಡಿಯ ನೆರಹಿ ತಿರುಗಿ ಜನ ಪೋದಂತೆ
 ಮುಂಗುಡಿಮಕ್ಕಳು ಮನೆಗಟ್ಟಿ ಕೆಡಸಿದಂತೆ
 ಹಿಂಗದರವಂಟೆಗೆಯ ಮಂದಿಸಾಗಿದಂತೆ
 ಸಂಗಾತದವರು ತನ್ನ ಕೂಡಲಿದ್ದರು ಅವರ
 ಹಂಗಿಗನಾಗದೆ ಅದರಂತೆ ಗುಣಿಸೋದು,
 ಮುಂಗಾರಿಮಿಂಚಿನಂದದಿ ದೇಶದೊಳಗೆ ನಿ-
 ಸ್ಸಂಗನಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಕಾಲಕಳೆಯಬೇಕು
 ಬಂಗಾರ ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಕಂಡರೆ
 ಮುಂಗಾಲಲಿ ಒದೆದು ದಾಟಿಪೋಗುವುದಯ್ಯ
 ಹಂಗಿಗನಾಗದಿರು ಪರರ ವಶಕ್ಕೆ ತಿಲ್ವಿ
 ಭಂಗವಾದರು ಲೇಶಖೇದ ಪಡದಿರು
 ಮಂಗಳಮೂರುತಿ ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯನ

ಸಂಗೀತದಲಿ ಬಾಳೆ ಹರಿದಾಸರ ಪಾದಕೆ ಬೀಳೋ || ೩ ||

ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಬರದಿಡಬೇಕಾದ ಮುದ್ದು ಮಾತುಗಳಿವು. ಅಭಿಮಾನ-
 ರಹಿತನಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನೂ ಒಂದು ಅರವಂಟೆಗೆಯಂತೆ ಕಾಣುವರೀತಿ
 ಯನ್ನೂ, ಹಂಚುಹಾಟಕಗಳನ್ನೂ ಸಮಸಮವಾಗಿ ನೋಡುವ ಬಗೆ
 ಯನ್ನೂ, ಸುಖದುಃಖಲಾಭಾಲಾಭಗಳ ಏರಿಳಿತಗಳಿಗೆ ಸಿಗದಿರುವ ರೀತಿ
 ಯನ್ನೂ, ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.
 ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ತಾಳಗಳುಂಟು. ಆ ಮಧಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಜೊತೆಸೇರಿಸಿ
 ಹೇಳಿರುವ ಸೊಬಗಿನ ವೈಖರಿಯನ್ನು ಸಜ್ಜನರು ಸವಿಯಬಹುದು.

ಕಮಲದೊಳು ಕಮಲ ಇದ್ದಂತೆ ಇರು ಹೈ-

ತ್ಯಮಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಯವಿಠಲನ ಪೂಜಿಸದು ||

ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ

ಲೇಖಕರು :

ವಿದ್ವಾನ್ ಶ್ರೀ ಎಫ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಆಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಒ.ಎಲ್.

ಲೇಖಾಂಕ ೪

ಪುರಂದರದಾಸರ ನಂತರ ಸುಮಾರು ನೂರೈವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಗುರುಪುರಂದರ, ವರದಪುರಂದರ, ಅಭಿನವಪುರಂದರ, ಗುರುಮಧ್ವಪತಿ ಮುಂತಾದ ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ಪುರಂದರ ದಾಸರಾಯರ ಮಕ್ಕಳೇ.

ಕುಗ್ಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬೆಳೆಸಿದವರೇ ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸಾರ್ಯರು. ಇವರು ಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯರ ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಛಿಷ್ಯರಲ್ಲ ವಾದರೂ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸಾರ್ಯರ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಅವರ ವಿಶೇಷಾನು-ಗ್ರಹಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದ ಇವರು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರಲು, ಭಕ್ತ-ವತ್ಸಲನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಇವರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರಾಯರ ರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ವ್ಯಾಸಕಾಶಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರೂಪದಿಂದ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅಪರೋಕ್ಷ-ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಇವರನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಜ್ಞರು ಭೃಗುಯುಷಿಗಳೆ ಅಂಶ ರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಶಿಷ್ಯಪ್ರಶಿಷ್ಯರು ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯದಾಸಾರ್ಯರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ಥೂಲ ವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಲಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸಾರ್ಯರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಳಾದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನವು ದೊರೆಯತಕ್ಕದ್ದಿದೆ. ಇವರು ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನೂ ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ಉಪಾಸನಾಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ನೀಗಲು ಈ ಸುಳಾದಿಗಳನ್ನು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ರಗಳೆ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಪದ್ಯಗಳಂತಿರುವ ಈ ಸುಳಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ತಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡಲು ಅನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಬಹು ಉದ್ದವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವು ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಜನರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ವಿವರಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದಾಸಾರ್ಯರು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸುಳಾದಿಗಳನ್ನೇ ಬರೆದಿರುವರು. ಈ ಸುಳಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯ, ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಅವತಾರವರ್ಣನೆ, ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ, ತಾರತಮ್ಯ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದಿ ದೇವತೆಗಳ ವರ್ಣನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರುವರು. ಹೆಚ್ಚೇಕೆ! ಈ ವಿಜಯದಾಸಾರ್ಯರ ಸುಳಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯದ ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಮೇಯವಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸುಳಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ “ಜೊತೆ” ಎಂಬ ದ್ವಿಪದಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಆಯಾ ಸುಳಾದಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ರೀತಿ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದುದು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ—ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಒಂದು ಸುಳಾದಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಅತಿದುಸ್ತರ. “ಕರ್ಮಣೋ ಗತನಾ ಗತೀ” ಎಂದೂ, ಜ್ಞಾನಯುತವಾದ ಕರ್ಮವೇ ಮೋಕ್ಷ-ಫಲದಾಯಕವೇಹೊರತು ಕೇವಲಕರ್ಮ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವಲ್ಲವೆಂದೂ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳು ಹೇಳಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ದಾಸಾರ್ಯರು ಈ ಸುಳಾದಿಯಲ್ಲಿ (ಸುಲಭವಾದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ) ಅತಿಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವರು. ಕರ್ಮವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪೆಯಂತಿರುವ ಮಾನವನು ಆಚಿಯ ದಡವನ್ನು ಸೇರುವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯ “ತಾ ಕಪ್ಪೆಯಾಗಿ ರತ್ನಾಕರದಂತೆ

ಕರ್ಮ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಿಂದ ತಾ ಕುಳಿತು ಮಾಡಿದರು ವೈಕುಂಠವಾಗದು.” ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಕರ್ಮ ಕೇವಲ ಧಾವತಿ ಅಥವಾ ಕಕುಲಾತಿಯೇಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. “ಶ್ರಮ ಏವ ಹಿ ಕೇವಲಂ” ಎಂಬ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವಾಕ್ಯವೂ ಇದನ್ನೇ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕಾಮ್ಯ-ಕರ್ಮಮಾಡಿದಲ್ಲಿ “ಈ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ಇಳೆಯೊಳಗೆ ಕರ್ಮವಳಿಗಳ ಧರಿಸಿ ತೊಳಲಬೇಕಲ್ಲದೆ ಮಲಿನ (ಮನದ) ಹೋಗದು.” ಅನುಭವಿಸಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು “ನೀರಡಿಸಿ ಬಂದು ಭಾವಿನೀರು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಉಕ್ಕಿ ನೀರಕುಡುವೆನೆಂದು ತೋರಿ ತಾರಿ ಬಂದ ಮಾನವ ಉದಯದಿನಾಂತರ ಪರಿಯಂತ ಪಾರಗಾಣದೆ ಸೊರಗಿ ಗಾರು ಗೆಟ್ಟವನಂತೆ” ಆಗುವುದು. “ಅಪಾರ ಕರ್ಮವ ಮುಗಿಸಿ ಪಾರಗಂಡವರಿಲ್ಲ” ಇದು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕದಲ್ಲೂ “ಮಾರಾರಿಗಳಿಗಿರುದು.”

ಹೀಗೆಂದು ಕರ್ಮಗಳ ಗಹನತೆಯನ್ನು ವಿತ್ತರಿಸಿ ದಾಸಾರ್ಯರು “ಮಾರ್ಗಸುಲಭ ಭಕ್ತಿ ಸರ್ಗನಾಗೋ” “ಕ್ಷಿತಿಯೊಳು ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯವ ಮುಕುತಿಗೆರಕವಾಗಿ ಮಾರುತ (ಮಾಧ್ವ) ಮತದ ಸಮ್ಮತದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಶಾಶ್ವತವೆನ್ನೊ” “ಮನವೆ! ಹೌರಾಗಿ ಕರ್ಮತೀರದಷ್ಟೆಮಾಡಿ ವಾರಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ವೈರಾಗ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ಮೂರು ಸಂಪಾದಿಸಿ ನಾರಾಯಣನ ಮಂದಿರವ ಸೇರೊ” ಎಂದು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ವೈರಾಗ್ಯ, ಅದರಿಂದ ಜ್ಞಾನ, ಅದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂದೂ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಇವೇ ಮಿಗಿಲಾದ ಸಾಧನಗಳೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿರುವರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ,

“ಕರ್ಮದಾರಿಯ ಪಿಡಿದು ಕಡೆಗಿದ್ದವರ ಕಾಣೆ

ನಿರ್ಮಲಾತ್ಮಕ ವಿಜಯವಿಠಲನ್ನು ನೀ ತಿಳಿ”

ಎಂದು ಎರಡೇ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರಿರುವರು. ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಸುಳಾದಿಗಳೂ ಆಯಾಯಾ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ಸೋದಾ-ಹರಣವಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವುವು. ಇವು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಾಗರಕ್ಕೇ ಏನು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾವರಾಯಣಸಿದ್ಧಾಂತಮಹಾಸಾಗರದ ಅನರ್ಘ್ಯರತ್ನಗಳೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸವದ್ಯರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅನುಪ್ರಾಸವೇ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಉಪಮಾ ರೂಪಕ ಮುಂತಾದ ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಭಕ್ತಿರಸಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುವು. ಅಪರೋಕ್ಷಿಗಳಾದ ಈ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ಇದ್ದ ಜ್ಞಾನದಾರ್ಢ್ಯವು ಅವರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. “ಆ ನಂದನ ಕಂದನೊಲಿಯೆ ಏನಂದದ್ದೇ ವೇದವೃಂದ” ಎಂದು ಹರಿಯ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದವನು ಉಚ್ಚರಿಸುವ ಸರ್ವಶಬ್ದವೂ ಹರಿವಾಚಕವೆಂದೂ, ಹರಿಕರುಣ, ಗುರುಕರುಣ, ಪರಮಭಾಗವತರ ಸೆಹವಾಸ, ಹರಿಸ್ಮರಣೆ, ಇವುಗಳಿಂದ “ಅಂತರಂಗದ ಕದವು ತೆರೆಯಿತು” ಎಂದೂ, ಹರಿಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಾನವನ ಹೋರಾಟವೇನೂ ಫಲಕಾರಿಯಾಗದ್ದರಿಂದ “ಎನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಲವಮಾತ್ರ ಉಂಟೇ?” ಎಂದು ಜೀವನ ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನರಿತು “ಅವಾವ ನರಕದಲಿ ಬಹುಕಾಲವಿಟ್ಟರೂ ಇವೆ ನಾನೊಲೈ ಮಿಥ್ಯಮತವ” ಎಂದೆಂದೂ ಮಿಥ್ಯವಾದಿಯಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಡವೆಂದೂ, “ಯಸ್ಯ ದೇವೇ ಪರಾ ಭಕ್ತಿಃ ಯಥಾ ದೇವೇ ತಥಾ ಗುರೌ” ಎಂಬ ಸೂಕ್ತಿಯಂತೆ ಹರಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೆನೆಯದೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ತಾರತಮ್ಯಾನುಗುಣವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಮಾಡುವುದು ಅಗತ್ಯವೆಂದು “ಹರಿ ನಿನ್ನ ನೆನೆಸಿ ವೃಕೋದರನ (ಭೀಮಸೇನನ) ನೆನೆಸದವನು ಹಿರಿಯನಾದರೆ ಏನು? ಧರವಲ್ಲ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪರಕೆ ದೂರನು ಕಾಣೊ” ಎಂದೂ ಹೇಳುವ ಇವರ ವಾಣಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಯಾವನುತಾನೆ ಇವರ ಜ್ಞಾನದ ಹಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರನು?

“ವಿಜಯರಾಯರ ಪಾದ ನಿಜವಾಗಿ ನಂಬಲು

ಅಜನ ಪಿತ ತಾನೆ ಒಲಿವ”

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಆ ಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಚಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಣೋತ್ತಮರು. ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಬೆಳೆಸಿ ಹರಿಗುರುಭಕ್ತಿಭರಿತರಾದ ಭೀಮರಾಯರೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಣರ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಐದು ದೇವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನಮಾಡಿದರು.

ಅನಂತರ ಮೈಲಂಭಪ್ರಭುವಿನ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರತ್ನವಜ್ರವೈಡೂರ್ಯಸುವರ್ಣ ಮುಕ್ತಾ ಮಣಿಮಯಗಳಾದ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ರಜತತಾಮ್ರಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಪರ್ವತಪ್ರಾಯವಾದ ಪದಾರ್ಥಸಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಣನಮಾಡಿ ಲೆಖ್ಪಕ್ಕೆ ದಾಖಲಾಡಿಕೊಂಡು ಸರ್ಕಾರದ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಗೆ ಅಂತರೀಯ ಉತ್ತರೀಯ ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರಗಳು (ಉಡುವ, ಹೊದಿಯುವ ಕಾವಿಯಬಟ್ಟೆ) ದಂಡಕಮಂಡಲುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಅವಶಿಷ್ಟವಿಶಿಷ್ಟವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸರ್ಕಾರದ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ರಾಜಕೀಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗಣನ ಮಾಡಿದರು. ಅಕ್ಷರಚುಂಚುಗಳು (ಗುನಾಸ್ತರು) ಸಾಮಾನುಗಳ ವಿವರವನ್ನು ರೆಕಾರ್ಡುಮಾಡಿದರು. ಅಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಭದ್ರವಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನಮಾಡಿದರು.

ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅನೇಕಕ್ಷೇತ್ರಸಾಲಿಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಯ ವಿಪ್ರವರ್ಯರ ಅಪೇಕ್ಷಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರ ಪೂಜಾರ್ಥವಾಗಿ ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು.

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಶಿಲಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಸಕಲಾವತಾರಗಳಿಂದ ಅಭಿನ್ನನಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಅಸಾಧಾರಣಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾ ನಿರಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಭೋಜನವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರ ಉಪವಾಸದ ವಾಸರಗಳು ಯಾವಾಗ ಪಂಚತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದವೋ ಮೈಲಂಘರಾಜನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಅನೇಕ ಪಂಚ ಜನಗಳು ಪಂಚತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದರು.

ದಿವಸಾಃ ಪಂಚತಾಂ ಯಾತಾಸ್ತಸ್ಯಾನಶನಿನೋ ಯದಾ |

ಜನಾಃ ಸೇನೈಕದೇಶಸ್ಥಾಸ್ತಾಮೇವಾನೇಕ ಆಪ್ನುವನ್ ||

ಶ್ರೀ ಸ.ವಿ.ಸ. ೬ ಶ್ಲೋಕ ೧೨೧

(ತಾತ್ಪರ್ಯ) ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಶುದ್ಧೋಪವಾಸನಿರತರಾಗಿ ಐದು ದಿವಸ ಗಳಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೈಲಂಘ ಭೂಪತಿಯ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಪಂಚತ್ವ ವನ್ನು ಪಡೆದರು. (ಮರಣಹೊಂದಿದರು)

ದೊರೆಯು ಭಯಾಶ್ಚರ್ಯಯುತನಾಗಿ ಸ್ವಜನರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಮಾಡಿದುದು.

ಎಲೈ ಮಂತ್ರಿಗಳಿರಾ, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಭವಿಸಿದ ಸಮರ್ಥರಾದ ಸೈನಿಕರುಗಳ ವಿನಾಶವು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು; ಎಂದು ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಾದಾಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಮಾಡಿದನು.

ರಾಜನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನಿಂದ ಪರಿಪೋಷಿತರಾದ ಶುದ್ಧ-ಬುದ್ಧಿಯುತರಾದ ಕೆಲವರು ಭಗವತ್ತೀರಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶುದ್ಧವಾದ ನಿಜಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಭುಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾಪನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

ರಾಜನ್, ರಾಜನ್ವತೀಳಾತಳ ಇಹ ಭವತಾ ತಿಷ್ಠತಾ ನ್ಯಾಯ-

ಮಾರ್ಗೇ |

ಮಾನ್ಯಃ ಸನ್ಯಾಸ್ಯಶೇಷೈರ್ಗತನಯಮತಿನಿರ್ಬಂಧತೋ ಬಂಧಿತಾಳೇಃ
ಅಬ್ಧೌ ರಾಮಸ್ಯ ರಾದ್ಧಾಹ್ಯನಿಶಮನಶನಃ ಸತ್ಸಪರ್ಯಾವಿಹೀನೋಽ
ನೀಕೇನೇಕೈಃ ಸ್ವಲೋಕೈಃ ಸಹ ವಸತಿ ತತೋಽಸ್ಮತ್ಪ್ರಜಾನಾಶ

ಆಸೀತ್ ||

ಸ.ವಿ.ಸ. ೬ ಶ್ಲೋಕ ೧೨೪

(ಈ ಶ್ಲೋಕದ ನಿಗೂಢವಾದ ತಾತ್ಪರ್ಯವು.)

ರಾಜನ ಆಪ್ತಮಂತ್ರಿವರ್ಗದ ಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿಯುತರಾದ ಜನರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನಮಾಡುತ್ತಾ “ರಾಜ್” ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ಹೇ ಪ್ರಭೋ, ಪೂರ್ವರಾಜರುಗಳ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗವಲಂಬಿಯಾದ ನಿಮಗೆ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಹಿತಕರವಾದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವದು ಪ್ರಭುಹಿತೈಷಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ಅವಶ್ಯಕತಃವಾಗಿರುವುದು. [ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ “ರಾಜಸ್ವತಿ” ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಉತ್ತಮರಾಜನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇಶಕ್ಕೆ “ರಾಜನ್ವಾನ್” ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಕೇತವು. ದುಷ್ಟರಾಜಾಧಿಷ್ಠಿತ ರಾಜಕ್ಕೆ, ರಾಜವಾ, ಎಂದು ಸಂಕೇತವು. ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವಿಕರಾದ ರಾಜರುಗಳು ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ರಾಜ್ಯಪರಿಪಾಲನಮಾಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಜನಪದಕ್ಕೆ “ರಾಜನ್ವಾನ್” ಎಂಬ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದೇ ರಾಜಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಿನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ “ರಾಜನ್ವಾನ್” ಎಂಬ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿರುವ ನಕಾರವು ಲೋಪವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಇದು ಬಹು ಶೋಚನೀಯವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿರುವುದು. ಈ ತಾತ್ಪರ್ಯಗರ್ಭಿತವಾದುದರಿಂದ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ, “ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗೇತಿಷ್ಠತಾ” ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಆಪಾತಾರ್ಥವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಅನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಊಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.]

ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಹನೀಯರಾದ ಯಾವ ಯತಿನರ್ಯರಿಗೆ ವರ್ಣನಾತೀತವಾದ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸಿರುವೆಯೋ ಅಂತಹ ಗುರುವರ್ಯರ ಮಹಿಮೆಯು ಎಂತಹದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವೆಯೋ, ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಪೂಜ್ಯಪುರುಷರಿಗೆ ಪರುಷತನ (ಕಾರಿಣ್ಯ)ದಿಂದ ಇಂತಹ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆಯಾ? ಆದಕಾರಣ ಅವರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನವು ನಿನಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಇರುವದಿಲ್ಲೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಆ ತಾಪಸೋತ್ತಮರು, ಲೋಕಕಂಟಕನಾದ ದುರಾತ್ಮನಾದ ದಾರಾಪಹಾರಿಯಾದ ರಾವಣನನ್ನು ಸಮೂಲವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ

ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅಪಾರವಾದ ಪಾರಾ
ವಾರಕ್ಕೆ (ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ) ಸೇತುಬಂಧನಮಾಡಿದನೋ ಅಂತಹ
ಸೀತಾಕಾಂತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ನಿರಂತರ ಪೂಜಾಮಾಡಿ ವಲಿಸಿ
ಕೊಂಡ ಮಹನೀಯರಾದ ಗುರುವರ್ಯರೆಂಬುವದನ್ನು ಮರೆಯದಿರು.
ಯಾವ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಭಕ್ತಿಪಾಶದಿಂದ ಬಂಧನಮಾಡಿರುವರೋ
ಅಂತಹ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪೂರ್ಣಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಪರಮಪವಿತ್ರ
ಪ್ರಕೃತಿಗಳಾದ ಯತಿಕುಲತಿಲಕರನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನಿರ್ಬಂಧದಲ್ಲಿ
ಸ್ಥಾಪನಮಾಡಿರುವಿ. ಅಂತಹ ಗುರುವರೇಣ್ಯರು ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರ
ಹಿಂಸೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಉಪವಾಸಪರಾಯಣರಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವ
ರೆಂದಮೇಲೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರರಾದ ಜ್ಞಾನಿನಿಯರಿಗೆ ಇಂತಹ ದುಃಖ
ಪ್ರದಾನಮಾಡಿದವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಗ್ರಹವುಂಟಾದುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ?
ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖಪ್ರಜಾನಾಶವಾಯಿತೆಂದು
ಹೇಳುತ್ತೇವೆ.

ಸೇವಿಕಾಜನತಾ ಯಾಽಽಸ್ಯೋಪಯಮಾಪ್ತೌದ್ಯ ಮಂಗಲಾ

ಭವತ್ಯೇವಂ ಬಾಧಿಕಾಶೂಪಯಮಾಪ್ತೌದ್ಯ ಮಂಗಲಾ ||

ಸ.ವಿ. ಸರ್ಗ ೬, ಶ್ಲೋಕ. ೧೨೪.

ತಾತ್ಪರ್ಯ:— ಮಹನೀಯರಾದ ಗುರುರಾಜರ ಚರಣಸರೋಜ
ಸೇವಕರು ಉಪಯಮಾದಿ (ವಿನಾಹವೇ ಮೊದಲಾದ) ಮನೋಭೀಷ್ಟ
ವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ದ್ವೇಷಮಾಡುವವರು ಉಪಯಮಾದಿ (ಯಮ
ಸಮೀಪ ಗಮನವೇ ಮೊದಲಾದ) ಅಮಂಗಳ (ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು) ವನ್ನು
ಪಡೆಯುವರು.

ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ ಈ ಗುರುವರ್ಯರು ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ, ಇತಃ-
ಪರಂ (ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ) ಉಪವಾಸಮಾಡುತ್ತಾ ನಿರ್ಬಂಧದಲ್ಲಿಯೇ
ಇದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರದ ಜನರೂ ಪ್ರಾಣಹಾನಿಯೇ
ಮೊದಲಾದ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲೇಶವೂ ಸಂಶಯವಿರು
ವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಹಾಮಹಿಮಾಸಂಪನ್ನರಾದ ಈ ಮಹನೀಯರು ಬಹು

ವಿಧವಾಗಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಭೋಜನ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ.

ಈ ಯತಿವರ್ಯರಿಗೋಸ್ಕರ ಪವಿತ್ರವಾದ ರಸಭರಿತವಾದ ರಸಾಲ ಫಲ, ಕದಳೀಫಲ (ಮಾವಿನಹಣ್ಣು, ಬಾಳೆಹಣ್ಣು) ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಆದರಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡು. ಸೀತಾವಲ್ಲಭನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಆ ಫಲಗಳನ್ನಾದರೂ ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಅವುಗಳನ್ನಾದರೂ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಮಾಡಲಿ.

ರಾಜನೇ, ನಮ್ಮ ಶತ್ರುವಾದ ಮುರಾರಿರಾಜನಿಗೆ ಅವರು ಗುರುಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವಮಾನಾರ್ಹರೇಹೊರತು ಬಹುಮಾನಾರ್ಹರಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಡ. ಆ ಮಹಾಶಯರು ಮುರಾರಿರಾಜನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗುರುಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪರಮಾದರಕ್ಕೆಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಶಿಷ್ಯರಾದುದರಿಂದ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾಗಿರುವರು. ಆದಕಾರಣ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರು ಪೂಜ್ಯರೇ ಸರಿ.

ನಿನ್ನ ಮುದ್ರೆಯುಂಗರದ ಮೊಹರಿನೊಡನೆ ಶ್ರೀಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಗೆ ಪರಮಾದರಪೂರ್ವಕ ನಿನ್ನಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬಹುಮಾನಪತ್ರವು ಈಗಲೂ ಈ ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಧ್ಯಮಾನವಾಗಿರುವುದು.

ನಿನ್ನ ಪೂಜ್ಯಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಶ್ರೀಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಇವರನ್ನು ಬಹುಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪೋಷಣಮಾಡಿ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ದಿವ್ಯಪೀಠವನ್ನೇ ಅಲಂಕರಿಸಿರುವ ಇವರೂ ನಿನಗೆ ಮುಖ್ಯಗುರುಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಭುವೇ, ನಿನ್ನ ವೈರಿಯಾದ ಮುರಾರಿರಾಜನ ಮತ್ತು ಅವನ ಆಪ್ತವರ್ಗದವರ ವಸ್ತುಗಳು ಇವರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಇವರು ಬಹುಮಾನಾರ್ಹರಲ್ಲವೆಂದು ಶಂಕಿಸಬೇಡ. ಇವರ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಸುವರ್ಣರಜತಮುಕ್ತಾಮಣಿ-ಮಯಾಭರಣಾದಿ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳೂ ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿಮಠಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಂತಹ ರಾಜಮಹಾರಾಜರುಗಳಿಂದ ನಾನುನಿರ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ

ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮುರಾರಿರಾಜನದಾಗಲಿ ಅವನ ಸಂಬಂಧಿಗಳದಾಗಲಿ, ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಗುರುದ್ರೋಹಿಗಳಾದ ಪಿಶುನಜನರ (ಭಾಡಿಕೋರರ) ದುರ್ಬೋಧನೆಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಈ ವಿಧವಾದ ಮತಿವೈಷಮ್ಯವುಂಟಾಗಿರುವುದು. ಪ್ರಭೋ, ನಿನಗೂ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಪ್ರಜಾವರ್ಗಕ್ಕೂ ಕ್ಷೇಮವುಂಟಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ನಿನಗೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅಲಸ್ಯಮಾಡದೆ ತಪೋನಿಧಿಗಳಾದ ಯತಿಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಮುಕ್ತರನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವರ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನು ನೀನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯವನಾಧೀಶನ ಶ್ರೀಯೋಭಿಲಾಷಿಗಳಾದ ಅಮಾತ್ಯವರ್ಗದವರು ಹಿತಬೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ತುರುಷ್ಯಪ್ರಭುವು ತ್ವರಾನ್ವಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಸೇವಕರ ದ್ವಾರಾ ತಪಸ್ವಿ-ಪ್ರವರರಾದ ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಧುರರಸಭರಿತವಾದ ರಸಾಲಕದಳಿನಾರಿಕೇಳಬೀಜಪೂರಾದಿಸುವಿಮಲಫಲರಾಶಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಣಮಾಡಿ ಶ್ರೀಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಕಲ-ಸಂಪತ್ತಮೇತರಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥಮೋಚಿತಸ್ನಾನಾಹ್ನಿಕ ಶ್ರೀರಾಮಪೂಜಾ-ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಪ್ರವಚನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ನನಗೆ ತಿರುಚನಾ ಪಳ್ಳಿಯ ದುರ್ಗವು ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವಪರ್ಯಂತ ನಿನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ವಾಸಮಾಡುವಂತೆ ಯೋಗ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಜನಪ್ರಿಯನಾದ ಜಾನೋಜಿಗೆ ಆಜ್ಞಾ ಮಾಡಿದನು.

ಅಖಂಡಮಂಡಲಾಧೀಶನಾದ ಯವನರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಖಂಡಮಂಡಲಪ್ರಭುವಾದ ಜಾನೋಜಿಯು ಹರ್ಷಪ್ರಕರ್ಷಭರಿತನಾಗಿ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮಗಳ ನ್ನಾಚರಿಸಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣರೀತ್ಯಾ (ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ) ವಿಜ್ಞಾಪನಮಾಡಿ ಕೊಂಡನು.

ಪರಮಪೂಜ್ಯಗುರುವರ್ಯರೇ, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ತಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆಧಿಯು (ಮನೋವೃಥೆಯು) ತಮ್ಮ ಉಪಾಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತೋ ಅದರಂತೆ ಮಹಾವೈದ್ಯರಿಂದಲೂ ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾದ ತಮ್ಮ ದಾಸಾನು ದಾಸನಾದ ನನ್ನ ವ್ಯಾಧಿಯು (ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ರೋಗವು) ಮಹನೀಯ ರಾದ ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಪರಿಹಾರವಾಗಬೇಕಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಗುರುವರ್ಧರಮಹಿಮಾತಿಶಯಪರಿಚ್ಛಾನದಿಂದ ಯವನಾ ಧೀಶನಾದ ರಾಜನು ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲಾಂತಃಕರಣ ನಾಗಿ ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಯಿಟ್ಟು ಸಂಸ್ಥಾನದ ದೇವರಪ್ರತಿಮಾಸಮೂಹವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತರಿಸೋಣವಾಗಬೇಕು. ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಸ್ನಾನಾಹ್ನಿಕದೇವತಾರ್ಚನಭೋಜನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವಚನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಪರಂಪರೆಗಳನ್ನು ನಿರಂತರ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾ ಉತ್ತಮವಾದ ಈ ಕಾವೇರೀತೀರದಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯವ್ರತದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ವಾಸಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು.

ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಜಾನೋಜಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸಾವಧಾನ ವಾಗಿ ಶ್ರವಣಮಾಡಿ ಶ್ರೀಶ್ರೀಗಳವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರದ್ವಾರಾ ಪಂಚವಿಧವಾದ್ಯ ವೈಭವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸವಿಠಲಪ್ರಭೃತಿ ದೇವರುಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ತಂತ್ರಸಾರೋಕ್ತದೇವಪೂಜಾ ತಪೋ- ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿವಾರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸರ್ವಸುಜನವೃಂದಕ್ಕೆ ಮಹಾನಂದಪ್ರದಾಯಕರಾಗಿ ಕಾವೇರೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯಸಂಕಲ್ಪ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಮಪ್ರಮೋದದಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀಸತ್ಯಬೋಧಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಮಠಕ್ಕೆ ಜನಸ್ತೋಮದ ಸಮಾಗಮವು

ಕಾವೇರೀತೋಯಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ವಾತೋ ಯತ್ರ ಪ್ರವರ್ತತೇ |

“ತದ್ದೇಶವಾಸಿನಾಂ ಮುಕ್ತಿಃ ಕಿಮುತತ್ತೀರವಾಸಿನಾಂ” ||

ಎಂದು ವರ್ಣಿತವಾದ ಮಹಾಮಹಿಮಸಂಶೋಭಿತಕಾವೇರೀತೀರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸಕಲನದಿನದಗಳು ಬಂದು ಸೇರುವಂತೆ ನಾನಾಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ತಂಡೋಪತಂಡವಾಗಿ ಜನಗಳು ಬಂದುಸೇರಿ ಶ್ರೀರಾಮವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಸಂದರ್ಶನ ಮುದ್ರಾಧಾರಣ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಸ್ವೀಕರಣಾದಿಗಳಿಂದ ಪುನೀತ-ರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಾಧಿಪತಿಯಾದ ಜಾನೋಜಿಯ ದ್ವಾರಾ ಯವನರಾಜನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು

ಸರ್ವದ್ವಿಗಜಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಾನು ಮುರಾರಿರಾಜನ ಅಧೀನ ದಲ್ಲಿರುವ ತಿರುಚಿನಾಪಲ್ಲಿಯ ದುರ್ಗವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪೂರ್ಣಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಸೈನ್ಯಸಂಪತ್ಸಮೇತನಾಗಿ ಆರುತಿಂಗಳಕಾಲ ಮಹಾಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯು ನೆರವೇರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟವು ನೆರವೇರದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮುರಾರಿರಾಜನು ತಮ್ಮ ಅಮೋಘಾ ನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ತಾವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹವನ್ನುಮಾಡಿ ಮುರಾರಿರಾಜನ ವಶವರ್ತಿಯಾದ ತಿರುಚಿನಾಪಲ್ಲಿಯು ನನ್ನ ಕರಗತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡ ಬೇಕು. ತಮ್ಮಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ತಿರುಚಿನಾಪಲ್ಲಿಯು ನನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನ ವಾದಕೂಡಲೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ನನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ತಾವು ಸಂಚರಿಸುವಂತೆಯೂ ಜನಗಳು ಬಹುಮಾನಾತಿಶಯದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಸತ್ಕಾರ ಗಳಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವಂತೆಯೂ ನನ್ನ ಮುದ್ರಾಂಗುಲೀಯಕ-

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ದ್ವಿತೀಯ ಪಟ್ಟವು

ಅಧ್ಯಾಯ ೭

[ಭಗವದಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬಹಿರಂಗೋಪಾಯವಾದ ಕಾಮಾದಿ-
ವರ್ಜನಸಹಿತನಿವೃತ್ತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನರೂಪಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನೂ, ಅಂತ-
ರಂಗಸಾಧನವಾದ ಧ್ಯಾನಯೋಗವನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ,
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮೊದಲಿನ ಆರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದನು. ಆರನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನವು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ
ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾನ (ಭಗವದ್ವರ್ತನ) ಸಾಧನವಾಗುವುದಲ್ಲದೇ,
ಭಗವಂತನು ದ್ವೇಷದಿಂದ* ಪ್ರಾಪ್ತನಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಭಕ್ತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ
ಭಗವನ್ನಹಿಮೆಯನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ದ್ವಿತೀಯ
ಷಟ್ಕದಲಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪೂರ್ವಷಟ್ಕದಲಿಯೂ ಭಗವನ್ನಹಿಮೆಯು
ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಸಾಧನವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪದಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ
ದ್ವಿತೀಯ ಷಟ್ಕದಲಿ ಜ್ಞಾನಸಾಧನೆಯು (ಯೋಗವು) ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡು-
ತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭಗವನ್ನಹಿಮೆಯೇ ಪ್ರಚುರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಡು-
ತ್ತದೆ. ಪ್ರಧಾನವಿಷಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಪ್ರಥಮಷಟ್ಕವು ಯೋಗಪರ
ವೆಂದೂ (ಜ್ಞಾನಸಾಧನವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದೆಂದೂ), ದ್ವಿತೀಯಷಟ್ಕವು,
ಯೋಗಸಾಧ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು (ಭಗವನ್ನಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು—ಭಗವ-
ನ್ನಹಿಮಾಜ್ಞಾನವೇ ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನವು) ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿಯ-
ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಎರಡೂ ಷಟ್ಕಗಳ ಅರ್ಥಭೇದವನ್ನೂ

*ಸೂಚನೆ:— ಶಿರುಪಾಲಾದಿಗಳು ದ್ವೇಷದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊಂದಿದ
ರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ತಪ್ಪು. ಜೀವದ್ವಯಾವೇಶವುಳ್ಳ ದೇಹದದ್ವಾರಾ, ದ್ವೇಷ-
ಯುಕ್ತವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ಉಭಯಜೀವರುಗಳು ಸ್ವಯೋಗ್ಯವಾದ ಗತಿಗಳನ್ನು
ಹೊಂದಿರುವರು. ಜಯಾದಿಸುಜೀವರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಪಾಪಿಗಳು
ತಮಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಏವಂ ಚ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಾಪ್ತನೆಂದು
ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತತತ್ವಮುಕ್ತಂಧತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಯದರ್ಥವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಸಾಧನವು ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ, ಜ್ಞಾತವ್ಯವಾದ (ತಿಳಿಯಲಾಗುವ —ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಬೇಕಾದ) ಭಗವಂತಹಿಮೆಯನ್ನು ಈ ಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ, ಈ ಎರಡೂ ಪಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ, ಯೋಗ್ಯಕ್ರಮವೂ, ಕಾರ್ಯಕಾರಣರೂಪಸಂಬಂಧವೂ ಉಂಟೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೀಗೆಂಬುದು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸಹ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.]

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಪಾರ್ಥ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತಸ್ನೇಹಯುಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಕರ್ಮ, ಧ್ಯಾನರೂಪವಾದ ಯೋಗವನ್ನಾಚರಿಸಿ, ನಾನೇ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುವವನೆಂದೂ, ಸರ್ವವಿಧದಿಂದ ಆಶ್ರಯನೆಂದೂ ತಿಳಿದರೆ, ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆತಕ್ಕಂತೆ ಪೂರೈವಾಗಿಯೂ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವೆಯೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಕೇಳಿ, ಅದನ್ನು ನಂಬು. (೧) ನೀನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾದವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಡದಂತೆ, ವಿಜ್ಞಾನಸಹಿತವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು (ವಿಶೇಷಮಹಿಮೆಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು) ಹೇಳುವೆನು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಯಾದರೆ, ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಬೇರಾವುದೂ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. (೨) ನನ್ನ ಮಹಿಮಾಜ್ಞಾನವು ಅತಿದುರ್ಲಭವಾದುದು; ಆದರದಿಂದ ಕೇಳು. ಸಾವಿರದಲ್ಲೊಬ್ಬನು (ಬಹುಜನರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವಂತನಾದ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು) ಜ್ಞಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಯತ್ನಿಸುವವರಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ಎಂದರೆ ನನ್ನ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ. ತಿಳಿದ ಬಹುಮಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬನು ನನ್ನನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ (ಇದ್ದಂತೆ) ತಿಳಿದು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. (೩)

ಅರ್ಜುನ—ನಿನ್ನ ಮಹಿಮಾಜ್ಞಾನವು ಇಷ್ಟು ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದೇ! ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಜ್ಞಾತವ್ಯವಾದ (ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಬೇಕಾದ) ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ನಿರೂಪಿಸು. ನಂತರ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು (ವಿಶೇಷಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು) ಹೇಳುವೆಯಂತೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ

A

ವನ್ನು ಮೊದಲು ತಿಳಿದರೆ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಸುಲಭವೂ ಆಗುವುದಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಕೇಳು, ಅರ್ಜುನ. ಪೃಥ್ವಿ, ಜಲ, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶಗಳೆಂಬ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅಹಂ-ಕಾರಗಳೆಂಬುದಾಗಿ, ನನ್ನ ಅಧೀನವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯು, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಎಂಟು ಪ್ರಕಾರವಾದುದು. ಮೂಲವಾದ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯು ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿಯೇ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯರೂಪದಿಂದ, ಹೀಗೆ ಎಂಟು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿ. (೪) ಕಾರ್ಯರೂಪಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಮಾತ್ರವೇ ನನ್ನ ವಶವೆಂದಲ್ಲ; ಚ ತು ಮು ಖ-ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಾಯಿಯಾದ ಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿಯೂ (ರಮಾದೇವಿಯೂ) ನನ್ನ ಅಧೀನಳು. ಹೆಚ್ಚೇನು, ಪರಾವರ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ನನ್ನ ಅಧೀನಗಳು. ಜಡಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಕಲಜೀವರೂ ಅವರರು—ಅದಮರು; ಇವರಿಂದ ಉತ್ತಮಳಾದ ಶ್ರೀದೇವಿಯೂ ಮುಕ್ತಜೀವರೂ ಸಹ ಪರರು—ಪರಶಬ್ದವಾಚ್ಯರು. ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸಕಲಜೀವರ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಅವರ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಣಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಹೇ ಮಹಾಬಾಹೋ! ಈ ಉಭಯ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು, ಜಡ ಮತ್ತು ಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಸರ್ವದಾ ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವುವು. (೫)

ಅರ್ಜುನ—ದೇಹ, ಇಂದ್ರಿಯ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳೂ ನಿನ್ನ ಅಧೀನವಾಗಿರಲು, ಉಭಯಪ್ರಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವುದರ ಉದ್ದೇಶವೇನು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಶರೀರ, ಇಂದ್ರಿಯ, ವಿಷಯರೂಪಕಾರ್ಯಸಹಿತವಾದ ಎಲ್ಲ ಜೀವಸಮೂಹವೂ (ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ) ಜಡ ಮತ್ತು ಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಂದಲೇ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳವುಗಳು.

ಅರ್ಜುನ—ಹಾಗಾದರೆ, ಈ ಉಭಯಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ

ವಶವೆಂದೂ, ಜಗತ್ತಿನ, ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಾದಿಗಳು ಪ್ರಕೃತ್ಯರ್ಥಿನಗಳೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹಾಗೆಂದೂ ಅಲ್ಲ. ಸಕಲಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು ನಾನೇ; ಲಯಕರ್ತನೂ ನಾನೇ. ಆದರೆ, ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಕೃತಿದ್ವಾರಾ ಮಾಡುವೆನು. (೬)

ಅರ್ಜುನ—ನಿನ್ನಂತೆ ಉತ್ತಮನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿದ್ದು ಆತನಿಂದಲೂ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳು ನಡೆಯಬಹುದಲ್ಲವೇ? ನೀನೇ ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಉತ್ಪಾದಕನೆಂಬುದು ಹೇಗೆ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಪರಮನಾಮಕಳಾದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾದ ನಾನು ಪರತರನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವೆನು. ನನ್ನಿಂದ ಅನ್ಯವಾದ ಮತ್ತಾವ ಪರತರವಸ್ತುವಿಲ್ಲ. ಅಪರತತ್ವವು ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಭೇದದಿಂದ ಹೇಗೆ ಬಹುಪ್ರಕಾರವಾದುದೋ ಮತ್ತು ಪರತತ್ವವು ಶ್ರೀದೇವಿ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಜೀವರೆಂಬ ಭೇದದಿಂದ ಹೇಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವೋ, ಹಾಗೆ ಪರತರತತ್ವವೂ ಬಹುಪ್ರಕಾರವುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಸರ್ವಥಾ ಶಂಕಿಸಬೇಡ. ಪರತರವಸ್ತುವೆಂಬುದು ಒಂದೇ; ಅದೇ ನಾನು; ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದುದು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರಬಹುದೆಂಬುದು ಯುಕ್ತಿ ಸಮ್ಮತವೂ ಅಲ್ಲ; ಸಮಾನರಾದ ಸ್ವತಂತ್ರಬಹುಕರ್ತೃಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ಕಲ್ಪಿಸುವುದೂ ದೋಷದುಷ್ಟವಾದುದು. ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿವಿನಾಶಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಕಾರಣನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ; ಸ್ಥಿತಿಕರ್ತನೂ ನಾನೇ. ಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಮುತ್ತುರತ್ನಗಳು, ಅವುಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದದಾರ (ಸೂತ್ರ) ವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನಿಂತಿರುವಂತೆ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿ ಸರ್ವವೂ ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ; ನಾನೇ ಸರ್ವಜಗದಾಧಾರನು. (೭)

ಅರ್ಜುನ—ನಿನ್ನ ಮಹಿಮಾಶಯಗಳನ್ನು (ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು) ನಿರೂಪಿಸು, ಪ್ರಭೋ!

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಕೌಂತೇಯ! ಜಲದಲ್ಲಿರುವ ರಸನಾನು. ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಕಾಶ ನಾನು. ಸಕಲವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರ ನಾನು.

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದ, ಪುರುಷರಲ್ಲಿರುವ ವೌರುಷ (ಪುರುಷತ್ವ), ಭೂಮಿ ಯಲ್ಲಿರುವ ಗಂಧ, ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿರುವ ತೇಜಸ್ಸು (ದಾಹಕ ಶಕ್ತಿ), ತಪಸ್ವಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ತಪಸ್ಸು, ಮತ್ತು ಸಕಲಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜೀವನ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಾನೇ.

ಅರ್ಜುನ—ರಸ, ಪ್ರಕಾಶಾದಿಗಳು ಆಯಾ ವಸ್ತುಧರ್ಮಗಳೆಂದು ಲೋಕಾನುಭವ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲು, ಅವೆಲ್ಲವೂ ನೀನೇ ಎಂಬೀಉಪದೇಶ ದಿಂದ ನಿನ್ನ ಯಾವ ಮಹಿಮಾತಿಶಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ರಸವು ಜಲದ ಸ್ವಭಾವಧರ್ಮವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ, ಜಲ ದಲ್ಲಿರುವ ಇತರಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತ ರಸತ್ವಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯುಂಟಾಗಲಿಕ್ಕೂ (ರಸವೇ ಸಾರಭೂತ ಧರ್ಮವಾಗಲಿಕ್ಕೂ), ರಸಕ್ಕೆ ರಸತ್ವಧರ್ಮವಿರಲಿಕ್ಕೂ ನಾನೇ ಕಾರಣನು—ನಿಯಾಮಕನು. ರಸಭೋಕ್ತನೂ ನಾನೇ. ಪ್ರಕಾ-ಶಾದಿ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಹ ಹೀಗೆಯೇ ತಿಳಿ. ಸರ್ವಸಾರ ಭೋಕ್ತನಾದ ನಾನು ರಸಾದಿ ಸರ್ವಸಾರಧರ್ಮಗಳ ಸಾಕ್ಷಾದನುಭವ ವುಳ್ಳವನು, ಸಾರಜ್ಞನು. ಸರ್ವಭೋಕ್ತನಾದರೂ ಜಲಾದಿಗಳ ಭೋಗಕ್ಕಿಂತ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ರಸಾದಿ ಸಾರಭೋಗವು ನನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದು ರಸಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸನೆಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೇ ರಸನು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಅಭೇದಬೋಧಕ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು. ರಸಾದಿಸಾರಭೂತ ವಸ್ತುಧರ್ಮಗಳು ನನ್ನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು, ತನ್ನಿಯಾಮಕನೆಂದೂ ತನ್ನಾಮಕನೆಂದೂ, ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಮೆ ಗಳೇ ನಾನಲ್ಲ; ಪ್ರತಿಮಾಂತರ್ಯಾಮಿಯು. ನನ್ನ ಈ ವಿಶೇಷ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ಯನ್ನು ಸದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾರೂಢವಾಗುವಂತೆ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ನೇಯ್ಗೆಯವನು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವನು; ಕುಂಬಾರನು ಗಡಿಗೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವನು. ಆದರೆ ಅವರು ಆ ವಸ್ತು ಧರ್ಮಗಳಾದ, ಹಿಮ-ನಿವಾರಕತ್ವ, ಭೂಷಣತ್ವ, ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸ ಲಾರರು. ಆ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಆ ಧರ್ಮಗಳುಂಟಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೈವಾಡ ವಿಲ್ಲ; ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲ; ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ತಮ್ಮ ಗುಣಸಮೂಹ

ದೊಂದಿಗೆ ಆ ವಸ್ತುಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ನಾನಾದರೋ, ಜಲಾದಿ ವಸ್ತು ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಅವುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಧಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರಣನು. ರಸಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದು ರಸತ್ವಾದಿಗಳ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವೆನು. ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳಿಗೂ, ಅಧೀನನಿಯಮನಗಳಿಗೂ, ಆಧಾರ ಆಧೇಯಗಳಿಗೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಭೇದವ್ಯವಹಾರವು ಕಂಡಿಲ್ಲವೇ? ನಾನು ರಸ, ನಾನು ಪ್ರಭಾ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಈ ವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ ಗ್ರಹಿಸು. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂಕಾರವು ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಕಾರಣನು. ಪುರುಷರಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳ ಮಧ್ಯೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಲ್ಲದ ದಿಟ್ಟತನ (ಪ್ರಗಲ್ಭತೆ) ವೆಂಬ ಗುಣಕ್ಕೆ ನಾನು ಕಾರಣನು. ಪ್ರಾಣಧಾರಣಶಕ್ತಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನೇ ಜೀವನು. ಜೀವನಾಮಕನಾಗಿ ಜೀವರಲ್ಲಿರುವೆನು. ತಪಸ್ವಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ತಪಃಶಕ್ತಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿದ್ದು ತಪಃಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾಗಿರುವೆನು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವಸತ್ತಾಪ್ರತೀತಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನೆಂದು ತಿಳಿದು ರಸಾದಿನಾಮಕನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ದೊಡ್ಡಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರು ; ಅವರೇ ಈ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರು. (೮-೯). ನನ್ನ ಮಹಿಮಾತಿಶಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಬುದ್ಧಿಯೆನಿಸುವೆನು ; ತೇಜೋವಂತರ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರವರ್ತಕನಾದ್ದರಿಂದ ತೇಜೋನಾಮಕನು. ಹೇ ಪಾರ್ಥ ! ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಿವಿಧ ಭಾವಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಾನೇ ಬೀಜರೂಪನಾಗಿರುವೆನು.

ಅರ್ಜುನ—ಬೀಜವು ಅಂಕುರಾದಿಗಳಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಿಕಾರಣವು. ಅಂಕುರೋತ್ಪತ್ತಿಯಾದ ಒಡನೆಯೇ ಬೀಜವು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀನು ಬೀಜರೂಪನೆಂದರೇನು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ —ಬೀಜನೆಂದರೆ ವ್ಯಂಜಕನೆಂದು ತಿಳಿ—ಪರಿಣಾಮಿಕಾರಣ ನಲ್ಲ, ನಾನು ಸನಾತನನು, ಯಾವಪ್ರಕಾರದ ನಾಶವೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ಬೀಜವು ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪರಿಣಾಮಹೊಂದುವೆನೆಂದಾಗಲಿ, ಬೀಜವು

ಬೀಜರೂಪದಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ನಷ್ಟನಾಗುವೆನೆಂದಾಗಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಡ.
 (೧೦) ನಾನು ವಿಷಯಭೋಗದ ಅವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲದೇ ಪೂರ್ಣವಾದ ನಿತ್ಯಬಲ
 ವುಳ್ಳವನು. ಇತರರ ದ್ರವ್ಯ, ಸ್ತ್ರೀ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವುಳ್ಳವರು
 ಅವುಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಬಲಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾದ ಆ
 ವಸ್ತುಗಳ ಯಜಮಾನರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಲವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಂತೆ, ನಾನು
 ಅಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಲವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ
 ಬಲವು ಕಾಮರಾಗವರ್ಜಿತವಾದುದು. ಈವಿಧಪೂರ್ಣಬಲನಾದ ನಾನು
 ಬಲರೂಪದಿಂದ ಭೀಮಾದಿಬಲಿಷ್ಠರಿಗೆಲ್ಲ ಬಲಪ್ರದನು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ
 ಅರ್ಥಾಪೇಕ್ಷೆಯು ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೆಡಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನಾದರೋ ಪೂರ್ಣ
 ಕಾಮನಾದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿ
 ಯಿಂದ ವಶಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡವರ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಉಳಿಸಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸು
 ತ್ತೇನೆ; ಧರ್ಮವಿರೋಧಿಯಲ್ಲದ ಕಾಮವುಳ್ಳವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.
 ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದ ಕಾಮರೂಪದಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಇರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿ.
 ಯದ್ಯಪಿ ಅಯೋಗ್ಯಜನರ ದುಷ್ಟಬಲ ಕಾಮಾದಿಗಳ ನಿಯಾಮಕನೂ
 ನಾನೇ; ಆದರೆ ಅವು ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವಲ್ಲ. ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ನನ್ನ ಅಧೀನ
 ದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳು ಸರ್ವತ್ರ
 ವ್ಯಾಪ್ತನೂ, ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನೂ, ಸದಾ ಸರ್ವರ ಪ್ರಭುವೂ ಆದ ನಾನು,
 ಶುಭಗಂಧ, ಕಾಮರಾಗವರ್ಜಿತಬಲ, ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧಕಾಮ ಇತ್ಯಾದಿ
 ಸಾರಭೂತವಾದ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ, ಆಯಾವಿಧರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವರ್ತಕನೆಂದು
 ತಿಳಿದು ಭಕ್ತನು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕಲ್ಲದೇ ಅಯೋಗ್ಯಜೀವರ ಅಧೋಗತಿ
 ಗಾಗಿ, ಅಶುಭಧರ್ಮಗಳ ಪ್ರವರ್ತಕನೆಂದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬಾರದೆಂಬ
 ಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಮಹಿಮಾತಿಶಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು,
 ಹೇ, ಭರತಶ್ರೇಷ್ಠ ! (೧೧).

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ಪ್ರಭೋ! ರಸಾದಿಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀನು
 ಪ್ರೇರಕನೋ ಅಥವಾ ಜಲಾದಿ ಸಕಲವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಪ್ರೇರಕನೋ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ವಸ್ತುಸ್ವಭಾವಧರ್ಮಗಳು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ವಶವೆಂದಲ್ಲ. ಈ

ಮೊದಲು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಕಲವಸ್ತುಗಳು ಸರ್ವವಿಧದಿಂದ ನನ್ನ ಅಧೀನಗಳು. ಹೆಚ್ಚೇನು, ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಗುಣವಿಕಾರಗಳಾದ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳು ನನ್ನಿಂದಲೇ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳವು; ಮತ್ತು ಸರ್ವವಿಧದಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಉಪಜೀವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವು. ಸಕಲ ಜಗತ್ತು ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು; ನನ್ನ ಪ್ರೇರಣಾನುಸಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದು. ನಾನು ಅದನ್ನು ಯಾವರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. (೧೨).

ಅರ್ಜುನ— ಸತ್ವಾದಿಗುಣಜನ್ಯ ಸಕಲವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ನೀನೇ ಕಾರಣ ನೆಂದೂ ಆಶ್ರಯನೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಗುಣಾತೀತನೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಸಗುಣನೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡಲು ಕಾರಣವೇನು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ಸಕಲವಸ್ತುಗಳೂ ಸತ್ವಾದಿತ್ರಿಗುಣವಿಕಾರಗಳೇ. ಆದರೂ ಆಯಾಗುಣಪ್ರಾಚುರ್ಯದಿಂದ, ವಸ್ತುಗಳು ಆಯಾಗುಣವಿಕಾರಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕಜಗದ್ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಮೋಹಿತವಾದ ಅಜ್ಞಾನಿ ಸಮೂಹವು, ಅವುಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನನೂ, ಉತ್ತಮನೂ, ವಿಕಾರರಹಿತನೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ಗುಣಾತೀತನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಜ್ಞಾನ, ಇಚ್ಛೆ, ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲ ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದವುಗಳು. ಈ ನನ್ನ ದೇಹವೂ ಗುಣಾತೀತವಾದುದೇ; ಆದರೂ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಗುಣವಿಕಾರದಿಂದಾದ ಪ್ರಾಕೃತದೇಹವೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಅರ್ಜುನ— ನೀನು ಗುಣಾತೀತನಲ್ಲವೆಂಬ ಮೋಹವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಜಗದ್ವಸ್ತುಗಳು ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕುತರ್ಕಗಳಿಗೆ ಎಡೆಗೊಡುವುದರಮೂಲಕ ಮೋಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. “ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದೇಹವೂ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದುದು, ದೇಹತ್ವವಿರುವುದರಿಂದ—ಗುಣಮಯಗಳಾದ ನಮ್ಮ ದೇಹಗಳಂತೆ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಅನುಮಾನಿಸಿ, ಈ ಅಜ್ಞಾಲೋಕವು ಭ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನನ್ನ ದೇಹವೂ ಅಪ್ರಾಕೃತ (ಗುಣಾತೀತ)ವಾದುದೆಂದು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ; ಪಾಮರರು

ಜ್ಞಾನೋಪಾಯರಹಿತರಾದುದರಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಜ್ಞರು ಭ್ರಮಿಸುವರು; ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಪ್ರಾಕೃತಗಳೆಂದೇ ತಿಳಿಯುವರು. (೧೩)

ಅರ್ಜುನ— ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಜೀವರ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳಂತೆ ನೀನೂ ಗುಣ ಮಯವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಭ್ರಮೆಯೇ? ಅದು ಹೇಗೆ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕಂಡು ಸರ್ಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲವೇ?

ಅರ್ಜುನ— ಇದು ಸರ್ಪವಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಹಗ್ಗವೆಂದು ಪರೀಕ್ಷಾನಂತರ ಉಂಟಾಗುವ ಬಾಧಜ್ಞಾನದಿಂದ, ಸರ್ಪವೆಂದು ತಿಳಿದುದು ಭ್ರಮವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ವಿಧವಾದ ಬಾಧಜ್ಞಾನವು ನಿನ್ನ ಈ ಕೃಷ್ಣ ರೂಪದ (ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಇತರ ರೂಪಗಳ) ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ!

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ನನ್ನ ದೇಹವು ಅಪ್ರಾಕೃತವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೆಂಬ ಬಾಧಜ್ಞಾನವಿರುವುದು.

ಅರ್ಜುನ— ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯುವವರು ಬಹು ವಿರಳ. ಬಾಧಜ್ಞಾನ-ರಹಿತರಾದ ಬಹುಜನರಿರುವಾಗ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂಬ ಆ ಅಲ್ಪಜನರ ಗ್ರಹಿಕೆಯೇ ತಪ್ಪಿರಬಹುದೆಂದು ಏಕೆ ತಿಳಿಯಬಾರದು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ಜ್ಞಾನಿಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ ತಪ್ಪಿರಬಹುದೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅವರೇ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಲ್ಲವೇ? ಸತ್ಯವನ್ನರಿಯದವರು ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲ; ನನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲರಂತೆ ಪ್ರಾಕೃತನೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಜನರೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗುವುದು. ಆದರೆ, ಸುಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಈ ಮೋಹವನ್ನು ಕಳೆದು ನಾನು ಪ್ರಾಕೃತನಲ್ಲವೆಂಬ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ (ಸಾಧನಪೂರ್ತಿಯನಂತರ) ಪಡೆಯುವರು.

ಅರ್ಜುನ—ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಈ ಬಾಧಜ್ಞಾನವು ಉತ್ತರತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅಸಂಭಾವಿತವಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಅಸಂಭಾವಿತವಲ್ಲ. ನನ್ನ ನಿಜ-ಜ್ಞಾನದ ಅಭಾವಕ್ಕೂ ನಾನು ಪ್ರಾಕೃತನೆಂಬ ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ (ಭ್ರಮೆಗೂ) ಮೂಲಕಾರಣವು ಬೇರೆ ಇರುವುದು. ಅದನ್ನೂ, ಈ ಬುದ್ಧಿ-ಮೋಹದ ಪರಿಹಾರೋಪಾಯವನ್ನೂ ವಿವರಿಸುವೆನು, ಕೇಳು. ಈ ಬುದ್ಧಿ-ಮೋಹಕ್ಕೆ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಳು. ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯಳಾದ ರಮಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ದುರ್ಗಾರೂಪದಿಂದ ಮೋಹಕಳಾಗಿರುವಳು. ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಾದಿಗಳನ್ನು ಲೀಲೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯತಮಳಾದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯು ಆಚಿಂತ್ಯವಾದ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವಳು ; ಸತ್ವಾದಿತ್ರಿಗುಣಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಯು. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ತಮೋಗುಣದಿಂದ ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಜೀವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಈ ತೆರನಾದ ಮೋಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಳು. ಈ ಮೋಹವು ದುರಂತವಾದುದು—ಜೀವರಿಂದ ದಾಟಲಶಕ್ಯವಾದುದು.

ಅರ್ಜುನ—ಈ ಮೋಹವು ದುರತ್ಯಯವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ನೀನು ಸಗುಣ(ಪ್ರಾಕೃತ)ನೆಂಬ ಭ್ರಮೆಗೆ ಬಾಧಜ್ಞಾನವು ಯಾವಕಾಲಕ್ಕೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಯಿತಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅವಸರಿಸಬೇಡ, ಪಾರ್ಥ ! ಈ ದುರಂತಮೋಹವನ್ನು ದಾಟುವ ಉಪಾಯವೂ ಇದೆ. ಬೇರೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ನನ್ನನ್ನೇ ಯಾರು ಶರಣುಹೊಂದುವರೋ, ಮಾಯಾನಾಮಕಳಾದ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯಿಂದಂಟಾದ ಈ ಮೋಹವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ದಾಟುವರು.

ಅರ್ಜುನ—ನಿನ್ನನ್ನೇ ಶರಣುಹೊಂದುವುದೆಂದರೇನು ? ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನೂ (ಗುರುವಂದನಾದಿಗಳನ್ನೂ) ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ನನ್ನಾಜ್ಞೆಯೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಗುರುದೇವತಾ-

ವಂದನಾದಿಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು—ಅವರೇ ಶರಣ್ಯರೆಂಬ ಭಾವ ದಿಂದಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸರ್ವಶರಣ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದವನೇ ಅನನ್ಯ-ಶರಣನು. (೧೪)

ಅರ್ಜುನ— ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣುಹೊಂದುವುದೇ ಈ ದುರಂತಮೋಹದ ಕಾರಣೋಪಾಯವಾದರೆ, ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಮಾಯಾಬಂಧ ದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ನೀನು ಗುಣಾತೀತನೆಂಬ ನಿಜಜ್ಞಾನವನ್ನು ಏಕೆ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ನನ್ನ ಯಥಾರ್ಥಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ತಿಳಿಯ ಲಾರದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಚೇತನರೂ (ತಮೋಯೋಗ್ಯರೂ) ಇರುವರು. ಆದರೆ ತಿಳಿಯುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರು ಸಹ, ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೂ, ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೂ ಮರೆಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನನ್ನ ಮಹಿಮಾಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಲೋಲುಪರಾಗಿ ಪಾಪವನ್ನಾಚರಿಸುವರು. ಅದರಿಂದ ವಿವೇಕ ಶೂನ್ಯರಾಗಿ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರಾಗುವರು. ವಿಮೂಢರಾದ ಅಧಮರು ಎಂದೂ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಅವರಿಗಿಲ್ಲ. (೧೫) ಆದರೆ, ಹೇ ಅರ್ಜುನ! ನನ್ನನ್ನೇ ಭಜಿಸುವ ಸುಕೃತಿಗಳು (ಪುಣ್ಯ ವಂತರು) ನನ್ನನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ನಾಲ್ಕುವಿಧರಾಗಿರುವರು. ರೋಗಾದಿಉಪದ್ರವಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕವನು (ಆರ್ತ); ನನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಯತ್ನಿಸುವವನು (ಜಿಜ್ಞಾಸು) ಐಹಿಕಸುಖಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಕೋರುವವನು (ಅರ್ಥಾರ್ಥಿ) ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವ-ಜ್ಞಾನಿಯು (ಜ್ಞಾನಿ). ಈ ನಾಲ್ಕುವಿಧಜನರೂ ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುವರು. (೧೬) ಇವರ ಮಧ್ಯೆ, ಸದಾ ಸಮಾಧಿಯುಕ್ತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕಉಪಾಸಿಸುವ ಜ್ಞಾನಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ನಾನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತಪ್ರಿಯನು; ಜ್ಞಾನಿಗಳೇ ನನಗೂ ಅತ್ಯಂತಪ್ರಿಯರು. (೧೭)

ಅರ್ಜುನ— ಜ್ಞಾನಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ನಿನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುವ ಇತರ ವರ್ಗದವರನ್ನು ದೂಷಿಸಿದಂತಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ — ಆರ್ತನೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕುವಿಧಜನರೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟರೇ ಸರಿ. ಅವರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯು ನನಗೆ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಷ್ಟೇ ಪ್ರಿಯನು— ಜ್ಞಾನಿಯೇ ನಾನೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು. ನನ್ನ ವಿಷಯಕವಾದ ಯಥಾರ್ಥ-ಜ್ಞಾನನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನ್ನ ಅಧೀನವಾದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದಲೂ, ಅವನ ಸಕಲಚೇಷ್ಟೆಗಳು ನನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೇ ಆದ್ದರಿಂದಲೂ, ಜ್ಞಾನಿಯೇ ನಾನೆಂಬ ಐಕ್ಯೋಕ್ತಿಯು, ಔಪಚಾರಿಕವಾದರೂ, ಕೂಡುತ್ತದೆ. ಅನುತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು (ಮೋಕ್ಷವನ್ನು) ಮಾತ್ರ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ಸಮಾಧಿಯುಕ್ತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸದಾ ನನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲದೇ ನನಗೆ ಮತ್ತಾರು ಪ್ರಿಯರಾಗಬಹುದು! (೧೮) ಹೇ ಪಾರ್ಥ! ಬಹುಜನ್ಮಗಳನ್ನು (ಮನುಷ್ಯಶರೀರಗಳನ್ನು) ಹೊಂದಿ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಸಕಲಜಗತ್ತು ವಾಸುದೇವಾಧೀನವೆಂದೂ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾದಿಗುಣಪೂರ್ಣನು ವಾಸುದೇವನೇ ಎಂದೂ ತಿಳಿದ ಜ್ಞಾನಿಗೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲದೇ ಅನ್ಯರಿಗಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಈ ವಿಧ ಜ್ಞಾನಿಯು ದುರ್ಲಭನು—ಅವನೇ ಮಹಾತ್ಮನು. (೧೯)

ಅರ್ಜುನ — ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂಬವರು ಬಹುಮಂದಿ ಕಾಣಿಸುವರು. ನೀನಾದರೋ ಜ್ಞಾನಿಯು ದುರ್ಲಭನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಿ. ಇದರ ಮರ್ಮವೇನು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ — ಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದು ತೋರುವ ಈ ಜನರು, ತಮತಮಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ನಾನಾವಿಧಫಲಗಳನ್ನು ಕಾಮಿಸಿ, ನನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ-ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತಾಪ್ರತಿಪಾದಕಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ, ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ವಶರಾಗಿ, ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು ಭಜಿಸಿ, ಅವರನ್ನೇ ಹೊಂದುವರು. (ಅವರಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಅಶಾಶ್ವತಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು). (೨೦)

ಅರ್ಜುನ — ಹೀಗೆ, ಅನ್ಯದೇವತೋದ್ದೇಶ್ಯಕವಾದ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಮಿಶ್ರಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವವನು ಕ್ರಮೇಣ (ನಿನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ-ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ) ಭಾಗವತನಾಗುವನೋ ಹೇಗೆ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ಶುದ್ಧಭಾಗವತನು ಸಾತ್ವಿಕನು—ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯನು ; ಭಗವದ್ವೇಷಾದಿದುಷ್ಟಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು ತಾ ಮ ಸಿ ಯು—ತಮೋ-ಯೋಗ್ಯನು. ಇವರಿಬ್ಬರಿಂದಲೂ ಭಿನ್ನನಾದವನು ಮಿಶ್ರಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ರಾಜಸನು—ವಿಷ್ಣುತತ್ವಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತದ್ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನ (ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನ) ಗಳೆರಡೂ ಇಲ್ಲದವನು. ಈತನು ಕಾರಣವಿಶೇಷದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ಯಾವ ದೇವತೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಲಪೇಕ್ಷಿಸುವನೋ, ಆ ದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅಚಲವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ನಾನೇ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆತನು ಆ ದೇವತೆಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಆಯಾದೇವತಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನಾನೇ ಆ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನು. ಅನ್ಯರಿಗೆ ಫಲದಾನದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ—ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಅರ್ಜುನ— ಸದುಪದೇಶವೇ ಮೊದಲಾದ ನಿನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ-ನಿರ್ಣಾಯಕಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಶುದ್ಧಸಾತ್ವಿಕಸ್ವಭಾವದವನೂ ಅನ್ಯದೇವತಾಭಜಕನಾಗಬಹುದಲ್ಲವೇ ? ಅವನ ಗತಿಯೇನು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಸ್ವತಃ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾದ ಶುದ್ಧಭಾಗವತನು, ನನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದೂ, ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಗೆ ವಶನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ-ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನಾದರೂ, ಕ್ರಮೇಣ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸದ್ಗುರೂಪದೇಶಾದಿಸದವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ನನ್ನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸುವನು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಾದಿಸರ್ವಕಾಮ ಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು. (೨೧-೨೨)

ಅರ್ಜುನ— ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು ಭಜಿಸುವವರಿಗೂ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದಾದರೆ, ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬುದಾದರೂ ಏಕೆ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ನನ್ನನ್ನು ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನೆಂದು ತಿಳಿದೂ, ಇತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ನಶ್ವರವಾದ ಅಲ್ಪಫಲವೇ

“ श्रीपतिर्मानंदो नः ”

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಮಾರ್ಚಿ	ಸಂಚಿಕೆ ೫
------------	-------------	-------------

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ

ಬೆಂಗಳೂರು 2

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

			ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	....	....	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	....	....	೨
ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ	....	....	೫
—ಶ್ರೀ ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಆಚಾರ್ಯ			
ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು	....	....	೯
—ಡಾ ಕೆ. ಎಂ. ಕೃಷ್ಣರಾವ್.			
ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು	....	....	೧-೨೨
—ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ. ಗುಂಡೂರಾವ್			
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದ	....	....	೧೪೯-೧೫೬
—ಶ್ರೀ ಭೀಮರಾವ್, ದಾವಣಗೆರೆ			

ಅನೇಕ ಗ್ರಾಹಕರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ, ೪೦-೫೦ ಪುಟಗಳಿಗೆ ಕಮ್ಮಿಯಾಗದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕರೂಪಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇವೆ. 'ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು' ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ೨೨ ಪುಟ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ನಂತರ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಬೋಧನುಹಿನಾಮೃತವನ್ನು ಅದಷ್ಟು ಬೇಗ ಮುಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇವೆ. ಗ್ರಾಹಕರು ಸಹಕರಿಸಿದರೆ ಮುಂದಿನಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣ ಮಾಡಬಹುದಲ್ಲವೇ ?

—ಸಂ.

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೋ ನಃ’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಗಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

“ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ಮಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ”

ಸಂಪುಟ	}	೧೯೫೫—ಮಾರ್ಚಿ	}	ಸಂಚಿಕೆ
೫				೫

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

“ಡಂಭನ ಸಾರುವರತ್ತತ್ತ ಜರಿದು
ಕುಂಭಕ ರೇಚಕ ಪೂರಕ ಪಿಡಿದು
ಅಂಬುಧಿಶಯನಪದಾಂಬುಜವಿಕ್ಷಿಪ್ತಿಸಿ
ಬಿಂಬನ ಕಾಂಬುನ ಹಂಬಲ ಪಿಡಿನ-

ದಿದೀಗ ಭಕುತಿ”

—ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೇಂಕಟರು.

॥ श्रीपतिर्मानदो नः ॥

ಸಂಪಾದಕೀಯ

“ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಂದುಕಾಸು ಕೋಟಿಹೊನ್ನು ಅ-
ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕೋಟಿಹೊನ್ನು ಒಂದೇಕಾಸು. ”

(ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು)

ನಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಭಾರತಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಂದಿನಿಂದಲೂ ಚಂದಾದಾರರಾಗಿ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹರಿಭಕ್ತವರ್ಗವು, ಯಾವ ತರಹೆಯ ಲೌಕಿಕವಾರ್ತಾಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ಎಡೆಗೊಡದೆ ಅದಷ್ಟು ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆಂದೇ ಮೀಸಲಾದ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಅಮೋಘಪ್ರೇಮವನ್ನು ಪತ್ರಗಳಮೂಲಕವೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗ ಧೈರ್ಯವು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲು ಆನಂದವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೇ ಆಗಲಿ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿರಕಾಲ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವವರ ನಿಷ್ಕಪಟಬೆಂಬಲವು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಅದು ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಹಕರಿಂದ ನಮಗೆ ಲಭಿಸಿದೆ ಎಂದು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಕೇವಲ ಔಪಚಾರಿಕವಾಕ್ಯ, ಪತ್ರ ಇವುಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಹಕರೂ, ನಿಷ್ಕಪಟ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿ ಸಹಕಾರ ನೀಡುವ ಗ್ರಾಹಕವರ್ಗದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಕೃತಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಹ ಸಹಾಯಕರಾಗಲೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಒಂದು, ವಾಕ್ಯದಲ್ಲೇ ಒಂದು, ಕೃತಿಯಲ್ಲೇ ಒಂದು ಹೀಗಿರಬಾರದೆಂದು ನಾವು ಬರೆದುತಿಳಿಸುವುದೂ, ನಮ್ಮಿಂದ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಬರೆಯುವಂತೆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಸುಜನರಿಗೆ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲವೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?

ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಹಕರಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿ, ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಶಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ

ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಕೆಲಮಂದಿ ಗ್ರಾಹಕರ ಉದಾಸೀನತೆಯಿಂದ ಉಳಿದವರಿಗೂ ಪತ್ರಿಕೆ ಒದಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಷ್ಟು ಹಣದ ಅಡಚಣೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಂದುನೇಳೆ ಪತ್ರಿಕೆ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟರೆ, ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಪಾಪದ ಫಲಕ್ಕೆ, ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಹಣ ಕೊಡಲು ಹಿಂದೆಗಿಯುತ್ತಿರುವರೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪಾತ್ರ ರೆಂದೂ, ದಾಸರಾಯರ ಸೇವಾಕ್ಕೆ ಒಂದುಬಗೆಯಿಂದ ಆತಂಕಕರರು ಅವರೇ ಎಂದೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಈ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸಂಪಾದಕೀಯದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇಕಾದ ಒಂದೆರಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಅಡ್ಡಿ ಬಂದ ಗ್ರಾಹಕರು ತಕ್ಷಣ ಹಣಕಳಿಸಿ ಮುಂದಿನಿಂದ ಈ ತರಹೆಯ ಬರವಣಿಗೆಯು ನಮ್ಮ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಲಾರದಂತೆ ಮಾಡಲು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತು ವಾಗ್ದಾನ ಮಾಡಿಯೂ ಈ ವರೆಗೆ ಅದನ್ನು **ವಾಗ್ದಾನರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ** ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಗ್ರಾಹಕರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಹೀಗೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಅಡಚನೆಯಿದ್ದು ಹಣಕಳಿಸಲಾಗದಿರುವ ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯವು ಸಂಬಂಧಿಸಿಲ್ಲ. ಅವರುಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗ ಕಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು; ಹರಿ-ಗುರುಗಳು ಅನುಕೂಲಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದರೆ ಕೋಪ ಗೊಳ್ಳುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ಎಲ್ಲ ಸುಜೀವಿಗಳಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವೆಂದು ಇಷ್ಟು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ.

ಡಾಂಭಿಕಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು, ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ಹಣಕೊಡಲು ಅನುಕೂಲವಾದ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದವರು ದಯಮಾಡಿ ಈವರೆಗೆ ಬಾಕಿ ಇರುವ ಹಣಕಳಿಸಿ ಮುಂದೆ ಬೇಡವೆಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದರೆ ಅಥವಾ ಚಂದಾಹಣ ಕಳುಹಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೂ ತಿಳಿಸಿದರೆ ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞರಿದ್ದೇವೆ.

ಸಾತ್ವಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡುತ್ತಾ ಬಹುಕಾಲ ಬಾಳುವುದು ಕಲಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟತರವೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಕೃತಿಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಸ್ಮರಿಸುವೆ ನಾ ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲ ಗುರು ವಿಜಯರಾಯ |
ಶರಣಜನರ ಪ್ರಿಯ ಪರಮಕರುಣಾನಿಧಿ ವಿಜಯರಾಯ |

.....

ಮಧ್ವಮತದ ಸಾರ ಕವನದಿ ರಚಿಸಿದ್ದೋ ವಿಜಯರಾಯ |

ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಾಬದ್ಧವೆನಿಸಿದ್ದೋ ವಿಜಯರಾಯ ||

ಹೀಗೆಂದು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ ಗೋಪಾಲದಾಸರು
ಬಹು ವಿನಯದಿಂದ

ಬಲ್ಲಿದ ನೀನೊಂದುರೂಪವ ಎನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಜಯರಾಯ

ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಕೆ ಎಲ್ಲ ಜನರು ಓಲೈಸೋರು ವಿಜಯರಾಯ

ಎಂದು ತಮ್ಮ ಹಿರಿಮೆಗೆಲ್ಲ ಗುರ್ವನುಗ್ರಹವೇ ಕಾರಣವೆಂದು ತೋರಿಸಿ
ದ್ದಾರೆ. ಗುರುಗಳ ಪುಣ್ಯಶೇಷವೇ ಶಿಷ್ಯನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದೂ
“ಎಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ನಿಮ್ಮದು ಎಂದಿಗೂ” ಎಂದು ತಾವು ತೋರಿಸು
ತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪವಾಡಗಳಿಗೂ ಗುರುಗಳ ಸದನುಗ್ರಹವೇ ಕಾರಣವೆಂದೂ,
ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ

ಎನ್ನಿಂದ ಆಗೋ ಸಾಧನವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನದೊ ವಿಜಯರಾಯ

.....

ಈ ಯುಗದಿ ಸಾಧನವೆಂಬೋದು ನಾ ಕಾಣೆ ವಿಜಯರಾಯ

ಯೋಗಿ! ನಿನ್ನವರಿಗೆ ಬೇಗ ಒದಗುವುದೊ ವಿಜಯರಾಯ

ಎಂದು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಕ್ಕೆ ಗುರ್ವನುಗ್ರಹವು ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರ ಕಾರಣ
ವೆಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. “ಗುರೋ! ನಿನ್ನ ಕರುಣಕವಚ ತೊಟ್ಟ
ಭಕುತರ್ಗೆ ಸಿರಿವರಗೋಪಾಲವಿಠಲ ಕೈಪಿಡಿನೋ” ಎಂಬ ತಮ್ಮ
ಅನುಭವವನ್ನೂ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅಸದೃಶಗುರುಭಕ್ತಿಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿ
ದ್ದರೆಂದೇ ಗೋಪಾಲದಾಸರ ಮಹಿಮೆಯು ಜಗತ್ತಿಗೇ ಅದರ್ಶವಾಗಿ
ಉಳಿದಿರುವುದು.

ವಿಜಯದಾಸಾರ್ಯರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಂತೆಯೇ ಇವರ ಕೀರ್ತನೆ
ಗಳಲ್ಲೂ ನಾವು ಶ್ರೀಸತ್ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಶುದ್ಧಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನೂ, ಭಕ್ತಿ,

ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ವರ್ಣನೆಯ ವೈಖರಿಯನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀವೆಂಕಟನ ದರುಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅವರು ಅನುಸಂಧಾನಕ್ರಮವನ್ನು ಸರ್ವಯೋಗ್ಯಚೇತನರು ಅರಿತು ತಾವು ಮಾಡುವ ನಿತ್ಯಪೂಜಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೃತಕೃತ್ಯ ರಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನಡೆದು ನಡೆಸುತ ನುಡಿದು ನುಡಿಸುತ

ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಕಾಪಾಡುತ

ಒಡನೆಯಾಡುತ ಬಿಡದೆ ಕ್ಷಣವನು

ಸಡಗರದಿ ಕರೆತರಲು (ಎನ್ನಲು) ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ

ಬಂದೆ ಬಂದೆ ” ಎಂದು ಬರುವುದಕ್ಕೇ ಹರಿಯ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿ “ಒಂದರಿಯೆ ನಿನ್ನ ವಂದಿಸುವಬಗೆ ಬಂದೊದಗೊ ನೀನೆನ್ನ ವದನಕೆ ” ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೂ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ “ ನೀನು ಕೊಟ್ಟ ಸ್ವತಂತ್ರದ ಫಲ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕೆನುತ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದೆಯೆಂದು ಫಲಾರ್ಪಣೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ತೋರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಜೀವರ ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಬಿತ್ತರಿಸುವ ದಾಸಾರ್ಯರ ಈ ನುಡಿಯನ್ನಾದರೂ ಲಾಲಿಸಿ.

ಚೇತನನು ಅಹುದು ನೀ ಚೇಷ್ಟೆಯನು ಮಾಡಿಸಲು

ಅಚೇತನನೆ ಸರಿ ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರಲು

ಯಾತರವ ನಾನಲ್ಲ ಎಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂಘ್ರಿನಡೆ

ಚೇತನನೆ ಅಹುದು ನೀ ಚಲಿಸಿದರೆ ಚಲಿಸುವೆನು

ನಮತೇ ತ್ವತ್ಪ್ರಿಯತೇ ಕಿಂಚನ ” ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವನ್ನು ಸುಲಭ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೂ “ ಗೋಪಾಲ ವಿಠಲ ಕೃಷ್ಣ ! ತಂದೆ ! ನಿಮ್ಮ ವಿಸ್ಮೃತಿ ಎನಗೆ ಮುಖ್ಯಪರಾಧ ” ವೆಂಬ ಸದುಕ್ತಿಯಿಂದ “ ಸ್ಮರ್ತವ್ಯಃ ಸತತಂ ವಿಷ್ಣುಃ ವಿಸ್ಮರ್ತವೋಽನ ಜಾತು ಚಿತ್ | ಸರ್ವೇ ವಿಧಿನಿಷೇಧಾಃ ಸ್ಮರೇತಯೋರೇವ ಕಿಂಕರಾಃ ” ಎಂಬ

ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರವನ್ನೇ ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. “ಅವ ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣೆರಹಿತವಾದ ಕರ್ಮ ದೇವಾರ್ಚನಾದರೂ ಏನು ಫಲವೋ” “ನಿನ್ನ ಸರ್ವದಾ ಸ್ಮರಿಸುವವನೇ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ” ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹರಿಸ್ಮರಣೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ಯಾರುತಾನೆ ತೋರಿಸಿಯಾರು! “ಅಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನದೋ ವಿಷ್ಣುಃ” ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರೀಕ್ರಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ “ನಿನ್ನ ತಿಳಿವ ಜ್ಞಾನ ಇನ್ನು ಎನಗೆ ಇತ್ತು ಜನ್ಮ ಮರಣದ ಬಾಧೆಯ ಬಿಡಿಸಿನ್ನು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವರು.

ಈ ದಾಸಾರ್ಯರು ಬರೆದಿರುವ “ತತ್ವಸಾರ” ವೆಂಬ ಪದವು ಪ್ರಮೇಯವುಂಜವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂಗ್ರಾಹ್ಯ ಪದವಾಗಿದೆ.

“ಶರಣು ಹರಿಯ ಶರಣರಗ್ರೇಸರನೆ ಹನುಮ ಭೀಮ ಮಧ್ವ-
ಗುರುವೆ ನಿಮ್ಮ ಚರಣಕಮಲಕೆರಗಿ ನಮಿಸುವೆ” ಎಂಬ ಈ ಸುಂದರನುಡಿಯ ಮುದ್ದು ಪದದಲ್ಲಿ ಹನುಮ, ಭೀಮ, ಮಧ್ವ-
ವತಾರಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಅಚ್ಚರಿ ಎನಿಸದು! ಹನುಮ ಭೀಮ ಮಧ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಂತೆ ಅನುಭವಿಸುವ ಈ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಪಠಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀತನನೂ, ತಪ್ಪದೆ

“ಭಾರತೀಶ! ಭವವಿನಾಶ

ಸಾರ ಹೃದಯ! ಸಾಧು ಸಾಧು

ಭಾರ ನಿನ್ನದೈಯ್ಯ ಎನ್ನಾಧಾರ ಪ್ರಾಣನೆ!

ತೋರಿಸುವುದು ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯ-

ದ್ವಾರ ಗೋಪಾಲವಿಠಲ

ಮೂರುತಿಯನು ಬಿಡದೆ ಎನ್ನ ಮನಕೆ ಒದಗಿಸಿ”

ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರನು.

ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು

ಲೇಖಕರು :

ಡಾ|| ಕೆ. ಎಂ. ಕೃಷ್ಣರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ.

ದಾವಣಗೆರೆ.

ಲೇಖಾಂಕ : ೧

ಸುಮಾರು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಸಂವತ್ಸರಗಳಿಗೂ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಕನ್ನಡ ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹಿರಿಯ, ಕಿರಿಯ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ನುಡಿದೇವಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಶೃಂಗರಿಸಿರುವ ಪವಿತ್ರಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತ ರಾದವರಪೈಕಿ ಹರಿದಾಸರ ಹೆಸರುಗಳು, ಕೃತಿಗಳು ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾದುವು.

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೩-೧೫ ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ, ದೇಶ ದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಯಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ಪ್ರಚಾರ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸಮತವೊಂದು- ದ್ವೈತಮತ- ಪ್ರಕಟವಾಯ್ತು. ಅದು ಭಕ್ತಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿತ್ತಿತು. ನಿರ್ಮಲ ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಂಪೂಯುಗ ಹಿಂದೆಬಿದ್ದು ಶುದ್ಧ ದ್ರಾವಿಡ ಭಂಡಸ್ಸಿನ ಬಳಕೆ- ಸ್ವತಂತ್ರ- ಯುಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅದುವರೆಗೆ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಿಸಲಾಗಿ ಇದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಎಟಕುವಂತಾಯಿತು.

ದ್ವೈತಮತದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿದ್ದುವು. ಸಂಸ್ಕೃತವರಿ ಯದವರಿಗೆ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪರಿಚಯ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮದಾನಂದ- ತೀರ್ಥರಿಂದ ದ್ವೈತಮತ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದನಂತರ ಸುಮಾರು ೧೦೦-೧೫೦

ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ “ಮೂಲ ಮೂವತ್ತೇಳು ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೌಢ ಕೃತಿ”ಗಳಿಗೂ ಅನೇಕ ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ರಚಿತವಾದುವು. ಅವೂ ಗೀರ್ವಾಣ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ. ಹೀಗೆ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮುದಾಯವೆಲ್ಲಾ ದೇವಭಾಷಾಪಂಡಿತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲುವಂತಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸುಜೀವರಿಗೆ ಸದಾಚಾರ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಾರಾಂಶಗಳು ಗಗನಕುಸುಮಗಳಾದುವು. ಜನತೆಯ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಬಂದಿತು.

ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣರು, ಜೈನರೇ ಮೊದಲಾದವರು ತಮ್ಮ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜನರ ತಾಯ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೇಳಿ ನೀತಿ ಬೋಧೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅದ್ವೈತವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ತತ್ತ್ವಗಳೂ ಕೊಂಚಮಟ್ಟಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದುವು. ನೆರೆಯ ನಾಡಾದ ತಮಿಳುದೇಶ ದಲ್ಲಂತೂ ತಾಯ್ನುಡಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿತ್ತು. ಜೀವನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಮತ, ನೀತಿಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.

ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಳುಬಾಗಿಲು ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳೂ, ಮಹಾಪಂಡಿತರೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು, ತಮಿಳು ದೇಶದ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ವಾಸವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಚಯ ಪಡೆದಿದ್ದುದರಿಂದ, ಧರ್ಮತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ನಾಡನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವುದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿದು ಆ ಕಾರ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನವಿತ್ತು ಕನ್ನಡನಾಡು ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದರು*. ಈ ಕಾರ್ಯ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಮಠದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದುಕ್ರಾಂತಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು; ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಘನಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದು, ಸ್ವತಃ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ

* ೧೦ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರವರ ಅವತಾರವಾಗಿರದಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದ, ದ್ವೈತಮತದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರಮಾಡಲು ಶಕ್ತಿ ಸಾಲದಿತ್ತು. ಆಗ ಹರಿಯೇ ಸರೋತ್ತಮನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಸಾರುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಗವತಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅಚಲಾನಂದದಾಸರೇ ಮೊದಲಾದವರಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಆದ್ಯರೆಂದು ಹೆಸರು.

ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು 'ಪ್ರಾಕೃತ' ನುಡಿಯಲ್ಲಿ (ಕನ್ನಡ) ಪದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಹಾಡಿ ಕುಣಿಯುವುದೆಂದರೇನು ಎಂದು ಅಡಿಕೊಂಡವರೂ ಇದ್ದಿರಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಹದಿನೈದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಹರಿ-
ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹೊಸಪಂಥವೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇವರೇ
ಹರಿದಾಸ ಪಂಥದ ಪಿತಾಮಹರು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಈಗಲೂ ವಾಡಿಕೆ.
ಇವರಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಮುಂಚೆ ಶ್ರೀ ಅಚಲಾನಂದ ದಾಸರು, ಶ್ರೀನರಹರಿ-
ತೀರ್ಥರುಗಳಿಂದ ಹರಿದಾಸಪಂಥ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳು-
ವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಅದು ಹಾಗಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಆಧಾರಗಳಿವೆ. ಈ
ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಬೇರೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಇದು ಲೌಕಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹರಿದಾಸಪಂಥದ, ಆ ಸಾಹಿತ್ಯದ
ಹುಟ್ಟು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

'ಹರಿದಾಸ' ಎಂದರೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಬಂಟನೆಂದು
ಅರ್ಥ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸುಜೀವರೂ ಹರಿದಾಸರೇ. ಈ ದಾಸ-
ಕೋಟಿಗೆ ಮೊದಲಿಗರು ಶ್ರೀ ವಾಯುದೇವರು—ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು.
ಇದನ್ನು—

“ಅಚ್ಯುತವ್ರೇಕ್ಷರ ಕರಸಂಜಾತರೇ ಮಹಾಭಾಷ್ಯಕಾರರು |

೧೨ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃಷ್ಣರಾದ ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥ
ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಸತ್ತಿದ್ದಾಂತಪದ್ಧತಿಗನುಗುಣವಾದ ಹರಿದಾಸಪಂಥವನ್ನು
ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂತಲೂ, ನಂತರ ೧-೨ ಶತಮಾನಗಳೇ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದ ಆ ಹರಿ-
ದಾಸ ಪಂಥವನ್ನು ಪುನರುದ್ಧಾರಮಾಡಿದ ಪೂರ್ಣ ಕೀರ್ತಿಯು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದ-
ರಾಜರದೆಂತಲೂ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಕೃತಿಯೊಂದನ್ನು ಲಘುಟಿಪ್ಪಣಿಯೊಡನೆ ನಮ್ಮ “ಶ್ರೀ
ಹರಿದಾಸ ಭಾರತಿ”ಯ ೧೯೫೧ನೇ ಮೇ-ಜೂನ್ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ
ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ.

—ಸಂ.

ಮಹಾಭಾಷ್ಯಕಾರರೇ ಗುರುಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣರು |

ಗುರುಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಪತಿ ನಮ್ಮ ಪುರಂದರವಿಠಲನದಾಸರಿಗೆ

ನಮೋ ನಮಃ" ||

ಎಂದು ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರಾಯರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

“ಜೀವಕೋಟಿಯರೊಳಗೆ ಪಿರಿಯ” ರಾದ ಅವರೇ ಹರಿದಾಸರಾದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದವರು ಹೇಳಿದರೂ, ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಹರಿದಾಸರೇ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಅವರಿಗೇ ಲಾಭ, ಶ್ರೇಯಸ್ಸು! ಇದು ನಿಜವಾದರೂ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ‘ಹರಿದಾಸ’ ಎಂಬ ಮಾತು ಪಾರಿಭಾಷಿಕವೂ ಆಯಿತು. ಗುರುಗಳಿಂದ ಅಂಕಿತಪಡೆದು, ದಾಸದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪರಮಾತ್ಮನ, ಗುರುಗಳ, ಹಿರಿಯರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲಕವೂ, ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಗತಿಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನೆಂಬ ಅರ್ಥ ಈ ಮಾತಿಗಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಈ ಪಂಥ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀವಾದ-ರಾಜರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಜರು, ಅವರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಾದ ಶ್ರೀವಾದಿ-ರಾಜರು, ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು, ಶ್ರೀಕನಕದಾಸರು, ಶ್ರೀವೈಕುಂಠದಾಸರು ಮೊದಲಾದವರ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಹಂಪೆಯ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಷಿತವಾಗಿ, ನೂರುವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ, ಈಗಿನ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶಿಷ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರು, ಶ್ರೀ ಮೋಹನದಾಸರು, ಶ್ರೀವ್ಯಾಸತತ್ತ್ವಜ್ಞರು, ಶ್ರೀಪಂಗನಾಮದ ತಿಮ್ಮಣ್ಣಯ್ಯನವರು, ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು, ಶ್ರೀ ಪ್ರಾಣೇಶದಾಸರು, ಶ್ರೀ ಕರ್ಜಗಿ ದಾಸರು ಮೊದಲಾದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಯಿತು. ಇದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹರಿದಾಸಪಂಥದ ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಇತಿಹಾಸ.

ಹರಿದಾಸರ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಯಃ ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಅವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವು. ದ್ವೈತ-ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ಸಾರತಕ್ಕವು. “ಹನುಮನ ಮತವೇ ಹರಿಯ ಮತ”

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಮತದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ವರ್ಣಿಸತಕ್ಕವು. ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತಳಹದಿಯ ಧರ್ಮವೇ ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ.

ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 'ಅಸಂಖ್ಯಾತ' ವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ದಾಸಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರೊಬ್ಬರೇ ನಾಲ್ಕುಕಾಲು ಲಕ್ಷ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆಂದು ಅವರ ಒಂದು ಪದದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

“ಇಂತು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಾವಿರ ಕೃತಿಯು
ಕಂತು ಜನಕನ ನಾಮ ಘನ ಮಹಿಮೆ
ಸಂತಸದಿ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಸಮ್ಮತದಿಂದ
ಪುರಂದರ ವಿಠಲ ವ್ಯಾಸಮುನಿಗಳು ಪೇಳಿಸಿದರು”.

ಒಬ್ಬ ಹರಿದಾಸಮಹಾನುಭಾವರದೇ ಇಷ್ಟಾದರೆ, ಈಗ ದೊರೆತಿರುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ, ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ಹರಿದಾಸರುಗಳಿಂದ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯರಚನೆಯಾಗಿರಬಹುದು ? ಇವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಸಾವಿರಾರು, ನೂರಾರು, ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬರೆದು ಈ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲೇ ಎಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದರಿಂದ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಈ ಬೃಹತ್ಸಂಖ್ಯೆಯ ಹಾಡಿನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಆರಿಸಿ, ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ, ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಪವಿತ್ರ ಕಾರ್ಯ ಮಾತ್ರ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು ಲಲಿತಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ, ಸರಳ ಸುಂದರವಾದ ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ, ಸಂಗೀತದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಉಚಿತಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪಡೆದು, ಹೇಳಿವೆ. ಇವು ಕಿವಿಗೆ ಸುಶ್ರಾವ್ಯವೂ, ಬುದ್ಧಿಗೆ ಬಂಧುರವೂ, ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಹಿತವೂ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಗೀತ ಬಲ್ಲವರು ಹಾಡಿದರೆ, ಹೇಳಿದರೆ, ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರೆ, ಬುದ್ಧಿ ಹೃದಯಗಳು ತಮಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆಯೇ ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ, ಭಾಗವತಗಳೆಂಬ ಆರ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿರಿಯ

ಆಸ್ತಿ ಈ ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿವೆ. ಆ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸ್ತಂಭಗಳಂತಿರುವ ಮಹಾಮೇರು ಕೃತಿಗಳ ವ್ಯಾಸಂಗದಿಂದ, ಪರಿಚಯದಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಸಂಸ್ಕಾರ, ಗಳಿಸಬಹುದಾದ ಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತು, ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ಬಹು ಬೇಗ ಇನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ, ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂಬುದು ಅನೇಕರ ಅನುಭವದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ಸುಜೀವರಿಗೆ ಆಗಿರುವ ಉಪಕಾರ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ತೀರದು.

ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು

ಲೇಖಕರು :

ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ. ಗುಂಡೂರಾವ್, ಬಿ.ಎ.(ಆರ್ನರ್),

ಕಂಪ್ಯೂಲರ್ ಆಫೀಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು.

—೦೦೦೦—

“ಓಂ ಲೋಕವತ್ತು ಲೀಲಾಕೈವಲ್ಯಂ ಓಂ” ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವಾದಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಾವೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ-ಸಕಲವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಜೀವರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಚೇತನಾಚೇತನವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮಕುಟಮಣಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ತಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೂ ದುಃಖಮಿಶ್ರವಿಲ್ಲದ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಚ್ಛೆಯು ಮಾನವನದಾದರೆ, ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ಣಮಾಡುವುದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಗವದಧೀನವಾಗಿದೆ. ಸತ್ಯ-ಸಂಕಲ್ಪನಾದ ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆಯಾ ಜೀವರುಗಳ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರಫಲಕೊಡುವುದೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿತ್ಯನಿಯಮ. ಜೀವರುಗಳೇನೋ ಸುಖ ಬೇಕೆಂದು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ “ಸುಖಮಿಚ್ಛಂತಿ ಯೇ ಮೂಢಾ ನೇಚ್ಛಂತಿ ಸುಖಸಾಧನಂ” ಎನ್ನುವಂತೆ, ಸುಖಬಯಸುವವನು ಸುಖಸಾಧನೆಯಕಡೆ ಮನಸ್ಸುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಪ್ರಾಣೇಶದಾಸರು—ಬೇಡುವರೋ ಸುಖ ಬೇಡಾರೋ ಕಷ್ಟವ| ಮಾಡಾರೋ ಅದರ ಉಪಾಯವಾ|| ಜನ ಬೇಡುವರೋ ಸುಖವಾ|| ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು. “ಮಾನವಜನ್ಮದೊಡ್ಡದು, ಅದ ಹಾನಿಮಾಡಲಿ-ಬೇಡಿ ಹುಚ್ಚಪ್ಪಗಳಿರಾ” ಎಂದು ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರು ಎಚ್ಚರ ಕೊಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಂತೂ—

ಸಾಧನಶರೀರವಿದು ನೀ ದಯದಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದು
 ಸಾಧಾರಣವಲ್ಲ ಸಾಧುಪ್ರಿಯನೆ
 ವೇದವಾದೋದಿತಜಗನ್ನಾಥವಿಠಲನ
 ಪಾದ ಭಕುತಿಯಕೊಟ್ಟು ಮೋದ ಕೊಡು ಸತತ

ಎಂದು ಅನಿಲದೇವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮಾನವಜನ್ಮ
 ದುರ್ಲಭವಾದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮುಸುಕಿರುವ ಮಾಯಾಜಾಲವನ್ನು
 ಗೆದ್ದು, ಇದೇಜನುಮದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಮುಖ್ಯ.
 ಯಾಕೆಂದರೆ—

ಅನಂತಜನುಮದಲ್ಲಿ ಅನಂತಜೀವಿಗಳ | ಯೋನಿಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ
 ಹೀನಾಯದಲ್ಲಿದ್ದು | ಏನು ಕಾಣದೆ ಬಳಲಿ | ನೀನಿದ್ದರಿಂದ | ಜ್ಞಾನ
 ಒಂದಾದರೂ ನಾನರಿಯಲಿಲ್ಲ | ಅನಂತಗುಣಪೂರ್ಣವಿಜಯವಿಠಲನ
 ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆದೂರಾಗಿ ಮಾನವಾಧಮನಾದೆ ||

ಎಂದು ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರು ಜೀವನಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮ-
 ಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಯಿತು. ಈಗ ಶ್ರೀಹರಿಕರುಣದಿಂದ

ಆವ ಕುಲದ ಪುಣ್ಯವೋ ಆವ ಸುಕೃತಫಲವೋ | ಆವ ಜನ್ಮದಲಿ
 ಮಾಡಿದ ಸಿದ್ಧಸಾಧನವೋ | ಆವ ಧರ್ಮದಿಂದಲಿ ಬಂದ ಜನನವೋ
 ಭೂದೇವಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀನವತರಿಸಿ | ಕೋವಿದನಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ
 ನಂಬದೆ ಬರಿದೆ | ಧಾವತಿಯನು ಮಾಡೀನೋವ ನೊಂದೂ | ಆವ
 ಕಡಿಗೆ ಪೊಂದದಲೆ ವೃಥಾ ನಮ್ಮಯ್ಯ | ಶ್ರೀವಿಜಯವಿಠಲನ
 ಭಾವದಲಿ ಕಾಣೇ ||

ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಹ್ಲಾದರಾಯರು,

ದುರ್ಲಭಂ ಮಾನುಷಂ ಜನ್ಮಂ ತದಸ್ಯಧ್ರುವಮರ್ಥದಮ್ ||
 ಪುಂಸೋ ವರ್ಷಶತಂ ಹ್ಯಾಯುಸ್ತದರ್ಥಮಜಿತಾತ್ಮನಃ |
 ನಿಷ್ಫಲಂ ಯದಸೌ ರಾತ್ರಾಂ ಶೇತೇಽಂಧಂ ಪ್ರಾಪಿತಸ್ತಮಃ ||
 ಮುಗ್ಧಸ್ಯ ಬಾಲ್ಯೇ ಕೈಶೋರೇ ಕ್ರೀಡತೋ ಯಾತಿ ವಿಂಶತಿಃ |
 ಜರಯಾ ಗ್ರಸ್ತದೇಹಸ್ಯ ಯಾತ್ಯಕಲ್ಯಾಣಂ ವಿಂಶತಿಃ ||

ದುರಾಪೂರೇಣ ಕಾಮೇನ ಮೋಹೇನ ಚ ಬಲಿಯಾಸಾ |
ಶೇಷಂ ಗೃಹೇಷು ಸಕ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಮತ್ತಸ್ಯಾಪಯಾತಿ ಹಿ ||
ಕೋ ಗೃಹೇಷು ಪುಮಾನ್ ಸಕ್ತ ಮಾತ್ಮಾನಮಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ |
ಸ್ನೇಹಪಾಶೈರ್ವೃಥೈರ್ಬಂಧುಮುತ್ಸಹೇತ ವಿಮೋಚಿತುಮ್ ||

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವಜನ್ಮ ದುರ್ಲಭವಾದುದು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ
ಅಶಾಶ್ವತವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಪುರುಷಾರ್ಥ-
ಸಾಧನವಾದ ಈ ಶರೀರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದೊಡನೆಯೇ, ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ
ಭಾಗವತಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಶ್ರೀಹರಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ನೂರು
ವರುಷ ಆಯುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಷಯಲಂಪಟತ್ವದಿಂದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯೆಂಬ
ಅಂಧತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವನಿಗೆ ಅರ್ಥಭಾಗವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳೆದುಹೋಗು-
ತ್ತದೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಟದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ.
ಮುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶರೀರಶಕ್ತಿ ಕುಂದಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಗದೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆ-
ಯುವುವು. ಸಂಸಾರದ ಕೋಟಲೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ, ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳ ಮೋಹದಲ್ಲಿ
ವಿಷಯಲಾಲಸೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಆಯುಷ್ಯ ಕಳೆದುಹೋಗುವುದು. ಹೀಗೆ
ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ, ಪತ್ನೀಪುತ್ರಗೃಹಾದಿಗಳ
ಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಷಯಸುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬೆಳಸಿ, ಈ ಸ್ನೇಹಪಾಶದಿಂದ
ಬಲವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿರುವವನನ್ನು ಯಾರೂ ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಆದರೆ
ಕೆಲವರು ಕೇಳಬಹುದು, “ಯಾಕೆ ? ಏನು ಕಡಮೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ? ಮಡದಿ
ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ ; ಬಂಧುಬಳಗವಿದೆ ; ಭೋಗಭಾಗ್ಯವಸ್ತುಗಳಿವೆ. ಆ
ಸುಖವೇ ಸಾಕು” ಎಂದು. ಹೀಗೆ ಕೇಳುವವರು ಕೇವಲ ಮೂಢರು.
ಸಂಸಾರವೋ ಮಹಾಂಧಕೂಪ. ಅದರಲ್ಲೂ ಗರ್ಭವಾಸವೋ ನರಕ.
ಕಪಿಲಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ,
ಗರ್ಭವಾಸದ ದಾರುಣಕಷ್ಟವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ—

ದೇಹ್ಯನ್ಯದೇಹವಿವರೇ ಜಠರಾಗ್ನಿನಾಽಸೃಗ್ವಿಣ್ಮೂತ್ರಕೂಪಪತಿತೋ
ಭೃಶತಪ್ತದೇಹಃ |

ಇಚ್ಛನ್ನಿ ತೋ ವಿವಸಿತುಂ ಗಣಯ್ ಸ್ವಮಾಸಾ ನಿರ್ವಾಸ್ಯತೇ
ಕೃಪಣಧೀರ್ಭಗವೇ ಕದಾನು || ೩-೩೧-೧೭

ದೇಹಿಯು ಮಾತೃಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ರಕ್ತ, ಕ್ರಿಮಿಗಳು, ಮಲ ಮೂತ್ರಾದಿಕೂಪದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಜಠರಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಯಾವ ಘಳಿಗೆಗೆ ಹೊರಗೆ ಬಿದ್ದೇನೆಂದು ಶೋಕಭಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಾಸಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಾ ಕಾಲಹರಣಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಾತೃಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ನವಮಾಸಗಳಿರುವಾಗ್ಗೆ ಇವನ ಶರೀರೋತ್ಪತ್ತಿ (ಜೀವನ) ಯಾಗುವುದಂತೂ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ. ಕಪಿಲಪರಮಾತ್ಮನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳುವುದಾದರೆ—

ಕಲಲಂ ಪ್ರೇಕರಾತ್ರೇಣ ಪಂಚರಾತ್ರೇಣ ಬುದ್ಬದಂ |
ದಶಾಹೇನ ತು ಕರ್ಕಂಧೂಃ ಪೇಶ್ಯಂಡಂ ವಾ ತತಃ ಪರಂ ||
ಮಾಸೇನ ತು ಶಿರೋ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಬಾಹ್ಯಂಘ್ರ್ಯಾಧ್ಯಂಗವಿಗ್ರಹಃ |
ನಖಲೋಮಾಸ್ಥಿ ಚರ್ಮಾಣಿ ಲಿಂಗಚ್ಛಿದ್ರೋದ್ಭವಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ||
ಚತುರ್ಭಿರ್ಧಾತವಃ ಸಪ್ತ ಪಂಚಭಿಃ ಕ್ಷುತ್ಪ್ರಾಡುಧವಃ |
ಷಡ್ಭಿರ್ಜರಾಯುಣಾ ವೀತಃ ಕುಕ್ಷಿ ಭ್ರಾಮ್ಯತಿ ದಕ್ಷಿಣೇ ||
ಸಪ್ತಮೋ ಜನ್ಮಕರ್ಮಾಣಿ ಗತಾನಿ ಸ್ಮರತೇ ಋಷಿಃ |
ಜಗತ್ತ್ಯಾಂ ಯಾನಿ ದೇವಸ್ಯ ಮಾಯಯಾ ಬಂಧಮಾತ್ಮನಃ ||
ಮಾತುರ್ಜಗ್ಧಾನ್ಮಪಾನಾದ್ಯೈರೇಧದ್ಧಾತುರಸಂಮತೇ |
ಶೇತೇ ವಿಣ್ಮೂತ್ರಯೋರ್ಗರ್ತೇ ಸ ಜಂತುರ್ಜಂತುಸಂಭವೇ ||
ಕೃಮಿಭಿಃ ಕ್ಷತಸರ್ವಾಂಗಃ ಸೌಕುಮಾರ್ಯಾತ್ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಂ |
ಮೂರ್ಛಾಮಾವೋತ್ಸ್ಯರುಕ್ಲೇಶಃ ತತ್ರತ್ಯೈಃ ಕ್ಷುದಿತೈರ್ಮುಹುಃ ||
ಕಟುತೀಕ್ಷ್ಣೋಷ್ಣಲವಣರೂಕ್ಷಾಮ್ಲಾದಿಭಿರುಲ್ಪಣೈಃ ||
ಮಾತೃಭುಕ್ತೈರುಪಸ್ಪೃಷ್ಟಃ ಸರ್ವಾಂಗೋಸ್ಥಿತವೇದನಃ ||
ಉಲ್ಬೇನ ಸಂವೃತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನಂತ್ರೈಶ್ಚ ಬಹಿರಾವೃತಃ |
ಆಸ್ತೇ ಕೃತ್ವಾ ಶಿರಃ ಕುಕ್ಷಿ ಭುಗ್ನಪೃಷ್ಠಶಿರೋಧರಃ ||
ಅಕಲ್ಪಃ ಸ್ವಾಂಗಜೇಷ್ವಾಯಾಂ ಶಕುಂತ ಇವ ಪಂಜರೇ ||

ತತ್ರ ಲಬ್ಧಸ್ಮೃತಿದೈವಾತ್ ಕರ್ಮಜನ್ಮಶತೋದ್ಭವಂ |
 ಸ್ಮರನ್ ದೀರ್ಘಮನುಚ್ಛ್ವಾಸಂ ಶರ್ಮ ಕಂ ನಾಮ ವಿಂದತೇ ||
 ೩-೩೧ (೨-೧೦)

‘ಓಂ ರೇತಃ ಸಿಗ್ಗೋಗೋಽಥ ಓಂ’ ಮತ್ತು ‘ಓಂ ಯೋನೇಃ ಶರೀರಂ ಓಂ’ ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಪಿಲಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಈ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಆಧಾರದಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರವರು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ, ವೈರಾಗ್ಯಬೀಜಾಂಕುರವಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲಿನ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಭಾವಾನುವಾದದಂತಿರುವ ಪದವನ್ನು ನೋಡಿ—

ಸಾಕು ಸಾಕಿನ್ನು ಸಂಸಾರಸುಖವು || ಪ ||

ಶ್ರೀಕಾಂತ ನೀನೊಲಿದು ಕರುಣಿಸೈ ಹರಿಯೆ || ಅ ||

ಉದಿಸಿದವು ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಓಷಧಿಗ | ಳುದಯಿಸಿತು ಓಷಧಿಗಳಿಂದನ್ನವು || ಉದಿಸಿದವು ಅನ್ನದಿಂ ಶುಕ್ಲಶೋಣಿತವೆರಡು | ಉದಿಸಿದವು ಸತಿಪುರುಷರೀರ್ವರೊಳು | ಹರಿಯೆ || ೧ ||

ಸತಿಪುರುಷರೊಂದಾಗಿ ರತಿಕ್ರೀಡೆಗಳಮಾಡಿ ಪತನವಾದಿಂದ್ರಿಯವು ಹೊಲೆರಕ್ತವು || ಋತುಕಾಲದೊಳಗೆರಡು ಏಕತ್ರ ಸಂಧಿಸಲು | ಸತಿಯುದರದಲಿ ಕಳೆದ ನವಮಾಸ ಹರಿಯೆ || ೨ ||

ಮಾಸವೆರಡರಲಿ ಶಿರ ಮಾಸಮೂರರೊಳಂಗ | ಮಾಸನಾಲ್ಕರಲಿ ಚರ್ಮದ ಹೊದ್ದಿಕೆ || ಮಾಸವೈದಾರರೊಳು ನಖರೋಮನವರಂಧ್ರ | ಮಾಸವೇಳರಲಿ ಹಸಿವು ತೃಷೆಯು ಹರಿಯೆ || ೩ ||

ತಿಂಗಳೆಂಟರಲಿ ಪೂರ್ವಾನುಭೂತಕ—ಮಾಂಗಳೆಲ್ಲವ ತಿಳಿದು ಅರಿವಿನಿಂದ || ಅಂಗನೆಯುದರಕಿನ್ನೆಂದಿಗೂ ಬರೆನೆಂದು | ಹಿಂಗದೆಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ ಕಳೆದೆನ್ನೆ ದಿನವ || ೪ ||

ಇನಿತು ನವಮಾಸ ಮಲಮೂತ್ರದ ಗರ್ಭದೊಳು | ತನುಸಿಲುಕಿ

ನರಕದಾಯಾಸದೊಳಗೆ || ಘನಮರುತಯೋಗದಿಂ ನರಳುತಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು |
ಜನಿಸಿ ಮೃತಭಾವದಿಂ ನೊಂದೆನ್ನೆ ಹರಿಯೆ || ೫ ||

ಧರೆಯಮೇಲುದಿಸಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಮಾಯಕೆ ಶಿಲ್ಪಿ | ಪರವಶದಿ ಹಸಿದು
ನೀರಡನಿ ಬೇಗ | ಭರದಿ ಕಣ್ಣೆರೆದು ಗೋಳಿಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚವಿದು ಸ್ಥಿರ
ವೆಂದು ನಂಬಿ ನಾ ಮರುಳಾದೆ ಹರಿಯೆ || ೬ ||

ಶಿಶುತನದೊಳಗೆ ನೋಣ ಮುಸುಕಲದರಿಂದಳಲು | ಹಸಿದನಿವನೆಂದು
ಸ್ತನ್ಯವ ಕೊಡುವರು || ಬಸಿದು ನೊಂದಳಲಾಗಿ ಹಾಡಿ ತೂಗುತಲಿಹರು |
ಪಶುವಂತೆ ಶಿಶುತನದೊಳಿರಲಾರೆ ಹರಿಯೆ || ೭ ||

ಬಾಲ್ಯದಲಿ ಕೆಲವು ದಿನ ಬರಿದೆ ಹೋಯಿತು ಹೊತ್ತು | ಮೇಲೆ
ಗೋಳಿಟ್ಟು ವಿದ್ಯೆಗಳ ಕಲಿತು || ಮೇಲುಯೌವನ ಬರಲು ತನುಮೂಲ
ವನು ಮರೆತು | ಬಾಲೆಯರ ಬಯಸಿ ನಾ ಮರುಳಾದೆ ಹರಿಯೆ || ೮ ||

ಜ್ವರದಮೇಲತಿಸಾರ ಬಂದೊದಗಿದಂದದಲಿ | ನಿರುತಕಾಮಕ್ರೋಧ |
ವಿಷಯಗಳಲಿ || ತರಣಿಯರಿಗೊಡವೆಬಂಗಾರಬೇಕೆಂದೆನುತ | ಪರಸೇವೆ
ಯೊಳು ನಾನು ಕಡುನೊಂದೆ ಹರಿಯೆ || ೯ ||

ದಿಟ್ಟುತನದಲಿ ಗಳಿಸಿ ತರುವಾಗ ಸತಿಸುತರು | ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿಹರು
ತನು ಬಿಟ್ಟುಬಳಿಕ || ಕುಟ್ಟಿಕೊಂಡಳುತ ಹೋಯೆಂದು ಗೋಳಿಡುತಂಜಿ |
ಮುಟ್ಟದೆ ದೂರದಲಿ ನಿಂದಿಹರು ಹರಿಯೆ || ೧೦ ||

ಸತ್ತವರಿಗಳಲೇಕೆ ಸುತ್ತ ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲ | ಸ್ವಸ್ಥದಿಂ ಹೊತ್ತು
ಹೋಯಿತು ಎನುತಲಿ || ಒತ್ತಿಸಿದ ಕಸಕಿಂತ ಅತತ್ತ ಈ ದೇಹ | ಹೊತ್ತು
ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅಗ್ನಿಯಲಿ ಬಿಸುಡುವರು || ೧೧ ||

ಇನ್ನು ನಾನೀಭವದಿ ಯೋನಿಮಾರ್ಗಗಳೊಳಗೆ | ಬನ್ನಬಡಲಾರೆನ್ನೆ
ಬಹು ವಿಧದಲಿ || ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಜರಾವ್ಯಾಧಿದುಃಖವ ಬಿಡಿಸಿ | ಸನ್ಮಾರ್ಗ
ಪೊಂದಿಸೈ ಪುರಂದರವಿತಲ || ೧೨ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜೀವೋತ್ಪತ್ತಿ, ದೇಹೋತ್ಪತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಜೀವನ ಕಷ್ಟ
ನಿಷ್ಕರಗಳನ್ನೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೇಲಿನ ಒಂದು

ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯಹುಟ್ಟಲು ಬೇಕಾಗುವ ಮನೋಧರ್ಮವು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಸಾರವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ನೋಡಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು ಇಷ್ಟೇ; ಈ ನಮ್ಮ ದೇಹದ ಉತ್ಪತ್ತಿಕ್ರಮವೇ ಹೇಯವಾದುದು. ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಲಿ ವಿಯೋಗವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಅಧೀನವಲ್ಲ. ದೇಹ ಅಸ್ಥಿರ, ಜೀವನ ಅನಿತ್ಯ. ಚತುಶ್ಶಾಸ್ತ್ರಪಂಡಿತನಾದರೂ ಸಂಸಾರದ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಮೇಲೆ ಮೋಹಜಾಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಪತಿಪತ್ತಿಗೇಹಾದಿಗಳೇ ತನಗೆ ಸುಖದಾಯಕಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಕ್ರೂರಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದು, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮವೆತ್ತುವ ದುರ್ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಯೋಷಿತ್ಸು ತಲ್ಪಾಭರಣಾಂಬರಾದಿದ್ರವ್ಯೇಷು ಮಾಯಾರಚಿತೇಷು
ಮೂಢಃ |

ಪ್ರಲೋಭಿತಾತ್ಮಾ ಹ್ಯುಪಭೋಗಬುದ್ಧಾ ಪತಂಗವನ್ನಶ್ಯತಿ
ನಷ್ಟದೃಷ್ಟಿಃ ||

ಮಾಯಾನಿರ್ಮಿತಗಳಾದ ಹೆಂಗಸು, ಮೃದುವಾದ ಹಾಸಿಗೆ, ಆಭರಣ, ವಸ್ತ್ರ, ದ್ರವ್ಯ, ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಮೂಢನಾದವನು ಆಸೆಗೆ ಒಳಪಡುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಪತಂಗಗಳು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೋ ಹಾಗೆ ಭೋಗಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುನ್ನತಮಟ್ಟವನ್ನು ಮಾನವನಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಈ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅನವರತ-ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದ ಗಳಿಸದೆ ವಿಷಯಸುಖದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಉಪಟಳಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರಚಕ್ರದ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ತೊಳಲುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಹರಿಕಾರುಣ್ಯಭಾಗಿಗಳಾದ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ,

ಸುಖವಿಲ್ಲ ಸುಖವಿಲ್ಲ ಸಂಸಾರಾಖ್ಯದಲ್ಲಿ | ದುಃಖವೆ ದುಃಖವೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ
ಸಕಲ ಕಾಲದಲೀ | ತ್ವಕುವೇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಮೋಹಕದೊಳು ಸಿಗಬಿದ್ದು |
ಅಕಟ ಮಮತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಕಳಮಾನವನಾಗಿ | ಭಕುತಿಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವು
ದೇನೋ ಜೀವ | ನಿಕರಬಂಧನದೊಳು ಪುಕ್ಕಟಿತಗುಲಿಕೊಂಡು | ಮುಖಕೆ
ಹೇಡಿಯಾಗದೆ ಕುಕ್ಕುಟಜ್ಞಾನದಲಿ ಶೋ | ಧಕನಾಗು ಅನುಗಾಲ ಲಕುಮಿ
ವಲ್ಲಭ ವಿ | ಮುಕ್ತಾತ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲನ್ನ ದಿವ್ಯಪಾ | ದಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿ
ಪುಣ್ಯಸಾಧಕನಾಗಿ ಬಾಳೋ ||

ಸಂಕಲೆ ಎಂಬ ಸಂಸಾರ ಕಾಲಿಗೆ ತಗಲಿ | ಸಂಕಟಬಡಿಸುವುದು ಕೇಳು
ಪ್ರಾಣ | ಅಂಕುರವಾಗದು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಕ | ಳಂಕವಲ್ಲದೆ ಇನಿತು
ಒಳಿತೆ ಇಲ್ಲ | ಡೊಂಕ ನಡತೆಯಲಿ ಅಂಧಕೂಪದಲ್ಲಿ ಕೆಡದು | ಸುಂಕು
ಮುಸುಕಿದಂತೆ ಮುಗ್ಧನಾಗಿ | ಸಂಕಜೋದರಕುಮುದ ವಿಜಯವಿಠಲನ್ನ
ಅಂಕಿತವ ಜರಿದು ದುರ್ಬಂಕದಲಿ ಮೆರೆದೆ ||

ಹಿಂದೆ ಸಂಸಾರದಾವವೆಂದೆಂಬೋ ಬಂಧನದೊಳು | ಪೊಂದಿ
ಪಾಮರರಾಗಿ ಬಂದು ಪೋದವರೆಲ್ಲ | ತಂದೆ ತಾಯಿ ಭ್ರಾತೃಬಂಧುಬಳಗ
ಸಂ | ಬಂಧಿಗಳೇನೋ ಇನಗಿಂದು ನೆರೆದವರು | ಮುಂದೆ ನೀನವರಿಗೆ ಬಂಧು
ಅತಿದೂರನೋ | ದ್ವಂದ್ವವಾರ್ತೆಯನು ನಿಸ್ಸಂದೇಹದಲ ಪೇಳು | ಇಂದಿ
ರೇಶ ಸತ್ಯಮೇಧ ವಿಜಯವಿಠಲ ಎಂದೆಂದಿಗೆ ಪೊರೆವ ನಂದನೆಂದು
ನಂಬೋ ||

ಹಲವು ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಸುಳಿದು ಸುತ್ತಿ | ಮಲಮೂತ್ರ
ಹೊಲಸು ಹೊಲಿಯ ಸೂತಕದಲ್ಲಿ | ಕುಲವ ಸಾರಲಿ ಬಂದು ಚಲಿಸಿದ
ದುಃಖವ | ನೆಲೆಯಾವದು ಜೀವ ಹುಳಿತು ಪೋಗುವುದು | ಬಲೆಯಲ್ಲಿ
ಬಿದ್ದ ಸಿಂಬಳದೊಳು ನೊಣದೇಹ | ಕೆಳಗಾಗ ಮೆಲದಂತೆ ಬಳಲುವಿ
ಕೆಲಕಾಲ | ತಿಲದರ್ಥನಿತು ಸತ್ಪಲವೀಗ ಒದಗವು | ಹಳವಾದೀ ಸಂಸಾರ
ಹಲವು ರಂಧ್ರವು ಕಾಣೋ | ಬಲವಂತ ದುರ್ಗಮ ವಿಜಯವಿಠಲನಿ |
ಶ್ಚಲ ಮೂರುತಿಯ ವೆಗ್ಗಳ ಮಹಿಮೆಯ ತಿಳಿಯೋ ||

ಖತಿಗೊಂಬ ಸಂಸಾರಕತಿದೂರನಾಗಿ ನಿಲ್ಲೋ | ಮತಿಗೆಡಿಸುವ
ಇಂದ್ರಿಯಜಿತನಾಗೋ ಧೈರ್ಯದಲ್ಲಿ | ಚತುರಾವಿತನದಲ್ಲಿ ಇತರ ದೈವವ
ಬಿಟ್ಟು | **ಕ್ಷಿತಿಗೊಬ್ಬನು ಪೃತ್ವಿಸ್ಥಿತಿಲಯಕರ್ತನು ಶ್ರೀಪತಿಯೆಂದು**
ತಿಳಿದು ನಂಬಿ ಸತತಾರಾಧನೆಮಾಡಿ | ರತಿಯಾದ ಭಕುತಿಯಲ್ಲಿ ಲತೆ
ಪಲ್ಲವಿಸಿದಂತೆ | ಪ್ರತಿದಿವಸದಲಿ ವಿಹಿತಧರ್ಮದಿಂದ ಸ | ಧ್ಗತಿ ಗಭಿಮುಖ
ನಾಗಿ ಉಚಿತ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಬಂದು | ದ್ವ್ಯತಿಧರನಾಮಪ್ರೇಮ ವಿಜಯವಿಠಲ
ರಾಯನ ಕಥೆ ಕಲ್ಪ ಕೇಳಿ ನಿರ್ಗತನಾಗೋ ಚಕ್ರದಿಂದ || ಎಂದು
ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅನುಭವೋರ್ವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಮೇಲಿನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ
ಅನ್ಯತಸದೃಶವಾದ ಉಪದೇಶಪ್ರೇಮವಾಣಿಯೂ ಅಡಗಿದೆ. ಶ್ರೀವಿಜಯ-
ದಾಸರು ತಮ್ಮ ಸಹಜವಾದ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ, ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ
ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಸಾರದ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದೀಪ
ಹಿಡಿದು ಹುಡುಕಿದರೂ ನೈಜವಾದ ಸುಖ ಅಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ.
ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳು ಒಂದರಮೇಲೊಂದು ತಡವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದು
ಬರುವಂತೆ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುಖದುಃಖಗಳು ಮಾನವನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ
ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಮನುಷ್ಯ, ಮನುಕಾರಗಳು ಅವನನ್ನು ಬುದ್ಧಿಶೂನ್ಯನನ್ನಾಗಿ
ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಪಥದಿಂದ ದೂರಮಾಡುತ್ತವೆ. ಒಡನಾಡುವ ಬಂಧುಬಳಗವೇ
ಸರ್ವಸ್ವವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಲು
ದಿನಾರಾತ್ರಿಯೂ ಗಾಣದ ಎತ್ತಿನಂತೆ ದುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ತಂದು ಬರುವ
ವರೆಗೂ, ತಮ್ಮ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯನ್ನು ಚಾಚೂ ಚೂಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಪೂರ್ಣ
ಮಾಡುವವರೆಗೂ, ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿದ ಪತ್ನಿಯಿಂದ
ಹಿಡಿದು ಸಕಲ ಬಾಂಧವರು ಅವನನ್ನು ಹಿಮಾಲಯದ ಶಿಖರದಮೇಲೆ
ಕೂಡಿಸಿ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ. ಕೈಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಗುಂದಿ, ತಂದು ಬರುವುದು
ಕಡಮೆಯಾದರೆ ಮೊದಲು ಆಕೆಯೇ ಹಂದಿನಾಯಿಗಳಂತೆ ಬಿರುನುಡಿ
ಗಳಿಂದ ಬೊಗಳುತ್ತಾಳೆ. ಮೂಢಮಾನವನಿಗಾದರೋ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ
ದೇವನು ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ತನಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ, ಆ ಪ್ರಭು ತನ್ನ

ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುನಂತರ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವರೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಶೂನ್ಯನಾಗಿ, ತನ್ನ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹವನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಹೊಂಬೆಳಕು ಕಾಣುವ ಬಗೆಹೇಗೆ? ಹರಿವಾಯುಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗಿ ಅಂಧಕೂಪದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ತಾನು ಮುಳುಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವುದರ ಅರಿವೂ ಅವನಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಸಿಂಬಳದೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ನೋಣದಂತೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾದುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಇಂತಹ ಹೊಲಸು ಹೊಲೆ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂದರೆ, ಉಂಟು. ಬಲವಂತ ದುರ್ಗಮ ವಿಜಯವಿಠಲನ ನಿಶ್ಚಲಮೂರುತಿಯ ವೆಗ್ಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯ, ಅಲ್ಲದೆ ಸುಲಭ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ವಿರಕ್ತನಂತಿದ್ದುಕೊಂಡು ಜಗಜನ್ಮಾದಿಕರ್ತನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತಿಕ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳಸಿ, ಇತರ ಜಿಲ್ಲರೆದೈವಗಳನ್ನು ನಂಬದೆ, ಧೈರ್ಯದಿಂದ ರತಿಪತಿಯ ಆರಾಧನೆಮಾಡಿದರೆ, ಭಕ್ತುತಿಲತೆ ಸೊಂಪಾಗಿ, ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಪಲ್ಲವಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಪಲ್ಲವಿಸಿದ ಜಾಡನ್ನೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಡೆದರೆ ಶ್ರೀಹುಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಧನೆಗೆ ಮೊದಲನೇ ಮೆಟ್ಟಿಲು ದ್ಯುತಿಧರನಾಮ ಪ್ರೇಮವಿಜಯವಿಠಲರಾಯನ ಕಥಾಶ್ರವಣ. ನಂತರ ಮನನನಿಧಿಧ್ಯಾಸನಾದಿಗಳು. ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಸುಜೀವನು ಸಂಸಾರಚಕ್ರದಿಂದ ನಿರ್ಗತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ,

ಕರ್ಮಮದೊಳಗಿದ್ದ ಮದ್ದಾನೆ ಇದ್ದಂತೆ |

ಇದ್ದು ಭಜಿಸು ದುರ್ಧರ ವಿಜಯವಿಠಲನಂಘ್ರಿ ||

ಹೀಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ,

ಸುಖವಿಲ್ಲ, ಸುಖವಿಲ್ಲ ಸಂಸಾರವೆಂಬೋದು |

ಸಖನಾದ ವಿಜಯವಿಠಲನ್ನ ನೆನಸು ಮನವೆ ||

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಐಹಿಕಸುಖಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿವೆಯಲ್ಲಾ, ಅವುಗಳನ್ನು ನುಭವಿಸಿ ಇರುವವರಿಗೆ ಸುಖಪಟ್ಟುಬರೋಣವೆಂದು ಚಾರ್ವಾಕ

ಮತವನ್ನು ವಲಂಭಿಸುವುದು ಸರ್ವಥಾ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅವು ಶಾಶ್ವತಸುಖ-
ರಾಶಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಾರವು. ಅಸಾರಸಂಸಾರ ಅನಿತ್ಯದೇಹ ಎನ್ನುವ
ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಸಕಲ ಜಡವಸ್ತುಗಳೂ ಅಸಾರವೆಂಬ ತಿಳಿವು
ಅಂಕುರವಾಗಬೇಕು. ಎಷ್ಟೋ ಜನ ರಾಜಾಧಿರಾಜರು ಮಹಾಸಂಪತ್ತಿ-
ನಿಂದ “ಶತಸಹಸ್ರನೂರುಲಕ್ಷಕೋಟಿವರುಷ ಪ್ರತಿರಹಿತರಾಗಿ ಏಕಚಕ್ರಾ-
ಧೀಶ್ವರರೆನಿಸಿ ಕೃತಕಾರ್ಯದಿಂದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವರು” ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ
ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಸತಿ ಪುತ್ರ ಬಂಧು ಬಳಗಗಳು ಇಹದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ
ಪರದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ತಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕೆ, ಗತಿಗೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಅವರು ಅನು-
ಭವಿಸುವ ಐಶ್ವರ್ಯವೋ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಾರುಣ್ಯ ತಪ್ಪಿದರೆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ
ನಾಶವಾಗಿಹೋಗುವುದು. ತನ್ನಿಂದಲೆ ತಾನೆ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಅವುಗಳಿಗಿಲ್ಲ.
ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಹಿಕಹಿಗಳು—

ಬನ್ನ ಬಡುವವ ನಾನೆ ಬಲ್ಲಿನಯ್ಯಾ | ಮನ್ನಿಸು ಮಹರಾಯಾ
ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯಾ ವಿಣ್ಮೂತ್ರದೊಳು ಬಂದು ಹೊರಳನಾದೆನೋ
ನಾನು ||

ಎಂಥೆಂಥ ರಾಯರು ಏನಾದರು ನೋಡು | ಎಂಥೆಂಥ ಮನುಗಳು
ಇಂದ್ರಚಂದ್ರಾದ್ಯರು | ಪಂಥವುಳ್ಳ ರುದ್ರ ಸರಸಿಜಸಂಭವ | ಇಂಥ
ಇಂಥಹವರಿಗೆ ಸಂಸಾರ ನಿತ್ಯವೆ | ಸಂತೆಕೂಟದ ಪ್ರಜೆಯಾರಿಗಾದರು
ನೋಡು | ಕಂಥೆಗೆ ಸೂತ್ರ ಹಾಕೇದಂತೆ ಇಪ್ಪರು | ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಬಾಳುವುದಕ್ಕೆ
ಕಾರಣ | ಅಂಥಾದ್ದೆ ಸರಿದೇವ ಇಹ ಹೇಯವೆಂದು | ಗ್ರಂಥಮೂಲದಲ್ಲಿ
ಪೇಳಿದೆ ಪೇಳಿದೆ | ಮಂಥನವನು ಮಾಡಿ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಸ | ತ್ವಂಥವ
ಪಡಿದು ಹೃದಯದೊಳಗಿದ್ದ ಗ್ರಂಥಿಹರಿಸಿಕೊಂಬ ಯೋಗಮಾರ್ಗವೇ ಬೇಕು
ಚಿಂತಿತಫಲದಾಯಕವಿಜಯವಿಠಲರಾಯ ಸಂ ತ ರ ಮ ನೋ ಹ ರ ಸಕಲ
ಯೋಗೇಶ್ವರ ||

ಶ್ವಾಸದಂತೆ ಗಾತ್ರ ದಿವಸ ದಿವಸ ಬಿಡದೆ | ನಾಶವಾಗುತ್ತಿದೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ
ಕಾಣಿಸದು | ದೋಷಪುಂಜರಿಂದ ಭರಿತವಾಗಿದೆ | ಹೃಷೀಕೇಶನೆ ಬಿನ್ನಹ

ಲಾಲಿಸು ನೀಕ್ಷಿಸು | ಈ ಶರೀರಸ್ಥಿತಿ ಈಪರಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಆಶೀಮಾಡುವ
ಮನುಜ ಅವನೇವೇ ಬಲು ಮೂರ್ಖ | ದೇಶದೊಳಗೆ ಸರ್ವವಿಚಿತ್ರ-
ಪದಾರ್ಥ | ಏನೇಸು ಇದ್ದರೇನು ನೆಚ್ಚಿಕೆ ಇಲ್ಲವೋ | ವಾಸುದೇವನೆ ನಿನ್ನ
ಕರುಣವುಂಟೆ ಸತ್ಯ | ಸುಷುಪ್ತಿಕಾಲದಪುಣ್ಯಬರುವಂತೆ ಮಾಡು |
ಭೂಷಣ ಭೂತಿ ಮಾನ ಬಹುಮಾನ ಬಲ ತೇಜ | ಭಾಸುರಕೀರ್ತಿ
ಧೈರ್ಯನಾನಾಸಂಪತ್ತು ನಿನ್ನ ದಾಸೋಹಂ ಎಂಬ ಮಾತಿನೊಳಗೆ
ಅಕ್ಕು | ಲೇಶವಾದರು ಇದಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಬಾರದಂತೆ | ಈಶ ಇಂದಿರೇಶ
ಪಾಲಿಸು ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ | ಭೂಸುರದೇಹವಿರಲಿ ಇದೇ ಮತದ (ಶ್ರೀಮಧ್ವ-
ಮತದ) ಜ್ಞಾನದಿಂದ | ಶೇಷಪೂರ್ತಿಯಾಗಲಿ ಸಾಧನ ಸರ್ವೇಶ | ವಾಸ
ವಿಲಾಸ ಉಲ್ದಾಸ ವಿಜಯವಿಠಲ | ಮೀಸಲಮನದೈವ ನಿನ್ನಿಚ್ಛೆ ಎಂತಾ
ಹದೋ ||

ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಸುಭದ್ರವಾಗಿ ಮಣುಕುಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿರುವ
ಹೃದಯದ ಕಗ್ಗಂಟು ಕರಗಬೇಕಾದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತಿಯಂತೆ ಸದಾಚಾರ-
ನಿರತನಾಗಿ, ಶ್ರೀಹರಿಸಂಕೀರ್ತನೆಯ ಸುಲಭಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕು.
ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಸತ್ಪಂಥವನ್ನು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು, ಸಂಶಯ-
ರಹಿತನಾಗಿ ನಡೆದರೆ, ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿ ಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗಮಾರ್ಗದ
ಬೆಳಕು ಗುರುಕರುಣಾಪಾತ್ರನಾದವನಿಗೆ, ಯೋಗೇಶ್ವರೇಶ್ವರನಾದ ಸಂತರ
ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರದ, ಚಿಂತಿತಫಲದಾಯಕ, ಮಂಗಳಮನೋಹರಮೂರುತಿ
ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ದಾಸಾರ್ಯರ ಮುಂದಿನ
ಮಾತುಗಳು ಮುಕ್ತಾಫಲಗಳಂತಿವೆ. ಮಾನವನಿಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಬಹುಶೀಘ್ರ
ವಾಗಿ ಕಾಲಚಕ್ರ ಉರುಳುತ್ತಿದೆ. ದೋಷರಾಶಿಗಳಿಂದ ಶರೀರಪೂರ್ಣ
ವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿರಲು ಆಶಾಪಿಶಾಚಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಮಾನವನೇ ಮೂರ್ಖ,
ಇಂದ್ರಿಯಪ್ರೇರಕನಾದ, ಒಡೆಯನಾದ, ಹೃಷೀಕೇಶನಲ್ಲಿ ಮನವಿಟ್ಟು,
ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಉದ್ಧಾರಕನೆಂದು ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ
ನಂಬಬೇಕು. ಈಶನ ದಾಸ ತಾನೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಪಡಬೇಕು. ಶಾಶ್ವತವಾದ
ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡೆಂದು ಹಾತೊರೆದು ಬೇಡಬೇಕು. ಸದ್ಗತಿಯ ಗುಟ್ಟು

ದಾಸೋಹಂ ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಅನಂದಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕನಸು ನೆನಸಾಗಬೇಕಾದರೆ ದಾಸೋಹಂ ಎಂಬ ದೀಕ್ಷೆಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಚ್ಯುತಿಬರಬಾರದು. ಉರ್ಧ್ವಪುಂಡ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನದೇಹ ಬರುವುದು ಒಂದು ಯೋಗಸಾಧನೆಯಿಂದ; ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ. ಅದು ದೊರಕಿರುವಾಗಲೇ, ಸುಖತೀರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವಗಾಹನದಿಂದಲೇ ಸಾಧನಪೂರ್ಣವಾಗಬೇಕು. ಇದು ಮೀಸಲಮನದೈವನಾದ ಸರ್ವೇಶವಾಸವಿಲಾಸ-ಉಲ್ತಾಸವಿಜಯವಿಠಲರೇಯನ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಹೇ ಮಾನವ,

ಸಂಪತ್ತು ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ ಇಹದಲ್ಲಿ ಬಯಸೋದು |

ಸಂಪೂರ್ಣ ಷಡೈಶ್ವರ್ಯ ವಿಜಯವಿಠಲ ಕೃಷ್ಣಾ ||

ಇದೇನು ಸಂಸಾರ ಇಷ್ಟು ಅಂಧಕಾರಮಯವಾದುದು. ಸಾಧನ-ಪಥದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯ ಕಾರ್ಮೋಡಗಳೇ ಕವಿದು ನಿರಾಶಾಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಎಂಥವನಿಗಾದರೂ ಎದೆ ಕೆಟ್ಟೇತು, ಸಾಧನಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿ ಯಾನೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಕಾರ್ಮೋಡಗಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿಯೂ ಆಶಾಕಿರಣವನ್ನು ತೋರಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗದ ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವು ಸಿಗಬೇಕಾದರೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದಲೇ,

ಇಂತೀ ಸಂಸಾರದ ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಗಾಗಿ ದು | ಶ್ವಿಂತಿಯಲ್ಲಿ | ಬಳಲಿದಿರು ಸಂತತದಲ್ಲಿ, ಸಂತಾಪದಲಿ ಕುದಿದು ಕಿಂತು ಕಳೆಯದೆ ಭವದ ಪಂಥಿಯೊಳು ಹೊರಳಿ ಅಂತನು ಕಾಣದೆ ಸಂತತಿ ಎನ್ನದೊಡ್ಡದೊ ನೀನು ನಾನೆಂಬೋ | ಪಂಥದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಮುಂತೆ ನೆನೆಯದೆ | ಪಾಂಥದರವಂಟಿಗೆ ಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಜನರ ಕೂಟ | ದಂತೆಲವೊ | ಜೀನ ನೀನೆಂತು ಮರುಳೋ | ಕಂಠೆಪಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತ ತಂತಿ ಜೋಡಿಸಿದಪರಿ | ತಂತ್ರವಿದು ನೆಚ್ಚದಿರು ಕಂಠೆ ಮಾಯಾ | ಶಾಂತಪಾರಾಯಣ ವಿಜಯವಿಠಲ ಜಗ | ದಂತರಯಾ-ಮಿಯ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪರಿಸೋ ||

ಮಾಯಾದೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಮರುಳಾಗದಿರು ನಿನ್ನ | ಬಾಯಮುಚ್ಚದೆಲೆ ಶ್ರೀಹರಿಯನೆನಸುವುದು | ಕಾಯದಲಿದ್ದ ಕರ್ಮನಾಶನವಾಗಿ |

ನ್ಯಾಯಲೋಕದಲಿ | ಸಂಚರಿಸೋದು ಸತತದಲ್ಲಿ | ಮಾಯಾರಮಣ |
ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲರೇಯ | ತಾಯಿತಂದೆ | ಸಾಕುವ ನಂಬು
ನೆಮಿಸಿ ||

ಮಾಯಾವನ್ನೆ ತೊರಿಯಬೇಕು | ಮಾಯವನ್ನೆ ಬಿಡಲಿಬೇಕು |
ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ ಬಂಧದಲ್ಲಿ | ನೋಯದಲೆ ಇರಲಿಬೇಕು | ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ
ಬಂಧನವು | ಶ್ರೀಯರಸನಾಧೀನ | ನ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಿಸಲುಪಾಯ
ದಲ್ಲಿ ಹರಿಯ ಕಂಡು | ಮಾಯವನ್ನು ದಾಟುವುದೂ | ದಾಯವನ್ನು
ಬಯಸದಲೆ | ಮಾಯಾಧಾರಾವಿಜಯವಿಠಲ | ರಾಯನಲ್ಲಿ ಮನವಿಟ್ಟು |
ವಾಯುವುಳ್ಳಾಗಲಿ ನಿನ್ನ | ಆಯುಸಾರ್ಥಕವೆನಿಸೋ ||

ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಒಂದು ಅರವಂಟಿಗೆಗೆ
ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಾನಾಕಡೆಗಳಿಂದ ನಾನಾಬಗೆಯಜನ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು
ಕ್ಷಣಕಾಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವಾದಮೇಲೆ ಹೊರಟು
ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಜೀವರೂ ಅಂತೆಯೇ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಯಂತೆ
ಜನ್ಮತಾಳಿ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನನುಭವಿಸಿ, ಅವರವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ
ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಂಬಿದರೆ ಭ್ರಾಂತಿ
ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬಿಡದು. ಮಾಯಾಸಂಸಾರದೊಳಗೆ ಬಿದ್ದು ತೊಳಲುತ್ತಿರುವ
ಜೀವನು, ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಉಚ್ಚಕಂಠದಿಂದ, ಆದರ-
ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಸರ್ವದಾ ಶ್ರೀಹರಿನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ
ಇರಬೇಕು. ಆಗ ಮಾಯಾರಮಣನಾದ ಇಂದಿರೇಶನು ಭಕ್ತನ ಆರ್ತಧ್ವನಿ
ಯನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ಕೃಪೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ
ಆವರಿಸಿದ್ದರೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಭು. ಅವನ
ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ನಡೆಯುವವಳು ಆ ಮಾಯಾರಮಣಿ. ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕ
ವಾಗಲು, ಬಂಧನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಸುದೃಢವಾದ,
ನಿಶ್ಚಲವಾದ, ಸರ್ವತೋಧಿಕವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಅವನನ್ನು,

ಭವಾಯ ನ ಸ್ವಂ ಭವ ವಿಶ್ವಭಾವನ ತ್ವಮೇವ
ಮಾತಾತ್ಮಸುಹೃತ್ಪತಿಃ ಪಿತಾ |

ತ್ವಂ ಸದ್ಗುರುನಃ ಪರಮಂ ಚ ದೈವತಂ

ಯಸ್ಯಾನುವೃತ್ತ್ಯಾ ಕೃತಿನೋ ಬಭೂವಿಮು ||

ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಹೇ ಜಗತ್ತೇ, ದೇವದೇವ, ಮಮಸ್ವಾಮಿ, ನೀನೇ ತಾಯಿ, ನೀನೇ ತಂದೆ, ನೀನೇ ಸಖ, ನೀನೇ ನನ್ನೊಡೆಯ. ಕರುಣಾಳುವಾದ ಸದ್ಗುರುವೂ ನೀನೇ. ನಿನ್ನನ್ನು ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಹರಹಃ ಸೇವಿಸುವವನು ಸಕಲಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ನೀನು ನಮಗೆ ಸದಾಮಂಗಳಪ್ರದನಾಗು; ನಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡು. ಹಾಗೆ ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಪರಿಪೂರ್ಣಗುಣಾರ್ಣವನೂ, ನಿರ್ದೋಷನೂ, ಸಮಾಭ್ಯಧಿಕಶೂನ್ಯನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ವೈಷಮ್ಯನೈರ್ಘ್ಯಗಲ್ಲ. ಅವನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಜೀವರುಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಚಿಂತಾಮಣಿಗಳು ಬೇಡುವವನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ, ಶ್ರೀಹರಿಯೂ ಭಕ್ತರ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಅವರವರಿಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ದಯಪಾಲಿಸುವ ಮನೋಭೀಷ್ಠಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾದವುಗಳು. ಇಂತಹ ಸಾಧನವನ್ನು ಈ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ,

ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮಾನ |

ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲನ್ನು ಕಾಣೋ ||

ಮಾನವನ ಸಾಧನಶರೀರವನ್ನು ಕಾರುಣ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿ ಅತಿದಯದಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದುದರಿಂದಲೇ,

ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮಾನ |

ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ವಿಜಯವಿಠಲನ್ನು ಕಾಣೋ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ಭಕ್ತನ ಅಂತಃಕರಣವು ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರಸಾದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆದು ಪರಿಪಕ್ವವಾದರೆ,

ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಪ್ರಭುವು ಅವರಣಗಳನ್ನು ಅಪಸರಣಮಾಡಿ ತನ್ನ ದಿವ್ಯ-
ಮಂಗಳ ಅಪ್ರಾಕೃತರೂಪದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅದುವರೆವಿಗೂ
ದುಸ್ಸಹನೀಯವಾದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ
ದ್ದರೂ, ಕಮಲಪತ್ರವು ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ
ಬಾಳಿನ ಗುಟ್ಟು. ಇದನ್ನೇ ದಾಸರಾಯರು ತಮ್ಮ ಅವ್ಯತವಾಣಿಯಿಂದ,

ಈಸಬೇಕು ಇದ್ದು ಜೈಸಬೇಕು ||ಪ||

ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ “ವಿರಕ್ತೋ ರಕ್ತವತ್” ಎಂಬ
ಮಾತಿನ ಸವಿಸ್ತಾರವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗಿದೆ, ದಾಸರ ಈ ಪದ.

ಅಭಿಮಾನಪೂರ್ಣವಾದ ಆಸೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಎಂತಹ ಕೀಳುಮಟ್ಟ
ಕ್ಕಾದರೂ ಎಳೆದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಹರಿಕಥಾಶ್ರವಣಾದಿ ಸನ್ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ
ವಿಮುಖನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ; ಕಾಡುಹರಟೆಗಳಲ್ಲಿ, ಹಾಳುಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ
ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅಸಾಧುವರ್ತನೆಗಳಿಂದ ದೂರ
ವಾಗಿರಲು ಈ:

ಹೇಸಿಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆಶಾಲೇಶ ಮಾಡದ್ದಾಂಗಿ ||ಅ.ಪ||

ತಾಮರಸಜಲದಂತೆ ಪ್ರೇಮವಿಟ್ಟು ಭವದೊಳು |

ಸ್ವಾಮಿರಾಮನೆನುತ ಪಾಡಿ ಕಾಮಿತ ಕೈಕೊಂಬರೆಲ್ಲ ||೧||

ಗೇರುಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಂಸಾರದಿ |

ಮಿರಿ ಅಶಿಮಾಡದ್ದಾಂಗಿ ಧೀರಕೃಷ್ಣನ ನೆನೆವರೆಲ್ಲ ||೨||

ಮಾಂಸದಾಸೆಗೆ ಮತ್ಸ್ಯ ಸಿಲುಕಿ ಹಿಂಸೆಪಟ್ಟ ಮರಿಯಂತೆ |

ಮೋಸಹೋಗದ್ದಾಂಗಿ ಜಗದೀಶ ಪುರಂದರವಿಠಲನೆನುತ ||೩||

ಈಸಬೇಕು ಇದ್ದು ಜೈಸಬೇಕು.

ಮಿತವರಿತು ನಡೆಯುವ ಬಾಳು ಮಧುರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಿತಿಮೀರಿದರೆ,
ವಿಪರೀತವಾಗುತ್ತದೆ. ಗೇರುಬೀಜವು ಹಣ್ಣಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ
ಹಣ್ಣಿನ ಒಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರದೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ—ಶ್ರೀಹರಿಪಾದ-
ಪದ್ಮಮಕರಂದಪಾನಾಸಕ್ತರಾದವರು, ಕಮಲಪತ್ರವು ನೀರಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ

ನೀರಿನ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದಿರುವಂತೆ ಬಾಳಬೇಕು. ಸ್ವಕ್ಷಂದನವನಿತಾದಿಗಳ ವೈಭವವು— ಅಕರ್ಷಣೆಯು, ಮುನಿಜನಗಳನ್ನು ಸಹ ಒಂದೊಂದುವೇಳೆ ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ವಿಷಯಾಸೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮನ ಸೋತರೆ, ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿಯಲಾರದೆ ರಸನೇಂದ್ರಿಯದ ಚಾಪಲ್ಯಕ್ಕೆ ಬಲಿಬಿದ್ದು ಪರಿತಪಿಸುವ ಮೊನಿನಂತೆ ದುಃಖಪಡಬೇಕಾದೀತು. ಈ ದುಃಖದಿಂದ ನಿರಂತರ ದೂರವಾಗಿರಲು ಜಗದೀಶಪುರಂದರ- ವಿಠಲನನ್ನು ಸರ್ವದಾ ನೆನೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು ; ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಮನಮುಟ್ಟುವ ಉಪಮಾನಗಳಿಂದ ತ್ರೀದಾಸರಾಯರು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲೆ ಬಾಳುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಅದೆಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ !

ಕಾಲಚಕ್ರವು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆಯೇ ಉರುಳಿಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ವೃತ್ಯವು ಬಾಯ್ಬೆರೆದು ಕಾದಿರುತ್ತದೆ. ಈಗಲೋ ಯಾವಾಗಲೋ ತಿಳಿಯದು. ಈ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ,

ನೀರಬೊಬ್ಬಳಿಯಂತೆ, ನಿತ್ಯವಲ್ಲವೋ ದೇಹ

ಧಾರುಣಿ ಧನ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮರುಳಾಗಬೇಡ

ನೀರಜನಾಭ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರವಿಠಲನ

ಬಾರಿಬಾರಿಗೆ ನೆನೆದು ಸುಖಿಯಾಗೋ ಮನುಜ ||

ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಭವಾರ್ಣವನನ್ನು ದಾಟಬೇಕೆಂದಿರುವ ಮುಮುಕ್ಷುವಿಗೆ ಹರಿಗೋಲಿನಂತೆ.

ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿಯೋ, ನಿಮಿಷಾರ್ಧದಲ್ಲಿಯೋ ಒಡೆಯುವ ನೀರಿನ ಮೇಲಿನ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ಮಾನವನ ಜೀವನವೆಂದು ವಿವೇಕಿಗಳ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ತರಲು ದಿನದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ತಾಸು ಕಳೆಯಿತೆಂದು ಗಂಟೆಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಕಾಲನಿಯಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮ ಎಂಬುದನ್ನು ಲೌಕಿಕರ ಈ ಒಂದು ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ದಾಸರಾಯರು ಪಾರಮಾರ್ಥಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಸೊಗಸನ್ನು ನೋಡಿ—

ತಾಸು ಬಾರಿಸುತಿದೆ ಕೇಳಿ, ಹರಿದಾಸರೆಲ್ಲ || ಪ ||

ಶ್ರೀಶನ ಭಜನೆಯ ಮಾಡದ ಮನುಜನ

ಆಯುಷ್ಯ ನ್ಯರ್ಥವು ಹೋಯಿತು ಎಂದು || ಅ ||

ಹಾಸುಮಂಚ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಹಗಲು ಇರಳು

ಹಾಸರಕತ್ತಿಯಂತೆ ಹೊರಳಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೂಡಿ

ಬೇಸರದೆ ನಿತ್ಯ ಉರುಳಿ ಈ ಪರಿಯಿಂದಲಿ ಮಾನುಷ ಆಯುಷ್ಯ

ವೃಥಾ ವೃಥಾ ಹೋಯಿತು ಹೋಯಿತು ಎಂದು || ೧ ||

ವಾರ್ಧಿಕ್ಕ ಬಾಲ್ಯ ಕೆಲವುಕಾಲ, ವಿನೇಕವಿಲ್ಲದ

ಬುದ್ಧಿ ಮಾಂದ್ಯವು ಕೆಲವುಕಾಲ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ

ನಿದ್ರೆಯಿಂದಲಿ ಅತಿಲೋಲ ಈ ಪರಿಯಿಂದಲಿ ಕಾಲನ ಮನೆಯು

ಸಮೀಪವಾಯಿತು ಆಯಿತು ಎಂದು || ೨ ||

ಸಾಧನ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲು ದಯಾಳುಗಳಾದ
ದಾಸರಾಯರು ನುಡಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ ಪ್ರಹ್ಲಾದರಾಯರ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ
ಭಾಗವತದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತರಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

“ಸುಖಮೈಂದ್ರಿಯಿಕಂ ದೈತ್ಯಾ ದೇಹಯೋಗೇನ ದೇಹಿನಾಮ್ |

ಸರ್ವತ್ರ ಲಭ್ಯತೇ ದೈವಾದ್ಯಥಾ ದುಃಖಮಯತ್ನತಃ || ೧ ||

ತತ್ಪ್ರಯಾಸೋ ನ ಕರ್ತವ್ಯೋ ಯತ ಆಯುರ್ವ್ಯಯಃ ಪರಮ್ |

ನ ತಥಾ ವಿಂದತೇ ಕ್ಷೇಮಂ ಮುಕುಂದಚರಣಾಂಬುಜಂ || ೨ ||

ಪುಂಸೋ ವರ್ಷಶತಂ ಹ್ಯಾಯುಸ್ತದರ್ಧಮಜಿತಾತ್ಮನಃ |

ನಿಷ್ಫಲಂ ಯದಸೌ ರಾತ್ರಾಂ ಶೇತೇಽಂಧಂ ಪ್ರಾಸಿತಸ್ತಮಃ || ೩ ||

ಮುಗ್ಧಸ್ಯ ಬಾಲ್ಯೇ ಕೈಶೋರೇ ಕ್ರೀಡತೋ ಯಾತಿ ವಿಶತಿಃ |

ಜರಯಾ ಗ್ರಸ್ತದೇಹಸ್ಯ ಯಾತ್ಯಕಲ್ಮಸ್ಯ ವಿಶತಿಃ || ೪ ||

ದುರಾಪೂರೇಣ ಕಾಮೇನ ಮೋಹೇನ ಚ ಬಲೀಯಸಾ |

ಶೇಷಂ ಗೃಹೇಷು ಸಕ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಮತ್ತಸ್ಯಾಪಯಾತಿ ಹಿ || ೫ ||

ಕೋ ಗೃಹೇಷು ಪುಮಾಃ ಸಕ್ತಮಾತ್ಮಾನಮಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ |

ಸ್ನೇಹಪಾಶೈರ್ಧೃಢೈರ್ಬಂಧ ಮುತ್ಸಹೇತ ವಿಮೋಚಿತುಮ್ || ೬ ||

ಶ್ರೀ ಪ್ರ ಹ್ಲಾ ದ ರು ದೈತ್ಯಬಾಲಕರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ನೀತಿವಾಕ್ಯಗಳಿವು. ಜೀವನಿಗೆ ದೇಹಸಂಬಂಧವಾದ ಕೂಡಲೇ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇಂದ್ರಿಯಜನ್ಯವಾದ ಸುಖ ತಾನೇತಾನಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದೊರೆಯುವ ಇಂದ್ರಿಯಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಲಕಳೆಯುವುದರಿಂದ ಆಯುರ್ವ್ಯಯವೇ ಹೊರತು, ಮತ್ತಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಇಂದ್ರಿಯಜನ್ಯಸುಖ ಮಾನವನಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಾದಿಗಳಿಗೂ ಉಂಟು. ಇಂತಹ ಹೇಯವಾದ ವಿಷಯಸುಖಗಳಿಗೆ ಆಸೆಪಡದೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಕಮಲವನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದರೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಆನಂದವು ದೊರಕುವುದು. ಮನುಷ್ಯನ ಆಯುಸ್ಸು ನೂರು ವರ್ಷಗಳು. ಈ ಆಯುರ್ಮಾನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗವು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವೃಥಾ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷಗಳು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮುಸ್ತಿನಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಪಾಟವಗಳೂ ಶರೀರಶಕ್ತಿಯೂ ಕಳೆಗುಂದಿ ಮತ್ತೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಹಾಳಾಗುತ್ತವೆ. ಉಳಿದ ಕೇವಲ ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಲಾಗದ ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳ, ಮಡದಿ, ಮನೆ, ಮಕ್ಕಳುಗಳ ಉಪಟಳಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಬಂಧಿತನಾದ ಪುರುಷನನ್ನು ಯಾರುತಾನೇ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಯಾರು ? ಆದ್ದರಿಂದ—

ಕಂಡಕಂಡ ವಿಷಯವ ಕಾಮಿಸಿ, ಕಷ್ಟವ ಪಡೆ

ತಾಂಡವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಭಜಿಸಿ

ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನ ಪುರಾಣಪುರುಷನ

ಪುರಂದರವಿಠಲನ ಭಜಿಸಿ ಬದುಕು ಎಂದು-ಥಂಥಣಥಣವೆಂದು||

ತಾಸು ಬಾರಿಸುತಿದೆ” ಸಂಸಾರಬಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು. ಎಂದರು ಶ್ರೀದಾಸಾರ್ಯರು.

ತತೋ ವಿದೂರಾತ್ಪರಿಹೃತ್ಯ ದೈತ್ಯಾಃ

ದೈತ್ಯೇಷು ಸಂಗಂ ವಿಷಯಾತ್ಮಕೇಷು |

ಉಪೇತ ನಾರಾಯಣಮಾದಿದೇವಂ

ಸ ಮುಕ್ತಸಂಗೈರಿಸಿತೋಽಪವರ್ಗಃ ||

“ಹೇ ದೈತ್ಯಬಾಲಕರೇ, ವಿಷಯಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಆಸುರೀಸ್ವಭಾವಯುಕ್ತರಾದ ದೈತ್ಯರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ತೊರೆದು ಪುರಾಣಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಮರೆಹೋಗಿರಿ. ನಿರ್ದುಷ್ಟನೂ, ನಿಖಿಲಗುಣ ಪೂರ್ಣನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ಬಯಸಲ್ಪಡುವ ಆನಂದಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವನು. ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಮೋಕ್ಷದಾತನಾದ ಪ್ರಭುವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂಬ್ಬನಿಲ್ಲ.” ಎಷ್ಟು ಎದೆ ಗಾರಿಕೆ! ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳಿಲ್ಲವೆ? ಇದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅನುಚರರು ಮಾತ್ರ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಾದರೋ,

“ಆದಿಮೂಲಮೂರ್ತಿ ನಾರಾಯಣ ಜಗ-

ದಾದಿಕರ್ತ ಸದ್ಧ ಸರ್ವಸಮರ್ಥ |

ಕ್ರೋಧನಲ್ಲ ದಯಾವಂತನೊಬ್ಬರಿಗಲ್ಲ |

ಭೇದವಖಿಳಜೀವಕಪಾರಮಹಿಮನು |

ಸಾಧನವರಿತು ಅವರವರಿಗೆ ಫಲವೀವ-

ವ್ಯಾದಿಶನಾಮರಂಗ ವಿಜಯವಿಠ್ಠಲರೇಯನ |

ಆದರಿಸಿ ಸಂಸಾರರೋದನ ಗೆಲ್ಲು || ಅಲ್ಲದೆ,

ಕಂಡಕಂಡದೇವರಿಗೆ ಬಾಗಿ ಮಂಡೆ ಪರಟೆಗಟ್ಟುವುದು |

ಪಿಂಡಾಂಡದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಭಂಡು ಬೀಳೋದು ತಪ್ಪದು |

ತಂಡತಂಡದ ಸಂಸಾರದಂಡಕೊಳದಿ ಬಾಳಬೇಕು |

ಮಂಡಲೇಶನ್ಯಗ್ರೋಧ ವಿಜಯವಿಠ್ಠಲರೇಯಗೆ |

ದಂಡಕಾರವಾಗಿ ನಮಿಸೆ ಹಿಂಡುಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ||

ಇಷ್ಟು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಪುರಂದರದಾಸರು “ಈಸಬೇಕು, ಇದ್ದು ಜೈಸಬೇಕೆ”ದು ಹೇಳಿದುದು.

ಈ ಒಂದು ಚರಣದ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತಭಾವವನ್ನು ಇಷ್ಟು ವಿಶದೀಕರಿಸಿದರೂ, ಸಾಧಕರಿಗೆ, ಇದ್ದು ಜೈಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇನೋ ಹೇಳಿದ್ದಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಈಸುವದನ್ನೇ ಕಲಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ, ಈ ಹೇಸಿಕೆಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಜೈಸುವುದು ಹೇಗೆ? ದಾಸರಾಯರು ಉಪಮಾನಗಳಿಂದ ಅರ್ಥಬೋಧವಾಗುವಂತೆ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ಹೇಳಿದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ತಿರುಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಟೀಕಾಟಿಪ್ಪಣಿಕಾರರು ಬೇಕಲ್ಲ, ಮಂದಮತಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ಸಾಕಲೈದ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ಎಂದರೆ—ದಾಸರಾಯರ ಮುದ್ದುಮರಿಯಾನೆಯಾದ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು ಸಜ್ಜನೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಸುಳಾದಿಪೂರ್ತ ಅರ್ಥವಿಸ್ತಾರಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಅಂದಚಂದವನ್ನು ನೋಡಿ—

ಇರಬೇಕು ಸಂಸಾರದೊಳಿಲ್ಲದಿರಬೇಕು
ತರುಣಿ ಮಕ್ಕಳು ಮನೆ ಪಶು ಬಂಧು ಬಳಗ
ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಮುಳುಗಿ
ಹರಿದಕಾಲಕ್ಕು ನಾನಾವಿಷಯಲಂಪಟದಲ್ಲಿ
ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಬಲುಚತುರವಂತನಾಗಿರೆ
ಇರಳು ಹಗಲು ಉದಾಶೀನನಾಗಿ ನೋಳ್ವರಿಗೆ
ಸರುವ ಕೋಟಲೆ ಇವನೆಂದೆನಿಸಲಿಬೇಕು
ನಿರುತ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಬಲುದಾರಿದ್ರ್ಯಬಂದಡರೆ
ಶರಧಿಯಂದದಿ ಸುಖಪೂರ್ಣನಾಗಲಿಬೇಕು
ಶಿರನಯನನಾಸಾರ್ಕವದನಹಸ್ತಾಂಘ್ರಿಮಿಕ್ಕ
ಎರಡುಕೂಡಿದಾವ ಗಾತ್ರದ ವ್ಯಾಪಾರ
ಹರಿಪ್ರಕೃತಿತಾತ್ವಿಕರಲ್ಲಿ ನಿಂದು ನಿಂದು
ಅರಘಿಗಳಿಗೆ ತೊಲಗದೆಲೆ ಮಾಳ್ವರು ಬಿಡರೆಂದು

ಅರಿದು ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕೆ ಹಿಗ್ಗಬೇಕು ತನ್ನೊಳಗೆ
 ಪರಮಕ್ಷೇಶ ಸಂತೋಷಬರಲಾಗಿ ಒಂದೇಸಮ
 ಹರಿ ತತ್ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ
 ಪರಿಪರಿಕರ್ಮಗಳು ಒಳಗಿದ್ದು ಮಾಡಿಸುವ
 ಅರೆಮರೆತಿಳಿದು ಸಂಶಯಬಡಬಾರದು
 ನೆರೆದುಮಾನವರೊಳು ಕುಳಿತಿದ್ದರು ಮನಸು
 ಹರಿಪಾದದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಧೇನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು
 ಹೊರಗೆ ನೋಡಿದರು ದುಗ್ಗಾಣೆಗೆ ಸಲ್ಲನೆಂದು
 ಪರರಿದೆನಿಸಿಕೊಂಡು ನಗಬೇಕು ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ
 ಹರಿ, ಗುರುಗಳ ದಾಸರಿಗೆ ದತ್ತಪ್ರಾಣ
 ತರತವ್ಯದಿಂದಲಿ ಎಣಿಸದು ಮನದೊಳಗೆ
 ಮರಳುಬಂದವನಂತೆ ಸಕಲಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯ
 ಚರಿಸಬೇಕು ತಾನು ನಿಂದಲ್ಲಿ ನಿಂದಿರದೆ
 ಹರಿಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಂದ ಲಾಭಾಲಾಭಗಳನುಕರಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ

ಹತ್ತದೆಂದೆನೆಸಲ್ಲ

ಹರಿಸ್ಮರಣೆ ವಿಘ್ನವಾಗದಂತೆ ಆತನ್ನ
 ಕರುಣಪಡೆಯಬೇಕು ಒಂದೇಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ
 ಸುರರಾದಿಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಫಲವೈದಿದರೂ
 ಹರಿಪ್ರೇರಣೆಯಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರರೊಬ್ಬರಲ್ಲ

*	*	*	*
*	*	*	*
*	*	*	*
*	*	*	*
*	*	*	*
*	*	*	*

ಧರಣಿವಿಬುಧಜನುಮ ಬಯಸೋ ಮತ್ತೆಬಯಸೋ
 ಮರುತದೇವನನುತ ಪೊಂದೋ ಸತತನಿಂದು

ದೊರೆಯುವುದು. ಸರ್ವೋತ್ತಮವಸ್ತುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅನ್ಯರನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವ ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಅಲ್ಪಫಲವಲ್ಲದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಮಹಾಫಲವು ಹೇಗೆ ಲಭಿಸಬಹುದು? ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ನನ್ನ ಭಕ್ತರು, ಮಾರ್ಗತ್ರೇನ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೂ ಹೊಂದುವರು. ವಿವೇಕಿಯು, ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಯೂ, ನನ್ನ ಪರಿವಾರದವರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಅಪ್ರಧಾನವಾಗಿಯೂ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಇದು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾದ ನನ್ನ ಆರಾಧನೆಯಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಫಲವು ಅನಂತವು. ಕೇವಲ ಅನ್ಯದೇವತೆಗಳನ್ನು ಭಜಿಸಿದರೆ, ನಾನೇ ಫಲಕೊಡುವವನಾದರೂ, ಅಲ್ಪಫಲವೇ ದೊರೆಯುವುದು. (೨೩)

ಅರ್ಜುನ— ಈ ವಿಧವಾದ ಫಲವೈಷಮ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ಐಹಿಕಭೋಗಗಳೂ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳೂ ನಶ್ವರವಾದವು. ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು, ಸಂಸಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪಾನಂದದ ಆವಿರ್ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿತ್ಯಸುಖಿಗಳಾಗುವರು. ಪ್ರಕೃತಿ ಬಂಧವೇ ಸಂಸಾರವು. ಅದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಲು, ಪ್ರಕೃತಿಬಂಧ-ರಹಿತನೂ, ಪ್ರಕೃತಿಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಪ್ರಕೃತಿಬಂಧವುಳ್ಳವರು. ಅವರಿಂದ ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಮಹಾಫಲವು ಹೇಗೆ ದೊರೆಯಬಹುದು? ನಾನಾದರೋ, ಇತರ ವಿಲಕ್ಷಣನು; ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು; ಜನ್ಯ(ಪ್ರಾಕೃತ)ದೇಹ-ರಹಿತನು; ನಿತ್ಯಚಿದಾನಂದದೇಹಿಯು. ಹೀಗೆಂದು ನನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದು ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ಪ್ರಾಕೃತಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದುವರು.

ಹೇಗೆ ಅನ್ಯದೇವತಾರಾಧಕರೂ, ನನ್ನನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸುವ ಭಾಗವತರೂ ಇರುವರೋ, ಹಾಗೆ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ನನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವವರೂ ಇರುವರು. ಅವರೇ, ನಾನು ಈ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ತಮೋಯೋಗ್ಯರು.

*

ಅರ್ಜುನ— ಇವರು ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರಕವೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ— ನಾನೊಬ್ಬ ಪ್ರಾಕೃತಶರೀರಿಯಾದ ಸಾಮಾನ್ಯಜೀವನೆಂದೇ ಇವರು ತಿಳಿಯುವರು. ಎಂದೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗದ ಅನಂತಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳವನೂ, ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲ್ಲದೇ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಸಹ ಗೋಚರಿಸದ ಸ್ವಭಾವದವನೂ, ಅತವಿವ ಅಪ್ಯಕ್ತನೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು, ವಿಮೂಢರಾದ ಈ ಜನರು, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ (ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದ) ಜೀವನೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವರು. ಸರ್ವಪ್ರೇರಕತ್ವಾದಿಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಜೀವಾಭಿನ್ನನೆಂದೇ ನಂಬಿ, ತದಾಗ್ರಹಯುಕ್ತರಾಗುವರು. (೨೪)

ಅರ್ಜುನ—ಹೇ ದೇವ! ಈವಿಧಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರು ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಅವಹೇಳನರೂಪವಾದ ನಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಖೇದವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ನನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ತಮಭಾವವನ್ನು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅವರ ಅಜ್ಞಾನವು ನನ್ನ ಅಧೀನವೇ ಆದ್ದರಿಂದ ನನಗೇಕೆ ಖೇದವಾದೀತು ? ಸರ್ವಥಾ ಯಾವ ಖೇದವೂ ನನಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ದುರ್ಗಾದೇವಿಯಿಂದಲೂ (ಲಕ್ಷ್ಮೀರೂಪ) ಮರೆಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನು ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವಿಷಯನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನಿಂದಲೇ ಮೋಹಿತವಾದ ಈ ತಮೋಯೋಗ್ಯರ ತಂಡವು ನನ್ನನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ವಿನಾಶಗಳಿಲ್ಲದ ನಿತ್ಯಸ್ವರೂಪದವನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. (೨೫)

ಅರ್ಜುನ—ಇಬ್ಬರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ತೆರೆಯು (ಮರೆಮಾಡುವವಸ್ತು ಅಥವಾ ಇತರವಸ್ತು) ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ತೆರೆಯಂತಿರುವ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯು (ಮಾಯೆಯು) ನಿನ್ನನ್ನು ಜೀವರಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ಮರೆಮಾಡಿದರೆ, ನಿನಗೂ ಜೀವರು ಮರೆಯಾಗಬೇಕಲ್ಲವೇ ? ಹೀಗಿರಲು ಜೀವರ ಈ ವಿಭಿನ್ನಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವಿ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಅರ್ಜುನ ! ಮಾಯಾಕೃತವಾದ ಬಂಧವು ನನಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಅಧೀನಳಾದ ಮಾಯೆಯು ನನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುವಳೇ ! ಆಕೆಯು ಜೀವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅವರಿಂದ ಮರೆಮಾಡುವುದಾದರೂ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ. ಭೂತ, ಭವಿಷ್ಯತ್, ವರ್ತಮಾನಕಾಲದ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ನನ್ನನ್ನಾದರೋ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯರು. ಅತಿ ಶಕ್ತನಾದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನೂ ಸಹ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿಯುವನು. ನನ್ನನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. (೨೬)

ಅರ್ಜುನ—ನಿನ್ನನ್ನು ಜೀವಾಭಿನ್ನನೆಂದು (ಜೀವಬ್ರಹ್ಮರು ಒಂದೇ ಎಂದು) ತಿಳಿಯುವ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯೂ, ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಬಂಧಕಶಕ್ತಿಯೂ ಕಾರಣಗಳೆಂದು ಹೇಳುವಿ. ಈ ಮೋಹವು (ಮಿಥ್ಯಾ ಜ್ಞಾನವು) ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಂಟಾಗುವುದೋ, ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರಾವಕಾರಣಗಳಾದರೂ ಇರುವುವೋ ಎಂಬೀವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ದ್ವಂದ್ವಮೋಹವೂ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ವಿವರಿಸುವೆನು, ಕೇಳು. ಅನುಕೂಲವೆಂದು ತೋರುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕೂಲವೆಂದು ತೋರುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷ, ಇವು ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತವೆ. ಶರೀರದೊಂದಿಗೆ ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷಗಳು ಬೆಳೆದು ಅದರಿಂದ ದ್ವಂದ್ವಮೋಹವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಸುಖ, ದುಃಖ; ಲಾಭಾಲಾಭಾದಿಗಳು ದ್ವಂದ್ವಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹವೆಂದರೆ, ದುಃಖವು ಹೇಗೆ ಹೇಯವೋ ಹಾಗೆ ವಿಷಯಸುಖವೂ ಹೇಯವೆಂಬ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ವಿಷಯಸುಖವು ಉಪಾದೇಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. (ಉಪಾದೇಯ—ಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅಶಿ.) ಹೇ ಪರಂತಪ ! ದುಃಖವು ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಯಾರೂ ದುಃಖಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದುಃಖವು ನಮ್ಮ ಅಧೀನವಲ್ಲ. ನಿತ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕವೂ ಅಲ್ಲ. ಇದರಂತೆಯೇ ವಿಷಯ-ಸುಖಾದಿಗಳೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಅಧೀನಗಳಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ಯತ್ನಗಳಿಂದ ದೊರೆಯತಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲ, ನಿತ್ಯಗಳೂ ಅಲ್ಲ, ಮೋಕ್ಷೋಪಯೋಗಿಗಳೂ ಅಲ್ಲ;

ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇಯವಾದವುಗಳು. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಇದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಸುಖಬೇಕು, ದುಃಖಬೇಡ ; ಸುಖವು ನನ್ನ ಯತ್ನದಿಂದ ದೊರೆಯಿತು, ದುಃಖವು ದೈವದಿಂದಾಯಿತು ; ವಿಷಯಸುಖವೇ ಸುಖ, ಬೇರೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ ; ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದು ಮೋಹವು. ಈ ದ್ವಂದ್ವಮೋಹದಿಂದ, ಹೇ ಭಾರತ ! ಸೃಷ್ಟ್ಯಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮ-ವಿಷಯಕವಾದ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಅರ್ಜುನ—ದ್ವಂದ್ವಮೋಹವು ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಸುಖದುಃಖಾದಿವಿಷಯಕವಿಪರೀತಜ್ಞಾನದಿಂದ, ಜೀವನು ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳ ವಶನಾಗುವನು ; ದುರಹಂಕಾರಿಯಾಗಿ ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವನು ; ಕ್ರಮೇಣ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವು ದೃಢಗೊಳ್ಳುವುದು. ಹೀಗೆ ದ್ವಂದ್ವಮೋಹವೂ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯೂ, ದೇವಿಯ ಬಂಧಕಶಕ್ತಿಯೂ ಮುಖ್ಯಕಾರಣಗಳೆಂದು ತಿಳಿ. (೨೭)

ಅರ್ಜುನ—ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಹೀಗೆ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವಶರಾದರೆ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವೇ ಲೋಪವಾಗಬೇಕಲ್ಲವೇ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಈಶ್ವರ ಮತ್ತು ಜೀವ ; ಹಾಗೂ ಇವರ ಸ್ವಭಾವಧರ್ಮಗಳಾದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ-ಅಪ್ಪಜ್ಞತ್ವ ; ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ-ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ; ಸರ್ವಶಕ್ತಿತ್ವ-ಅಪ್ಪಶಕ್ತಿತ್ವ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ದ್ವಂದ್ವಗಳು. ತದ್ವಿಷಯಕ ಮೋಹವೂ, ಎಂದರೆ ಜೀವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಈಶ್ವರ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಜೀವನಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಜೀವೇಶ್ವರರ ಐಕ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ ತಿಳಿಯುವುದೂ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ದ್ವಂದ್ವಮೋಹವು. ಸೃಷ್ಟ್ಯಾರಂಭದಿಂದ ಈ ದ್ವಂದ್ವಮೋಹದ ದಾಡ್ಡ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆಗ್ರಹಯುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುವವರು ತಮೋಯೋಗ್ಯಜೀವರು. ಈ ವಿಧವಾದ ದ್ವಂದ್ವಮೋಹದಿಂದ ರಹಿತರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವವರೂ ಇರುವರು. ಇವರು ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಭಿಮಾನ

ವಿಲ್ಲದೇ ಸ್ವವಿಹಿತಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ, ಪಾಪನಿರ್ಮುಕ್ತರಾಗಿ, ಸುಖದುಃಖಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಮೋಹವನ್ನೂ ಕಳೆದು, ಅಚಲವಾದ ನಿಯಮಾನುಷ್ಠಾನಪರರಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುವವರೇ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ಉಭಯವಿಧ ದ್ವಂದ್ವಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗದ ನನ್ನ ಭಕ್ತರು. (೨೮) ಸಾಧುಸ್ವಭಾವದ ಈ ಜನರು ಜರಾ ಮರಣಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲು ನನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವರು. ದ್ವಂದ್ವ ಮೋಹದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಫಲಕಾಮನೆಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೋರಿ, ನನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವರು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾದ ನನ್ನ ಸೇವಾರೂಪಯತ್ನದಿಂದ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಸಕಲ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನೂ, ಸಕಲ ಕರ್ಮವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವರು.

ಅರ್ಜುನ—ಫಲಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವಿ. ಮೋಕ್ಷಾಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರು ಫಲಾಸಕ್ತರೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದಲ್ಲವೇ ನಿನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವರು ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಏಕಾಂತಭಕ್ತರಾದ ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅನ್ಯಾಸಕ್ತಿಗಿಂತ ಮೋಕ್ಷಾಸಕ್ತಿಯು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದುದು. ಅನರ್ಥಪ್ರಾಪಕವಾದ ಜನನಮರಣರೂಪವಾದ ಈಸಂಸಾರ ಬಂಧದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಕೋರುವುದು ಫಲಕಾಮನೆಯೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಶ್ವರವಾದ ಇಹಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಕಾಮಿಸುವುದು ಅನುಚಿತವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಬಾರದೆಂದು ನನ್ನ ತಾತ್ಪರ್ಯವು. ಮೋಕ್ಷೇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಪ್ರವೃತ್ತರಾದರೆ ಸದಾ ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೇ ತೊಳಲುತ್ತಿರಬೇಕಾಗುವುದು ; ಸುಖವು ಎಂದೂ ಲಭಿಸದು. (೨೯) ಅಧಿಭೂತ, ಅಧಿದೈವಗಳಿಂದಲೂ, ಹಾಗೂ ಅಧಿಯಜ್ಞದಿಂದಲೂ ಸಹಿತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿಯುವರೋ ಮತ್ತು ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಸಮಾಧಿಯುಕ್ತಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗುವರೋ ಅವರು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂದುವರು. (೩೦)

ಏಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೮

[ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವನು ಯಾರು, ಅಂತಕಾಲಸ್ಮರಣೆಗೆ ಉಪಾಯವೇನು, ಮತ್ತು ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವಾವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಧಾನವಿಷಯಗಳು. ಧ್ಯಾನಗೋಚರತ್ವ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿಪ್ರಾಪ್ಯತ್ವಮಹಿಮೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ಭಕ್ತಾರ್ಥವಾಗಿ ಭಗವನ್ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಈ ದ್ವಿತೀಯಾಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ಸಂಗತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯ ಎರಡು ಶ್ಲೋಕಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾದ ವಿಷಯಗಳ ವಿವರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವೇಕ್ಷಿಸಿ ಅರ್ಜುನನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.]

ಅರ್ಜುನ— ನಿನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಭಕ್ತರು ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾದ ಮನಸ್ಸಮಾಧಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು (ತದ್ಬ್ರಹ್ಮ) ತಿಳಿಯುವ ರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನನೆಂಬ ಶಂಕೆಗೆ ಅವಕಾಶ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ, ಅಧಿಭೂತ, ಅಧಿದೈವ ಮತ್ತು ಅಧಿಯಜ್ಞ ಸಹಿತ ನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ವಿಷಯಕಜ್ಞಾನವು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಭಿನ್ನವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೇ ವಾಸುದೇವ! ವಾಸು- ದೇವನು (ನೀನು) ಬ್ರಹ್ಮಾಭಿನ್ನನೆಂದು ಹೇಳಿದ ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳು ನೀನೇ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕೃಷ್ಣರೂಪದ ನೀನೇ ಬ್ರಹ್ಮನೋ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನನೋ ಎಂಬ ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮ! ಆ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬುದು ಯಾವುದು, ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂಬುದು ಯಾವುದು, ಕರ್ಮವೆಂದರೇನು, ಅಧಿಭೂತವಾವುದು, ಅಧಿದೈವವಾವುದು, ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿಯುಕ್ತಜ್ಞಾನಿಗಳು ದೇಹತ್ಯಾಗ- ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾವಪ್ರಕಾರದಿಂದ, ಏತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಿವರವಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸು. ಹೇ ಮಧುಸೂದನ! ದೈತ್ಯಸಂಹಾರಕನಾದ ನೀನೇ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿ ಹರಿಸಲು ಶಕ್ತನಷ್ಟೆ! (೧-೨).

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಹೇ ಪಾರ್ಥ! ಪರಮಾಕ್ಷರವೆಂಬ ವಸ್ತುವೇ ನೀನು ಕೇಳಿದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬುದು. ಇನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದರೆ . . . . .

ಅರ್ಜುನ—ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲು, ಪ್ರಭೋ! ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬುದು ನೀನೋ ಅಥವಾ ನಿನ್ನಿಂದ ಜೀವಿಯಾದುದೋ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಅದು ಪರಮಾಕ್ಷರವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ವಸ್ತುವೆಂದು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ!

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಅಕ್ಷರಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವೆಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವು, ನಾನೇ ವಿಷ್ಣುವು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಅಕ್ಷರಶಬ್ದವಾಚ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ತಿಳಿಯುವಿಯೆಂದೂ, ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನರಿಯದವರಿಗೂ ಅಕ್ಷರಶಬ್ದವು ವಿಷ್ಣುವಾಚಕವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದಂತಾಗುವುದೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದೆನು. ಅಕ್ಷರಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಪರವಾದ ಅರ್ಥವೂ ವಿವಕ್ಷಿತವಾಗುವುದರಿಂದ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರದಿರಲೆಂದು ಪರಮಾಕ್ಷರವೆಂದು ಹೇಳಿದೆನು. ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನೂ, ಭಿನ್ನನೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪರಮಾಕ್ಷರನು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ನಾನು. ತಿಳಿದೆಯಾ? ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವೇ?

ಅರ್ಜುನ—ತಿಳಿದೆನು, ಪ್ರಭೋ! ವಿಷಯವು ಮುಂದರಿಯಲಿ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಜಡಭಿನ್ನವೂ ಕಾರ್ಯಸಮರ್ಥವೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವಜೀತನವೂ ಆತ್ಮವೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನಾನೇ ಆತ್ಮನು, ಅನ್ಯರಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಜೀವವನ್ನಹೊಂದಿ ಕೊಂಡಿರುವ ದೇಹ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಅಂತಃಕರಣಗಳ (ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ) ಸಮೂಹವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ; ಅದೇ ಸ್ವಭಾವವೆಂಬುದು. ಸ್ವಭಾವ (ಸ್ವಸ್ಥ+ಭವತಿ) ವೆಂದರೆ, ಜೀವನಿಗೆ ಉಪಕಾರಕಗಳಾಗಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಇರುವವುಗಳೆಂದರ್ಥ. ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಪದಗಳು ಜೀವಪರವೂ ಅಹುದು. ಸದಾ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿರುವ (ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ವಿಕಾರವಿಲ್ಲದವ) ನೆಂದು ಆತ್ಮಾಧಿಕಾರವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವವನು ಜೀವನು. ಅಂತಕಾಲಸ್ಮರಣೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ

ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದು ನನ್ನಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವನು ಜೀವನೇ. ಅವನೇ ಅಧ್ಯಾತ್ಮನು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಜೀವನಿಯಾಮಕನೂ ಜೀವಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆದ ನಾನೇ ಸ್ವಭಾವ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಚ್ಯನೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯದಿರು. ಸರ್ವಜೀವರಿಗೂ, ಜಡಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಕವಾದ ನನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರವು ಕರ್ಮವೆನಿಸುವುದು. ಕರ್ಮಶಬ್ದದ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥವೇ ಇದು. (೩) ಸದೇಹರಾದ ಜೀವರನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು, ಅವರಿಗೆ ಉಪಕಾರಕವಾಗಿರುವ, ವಿನಾಶವುಳ್ಳ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಕಾರ್ಯಭೂತವಸ್ತುಸಮೂಹವು ಅಧಿಭೂತವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಸಕಲದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಮಿತ್ವೇನ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ಪುರುಷನು ಅಧಿದೈವನು. ದೇವತಾಪ್ರತಿಪಾದಕಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರಾದ ಸಕಲಜೀವಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಶೇಷ, ಬ್ರಹ್ಮರೂ ಅಧಿದೈವರೆನಿಸುವರು. ಹೇ ಅರ್ಜುನ! ದೇಹಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಯ್ಯ! ಜೀವಶರೀರಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ, ಅಧಿಯಜ್ಞನೆಂಬವನು ನಾನೇ. ಸರ್ವಯಜ್ಞಪ್ರವರ್ತಕನೂ, ಭೋಕ್ತನೂ, ಫಲದಾತನೂ ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನೇ ಅಧಿಯಜ್ಞನು. ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಾದರೋ ಬೇರಾವವಸ್ತುವೂ ಇಲ್ಲ; ನನಗೊಬ್ಬ ಅನ್ಯನಿಯಾಮಕನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜೀವಶರೀರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಧಿಯಜ್ಞನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಧಿಯಜ್ಞನು ಯಾರಿಂದೇ ಆಗಿದೆ. ಯಾವಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಅಧಿಯಜ್ಞನೆಂಬ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ, ಯಜ್ಞಪ್ರವರ್ತಕ, ಫಲಭೋಕ್ತ ಮತ್ತು ಫಲದಾತನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಅರ್ಜುನ—ಅಗ್ನಿ ಮೊದಲಾದವರು ಯಜ್ಞಭೋಕ್ತರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಲ್ಲವೇ? ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಯಜ್ಞಸಹಿತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ಅಧಿಯಜ್ಞನು ನಿನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನನೆಂದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ—ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಯಜ್ಞನೆಂಬ ನನ್ನ ರೂಪವಿಶೇಷದ ವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದ, ಅಧಿಯಜ್ಞಸಹಿತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯ

“ श्रीपतिर्मानदो नः ”

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫-೫೬	ಸಂಚಿಕೆ ೬
------------	---------	-------------

ವಾರ್ಷಿಕಚಂದಾ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಹರಿದಾಸರತ್ನಂ ಗೋಪಾಲದಾಸರು

ರಾಘವೇಂದ್ರಕಾಲೋನಿ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ

ಬೆಂಗಳೂರು 2

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

	.....	.....	ಪುಟ
ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ	.....	.....	೧
ಸಂಪಾದಕೀಯ	.....	.....	೨
ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ	.....	.....	೮
—ಶ್ರೀ ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಆಚಾರ್ಯ			
‘ನ ಮೋಕ್ಷಸದೃಶಂ ಸುಖಂ’	.....	.....	೧೩
—ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ವೆಂಕೋಬಾಚಾರ್ಯ.			
ವಿದ್ಯೆ	.....	.....	೨೦
—ಶ್ರೀ ಅಗ್ರಹಾರ ನಾರಾಯಣತಂತ್ರಿಗಳು.			
ಹರಿದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು	.....	.....	೨೫
—ಡಾ ಕೆ. ಎಂ. ಕೃಷ್ಣರಾವ್.			
ದಾಸಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತು	.....	.....	೨೩-೨೬
—ಶ್ರೀ ಮು. ಶ್ರೀ. ಗುಂಡೂರಾವ್			
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಸಂವಾದ	.....	.....	೧೫೭-೧೬೪
—ಶ್ರೀ ಭೀಮರಾವ್, ದಾವಣಗೆರೆ			

‘ಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೊ ನಃ’

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಭಾರತೀ

ಶ್ರೀಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಹರಿಭಕ್ತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ
ಶ್ರೀಮದ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ

“ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ನಾಮ ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ ।
ಪೂರ್ಣಪ್ರಭಸ್ತೃತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ”

ಸಂಪುಟ ೫	೧೯೫೫—ಏಪ್ರಿಲ್	ಸಂಚಿಕೆ ೬
------------	--------------	-------------

ಪ್ರಾಸಾದಿಕವಾಣೀ

“ಚರಣದಂಗುಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ
ಮೊರೆವುದು ದಯದಿಂದ
ಹಿರಿದಾಗಿ ಬಂದ ಪಾಪದರಾಶಿಯು
ಹರಿಸುವುದು ಚಂದ
ಕರುಣಾಕರ ಮುದ್ದು ವಿಜಯವಿಠಲನೆ
ತರಳನ ಅಪರಾಧ ನಿರತ ಎಣಿಸದೆ
ಪರಿಪರಿಯಿಂದಲಿ ಪರಮಗತಿಗೆ ಒಯ್ಯೋ |”

॥ श्रीपतिर्मानदो नः ॥

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಕಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಹಾಪುರನಿಲಯ

ಆದಿಲಷಹನಕಾಲ. ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಪರಮಭಾಗವತಶಿರೋರತ್ನ ರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ವಿದ್ವನ್ನಣಿಗಳು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ೬೦ ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು. ಅವರಲ್ಲದೆ ೪೦ ಜನಗಳಿಗೆ ಕಮ್ಮಿಯಿಲ್ಲದ ಕುಟುಂಬ. ದೇವರುಕೊಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದಲೇ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರ ಪೂಜೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಯಾಪನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇವರಿಗೆ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ತೊರವಿಯ ನಾರಸಿಂಹ ; ಕುಲ ದೇವತೆ ಶ್ರೀಕೊಲ್ಹಾಪುರ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಲಗ್ನ ಮೊದಲಾದ ಮಹೋತ್ಸವಗಳು ನಡೆದರೆ ಕೊಲ್ಹಾಪುರಕ್ಕೆ ಸಪರಿವಾರರಾಗಿ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಪ್ರದಾಯ.

ಒಮ್ಮೆ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಮದುವೆಗಳು, ನಾಲ್ಕಾರು ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶಗಳು, ಹೀಗೆ ಉತ್ಸವಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನೆರವೇರಿ ಸುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಿತು. ಆಗ ತಾವಿರುವ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಜನಗಳನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತೆರಳಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೀಗರುಗಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಜನಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಭೋಜನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಪುನಃ ಅವರವರ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ತಾವು ಊರುಸೇರಬೇಕಷ್ಟೆ. ವೃದ್ಧರಾದ ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರು ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದವರುಗಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು—

“ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಮಲಾದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದ್ದುದರಿಂದ ಈವರೆವಿಗೂ ಎಲ್ಲ ಮಹೋತ್ಸವಗಳನ್ನೂ ಆ ದೇವಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆರವೇರಿಸಿ ಆಕೆಯ ಕೃಪಾಭಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದರು. ನನ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಈವರೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದುಬಂತು. ಆದರೆ ಈ ಲಲನೇ ವಯಸ್ಸಿನ ಮುದುಕನನ್ನು ಆ ದೇವಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಜನರೇ ಬಂಧುವರ್ಗ ಸಹ ಸೇರಿ ಸುಮಾರು ೨೦೦-೩೦೦ ಜನರಾಗಬಹುದು. ಹಣದ ಮುಗ್ಗಟ್ಟು ಒಂದು ಕಡೆ, ದೇಹ-ಶಕ್ತಿ ಸಾಲದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ, ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಮಗುಗಳೊಡನೆ ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬಹುದೂರದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಬೇಕಲ್ಲ ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ, ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಈ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಲಾದೀತೆಂಬ ಚಿಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಲಗ್ನಗಳು ನೆರವೇರಲೇಬೇಕಾದ ಮುಹೂರ್ತಗಳು ಬಹು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿವೆ. ಮುಂದೇನುಗತಿ? ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ವ್ಲಾನಮುಖರಾಗಿ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರುಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಯಾರುತಾನೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮಂಜಸ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿಯಾರು ?

ಕೆಲದಿನಗಳು ಸಾಗಿದವು. ಸೂರ್ಯೋದಯಗಳು ಸಾಗಿದಂತೆಲ್ಲ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಳೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕುಂದುತ್ತಿದೆ.

“ಜಗಜ್ಜನನಿ, ಕೊಲ್ತಾ ಪುರನಿಲಯೆ, ನಿನ್ನ ಪಾದಾಬ್ಜವನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡು, ನಮ್ಮ ವಂಶದವರೆಲ್ಲ ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದಿದರು. ನಾನು ಅವರ ಪಾದಾಬ್ಜವನ್ನು ನಂಬಿದವ. ನಿನ್ನಿ ಚೈಬಂದಂತೆಮಾಡು ತಾಯಿ” ಎಂದು ದೇವರಮಹಾಸಮಾರಾಧನೆ ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ; ಎಲ್ಲ ಬಂಧು ವರ್ಗವನ್ನೂ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕರೆದು, ನಾಳೆ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುವುದ ರೊಳಗೆ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಹೊರಟುಬಿಡುವಂತೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀವೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕು. ನಾವು ಹೊರಟ ೫-೬ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಹೊರಟು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರುವಂತೆ ಬೀಗರಿಗೆಲ್ಲ ನಿಶ್ಚಯ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಹ

ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ, ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದರು. ಅದಾವ ಧೈರ್ಯವೋ ಅವರಿಗೆ ಆ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲಿ!

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೇಗ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಮಲಗಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಯಾಣಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣವಿಲ್ಲ, ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಲವಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಧರ್ಮ-ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಕುಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಬೆಳಗಿನಜಾವದಲ್ಲಿಸಹ ಚಿಂತಾಕಾಂತಾರದಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನೆಲೆಗಾಣದಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆಯೇ ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿತು. ಪ್ರಯಾಣದ ಸಡಗರದಲ್ಲಿ ಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ; ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ನಾರಾಯಣ, ನಾರಾಯಣ, ಎಂದು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದುಕೊಂಡು, ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರು ಹಿರಿಯರಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದು ಆನಂದಬಾಷ್ಪ ಪುಳುಕಾಂಕಿತಗಾತ್ರರಾಗಿ ಬಿಗಿದ ಕಂಠಧ್ವನಿಯಿಂದ,—

“ಎನು ದಯಾಸಮುದ್ರಳು ನಮ್ಮವ್ವ, ಪರಮಸುಂದರಚರಣದ್ವಂದ್ಯಗಳಿಂದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ನಡೆತಂದು, ನಮ್ಮೆದುರಲ್ಲಿ ನಿಂದು, “ಅಪ್ಪ, ವೃದ್ಧನಾದ ನೀನು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪರಿವಾರಾನ್ವಿತನಾಗಿ ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬರಲಾರಿಯೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ನನ್ನ ಪತಿಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ನಿರಂತರ ಸಾರುತ್ತಿರುವ ಶಾಸ್ತ್ರಾನ್ವಿತವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವವರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ನಾನು ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಬೇಕು? ನಿನಗೆ ಕ್ಲೇಶಪಡಿಸುವುದು ನನಗೆಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪದು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಶ್ರಮಪಡಿಸಬಾರದೆಂದೇ ನೀನಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೇ ಬಂದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಆರಾಧಿಸು. ನೀನೊಬ್ಬನಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ವಂಶದವರಾರೂ ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗುವವರೆಗೆ ಕೊಲ್ಹಾಪುರಕ್ಕೆ ಬರಬಾರದು. ಮುಂದೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಆರಾಧಿಸಿ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕು. ತಿಳಿಯಿತೇ?” ಎಂದಳು. ನಾನು ಆಗ ಅವ್ವ, ಜಗನ್ಮಾತೆ, ಇಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಿ? ಎಂದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ದೇವಿಯು ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದಳು. ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ

ದೊಡನೆ ನಮಗೆ ಧೈರ್ಯ ದೊರಕುವುದು. ಬೇಗ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬನ್ನಿ, ನಾನು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವೆನು ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಮಕ್ಕಳೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬೇಗ ಮುದ್ರಾಧಾರಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಂದೆಗಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತರು. ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯರವರೂ ಬೇಗ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತು, ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಶ್ರೀ ದೇವಿಯನ್ನೂ, ತೊರವಿಯ ನಾರಸಿಂಹನನ್ನೂ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾ, ಆ ದೇವಿಯು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ದೇವರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು, ನಿತ್ಯವೂ ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ಗಂಧತೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಣೆಕಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿದರು. ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಅನಂದಪರವಶರಾದರು. ಬಂಧುವರ್ಗವೆಲ್ಲ ನೆರೆದಿದೆ. ಸಾಣೆಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣುವಂತೆ ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಮೂರ್ತಿಯು ಒಡಮೂಡಿತ್ತು ! “ಸಾಣೆಯಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡೆಂದು ಶ್ರೀ ದೇವಿಯು ಹೇಳಿದ್ದ ರೂಪವೇ ಇದು ! ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೆ ಕಂಡ ರೂಪವೇ ಇದು ” ಎಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ನರ್ತನಮಾಡಿದರು. ರಾತ್ರಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪುನಃಪುನಃ ನೆನೆದು ಎಲ್ಲರಿದುರಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು. ಬೀಗರಿಗೆಲ್ಲ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿ, ಎಲ್ಲ ಮಹೋತ್ಸವಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆರವೇರಬೇಕೆಂದರು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಶ್ರೀದೇವಿಯೇ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವಾಗ ನೆರವೇರಿದ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದಾದರೂ ಯಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ ? ಆಚಾರ್ಯರು ಅನಂದದಿಂದ ವೈಭವಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು.

ಕೆಲಕಾಲದಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಪಾರ್ಥಿವಶರೀರತ್ಯಾಗಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಸಂತತಿಯವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಗಂಗೂರಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಕಿನ್ನಾಳದಲ್ಲಿಯೂ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ರಾಯಚೂರಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಲೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆಸಿದರು. ಗುಡಿಕಟ್ಟಿಸೆಂದು ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಾಚಾರ್ಯರವರಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ, ಕಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದವರು ಕಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಂದಿರ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ವತಃ ಶಿಲ್ಪಕಲಾನಿಪುಣರಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಸಾಣೆಯಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹೇಗೆ ಒಡಮೂಡಿದ್ದಳೋ, ಅಷ್ಟನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಸಾಣೆಕಲ್ಲಿನ ಭಾಗವನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ತಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದೇ ಈಗ ಕಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿರುವುದು.

ಇನ್ನೊಂದು ಮಹಿಮೆ ಹೀಗಿದೆ: ಕಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿ ಗುಡಿಕಟ್ಟಿಸಿ ದವರ ವಂಶಜರಲ್ಲೊಬ್ಬರು ನಿತ್ಯದಂತೆ ಊರುಮುಂದೆ ಬೆಳಗ್ಗಿನ ಹೊತ್ತು ಒಮ್ಮೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಆ ಊರುಮುಂದಿನ ಹೊಲವನ್ನು ಆ ಹೊಲದ ಮಾಲೀಕನು ಉಳುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಉಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೇಗಿಲು ಮುಂದೆ ಸಾಗದೆ ಏನೋ ಒಂದು ಬಂಡೆ (ಕಲ್ಲು) ತಡೆದಂತೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿತಂತೆ. ಈ ಆಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಹೊಲದ ಮಾಲೀಕನು ಬಂದು “ಸ್ವಾಮಿ, ಇದೇನೋ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ, ತಾವು ದೊಡ್ಡವರು, ದಯಮಾಡಿ ಏನೆಂದು ಹೇಳಬಾರದೇ?” ಎಂದನಂತೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರು “ಅಪ್ಪ, ಅದೇನೇಯಿರಲಿ ನೇಗಿಲಿಗೆ ತಡೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡಲೊಪ್ಪಿದರೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ” ಎಂದರಂತೆ. “ಹೊಲವು ಸಮನಾದರೆ ಸಾಕು ಆ ದೊಡ್ಡ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿ” ಎಂದನಂತೆ ಮಾಲೀಕ. “ಹಣದ ಬಂದಿಗೆಯಾದರೆ ಬೇಡ, ಮತ್ತೇನಾದರೂ ನಮಗೆ” ಎಂದರಂತೆ! ಇವರ ಗುಣಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಏನಾಗಿದ್ದರೂ ತಮಗೇ” ಎಂದನಂತೆ ಆ ಗೃಹಸ್ಥ.

ಅವರು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೇಗಿಲನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಡಿಸು ಎಂದರಂತೆ. ಅದೇ ಬಾರಿ ಆ ನೇಗಿಲಿಗೆ ತಗುಲಿ ಒಂದು ಚಪ್ಪಟೆಯಾಗಿ ಕಂಡ ಕಲ್ಲು ತಿರುಗಿಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಲು ಅದು ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟೇಶನ ಪ್ರತಿಮೆ! ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಈಗ ಶ್ರೀ ಕೊಲ್ಹಾಪುರಕಮಲೆಯ ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದೆ. ನಮಗೆ ಅವ್ಯಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ಕಮಲಾದೇವಿಯ ಗಂಡ ಅಂದಿನಿಂದ ಸುವ್ಯಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟೇಶ.

ಈಗಲೂ ಗಂಗೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೆನ್ನಾಳದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಾ

ಚಾಧ್ಯರ ವಂಶೀಕರು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕುಲಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲದೆ ಕೊಲ್ವಾ ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಿನ್ನಾಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರ ವಂಶಜರಿಂದ ಶ್ರೀಜಯಾ ಚಾಧ್ಯರೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಕುಲದೇವತಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋದ ತರುಣದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದರೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಸತ್ಯಜ್ಞಾನತೀರ್ಥರೆಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಈ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯಕೊಟ್ಟು ದೇವಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಯಾವದ್ವೈತ್ಯಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಮಾನವೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಮಾಡಿ ಶ್ರೀಮಂಜುಗನ್ನಾಥದಾಸಾರ್ಯರವರ ದಿವ್ಯಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ (ಕೀಲಕ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ) ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ.

ಸಿಹ್ಮನಾಹನದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ, ಚತುರ್ಭುಜ ಮಂಡಿತಳಾದ ಗದಾಪಾಣಿ ಶ್ರೀ ಕೊಲ್ವಾಪುರನಿಲಯ ಸುಜನರಿಗೆ ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟು ಪರಿಪಾಲಿಸಲಿ.*

“ ಜಯ ಕೊಲ್ವಾಪುರನಿಲಯೇ
ಭಜದಿಷ್ಟೇತರನಿಲಯೇ
ತನ ಪಾದೌ ಹೃದಿ ಕಲಯೇ
ರತ್ನರಚಿತನಲಯೇ ”

*ಈಗ ಈ ಗುಡಿಯು ಬಹಳ ಜೀರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಸಹಸ್ರಾರು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಹಿಡಿಯುವ ಈ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕಾರ್ಯವನ್ನು ವೇಲಿ ಕಲ್ಲೂರು ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರೆಂಬವರು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಐಹಿಕ ಅಮುಷ್ಮಿಕ ಸುಖದಾಯಿನಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಪ್ರಸಾದ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಸುಜನರು ದ್ರವ್ಯಸಹಾಯ ಮಾಡಲೆಂದು ಅಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹಣ ಕಳಿಸಲು ಅದ್ರಸ್ತು:— ವೇಲಿ ಕಲ್ಲೂರು ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯ,
ನರಸಿಂಹದೇವರ ಗುಡಿ,
ಕಿಲ್ಲಾ, ರಾಯಚೂರು.

ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವ

ಲೇಖಕರು :

ವಿದ್ವಾನ್ ಶ್ರೀ ಎಫ್. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅಚಾರ್ಯ, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಒ.ಎಲ್.

ಲೇಖಾಂಕ ೬

ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೊನೆಯ ಹಂತವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದುದು ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಂದ ಹಲಕೆಲವು ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರೂ ಅವು ಆ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ನಿಂತುಹೋಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಶಿಷ್ಯರೂ ಗೋಪಾಲದಾಸರ ಶಿಷ್ಯರೂ ಆದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವಚನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಂಡಿತರೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಪಾದೇಯವಾದ ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರವೇ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥರತ್ನಗಳನ್ನು ಬರೆದವರೂ ಆದ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸಾಚಾರ್ಯರ ಕೃತಿಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿಜಯದಾಸರಾಯರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನರಿತು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭಿಮಾನವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ವೈಷ್ಣವಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಅವರೇ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಅವರು ಘೋರವಾದ ವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವುದು. “ಘೋರವ್ಯಾಧಿಗಳ ನೋಡಿ ವಿಜಯರಾಯ ಭೂರಿಕರುಣನ ಮಾಡಿ” ಗೋಪಾಲದಾಸರಿಂದ ಇವರ ಅಪಮೃತ್ಯು

ವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದಂತೆ ಈ ದಾಸಾರ್ಯರ ಕೃತಿಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಗೋಪಾಲದಾಸರು ತಮ್ಮ ಆಯುಸ್ಸಿನ ಹಲವು ಭಾಗವನ್ನು ಇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಜೀವದಾನ ಮಾಡಿದರೆಂಬ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವಾರ್ತೆಯೂ ಹಬ್ಬಿರುವುದು.

ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು, ವಿಜಯರಾಯರನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಅವರ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯೋಣ.

“ಪಥದಿ ನಾ ಬರುತಿರಲು ಧಳ ಧಳವೆಂದು
ಅತಿ ಕಾಂತಿ ರುಳುಪಿಸಲು - ಬೆರಗಾಗುತ್ತ
ಅತಿಚೋದ್ಯವ ಕಾಣಲು - ಸೇವಿಸುತ್ತಿರೆ
ಸತತ ಕರಪಿಡಿದಾದರಿಸಿ ಮನೋ
ರಥವ ಪೂರೈಸುತ್ತಲಿ ದಿವ್ಯ ಸ
ನ್ಮತಿಯ ಪಾಲಿಸಿ ಮೋಕ್ಷಸುಪಥವ
ಅತಿಶಯದಿ ತೋರುತಲಿ ಪೊರೆಯುವ

ವಿಜಯರಾಯರೆಂಬ ರತುನ ದೊರಕಿತಲ್ಲಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದೈವಿಕವಾಗಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯರಾಯರ ದರ್ಶನವಾಗಿ ತತ್ಪಲವಾಗಿ ತಾವು ಸನ್ಮಾರ್ಗ ಗಾಮಿಗಳಾದಂತೆ ತೋರಿಬರುವುದಲ್ಲವೇ!

ಈ ದಾಸಾರ್ಯರ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಮೇಯಪುಂಜಗಳಾಗಿ ವೈಷ್ಣವ ಜನತೆಗೇ ಜ್ಞಾನದೀವಿಗೆಗಳಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. “ಸ್ಮರಿಸು ಸಂತತ ಹರಿಯನೂ” ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ “ಸ್ಮರತಃ ಸಂತತಂ ವಿಷ್ಣುಃ ವಿಸ್ಮರತಃ ಪ್ರೋ ನ ಜಾತುಚಿತ್ | ಸರ್ವೇ ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಾ ಸ್ಯುಃ ಏತಯೋರೇವ ಕಿಂಕರಾಃ” || ಎಂಬೀ ಸ್ಮೃತ್ಯರ್ಥವನ್ನು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ವಿಶದವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಕರುಣಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆ. ಅವನಿಗೆ ಭಕ್ತರವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕುಲಗೋತ್ರಗಳ ಎಣಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಮದ್ದಾನೆಯಾದ ಗಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಕೇವಲ ಅವನ ಭಕ್ತಿಗಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿದನು; ಯಾವಾಗಲೂ ಬದಿಗನಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತರ ತಲೆಗಾಯುವನು,

ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಥನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಾತ ; ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಜಪ, ಹೋಮ, ವ್ರತ, ದಾನ, ತಪಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಸೋಲುವವ ನಲ್ಲ. ತಾನೇನೋ ಜಗತ್ಪತಿ. ಆದರೆ ಶರಣುಹೊಕ್ಕ ಎಂಥ ಅಲ್ಪರನ್ನೂ ಕೈಬಿಡುವವನಲ್ಲ. ಅವನೇ ಐಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕ ಸುಖಪ್ರದಾತ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣು, ದುಷ್ಟಜನರಿಂದ ದೂರನಾದವನು. ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ನಂಬಿದವರಿಗೇ ಒಲಿಯುವವನು. ತಾನು ಕರ್ತೃವಾಗಿ ಜೀವ ನಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಭಕ್ತರೊಡನಾಡಿಯಾಗಿರುವನು. ಅವನಂತಹ ಮಹಾಮುಹಿಮರು ಮತ್ತೆತ್ತಿಬ್ಬರಿಲ್ಲ. ಅಣೋರಣೀಯನು ಮಹತೋ ಮಹೀಯನು ಆದರೆ ಮನಮುಟ್ಟ ಕರದಾಕ್ಷಣ ಬಂದೊದಗು ವನು ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಕ್ಷ. ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಇವನಿಗೆ ಯಾವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಯೊಂದೇ ಇವನು ಭಕ್ತರಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ವಸ್ತು. ರಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಇವನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಒಳಹೊರಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು.

ಸ್ವಗತಭೇದವಿಶೂನ್ಯ ನಿಗಮಸಂಚಾರ ಶ್ರೀ-

ಜಗನ್ನಾಥವಿತಲರಾಯ-ತನ್ನ ಪಾ-

ದಗಳ ಧ್ಯಾನಿಪರ ನೋಯ-ಗೊಡದಂತೆ

ಹಗಲಿರಳು ಕಾವ ಮಾಯಾ-ರಮಣ

ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮನ್ನಗಲಿ ಸೈರಿಸನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನೇ ಪ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಧೈಯ. ಇಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮೇಯಗಳು !

ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಶ್ರೀ ದಾಸಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ನಂಬಿದವನು ಸತ್ವಭಗಾಮಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನರಿಯದ ಕುಹಕಿಗಳಾದ

“ ಬಂಧು ಜನರು ತನಗೊಂದಿಸಿದಾಕ್ಷಣ ಬಂದ ಭಾಗ್ಯವೇನು ?

ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ನಿಂದಿಸಿ ನುಡಿಯಲು ಕುಂದಾದದ್ದೇನು ? ”

ಎಂದು ಸ್ತುತಿನಿಂದೆಗಳಿಗೆ ಹಿಗ್ಗಿ ಕುಗ್ಗ ಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಐಹಿಕ ಸುಖಗಳನ್ನು ಬಯಸಬಾರದೆಂದೂ “ನಾರಾಯಣನ ಪಾದಾರ-

ವಿಂದಯುಗಳಾರಾಧನೆಯೊಂದೇ ಸಂಸಾರ ಶರಧಿ ತಾರಿಸಿ ಸುಖದೋರು
ವುದೆಂದೂ” ಅನಿರುದ್ಧ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಸಂಕರ್ಷಣ ವಾಸುದೇವ,
ನಾರಾಯಣ—ಈ ವ್ಯುಹರೂಪಗಳಿಂದ ಸಂಸಾರಿಗಳನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿರು
ವಾಗ “ಹಾಡೈಸದಿರು ಅಲ್ಪರ ನರಕದ್ವಾರಗಳವು ಸತತ” ಎಂದೂ
ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

“ಮುಕ್ತನಲ್ಲವೇ ಭವದಿ ಮುಕ್ತನಲ್ಲವೇ”, “ನೀಚನಲ್ಲವೇ ಭವದಿ
ನೀಚನಲ್ಲವೇ” ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಮತ್ತು
ಅಪ್ರಿಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಪ್ರಿಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನೆ
ಯನ್ನೂ ಅಪ್ರಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳ ತ್ಯಾಗವನ್ನೂ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅವರ ಭಕ್ತಿಯ ದಾಢ್ಯವನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿ “ಕಲ್ಪಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ
ಜೀವರಿಗನ್ನ ಕಲ್ಪಕನು ನೀನಿರಲು ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಪಮಾನವರಿಗಾಲ್ಪರಿದ
ರೇನಹುದು ಜಗನ್ನಾಥವಿಠಲ ನೀ ಕಲ್ಪತರುವಿರಲು.” ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮ
ನನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಆಶ್ರಯಿಸುವುದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೃಥಾಕಾಲ
ಕಳೆಯದೆ ಸಾಧನ ದೇಹವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು
ತಿಳಿಸಿ, ಸಂಸಾರದ

ಪುತ್ರ ಜನಕ ಜನನಿ ಪತ್ನಿ
ಕರ್ತೃ ಜಗನ್ನಾಥವಿಠಲ
ಪಾತ್ರ ಕರ್ಮ ಕರಣ ಕ್ರಿಯಾ
ಭೋಕ್ತೃ ಮಿತ್ರನೆಂದು

ಅರಿಯುವ ಸಾಧನವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ
ತತ್ವಸುವ್ವಾಲಿಗಳು ತತ್ವಗಳ ಗಣಿಗಳಾಗಿ ಪಂಡಿತ ಪಾಮರ ಜನಕ್ಕೆ ಸುಲಭ
ವಾಗಿವೆ. ಮೂವತ್ತೆರಡು ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣ
ಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಂತಿರುವ ಶ್ರೀ ಹರಿಕಥಾವೃತ್ತಸಾರವು
ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಈಗಿನ ಜನಾಂಗದ ಮನೆವಾಡಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಅದರ ಜನ
ಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಈ ದಾಸಾರ್ಯರು ಕನ್ನಡದ ಕೃತಿಗಳಂತೆಯೇ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲೂ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಮಾತು. “ರಾಘವೇಂದ್ರಯತಿಸಾರ್ವಭೌಮ ದುರಿತೌಘದೂರ ಹೇ ನಮೋ ನಮೋ” ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟ ಶೈಲಾಧಿಪ ನಮೋ ರಾಜೀವಭವಭವಾರಾಧ್ಯ ನಮೋ” “ದಾಸೋಽಹಂ ತವ ದಾಸೋಹಂ” ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃತಿಗಳೇ ಇವು. ಇನ್ನು ಅವರ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ನಾವು ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಬೇಕಾದುದಿಷ್ಟೆ !

ರಂಗ ನಿನ್ನ ಕೊಂಡಾಡುವ
ಮಂಗಳಾತ್ಮರ
ಸಂಗಸುಖವಿತ್ತು ಕಾಯೋ
ಕರುಣಸಾಗರ.

|| ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ||

‘ ನ ಮೋಕ್ಷಸದೃಶಂ ಸುಖಂ ’

(ಅನುನ್ಯಾಖ್ಯಾನ)

ಬರೆದವರು :

ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ವೆಂಕೋಬಾಚಾರ್ಯ, ಬಿ.ಎ., ಬಿ.ಎಲ್. ದಾವಣಗೆರೆ.

ಬೌದ್ಧಮತದಲ್ಲಿ ‘ಜೀವಾತ್ಮ’ ‘ಪರಮಾತ್ಮ’ ಎಂಬ ವಿಭಾಗವಿಲ್ಲ. ಭಾವರೂಪವಾದ್ದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಶೂನ್ಯವೇ ಪರಮಾರ್ಥ. ಶೂನ್ಯೋಕ್ತಿಯೆಂಬುದೇ ಅವರ ಉಪಾಸನೆ. ಅಪರತತ್ವವಾದ ಜಗತ್ತು ಕ್ಷಣಿಕವಾದ್ದು. ವಸ್ತು ಧರ್ಮವೆಲ್ಲವೂ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತದೆಂದು ಆ ಮತದ ಸಿದ್ಧಾಂತ.

ಶೂನ್ಯಂ ತತ್ತ್ವಂ ಭಾವೋ ವಿನಶ್ಯತಿ |

ವಸ್ತುಧರ್ಮತ್ವಾತ್ ವಿನಾಶಸ್ಯ |.....

ಮುಕ್ತಿಂ ತತಃ ಕೋ ವಿಭವಾತಿರೇಕಃ ||

ಬೌದ್ಧನು ತನ್ನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿಲ್ಲದೇ ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ವಿಷಯಸಾಂಕರ್ಯ ಮಾಡುವವನಲ್ಲ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ. ಶೂನ್ಯೀತರವಾದ ಸಾಕ್ಷಿ, ಜೀವಾತ್ಮ ಈಶ ಎಲ್ಲವೂ ಕಲ್ಪಿತ, ಜಗತ್ತು ಐಂದ್ರಾಜಾಲಿಕ, ಭ್ರಾಂತಿ.

ಅದ್ವೈತವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಇವೇ ತತ್ವಗಳು ಬೇರೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಮತದ ಪ್ರವರ್ತಕರೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಅವರು ಮೇಧಾವಿಗಳು, ವಾಕ್ಪಾಟನ ಉಳ್ಳವರು. ಜಗತ್ತು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದು, ಅದನ್ನು ನಿಯಮನ ಮಾಡತಕ್ಕ ಈಶ್ವರನಿಲ್ಲ. ‘ಅಸತ್ಯಮಪ್ರತಿಷ್ಠಂ,’ ‘ಅನೀಶ್ವರಂ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಜೀವಾತ್ಮನು ಅವಿದ್ಯಾ(ಉಪಾಧಿ)ಕಲ್ಪಿತ ಎಂಬುದಾಗಿ